

EREDETI RÉSZLETEK
GRÓF PÁLFFY-CSALÁD
OKMÁNYTÁRÁHOZ
1401—1653
S GRÓF PÁLFFYAK ÉLETRAJZI
VÁZLATAI

IRTA

JEDLICKA PÁL,

PRÆLATUS, ESZTERGOMI KANONOK,
ÉRSEKI HELYNÖK

BUDAPEST
STEPHANEUM NYOMDA R. T.

1910.

ELŐSZÓ.

Visszanéz a magyar, sóhajtván néz vissza,
Te dicső hajdankor, fényes napjaidra.
Tarlóján a régen mult időknek,
Már csak úgy böngész, valamit mesének.

Arany J.

A figyelmes szemlélő az emlékszerű díszes épületeknél leginkább az épület tervezője, az építési terv végrehajtója, a faragványok, szobrok művészei s a festések, műiparemlékek mesterei iránt érdeklődik. Rendesen kevésbe veszi a szegény napszámosokat, kik verejtékkel hordtak téglákat, homokot, meszet az épülethez s legnagyobb mérvben viselték a nap terhét és hevét.

Édes hazánk történelmének nagyszerű palotája kétségkívül további és folytonos fejlesztésre szorul. Ehhez új s különleges építési anyag kívántatik, mely nem oly könnyen található, mint az épületek, házak téglái s homoka. E különleges anyag: — az eredeti kiadatlan történeti adatok, melyeknek ritka téglagyárai a levéltárak.

Hazai történetírásunkhoz való élénk s hazafiúi hajlamom ily anyag gyűjtésére, következőleg szerényebb történeti munkásságra ösztönzött, s annak hatása alatt írtam meg jelen munkámat, mely sok tekintetben folytatása «Adatok erdődi báró Pálffy Miklós, a győri hősnek életrajza és korához 1552—1600» cz., 1897. évben megjelent eredeti forrásmunkámnak, melyben a gróf Pálffy család levéltárából 840 eredeti okmány — részint egész terjedelemben, részint szabatos kivonatban — más levéltárakból pedig 320 eredeti oklevél foglaltatik.¹

Jelen munkám 1044 eredeti okmányt és okmánykivonatot tartalmaz a gróf Pálffy család levéltárából s 65 eredeti kiadatlan okmányt a gróf Erdődy család galgóczi levéltárából, melyekben

¹ Ezen munka most is kapható nálam. Nagy 8-adrét, 820 lap. Vászomban kötött példánynak ára 8 kor., füzötté 6 kor. 60 fillér.

különnemű köz-, családi-, hadi- s művelődés-történeti adatok foglaltatnak.

Munkámat nem megrendelésre, hanem önszántamból avégett írtam, hogy épülve az ősöknek a haza védelmére kifejtett küzdelmein s áldozatain, a béke idején egyesült erővel s egyetértéssel igyekezzünk édes hazánk javára közreműködni.

Midőn e munkám kiadására vonatkozó óhajomról nmélt. gróf Pálffy István úr, a gróf Pálffy család seniora értesült, családja elődjei iránti kegyeletétől indítatva, az 1908. évi tavaszi családi gyűlésen indítványba hozta: hogy a gróf Pálffy család tagjai terjedelmes munkám jelentékeny nyomdai költségeihez hozzájáruljanak. Ezen indítvány mind a nevezett senior úr, mind pedig gróf Pálffy József úr buzgó támogatásával visszhangra talált a gyűlésen s a gróf Pálffy család több tagjának adakozásával a munka nyomdai kiadására 2758 korona 14 fillér gyűlt össze. Ezennel kedves kötelességemnek tartom a nemes gróf urak ezen kegyeletes s hazafias adakozásáért — méltánylásom kifejezésével — elismerő köszönetet szavazni.

Munkámnak imént ismertetett történeti kútforrási részéhez avégből csatoltam a gróf Pálffyaknak életrajzi vázlatait, hogy ezekből úgy az élő gróf Pálffyak, valamint más főuraink példát merítsenek, miként kell a régi nemesi életelvet: «noblesse oblige» — a nemesség kötelez — áldozatok árán érvényesíteni. Továbbá azért is megírtam ezen életrajzokat, mivel t. Reiszig Ede úrnak «Pozsony vármegye» című műve végén «Pálffyak» cím alatt közzétett jó s dicséretes munkálata nem nyújt a gróf Pálffyak életrajzára nézve könnyű átnézetet, nélkülozi a szabatos családfát s több életrajzi adatot, melyeket én a vázlatokban megismerttettem.

Adja Isten, hogy e munkám meghozza idővel említett szándékaim valósulását s az általam hön óhajtott szellemi kamatokat!

Nagyszombat, 1910. június 3-án, gróf Pálffy István családi senior 82. születési évfordulóján.

Jedlicska Pál,
praelatus, esztergomi kanonok,
érseki helytartó.

Nagyméltóságú

erdődi gróf Pálffy István
úrnak

Ő csász. és kir. apost. Felsége val. belső titkos Tanácsosa, Vöröskő örökös ura, Pozsony vármegye örökös Főispánja, a gróf Pálffy család seniora, Pozsony vára örökös kapitánya, pozsonyi gróf, csász. és kir. kamarásnak stb., családi emlékei kegyeletes fentartója s ápolójának régi igaz nagyrabecsülésem s mély ragaszkodásom jeléül ajánlom e munkámat.

Nagyszombat, 1910 június 3., Gróf Pálffy István családi senior 82. születési évfordulóján.

Jedlicska Pál,
praelatus-kanonok, érseki helytartó.

EREDETI RÉSZLETEK
GRÓF
PÁLFFY CSALÁD OKMÁNYTÁRÁHOZ
1401—1653.

IRTA
JEDLICKA PÁL.

1401.

1. — 1041. Szent Pál fordulásának második napján. Óvástétel Szentpéterföld és Perdeföld községek közötti birtokokra nézve a pozsonyi káptalan előtt.

Nemes Gedi György, András fia Vasvármegyéből, személyesen óvást és tiltakozást jelentett be a pozsonyi káptalannál nagyságos Mihály Ákos bán fia, özvegy hitestársa, valamint nagyságos lindvai Herczeg Péter hitvestársa: Sára, továbbá László és István bán, nemkülönben János bán fiai: István és Jánosnak, végül Alsóindvai László Zsigmond nevű fiának képviselőjében az ellen: hogy Zsigmond király Szentpéterföld és Perdeföld községek között levő egy bizonyos részbirtokot széplaki Bodka Benedek, István, Mihály és Miklósnak adományozott s átadott a nevezett két úrnőnek s a nevezett János bán fiainak és Alsóindvai Zsigmondnak nem csekély jogsérelmével. Gedi György az említett részbirtok adományozása, birtoklása s a birtoklásban való megerősítés ellen nyíltan óvást tesz, s azoknak ellenmond.

Eredeti latin, papíron.

1424.

2. — 1424. Buda. Pünkösöd előtti pénteken. Gara Miklós nádor bizonyítja, hogy zecheeni Frank László 50 márkát fizetett ki Frank Dorottyának, ifj. bolondóczi Stibor nejének, anyjának járó hozomány s kelengye fejében.

Halachi Márton mint nagyságos Stibor Bolondocz ura nejének, zecheeni Frank Dorottyának képviselője bizonytságot ad Gara Miklós nádor előtt arról, hogy László, Frank vajda László nevű fiának fia, Stibor Dorottyának 50 márkát fizetett ki ugyanezen Dorottya anyjának hozomány és nászajándék járó egyenérték címén.

Eredeti bőrhártya. VIII/4. 1/4.

1473.

3. — 1473. Szent Pál fordulása napján Mátyás király meghagyja a pozsonyi káptalannak, hogy nagyságos Graffenegk Ulrikot Samarja mezővárosának s néhány somogy megyei községnek részbirtokába vezesse be.

Mátyás eme meghagyása szerint a pozsonyi káptalan tartozott Somorja egész birtokába, továbbá Manesdorff és Hoff községeknek részbirtokába és Purpach községben levő két nemes curialis birtokba nagyságos Graffenegk Ulrikot bevezetni. Ezen utolsó három birtok Mosonmegyében volt. A bevezetéshez a király következőket jelölte ki királyi emberekül: Thanpegk Jánost, nemes Gatendorf Györgyöt, kaltensteini Rawsth Jánost.

A káptalan a bevezetés és beiktatásra 1473, szent Mátyás apostol napja utáni csütörtökön Weppi János kanonokot küldte ki, kinek oldalán mint királyi ember kaltensteini János működött. A szomszéd határos birtokosok közül jelen voltak: Kehren Wolfgang, Vilmer János és mumthoffi Sartor Mátyás. Graffenegket ekkor a Purpachban levő két udvarházi birtokba és három szőlőbe is bevezették. A bevezetésnek senki sem mondott ellen.

Hiteles eredeti átirat. VIII/4. 1/5.

1586.

4. — Vöröskői halas tavak. 1586.

Pálffy Miklósné — férje távollétében — nem idegenkedett a gazdasági gondoktól. A vöröskői jövedelmező tavakat sem hagyta figyelmen kívül. 1586. évben Aszódról rendelt halakat, honnét neki november 17-én 70 darab tokhalat küldtek.

Arm. I. Lad. 4. Fasc. 1. Fr. 1.

1589.

5. — Pálffy-Fugger Mária jótékonyága. 1589.

Pálffy-Fugger Mária 1589. évben egy szegény csesztei asszonynak kegyadomány czimén öt frtot utalványozott a tisztartónál. Ez a kegyadomány teljes kiszolgáltatását halasztotta, miért az említett szegény asszony 1589. szeptember 27-én kérő levéllel fordult Pálffynéhoz.

Arm. I. Lad. 4. Fasc. 1. Fr. 2. eredeti.

1594.

6. — 1594. július 10. Révay András jegyeséhez.

Révay András 1594. július 10-én a Párkány melletti táborból írt német levelet Pálffy Miklós Katalin leányának s ezt jegyesének nevezte. Pálffy Miklósék is bizonyosan hódoltak az akkori szokásnak, hogy leányuk leendő vőlegényéről már a leány zsenge gyermekkorában gondoskodtak. Révay András levelében számol jegyesének gyermekes gondolkozásával s ajándékuul czukrot küld neki. Pálffy Katalin ekkor még nem volt 11 éves.

Arm. I. Lad. 4. Fasc. 1. N. I. A = a eredeti.

7. — Losonczy Anna Szomolányból 1594. szeptember 2-án Pálffy-Fugger Máriához. Baráti levél. Török hadi hírek.

— — — — —
A Kgmed levelét megértettem szerelmes Asszonyom, mivelhogy Wngnotten (t. i. Ungnad) Asszonyomnak szóljak a Kgmed szavával, hogy Kegmedet is meglátogatná, melyet kész vagyok megcselekednem, és ha Ungnottné asszonyom odamenne Kgmedhez én is kész vagyok a Kgmed kívánsága szerint, de szerelmes asszonyom Kgmed így értse: hogy Ungnottné asszonyom Sentéről jó vissza ide hozzám; innét pedig megyen haza; Lichtensteinné asszonyom is ide jó hozzám vasárnap vacsorára; vélem hogy azután innét együtt mennek haza Bécsbe. Mindazáltal valami szándoka lesz Ungnottné asszonyomnak tudom azt, hogy Kgmednek tudtára adja. Kgmednek azt is írhatom, hogy ezen órában hozának Uramtól egy levelet, kiben azt írja, hogy Bodonhelt a török megvette, és mind Kapuvárig nagy rablást tett. Nádasdy Uram is egynehányad magával elment de immár késő. Az Ur Isten adjon minden jó véget dolgainknak. — — — — —

P. A. I. Fr. 141.

1595.

8. — Troyer Joachim 1595 január 19-én Vöröskőről Pálffy-Fugger Máriának Bécsbe.

Pálffy Miklósnak Pál és Miklós fiai Vöröskőn voltak. Troyer élénken érdeklődött Pálffy Istvánnak egészségi állapota iránt s

erre nézve Pálffy Máriától tudósítást kért. Pálffy István ugyanis betegeskedett s anyjával Bécsben volt.

Troyer jelentette, hogy a vidéki népet nagy félelemmel töltötték el a törököknek Csallóközben véghezvitt pusztításairól szóló hírek. Annak is híre járt, hogy a török a hegyek felé is akar kalandozni. A nép a vöröskői uradalom területén — e hírek daczára — nem menekült tovább, miután Troyer mindenütt erős őrséget állított föl s a szegény népet bátorította. Troyer értesült, hogy Pálffy Miklós — midőn Prágába érkezett — nem érezte magát jól.

A. I. Fr. 143., eredeti német.

9. — Troyer Joachim Vöröskőről 1595. január 25-én Pálffy-Fugger Máriának Bécsbe.

— — — — —
A meghalt asztalnok (Truchsesz) úrnak neje levelet írt Pálffy Miklósnak. E levelet Troyer felnyitotta. Az asztalnok neje akkép intézkedett: hogy szolgálai az asztalnok holt testét titokban és csendben hozzák fel. Az asztalnok udvarmestere január 25-én Nagyszombatba ment, hogy itt a tetem részére egy kocsit készítsen. — — — — —

A megholt asztalnok Pálffy Miklósnak két nemes lovat hagyományozott, melyek máris Vöröskőn voltak az asztalnok többi lovaival együtt.

A vidéki nép a török rablásai miatt felette meg volt ijedve. Csallóköz s a Dunavidék népsége ugyanis, mely felfelé menekül, nagyon megfélemlítette e vidék embereit. — A mult hétfőn Szempczen tartott vármegyei gyűlésen elhatározták: hogy a szegény jobbágyok s nemesek önmaguk gondoskodjanak védelmükről. Troyer panaszkodott a hatóság ezen mostoha bánásmódja felett s nem tudta, mikép segítsen a vöröskői uradalmi jobbágságnak, melynek egy része már elmenekült és már sok ház pusztán áll. Troyer a jobbágyoknak az uradalmi magyar trabantok által egy fél hónapra 2—2 frtot küldött s kételkedett, vajjon el fogják-e ezt a jobbágyok fogadni: ha nem, akkor egész hónapra való pénzt kellend kiszolgáltatnia. Troyer kérte Pálffynét, hogy ezt urával, ha majd Bécsbe érkezik, közölje.

A. I. Fr. 144., eredeti német.

10. — Pálffy Miklósné jószívüség. 1595.

Pálffyné 1595. év tavaszán betegeskedett. Május elején már jobb egészségnek örvendett, a mint ezt egy úrnőnek Lengbachból intézett levele következtetni engedi. Pálffyné ez úrnővel (valószínűleg Kanin úrnő) igen benső barátságban élt, ez őt leányának nevezi. Szívélyesen meghívja őt Lengbachba, hol két-három hónapig fogja fogva tartani.

Arm. I. Lad. 4. Fasc. 1. Fr. 19., eredeti.

11. — 1595 július 23. Pálffy Miklósné Mansfeld Katalinhoz.

Pálffy Miklósné 1595, július 23-án Vöröskőről Bécsbe baráti levelet intézett Mansfeld Katalin úrnőhez. Barátságos szavakban meghívja őt Vöröskőre. Mansfeldnét férje Ujváron várta. Pálffyné július 22-én hírt kapott a táborból, hogy Esztergom nem sokára a keresztények kezére fog jutni.

Arm. I. Lad. 4. Fasc. 1. N. 1. A., eredeti.

1596.

12. — Ungnad Dávid Sentkéről 1596 július 27-én báró Pálffy Miklósnéhez 6000 aranyat s iratokat küld.

Ungnad 6000 aranyat s egy ládácskát küldött Pálffynénak, melyben Pálffy Miklósnak iratai és számadásai voltak. E küldemény elszállítását magára vállalta Khüeninger, Lichtensteinék magyarországi jószágainak intézője s azt holnap Vöröskőre biztos küldönczök által igérte átszármaztatni.

Ungnad maga ugyan nem számlálta meg a pénzt, mert sietnie kellett a táborba s a pénzt Pálffy Miklós emberei számították s lepecsételték. Ungnad bizton hitte, hogy Pálffyné mielőbb fogja e pénzt Pálffy Istvánnénak átadni. Az említett intéző részére nyugtát kért.

Pálffy Miklós jó egészségnek örvendett. Ungnad tréfásan említi: hogy azon néhány nap alatt, melyet a táborban Pálffynál töltött, ez vagy hatszor beboroztatta őt, mit neki a régi bizalmaságnál fogva megbocsát.

Ungnad Pálffynét bizalmasan leányának nevezi.

A. I. Fr. 137., eredeti.

1598.

13. — 1598 és 1599, Kivonatok báró Pálffy Miklós fiának iskolázási kiadásaiból.

A Pálffy-senioratus pozsonyi levéltárában van néhány számadási töredék, melyekben fel vannak jegyezve egy részben azon költségek, melyeket Pálffy Miklós, a győri hősnek Bécsben tanuló fiai iskoláztatásuk alatt igényeltek.

Pálffy Miklósnak négy fia: István, Pál, János s Miklós egy ideig Bécsben tanultak.

Oldalukon egy nevelő (praefectus) volt. Az egyik számadási lajstromon ezeket olvassuk: «Rationes Steph. Körmendy Praefecti Rlctae Mariae Pálffy natae Fugger super erogationibus in necessitatem praedictorum herulorum Viennae Scholas frequentantium conversis. 1600». E felirat későbbi korból látszik származni; mind-ezáltal hitelességét nem lehet kétségbevonni, mert ezt bizonyosan valamely családi levéltárnok a XVII. vagy XVIII. században írta a lajstromra s ez Pálffy Miklós gyermekeinek iskoláztatására nézve kétségtelenül kellő történeti tájékozottsággal birt.

A legrégibb iskoláztatási kiadási jegyzőkönyv 1598. s 1599. évekből való.

Érdekesebb tételei:

1598 október 13-án először jöttek Bécsbe a fiúk. A városban doktor Latomy vezette őket s megmutatta nekik a látnivalókat. Ezért a doktor kapott ... — frt 35 kr.

A Pálffy-fiúk nevelőjükkal együtt jöttek ekkor Bécsbe és pedig Vöröskőről. Már ekkor Körmendy István volt mellettük nevelő.

A Pálffy-fiúk halottak napján Rákóczi sírjára gyertyákat ajándékoztak ...	—	«	8	«
2 pár dupla kordován czipőért...	—	«	52	«
Fenyves bogyóért füstölésre ...	—	«	4	«
Egy fáklyaért ...	—	«	12	«

Borraláló azoknak, kik a kertből azt a szarvast hozták, melyet az ifjú Pálffyak (t. i. Miklós fiai) agyonlőttek ...	—	«	8	«
---	---	---	---	---

Körmendy és két ifjú részére való 3 pár czipőért ...	1	«	2	«
--	---	---	---	---

Megjegyzendő, hogy az ifjú Pálffyak iskolai

kiadásában 2—3 ifjúra kiadott költségek gyakran előfordulnak; mint későbbben látni fogjuk, ezek is deákok voltak, kik iskolába jártak. A praefectus ezeket Jungen, a Pálffyakat mindig junge Herrn-eknek nevezi.

2 viaszfonat (Wachsteckl) az ifjú urak részére	— frt 20 kr.
Két Ciceróért	1 « — «
Egy homokóráért	— « 4 «
A két ifjú úr részére 2 grammatika	— « 50 «
18 könyvpapíráért, 1 könyvet 5 krral számítva	1 « 20 «
Egy gyertyakoppantó	— « 6 «
A preceptor egy ostort csináltatott	— « 6 «
2 pár keztyű az ifjú uraknak	1 « — «
Egy tollkésért	— « 4 «
1598 a két ifjú úr részére két dupla fehér czipőért	— « 52 «
A két ifjúnak azon célra, hogy neveiket aranynyal írják fel az iskolában	— « 12 «
Ugyanezen két ifjúnak 3 pár czipőért decz. 10.	1 « 2 «
Egy német könyvért, melyet ifjú Pálffy István nővérének küldött	— « 14 «
Pálffy Istvánnak tintatartóért	— « 6 «
A két ifjúnak cseh harisnyáért	2 « 12 «
Decz. 3-án, midőn Ő Nagysága Sz. Anna-udvarban feküdt, fáért	2 « — «
Karácsony estére az ifjú uraknak kollációra mézes süteményért (Lebzelten)	— « 24 «
Pézsmalemezt (Pisonzeltel) füstölésre	— « 4 «

1599.

Jan. 6. Az ifjú uraknak egy koszorúért, melyel egy valakit megköötöztek

Körmendy István nevelőnek ifjú Pálffyak iskoláztatása idején (1600.) tett kiadásai.	— « 20 «
Fürdőre	— « 35 «
Egy ifjúnak íróeszközökre és tollakra	— « 18 «
Farsangban eljátszottak az ifjú urak (da fremde Leute in Mummerei kommen)	3 « 52 «
A négy ifjú úr dolmányainak bélésére való barchantért	1 « 62 «

2 ¹ / ₂ rőf kettős kelme (doppeldafant) a dol- mányok bélésére... --- --- --- --- ---	5 frt — kr.
Körmendy István, János deák s a három ifjú részére cipőkért, párját 26 krral számítva --- ---	1 « 60 «
Az ifjú urak öltönyeinek gallérjai s ujjaira való bársonyért --- --- --- --- ---	1 « — «
A négy ifjú úrnak vett olvasókért (rózsa- füzér) --- --- --- --- ---	1 « 12 «
Az ifjú urak számára vett madárkalitkákért ---	— « 16 «
Az ifjú urak ruháira való 31 rőf zsinórért s ehhez való ezüstgombokért (der gezogenen Silber)	6 « 48 «
Az ifjú urak galambjai részére kölesért ---	« 6 «
Midőn az ifjú urak Sifferingben sétálni voltak, kiadatott --- --- --- --- ---	— « 57 «
Az ifjú uraknak aranyozott s eltört sarkantyui- nak javításáért --- --- --- --- ---	1 « 17 «
Egy ágyért János deák részére... --- ---	1 « 14 «
Struczmadártollakért az ifjú urak részére ---	1 « — «
Nagypénteken az ifjú uraknak, midőn a szent sírokat látogatták, elosztandó alamizsna czimen ---	— « 60 «
Márctzius 26-án a négy ifjú úr, Körmendy István, János deák s a három ifjú részére készített cipőkért --- --- --- --- ---	3 « 32 «
Jakab részére vett egy könyvért --- ---	— « 15 «
Körmendy fizetett a praeceptornak --- ---	35 « 30 «
Midőn Bécsből leutaztak, utiköltség czimén	1 « 16 «
Midőn felutaztak (bizonyosan Vöröskőről v. Pozsonyból Bécsbe) uti kiadás s a kocsi javítása czimén --- --- --- --- ---	2 « 35 «
6 lónak Bécsben való 2 napi eltartásáért ---	5 « — «
Az ifjú urak játékára (den Jungen Herrn im Glückhaffen zu spielen geben) --- --- --- ---	5 « — «
A gyógyszerházi számlára --- --- --- ---	16 « 64 «
A gyógyszerházi segédnek borraivaló --- ---	3 « — «
A két kisebb ifjú úr részére német katekiz- musért --- --- --- --- ---	— « 16 «
Midőn az ifjú urak a kisasszonynyal a kert- ben voltak, költöztek (a kisasszony kétségen felül egyik Bécsben tanuló nővérük volt) --- --- ---	1 « 28 «

*M. Schniter Konstantintól is van egy számadási kimutatás
1600 augusztus hótól 1601. február végéig.*

Schniter Kohárytól, midőn ez Pálffy Istvánnal Prágába utazott, kapott	16 frt — kr.
Schniter a három ifjú úr s a két fiú részére öt nadrágot készíttetett, ezeknek varrása és felsze- reléseért fizetett	3 « 45 «
Az ifjú urak részére egy mókust vett ...	— « 30 «
S erre egy lánczot	— « 10 «
A két ifjú (Buben) és János deák számára 3 pár cipőért	1 « 5 «
Egy rizsma (Risz) papirért	1 « 35 «
A madarak és galamboknak való élelemre	— « 24 «
Az ifjú uraknak Vöröskőre labdákért	— « 24 «
Midőn az ifjú urakkal Vöröskőről Bécsbe hat lóval utazott, mindössze költöttek	7 « 35 «
Az ifjú uraknak kézmosásra való jó szappany- golyókért	— « 45 «
A négy ifjú úr s a három ifjú (Buben) ré- részére hét tintatartóért	— « 42 «
Pergamentért, melybe az ifjú urak s a fiúk írományaikat beköttenni fogják	— « 28 «
Az ifjú urak számára való különféle könyvekért	4 « 52 «
János deák s a 3 fiú számára való könyvekért	3 « 12 «
Az ifjú uraknak iskolába való viasztekercsért (Wachsstock)	— « 44 «
Az ifjú urak részére vásáron vett képekért	1 « 35 «
Az oltárra egy kis Jézuskát vettek	— « 45 «
Az ifjú urak pater Istvánnak betegségében narancsot és citromot ajándékoztak	— « 42 «
Egy Bonfiniusért	3 « 35 «
A könyvkötőnek Bonfinius bekötéséért ...	1 « — «
Az ifjú urak részére Jézus és Mária életrajzát német nyelven	— « 60 «
Az ifjú urak részére madarakért és kalitkákért	1 « 20 «
A három fiúnak, hogy neveiket az iskolában arany betűkkel felirassák	— « 36 «
Az ifjú urak és fiúk iskolai világítás czimén	1 « 3 «
Egy feszületért s két más viaszból való képért, melyek az oltárra helyeztetek	1 « 50 «

Az orvosnak, ki István (Pálffy) úrfi beteg keze gyógyításáért egy látogatást tett	1 frt — kr.
Midőn (die jungen Herrn von Kreis) bizonyos ifjú urak a Pálffy úrfiakat meglátogatták s este ezeknél maradtak, borra és konfekre	2 « 6 «
István úrfinak aranyra ezüstre s ecsetre, melyekre a képek festésénél (zum Bilder illuminiren) szüksége volt	— « 48 «
Midőn az ifjú urak pater Istvánt névnapján megköötték, narancs és citromra	— « 56 «
Koháry úrnak saját kérelmére, midőn az úrfiakat meglátogatta	16 « — «
István úrfi pater Zsigmondnak (dem Patri Sigmund auf sein Ansprechen verehret)	1 « — «
A Szent-István-templom énekeseinek, midőn újévre énekelni jöttek	— « 60 «
Egy alkalmi költőnek, ki az úrfiaknak az újévre egy költeményt (carmen) felajánlott	— « 35 «
Öt rőf selyemszalag, melyekre az ifjú urak az «Agnus Dei» (bizonyára) érmekeket aggatják	— « 15 «
A Szent-István-torony őreinek újévre	— « 15 «
A tűz- s órákiáltóknak újévre	— « 15 «
A postán újévi ajándékul 3 kemény tallért	3 « 15 «
Azon küldöncznek, ki az úrfiak anyjától újévre naptárt hozott ajándékul, egy aranyat	1 « 50 «
Midőn az ifjú urak az erdélyit (Siebenbürger) nevenapján megköötték, egy pint maliaziáért s egy koszoruért	— « 50 «
Az úrfiak részére vett két rózsafüzérért	— « 30 «
Az ifjú urak részére egy ferula (vessző)	7 kr. 2 den.
Az úrfiak rózsafüzérére való selyemért	— frt 6 kr.
István úrfi részére aranyat festésre	— « 16 «
A nagy madárkalitka felfüggesztésére való csavarkerék és zsinórért	— « 11 «
Midőn Gyula úr az úrfiakkal volt, ezek számára czukrot vásároltak	— « 15 «
A fiúk számára 30 rőf vászonért, mely ingre és gatyára való volt	4 « 35 «
Füge, aszaltszőlő, fahéj s egyéb fűszerek bizonyos folyadék készítéséhez (Gesottenes wasser)	1 « 45 «

Azon ápolónőnek, ki az ifjú urat betegségében ápolta, 3 kemény tallért	3 frt 15 kr.
Gerliczékért, különféle madarakért és kalitkákért	7 « 30 «
Haberstock úrnak zabért	18 « — «
Rendkívüli kiadás borra, melyet az ifjú urak vendégeiknek adtak egy hónap alatt	25 « — «
Haberstocknak félévre fizettek (valószínű, hogy Haberstock házában laktak)	110 « — «

Kivonatok egy 1601. évi számadási jegyzékből.

Körmendy István, úgy látszik, ezen évben is Bécsben nevelősködött a Pálffy úriaknál. E mellett látszik szólni a számadó ezen tétele:

1601. ápril 30-án, midőn Körmendy úr a lovászmester úrral s Khain (Khainin) asszonynyal leutazott a nagyságos asszonyhoz.

Pál és Miklós úriaknak, midőn magasabb iskolai osztályba léptek, könyvekért — frt 64 kr.

Ferencznek (Frantzl) egy Ovidiusért ... — « 15 «

Két fülemüléért — « 48 «

Az úriak részére vásárolt borért, egy napra 3 nyolczadot (Achterin), 11 napra 33 nyolczadot 6 « 36 «

Június 17-én Körmendy úr Stomfára ment Bécsből az úriak ruhájáért s 3 hétig távol volt.

Egy Stomfára menesztett küldöncznek ... — « 60 «

Egy trabantnak, ki Pozsonyból cseresnyét hozott az úriaknak — « 36 «

Midőn az úriak Majthényi urat névnapján megködtették, koszorúért és narancsokért — « 48 «

Ez időben is három vagy négy ifjú volt a Pálffyaknál.

Az úriaknak, midőn a kertben többször tekepályán játszottak — « 45 «

Az úriak vendégeire kiadott borért ... 4 « 36 «

Körmendy augusztus 13-án Pálffy Miklósával Bécsbe jött.

Onorynak két könyvért — « 28 «

Midőn az úriak Haberstock urat névnapján megködtették, egy nyolczad malvaziáért — « 40 «

Midőn az úriak Haberstockné asszonynál

Iakodalmon voltak, az arának ajándékot adtak, értéke	3 frt 30 kr.
Ugyanekkor a zenészeknek adtak	1 « — «
A négy fiú fejének mosásáért	— « 24 «
Az úrfiak hajnyírásáért s fejeik mosásáért ...	1 « — «
Midőn az úrfiak a gazdasszonyt (Wirthin) névnapján megkötözték	— « 35 «
István úrfinak, midőn betegen feküdt, két czitromért	— « 30 «
Az úrfiakhoz jött vendégek által elfogyasztott borért	8 « — «
A vendégek között említetnek Mágócsi és Wesselényi urak, kik többször meglátogatták a Pálffy úrfiakat.	
Körmendy Istvántól van még egy külön számadás, melyből a következőket jelzem ki:	
A praeceptornak ruhára való posztóért ...	17 frt 40 kr.
István úrfi egy kis fehér kutyáért	1 « — «
Az úrfiak szünidei szórakozásra egy kertben ...	— « 60 «
Uzsonnára, midőn Tardy István az úrfiaknál volt	— « 60 «
Az úrfiak részére egy halhorogért	— « 8 «
Tafotáért az úrfiak széles kalapjainak kibélelésére	2 « 35 «
Három ezüsttel kivert forgóért az úrfiak részére	4 « — «
Az úrfi Jakab nevű ifjúnak egy könyvért ...	— « 12 «
Szerzeteseknek adománykép	— « 22 «
István úrfinak nadrágjára való zsinórért, selyméért és készítéséért	— « 32 «
A könyvnyomdásnak az úrfiak részére nyomtatott versekért (Carmina)	4 « — «
Az úrfiak és ifjaik ruháinak foltozásáért ...	— « 24 «
A gombkötőnek, szabónak gombokért és egyéb másért, midőn István úrfi Körmendyvel Prágába utazott	8 « 17 «
A két idősb úrfi részére vett két pár pézsmakeztyü	1 « 50 «
Az úrfiak részére vett játéktábláért	— « 30 «
Prágában egy iskolai könyvért az úrfi részére ...	— « 30 «
István úrfi részére két keztyüért Prágában ...	— « 40 «

István úrfi Koháry részére Prágában egy puskát, puskaportartót vett	8 frt — kr.
Egy — (Plutzer), melyet az úrfi Prágában Fugger úr javára tekepályán elvesztett	1 « 16 «
Az egész prágai uton szegényeknek alamizsnául adatott	2 « — «
Prágából hazamenet Znaimban a zárdában az úrfinak szolgálatot tevő kapusnak és zárdai szolgának	1 « 48 «
Borostyánkő várában István úrfi a trabantoknak és lovászoknak adott	— « 35 «
István úrfi azoknak a személyeknek, kik neki egy fiatal lovat elővezettek	— « 35 «
Pozsonyban három magyar kalapért az úrfiak számára	— « 49 «
Tafotáért István úrfi dolmányára bélésül, midőn az Prágába utazott	2 « 20 «

Néhány kivonat egy évszám nélküli számadási jegyzékből.

Jakabnak Julius Caesarért	— frt 30 kr.
Két elefántcsontfésűért	— « 35 «
Egy Horatiusért	— « 30 «
István és János úrfiaknak két koszoruért, midőn magisterüket megköötték	— « 12 «
István úrfinak csizmája megvasalásáért	— « 15 «
Onorynak Epistolakért	— « 11 «
István úrfinak «Officia Ciceronis» című könyvért	— « 33 «
Stanglin Felicitas nevű szegény asszonynak, ki állítólag István úrfinak dajkája volt	— « 18 «
Két fogolynak, kik az úrfiak atyját sokáig szolgálták	— « 20 «
Schimpf und Ernst dass sie bisweilen deutsch lesen	— « 24 «
Szuhay úr lovászának borralaló	— « 12 «
Pál és Miklós úrfiak dolmányai s lovaglónadrágainak javításáért	— « 16 «
Egy lovásznak, midőn kilovagoltak	— « 10 «
Velencei szappanyért	— « 12 «

Háromnyolczad sörért, midőn Pogrányi az úrfiaknál étkezett... ..	— frt 15 kr.
Borraló, midőn az úrfiak Oktavián úrral kinyargaltak	— « 12 «
János úrfi lantjának (Lauten) készítéseért s reá való húrokért	1 « — «
Szövétnekért vagy fáklyáért (Windlicht), midőn az úrfiak Erdődynél étkeztek	1 « — «
Ebersdorfbán a kapusnak borraló gyanánt	— « 30 «
Jakabnak «Officiuma» bekötésére	— « 24 «
Egy szolgának borraló, midőn János úrfinak egy ló ajándékozott (Kuarians ajándéka)... ..	1 « — «
János úrfinak Sallustiusért	— « 20 «
Borraló egy kocsinak, ki az úrfiakat Klosterneuburgba vitte	1 tallér
Midőn az úrfiak Kuarians és Erstenberger urakat megkötözték	1 « 12 «
Prinzenstein lovászmesterének, midőn István úrfinak egy lovat ajándékoztak	1 tallér
Azon lovásznak, ki e lovat ápolta	— frt 30 kr.
János úrfi lovára kötőfék	— « 24 «
Konfekre, midőn Katalin kisasszony s Harrach úrfi az úrfiak vendégei voltak... ..	— « 30 «
István és János úrfiak arczképeiket festették le, melyeket az iskolának ajándékoztak	24 kr. 12 schill.
Egy magyar testamentumért	1 frt — kr.
Pál és Miklós úrfiaknak Rudimenta, Syntaxisért és Prosodiáért	12 schilling
Onorynak egy grammatikáért	— frt 30 kr.
Egy Canisiusért... ..	1 « — «
Két pár pézsmakeztyüért	2 « — «
Dem welcher für die jungen Herrn den Kecher aus dem Glückhaffen gehebt Trinkgeld geben	2 « — «
Az ifjú úr Szakhmáry úrnak harisnyát és papucsot vett ajándékul	2 « — «
A két nagyobb úrfi mentéire, dolmányára, nadrágjára való angol posztóért; továbbá angol posztóért, melyből a két kisebb úrfi dolmányt, nadrágot, továbbá mentét kapott, István úrfi pedig	

egy nadrágot, mindössze 16³/₄ rőf; egy rőf értéke

3 tallér 50 frt 17 kr.

A gazdasszonynak rendkívüli alkalmakra vett

borért 36 « — «

Arm. I. Lad. I. Fasc. 1. N. 1. 10 darab számadási jegyzék és füzet.

1600.

14. — 1600. Özv. Pálffy Miklósné szül. Fugger Máriának kiadásaiból.

1600 október 24-én Pálffyné Körmendy Istvánnak Bécsben teendő különféle bevásárlások céljára 330 frt 60 kr.-t adott át.

Körmendy e pénzből különféle cikkeket vásárolt. E vásárlás érdekesebb tételei:

12 rókabőrt (Fuchswammen)... .. 9 frt — kr.

Három orsó aranyért (Spueln Gold) ... 4 « — «

Az úrfiak dolmányainak bélésére való dupla-
tafota 11 « — «

Négy darab ulmi vászonért 36 « — «

Viaszgyertyákért... .. 1 « 50 «

A nsgos asszony és kisasszonyoknak való
vörös- és fehérharisnyákért 5 « 54 «

A kocsisnak, ki Körmendyt s utitársait Bécsbe
vitte, hogy a szerszámot megjavíttassa s a lovakat
megpatkoltassa — « 60 «

Felix szakácsnak széles kalapért 1 « 35 «

Für die jungen Herrn um gemalen Gold
zum Ausstreichen — « 66 «

4 darab bajor vászonért 26 « — «

Bécsbe menet és vissza 6 lóval és kocsisok-
kal Körmendy költött... .. 6 « — «

Fűszer-, cukor- és egyéb konfektekért ... 31 « — «

Arm. VIII. Lad. 1. Fasc. 1.

15. — Mátyás főherceg 1600. május 14. Bécsből özv. báró Pálffy Miklósnénak.

Mátyás őszinte részvétét fejezván ki báró Pálffy Miklós halála fölött, ennek szóbeli tolmácsolásával Octavi főlovászmestert bízta meg.

A. I. L. 4. F. 1. N. II. B., eredeti német.

16. — Rudolf király 1600 december 8-án Prágából özv. Pálffy Miklósnéhoz.

Rudolf Kanizsának elveszte után a török elleni védelem érdekében 1601. január 25-ére Pozsonyba országgyűlést hirdetett s erre özv. báró Pálffy Miklósné, illetve ennek megbízott embereit meghívta.

A. I. L. 4. F. 1. N. II. E., eredeti.

1601.

17. — 1601 január 20. Mátyás főherczeg Pálffy Istvánról honvédelem ügyében.

Mátyás főherczeg megbizta a magyar kir. kamarát, hogy a közügyek s a végházak fentartása érdekében Pálffy Istvánnal tárgyaljon; mire nézve Pálffyt 1601. január 20-án értesítette.

A. I. L. 4. F. 2. Nr. I., eredeti.

18. — Mátyás főherczeg 1601. február 12-én Bécsből özv. báró Pálffy Miklósnénak hadi segélyről.

Miután a török ellen adandó alkalommal egy támadás tervezetik, mely célra erős szekerek s megbízható lovak kívántatnak az ágyúkhoz s miután ilyeneket Magyarországon s ennek megrongált végváraiban nagy feltűnés s az ellenség figyelmeztetése nélkül hamarjában szerezni nem lehet, Mátyás a király nevében felszólítja Pálffynét, hogy stomfai uradalma czimén egy jól felszerelt erős szekeret megfelelő számú szolgálkával s kellő takarmánnyal a bécsi fegyvertárba küldjön.

E szekér innen Bécsből bizonyosan 10 napon felül nem fog kimaradni. E fogat költségeihez a királyi kincstár naponként egy mérő zabbal s a szolgálknak való kenyérrel fog hozzájárulni.

A. I. L. 4. F. 1. Nr. II. F., eredeti német.

19. — Mátyás főherczeg 1601 február 17-én Bécsből báró Pálffy Miklósnéhoz egy fogat ügyében.

Mátyás meghagyta Pálffynénak, hogy a kért fogatot február 21-éig Győrre küldje s erre nézve ugyanott Sulz Károly Lajos grófnál s udvari hadi tanácsosnál jelentést tegyen.

A. I. Lad. 4. F. 1. N. II. F., eredeti német.

1603.

20. — A m. kir. kamara 1603 június 20-án Pozsonyból özv. Pálffy Miklósnénak Stomfa adományozásáról.

A kamara visszakérte a stomfai vár örök eladásáról szóló adománylevélnek formularejét. Jóllehet a királynak határozott akarat: az ezután kiadandó mindennemű adománylevélben az egyházi jurisdictióról szóló záradékot is kifejezni, a királyi kamara mindezáltal Pálffyné akaratához képest hajlandó az adománylevél tartalmát lehetőleg előnyösen megszerkeszteni.

A. I. L. 4. F. 1. N. II. G., eredeti latin.

21. — A m. kir. kamara 1603 szept. 9-én Pozsonyból özv. Pálffy Miklósnéhoz Stomfa védelméről.

Habár Magyarországon szokatlan, Mátyás főherczeg határozott parancsára mégis szükséges, hogy Pálffyné Stomfa megvétele alkalmából fiával Pálffy Istvánnal egyetemben személyes esküt tegyenek, hogy Stomfa várát a törökök, a fölkelők s az osztrák ház bármely ellensége ellen megvédik és fentartják.

A. I. L. 4. F. 1. N. II. H., eredeti latin.

1604.

22. — Rudolf Pálffy Istvánhoz Prágából 1604. december 16-án.

Rudolf meghívja Pálffy Istvánt 1605-iki január 6-án Pozsonyban Mátyás főherczeg elnöklete alatt tartandó országgyűlésre. Elmaradásának mentségéül csak súlyos betegség fogadható el.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 1., eredeti.

23. — Rudolf király 1604. Prágából december 16-án özv. báró Pálffy Miklósnénak. Országgyűlési meghívó

Rudolf a török elleni védelem s az ország felső részében kitört belvillongásoknak elnyomása érdekében 1605. január 6-án Pozsonyba országgyűlést rendelt, melyre Pálffynét, voltaképp ennek megbízott embereit meghívta.

A. I. L. 4. F. 1. N. II. E = a, eredeti latin.

1606.

24. — Mátyás főherczeg 1606 április 20-án Bécsből özv. báró Pálffynéhoz. Foglyok ügyében.

Zerdahely György és Paztorovyth Pál a pozsonyi prépostság lakában zavargást és lázongást szítottak s a zavargás helyszínén elfogatván, Pálffyné hatósága alatt fogságban voltak.

Mátyás főherczeg meghagyta Amade Mihály Pozsonyvármegye alispánjának, hogy a nevezett foglyok fölött Mátyás elhatározásáig minden itélettől tartózkodjék; Pálffynénak pedig megparancsolta, hogy a hatalmában levő foglyokat senki kérelmére szabadon ne bocsássa.

A. I. L. 4. F. 1. N. II. R., eredeti latin.

1607.

25. — Rudolf király Pálffy Istvánhoz Prágából 1607 június 15-én. Országgyűlési meghívó.

Rudolf e levelének első részében, mely május 10-én kelt, Pálffyt az 1607-iki június 24-én tartandó országgyűlésre hívja meg. Az utóiratban, mely június 15-én iratott, az országgyűlés napja fontos okoknál fogva július 25-ére halasztatott el.

A. I. L. 4. F. 2. frust 2.

1609.

26. — 1609. okt. 12. Leopold főherczeg Pálffy Istvánhoz Teufenbach indítványairól.

Lipót fhg. 1609. okt. 12. felhívja Pálffyt, hogy a Teufenbach Rudolf által Magyarország közjavára előterjesztendő és bővebben kifejtendő indítványokat megszívlelje s ezekhez képest Lipót kedvében lehetőleg járjon el.

A. I. L. 4. F. 2. N. 2., ered.

1611.

27. — Pálffy István özv. Pálffy Miklósnénak Pozsonyból 1611. május 6. Honvédelemről.

«Alázatos szolgálatomat ajánlom Ngodnak, mint szerelmes Asszonyom Anyámnak. Az Úr Isten sokáig éltesse Ngodat jó egészségben.

Ngodnak írjak, ezt akarám tudtára adni, hogy ezen órában érkeztem meg. A Dunán túl voltam; Ngodnak a káptalan egy levelet írt, melyet hirtelenségemben megnyitottam. Im megküldtem Ngodnak a minemű hireink legyenek, azokat megküldtem Ngodnak. Ő Felségétől érkeztenek valami levelek, hogy a vitézlő népet semmiképen a morvai határról el ne szakítják; de mivelhogy a vitézlő nép sok gonoszságot cselekszik, hát Turzó Urammal elvégeztük, mivelhogy beteges állapottal vagyom, hogy közükbe menjek és néminemű panaszokat és azonképen törvényeket és igaz ... és szolgáltatassak.

Ha Ngodnak akkorra szükséges nem volna Koháry Uramra, hát elvinném magammal, csak hogy még a quártélyból választ várok.

--- --- --- --- --- Ngodnak alázatos szolgája és fia Pálffy István s. k.»

A. I. Fr. 103. Az egész levelet sajátkezüleg írta.

28. — Ditrichstein Ferencz bibornok s olmützi püspök 1611. május 7. Kremsírből özv. báró Pálffy Miklósnéhoz. Meghívás temetésre.

Ditrichstein Miksa testvérének 1611. márczius 29-én bekövetkezett haláláról tudósította Pálffynét s ezt a megholtnak június 14. Bécsben — az ágostoniak templomában tartandó temetésére meghívta.

Pálffynét a boldogulthoz ennek első neje, Krusith Ilona által rokonsági s baráti kötelék fűzte.

A. I. L. 4. F. 1. N. II. L., eredeti latin.

29. — Armpruster özv. Pálffy Miklósnének Pozsonyból 1611. június 1. Vöröskőre. Számadások vizsgálatáról.

Pálffyné felkérte Armprustert, hogy Pálffyné uradalmi számadásainak vizsgálata végett Vöröskőre jöjjön. Armpruster felhozván nagy elfoglaltságát, késznek nyilatkozott a kívánt célból Vöröskőre rövid tartózkodásra kirándulni, s kérte Pálffynét, hogy a számadási vizsgálatához szükséges előmunkálatokat végeztesse el.

Armpruster Pálffyné komájának nevezte magát.

A. I. L. 4. F. 1. Fr. 104., eredeti német.

30. — Pálffy János anyjának, özv. Pálffy Miklósnénak Ujvárról 1611. július 8. Táborozási hírek.

Pálffy János már régen írt volna édesanyjának, ha folytonosan nem utazik vala. Csak tegnap érkezett meg Kassáról Ujvárra, honnan hétfőn indult el. Pálffy épen most azt a rendeletet kapta a nádortól, hogy az ujvári s más várbeli katonáknak éjjel-nappal kell ügyekezni Forgách Zsigmondnak hadi segílyt nyújtani. A többi végházak katonái már küzdeni kezdtek a hajdúkkal, s a szathmári s kállói katonák már szép épületek s lobogók birtokába jutottak.

Pálffynak katonáival együtt hétfőn korán reggel kellett Ujvárról Tokaj felé indulnia. A huszárok száma 250 s a gyalogosoké 100 volt.

P. hathatósan esedezik, hogy édesanyja őt most el ne hagyja. Egy török sátort, 12 tábori széket s egy asztalt kért tőle kölcsön, továbbá némi élelmet, miután Ujvár körül nem lehet a termésből valamit remélni. Végül egy uri kocsit kért kölcsön s reá való takarót.

A. I. L. 4. F. 1. Fr. 105., eredeti német kézirat.

31. — Forgách Zsigmond Pálffy-Fugger Máriának Kassáról 1611. július 13. Családi s hadi hírek.

Mostani állapotunk felől akarám Kgmedet megtudósítani. Istennek hála, magunk a két öregbik gyermekeinkkel jó egészségben vagyunk, de a kisebbik leányom felől mit írjon az én szerelmes Atyámfia, Kgmednek im a maga lévelét felküldöttem, kiből megérti Kgmed minémű állapotban legyen szegény ártatlan, kin bizony mind én s mind az én szerelmes Atyámfia elég szomorú szívvel vagyunk, de az Isten akaratjának engednünk kell; nincs abban semmi módunk, hogy immár felvihessük Gácsra, a mint Feleségem írt volt Kgmednek felőle, hanem ugyanott Herhvesty (?) házuknál meg kell látnunk, mire fordítja Isten dolgát.

Ide, Istennek hála, még békességben és nagy csendességben vagyunk, de közel a szomszédságba, Lengyelországba nagy hadak vannak; sok török, tatár gyülekezik Moldvába, a lengyel király fia is nagy haddal készül ellenök, és rövid nap meg kellett egymással vívnia, az Úr Isten szégyenítse meg a fölfuvalkodott pogány ellenséget.

Az Adamko és Evicska mint birják magukat és mint forgódnak Kgmed körül, írja meg Kgmed. Az Adamko felől nagy

dicséretet teszen Homonnay Uram, mely jó viselte az ő Kgme ottlétébe magát. Kgmedet kérem, hogy taníttassa magyarul is mind őtet s mind az Evicskát. Adja Isten, hogy szolgálhassák meg Kgmednek velem egyetemben a Kgmednek sok jó akaratját és velők való fáradságát. Feleségem most Herhvesthen vagy on a kis beteg leányomnál, azért nem írhatott Kmednek.

Datum Cassoviae 13. Julii 1611. engedelmes fia és szolgálja Forgách Zsigmond.

A. I. L. 4. F. 1. Fr. 107.

1616.

32. — 1616. ápril 14. Galantháról. Esterházy Gábor, Dániel és Pál Pálffy István koronaőrhez. Gabona felosztásáról.

Esterházyak Boriban levő gabonájukat jövő hétfőn ápril 17. kívánják egymás között s az atyafiakkal megosztani. Pálffy az Esterházyakkal Födemesen létrehozott végzés szerint küldje embe-rét Boriba, ki a Kaan Ő Nsga részére való buzát és zabot a ver-mekben szám szerint foglalja el.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 1., magyar.

33. — Miksa fhg. Pálffy Istvánhoz Nagy-Lévárd birtoka ügyében 1616. nov. 27.

Landau testvérek többször folyamodtak Miksa főherczegnél, hogy nekik Nagy-Lévárd birtokát administratorio modo adja át.

Miután Pálffy — mint Pozsony vármegye főispánja — tudo-mással bir arról, miként áll a Kollonich-féle bajok miatt a neve-zett birtoknak és jobbágyainak ügye a további intézkedésig, Miksa a király nevében meghagyja Pálffynak: hogy a jobbágyokat és tisztartót a Kollonich-féle zavargások idejében adott eskütől oldja fel s a magy. kir. kamarának, mely a birtok átvételével ugyanezen birtok jövedelmeinek és ingóságainak megőrzése végett meg-bizandó, akadályokat ne tegyen.

A. I. L. 4. F. 2. N. 3., ered.

34. — 1616. decz. 28. Pozsony. Pázmány Péter Pálffy Pálhoz Léva vára és uradalmáról.

Pázmány megkapta Pálffynak levelét, melyben véleményt és tanácsot kér arra nézve, miképen lehetne Léva vára s uradalmát

megszereznie. Pázmány nagyon örülne, ha Pálffy kívánsága beteljesednék, mivel ekkor szomszédja lenne, amennyiben neki Léva körül néhány kisebb birtoka van.

Mivelhogy Pázmány nem ismeri azon elveket és indokokat, melyek alapján Léva megszerezhető lenne, nem szolgálhat neki tanácscsal s az igazgatóhoz utasítja őt, ki képes jó tanácscsal szolgálni. Pázmány is írt az igazgatónak, ajánlván neki Pálffy ügyét.

Arm. I. L. V. Fasc. IX. Fr. 80., eredeti latin.

35. — Mátyás király Pálffy Istvánhoz Prágából 1616. decz. 31. A nádori állás betöltéséről.

Miután gróf Thurzó György nádor halálával a nádori hivatal teendőire nézve intézkedni kell, Mátyás fölhívja Pálffyt, mint királyi tanácsost, hogy mielőbb közölje nézeteit és szavazatát a nádori hivatalra nézve.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 6.

1617.

36. — Gróf Thurzó Borbála Szomolyánból 1617. május 17. özv. Pálffy Miklósnéhoz. Baráti levél.

— — — — —
 «Vettem a Kgmednek a levelét, melyből megértettem, hogy az Úr Isten jó egészségben meghozta Az országot mind az én szerelmes asszonyommal, anyámmal megügyekezünk szolgálni. Adja az Úr Isten, hogy használjon az édes Asszonyom anyámnak. E napokban felette nehéz horut volt Asszonyom Anyámon Ő Nsgán, és még most is nagyon, de az mind a sok búsulástól nagyon. Ha az Úr Isten Kgdet ide hozza, látja az Úr Isten. Szerelmes Asszonyom Anyám Kgdet szívem szerint látom Kgdet... Az én szerelmes öcsém asszonyok Kk. és a kisasszonyok szolgálatukat ajánlák. Erdődy György és Erdődy Gábor Forgách Ádám Uramnak szolgálatukat ajánlák.»

A. I. Frust. 113., eredeti.

37. — Pálffy-Fugger Mária leányainak örökös részéről intézkedik. 1617. jun. 27.

Pálffy-Fugger Mária Pyber János pécsi püspök és Ghudóczy Benedek komáromi főesperes jelenlétében Vöröskőn következő vallomást s örökösödési intézkedést tett.

Néhai férjének végrendeletét érvényben hagyni óhajtván, kijelentette, hogy leányának Katalinnak, midőn Forgách Zsigmond-dal egybekelt, 20.000 frtot adott; Zsófia leányának: Trauttmansdorf Miksa hitvesének szintén ugyanannyit szánt, miből már 12.000 frtot ki is fizetett; Magdolna leányának hasonlóképp 20.000 frtot rendelt, mely összeget Pálffy-Fugger Máriának négy fia köteles volt kifizetni. Ha e fizetést 1618. január 1-ig elmulasztaná, Pálffy Magdolna férjezett Balassa Péterné fel lesz jogosítva a Stomfához tartozó Gajar községet elfoglalni.

Pálffyné e vallomás tételekor Vöröskőn betegen feküdt.

A. I. L. 9. F. 3. N. 9., eredeti másolat.

38. — Baza Antal ferenczrendű főnök Nagyszombatból 1617. december 22. özv. Pálffy Miklósnénak Vöröskőre. Lelkészi segédkezésről.

Sajnálattal tudósítja Pálffynét, hogy a közel ünnepekre, ennek kívánságához képest Vöröskőre két gyóntatótyát nem küldhetend, miután többfelé kellett gyóntatókat küldeni. Boza azonban igéri, hogy ő maga két napra kijövend Vöröskőre. Szívesen hozna magával egy magyar gyóntatót is, de ilyen csak újévre fog rendelkezésre állhatni.

A. I. L. 4. F. 1. Fr. 115., ered. német.

39. — Moritschgin János Zuháról 1617. decz. 4. özv. Pálffy Miklósnénak. Jubileumi levélről s vöröskő-uradalmi borokról.

A Nagod 29. Novembris írt levelét tegnap kilencz órakor adták meg, melyet alázatosan vettem és megértettem. Én azonnal az Zuhay ispánt Váczy Uramhoz Ő Nagához elküldöttem. Nagod szavának Ő Nga adna Stomfára a Jubileum levelét, de Ő Nga azt üzente Nagodnak, hogyha Nagodnál vagy a vöröskői tartományra való jubileumlevél mind egyet teszen és ha Nagodnál nem volna az a levél . . . írt Ő Naga a stomfai plébánosnak, hogy Posonba menjek Csiky püspökhöz, ő nála vagyon exemplár és azt elkérje s mind egyet teszen. Nagodnak azt írhatom, hogy közel sem térnek a Nagod borai a vöröskői pinczébe, bár mind bátyákat megrakjuk is a hol lehet, mert csak Dióson is (t. i. Tót v. Alsó-Dióson) közel 100 bor juttat a Nagod számára. Elég édesek, nem tudom miképen tartják meg nyárra a szint, de meg hagytam mind különben

rakják; a csesztei pinczét is meghagytam, hogy mind tiszta legyen és hogy elegendő kantnár fákat csináljanak beléje....

A. I. L. 4. F. I. Fr. 116., ered.

1618.

40. — Mátyás Pálffy Istvánhoz Bécsből 1618. márcz. 16. Meghívja Regensburgba.

Mátyás 1618. május 28-án birodalmi gyűlést hívott össze Regensburgba. E gyűlésre Pálffy, mint szolgálattevő kamarást meghíván, meghagyja neki, hogy e gyűlést megelőző napon a királyi udvarban okvetlenül megjelenjen.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 9., eredeti.

40/a — 1618. május 22. Pozsonyból. Berchény Imre Pálffy Istvánhoz. Bizalmas ügy.

Berchény ügyének sollicitálása végett nem mehetvén fel Bécsbe, a sollicitálást Sigrayra, Pálffy Pál titkárára bizta. Esterházy Pál írja, hogy kijött Nógrádból, hanem hirtelen be nem mehet Ujvárba, s ünnepek után Galanthára fog jönni. Berchény összejövén Pálffyval, ennek tetszése szerint fog majd Nógrádba menni.

A. I. L. 5. Fasc. 2. Fr. 1.

41. — Pálffy János Bécsből 1618. okt. 1. özv. Pálffy Miklósnénak. A király kíséretében van. Csehországi hadi viszonyok.

Sajnálátát fejezi ki, hogy már régebben nem írhatott, minek oka az, hogy minduntalan a királylyal kell utaznia és pedig majd Neustadtba, majd Ufersdorfba (?). Továbbá tudósítja, hogy a tábornagy megtiltott a táborból híreket közölni. Ha holnap a kirendelt biztosok visszajönnek, u. m. Károly bibornok-herczeg, Wallstein úr országos udvarmester, Zerotin Károly morva marschall s ujságot hoznak, Pálffy János ezt anyjával tudatni fogja.

Csehországban igen erős a hadi nép s nem lehet még bizni, hogy a mieink ezt legyőzik. Két ezrednek, 2000 lónak s 4000 magyar katonának kell majd hir szerint bejönni...

... Pálffy bizonyos ezüst készletet (silberne Stück) kér, mely neki megmaradt s egy antipendiumot, mely Thalba tartozik. Pálffynak most a felségnél kell maradnia. (Német eredeti levél.)

A. I. Frust. 117.

42. — Révay Péter özv. Pálffy Miklósnénak Holicsból 1618. október 13. Vöröskőre fog jönni bizonyos tárgyalás végett.

E mai napon vettem Kgdtek levelét, melyből megértettem a Kgdtek kívánságát, hogy ad diem 18. currentis mensis néminemű bizonyos dolgok végett a Kgdtek várában Vöröskőben jelen lennék. Én mivelhogy még akkor, hogy Palatinus Uram parancsolatját hozták volt, ajánlottam magam Kgdtekhez menni és a hol Kgdtek parancsolja, úgy mint 19. hujus mensis compareálok. Arról kétség nélkül Kgdtek egymás között mature deliberált, ha a tractatusnak nem köllenék-e inkább közhelyen lenni.

.... Datum ex arce Holics 13. Okt. 1618. Kgdtek szolgáló atyafia Révay Péter.

Arm. I. L. 4. F. 1. Fr. 118., eredeti.

43. — Mátyás király Pálffy Istvánhoz 1618. decz. 16. Bécsből. Stomfa és Pozsony várak megerősítéséről.

Miután a cseh felkelők néhány csapata már Ausztriába is behatolt s Morvaországban is több felkelő garázdálkodik, Mátyás az ország védelme érdekében meghagyja Pálffynak, hogy Stomfa és Pozsony várak véderejéről kellőleg gondoskodjék.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 8., eredeti.

1619.

44. — Gr. Forgách Zsigmond özv. Pálffy-Fugger Máriához Tavarnok kastélyból 1619. január 9. Nagyszombat városával való perről.

«A Kgmed levelét meghozták énnekem, melyből mit írjon Kgmed nekem a Szombatiakkal való dolga felől, megértettem. Kgmed igen jól gondolta, itthon nem lévén mostan a Kgmed szerelmes gyermeki is, hogy a dolgot Kgmed a posoni octavára halasztotta, a kit mi magunk is igen javaltunk, hogy Kgmed ezt cselekedte; ott akkorra sok urak és főemberek lévén, azok által igen jó mód és alkalmatosság leszen a Kgmed ebbeli dolga, hogy jó módjával aztán elvégeztessék. Eddig úgy remélem, hogy a Szombatiak írásunk nélkül is, minthogy a terminus is igen rövid immár, a posoni octavának, csendességben lesznek hasonlóképen, hogy András mester is valami adjudicatát adjon ki addig nekiek e dologban, nem remélem»....

A. I. L. 4. F. 1. Fr. 119., ered.

45. — Gróf Forgách Zsigmond Tavarnokról 1619. márczius 5. özv. Pálffy Miklósnéhoz. Balassa Péternének Illésházy Istvánné által hagyományozott 8000 frtról s a nagyszombati perről.

— — — — —
Meghozták nekem a Kglmed levelét, melyből megértettem, hogy immár Kgdteknek is tetszik a minemű assecuratoria levelet ad Balassy Péter Uram Kglmeteknek, csak a nyolcz ezer renus forint is, melyet szegény megholt Illésházyné asszonyom hagyott Balassa Péterné asszonyomnak lenne bele írva.

Úgy vagyon, hogy az ide hivatott urak és főemberek előtt, kik arról az assecuratoria dolgáról tractálnak, arról a nyolcz ezer renus forintról is volt emlékezet, de azt találák rajta, hogy azt a pénzt nem Kgd, sem a sógor Uraim adják nekik, és minthogy a több legátomitól is, kinek Illésházyué asszonyom mit hagyott, senki ilyen assecutoriát nem adott magáról, Balassy Péter Uram is nem tartoznék arról olyan levelet adni, hogy az a somma in casu defectus seminis az atyafiakra visszaszállana, mivelhogy Illésházyné asszonyom testamentumában azt nem kívánta és nem is hagyta; ha pedig úgy volna a testamentum-tétel, az más dolog volna, de én nem emlékezem róla: hogy az a conditio ott volna a szegény asszonyom testamentomában.

Azért minthogy Balassy Péter Uram feleségével együtt vette fel azt a nyolcz ezer renust és együtt el is költötték, azt találták a főemberek rajta, hogy nem méltó azt odairatni, hanem szintén elég leszen oly módon, a mint immár Kgd is érti, ha assecurálja Kgteket.

A mi pedig a Szombatiakkal való dolognak eligazítását illeti én arról im irok nekik, megtalálom a városbelieket és napot hagyok arról is, melyre magam reá menvén, azon leszek, hogy Kgmetek között azt a veszekedést leszállítsam és úgy eligazítsam, hogy kinek-kinek az ő igazsága helyén maradjon és minden gyűlölségnek, visszavonásnak vége szakadván, a szomszédságban a jó békesség szeretet Kgtek között a terminusra ha accedálnak a megírom. Datum in Castello nro Tavornik 5. Martii Ad 1619. Kegmednek mindenkor szeretettel szolgál Comes Sigis. Forgách de Gyemes.

A Szombatiaknak 18. Martii praefigaltam akkorra Kgmed is Piber Uramat Revay Uramat és Győrfi mester uramat hivassa oda, talán Isten adja, hogy azt is eligazíthassuk. Én ad 14. Martii, ha Isten engedi, Stomfán leszek.

A. I. L. 4. F. 1. Fr. 120., eredeti.

46. — Gróf Forgách Zsigmond özv. Pálffy Miklósnéhoz Tavarnokról 1619. márczius 6. A nagyszombatiak pere.

Forgách Pálffyné leveléből értesült, hogy a bécsi atyafiak igen betegek. Forgách bizonyos egyezés megkötése végett Pálffynéhoz készült elmenni, e szándékáról azonban egyelőre lemondott, miután a bécsi atyafiak jelenléte nélkül nem lehet egyezkedni.

Pálffynének Nagyszombat városa elleni pörére vonatkozólag ezeket írta Forgách: «A nagyszombatiakkal való dolgot a mi illeti, a kiért minket eléggé sollicitálnak, eddig is csak a mi írásunkra és mi reánk való tekintésért voltak csendes várakozásban, hogy nem exequáltatták a dolgot, mely dolognak eligazításáért 22. napját praefigáltuk nekik Martiusnak, hogy akkorra aztán Zuhára jöjjenek, talán akkorra Kegmed is onnan Bécsből megérkezik, igen jó volna bizony Kgmdnek ebben a dologban is jó véget érni, talán a szombatiak is annál tovább nem várakoznak; ha pedig Kegmed jónak látná lenni, hogy exequáltatván a dolgot, novum iudiciumot venne Kegmed, talán így (ha remélheti Kegmetek) jobb törvénye lehetne Kegmeteknek; azután pedig mit akar cselekedni Kegmed a dologban, nekünk Kegmed adja értésünkre».

A. I. L. 4. F. 1. Fr. 121., ered.

- 46/a — Forgách Zsigmond özv. Pálffy Miklósnéhoz Komjáthiból 1619. év márczius 15. A nagyszombatiak pere.

Forgách Zsigmond írásbelileg felhívta volt Nagyszombat városát, hogy a közte s a Pálfyak között fennforgó peres ügyet békés uton kiegyenlítse, mi végből személyesen Zuhára kijönni ajánlkozott. A nagyszombatiaktól ezen ajánlatra kapott válaszból, melyet Pálffynének is elküldött, megértheti, hogy amazok nem hajlandók a barátságos egyezésre.

Forgách figyelmeztette Pálffynét, hogy a per esélyeit jól fontolja meg, nehogy a per további folytatásából kárt valljon.

A. I. L. 4. F. 1. Fr. 122., ered. német.

- 46/b — Forgách Zs. márczius 17. 1619. özv. Pálffy Miklósnéhoz Tavarnokból. A nagyszombatiak nem akarnak egyezkedni.

Forgách Pálffynének Martius 16. kelt levelét Martius 17. vette. — Forgách, vonatkozással Martius 15. kelt levelére jelentette, hogy a nagyszombatiak az András mester által hozott ítélethez ragaszkodván, követelésükből semmit sem akarnak engedni.

Forgách ajánlotta, hogy Pálffyné e peres ügyet törvénytudó emberekkel beszélje meg. Miután a nagyszombatiak nem akartak alkudni. Kár lett volna a főembereket Pozsonyból az óhajtott egyezkedés végett Zuhára kifárasztani.

A. I. L. 4. F. 1. Fr. 122., ered. magyar.

47. — Ferdinand Pálffy Istvánt értesíti Mátyás király haláláról Bécsből 1619. márczius 20.

Ferdinánd Mátyás királynak a mai napon bekövetkezett haláláról értesítvén Pálffyt, felhívja őt, hogy az ország ügyeiről való tanácskozás végett haladéktalanul Bécsbe jöjjön.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 10., eredeti.

48. — Gróf Forgách Zsigmond Nagyszombatból 1619. ápril 1. özv. Pálffy Miklósnéhoz. Barátságos egyezkedést ajánl a nagyszombati perben.

Forgách e napokban értekezett Nagyszombat városával a már ismeretes per békés elintézése végett, s közvetítése következtében a nagyszombatiak hajlandók méltányos alkura. F. kéri Pálffynét, hogy lehetőleg kösse meg a kívánatos egyezséget, hogy ekkép nyugodtabban lehessen.

A. I. Frust. 124., ered. magyar.

49. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz 1619. ápril 9. Bécsből.

Ferdinánd fontos közügyek tárgyalása végett néhány magy. kir. tanácsossal akar értekezni; mivégből egy biztost fog küldeni Pozsonyba. E tanácskozást ápril 15-re tűzvén ki, Pálffyt erre meghívja.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 12., eredeti.

50. — Gróf Forgách Zsigmond Pálffy-Fugger Máriához Komjáthiból 1619. ápril. 8. Békés kiegyezést javasol a nagyszombatiakkal.

A Kgmed levelét meghozák énnekem, kiből megértettem, hogy Kgmed abba ellentartó nem volna, hogy per bonam compositionem a nagyszombatiakkal való controversiába vég lehetne, a szombatiak is hasonló — magokat, és így csak egy napot kellene végeznünk, a melyre Zuhára kellene gyülekeznünk, talán

adna Isten, hogy véget érhetnének benne. Én ebben egy szálnyira sem törném a fejemet, ha bírónak a transactióban nem neveztek volna és a szombatiak is ahhoz képest nem urgeálnak, ha látván Kgmednek hasznosabbnak lenni, hogy az András mester törvénye exequáltatnék; énnekem könnyű volna meghagynom András mesternek, hogy exequálja, de mi azt ítéljük, hogyha a Kgmed resolútiója szerint exequáltatjuk, nagy kárára fog Kgmdnek és az Atyafiaknak következni, mert minden judicium remediumok abscindáltatva vannak és sem novummal, sem Repulsióval nem hozhatná helyre Kgtek; és így valamint a szombatiak praetendálnak, mindent obtineálhatnak. Azért ugyan jobb per amicabilem compositionem a dologban véget érni. A Szombatiak nem kívánának semmit egyebet az executionál, de én ez ideig mind arra néztem hogy a jó szomszédság megmaradhasson Kgtek között.

Irja azt is Kgmed, hogy hatalmasul szántottak volna föl valamit szabad előföldet Kgteknek; efféle violentiáért a vármegye előtt pörölhetni velők. Immár mikorra kellessék terminust praefigálni, minthogy Personalis Uram mostan oda alá vagyon, nem tudom, minthogy Kgmed is a hővízbe készül, a Szombatiak pedig azt mondják, hogy igen nehéz nekik várakozniok. Most mind a a szőlők, mind a szőlőknek az ára odavannak, meg nem adták nekik, és a szőlők is mind pusztán állanak. Azért, hogy egyszer immár bizonyos terminust adjunk nekik, a kire mind Révay Uram és Personalis Uram reá érkezhessék. 29. Áprilist hagyánánk Terminusnak, Zuhára addig Personalis Uram is fölérkezik, és Kgd is a fürdőt elvégezi. Azért ha Kgmednek tetszik, adja értésemre...

... Én a Szombatiaknak megírtam, hogy akkorra jelen legyenek Zuhán. Kgd írjon Révay úrnak s' Personalis Uramnak, hogy akkorra..... tegyenek.

A. I. L. 4. F. 1. Fr. 125., eredeti.

51. — Pyber János vál. váradi püspök özv. Pálffy Miklósnénak Nagyszombatból 1619 April 22. Mentegető levél.

Elvettem a Kgd levelét, melyben Kgmed azt kívánja, hogy az előttünk való Aprilisnek 29 napján, melyet Palatinus Uram az itt való szombati város között és Kgtek között való dolognak eligazítására rendelt és hagyott, én is Szuhán jelen lennék. Mely fáradságot Kglmtkért nagy szívem szerint felvennék és akkorra örömet odamennék de szintén akkor a nemes esztergomi Káptalan valami szükséges és elmulthatatlan Commissióban választott el

Szent-Benedekre, mely Commissiót minthogy nagy dologban jár, semmiképen más időre nem halaszthatok, hanem ugyan minden okvetetlen el kelletik benne járnom.

Kérem azért Kgdet mint bizodalmas Asszonyomat Kegd megbocsásson, hogy most ilyen akadékom lévén a dologban Kglteknek ilyen szükséges dolgában nem szolgálhatok. Ezután ha az Uristen más alkalmaztságot parancsol a kiben Kglmeteknek szolgálhatok, mindenkor azon leszek, hogy a Kgltk parancsolatjának minden tisztességgel való szolgálatommal megfeleljek...

A. I. L. 4. F. 1. Fr. 125., eredeti.

52. — Révay Péter Holics várából 1619 April 24 özv. Pálffy Miklósnéhoz. — April 28 nem jöhet Zuhára.

Ma délben adák meg nekem a Kglmd levelét, mely Kgmed leveléből megértettem Kd kívánságát, hogy a szombatiakkal való dolgoknak eligazítására ad 28 Aprilis Zuhan jelen lennék. Én abban Kk szeretettel szolgálnék, de magam egészségének vékony állapotja és házam népe betegsége miatt most házamból el nem távozhatok, Kdet kérem Kd gonosz néven ne vegye, hogy ez utat Kd parancsolatjára fel nem vehetem.

A. I. Fr. 129., eredeti.

53. — Győrffy Tamás Pozsonyból 1619 April 25 özv. Pálffy Miklósnénak. A personalisról ír.

A Nagod levelét a Personalis Uramnak szóló levéllel együtt vettem. En kész szolgálja vagyok Nagodnak Personalis Uramat óránként várjuk; ha elérkezik megadom Ő Kgmének a Nagod levelét, de bizonyosan értem, hogy menten Bécsbe kell menni Ezterhaz Urammal és Zentkeresztivel együtt, Ő Felsége hamar hivatja őket — Ezterhaz Uramnak szolgálja is ment fel elől szállás — és tisztítani, és kompokat is hagytak, hogy készen tar — a a réven; azért Personalis Uram jelenlétébe Nagodnak kevés reménysége lehet...

A. I. Fr. 130.

54. — II. Ferdinand Pálffy Istvánhoz 1619 május 10. Bécsből. Katonák elszállásolása.

Pozsonyvármegyében német lovasság letelepedett volt anélkül, hogy a főispán által rendeltetni szokott biztos állomásaira

nézve letelepedése előtt a főispánt megkereste volna. Pozsonyvármegye május 6. Samarján tartott közgyűlésén a lovasságnak említett eljárása ellen óvást emel.

Ferdinánd ez óvás következtében május 10-én tudósította Pálffy, hogy a lovasság az ő tudta s engedelmével nélkül telepedett le Pozsonyvármegyében.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 14., eredeti.

55. — 1619 aug. 1. Lembachból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. — Pénzügyekről.

Pálffy István panaszkodott: hogy az elzálogosított Halmes község váltságdíja nem fizettetett ki. Pálffy Pál erre válaszolva megjegyzi, hogy azt hitte: hogy Pálffy János Baranyay úrnőt már kielégítette, mire köteles volt, miután Pálffy Pál anyjának, özv. Pálffy Miklósnénak 8000 fr. helyett 10 ezer tallért kifizetett volt. Évégből írni is fog Pálffy Jánosnak. Pálffy Pál óvást emel azon modor ellen, melyet irányában Pálffy István levelében tanúsított volt.

A. I. L. 4. F. 3. Fr. 36., eredeti német.

56. — Lipót fhg. Pálffy Istvánhoz Pozsony várának védelme ügyében. Bécs, 1619. szept. 12.

Lipót Pozsony vára védelme végett ugyanabba 150 német puskás katonát küldvén tisztestől, meghagyja Pálffynak, hogy ezeket bebocsátván a várba, a védelemről kellőképp gondoskodjék. Egyidejűleg megparancsolta a magy. kamarának, hogy ezen katonáknak eltartásáról havonként kellőképp gondoskodjék.

A. I. L. 4. F. 2. N. 4., eredeti.

56/a. — Lipót fhg. Pálffy Istvánhoz a kir. banderium ügyében. Bécs, 1619. szept. 14.

Lipót a kir. banderiumot Pozsony várába küldi őrség végett, mely ott addig tartandó, míg azt a nádor — a vármegyei katonaság összegyűjtése után — nem fogja kívánni. Pálffy csakis a nádor követelésére fogja a banderiumot kiadhatni.

A. I. L. 4. F. 2. N. 5., eredeti.

56/b. — Lipót Pálffy Istvánhoz egy szóbeli megbízás ügyében. Bécs, 1619. szept. 21.

Lipót báró Breiner Siegfried Kristóf és Stadeon János Gáspár kir. tanácsosokat és kamarásokat küldte Pálffy Istvánhoz, hogy ennek — Lipót fhg. Magyarország állapotára vonatkozó szándékait — terjeszszék elő, a minek Pálffy teljes hitelt adandó lesz.

A. I. L. 4. F. 2. N. 6., eredeti.

57. — Lipót fhg. megdicséri Pálffynak hű szolgálatait. Bécs, 1619. okt. 12.

Lipót nagy örömmel értesült Pálffynak az ország javára kifejtett előnyös közreműködéséről. Pálffy a várakozáshoz képest kötelességének megfelelt. Lipót buzdítani fogja a királyt, hogy Pálffynak hűségét és szolgálatkészségét adandó alkalommal lehető nagylelkűen elismerje, mert a viszontagság tünteti ki, kik állhatatosak a király hűségében. Lipót elismerése és kegyességéről biztosítja Pálffyt.

A. I. L. 4. F. 2. N. 7., eredeti.

1619.

58. — Birtokosztályos egyezség özvegy Pálffy Miklósné szül. Fugger Mária s gyermekei, ú. m. Pálffy István, János, Pál és Miklós között.

Pálffy Miklós a győri hősnek végrendelete értelmében neje sz. Fugger Mária — míg özvegyen maradt — jogosítva volt Pálffy Miklósnak uradalmait kormányozni s élvezni. Pálffy Miklósné ezen jogával 19 évig élt. Ezután Forgách Zsigmond nádor s más rokonok fölhívására gyermekeivel: ú. m. Pálffy István, János, Pál és Miklóssal 1619. (fer VI. prox. p. fect. Divis. Apost) Pozsonyban következő egyezséget kötött:

Pálffy-Fugger Mária mindenekelőtt örömét fejezvé ki a felett: hogy fiait érett korban és diszes állásokban láthatja, azon óhaját nyilvánítja: hogy egymás iránt igaz testvéri szeretetet ápoljanak. Pálffy Mária átengedi a férje által végrendeletileg birt s fentjelzett haszonélvezeti jogát, de a végrendeletbiztosította kiváltságairól teljesen le nem mond. Bizonyosan azon esetre gondolt, ha fiai a birtokokat nem jól kezelnék. Az engedmény fejében fiai kötelesek lesznek neki 40 ezer magyar frntot kifizetni. Pálffyné e negyvenezer frntból 20 ezer frntról szabadon és kedve szerint fog rendelkezni; a többi 20 ezer frntot halála után fiai között fogja kiosztatni.

Vöröskő várát Pálffy István fogja birni egészen, valamint Cseszte mezővárosát is, melynek jövedelmeit Pálffy Miklós Vöröskő várának fentartására rendelte.

Vöröskő uradalmának jövedelmei különben egyenlő arányban illetni fogják Pálffy Istvánt és Pálffy Jánost. István fogja birni a vistuki tiszttartósági kerületet (officiolatus) Ottenthál mezővárossal, János pedig a szuhai officiolutust a szuhai kuriával s majorokkal s Diós mezővárossal. A szuhai kuriát székhelyéül fogja kapni. Amennyiben e két tiszttartóságnak egyike kevesebbet jövedelmezne, ezt a másikból kellend kárpótolni. A többi uradalmi jövedelmeket István és János testvérek egyenlő arányban fogják egymás között felosztani és pedig évenként. Az erdőőröket, a kasznárt (frumentarius) és pintért közösen fogják fizetni. A csesztei pincze egyedül Pálffy Jánosnak álland rendelkezésére. Az uradalmi tavakat szintén közös birtokul fogják birni s ezekben közösen fognak halászni, vagy az eladott halakat egymás között egyaránt osztandják fel.

Pálffy István és János kötelesek lesznek Miklós öcscsüknek 50—50 ezer magyar frntot, összesen 100 ezer frntot kifizetni, voltakép biztosítani.

Borostyánkő vára s uradalma a stomfai kastélylyal egyetemben Pálffy Pálnak jutott osztályrészül, melynél fogva köteles volt 82 ezer frntnyi adósságnak kifizetését magára vállalni.

E szerződés értelmében a négy Pálffy testvér abban állapodott meg: hogy egyiknek sem szabad a maga ősi birtokát adóssággal megterhelni, elzálogosítani, eladni más két testvérnek beleegyezése nélkül. A legifjabb Miklós sem költheti el az atyai s anyai örökség címén reá jutott 100 ezer frntot.

Pálffy János, Pál és Miklós István testvérüknek 18 ezer frntot tartoznak haladék nélkül kifizetni a pozsonyi váruradalom jövedelmei címén. Ez uradalom jövedelmeit ugyanis Pálffy István távolléte, voltakép utazása alatt a nevezett 3 testvér élvezte s a vár jövedelmei az atyai végrendelet értelmében tulajdonképen Pálffy Istvánt illeték.

Az ősi birtok végrendeleti hagyományozására, vagyis végrendeleti megterheltetésére nézve abban egyeztek meg: hogy a testvérek fiörökösök hiánya esetében az ősi birtokrészt mások javára bizonyos összeggel megterhelhetik, de a hátramaradt testvéreknek, illetőleg örökösöknek joguk lesz a terhelő összeg kifizetésével az ősi birtokrészt magukhoz váltani.

A testvérek külön-külön következő hagyományokkal terhelhetik meg birtokaikat, vagyis általában következő összegekben hagyományozhatják másoknak birtokaikat, ha fimagzat hátrahagyása nélkül mulnának ki ez életből.

Pálffy István 55 ezer frnttal, János 61 ezerrel, Pál 93 ezerrel terhelheti meg ősi birtokát, Pálffy Miklós pedig 11 ezer frnról rendelkezhetik.

Ha valamelyik az egyezkedő testvérek közül csak leányörökösöket hagyna maga után, leányainak az ősi birtokból mindössze csak 25 ezer magyar forintot hozomány és kelengye (in rationem parapherni & emaritationis) címen lehetend kapni.

Ha az egyezkedő testvérek valamelyike e szerződést bármely csekély részben megsértené, köteles lesz a többi testvéreknek 10 ezer frntnyi bírságot megfizetni.

Ezen szerződés kiegészítéséül s megvilágításául megjegyzendőnek tartom: hogy Pálffy Miklós a győri hős a vöröskői uradalmat hitbizománynak akarta, a mennyiben 1596. évi végrendeletében ezeket írta: «*Arx vero Vöröskő cum suis pertinentiis, ac alia quaevis jura possessionaria, quae vel nunc habet, vel imposterum vita sua durante quovis titulo acquisiturus ist, duntaxat filiiis modernis et corundem masculino sexus secundum primogenituram cedant & relinquuntur; ita videlicet ut ex hac sua familia semper major natu masculis illis praesit, & eadem possideat, ipsoque gubernante caeteri interim de proventibus tantum eorundem bonorum participant...*

A. I. L. 9. F. 3. N. 5.

1621.

59. — II. Ferdinand Pálffy Istvánhoz Bécsből 1621. febr. 13. Tiffenbach küldetéséről.

Ferdinand jelenti, hogy báró Tiffenpach Rudolfot udvari tanácsost s hadvezért Magyarországba küldte, meghagyván neki, hogy Pálffyval értekezék. Ferdinand felhívja Pálffyt, hogy Tiffenpachot a közügy érdekében támogassa.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 15., eredeti.

60. — 1621 nov. 5. Pálffy István váltáságdijáról.

A. 1621 dic 5 Novembris.

Az minémű ezüst marhat asszonyom ő Nga Pálffi István

uram O Nagyságáért Nagyszombatba beküldött és egyéb marhat pénzzel együtt Pastorowit Pál uramtól és Pongracz Faber uramtól.

Elsőben: Egy aranyos kék paplant török munkával skofyom aranynyal, a közepén veres virág.

Item. Egy ágy körül való veres kamuka supor latott (?) aranyos gombokkal és franczlival, melyben vagyon 6. darab; ugyanazon ágynak az menyezete és az allja 2 darab teszen egygyel mással nyolcz darabot.

Item két házban való veres és kék kamuka kárpit 62 selben, és nyolcz darabban.

Itten egy May sin vont arany szoknya, ugyanahhoz való és afféle sin kordovagy (?) nagy széles arany prémmel.

Item egy fekete virágos Bársony palást és fekete dupla tafotával bélelt.

Item egy veres skarlat mente, megy szín vont aranynyal bélelt mindenestül, és két öreg vont arany gomb.

Item egy veres skarlat galléros mente nyusztal bélelt, és régi arany száras gomb rajta.

Item egy igen szép bokor kocsag toll, egy csillag formájú függő gyémánttal rakva, aztalhoz való.

Item egy arany láncz kövekkel és gyöngyökkel rakott zománczos.

Item egy igen szép függő ugyanazon arany lánczhoz való az is gyémántokkal rakva. szép zománczos.

Item egy kalapos süveghez való zsinór 23 arany boglárval, azok mind gyémántokkal rakvák.

Item egy öreg arany pohar meren, igen sok zománczos.

Item egy ezüst öreg mosdó korsóstul merő aranyos és trébelezett.

Item 2 nagy öreg összetartó pohár kívül belül aranyozott, és trébelezett.

Item egy uti patika ezüstös, és szép eszközökkel együtt.

Item két zacskóban tallérok ft. 10000.

Item 2 öreg fa lovat. (?)

Lett ez számlálás mi előttünk, kiről mi is bizonságot teszünk kezünk írásával és szokott pecsétünkkel, hogy az ládában számláltuk és a várból kihoztuk.

Johannes Bokay s. k. (p. h.)

Vittus Weber s. k. (p. h.)

61. — 1621 nov. 15. Bethlen Gábor nyugtája Pálffy István váltságdíjáról.

Nos Gabriel Dei Gratia electus Hungariae Dalmatiae Croatiae Sclavoniae etc. Rex . . . Notum facimus per praesentes quibus expedit universis. Quod Mgia dua Anna Maria Fuggera Illustris et Mgcí quon. Nicolai Pálffy relicta vidua pro eliberatione et lytro filii sui Mgcí Stephani Pálffy per certos servitores suos Nobis deponi curavit paratis in pecuniis flor. hungaricales decem mille idect. fl. 10.000. Item in aureis argenteisque rebus et clenodiis diversis quator decim mille & quingentos florenos hungaricales, idest. fl. 14.590. Quae omnia in unam summam computando constituunt viginti quatuor mille et quingentos florenos; idect. fl. 24.500. Super quibus Eandem et Eosdem quietam et absolutam, quietosque & absolutos reddimus praesentium testimonio literar. mediante. Actum in Civitate Moraviae Hunnobrodienici die decima quinto Novembris Anno Domini 1621.

Gabriel m. (p. h.)

A. I. L. VII. F. 12. nov. 16., már megjelent nyomtatásban.

1622.

62. — 1622 ápril 12. II. Ferdinand király Pálffy Pált inti, hogy a szerződés szeriint tartozó gabonát szolgáltatassa a csász. hadi élesztárba.

Pálffy Pál 1619 évben a csász. élelmi tárnak szerződésileg ígért 400 pozs. mérő gabonát szolgáltatni, mely gabonából 1622 évben még 40 pozsonyi máttal tartozott. A király — hivatkozva arra: hogy Pálffyt a gabona szolgáltatása végett az udv. kamara már ez év január 29 megintette — meghagyja neki: hogy ezen kötelességének — tekintettel a magyar végvárak szükségleteire — minél előbb felelősség terhe alatt eleget tegyen.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 1., eredeti német.

63. — 1622 Ápril 14. Mádon. Alaghi Menyhért nyugtája a Pálffy István váltságdíja czimén felvett pénzről.

Mi Bekeny Alaghi Menyhárt Regécz várának és Paczinnak örökös ura. Adom tudásukra mindeneknek a kiknek illik, sőt recognoscálok, hogy amely summa pénzt küldött volt ide O feliségének maga sarczában Pálffy István uram O kgme jámbor főszolgája Pasztorovit Pál uram által, mivelhogy semmiképen és

semmi által és móddal nem akarta ő felsége felvenni azt az summa pénzt tőlünk bizonyos ideig, míg felküldhetjük az egész summa pénzt Tallérul hadta itt mi nálunk, ily ok alatt: hogy ha más mód itt nem adatnék benne, hogy itt el deputálhatnánk, tehát rövid idő alatt módot találván az dologban, innét felküldjük ő Kgmének azt az nálam hagyott summa pénzt jámbor szolgálk által, melyről jegyzés szerint mennyi zsákokban mennyi legyen azt is jegyzésben küldtük Pasztorovít Pál uram által, mivel a mostani időnek és az utaknak veszedelmes mivoltára nézvén semmiképen nem vihette fel. Az pénznek seriese ez: No. 1 zsákban vagyon tallér ezer nyolcz száz No. 2 Vagyon tallér ezer No. 3 vagyon Tallér nyolcz száz N. 4. Zsákban vagyon tallér négy száz negyven N. 5 vagyon féltallér nyolcz száz N. 6 vagyon féltallér nyolcz száz No. 7 vagyon tallér két száz N. 8 vagyon tallér hat száz N. 9 tallér ezer N. 10 vagyon tallér ezer N. 11 egész tallér vagyon ezer per fl. 2. dem. 25 N. 12 tallér 100 idest száz N. 13. vagyon tallér száz. Melyről az megnevezett Pasztorovith Pál Uramat quietalom ez levelem által. Kezünk irásának és pecsétünkkel megerősítvén. Actum in Oppido Mad 14 Aprilis Anno 1622.

Alaghi Menyhart s. k. (p. h.)

A. I. L. 7. F. 12. N. 19.

64. — 1622 okt. 1. II. Ferdinand meghívja Pálffy Pált, hogy őt a birodalmi gyűlésre Regensburgba kísérje.

Ferdinand az 1622 okt. 17 Regensburgban megnyitandó római birodalmi gyűlésen elnökölni kíván. Miután elődjeinek példáját követve, e gyűlésre országai főuri és nemesi osztályaiból fényes kíséretet akar vinni magával, s ebben Pálffyt is óhajtja látni, felhívja őt, hogy megfelelő lovas személyezettel részt vegyen az említett kíséretben, hogy ekkép a birodalmi gyűlésen a császári tekintélyt emelje.

Pálffy azonnal jelentést tegyen Loszenstein Farkas Zsigmond főudvari marsalnál, hány szolgálával és lóval fog a kíséretben résztvenni.

A király egyszersmind kijelenti, hogy Pálffynak részvétele a kíséretben különösen kedves lesz.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 2., eredeti német.

1623.

65. — 1623 april 4. Pálffy Istvánnak II. Ferdinand király 40 ezer frtnyi kegyelem-díjat rendel.

Pálffy István a királynak Regensburgban 1623 april 4. kelt irata alapján 40 ezer frntnyi kegyelmi díjt volt nyereendő.

Ordódy Imre 1635 július 18 a pozsonyi m. kir. kamara nevében részletenkint állította össze azon összegeket, melyeket Pálffy István a fentérintett kegyelmi díj fejében időnkint felvett volt.

Ordódy I. ezen fizetési kimutatásban 31.664 fr. 98 denárról számol.

Ezen kimutatás szerint Pálffy I. 1627 febr. 28. vette fel az első részletet 2000 frntban.

Ezen kimutatásból a következő érdekes adatok megjegyzendők.

Pálffy István 1627 július 1 Vöröskőn 2512. fr. állított ki nyugtát.

1628 mgos Koháry Pétertől 10 ezer frntot vett fel (bizonyára 1628 év elején).

Pálffy 1628 évben a nagyszombati sz. ferenczrendieknek 500 frntot engedményezett. (Nem tudni, tartozás vagy adomány czímén-e?)

Ezen évben Fekete Balázs, Gombkeöteő Péter és Jáskay István mint számtartók (institor) vagy tisztviselők voltak Pálffy szolgálatában.

50 arany egyenértéke 120 frnt volt.

1629 nov. 8 Pálffy I. Bécsben személyesen felvett 500 fr.

600 császári tallér egyenértéke 840 frt volt.

A. I. L. VII. F. 12. N. 17.

1625.

66. — 1625 márczius 13. Stomfáról Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz egy falu kiváltásáról.

...Pálffy Pál kívánja a Pálffy István által kiváltandó falu kiváltását előmozdítani. P. Pál már kétszer intézkedett a pénz föl-váltása iránt s erre nézve most harmadszor kell sürgetőleg föl-lépni. Tudósítást kér P. Istvántól, mikor érkezik Bécsbe?

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 5., eredeti német.

67. — 1625 május 15. A király Pálffy Istvánt tanácskozássra meghívja.

II. Ferdinand 1625. május 15-én Thurzó Szaniszló halála következtében május 25-ére Pálffyt tanácskozás végett Bécsbe hívja.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 16., eredeti.

68. — 1625 júl. 26. Listhy Anna barátságos levele Pálffy Istvánhoz.

Listhius Anna Rozina Nemeskürthről bizalmas levelet intézett Pálffy Istvánhoz, kit komájának nevez. Pálffy ugyanis egy szolgáját küldte levéllel Listhius Annához. Ez arra kéri Pálffyt, hogy hozassa rendbe Listhyék istállóját, hogy legyen hová lovaiakat elhelyezniök, ha majd Pálffy látogatására jönnek.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 2., eredeti magyar.

69. — 1625 december 13. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz az ujbári főkapitányi hivatalról.

Miután a király Esterházy Miklóst — Ujbárnak s az ehhez tartozó végváraknak főkapitányát nádorrá kinevezte — tekintettel Pálffy Istvánnak jeles személyes tulajdonságaira, nemkülönben elődjeinek érdemeire, elhatározta őt ujbári főkapitánynya kinevezni, minélfogva Pálffy István gondoskodjék, hogy főkapitányi hivatalába mielőbb be legyen iktatva s mint ilyen mutattassék be a katonaságnak.

A. I. L. 4. F. 8. Fr. 1.

69/a. — 1600 (?) január 29. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz honvédelmi ügyben.

A tanács megkapta Pálffynak jelentését, melyben közli a török elleni titkos terveit. A tanács ezt a királylyal közölte, ki a győri s komáromi kapitányoknak meghagyta, hogy valamely török támadás esetére készen álljanak s a megszorult végváraknak segílyt nyujtsanak.

A király figyelmeztette Pálffyt, hogy mindentől óvakodjék, a mi ürügyül szolgálhatna a törököknek a béke megszegésére.

A. I. L. 4. F. 8. Fr. 7.

1626.

70. — 1626 márczius 14 Nagyszombatból. Pálffy Kata Pálffy Isvánhoz. Testvéri levél.

Pálffy Kata megüzent ígéretéhez képest most azonnal nem látogatja meg Pálffy Istvánt, mivel öcsce, Pálffy Pál most Nagyszombatban időz s innen nem akarja elbocsátani, míg itt marad Pálffy Kata öcscsét, Pált már két év óta nem látta. Mihelyt elmegy, szándékához képest sietni fog Pálffy Istvánt meglátogatni. Nagyon valószínű, hogy Pálffy István ekkor Vöröskőn tartózkodott.

A. I. L. 4. F. 7. Fr. 4., eredeti magyar.

71. — 1626. martius 24. Csász. kir. hadi tanács Pálffy Istvánhoz huszárok ellátásáról.

Az ujvári végvárban eddigi szokás szerint 500 huszár volt elhelyezve, a végvárakban divó fizetés mellett különböző századosok (Hauptleute) alatt. Ezen huszárok be voltak iktatva a rendes kimutatási jegyzékbe. (Musterregister.) Pálffy Istvánnak saját 150 huszára volt s ezeket a végvári huszárok fizetésében részesíttetni óhajtotta. Ez ellen nincs kifogás. Ennélfogva 150 huszár, kik különben századosok főnöksége alatt voltak, úgy mint előbb, a többi 150 huszár pedig Pálffynak saját vezetése (századosi rang) alatt tartassanak el, és vezettessenek be a jegyzékbe. Ez utóbbi 150 huszár Pálffy Istvánnak saját huszára lesz.

E német levelet hiven lefordítottam. Nincs elég világosan megszerkesztve.

A. I. L. 4. F. 8. Fr. 2.

72. — 1626 július 6. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz a szentgyörgyi és bazini uradalomról.

Midőn Pálffy István a szentgyörgyi és bazini uradalom birtokába beiktattatott, Pálffy I. a m. kir. kamarával nem egyezett meg az aratás és szüretre nézve, melyeket a kamara a királynak tartott fenn, ki a földeket és szőlőket megmunkáltatta. A kamara megbizottjai az aratás és szüret gyümölcsseiről már azért sem mondhattak le, mivel erre megbizást nem nyertek. Csak Pálffy Pál, a kamara elnöke vállalkozott arra, hogy az aratást és szüre-

telést ki fogja eszközölni István bátyja részére, mire nézve már néhány kamarai tanácsossal értekezett is vala.

Ő Felsége azonban újból megparancsolta, hogy a nevezett uradalom ez idei terméséről nem mond le, miután ez már a végváarak szükségleteire van szánva. A király ezen feltétel nélkül nem fogja az uradalomra nézve Pálffyval kötött okmányt aláírni.

A. I. L. 4. F. 8. Fr. 2. N. 1/a., eredeti latin.

73. — 1626. július 15. Komáromból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz utazásról.

...Tegnap mintegy hat órakor délest vettem az Kgd levelét édes Bátyám Uram; mi a Karnik Uramat illeti velem együtt holnap Kgdnél leszen.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 10., eredeti.

74. — 1626 július 16. Komáromból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz hadi ügyekben.

...Az kgd levelét 15 huius emanatae megadták. Én uram holnap két órákora ebéd után elakarok indulni, ez okáért kérem kgd-et küldjön annyi embert hogy, — mink és a ő fölsége végbeliek fizetése elnekessünk innét. Adnak egynéhány németet a mint kegyelmed svadealta. Kolonics uram Bercsény urammal velem együtt szolgálatunkat ajánljuk.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 9., eredeti.

1627.

75. — 1627 jan. 18. Herrknecht. Özv. gróf Forgách Zsigmondné szül. Pálffy Kata Pálffy Istvánhoz. Több ügyes-bajos dolgát közli. Egy irodalmi munkájáról megemlékezik.

Megköszöni, hogy Pálffy István, mind Forgách Miklósnak, mind Forgách Lászlónak irt a ghymesi várban levő németek felől s hogy Forgách Lászlót meg is dorgálta.

Jóllehet Forgáchék méltatlanul cselekedtek vele, mégis neheztelnek reá.

Csáky István igen erős panaszt emelt bal információval Forgáchné ellen O felsége előtt és pedig három ügyben, minél fogva a király követeket küldött Forgáchnéhoz. Első ügyben akkép informálta a királyt, hogy Forgáchné titkon végzett az Évával és hogy Csáky e végzéshez szintén titkon hozzájárulni

kényszerítettetett volna. A második ügyben a Modri evictióról így informálta a királyt: «Hogyha a fejedelem a császárra támadna, tehát elveszen az ő summa pénze, kihez képest Ő felsége is azt izente, hogy én egy asszonyember lévén azt az két fejedelem között való dolgot nem kellett volna beiratnom». A «harmadik dologról így informálta, hogy ez mostani adópénz is odaveszett volna, holott csak nem régen is ennek az pénznek egyik részét én velem oda föl elvásároltatta...értvén az O felsége izenetit, valamint költ közöttünk az végezés...in specie küldöttem oda az levelet. Imár nem tudom, mire adja Isten dolgomat; igen félek rajta, hogy el ne foglalja szalánci jószágomat».

«Ez előtt édes Bátyámuram az minémű két könyvet fordítottam volt. Azokat most én kinyomattatván im Kegyelmednek is két exemplart küldöttem; kérem Kegyelmedet vegye jó néven örömet. Bekötettettem volna, de nem adatott módom benne.»

A. I. L. 4. F. 7. Fr. 3., magyar eredeti.

76. — 1627 február 2. Galantháról. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. Esterházy Gábor temetése. A katonák insége s fizetése.

Az vala szándékom, hogy magam mehettem volna Nagdhoz Ujvárbán; de felette gyenge egészséggel bírok még, minthogy csak most lábattam fel betegeskedésemből, és péntekre Domanisban az szegény Gábor Uram bátyánk temetésére kelletik indulnunk. Hanem Ngk akarám tudására adnom, hogy a szegény Nógrádiak írnak ide énnekem és felette istenkednek fizetésük felől ennyi időtől fogva; csak az két hó pénzt sem adák meg nekik, sem pedig a posztót ki nem oszták. Nagodat felette igen kérem tudósítson felőle, mivel biztathassam szegényeket és vagyon-e még Jergel (?) az fizetőmester Én Domanisból vissza sem jövök Nsgos Úr, hanem ugyanonnét a bányákra megyek által Nógrádba. Ha a fizető deák sz. Mátyás napra odajöhetne, otthon találna. De vagy leszen az pénz vagy nem, mégis az posztó kiosztására jöjjön vagy egy deák, mert teljességgel mezítelenek a szegény legények. Nsgod mindenképen tudósítson felőle. Az németek kihozását semmit ne kérlelje Nsgod, mert im ismég most kellene profontot adni nekik, s ha az ott maradandóknak adunk, ezek is, a kiket el hoznak, kívánni fognak. Egy holnapra szoktunk pedig nekik osztani.

Édes Uram az én szegény sóki jobbágyim el nem állhatják

az Ujvári Uraim kártételeket. Kérem igen Nsgodat, mint Uramat, a vásárbirákkal hirdesse meg nekik, legyenek el náluk nélkül, ne bántsák tovább szénájokat, mert ha meg nem szűnnek róla, bizony lovukat, kocsijukat vontatom el tőlük. Ngod énnekem parancsoljon a miben tudok, szeretettel szolgálók.

Arm. I. Lad. V. Fasc. 4. Fr. 4., eredeti.

77. — 1627 február 3. Bakyth Péter Pálffy Istvánhoz. Pálffy István ajándéka. Zombathely János előmozdítása.

— — — — —
 «Koháry Péter Uramtól Sógoromtól Ngdnak hozzám való jóakarátját, és tizenkét akós hordó borral ajándékozásabeli kegyelmességét megértettem, megis adta nekem az Ngod jámbor szolgálja kúcsára, kit mostani nagy fogyatkozásomban minémű néven vettem Ngdtul, meg nem írhatom. Életemnek teljes rendében kötelesszem megszolgálnom ügyekezem. Emlékeztem ez elmúlt napokban vala Nagodnak, hogy az mennyire meg nem bántódnék vele Ngod és akaratja Ngodnak Zombathely Janos Uramnak is hozzájárulna ő kegyelme vicemmé (?) lenne Dregel Palánkban, minthogy akkor semmi idegenséget az dologtól Nagodnak nem szöth javallását vettem eszemben, nem lehetvén én az helyben vice nélkül, a mennyire alkalmasnak és elégségesnek tetszenék arra a tisztre Nagodnak; énnekem egyebektől is, első bemenésem korán tisztemben sokaktól lévén commendatus, és ittlétemben is, jónál egyebet nem látván ő kegyelméhez sem halván, ha Ngod arra a tisztre promoteálná megnyugodnám ő kegyelmével. Én mindenekelőtte Nagodnak derék resolútióját érteném meg nem talátam az dologból és itt nem létében nem is leven módom benne s' talán nem is kívántatván. Ennek azért Ngdtól bölcs dispositiójától várván»

Arm. I. Lad. 5. Fasc. 2. Frust. 2., eredeti.

77/a — 1627 február 5. Modor sz. kir. város Pálffy Istvánhoz. Katonák fizetéséről.

Modor sz. kir. város — más sz. kir. városok s a vármegyék módjára — a különös felkelésre fogadott gyalogos katonaságot két hónapig eltartotta a szükséges költséggel.

Miután a katonaságot két hónapon felül a város nem köteles

eltartani s a városbeli lakosoknak alig van mindennapi kenyérük, kéri Pálffy, hogy a várost a nevezett katonaság további kifizetésére ne kényszerítse.

Arm. I. Lad. 5. Fasc. 2. Fr. 3.

77/b — 1627 február 15. Münchenből Fugger Henrik Pálffy Istvánhoz pénz ügyében.

Néhai Pálffy Miklós István öcsce 404 forinttal tartozott Fugger Henriknek. Ez e követel fedezete fejében Pálffy Miklós testvéreitől, illetőleg Pálffy Istvántól hat kocsiba való lovat kért. Pálffy István ezen követelre nézve már 1627 január 24. írt vala Fugger Henriknek. Fugger azért kívánt lovakat, mivel kedve szerinti lovakat Münchenben nem kaphatott.

Arm. I. Lad. 5. Fasc. 2. Frust. 4.

78. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz 1627 február 9. Bécsből. Katonaság elhelyezéséről.

Ferdinánd elrendelte, hogy Pechler Miksa alkapitány német katonái Ujvárott helyezkedjenek el s az Ujvárott levő három zászlóalj szász katonaság Morvaországba vonuljon.

A bányavárosokban levő szász katonaságra nézve legközelebb fog intézkedni.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 18., eredeti német.

79. — 1527 ápril 17. A bécsi udvari kamara Pálffy Istvánhoz, az ettől felajánlott hadi kölcsönről.

Pálffy István a damasdi végvárba helyezendő 100 trabant 50 huszár, három rendkívüli katonatiszt és tüzérek egy havi fizetését — a hadi pénztár fogyatékosága miatt — kölcsönül felajánlotta. A nevezett katonaság a vár újabb megerősítése végett volt toborozva. Az első hónap fizetése tett 589 rajnai forintot. A kamara kérdi Pálffytól, minő biztosítást kíván kölcsönének visszatérítésére?

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 18. N. II/a, német eredeti.

80. — Ameth bég Pálffy Istvánhoz, hadi ügyekben. 1627 ápril 19.

Mi Ameth bék az hatalmas és győzhetetlen török császárnak fő szancsiok békje és Esztergomnak főhelytartója.

Tekintetes Ngos Vitéz Ur barátunk. Vettük ez órában a Nagod levelét. A mit minekünk Nagod azon levélben ír, minekünk abban semmi hírünk, sem tanácsunk nincsen, sem semmi közünket ahhoz semmiben nem avatjuk. A mi végezése Palatinus Uramnak ő Ngának a ngos vezérrel vagyon, minekünk Nagodnak nem illik a felül írni, mert mi semmiben tudósok nem vagyunk. Mindazonáltal a Ngod minekünk írt levelét bizonyosan mingyárust a vezérnek küldtük; arra mi válasz adatik, mi nem tudjuk.

A. I. L. 4. Fasc. IX. Fr. 1., eredeti.

81. — 1627 június 6. Hertknehtől özv. Forgách Zsigmondné Pálffy Istvánhoz. Testvéri szeretet megnyilatkozása.

Ezen levélben gyengéd és szívélyes szavakban ad kifejezést Pálffy István iránti őszinte testvéri szeretetének és ebből kifolyó szolgálati készségének.

Onory János úr által egy átalag bort küld Pálffy Istvánnak és kéri, hogy ezt egészségére költse el.

Arm. I. Lad. 1. Fasc. 7. Frustum 5., eredeti magyar.

82. — 1627 július 15. Ugróczról. Idősb Zay Zsigmond Pálffy Tamáshoz. Zay fiának lakodalma.

Zay örömmel értesült Pálffynak azon becses érdeklődéséről, melyet (Zay) fia iránt táplál s tanúsított. Zay nagyon örvendene, ha Pálffy fiának menyekzős lakodalmára eljönne. Pálffy Zaytól lovak felől tudakozódott.

Arm. I. Lad. V. Fasc. 4. Frust 5., magyar eredeti.

83. — 1627 július 26. Drégelypalánk. Bakytth Péter Pálffy Istvánhoz hadi hírekről s a török mozdulatairól.

Ez hónap 25. napján nekem írta Ngod levelét egyéb vég-helyekben szóló levelekkel egyetemben vevém; mit parancsoljon Ngod, megértettem, ahhoz is alkalmaztatom magamat, és az több vég-helyekben is késedelem nélkül az leveleket elküldöttem; noha Koháry Péter Uramnak Sógoromnak azon dolog felől le...hez képest itt is vigyázásban és készen vagyunk; emberinket is elküldöttük, hogy ha az bányákra akarnának mennie, hogy megelőztük volna, de az Ngod parancsolatjának engedünk. Új hirt Ngodnak

egyebet írnia nem tudok, hanem hogy az Török az szent békeség meghtétellel az hódoltságot igen biztatja; azon közben Váczból a mivel lehet éjjel minden keresztén segítség nélkül költözik, a mivel nem lehet nyilvánis valami szin alatt, ugymint: Algyuknak megbontakozások örvével veszi ki, és viszont az szárazon ez napokban egy taraczkot vonatván be, a helyet erősíteni látszatik. Az tömösvári basa, és a lippai bék Gadocznál mondatik mint egy ezeread magával megszállottnak és a Boszniai basa nyomában lenni; a vezér pedig Ó és Új Buda között szorgalmatosan arattatni s takartatni a végre, hogy oda szállítsa táborba őket.

Arm. I. Lad. 5. Fasc. 2. Fr. 5., eredeti.

84. — Ahmet Bek esztergomi helytartó Pálffy Istvánhoz Szőnyről 1627 jul. 29.
Lovat küld egy rab váltságdíja fejében.

Ez felül kellették Nsgodat ez írásunk által megtalálnunk. Vagyon Nsgdnak egy szegény egri Haszon nevű szolgálégény rabja, az melynek ez világon semmije sincsen annál egyéb az mi mostan rajta vagyon, csak tiz pénzérő marhája is, az kin magát kiszabadíthatná, és Istenen kívül senki gyámola több sincsen. Hanem Istenre tekintvén egy egri főember, mostan rajta megkönyörülvén, az önnön maga lovát akarja érette adni Nsgodnak, a mely lovat ugyanezen levelünk mellett elküldte Nsgodhoz szintén Ujvárbán, a mely felől mi is kérjük Nsgodat, hogy Nsgod azon Nsgdhoz küldött lóért bocsássa el a szegény rab legényt, a mely szegény rabot — a mint tudtunkra vagyon — ide Komáromba küldött Nsgod; mert Isten tudja, hogy a mit felül megírtuk Nsgdnak e világon semmije sincsen az kin magát kiválthatná, hogy ha Nsgod mostan ezért a lóért el nem bocsátja, azután soha szegény váltságon ne remélje szabadulását. Hogy ha pedig Nsgod el akarja bocsájtani a lóért, Nsgod a lovat elvevén, a legényt küldje ide Szőnyre hozzánk, a mely főember pedig a lovat érette adni akarja, az ő maga szolgájától küldte el a lovat. Kérjük Nsgodat a felől is, hogy Nsgod engedelmeből mindenütt békével bocsátassék. Ezennel Istennek ajánljuk Nsgdat. Datum in Szőny. 1627 29. Juli.

A cím magyar.

A. I. Lad. 4. Fasc. IX. Fr. 3.

85. — Ahmeth bék Pálffy Istvánhoz Szőnyről 1627 augusztus 2. Rab vált-
ságára lovat ajánl.

— — — — —
Nsgod levelét ez mai napon 2. Augusti itten Szőnyön meg-
adták, és a mely lovat a szegény egri Haszon nevű Ngod rabjáért
küldtünk volt meghozta, és megértettük, hogy Nsgodnak nem tet-
szett. Hanem hogy ha Nsgod gyönyörködik a szegény rabok sza-
badulásában és ennek is a szegény legénynek Nsgod szabadulását
kívánja, a mely lovat a Nsgod emberei itten létőkben láttanak
volt és kívánták, hogy azt küldjük a rabért, az a ló az egri Gyonli
Agháé, ezért a Gyonli Agha el nem küldte és nem akarta a rabért
adni; hogy a ló vétek nélkül találtassék, mivel azt a lovat a heve-
der az oldalát egy kicsiny helyén megsértette; azt gondoltuk, hogy
Nsgod arra nézve valami gáncsot találna a lóhoz, azért Nsgod
azon emberit, a melyek akkor a lovat látták, küldje ide Szőnyre,
és itten a lovat lássák meg, a rabot is ide hozván, hogy ha a ló
nekiek tetszik, tehát a rabot hagyják minékünk, ha pedig a ló
nem tetszik, tehát a rabot vigyék vissza. Legyen Nsgod rabja,
miglen Isten akarja; a rab pedig itten minálunk nincsen — a mint
Nsgod írja, hogy visszaküldjük, hanem a mint értésünkre vagyon,
Komáromban vagyon. Nsgod is a mi illendő dologból minket
megtalál, tisztességesen kedveskedünk Nsgodnak. Ezzel Istennek
ajánljuk Nsgodat. Datum in Szőny 1627 die 2. Aug. Nsgod jó-
akaró vitéz, szomszéd úr barátja. Idem qui ut supra.

A cím magyar.

A. I. Lad. 4. Fasc. IX. Fr. 4., eredeti.

86. — 1627 augusztus 3. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz kilenczed elenge-
dése ügyében.

Pálffy István 1627 jul. 29. levelében kérte a kir. kamarát:
hogy a lévai vár őrségének engedje el a földjeitől fizetendő
kilenczedet.

Habár ilyen engedmény felette nagy nehézséggel s aggasztó
következményekkel járt, a m. kir. kamara Pálffy István és Forgách
Miklós közbenjárására a kilenczedet egy évre kivételesen elengedte
a lévai várőrségnek.

A. I. Lad. 4. Fasc. IX. Fr. 4. N. I/b, eredeti német.

87. — 1627 augusztus 3. Komáromból. Esterházy Dániel Pálffy Istvánhoz. Török küldöttség Bécsben.

Pálffy egy ló ügyében írt volt Esterházynak. Ez intézkedett a ló megvétele érdekében s ezért Toldalaghynak is írt.

Tassy még nem érkezett meg, hanem néhány török jött, kiket a vezér Bécsbe küldött a felséghez; velök van Marzin budai agens is, kit a vezér adott melléjük. Esterházy ma nem bocsátja el őket; mit akarjanak, nem tudja. Pálffy vigyáztasson, a mi nagyon szükséges.

Arm. I. Lad. V. Fasc. 4. Frust. 6., eredeti magyar.

88. — 1627 augusztus 25. Pálffy Kata P. Istvánhoz. Vidéki rablókról. Mórítz Mártonné lakodalmáról.

Panaszkodik a vidéken jelentkező sok tolvaj miatt, kikhez néhány lovas lengyel is csatlakozott. Miután számuk már vagy 300-ra növekedett, a vidéken nagy rettegést okoznak; de reményli, hogy a vármegyék garázdálkodásaiknak majd gátat vetnek.

Jelenti, hogy Mórítz Mártonné asszony jegyet váltott Perényi György úrral, ki mind nemzetiségét, mind jó magaviseletét, erkölceit és jószágait tekintve, nem szinte alábbvaló. Fölteszi, hogy Pálffy István is kapott erről értesítést és hogy a lakodalmon találkozni fognak.

Arm. I. Lad. 4. Fasc. 7. Frust. 6., eredeti magyar.

89. — 1627 augusztus 20. Sellye. Pázmány Péter gr. Pálffy Istvánhoz török ügyekről.

Pázmány szívélyesen megköszöni Pálffynak tudósítását s a commissariusok levelét, melyet ezek Pálffynak írtak; továbbá a török ügyekről közölt értesítést. Pázmány Bécsből is kapott jelentést, mely azonos a commissariusok levelének tartalmával.

Arm. Lad. V. Fasc. VI. Frust. 1., eredeti magyar.

90. — Murtza basa Pálffy Istvánhoz a hódolt faluk szolgálatai végett. 1627 szeptember 1.

Mi vezér Murtza passa, Istennek kegyelmességéből a hatalmas és győzhetetlen Császárnak a tengeren innen levő birodalmi-

nak szorgalmatos gondjaviselője, hadainak igazgató szerdárja, Budán a hozzátartozandó országában helytartója.

Tekintetes és Nagyságos Úr jó szomszéd barátunk. Minden a mi hozzánk illendő tisztességes dolgokban ajánljuk jóakarattal a mi szomszédságunkat és Istentől kívánunk minden jókat megadatni. Továbbá akaránk megtalálni Nagodat, minthogy a mint ennek előtte is az ő hatalma és parancsolatja szerint a végváraknak építésére a hódoltságot mostanában a végvári helytartóktól, főképen a váczy Bali Bek nekünk panaszolkodik, a Szipajak a szerint Novigrad körül való hódolt falukat semmiképen sem az ő hatalma dolgára adófizetésére, sem pedig a Szipajakéra be nem vehetik. Mikoron a Behekek valamely falunak bíróját hivatják, avagy az ő hatalma szükséges dolgait parancsolják, akkor a hódoltság azt üzeni: Nagyságod fejük vesztébe parancsolt ide a mi részünkre be ne jöjjenek, kit mi Nagyságod felől, hogy a régtől fogva hódolt falukat tartóztatván tartóztathatná, semmiképen el nem hihetjük; minek okáért a Nagotok a szent békeség építésén főképen fáradozó, mely dolog ha így volna a hódoltság, be nem bocsátatása felől, a mint mi előnkbe adják, ebből semmi békeséget nem tehetnénk, mert a várak a hódolt néppel tartatnak inkább a parasztság a magok . . . szerint izentetnek eszerint ezúttal valamеддиг Nagodtól választ nem értünk, ki nem bocsátunk; szükség azért jóakaró Úr barátunk e dolgot minthogy . . . adja értésünkre Nagod, tudjuk mihez alkalmaztatni magunkat. Ha pedig úgy volna, hogy a mint mi elénkbe adjak, Nagotok akaratából nem jönnek be a hódolt nép, azon kérjük s intjük jóakaró Úr barátunk Nagodat efféle háborúságok adása nélkül magatokat megtartóztassátok, a régtől fogván a mely faluk melyik várat építették, adójukat adták, abban ellentartók nem lévén, mindenüvé parancsoljon Nagod a hódoltság jöjjön be, ne kellessék közükbe kibocsátanunk; kiről választ várunk Nagodtól. Isten tartsa meg jó egészségben Nagodat. Iratott Budán Sept. 1. 1627.

Nagod jóakaró úr barátja

Vezér Muricza passa.

A. I. L. 4. F. IX. Fr. 5., eredeti.

91. — 1627 szeptember 13. A békekötés bizottsága Pálffy Istvánhoz Komáromból.

A bizottság megküldi Pálffynak azon békekötési szerződést, melyet tegnap a törökökkel megkötött. A bizottság reméli, hogy

e békekötés meg fogja hozni sok háborúság után a zaklatott szegény néptől óhajtott jobb sorsot.

Arm. I. Lad. 4. Fasc. 8. N. 3., eredeti.

92. — 1627. szeptember 19. Nógrádról. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. A törökkel való békekötésről.

Az Nsgod levelét tegnap vettem; immár az előtt való nap-tudósított volt Kohari Uram minden állapotjáról az tractának. Nsgod parancsolja, hogy 25 praes. lövessük az örömet, ha Nagod ezután is parancsolja meg kell lenni, de az én ítéletem szerint, igaz elég volna, ha az főhelyekben Ujvárbán, Komáromban s Gyeőrben lőnék meg; ne vesztegetnénk port az alsób végvárakban; lám nem régen is lövénk örömet, kiből azt ítéltém, hogy valami jobban essék az végezés. Nógrádnak kevés haszna az mostani békeségben, mert emlékezet sincs az város megépítéséről, s anélkül is csak nyomoruság minden rendnek lakása; tudom pedig bizonyosan, hogy végezés nélkül nem engedi megépíteni az török. Az törökre énnekem Nsgos Úr leszen vigyázásom, s tegnap úgy értém: hogy igen kezdtek kászolódni, s az vezér keresteti köztük, s Budán is a jó lovakat ajándékban készítk. Felette nagy örömük közönségesen az békességen; abból veszi eszében az ember, hogy mind szükségük volt reá, s mind igen szájok ize szerint esett, de mi nálunk senkit ember nem lát, a ki ingyen jó kedvvel hirdetné is. Ezt had nélkül, költség nélkül, annyi fáradsággal hosszú tracta nélkül három hétig mind elvégezheték volna; négy szemben lélekben bizony mindezekre reá ment volna a török. Ha resolutiót tettünk volna. És valamire mi ezekben nézhetnénk, szintén arra néz az török is és erre az temporizálásra vagyon neki is csak szüksége

Arm. I. Lad. V. Fasc. 4. Fr. 8., eredeti. Az egész levelet sajátkezüleg írta.

93. — 1627 szept. 25. Stomfáról. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Királynál leendő találkozásukról s pénzügyről.

. Én édes bátyám uram a jövő hétfőre ő Fölségéhez igyekezem menni, adja Isten láthassam ottan Kgdet is jó egészségben, hogy mind maga dolgát kedve szerint elvégezhesse és vitélő rendnek is contentumával járhasson és remediálhassa fogatkozásukat Értésemre jött pedig, hogy

nógrádi harminczadosnál egy néhány ezer forint vagyon; megis írtam neki, hogy aztot Kgd számára tartson.

Arm. I. Lad. 4. Fasc. 5. Frust 18., eredeti.

94. — Murcza budai vezérbasa Pálffy Istvánhoz Budáról 1627 szeptember 29. Panaszkodik Bosnyák Tamásra, füleki kapitányra.

Jóakaró úr szomszéd barátunk, valami két levélnek párja jöve hozzánk, ertiek egyik az fileki Capitan Bosniak Tamás szomszéd barátunknak Ngodnak írt levelének paria, az másik Abdullah Beknek hitlevelenek parja, mikoron iratott volt akkor az váczí bek, mely dolog felől ennek előtte két izbeli levele is jött hozzánk Ngodnak, mi írtunk vala s halasztottunk vala, mikor Giulabol idejön, akkor végére menvén. Ngodnak megjelentiek, azet (?) mihelen erkezek az maga levelének paria hozank hivatvan szemebe megolvastatok hisze gondja leszen reá (?) azt felele maga is ez levelünk (vagy levelenek) melyet ír Ngdnak mi egyebet nem írhatunk Nagodnak, az maga levelét mikor megolvása Ngod, az maga pecsétés hitlevelével küldjön egy emberét helebe nem ment a mint az igazság mutatja, mi annak segelünk (?) A mi az Bosniak Tamás szomszéd barátunk Ngdnak írt leveléből való — — ertiek ennek előtte mivel az végbeli tisztviselőknek minden helyekbe fejők vesztébe parancsolatokat küldöztünk volt, és mivel az latrokat a a melyekhez valami gyanuság volt akartak fogdosni és kezünkhez küldeni, az várakból szaladoztak ki be Váczról valami tizen, a melyek soha nem mehettek azokban valahányan ütöttek volt Szécsén felé való szegénységre, az szegénység is az várba hírt adván, az katonák reájuk ütven, egy néhányat levágtak, valami hármát avagy négyet Szécsénbe vittek, melyek felől mi — két izbe is írtunk az Szeni (talán szécséni) kapitánynak, hogy kezünkhez küldje; az hová és kik által eleresztettek ennek előtte cselekedte gonoszságokat azokat tőlök kivehetek másoknak tanuságokra érdemek szerint megbüntessék, mely levelünkre Horvát György a szécséni kapitány választ teszen, nekünk azt írja: ő neki előtte járó parancsoló nagy úr Ngtok, és nem meri nagy marhaiért megpróbálni, hogy ideküldjön, addig valamig Ngtok neki nem parancsol. Kedves Ur Szomszéd barátunk kívántatik azért a szent békelességnek igazsága szerint a köztünk elkezdett barátságunk nevelkedésének okáért, parancsoljon a szécséni kapitánynak a maga

embereitől küldjön ide vagy Vácra a Bek kezéhez több latorságival társait rajtok (?) heleit (?) vallattassák ki, és magukat másoknak tanuságokra büntessék meg. Választ várunk Ngdtól...

Arm. I. Lad. 4. Fasc. IX. Fr. 6., eredeti magyar

95. — 1627 okt. 13. A m. kir. kamara Pálffy Istvánhoz Sárffü, Németgurub községek s Tárnok pusztá visszaváltása ügyében.

Trsztýánszky Gáspár alnádor 1627 okt. 11. kelt levelében megkéri a m. kir. kamarát, keresné meg Pálffy Istvánt, hogy ez nevezett birtokait — melyeket Trsztýánszky Gáspár néhai Nagy-Mihályi Ferencztől beíratkép 14 ezer frnt fejében átvett volt — váltsa vissza magához, különben Trsztýánszky azokat — az inscriptionális levél értelmében — másnak fogja átadni. Trsztýánszky már írt Pálffynak, de az nem adott határozott feleletet.

A kir. kamara már okt. 13. közölte Pálffyval Trsztýánszky levelét, felszólítván őt a váltság kifizetésére.

Arm. I. Lad. 4. Fasc. IX. Fr. 6. N. I/c, két eredeti latin.

96. — 1627. nov. 6. Zuháról Pálffy János P. Istvánhoz. Vöröskő uradalmi tavak halairól. Lovakat akar vásárolni s ajándékozni.

Pálffy János 136 keppet a zuhai kertben való halastartócskájába és valami kevés sigereket bocsátott. Sigerekben 400-at talált; pontyokban azonban csak 5 keppét és néhány darabot. Beszéli, néhány izben vidrákat is láttak. Pálffy János avval biztatja magát, hogy a nádas nagy s a vizet igen sebtében elbocsátották, következőleg a halak nád között rekedtek. Pálffy ujabban vizet fog eresztetni; a halak talán ezzel kijutnak s a víz ezután csak lassan fog lebocsáttatni.

Készül a hosszúfalusi tóhoz elmenni, melybe 95 keppét bocsátott vala. Pálffy Istvántól egy paripát és egy gyermeklovat (t. i. csikót) kár eladatni Vöröskőről. Ezekkel akarna kedveskedni Pálffy István strázsnicai atyafiának, ki Pálffy János iránt sok emberséggel volt és van és halaiból neki néhány keppét ígért.

Arm. I. Lad. 4. Fasc. 7, Fr. 7., sajátkezüleg írt eredeti magyar.

97. — 1627 december 30. estve Nógrádból. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz.
Hadi hírek a török vezér terveiről; latrok és csavargókról.

Az Úr Isten Ngnak szerencsés új esztendő't adjon és jó egészségben engedjen többeket is sokakat érhetni.

Öcsém Révay István Uram leveléből értém ma estve Nagos Uram — Ujvárbán jöttét Nagk. Tegnap küldöttem fel szolgálímot Questenperg uramhoz, az mi hirrel ide vagyunk, Koháry úrnak ő Kk. megírtam volt. Ma jött Wáczá Egreől haza egy fő jancsár áros ember; üzente énnekem, hogy az Wezér Czeglédre, Keőreösre, Kecskemétre ment, s arra megyen Budára, azt üzente: hogy volt közel más fél ezered magával, és hogy felette sok károkat tettek az városokban. Hirdetik azt is, hogy megjöven, megint Kanizsára menne. Kedden mult el egy hete Nagygos Uram egy váczy törököt valami katonák egy Ratoch nevű falura be ejtettek egynehány seb esett rajta, maga mégis házban esvén, az lovát elvitték; addig tudakoztam, hogy az mint feltaláltathattam. Palánkiak voltak. Valamig meg nem büntetünk effélékben, addig el nem szűnnek az latrok. Jó volna Ngk Palánkban parancsolni, hogy fogva felküldenék őket Ngdhoz; én azért meg is fogattam ott bennök, s némelyek kezességen vagynak. Nyitrán is lakik egy Gyeőrfi Lukács, az is mostanában mind ide alá csavargott közel 25 vagy 26 lóval; sebesen ment némelyik haza, jó volna Ngnak azt is valamiképen compescalni. A fizető mesterek felől és mikor küldjünk az posztóért per occasionem tudósítson Ngod. Most az Vezérnek egy rokona készül Császár Urunk után Csauzságban; két lovat vezetett (?) az úthoz Budán; mondják, hogy frissen akar menni.

Arm. I. Lad. V. Fasc. 4. Frust. 9., eredeti. Esterházy az egész levelet sajátkezűleg írta.

1628.

98. II. Ferdinánd Pálffy István ujvári kapitányhoz Prágából 1628 január 8.
Intézkedés a török hódoltsági terület sértése ellenében.

Ferdinánd értesülvén, hogy több hadvezér a törökkel fenálló békekötés ellenére a törökök hódoltsági területére ellenséges támadást intéz s innen török foglyokat visz, meghagyja Pálffynak: hogy csak azon embereket engedje a hódoltsági területre lépni, kik erre nézve az illetékes vezérektől útlevéllel birni fognak, mely levelet kötelesek lesznek a hódoltsági rész illető parancsnokának

bemutatni, a ki melléjük teendőjük bevégzéséig kíséretül egy török embert fog adni. A budai basa megígérte, hogy azon törököket, kik hasonló útlevel nélkül a keresztények területére elmennek, szigorúan megbünteti.

Pálffy köteles volt e rendeletet alárendelt tisztjeivel is közölni.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 21., eredeti német.

99. — 1628 január 19. Nógrádból. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz a török követségről s Balog Istvánról; csavargó latrokról s egy szentségtörő szabadosról.

En Ngos Uram untalan járatok ki Budára, hogy érthessek bizonyost Balogh István úr és a török követek jövetele felől, de még semmi bizonyost nem érthetek, hanem csak hogy várják őket, és házakat készítenek nekik. Igen belső emberének mondják az császárnak az mostani követet. Azt hirdetik, hogy eddig elérkeztek volna, de Balog István Landorfejérvárott betegsége miatt késett, sőt némelyek ugyan holt hírét is költötték volt. Vagyon most is ben emberem, ha mi bizonyost érthetek, tudtára adom Ngnak.

En Nagos Uram felette szorgalmasan tudakozódván azokra az csavargókra, kik ellen gyakor panaszok esnek az szomszédoktól; addig nyomoztam, hogy feltaláltam benne, és Kéry Urk tudtára adván egyet meg is fogatott bennök, az többi csavargóban vagyon. Azon kívül mások felében is egyet sebesen fogtak meg, annak is a társai Balassa András szolgálói. Ide hivatam vala Kéry Uramat, jelenté ő kglme, hogy Ngk ő kgnék idején tudtára adta a dolgokat, de semmit nem parancsol N. ő kkg felőlük. Azért az én tetszésemből felvitetné őket, Ngod és meg is examinálhatná, és az több latorságoknak is végére mehetvén benne, a többi tanulnának rajtok. Az Balassára Ngk serio kellene írni, és az két legént is kik ő szolgálói kézhez kellene Nk kívánni, mert ott ugyan fészkek vagyon az tolvajoknak.

Ngk ilyen dologról is akarék írnom. Bujákban vagyon egy szabados paraszt ember (nincsen fizetésen) Wandtár Máthénak híják, ki ezelőtt Kátay János Urk Czeke Kalhán szabadosa volt, ki oly latorságot cselekedett, hogy az Catholicusok szentegyházából az oltárt földig kiontotta, az benne való régi szentek reliquiáit mind edényestül contumeliose az kert karójára feltette (mondván hogy az Papisták Istenét karóra tette), onnét levévén, az tűzben égette meg, tulajdon maga akaratjából nem az akkori ura parancsolatjából. Azon kívül az császárt is és egyéb catholicus rendeket

rutol szidalmazott. Ezek mind bizonyos dolgok. Most Bujákban ment és Péter deák oltalma alatt vagyon (mert azt sem tudni, micsoda hitet tart) és annak latorságát nem tudván, hamis információjára oly excessust is csinált Péter úr, hogy historia volna Nk megírnom. De minthogy magával leszen arról dolgom, Ngod fejét azzal nem terhelem, és talán leszen más is az, ki megtalálja Ngodat róla. Hanem ha Ngk kedves akaratja volna, énnekem tetszenék, hogy de plano et simplici sub fideli custodia kéretné fel N. azt a Wandar Mátét Péter deáktól, mint olyan sacrilegus embert, és érdeme szerint büntetne meg; én magam tétetek inquisitiót ellene ha N. parancsolja. Vagyon feles marhája is, majd huszad magával való tehene, tulcai etc. ezeket is N. mind magájéva tehetné törvény szerint, jóllehet felesége s gyermeki vannak, és magához hasonló lator egy fia is. Ha Ngk tetszése hozzá, csak ide küldje a levelet, én elküldöm Bujákban. Én immár intímáltam is Péter deáknak, hogy tartoztatva legyen az N. resolútiójáig.

Ennekem Nags Ur a fizetés után Zólyomban kellenék men-nem, ha Ngd megengedi, és onnét talán Palatinus Uramhoz is. N. erről írjon; felette szorgalmatos dolgaim vannak s egyébiránt is elköltöttem it minden élésemet hanem hodito (?) fássáng együt is másut is telettetem magamat.

Arm. I. Lad. V. Fasc. 4. Frust. 11., eredeti. Esterházy az egész levelet sajátkezűleg írta.

100. — Ibrahim bek Pálffy Istvánhoz 1628 február 1. Hódoltsági fizetésről, lovak eladásáról.

Én Ibrahim Bek Istennek kegyelméből a hatalmas és győzhetetlen török császárnak fő Sanchiok Bekie és Eztergomnak főhelytartója.

— — — — —
Tekintetes Nagyságos Ur, Szomszéd barátom. Itten nem létemben jött Ngdnak két rendbeli levele, a melyeket a mai napra megolvastattam, és megértettem mit írjon Ngod, Koháry Uramnak Ő Ngának irott levelére mit írjon Ngod válaszul. Jó néven vettem Ngodtól a Nagod választételét, de a jobbágyság mikoron Nagod elébe mennek Ntokat szóval tartják: hogy bemenünk és sok hazugságokat szólnak Ngtok előtt, de némelyik az melyik bejön is elhigye Ngod nem kezel, csak egy botal jönnek semmit

sem hoznak, a sereg pedig éjjel nappal kívánja kéri a fizetést, a mely fizetésük azoktól a faluktól jár, és semmiképen el sem engedik az övéket, hanem az övéknek meg kell lenni szintén a Kapuczy Bassák feljövetelekor is. En ez ideig a szőnyi végezés ellen semmiben nem léptem által, sem az én alattam valókat az ellen cselekedni nem engedtem; de abban a végezésben nincsen, hogy a faluk a sarczot a mivel tartoznak meg nem adnák, de sőt inkább az vagyon, hogy kiki a mivel tartozik behozza; én pénzt igen keveset avagy soha sem láttam, hogy valaki jóakarátja szerint adót adna akárkinek, hogy ha rá nem erőltetik, így sem reá ne erőltessük, és a falukra ki ne bocsásunk, magok is jóakarátjokból be nem jönnek. A vitézek fizetése miképen lehet meg. Mindazonáltal mi a végezés ellen nem cselekedtünk, hanem a miképen Ngod írja, hogy mostis ujonnan megparancsolta és megírta a falukra Ngod igen jól cselekedte, hogy ha pedig Ngod be nem erőlteti őket jönni, nyilván elmaradnak. Azoknak bejövetelök s mind elmaradásuk Ngod kezében vagyon, és hogy ha Ngod akarja be erőltetheti, hogy egyik is el nem marad, és minekünk is nem leszen szükség sem Csaszar deákját sem másokat kiküldeni a falukra. Palatinus Úr barátom Ő Nga a vezérnek szóló levelét mind a Ngod énnekem küldött levelével együtt, a melyet Ngod a Kohári Uram O Nganak írott levelemre írt ennekem összetakarván e mai napon elküldtem Budára; mi válasz onnat hozzám jön, Ngdnak azontúl elküldöm. A mely lovakat pedig Ngd kivan a Ngod emberségéért azontúl tudakoztam egyet, fel is találtam egy Ispajánál, kék szép urnak való ló, Ngd elhittem megszereti, és ha többre is Ngodnak szüksége vagyon tudakozom és akár csütörtökön, akár pénteken ezen a héten küldje alá Ngod arra való embereit, a kik lovakhoz értnek lássák meg én Ngdtól meg nem tartottam, hanem a jó szomszédságnak okáért valamiből Ngdnak tudok kedveskedni örömet kedveskedem Ngodnak. Hogy itthon nem létemben tudatlanságból a Ngod embereit be nem bocsátották, tudatlanul cselekedtek, én magam két avagy három nap — voltam. A miből Ngod engemet megtalál Nagod én bennem meg nem fogyatkozik.

Ezzel Istennek ajánlom Ngdat. Datum Eztergom 1628 1 febr. Ngod jóakaró úr barátja. Idem qui supra.

A levél czime: Az thekentetes és Ngos Urnak Erdeödy Pálffy Istvánnak szentelt vitéz és feolséges római császárnak tanácsa Pozsony vármegyének főispánja Pozsony várának kapi-

tánya, Magyarország az Dunántúli részének és Ersekujvárnak fő generalis kapitányának etc. énnekem jóakaró vitéz szomszéd jó barátomnak adassék.

A. I. L. 4. F. IX. Fr. 7.

101. — Ibrahim Bék követség s egy ló ügyében Pálffy Istvánhoz. 1628 febr. 4.
Követségről s Pálffynak felajánlott lovakról.

Én Ibraim Bek Istennek kgmből mostan Esztergomnak fő sanchiok Bekie és Helytartója.

— — — — —
Tekintetes Ngos Úr szomszéd barátom. E mai napon jövének hozzám az én udvardi biráim, es jelentik hogy Koháry Péter O Nga tudakozta volna a Kapuczi Passáknak felérkezésüket, azért Ngdnak ezt bizonyosan írhatom, tegnapi napon levelem érkezett, hogy általan fogván holnapi napon úgymint szombaton Budára felérkeznek, hogy a tattai Kapitány is — sokáig Budán ne mulassa az időt hiában Ngток érette törekedjék, mivel mi mindenképen imár a követünkkel készen vagyunk, csak Ngtokon áll, hogy a tattai Kapitány — — — — szaladhatna, noha Budán is szállása vagyon, de mégis az embernek másutt akárminémű jó szállása és tartása legyen, mindazonáltal inkább ügyekezik a maga házához. Nagtoknak nem tudtam mostan mivel kedveskedni, hanem egy őzet küldtem Ngdnak az udvardi biráktól Ngd vegye jó néven és költse egészséggel. A mely kék ló felől Ngdnak írtam, hogy egy Ispájánál vagyon, az udvardiaknak megmutattam Ngdnak meg tudják mondani állapotját, és valamikor Ngdnak kedves akaratja, embereit küldje alá, meglátják, mén lovat is találunk, ha a Popai Ispajáé nem fog tetszeni. Ezzel Istennek ajánlom Ngdat Datum Eztergom 1628 4 febr. Ngd jóakaró úr szomszéd barátja; Idem qui supra.

A. I. L. 4. F. IX. Fr. 9.

102. — 1628 február 11 Zólyomból. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz hadi ügyekben.

— — — — —
Az Ngod 2 februarii írt levelet tegnap hozták ide utánam Nógrádból, melyben tudni kívánja Nagod, micsoda reformatioval hagyott bennünket Ouestenperger Uram. Én Nagodnak jó idején

megírtam vala Nógrádbúl, hogy ott semmi reformatiot nem csinált; sem többítette, sem kevesítette a vitézlő népet, hanem azt mondta, hogy az laiténampal mintegy húsz németet küldnek meg be; Az korcsmárul is vetekedünk vala, hogy az profont verwalter is ároltasson bort, mnthogy instructioja sem volt róla és inconveniens is volt, hogy negyven Solda olyan nagy mutatiót csináljon ő kglme kire én se szolgálnék csak egy óráig is Nógrádban. Azért ő kglme azonban hatta, hanem csak nagy sietve elmenne onnan és a mint értem immár föl is ment.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 12., eredeti.

103. — 1628 május 11 Újvárról. Koháry Péter Pálffy Istvánhoz Szitnya és Csábrágh várak érdekében.

Illustrissime Domine Patrone gratiosissime!... Megszolgálom N. hogy rólam el nem feledkezik, hanem hírekkel táplál. Az minemű — — ezek még Isten mind jobbra fordíthatja és adhatja. A minemű hirem nekem most jött im N. másutt odaküldtem Bizony szóképen periclitál szegény hazánk. Sed est adhuc qui orat pro populo Izrael. Nem hagy az Úr Isten bennünket.

Uram mindennap egy egy nap mulik, és én is elvénlhettem; bizony igen félttem gyermekeimet kaartól. Felette igen kérem N. jegyen azon, hogy immár egyszer az én dolgom Szitnya Csábrágh végett meheszen véghez. Parancsoljon N. az Ngod kegyelmes ajánlása szerint az még élek szolgállok; ha én meg nem szolgálhatnám az Úr Isten is megfizeti N.; és a gyermekeimnek is meghagyom, hogy míg él, szolgáljon N. Im most noha énnekem nagy kárommal, de oly mód adatott a dologban, hogy N. mind Generalis Uramnak s mind nekem segíthet. A mely tíz ezer forintot ígértem Szitnya s Csábrághra, abból nagyobb részét Generalis Uramnak Senkviczre tudom, az többire 113 mútt buzát adok ide az újvári profontra; ne is erőltessen N. többre, most meg nem adhatom. Tudom hírével N. nincsen az elmúlt fizetésekor mennyi sok fogyatkozással adák meg az én kevés fizetésemet, az kit adtak is poszttool (t. i. posztóval) adták. Ndtól azért mint jóakaró Patronus Uramtól jó választ várok. Aldja meg Isten N. minden jókkal. Datum in Ujvár 11 maji 1628. Nsgd szolgálja.

Koháry Péter s. k.

A. I. L. 4. F. 5. N. 1., eredeti. Az egész levél Koháry sajátkezű írása.

104. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz 1628 jún. 7. Bécsből. Pálffy jogkörén kívül szabott büntetést.

Báró Kollonich Ernő komáromi kapitánynak néhány hajduja rokonainak látogatására ment Sallóra s útközben egy kocsin utazó zsidót támadtak meg. A garázdálkodó hajdukat a szőlgyéni lakosok megfogták s Pálffyhoz Újvárra szállították. Kollonich kétszer is írt Pálffynak a hajduk kiadatása végett, de ez nemcsak ki nem adta a hajdukat, hanem ezeket meg is büntette.

Ferdinand helytelenítvén Pálffynak eljárását, mely csak elkeseredést szülhet a végházak kapitányai között, figyelmeztette őt azon érvényben levő rendszabályra, melynél fogva a katonaság kihágásainak megbüntetése az illetékes kapitányok jogkörébe esik.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 22., eredeti.

105. — 1628 nov. 1. Gróf Puchheim János Rudolf Pálffy Istvánhoz Bécsből Pozsonyba. Bizalmas ügy. Hittérítés.

Megköszöni Pálffynak szép ajándékát. P—m jelenti, hogy az öreg Tertzki néhány nap óta Bécsben van s holnap le fogja tenni a hitvallást; s katolikus módon fog meggyónni. P—m Pálffyt sógorának nevezi.

A. I. L. 5. F. 2. Fr. 6., eredeti német.

106. — 1628 november 9. Bécsből. Csász. kir. hadi tanács Pálffy Istvánhoz A budai basa panaszainak vizsgálatáról.

A budai basa panaszt emel arra nézve: hogy a tatái és komáromi hajduk a békekötés ellenére Esztergom tájára száguldoztak, s fényes nappal Mustafa agának és Beseli esztergomi agának 15 ökrét elhajtották.

A hadi tanács az említett basa olasz panaszos levelének másolatát csatolja Pálffynak adott hivatalos megbízásához, melynél fogva Pálffy vizsgálatot volt megtartandó a panaszlott katonai kihágások ügyében. A részben olvashatlan olasz vádlevelél még több panaszt is tartalmaz, melyekben említés van, Szécsény, Fülek, Egerről, Nyitráról, mely utóbbi helyen állítólag található azon lovak, melyeket a törököktől elraboltak.

A. I. L. 4. F. 8. N. 1. 2 drb.

107. — 1628 nov. 20. Adorjából. Csáky László Pálffy Istvánhoz. Lakodalmára hívja.

Csáky László néhai Batthyány Ferencznek Magdolna nevű leányát jegyezte el, s 1629 február 5 Rohonczi várában lesz esküvője. Szeretettel hívja meg esküvőjére Pálffyt, s kéri, hogy február 4 Bossok (Vasvármegye) községben jelenjen meg, honnét vele s a nászmenettel Rohoncra fognak indulni.

A meghívó válogatott latin kifejezésekkel van írva. A magyar utóiratot Csáky L. sajátkezűleg írta, mely így hangzik:

«Édes lelkem Bátyám Uram! Én mivel kgmedet minden időben kedves Uramnak és Atyámfiaának tartottam, úgy most is nagy bizodalom van azon az Kgd szeretetében, kiből reméllem meg is nem fogyatkozom, nem hogy ilyen örvendetes állapotomban az hol rész szerint kegyelmedre is származik az jó lakásban, de még az hol kard ki kard lenne is. Adja Isten lelkem Bátyám Uram, mind az én jóakaró Asszonyommal edgiüt kedves egységben lássam Kegyelmedet.

Öreg Asszonyomnak O Nagynak külön levelet írtam, mivel én O Ngának érdemetlen fia volnék, ha eszében juthatnék, Kgd is alázatosan köszöntse nevemmel O Ngat, édes lelkem Bátyám U.

A. I. L. 5. F. 4. Fr. 13., eredeti.

108. — II. Ferdinand Pálffy Istvánhoz 1628 decz. 4. Bécsből.

Ferdinánd értesülvén, hogy Pálffy István birtokában több török fogoly van, elrendelté, hogy ezek közül hatot a budai basához szabadon ereszszen. Miután a portánál levő követ közbenjárására több német katona szabadon fog bocsátatni a török fogásból.

Ferdinánd biztosítja Pálffyt, hogy az udvari kamara meg fogja téríteni a török foglyokért járó váltságdíjat.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 23., eredeti.

II. Ferdinand fölhívja Pálffy Istvánt, hogy a kir. banderiumhoz 1000 magyar lovat vásároljon. Hasonló megbízást kapott volt Forgách Miklós Felső részek kapitánya is.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 23., eredeti. Az okmány kelt helyének része el van rongálva.

109. — 1628 decz. 7. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz. Megkeresi Pálffyt, hogy Tersztyánszky Gáspárt ne akadályozza a sz. györgyi és bazini erdők jogos használatában.

Tersztyánszky Gáspár a m. kir. kamarához 1628 decz. 7 intézett magyar levelében panaszkodik, hogy Pálffy emberei nem engedik meg jobbágyainak a sz.-györgyi és bazini várakhoz tartozó szabad erdőkben fát vágni, holott Tersztyánszkyknak erre mint Sárfő, Németgurab községek és Tárnok pusztá inscriptionalista haszonélvezőjének joga van. Tersztyánszky panaszkodik, hogy Németgurab és Sárfőt a császári hadak az elmúlt időkben németgurabi majorjával együtt mind elégették, elpusztították. O örömet felépítené e majort, de Pálffy emberei sem a majorra, sem a szegény emberek elpusztított házaira nem engednek fát vágni. Tersztyánszky négy év előtt saját pénzen vett fenyőfából megépítette németgurabi házát, de a császár hada pajtával, aklokkal és kerttel együtt mind elégette.

A kir. kamara megkeresi Pálffy Istvánt, hogy fölvilágosítást adván Tersztyánszky panaszainak mivoltáról, azokat orvosolni igyekezzék.

A. I. L. 4. F. 8. N. I/d., 2 eredeti.

109/a. — 1628 decz. 19. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz a bazini kath. plebánosnak adandó ideiglenes szállás végett.

Örömmel megemlékezvén, hogy Szentgyörgyön és Bazinban visszaadattak a katholikusoknak templomaik, azon kell lenni, hogy e két városban alkalmas s jámbor papok működjenek. Mivel azonban a bazini kath. plebánialak egészen el van pusztítva, a kir. kamara kéri Pálffy Istvánt, hogy a bazini plebánosnak a bazini várban ideiglenes alkalmas szállást adjon, míg a plebániai lak elkészül.

A. I. L. 4. F. 8. N. I/e., eredeti.

110. — Murcza budai vezérbasa hódolt falvak adója ügyében Pálffy Istvánhoz. 1628 karácsony estén Budáról.

Az esztergomi Emeniek panaszkodnak, hogy Pálffy hatósága alatt levő több Léva vidéki hódolt falu vonakodik a török császárnak járó adót megfizetni. Murcza ez oknál fogva felszólítja Pálffyt, hogy a fenálló kölcsönös egyesség szerint az illető szó-

fogadatlan falukat erőltesse be, mivel további ellenkezés esetében Murcza ki fogja az említett falvakba küldeni a maga embereit, s erővel fogja behozatni az adót fizetni vonakodó lakosokat, a mint erre a kölcsönös végzés is felhatalmazza.

A. I. L. 4. F. IX. Fr. 11., magyar.

111. — 1628 decz. Bécsi hadi tanács Pálffy Istvánhoz hat török rab kibocsátásáról.

A budai török vezér megkereste a királyt, hogy hat török rabot bocsásson szabadon. Ferdinánd király 1628 dec. 4 írt Pálffy Istvánnak ez ügyben, meghagyván, hogy e rabokat mielőbb szolgáltassa ki a török vezérnek, miután ez is nem rég előzőkenyen — a király által küldött követ felhívására — néhány német katonát szabadon bocsátott. Ez előzőkenységet viszonzni kell. A hadi tanácsnak 1628 decz. 21 kelt iratához képest, a 6 török rab váltságára 150—200 tallér között foroghat, de magasabb ne legyen, miután a vezértől szabadon eresztett katonák váltságdíjának is hasonló összeg felelt meg.

A. I. L. 4. F. IX. Fr. 11. N. 2. 3 drb.

1629.

112. 1629 január 15. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz. A szécsényi katonaság akadályozza a harminczadadó fizetését.

Hiziry Miklós szécsényi harminczados panaszkodott a m. kir. kamaránál, hogy a szécsényi várórség katonái között többen állítólagos katonai jogosultság örve alatt kereskedést üzvé, ettől harminczadot fizetni vonakodnak, sőt még a végvár területén lakó külső kereskedőktől és nemesektől — kik egyébként nincsenek a várörök számában és névsorában feljegyezve — sem engednek harminczadot szedni.

Midőn 1628 decz. 21 egy ember, ki 150 sertést hajtott, a harminczadot meg akarta fizetni, a katonák őt ebben megakadályozták, mondván: hogy ez a végház szükségére van. A sertések javából 84 darabot behajtottak a várba s ezt harminczad nélkül maguk közt felosztották, sőt a harminczadost még veréssel is fenyegették.

A m. kir. kamara tekintettel arra, hogy a várórség nem kereskedésre, hanem a vár őrizete és védelmére van rendelve, és ha nyert is engedélyt némi kereskedésre, mindezáltal nem von-

hatja ki magát harminczad alól, melytől a mágnások és nemesek sincsenek felmentve, hathatósan megkeresi Pálffy, hogy a királyt jövedelmeiben megkárosítani ne engedje s hasonló kihágásokat erőlyesen ellensúlyozzon.

113. — 1629 január 20. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz török foglyok váltságdíjáról.

Pálffy István kész lévén váltságdíj fejében birtokában levő 4 török foglyát kiadni, a m. kir. kamara a király különös meghagyására megkeresi Pálffy: hogy e négy török fogolynak váltságárát mielőbb közölje, s azokat azután — a viszonyok sürgős volta miatt — mihamarább bocsássa ki. — E foglyokért fognak török fogságban levő keresztények szabadulást nyerni, miért is Pálffy ügyekezze mérsékelt váltságdíjat megszabni. Egyúttal pedig küldje el Esterházy Pálnak két török foglyát is, kikért ez 350 magy. frnt váltságdíjat kért. — Pálffynak alkalmasabb lévén Esterházyval egyezkedni, a két fogolyért körülbelül 300 frntot ígérhet. Az alku után küldje el Pálffy mind a hat török foglyot.

A. I. L. 4. F. IX. Fr. 11. N. I/h.

114. — 1629 jan. 26. Pálffy Kata P. Istvánhoz Komjáthról. Csákyt vendégül várja.

Ezen órában érkeztek Csáky István úr szolgálai. Csáky úr ma bizonyosan itt lesz vacsorára. Itt mulatásuk felől nem írhat, reményli, sokáig nem fognak ott mulatni.

A. I. L. 4. F. 7. Fr. 11., eredeti magyar.

115. — 1629 január 27. Nógrádból Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. Hadi ügyben. Esterházy jószágának jogtalan megterheltetése.

Ezen órában érkezik oly hírem, mivel az Ipoly és Duna beállott némely roszas (?) törökök ejtettek oly szót, hogy az be nem hódoló falukra reá mennek. De vagyon szintén oda ben is vigyázsom, és ha mi szándokjokat bizonyosan megérthetem, Nk tudására adom. Az mely katonák ma felverték az törökök egy szekerét, tizen egy lóval voltak; mind Gyarmatból Palánkból s jnnét utánnok vannak; nem hiszem, hogy el enyészthessék. Nem hal meg egyik török is s kettején seb sincsen. Meghagytam volt az rosz kurvafiaknak, hogy menet jövet erre jöjjenek és kísért

adok nekik, de szót nem fogadtak; föl menet sem jöttek erre a kocsikkal. Nags Uram, nem tudom, mint kell ezt értenem, hogy az ország limitatiója kívül az Garam kétfelül Bars és Hont vármegyében levő kevés jószágomat Ujvárhoz is ily nagy erejük fölött való fuvarozással kényszeríti Ngtok, holott némely faluban aligha egy vagy két szekérre foghatnak. Az érsek úr s mások jószága szemmel nézi. Írtam Ngk. immár két izben is róla, de ha Bén és Börsön, Kemencze s több uraim jószága nem ad, bizony én sem engedem a magam jószágát törvénytelenül az ország limitatiója ellen terhelni. Ndot. pedig kérem is, hogy legyen oltalommal szegényeknek, mert a nélkül is csak fahordással sem győznek el magamat is. A mit azért N. parancsol ezen szegény embereknek felőle, én nekem írja meg N.

A. I. L. 5. F. 4. Fr. 13., eredeti.

116. — 1629 jan. 29. Murcza budai vezérbasa Pálffy Istvánhoz a hódolt faluk adója ügyében.

A mi pedig illeti Kohári Péter szomszédunknak írt levelünket a szent békeségnek erősöbelésére méltó kívánságunk szerint, hogy a hódolt falukat végeinkbe beeröltettesse, megértette volna Ngod, és mindjárt azonnal mind az alatta való végbeli kapitányoknak és a vármegyének parancsolt Ngod, hogy oly hódolt falukat meg ne tartoztassak, beeröltessék adójukat; mint békességszerető úr igen méltán és dicséretesen cselekszi Ngod, — szükség azért ne csak parancsoljon Ngod, hanem szemeit füleit a végbeli kapitányok felé tartsa Ngod, mind a hódolt falukat végeinkbe erőltessék be, és az alattok valókat is szájukon tartsák, a szent békességre nézendő minden dolgot könnyítsék, mint mi ez részről, hogy semmit az ellen nem akarunk cselekedni, valameddig az részről ok nem adatik. A mint Ngod írja, ha minden helyekről a hódolt falukból végeinkbe beerölteti Ngtok, és a lator csavargót megzabolázza, e két méltó dologra ha gondja leszen, Ngtoknak, mind a szent békesség magának helyt fog találni a két hatalmas császár között is a barátság öregbülni fog. A mi Nagtokat valló jó szomszédságos akaratunk is sokáig megtartatik; a szegénység is napról napra épülni, erősödni fog.

A végekbe mindenfelé megparancsoltuk a szegénységet ne rettentsék; a mely hódoló falu adójával be nem akarna intésünkre

jönni, írják meg Nsgdnak; ha aztán ugyis be nem fogna jönni a mint a végezés tartja, a mi akaratunkkal kimenjenek erővel is behodoltassák. Mi pedig magunk látók, némely faluknak tűz miatt romlott állapotjokat, ha az olyan és akar ép faluknak is adójukat szolgálatjokat valamely izpaya szokatlanul erőltetnék, a ki az előtt nem volt, a vármegyékre adjon hírt Ngod az olyan szegény faluknak birái bizvást jöjjenek be mi előnkbe, mi, mindeniknek a mostani állapotját magoktól és itt valóktól megértvén, az olyan szegény falunak eltűrhető adózásukat szolgálatjukat elrendeljük, tanúságot adunk a szegénységnek mit adjon ispajájok. (?) Az Ngd emberével az Ngd emberével az Nagd üzenetére bőségesen beszélünk, és mi is izentünk. Minket Ngd is jóakaró úr barátjának tartson, Isten tartsa jó egészségben Ngdat. Bude die 29 januarii Anno 1629 Ngd vitéz úr szomszéd barátja.

A. I. L. 4. F. IX. Fr. 14., eredeti.

117. — Murcza budai vezérbasa Pálffy Istvánhoz a békeség fenntartása s a latorságok megtorlásáról. Budáról 1629 január 30.

P. S. Legfőbbik szentül megtartása a szent békességnek a mely dologban áll, úgy mint, mind a két részről a tisztviselők a latroknak ne kedvezzenek, felkeresésükön szorgalmatosak legyenek, másoknak példájukra megbüntessék, a mint mi e részről cselekszünk, hogy megbantására semmi okot nem adunk, a felséges római Császár részéről a főtisztviselők — ha a közönséges szent békességet őrizni, ótalmazni szándékok volna — Ngtok is az szerint igyekeznek; mivel azért itthon nem volt egy sokától fogva Ngod, módunk nem volt, hogy panaszunkkal keresek Ngodat, az részről való sok megbizhatatlan latrok a mit cselekedtek és szüntelen minden napon cselekesznek. Sok dolgok állanak, melyeket a békesség ellen tesznek bosszuságunkra előttünk, kiről inkább minden napon méltán panaszkodhatnánk, ha volna kinek, és használatját látnók. Mivel Ngod most jött meg, és egészségünk látogatni és köszönteni küldött barátságosan hozzánk, úgy igyekeztünk most minden panaszt inkább megtartsuk Ngodtól, és másszorra halaszszuk; és már a Ngdnak írt levelünket hozzánk küldött emberének adván, szóval üzenetünkben foglalatosak valánk.

Ujabbán két rendbeli panasz is jöve előnkbe; a sok többi között ezek is megtetszenek a szent békességgel nem egyeznek. A harmadik éjjel a katonai kapu elől az sorompóbul marhát vittek

el, a nyomukon Bujákig mentek. Másik dolog a novigradi kapitány, Esterházy Pál barátunk hitlevelén a budai jancsár és egyéb oros (?) emberek Vácra a szécsényi sokadalomra szekér rakva portékával és kész pénzzel felkelvén, az uton reájok ütöttek, magok sebben szaladtak el, ötven ezer ozipora érő pénzeket elvették zsákmányt hagytak (?), a mit elvihettek a javát kiválogattak. Hihető a mely barátunk maga hitére, ki hitte annak hírével lett. De immár nem tudunk miképen és kinek hinni; a szegénység dolga meg-látására, mikor Szécsénbe a mi részünkről való commissiókat elküldtük palatinus úr szomszéd barátunkkal egymásnak hitlevelet küldtünk, hogy egyik részről való commissarius uraknak magoknak, velök levőknek, lovaknak, egyéb portékájoknak bántásuk nem leszen; a mi részünkről igyekeztünk, hogy senki kárt az részről valók nem vallottak, de a mi commissariusainknak ennyi lovakat, egy más portékájukat Koháry szomszéd barátunk mellett ellopak; az akkor vallott kárunkat is igazság szerint Koháry barátunk tartozik megfizetni, mást az Esterházy Pál barátunk biztató levele mellett is embereink a mennyi kárt vallottak — törvény szerint tartozik ő megfizetni. Azért Ngdnak, mint igazság-szerető úrnak a hatalmas római Császárnak a Dunán túl való végén szeme és fülének e dologra szorgalmatos gondja viselése legyen, téríttesse meg kárainkat és büntesse meg a latrokat, mert abban bizonyos lehet Ngod ha a károk meg nem térnek, eképen mindenkit reája bocsáttatok; még egyszer római Császár ő felségéhez felkényszerítettünk küldeni, ha ott is panaszínnak használatos fogamatja nem fog lenni, azután könnyű módunk a megtromfolásában (?) mivel az részről szüntelen ilyen békeség ellen való szemlátomást ellenkező dolgok történnek. Isten tudja az végbelieket minémű nehezen az boszúság cseleketül (így) tartóztatják, mi csak azon vagyunk, s azt akarjuk, hogy mely épületet, úgy-mint az szent béke sok fáradságunkkal keösz...két végben... sokáig szentül igazán megtartassék, az mint látja Ngtok hitünk szerint erősen is őrizék s oltalmazók, mely mi lehet egész oltalom őrzés, ha Ngtok is hasonlatosan velünk eziránt igyekszik, mert ha mind ez szerint fognak az részről valók cselekedni, világosan meg-tetszik utoljára mi jön ki belőle; ez levelünk mutató Ngod emberével két ízbe szembe voltunk az latrokon való boszúságunkból, és a békeséghez való jó akaratunkból semmi hátra nem maradt, méltó panaszínnal eleibe raktuk, meg tudja mondani Ngdnak.

A novigrádi kapitány barátunk — noha hallotta e dolgot —

leveléből, melyet odaküldtünk, meg tetszik minden dolog. A mely katonákat kiküldött, hogy üzzék a latrokat az káros embereink ugyanazok között ismerték meg bennök a kik ő reájok ütöttek. Lássá Ngtok ha annál heltelen az dolog, hogy üzték, keresték nem érték, s nem találták.

A. I. L. 4. F. IX. Fr. 16.

118. — 1629 febr. 9. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz az újvári híd javításáról.

Pálffy folyamodván az újvári híd javításáért a m. kir. kamara ennek eszközöltetésére a lévai harminczadnál 100 ft. utalványozott.

A. I. L. 4. F. 8. N. I/j.

119. — 1629 február 9. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz a megváltott török foglyok rendeltetése helyéről.

Pálffy a maga négy török foglyát a király kívánságához képest minél előbb — ne Bécsbe — hanem Budára a vezérhez küldje.

A kir. kamara Esterházy Pál két török foglya váltságdíjának kifizetése céljából — a szécsényi harminczadoshoz kiállít egy utalványt, s ennek kézbesítésére felkéri Pálffyt.

A. I. L. 4. F. 8. N. I/j.

120. — 1629 febr. 10. Haditanács Pálffy Istvánhoz Roskovány László által. Bakos István szendrői kapitány ellen felhozott vádak ügyében.

Roskovány László szendrői alkapitány 1629 év elején panaszt terjesztett a királyhoz azon sérelmek orvoslása és megtorlásáért, melyeket Bakos István szendrői kapitány rajta már többször elkövetett. Roskovány e végből már a mult őszkor kérvényt nyújtott volt be a királynak. Bakos azonban daczára a Pálffy István főkapitány részéről adott békéltető utasításnak, ismétli a sérelmeket. Minap azt üzentette neki (ú. m. Roskoványinak), hogy jól erősítse meg házát, mert ezenkívül fejét össze fogja zúzni. Roskoványi ez üzenet után nem akart többé a várban maradni.

A haditanács 1629 febr. 10 meghagyja Pálffynak, hogy a vádlottat s vádlót hallgassa ki, s a törvény és joghatóságához képest igazságot szolgáltatasson, Bakos pedig ne merészkedjék saját ügyeiben biráskodni, annál kevésbbé pedig önkényesen önmagának elégtételt szerezni.

A. I. L. 4. F. 8. N. 3.

121. — 1629 február 10. Nógrád. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. Egy strázsamester alkalmaztatása. Vadat küld Pálffynak. A törökök békés hajlamai.

Esterházy Gyarmatról egy strázsamestert fogadott s ezt megerősítés végett hathatósan ajánlja Pálffynak.

«Az visegrádi törökök ejtettek volt két erdeit, ím Ngk. úgy küldöttem egyiket, hogyha asszonyom Ő Nga, az N. szerelmes házastársa ott vagy, Ő Nk. magyar ajándék, nem német ajándék gyanánt szotassa fel én nevemben Ő Nk., ha ott nem volna az Ő N. hire nélkül is, adja Isten elkölteni Nk.

Nem tudom Nsg. úr az Duna miatt-e vagy más galiba érte emberemet, régen vagy oda alá, nem jöve meg. Az N. szőnyegit is azok hoznák meg; mihelyt megérkeznek és a mit érthetek, tudtára adom Nnak. Igen csendesen vannak a mi szomszédaink; ma is hozák ide egy rabunk sarczát hárman. Jó és okos emberem mondá Ngos úr szerdán s másnap is, hogy noha igen szorgalmazza az török a hódolt falukat, de általán fogva rablást nem teszen, mert köztük lakik egy Csauz, attól sokat ért és azt mondja, hogy annyi faluért fel nem bontja az török az békességet. Megváltik mit végez Tassy uram palatinus uram velök; írtam neki is egy levelet.

Az jég megindult volt egy néhány helyen, de megint megállott. Pestről vittek volna egy menyasszonyt Budára az jégen e héten, nagy síp- dobszóval és egy jó ifjú legény lovon ülven, sok keszkenőket fűzven lovára magára és keményen nyargalódván az jégen lovastól belészakadt s testestül lelkestül az jég alá vészett.

A. I. L. 5. F. 4. Fr. 16., eredeti. Az egész levelet sajátkezűleg írta. Esterházy ajánlván az említett strázsamestert, azt is kiemeli, hogy katolikus is.

122. — 1029 február 20. Galánta, Esterházy Dániel Pálffy Istvánhoz. Esterházy Miklós ajándékaról s Dánorság békekötéséről.

Palatinus uram Ő Nga. jelenté Uram én nékem mivel az K. jótetszéséből ígéretben Kgd. Ő Nagk. 100 akó bora volna, a mely 100 akó bornak az 50-ét az pátereknek Nagyszombatban az Szt. János épületére deputálta volna Ő Ngk., az más ötvenét pedig az én számomra ide Galántára, akarnám, uram, azért Kk. ez pala-

tinus Uram Ő Nga. deputatioját értésére adnom, és ha megküldeni parancsolja K. az pátereknek az ötven akót, tudom Ő Kk. igen kedvesen veszik, és szolgálattal Ktől, úgy én is az ötven akóját, és az K. jó egészségéért jóakaróimmal el is akarom költenem, én magam is elküldhetek az én számomra valóért csak tudhassam hová kellessék küldenem.

Palatinus Uramat Ő Ngát jó egészségben hagytam Uram Istennek hála az elmúlt csütörtökön Kis-Mártonban.

Az Dánussal tractáltatik az békesség, jó reménység is vagyon felőle, úgy beszélé Horváth Ferencz, az ki csak szintén most jött onnan felől.

Tassy Uramat várja palatinus Uram O Nga, még meg nem ment Ő Nghoz hogy én onnan eljöttem vala.

A. I. L. 5. F. 4. Fr. 17., eredeti. Az egész levelet sajátkezűleg írta.

123. — 1629 február 19. Királyi megbízás Pálffy Pál és Müller Zsigmond jogtudor és udvari kamarai tanácsos részére Sárospataknak Rákóczy György által öhajtott megvétele ügyében.

Rákóczy György egyezséget kötött a Sárospatak vára és uradalmára igényt tartó egyénnel s azt kívánta a királytól, hogy neki, hitvesének, született és születendő gyermekeinek, s ezek fiágon leszármazandó egyenes örököseinek — bizonyos pénzösszeg fejében — melyhez az előbbeni beirati pénz számítandó, Sárospatakot örök jogon adománykép adományozza.

Jöllehet a király feltette magában: hogy a várat örök adománykép be nem iratja, mindazonáltal nem idegenkedik — újabb összeg lefizetése mellett új inscriptionális levelet kiállítani, ha Rákóczy méltányos feltételeket fog előszabni. — Ennélfogva Rákóczy felhivandó: hogy az alku végett küldjön megbízott férfiakat, kik feltételeiket az udvari kamarának előterjesztenék. E megbízást Pálffy Pálra és Müller Zsigmondra bizza.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 3., eredeti latin.

124. — 1629 febr. 24. Bazin sz. kir. mezőváros Pálffy Istvánhoz a czajlaiak borárulása ügyében.

Bazinnak régi kiváltsága értelmében a szomszéd Czajla község lakosainak nem volt szabad borukat olcsóbban árulni, mint az Bazinban árultatott, sőt — saját termésboruk elfogytával nem

volt szabad vett borokat árulniok. E kiváltság sérelme esetében Bazin vár kapitányának kötelessége a czajlaiak borát a vár czéljaira lefoglalni.

Miután a czajlaiak (czalliak) Bazinnak e jogát megsértették, Bazin mezővárosa a kir. kamarához fordult orvoslátért, s ez érdekében Pálffy Istvánhoz írt. Bazin mezővárosa kéri Pálffyt, tiltsa el Czajla lakosait a bornak olcsóbb árulásától, ellenben kénytelen lesz a mezőváros a királyhoz folyamodni.

A. I. L. 5. F. 2. Fr. 9., eredeti magyar.

125. — 1629 február 27. Galántha. Eszterházy Dániel Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek.

— — — — —
Öcsém Uram Ő Kgm. írt némely híreket, az kik közt, hogy az erdélyi fejedelem is megint nyugtalanzkodni akarna; írja azt is Ő Kgm. az mely oly igyekezete igen bizonyosnak mondatik, egyébiránt is noha ma ötöd napja itt nálám hálván Szúnyogh Gáspár Uram és

Gáspár uram is beszélvén velem nem akarák az fejedelemnek oly akaratját elhinni, hogy nem is tudnának valami affélét, ugyan hittel assecurálák beigyekezik mind a kettő Erdélyben.

Tassy Uramot sokáig tartóztatja Uram az Vezér Budán, nem tudom micsoda exitusa fog késedelmének lenni, a mint öcsém Uram írja nincs igen nagy reménység valami mi számunkra való jó felől azaránt.

A. I. L. 5. F. 4. Fr. 19., eredeti. Sajatkezüleg írta.

126. — 1629 márczius 1. Kékkőből. Balassa András Pálffy Istvánhoz. Balassa tagadja a szécsényi vásárcor történt kihágások miatt ellene emelt vádakát.

Az Kgd nekem küldött levelét utamról való megjövetelemben itt kékkői házamnál vettem. Mit írjon Kgd megértettem, kiről Kgdnek egyáltaljában és voltaképen resolválván magamat azt írhatom: hogy az minemű törökök szekerek felverése történt, ez elmúlt szécsényi sokadalomkor, kiről más rendbeli is méltatlan írásokat vettem, abban sem hirem sem tanácsom, sokkal inkább akaratom. Bizonyos magam mentsége ebből vagy on. Tudom Kgd sem kételkedik írásomban; minekelőtte az az tolvajság akkor történt volna, minden hozzám tartozó lovas legényemmel együtt

szükséges utamot kényszerítettem felvenni, melyet öt egész hétig kellett contiunálnom tegnapi napon való megjövetellemmel; így azért azok közül, kiket Kgd és más is levelében én szolgálímnak praetendálván bizonyosan ír, úgy az dolog semmi részében nem bizonyos; azoktól is, az kik közülük fogva vannak végére mehet Kgd. Minekokáért valaki hamis intimatiójából és képtelen informatiójából értette volna Kgd, hogy én szolgálím is voltak volna abban a dologban részesek, hamisan és szemtelenül mondotta avagy írta. Így azért ezután hogy minden rossz embernek hizelkedő írására Kgtek mód nélkül az emberséges emberre írjon, Kgd ítéletével helyesnek lenni nem ítélem. Azféle latrokat se magam udvarában, se pedig jószágomban nem hogy tartottam volna, de nem is szenvedtem soha csak egy napig is, ezután sem akarok afféléket szolgálímnak ismerni és tartani; hanem ha nyilván ezután megbizonyodik szolgálma valami gonosz tétel, tudtomra adván ha érdeme szerint meg nem büntetem, akkor találtassam meg efféle írással. Azért ha ezután talátnék valaki oly, a ki ily dolgokból Kgd előtt engemet méltatlan vádolna, helyes és bizonyos mentségemet látván semmi helyt azoknak ne adjon sőt Kgd atyaffiképen arról certificáljon, mert alioquin ezféle ok nélkül való írásokat bús elmével vehetek és olvashatok. Balassa Imre uramat kellenek ez féle írásokkal látogatni, mivel nyilván ő Kglme szolgálí és jobbágyi valának annak a dolognak patrálásában

A. I. L. 5. F. 2. F. 10., eredeti.

127. — 1629 márczius 12. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz török foglyok váltságáról.

A m. kir. kamara eddig nem volt képes megfizetni a török rabokért Pálffy Istvánnak tartozó 950 tallért. Hogy Pálffy e pénzt mihamarább megkapja, commissiót küld neki az eperjesi harminczadoshoz és Péchy Zsigmond úrhoz.

A. I. L. 4. F. 8. N. 1. R., eredeti magyar.

128. — 1629 márczius 25. Nógrád. Eszterházy Pál Pálffy Istvánhoz. Gonosztevők büntetéséről.

Csak ez estve későn jöve Nsgs Uram válaszom Rimmay úrtól az Dévénben megfogott latrok felől. Az N. Balassa Imre

úrnak írt levelét Beszterczére küldték utána. Én nekem azt írja Rimmay úr, hogy az mi ő rajta állana benne, kézben adnák őket, de az tisztartó urára apellál. Másonnét is tartják tanácssal, nem tudom miért kell az ilyen nyilvánvaló tolvajoknak pártjokat fogni, azt mondják, hogy köteles szolgák lévén, nem tartozik urok kezétől kiadni, hanem ha kikeresi őket törvényt tétet reájuk és maga büntesse meg. Én az törököknek csak egy napról másra halasztottam ez ideig s meg is írtam, hogy ott vannak fogva s az partékában találtatott valami meg. Én tovább nem tudok mit cselekedni, N. lássa. De az én tetszésemből jó volna palatinus úrnak írni Nnak. Ő Naga kéretné ki őket és csak az latrok fautori boszuságára, nem a török marhájáért, hanem vakmerőségért és tolvajlásért bizony mindegyig kerékre hányatnám őket, mert ha ezek itt közöttünk cselekedvén megengedjük nekik, hihető, hogy ha az erdő megzöldül, bizony messzebb többet cselekesznek. Tudom az török ebben nem hagyja, hanem megint Ngodat fogja busítani, de meglévén az náluk talált partéka is, az legények szemek előtt megbüntettetvén, többet oztán mit kívánhatnak. Hiszem megéri róka bőrével.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 21., eredeti.

129. — 1629. Pozsonyból. Pálffy János Pálffy Istvánhoz. Fizetésre inti.

Erélyesen sürgeti, hogy Pálffy István fizesse ki tartozásait. A fizetés elmaradása esetében írni fog a palatinusnak, a miből nem kis gyalázat fog esni családjukra. Kívánja, hogy Illésházy né végrendeletéhez tartsa magát. Irjon Pasztorovith Urnak, hogy a pozsonyi boltokból vasat, léczet és zsindeleyszeget adjon neki, a mire nagy szüksége van.

A. I. L. 4. F. 7. Fr. 17. Sajatkezüleg írt magyar levél.

130. — 1629 márczius 21. Galcsról Pálffy Kata Pálffy Istvánhoz. Egy fontos levelet megköszön.

Köszöni, hogy Pálffy István elküldte a német levelet, miáltal neki nagyon kedves dolgot cselekedett. E levél «szintén az Preys-puky hercegnőtől jött az Erdély fejedelemasszonynak szól, kit első alkalmatossággal Ő Felségének megküldök, most választ reá nem írhattam, sok dolgaim lévén rövid időn választ írok».

A. I. L. 4. F. 4. Fr. 12., magyar eredeti.

131. — 1629 márczius 29-én Zuháról. Pálffy János Pálffy István és Pálhoz. Perényi fizetési kötelességéről és Dóczy haláláról.

Tegnap befutamodtam vala Palatinus uramnak udvarolni; de estve megint kijöttem, ma pedig Palatinus Uram parancsolatjára 6. órakor reggel bementem vala, minthogy jóakaróimmal egyéb dolgokról szólván sugallta egy barátom, hogy Palatinus uramtól az tegnapi deliberatiót kikérjem; ő nga nem akará oly oly hirtelen kiadni, de mindazáltal megnyertem (?) és ez az continentiája: hogy Perényi uram három hónap alatt eltemesse az testet, viszont valamit atyja anyja hazától elvitt, mindaz 28000 frtot visszaadja atyafiaknak. Ezt uraim ő kegyelmeiteknek érté-sére akartam adni, minthogy tanácsolják az emberek, hogy keményen fogjuk az dolgot, az többit a kgték bölcs jó ítéletére hagytam. Forgách Éva asszony szombaton, vagyis holnap bemegyen velem és atyafia nálam leszen ebédén. Palatinus uramhoz írt nagy panaszszal Szegény Doczy tegnapelőtt holt meg. Hogy ily hirtelen irok és vétek esik írásomban, bocsánatot várok. Sietek, minthogy Palatinus uram el siet menni, hogy szombaton eloszolhassanak estvefelé.

A. I. L. 4. F. 7. Fr. 13., sajátkezű eredeti magyar.

132. — 1629 márczius 30. Ugrócz várából idősb Zay Zsigmond fiát ajánlja Pálffy István szíves kegyességébe.

Illendő becsülettel szemeim előtt viselvén az Kgd. hozzám és fiamhoz való jóakaratiát, és hogy fiamnak is jámbor szolgálatiát megkedveltette Kged. Kgnek fiammal együtt megszolgálni igyekezem. Kérvén azon Kgd. szeretettel, hogy enynyire elkésett, Kgd. nehéz néven ne vegye, a mellett Kgd. becsületes patrocziniumába commendálván őtet Kgd. fölöttébb is kérem, Kgd. kedvére oktassa és tanítsa, mivel ennekelőtte oly állapotba nem volt foglalatos, hogy tudjon Kgdk. kedve szerint szolgálni és kedvében lenni.

A. I. L. 5. F. 4. Fr. 22., eredeti.

133. — 1629 április 4. Magyar kir. kamara Pálffy Pálhoz, főpinczesterhez. Andrásy-féle pénz kifizetése.

A m. kir. kamara az Andrásy-féle pénz ügyében folyt tárgyalásnál sokáig nehézséget emelt és kifogásolta, hogy az a királyi

felségek tiszteletdíjának számába vétessék. Pálffy Pál ekkor biztositotta a kamarát, hogy e pénz ügyét gróf Trauttmannsdorf val. belső tanácsossal s a magyar ügyeknek királyi pártfogójával már rendbe hozta, kijelentvén egyszersmind: hogyha az udvarnál erre kifogás felmerülend, a pénzt a kamara károsodása nélkül ő maga fogja kifizetni.

Miután azonban a király előbbi elhatározásához képest a pénzt készletben kezeltetni s ezt a végházak védelmére fordíttatni kívánja, továbbá elég b... hivatkozva Pálffynak az udvarnál adott ígéretére, azt kifizettetni hangnyomatékkal rendeli; a k. kamara — nehogy reá e pénz miatt kár háramoljék — hathatósan felhívja Pálffyt ugyanezen Andrassy-féle pénz ügyének rendezésére.

A. I. L. V. F. VII, Fr. 2.

134. — 1629 április 18. Nógrád. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. Balassa Imre katonáinak garázdálkodása. Török viszonyok.

Az Ngd levelét tegnapelőtt vettem az itt való katonától, s akkor jött ide Preschenk úr is s tegnap oszta valahány pénzt a németeknek. Im ma vissza mennek. Ngk azt írhatom az Baiassa Imre katonái felől, hogy ő sohasem láttat törvényt reájok, ha N. nem kér tőle törvényt. És talán N. embereinek is kel ott lenni in termino praefixo az ki vádolja őket törvényt kérjen reájok, mert más nem tudom ki agálna ellenek. Azért én ebben ím már sokat munkálottam Ns Úr, többet nem tudok mit mívelnem. N. lássa; de tudom ezután is busítani fogja az Vezér érette Ndat. Az megtalált partéka is nálok vagyon még. Ha meg nem ölettetnek, ím már conveniálnának az kárvallott törökkel. Etc. Semmi ujságot nem tudok Nk. írnom. Szorgalmatos dolgom érkezvén Ngs Uram Zólyomban, ebéd után paripákon felfutamodom, hetfőn ismét haza jövök. Az szécsényi sokadalomra és adósági megvételéért egy váczí áros török Múzták basa kéredzett N. úr tőlem Szécsényben írtak még az Agák is mellette. Ne látassunk az mostani békességben izetleneknek, megengedtem neki s majd ide jön a vár alá s innét elkísértetem Gyarmatban és Szécsényben.

A. I. L. 5. F. 4. Fr. 23., eredeti. Sajátkezűleg írta.

135. — 1629 április 21. Marchegggről. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz, temetés rendezése s bizalmas összejövetel ügyében.

Pálffy Pál nővérének temetésére nézve teljesen megbizik a Pálffy István által teendő intézkedésekben. Sajnálja, hogy nagyon fontos teendő miatt nem fog résztvehetni nővére temetésénél. Pálffy Pál nagyon örvendett volna, ha őt Pálffy István a két gróffal meglátogatta volna. Pálffy Pál igen szívélyesen meghívja Pálffy Istvánt. Gróf Puchheim leányának elhunyt a fájdalommal tölti el Pálffy Pál szívét. Holnap Pozsonyba utazik, hol Pálffy Istvánnal fontos családi ügyek érdekében találkozni óhajt.

A. I. L. 4. F. 5. n. 12., eredeti német.

136. — 1629 július 27. Kirchberg F. (úgy látszik bibornok) Pálffy Pálhoz házassági dispensatio ügyében.

Kirchberg Pálffy Pál és jegyese: Khuen Franciskának házassági dispensatiójáról Bécsből a viceofficiális által értesült s a házasság ellenében már semmi akadály sem forog fenn. Kirchberg megadván a dispensatiót, ezzel indokol: *ex speciali commissione a S. Sede apostolica, dans nobis potestatem juxta contentum in dicta bulla apostolica, matrimonium inter vos libere contrahendi solemnisan di. In nomine Patris & filii & spiritus Sancti. Amen.*

Kirchberg ezután szívélyes üdvkívánatait fejezi ki a kötendő házassághoz, örömet nyilvánítja a felett, hogy oly és ritka lovag oly tekintélyes hölgygyel fog egybekelni.

Ha Pálffy e dispensatióon kívül még valamely bizonylatot szükségelne, ezt Kirchberg jegyzője fogja az adott parancshoz képest kiállítani.

A. I. L. 5. F. IX. Fr. 2., eredeti német gyűrűpecséttel.

137. — 1629 augusztus 15. Pálffy András Pálffy Istvánhoz Bazinból. Katonai parancsait végrehajtotta.

Pálffy István parancsa szerint megmagyaráztatta a német levelet és megmondotta az egész seregnek, mihez tartsák magukat a vitézek. Sipos Mátyás seregének registrumát elküldte Pálffy Istvánnak, valamint Kollonich úr szerének és a maga szerének registrumát. Pálffy István parancsainak végrehajtását készségesen igéri.

A. I. L. 4. F. 7. F. 14., eredeti magyar.

138. — 1629 szeptember 16. Zuhárol. Pálffy János Pálffy Istvánhoz. Fizetés ügyében.

Választ adott azon levélre, melyet Pálffy István Illey Úrtól küldött. Pálffy János e válaszában kijelentette: hogy az atyafiság kedvéért Pálffy Istvánnak tartozására kész várni szent Bertalan napig. Ha Pálffy István a fizetést ezután is halogatná, kénytelen lesz a palatinushoz fordulni. Három évi kamatot kér tőle. Régen előadott követeléseire határozott választ kér. Ezen ügyben már a palatinus is írt Pálffy Istvánnak. Pálffy János semmi újítást nem kíván és csak azt követeli, a mit szegény asszonyának végrendelete és kölcsönös szerződésük tartalmaz.

A. I. L. 4. F. 7. Fr. 16., eredeti magyar.

139. — 1629 november 1. II. Ferdinánd király meghívja Pálffy a legközelebbi országgyűlésre.

A király közbejött akadályok miatt egy ideig nem tarthatta meg az országgyűlést. Miután az ország fontos ügyei miatt azt továbbra nem halaszthatja, szigorúan meghagyja Pálffy Pálnak, hogy az 1630 február 2-án Pozsonyban tartandó országgyűlésen okvetlenül, minden magánügyeinek mellőzésével, résztvenni igyekezzék.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 4., eredeti latin.

140. — 1629 december 14. Pálffy Istvánnak egy adóssága.

II. Ferdinánd 1629 december 14-én kelt levelében megint Pálffy, hogy Pitsch György özvegyének járó 1500 magyar forintnyi tartozását haladék nélkül kifizesse.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 25., eredeti.

141. — 1629 december 18. II. Ferdinánd király Pálffy Pált meghívja az osztrák országgyűlésre.

A király Pálffy az Enns alatti osztrák főhercegség 1630. évi január 28-án tartandó országgyűlésére meghívja s megparancsolja, hogy már január 27-én este Bécsben megjelenjen. Pálffy Pál meghivatott, mivel az osztrák főrendekhez is tartozott s Marchegg és Heidenreichstein uradalmainak ura volt.

E meghívás nyomtatott iven van, a királynak sajátkezű aláírásával.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 5.

142. — 1629 ? 21. Nógrád. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. A törökök mozgalmái s a békekötés.

Tegnap N. Úr Vácra egy szekéren port hoztak, más szekéren golyóbist s kanótot hoznak, Fóton háltak ez éjjel vele. Az port 50 jancsár kísértette zászlóval. Az 10 sajka csak ez estve, ha beérkezett, maga meg szombaton megindultak ugyan magokat is megolvasta az szolgám, minden sajkán 25 ember volt; talán csak az hírét akarják nevelni, mert Vácson 20 hirdetik magok. Lovast is írtak hiszem 250, de még azoknak híroket nem hallottam. Izent tegnap az Bég, hogy semmi gonoszra ne véljem csak megakarnak változni. Lám (úgymond) oda is vittek németeket; ide jó erős nyolcz jött, de az füst mégis nagyobb az pecsenyénél úgy van tudtomra, hogy német had hír vagyon náluk s azt is nem tudják mire vélni, hogy palatinus úr Szombatba jön. De Diván jokban nem vagyunk.

Tassy uram az mint én nekem írja, az hódolandó falukon, s azokon is kiket ereszenek vissza az törökök, által mentek, s palatinus Uramhoz küldték az articulusokat pro ratificatione. Hanem nagy két difficultas vagyon még fön, egyik az beadott 60 faluk summája s szolgálatja, kit ők ebben kívánnának maradni, az mint most vagyon, s mi abban, az mint el volt limitálva; másik hogy Eger megvételével, az melyek megszűntek oda alá hódulni, ne hóduljanak azután is. Ezeket Tassy uram csak maga, nem itélem, hogy elvégezhesse, kihez képest haza is készül onnét. Nk. talán ezekről bővebben írt. Vagyon 2 szolgám most is oda be, ha ma nem is talán holnap megjönnek. Pénteken ismét irok Nk. Talán addig Rimmay uramtól s az Dévényi tisztartótól jön válaszom az latrok felől; tegnap is ír felőlők az vácsi bég, azt mondja, hogy a vezér akaratiából cselekszi. Elég dolog, hogy soha egy förtelmes lator sincs a kinek szánója vagy pártfogója ne találkozzék. Ez leveleket tegnap estve hozák, ím megküldtem Nk. Palatinus Urk. s Koháry Urk N. juttassa kezekhez.

A. I. L. 5. F. 4. Fr. 18., eredeti. Az egész levelet sajátkezűleg írta.

1630.

143. — 1630 márczius 21. II. Ferdinánd Pálffy Pál m. kir. kamarai elnök, kamarás s kir. tanácsost tanácskozáásra hívja.

A király a legközelebb megnyitandó magyar országgyűlés előtt tanácskozni óhajt magyar tanácsosaival s ezért ápril 4-ére Pálffyt Bécsbe hívja.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 6., eredeti latin.

144. — 1630 május 28. Cs. haditanács Pálffy Istvánhoz. Hadi rendeletek.

A törökök hallomás szerint Esztergom körül és más helyeken erősen gyülekeznek. Pálffy résen legyen s a törökök csoportosulása miatt írjon az esztergomi bégnek, vagy más török katonatisztnek, nehogy a törökök valamely ellenséges támadásra vete-medjenek, vagy a Dervis béggel megesett összeütközést megboszulják. Ezen összeütközésre nézve különben szigorú vizsgálat van elrendelve, melyhez képest a törökök megfelelő elégtétellel számíthatnak.

Miután a katonaság száma részint távozás, részint halálozás miatt nagyon megfogyatkozott, a tisztek mielőbb iparkodjanak e hiányt pótolni s a toborzási zsold végett a haditanácshoz fordulni.

A király régibb elhatározása szerint a Murányban levő katonák át fognak helyezettetni.

A. I. L. 4. F. 8. Fr. 10., eredeti.

1630 május 31. Haditanács Pálffy Istvánhoz. A törökök támadásairól s ez elleni védekezésről.

Értesülvén Pálffynak május 25-én írt leveléből: hogy a törökök immár nemcsak gyülekeznek, hanem a Besztercebánya melletti . . . (Nyarhütte?) mezővárost is akarják megtámadni, megkeresi Pálffyt, hogy a kellő védelemről szorgosan gondoskodjék s a további hadi mozzanatokról a királyt időközönként értesítse.

A két százsz zászlóaljkat nem kell most egyelőre elküldeni. Ezeknek tisztjei azonban egészítsék ki azonnal e zászlóaljakat s a toborzási pátensekért és pénzért a haditanácsnál jelentkezzenek.

A. I. L. 4. F. 8. Fr. 11., eredeti.

145. — 1630 június 27. Zuháról. Pálffy János hitvestársának temetési előkészületeiről Pálffy Istvánhoz.

Pálffy Pál feleségével mult csütörtökön Zuhára jött. Pálffy János Pál öcsését fölvitte. anyjának látogatására Vöröskőre, honnan Pál Malaczkára ment, majorságait megtekinteni. Innen Marcheggre ment, Pálffy János elkisérvén őt a hegyeken át, Pozsonyba ment elintézni a felesége temetéséhez szükséges előkészületeket. Pálffy János Pálffy István tetszéséhez és a szokáshoz alkalmazkodni akarván, a megállapodáshoz képest a holttestet este akarta volna bevinni és eltemettetni, másnap pedig lettek volna a ceremóniák; de útközben Merien (?) asszonytól megtudta, hogy az éjjeli vagy esteli temetést igen eltiltották. Szegény Harrach Károly Úr volt az utolsó, azóta Glesel Cardinál nem engedi. Pálffy János szent Iván napján meglátogatván az esztergomi cardinált Pozsonyban, ez tudakozódott, mikor szándékozik Pálffy feleségét eltemettetni? Pálffy János jelentette, hogy Bécsbe kell küldeni szövétnekekért, mivel a pozsonyi gyertyacsináló elment. A cardinál sok oknál fogva szorgalmazta a temetést, maga is kívánván annál jelen lenni. Tanácsolván, hogy itt (bizonyára Zuhán) az isteni szolgálat után indítsa el a szegény testet s ez Récsén vagy Prácsán éjjelen át maradjon; másnap reggeli 6 órakor a holttest a kísérellel együtt a pozsonyi kerteknél legyen; a cardinál porcessiót fog elébe küldeni és bekiséri a templomba; páter Káldy rövid beszédet fog mondani és délelőtt el fog végződni az egész temetési szertartás. A cardinálnak sem tetszik, hogy estve bevigyék a holttestet.

Pálffy János nagyon bizalmasan kéri Pálffy Istvánt, határozna meg a napot, midőn a temetésen ő is jelen lehetne.

Pálffy János kéri Pálffy Istvánt, küldene néhány lovas, kik a holttestet kísérenék. Engedje Spaczay Márton urat hozzá jönni egy-két nappal előbb, hogy ezzel szándékát közölhesse a processio rendezése végett. Pálffy István rendelje el az uradalomban a temetési harangozást s pozsonyi házánál utalványozzon fát, szénát és ha lehet, egy-két hordó bort. Miután aranyos kocsi a temetésnél nem használható, adja kölcsön a vöröskői kocsit hat lóval.

Forgáchné asszony megérkezett Tavarnokra s legközelebb Zuhára fog jönni Pálffy Jánoshoz. A temetéshez szükséges lesz 50 fehér, 100 sárga szövétnek s 200 gyertya. Pálffy János kéri Pálffy Istvánt, küldene legalább 200 tallért. Panaszkodik pénz-

szükség miatt. Harangozásra kellend legalább 100 forint s offer-toriumra legalább 100 forint aprópénz.

A temetési költségnél Pálffy János 420 frtot említ. Említi, hogy fiainak szállásért 300 forintot fizet s egyéb élelmiszereket. Fiai úgy látszik Bécsben tanultak.

A. I. L. 4. F. 7. Fr. 20., eredeti magyar sajátkezű levél.

146. — 1630 július 2. Pálffy Mária atyjához, Pálffy Jánoshoz sajátkezű magyar levelet írt Nagyszombatból. A levél helyesen van írva.

147. — 1630 július 13. Nógrád. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. Hadi jelen-tések, fizetések. A törökök vezérének gyengesége.

. Az Nagd parancsolatja szerint én is elküldöttem a posztóért, innét egy vajdát rendeltem velek, 12 németet is adtam melléje, mivel önekik is fizetnek. Damásdi kapitány úrnak is megírtam, hogy ő kglme is tíz legényt küldjön holnap reggel Beörseönben, s együtt járjanak, kárt hogy ne tegyenek, meg vagyon parancsolva nekik, s az is, hogy visszajövet Lévára jöjje-nek én innét eleikben küldök osztán, ha Palánkban érkeznek. Jól esett, hogy N. temporizáltatja egy keveset az fizető- s mustra-mestert; had takarodjanak azalatt az szegény vitézlő nép, s azon-ban talán az egy hó pénzt is extorqueálhatjuk tőlük, mert bizo-nyos, hogy soknak egy pénze sem fog térni, úgy elköltötte immár azelőtt.

Nagd adja eleikben az fizető mestereknek, hogy itt 2 gyalog-zászló héjával vagyunk, az vajdákkal temették, az ujaknak régen nincsen; az vice-kapitánnak sincs elég, rosza az magunké is, mert régiek, de ám azokat látnák, csak az szükségesebbeket csináltatnák meg, kire mint szükséges dologra ugyan kérem Ngdat. Ezen kívül igen szükségünk vagyunk két fontos golyóbírsa százra, és egy fontosra ötvenre: ismégh 12 lapátot, 14 kapát és tíz taliczkát is adasson N. most elhozhatják az szekereken, igen szükségünk van reá az építés idején, mert az sok kőben eltörjük őket; ezekről írt az ittvaló Czoigbort is az ottvaló Czoigbortnak. Csákány is szükséges 12. Semmi ujságot nem írhatok Nk még most, hanem tegnap az sákránios törököknek ismég egynehány lovakot elragadozták némely csavargók Csabánál. Tegnap jó emberim voltak itt nálam, értekeztem sok dologról tőlök, voltak az Vezér előtt is; igen gyarló fráternek mondják az vezért, és

mint egy dobsa király, csak feje intésével ereszt akár kit is el magától, csak választ sem ad, ha más nem nógatja az szegénységnek, ha ugyan nagy dologban szép ajándékkal megyen is elejben. Igen jó emberemet eresztém ismég be, ha mit érthetek tudtára adom Nk. Komárombeli vagy Ujvárból egy pribék szökött be; elhitette velök, hogy általánfogva hada megyen Császár Urunknak Erdélyre, s ha a török oda segítséget adna, innét ismég mingiárt ő rajtok lennének. Az emin elijedett, hogy nem is dézsmálhatja be buzáját. Igen rosszul lehet dolgok, mert csak egy szál kedvek sincs az hadakozáshoz, s ezt penig az vezért ugyan magok sem arra valónak tartják. Ha dézsmálni akarnak kijönni az törökök megengedjük-e, és meddig N. informáljon, s ha meg kell engedni N. az több végházakban is megparancsolja kiváltképen Palánkban Gyarmathon és Szécsénben, hogy az mely dézsmát törökökkel én kísért adok, meg ne háborgassák őket. mert én más végházon alól nem is eresztém, hanem Nógrád Palánk s Gyarmath között valókra. az hová másszor is kijártak, de ezt is úgy, ha N. engedi, mind is hét falu ha vagyon ez. Azért Ndtól mindezekre választ várok.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 25., eredeti. Esterházy P. az egész levelet sajátkezüleg írta.

148. — 1630 július 15. Pálffy Jánosné temetéséről.

Pálffy János jelenti Pálffy Istvánnak: hogy Pálffy Jánosné holttestét holnap fogják elvinni, t. i. Pozsonyba, s hogy a Cardinal úr öt hintót és 50 lovaszt fog küldeni a holttest elébe, ezenkívül pedig 50 gyalogost és ő maga rendelni fogja a processiót.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 22., eredeti magyar levél.

149. — 1630 augusztus 6. Marcheggről. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Panaszkodik, hogy édesanyja egy rajkai ház miatt keserűséget okoz.

Emlékezhetik Kgd róla minémű házat atta legyen énnekem Raykon Pálffy János uram Bátyám, és a másikat ki mellett vagyon, két száz renus forintot vettem, nem egyéb okaiért, hanem hogy a mikor néha oda mennék mulasztás és vadászás kedvéért, mégis recreáltam volna magamat. Mely háznak dolgát a mint szolgámtól értettem, nem kicsiny szívem és elmém fájdalomával asszonyom anyám ő Nagysága difficultasra vette és egyik háztól az robotolást

kiván tőle. Jóllehet én mind a kettőnek szabadságáról és exemptionjáról ő Felségét megtaláltam, és ő Fölsége fölis szabadította énnekem; más az, hogy ő Nagysága is ad exemptionem reá consentialt. Mindazonáltal nem tudom honnét indítván mostan megint erre a szándékra és akaratra a mely háztól tudtam volna ezután és tudok ezután is ő Nagyságának többet szolgálni, hogy sem mint mennyi robotolás esnék tőle; de veszem eszemben honnét legyen az a szél... az én ellenségeim reám való haragjuktól ő Ngát ingerlik velek boszuság —re reám, holott én gyermeke leven, soha nem vártam volna és Kgd ítéletére hagyom, micsoda és minémű reménységet várhatnék szükségemben Ő nagyságától ha csak ily kicsin dologban ilyen difficultást moveáll ő Nga, de meg látják azt az én haragosaim, hogy jövődőben ezt az reám való ingerlést, kit most Asszonyom Anyámtól Ő Ngától szenvedek, meg fogják bántani. Kdnek édes bátyám Uram ezeket — mivel Bécsben létemben erről elfeledkeztem arról szólanom és írásba adni, azért irom panaszképpen, és kérem is Kdet, hogy ha Isten szemben juttat Ő Ngával, Kgd hozza elő Ő Ngánnak, és kérje én szómmal Ő Ngát, hogy ő Nsga a megnevezett ház dolgában — kit magammal el nem viszem, hanem az magam való recreatiómért — mint felül megírtam Kk vettem más embereknek ingerlésekre ne tegye énnekem ennyi difficultást és injuriát, holott én ő Ngának többet szolgálhatok . . . Kgd erről énnekem mennél hamarább választ adjon, s azt is írja meg, ha jó egészségben indulhatott-e Bécsből, és mint és hogy mehetett haza felé

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 39., eredeti.

150. — 1630 augusztus 8. Szuháról. Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz Bazin és Szentgyörgy uradalom jövedelmeiről s ezekre való követeléseiről.

Minthogy a mi Kegyelmes Urunk decretuma 12 Decembris 1625 esztendőben Sopronban költ, kiben az Pozsony Kamarának megparancsolja, hogy minekünk Pálffyoknak kezünkhöz adják Bazin, szentgyörgyi jószágot, emlékezem jól reá, hogy én Kegnek azzal ajánlottam magamat: hogyha Kegd énnekem hat forint per centum interestet veszekedés és haladék nélkül megadja, én Kegd-nél hagyom az jószág jövedelmét; úgy dirigálja amint maga szereti. Ez okból Kegdnek természetét ismervén és magamnak csendes állapotját nyernem, de minthogy eddig sok irogatással,

fáradtsággal sok lózással és költségimel alig tudtam azt kiszerezni, amit kegyelmétől felvettem. Azért a Decretumnak napjától számat vetvén Kegddel 7349 fl. 42 den. percipialtam, 4650 flor. den. 58 azt azt tavali esztendő — hozzá tudván a mostani forgandó esztendő kívül, azért kényszeríttem a Kgedet sokféle írassi miatt, melyekkel engem csak szónál tartott, és énnekem sok kárait következtek, melyet igazság szerint Kegden követelhetem, azért az országnak szokása szerint bocsátam Kgdhez a becsületes és nemes esztergomi két Atyámfia, melyek derekas és bizonyos választ hozzanak, Kgdől. Elidegenésnek vagy gyűlölködésnek Kegdet tőlem nem veheti, minthogy nem kicsiny időt teszen várakozásomnak egész négy esztendeig.

Minthogy pedig a vöröskői jószág dolgában sok difficultások vannak a contractusunkban, sérelmem kikiről Octoberben 1627 in scriptis küldtem Kgne, és Palatinus Uramat ő Ngát is egy rövid Extractussal megtaláltam, kit ő Nagysága Kgdnek írva is küldött, Kgd eddig is csak úgy mulatja el, noha Palatinus Uram Ő Nga előtt pozsonyi extra ordinariakor fogadta, hogy mindenekből engem contentál. Kgdet azért kérem. Kgd minthogy csak magamét kérem Kgd a becsületes urakat derekas bizonyos válasszal bocsásson, kivel contentus lehessek sok búslakodásom és bánatimban, Kgdől több injuriaim ne legyenek

A. I. L. 4. F. 4. N. 3. eredeti magyar.

151. — 1630 augusztus 24. Nógrádból. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. A törökök ellen tervezett támadásokról s egyéb török hírekről.

Az N. levelét meghozták vala, együtt az bátyám Uram s fiam levelével, meg szolgálom Nk, hogy megküldötte őket Harmadnaptól fogva, az itt való gyalogokban kin vannak, Nags Ur; még semmi módjok nem volt az próbában, hanem tegnap gyaratí gyalogokat is igazítottam hozzájuk, ha módját ejthetik ezennel próbálnak. Az visegradi gyalogot (mert ott nincs is lovas) akar-nám megtréfáltatni s reménlem succedál is, ki egyébha . . . szokások szerint által jönnek az Dunán, mert még azok igen bátran vannak. Az Vacziakot végeztük volt tegnapi meg-sarkallanunk, de más gondolatja érkezett Bosnyák Úk, s majd ötöd fél száz lovas s gyalog ment a gyöngyösi sokadalmat vigyázni, mely ma s holnap lesz, remélik, hogy az áros törökök reá jönnek s' feles kísé-
rőket s vigyázókat hoznak magokkal, azokat akarnák felrázni;

Vélek vagyon Balassa András is. Ferencz pedig mintegy 50 lóval utat lesni ment Czepléd felé. Ha ezek nem történnek vala, az mint én disponáltam vala, elhittem, hogy succedált volna az dolog Vác alatt. De azután még jobban megkémleltem ott az állapotot, s hinném Istent, hogy alkalmasint megzakabolhatjuk őket, csak megterhessenek az mostani utakból az végbeliek. Igen megbátorodtak most, az kevés őrző gyalogra támaszkodtak; lovas budai semmi ott nincs; szántani is kijárnak; lovaikat s barmaikat dél felé jól alá eresztik, kiket elcsavaríthatnánk, reménlem, s hihető hogy könnyen nem engednék. Közlöttem immár az Uraimmal de még értelmöket nem vettem. Párkánt igen féltik égetéstől, de fenyegetőznek, hogy az idevaló 3 Palánkot égetik meg érette, ha azt megégetik-e. Tegnap is jött Budáról emberem; sok főemberek előtt volt, nem értett semmi ártani való apparatust, hanem az Nazúr béknek főember szolgálja mondotta, hogy az Boszniai Passa talán eddig meg is indult, de csak Szegednél költözik által az Tiszán és Erdély felé megyen; még sem hihetik, hogy Tábor nem volna az országban. Az Nazúr bék s' Papaz Ogli Mehemet Passa irt volt tegnap Nags Úr egy hitlevelet, hogy két fő ember szolgámat bocsássam be egy régi rabomért (ki hit levelen most ott-hon vagyon) válaszszon lovaikban, de értvén, hogy egy sincs olyan nekik, az kiért kiadnám, az mostani felzavarodott állapotot vetettem okul, hogy szolgálmat be nem ereszthetem, s igen exagge-ráltam nekik az Amhat Bék dolgát, és azt is, hogy ő nem is fáradott az sz. békesség dolgában, s talán azért bontogatta ily könnyen, s tudván, hogy az Vezérnek is megolvassák irásomat, collimáltam ő reá is, hogy ottan csak azt végezte volna el immár maga jó emlékezetére az békességben, az ki a Martza Passától elmaradt volt, ha nem fáradott az dolgoknak sulioszabbában (?) De ha Ahmet Béket büntetlen szenvedí, vagy nem mer ellenek vétetni vagy ő akaratjából akar teljességgel felbomlani az békességet. Mindaz által, hogy két felé is nézhetnének szolgálaim ha N. megengedi, kettő az ló erdeődével beeresztenék hitlevélre

P. S. Bakith úr most akar N. előtt pörlekedni Ujvárbán az alatta való sereggel; az mostani állapotra nézve, jó volna Nk. idején sietve certificálni őket; hagynák másszorra az pört és törvénykezést.

Tegnap estve ment ki Vácra Rát felé mintegy 40 lovas, merre, nem tudom; hirt tettem mindenfelé, hogy reájok vigyázzanak.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 26., eredeti. Esterházy az egész levelet sajátkezűleg írta.

152. — 1630 augusztus 27. Nógrádból. Esterházy Pál, Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek; békeség. Nazur bék békés szándéka.

..... Az Ngod levelét ma 5 óra tájban vettem; újabb parancsolatját az csatázásról megértettem. Eddig még Istennek hála. semmi kárral nem voltunk az ellenség miatt, de ma délután egy órakor az itt való német barbelt, és magamnak is három külső inas szolgálót az erdőről az mogyorózásról elragadták, kiket mind az váczy sánczokig üztek az katonák, de nem érhatték úgy őket, hogy meglövdözhatték volna, mégis elszaladtak, de az katonák után csak egy török sem jött ki Vácyról, mert a mint elfáradt volt lovok, sokat elverhettek volna benne. Szintén akkor irt pedig az pesti Nazur bek egy levelet, ki Vác épületére valami Szára hosakot (?) hozott s magával is lehet száz lovas, erősen ajánlja jó szomszédságát, s írja, hogy ne magyarázzam semmi gonoszra jövetelét, mert ő az szent békességnek igen böcsülője, de azonban mi rajtunk ugyan megesek. Irtam mingiárt neki, meglátom mi választ ad. Az ki ezután énnekem kin vagyon, holnap haza jön, nem is vélem, hogy immár módjok legyen az próbálásban. Palánkból vannak egynehányan kin; nem tudom azok mikor térhetnek meg. El nem hinne Nagod csak immár is mint megunatkoztak volt az Csatázásról az Uraim...

A. I. L. V. F. 4. Fr. 24., eredeti.

153. — Pálffy Katalin Tavarnokról 1630 szeptember 1. özvegy anyjának, Pálffy-Fugger Máriának.

Édes szerelmes Asszonyom Anyám, hogy Kgd a lengyel süveget megküldte, és levele által Kgd jó egészségéről tudósított, Kgdnek megszolgálom. Hogy csak ilyen kicsiny dologgal is busítom Kgdet, az Istenért kérem Kgdet Kgd megbocsásson. Irja Kgd, hogy a harmadfélezer frntot Kgd felveszi, ha Csákynek nem kelletik adnom; édes Asszonyom Anyám, a Csáky Uram pénze mindenestül immár készen együtt vagyon; nem is odavaló az a pénz, hanem azért én az erdélyi fejedelemnek tulajdon magam ezüst, Arany művet adtam Szaláncznak kiváltásáért és ő felsége annak a szalánczi jószágnak kiváltására rendelte volt ezt énnekem és abból való pénz ez. Azért ha Kgd felveszi, im megküldtem Kgdnek, tallér vagyon négy száz, arany pedig harmincz, többi apró pénz.

Énnekem — látja Isten — a tallér mindenik d. 170 vagyon; az arany pedig in f. 3. Ha Kgd annyiba elveszi, az Kgd jóakarattja; itt nálunk mind úgy jár, meg többen; ha pedig drágállaná az aranyat és tallért annyiban elvenni, Kgd adja ezen emberem kezébe és váltja; s ha Kgd akarattja édes szerelmes Asszonyom Anyám apró pénzül, adja meg Kgdnek. Továbbá minden bizonyosan elhigye Kgd, hogy az én szolgálaim visznek Kgdnek e jövő Szent-Mihály napon f. 640 a Modron levő summa pénznek interesttel és avval ez a pénz együtt leszen in Summa f. 3140. Melyről hogy Kgd engemet quietáljon kérem Kgdet; erről pedig Kgdnek engemet contendálni nem kelletik, csak azon kérem Kgdet, hogy Testamentomában inserálja, hogy én annyit adtam Kdnek, és defalcaltassék a harminczezer frntból.

A. I. Fr. 133.

154. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Regensburgból 1630 szeptember 5. Békebontó katonákról.

Ferdinánd biztosan megtudván, hogy néhány katona Ujvár vidékéről a török ellen felsőbb engedély nélkül s a fenálló békekötés ellenére támadást intézett, felhívja Pálffyt, hogy e támadás mibenlétéről azonnal tudósítsa s a katonaságot hasonló vállalkozásoktól a béke érdekében visszatartsa.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 29., eredeti.

155. — 1630 szeptember 27. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz. A török vezér állítólagos támadások miatt panaszkodik. Pálffy ezeket vizsgálja meg.

A budai vezér egy agát küldött Bécsbe levéllel, melyben felette panaszkodik: hogy a fülekiek a párkányi Ali oda bassit, a mint a sarlói vásárról hazament, megrohanták, őt s négy utitársát levágván, tőle ezer birodalmi tallért elvittek; továbbá, hogy Fülek táján több mint 60 egri törököt, részint megfogtak, részint megöltek, és hogy a megöltek fejei Füleken s más helyeken a falukon láthatók. Arról is panaszkodik a vezér: hogy a lévaiak nem régen több török kereskedőt megtámadtak, ötöt közülök megöltek, három ezer tallért tőlük elvettek, s' árucikkeiket Lévára hozták, nemkülönben arról is, hogy Gyarmaton egy Oda Bassi fogva van.

Pálffy alaposan vizsgálja meg e vádakat, miután hasonló

kihágások homlokegyenest ellenkeznek a törökkel kötött békeszerződéssel.

A. I. L. 4. F. 8. Fr. 14., eredeti.

156. — 1630 szeptember 28. A király megbízásából az udv. kamara Pálffy Pálhoz a Marchegg uradalomtól járó felajánlott adóról.

Az alsó-ausztriai országgyűlés — megszivlevén a honvédelem sürgős érdekeit — nevezetesen: hogy Győr vára a hozzátartozó végvárakkal kellőleg felszereltesse — elhatározta, hogy e honvédelmi célra — miután Győr vára a római birodalom, különösen pedig az osztrák főhercegségnek elő védbástyáját képezi, — az osztrák nemesség a jobbágyság megterheltetése nélkül, önkénytelen adóval fog áldozni.

Pálffy Pál marchegyi uradalmától köteles lesz eszerint 1630 évre 2200 frntot fizetni; és pedig ez összegnek felét sz. Márton napjára, második felét pedig karácsonykor.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 7., eredeti.

157. — 1630 október 5. Haditanács Pálffy Istvánhoz a verebélyi végvár kapitányáról.

A király Zádory Endrét Damasd várkapitányát kinevezte Verebély kapitányává (Oberhauptmann) azon feltétellel: hogy Zádory nem fogja kapni azon rendkívüli provisiót, melyben az előbbeni kapitány részesült. Pálffy intézkedjék az ezen kinevezéssel kapcsolatos eljárásról.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 17.

158. — 1630 október 5. Haditanács Pálffy Istvánhoz. Számon kéri királyi rendelet alapján a törökök ellen intézett támadásra nézve.

A király 1630 szeptember 19-én tudomására hozván a hadi tanácsnak, hogy Pálffy hiteles jelentés szerint, nem régen sok hadi népet vezetett (Gohern) alá, s az esztergomi béget felesleges (Pravaten) harcra ingerelte, továbbá hogy ezen időtáiban minden végvárból szabadon portyázhatott a katonaság.

Miután illetlen támadások a király szándékaival, s rendeleteivel homlokegyenest ellenkeznek, a király meghagyja a haditanácsnak, hogy az említett támadásokra nézve Pálffytól hiteles

tudósítást szerezzen, s őt hasonló kihágásoktól a királyi kegy vesztének hangoztatásával a jövőre nézve óvja.

A haditanács e rendeletről okt. 5. írt Pálffyynak.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 17. N. 4. A h. tanács eredeti levele.

159. — 1630 október 26. Drégely-Palánkról Bakyth Péter Pálffy Istvánhoz dregelypalánki tisztségekről.

Bakyth P. tekintve Drégelypalánk védelmi érdekének sürgős voltát, e vár viczeségére (valószínűleg alkaptányi hivatalára) ideiglenesen régi szokás szerint Kálnay György lévai hadnagyot, s a drégelypalánki vitézek közül Romhány Albertet nevezte ki. «Az elsőt — úgymond — katolikus voltáért is, azért Isten segítségéből gyarapítani kezdettem római hitnek continualásabeli segítségemre is». Romhányit katonai tapasztalatai, ítélőtehetsége s példás higgadtságáért ajánlja. Kálnay és Romhány az említett tisztségre csak azon feltétel alatt ajánlották magokat, ha ehhez Pálffy és Forgách Miklós hozzájárulandnak. Bakyth kéri Pálffy elhatározását.

A. I. L. 5. F. 2. Fr. 11., magyar eredeti.

160. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Burghausenből 1630 november 21. Dervis bég elégtétele végett a garázda katonákat büntesse meg.

A budai basa ismételten panaszkodott Ferdinand előtt, hogy azon méltatlanságért, melyet a végházi katonák Dervis bégen elkövettek, még nem kapott elégtételt.

Ferdinánd erre nézve már megparancsolta volt Pálffyynak, hogy a vétkesek kipuhatólása ügyében vizsgálatot tartson s ezeket kellőleg megbüntesse. Miután Pálffy e rendeletet eddigelé még végre nem hajtotta, újból erőlyesen inti ennek foganatósítására s mindannak elkerülésére ami a törökkel való békét megzavarhatná.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 30., eredeti.

161. — 1630 deczember 12. Lozornóról. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Jelenti, hogy a királyt Marcheggen vendégül várja; különböző vadhúst kér P. Istvántól.

A király Orton van vadászaton s Pálffy Pált Marchekben akarja meglátogatni. Pálffy Pálnak ez alkalomkor szükséges lesz különmemű vadhúsrá ú. m. tűzokra, fogoly és fűrjre (Haszlhuhn)

s ha lehet vaddisznóra. P. Pál kéri Pálffy Istvánt, hogy ily vadakat Marchekre küldjön.

P. Pál azon reményét fejezi ki, hogy ezentúl állandóan fog a királyi udvarban tartózkodni.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 95., eredeti német.

1631.

162. — 1631 ápril 4. Haditanács Pálffy Istvánhoz. Miért ellenzi Hoffer alkapi-tány parancsainak végrehajtását?

A haditanácsnak értésére esett: hogy Pálffy Hoffer alkapi-tánynak parancsait felfüggesztette, s a tiszteknek megparancsolta: hogy Hoffer rendeletének ne engedelmeskedjenek, megvonván tőle egyszersmind a zászlóalja feletti parancsnokságot, melyet tényleg is Wolf János zászlótartóra ruházott.

A haditanács tudósítást kér Pálffytól, e hírek mibenlétéről.

A. I. L. 4. F. 8. Fr. 20., eredeti.

163. — 1631 ápril 9. Sellye. Pázmány Péter Pálffy Istvánhoz honvédelmi intéz-kedésekről.

Pázmány Péter ma reggel Thurzó Ádám társaságában több ügy okáért Nyitrára ment a kalocsai érsekhez. Pálffy István levél-küldöncze utánna jött Nyitrára Pálffy levelével.

Helyesli Pálffynak óvó intézkedéseit egy községnek ellen-ségtől való megvédésében. A törökök hallomás szerint Tatára készülnek, minélfogva Pázmány megírta és megparancsolta Pozsony-ban időző gyalogos hadnagyának, hogy késedelem nélkül Sellyére jöjjön, hogy a katonákkal Torda... felé menjen őrködésre. Páz-mány egyéb módon is rendelkezett most honvédelmi érdeken.

Pázmány imádkozni fog, hogy Isten Pálffynak jó szándékait áldja meg.

A. I. L. V. F. VI. Fr. 17., eredeti magyar.

164. — 1631 ápril 29. Kerekess András a m. kir. kamarához bizonyos tábor-noki földek felől. Dienesdről.

Pálffy István bizonyos szerződést kötött Kerekesséssel. — A szerződés tartalma ismeretlen. Pálffy a szerződéshez képest bizonyos földeket kívánt Kerekessétől, melyeket ezek nem akartak

átengedni. Pálffynak mutattak is olyan földeket, melyeket előbb szántottak vala, de Pálffy tisztartói parlagon hevertették, ha ezeket idejekorán felszántják vala, Pálffy most ezekkel meg lenne elégedve. Kerekesék is ily parlagföldeket megműveltek. Ily megművelt földekből nem engedhetnek most valamit Pálffynak, mert akkor vetés alá való földjük sem lenne. Kerekesék készek Pálffynak más parlagot megmutatni, melylyel a nyárasdiak megelégedhetnek; e parlagon elég munkája lesz az egész falunak. A szerződésben is csak oly szántott földek vannak írva, melyek a prae-diumban vannak; Pálffy Kerekesék kárával csak nem ígérhette el azokat a földeket, melyeket ők nem nélkülözhetnek. A parlag földekből Pálffy tetszése szerint fog választhatni.

A kir. kamara 1631 május 2. küldte el Pálffyhoz Kerekess levelét.

A. I. L. 4. F. 8. N. I. m. 2., eredeti magyar.

165. — 1631 május 20. Kis-Márton. Gr. Esterházy Miklós nádor Pálffy Pálhoz. Perényi Györgyné egy hagyománya ügyében.

A franciscanus barátok provincialisa előadta gr. Esterházy Pál nádornak, hogy Pálffy Pál vonakodik kifizetni nénje: néhai Perényi Györgynének végrendeleti hagyományát, melyet ez a szent ferenczrendieknek hagyományozott. Pálffy kijelentette, hogy Esterházy nádor biztosítására kész a barátoknak szánt hagyatékot kifizetni. Pálffy ugyanis azt hozta föl ürügyül, hogy Perényi György pört fog indítani Perényi Györgyné végrendelete ellen.

Esterházy Perényi e szándékát tagadásba vonja; minthogy Perényinek is érdekében áll a per érvénye. Perényinek s a barátoknak érdeke azonos. Perényi tehát nem fogja a barátok hagyatékának kifizetését ellenezhetni.

A. I. L. 5. F. IX. Fr. 3., eredeti magyar. A hosszabb utóíratot Esterházy sajátkezűleg írta.

166. — 1631. május 30. Tardoskreddről Pázmány Péter Pálffy Istvánhoz barátságos levél.

Pázmány melegen megköszöni Pálffynak kiváló jóakarátát, melyet utolsó levelében tanusított. Pálffynak szives meghívását: hogy nála szálljon megköszöni, miután neki is van ott benn (valószínűleg Érsekujvárott) háza, ebbe fog majd szállni jóllehet nagyon rongyos.

Pázmány P. nagyon szívesen engedne Pálffy meghívásának s nála ebédelne, de mivel neki másnap a pap urakkal sok végezni valója lesz, s bőíti nap is van, bocsánatot kér, hogy a barátságos meghívást nem teljesítheti: Pázmány hangsúlyozva kéri Pálffy, hogy holnap is bőjtöljön.

A. I. L. V. F. 6. Fr. 7., eredeti magyar.

167. — 1631 II. Ferdinánd magához hívja Pálffy Istvánt.

Ferdinánd ebersdorfi táborából 1631 szeptember 15-én meghívja Pálffy Istvánt szeptember 24-ére bécsi udvarába, hol tanácsosaival fontos közügyekre nézve tanácskozni akar.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 34.

168. — 1631 junius 10. Galántha. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. Nagy Tamás katonai előléptetésre ajánlja.

Esterházy holnapután a nádorhoz s ezután Bécsbe menendő Nagy Tamást, kit Bakyth nem egyszer hítt maga mellé a palánki viczekapitányságra, mint értelmes hű és derék embert katonai előléptetésre ajánja. Kéri Pálffy, hogy Nagy Tamást a haditanácsnak ajánlja.

A. I. L. 5. F. 4. Fr. 29. Eredeti sajátkezű magyar levél.

169. — 1631 junius 21. Haditanács Pálffy Istvánhoz. A bányavárosi véghelyeken elhelyezendő német katonákról s hadi bíróságról.

A király, a bányavárosi véghelyekre, jobb védelem végett ezer német gyalogost rendelt három tiszt (Hauptleute) alatt. A fegyelem és rend fentartása céljából a német katonaságnál, mindenkor megtartott szokáshoz képest, egy birói kar fog kineveztetni Hoffer alkapitány főhatósága alatt. A király meghagyta, hogy Pálffy erről eleve értesítsék.

Miután megeshetnék, hogy Pálffy e rendeletnek, t. i. a birói kar felállításának, ellenszegülend, a haditanács ismételve figyelmezteti őt, hogy ez a királynak régi elhatározott szándéka s ebbe nyugodjék bele.

A. I. L. 5. F. 8. Fr. 19., eredeti.

170. — 1631 július hó. Pálffy István Modor városához rablóknak elfogatásáról.

Pálffy István felhívta Modor városának előljáróságát, hogy gondoskodjanak a modori erdőkben barangoló s Modor vidékén pusztító rablók elfogatása, s megtorlásáról. Modor előljárósága 1631 július 14-én e felhívásra felelt, ígérvén, hogy Pálffy meg-hagyásának eleget teend.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 13., eredeti latin.

171. — II. Ferdinánd Pálffyhoz Neustadtból 1631 szeptember 4. Horváth László századosi kinevezetéséről.

Ferdinánd Forgách Ádám közbenjárására, Spaczay Mártont eddigi ujbári századost szécsényi alkapitánynya nevezte ki; ennek helyére pedig Pálffy kérésére Horváth László lett ujbári száza-dossá (azaz száz lovas tisztje).

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 33., eredeti.

172. — Az udv. kamara 1631 október 29., hasonló levelet intézett Pálffyhoz s ez évre ismét a fentjelzett határidőkben 2200 frtot követelt. A fizetés késedelme 10 százalék késedelmi kamattal fog járni s esetleg végrehajtást maga után vonni.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 8.

173. — 1631 november 5. Nagyszombat. Esterházy M. nádor Illésházy István végrendeletét kéri Pálffy Páltól.

Esterházy kéri Pálffy Pált, küldené el neki betekintés végett Illésházy István végrendeletét, mely — mint tudja — nála van s melyet a Perényivel való ügyében elő is mutatott. A biztos küldöncz által küldendő végrendeletet azonnal vissza fogja küldeni.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 4., eredeti magyar.

174. — 1631 november 28. Haditanács Pálffy Istvánhoz. Romhány Albert katonai előléptetése ügyében.

Romhány Albert kérvényt terjesztett a király elé, hogy őt a palánki várban megüresedett huszárcapitányi (50 lovas tisztje) állásra emelje. Folyamodása támogatására felhossa, hogy a vácz-i várban ifjú korától mostanig már Rudolf s Mátyás királyok alatt szolgált s a honvédelem miatt már kárt is vallott.

A haditanács utasítása szerint Pálffy csak akkor avassa be a kért huszártiszti állásba, midőn Romhányi ennek méltó betöltésére elég bizonyosságot szolgáltatott. Romhányi egyébiránt eddigi előljáróságától kedvező ajánlásokat nyert.

A. I. L. 4. F. 8. N. 5.

175. — 1631 december 8. Nagy-Kér. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. Hadi mozgalmak Nyitra megyében.

Akarám Ngk. értésére adnom, hogy az Czétény vize igen áradván, tartván attól, hogy kétfelé szakaszt bennünket s kvártérink is igen alkalmatlanok lévén, im az mezőségre akarunk szállani u. m. Mocsonokra, Ürüggre, Királyra, Köpösdre, Bábura s Berencsre; hogy közel lévén az ujbári lövésekre, ha kívántatik hamarabb érkezhessünk; azonban verebélyi kapitány uram szükségére Eötvös Istvánt és Nagy Ambrust túlhagytam, hogy a miben kívántatik egyetértsenek Zádori urammal, az kik többen vannak 100 lónál az gyalog is lehet im már 150 az, kit Verebélyt hagytunk. Ha azért Ngd. valamit parancsol, ezután Mocsonokra írjon. Palatinus uram ő N. akaratjáig onnét meg nem indulnak sehová az katonák. Az Damasdiaknak írja meg Ngd, hogy palatinus uram ő N. 200 frt ígért nekik, küldjön érte Szombathely uram s küldjön quietantiát is.

A. I. L. 5. F. 4. Fr. 30., eredeti.

176. — 1631 december 17. Nagyszombatból. Bakyth Péter Pálffy Istvánhoz. Bakyth betegsége, octavalis pere.

..... Nagodat csak ez dologból kelleték levelem által megtalálnom és felette kérem, mivel vizes és száraz nyavalyáim együtt s egyszersmind elhatalmazván rajtam, itt az Octavan dolgaimban való km (?) kéntelen orvosim és orvosságim ellen kinn jártam s futozásom miatt is, és az minémű nem kicsinben járó supplicationomat Császár Urunk ő felsége — Palatinus Uram O Nsga opiniójáért az Octavára ide Nagyszombatba igazította volt, — Bécsben menvén most ő Nsga, személye szerint való ő Felg. informatióját odahalasztotta, kényszerítetem végettek kiváltképen pedig, hogy feledékenységbe se jusson. Palatinus Uram Ő Nsga opinója, és ő Felgenek is resolútióját vevén róla jövődöben tudjam mihez alkalmaztatni magamat, — ő Nsga után ő

Felgéhez felmennem. Ez felől írott okokért véghelyeimből és tisztemből való annyi ideig kinlétemet megengedje, s róla megbocsásson Ngod, holott ennek előtte is, ha azok és az consideratio is nem vezérlettenek volna, hogy egészségtelenségemért sem helyemben sem mezőben illendőképen nem szolgálhatnék, és magamnak gyilkossa is lehetnék, kóros, beteges állapotomnak sem provideálhatnék. Helyemből ki sem jöttem a vagy régen lementem volna

A. I. L. V. F. 2. Fr. 14.

1632.

177. — 1632 január 12. Zuháról. Pálffy János kézfogójára hívja meg Pálffy Istvánt.

Pálffy János nsgos várkonyi Amade Juditot, Thury István özvegyét jegyezte el magának. Az 1632 január 14-én, vasárnap tartandó kézfogásra meghívja Pálffy Istvánt s nejét (Puchheim Zsuzsánna), kérvén őket, hogy már szombaton jöjjenek Zuhára vacsorára, honnét vasárnap kocsin fognak Czifferre menni, hogy ott az istenitiszteleten jelen lehessenek, Czifferen azután együttesen fognak ebédelni.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 25., eredeti magyar levél.

178. — 1632 január 13. Németujvár. Gróf Batthyány Ádám lakodalmára hívja meg Pálffy Istvánt.

— — — — —
Mivelhogy Istennek rendelete és a közönséges keresztény anyaszentegyháznak dicséretes rendtartása s megrögzött szokása szerint fő nevezetes jóakaró uraimnak s atyámfiaiainak egyenlő tetszésökből, az mi Kegyelmes császáruk s koronás király Urunk ő Felsége Tekintetes udvarából jegyzettem magamnak az Tekintetes és Nagyságos Furmentina Katharina kisasszonyt örök házastársul, mely dolognak becsületesben való véghez vitelének okáért tisztességes menyekzői lakodalmunknak napját az Ő Fölsége kegyelmes tetszéséből rendeltem ez következő februáriusnak 3. napján Bécsben az Ő Fölsége városában meglenni. Minek okáért kérem szererettel Kgdet, hogy ez felől megírt nap előtt egy nappal u. m. 2. ejusdem, méltóztassék estvére Bécsben lenni, hogy más nap u. m. kedden vacsorán és szerdán ebéden asz-

szonyommal ő kegyelmével egyetemben az Kgd. Tekintetes jelenléte az menyeközüi lakodalomnak solemnitását condecorálhassa és tisztelkedhessünk és dicsekedhessünk több ott levő nevezetes urak előtt.

A. I. L. 5. F. 4. Fr. 31., eredeti magyar levél.

179. — 1632 január 16. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz. Örködjék a menevéd nélküli gyanús utasokra, s ilyeneket fogasson el.

A király értesülvén arról, hogy az ottoman portától gyanus francia emberek Budán s Magyarországon át Németországba utaznak, a haditanács megkeresi Pálffy: hogy oly utasokat, kik Schmid portai residenstől menevéddel nem rendelkeznek, végvári emberei által tartóztassa vissza s ilyenekről további eljárás végett a hadi tanácsnak jelentést tegyen.

A. I. L. 5. F. 8. Fr. 24., eredeti.

180. — 1632 január 18. Nagyszombat. Pázmány Péter Pálffy Istvánt alamizsnás szent János ünnepségére meghívja.

Pázmány jövő pénteken, azaz január 23-án, alamizsnás szent János halála évfordulóján óhajtja ugyanezen szentnek ereklyéit az ujonnan készített márványemlékbe a nagy oltárhoz (pozsonyi Sz. Márton-templomban) helyzetni.

Pázmány kéri Pálffy, hogy ezen ünnepségen résztvegyen; ha pedig jelen nem lehetne, parancsolja meg a várban, hogy a nevezett ünnepélyen lőjjenek az öreg lövészerszámból. Vissza-menet Pálffy János tisztességes öröme kedvéért Czifferre fog menni. Pázmány Pálffy Istvánt komájának czimezi.

A. I. L. V. F. 6. Fr. 8., sajátkezűleg írt magyar levél.

181. — 1632 január 22. Kismárton. Gróf Esterházy Miklós Pálffy Pálhoz. Pálffy ne ellenkezzék a szentszék határozatával.

Lósy úr panaszkodott, hogy Pálffy Pál nincs megelégedve a Nagyszombatban hozott határozattal s nem akar ehhez alkalmazkodni. Esterházy szeretettel kéri őt, hogy a határozat tárgyát képező vagyon egyházi vagyon volt s erre nézve az illető rendelkezhetett és ez a szentszéket illető ügy. Pálffy ne ellenkezzék. Esterházy a határozat ellenében nem cselekedhetik.

A. I. L. V. F. 6. Fr. 5., eredeti magyar.

182. — 1632 január 31. Haditanács Pálffy Istvánhoz a lévai kapitányság betöltése végett.

A haditanács felhívja Pálffyt, hogy a lévai kapitányi állás (Oberhauptmann) betöltésére néhány hadviselésben jártas, alkalmas, németül és magyarul jól beszélő katolikus egyént hozzon javaslatba a királynak.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 26., eredeti.

183. — 1632 szeptember 2. Bazin. M. kir. kamara a bazini plébánia (r. kath.) épületének helyreállításáról.

A bazini katolikus hívek a m. kir. kamara közbenjárásával a katolikus plébánialak javítására szükséges építési anyag adományozásáért fordultak Pálffy Istvánhoz. A kir. kamara a kath plébániát annyira rongáltnak jelenti, hogy abban nem lehet lakni. Pálffynak említett segélyét azzal indokolja, hogy a jelenlegi bazini kath. plébános jó és példás férfiú, kinek gondozása alatt haladást fog nyerni a katolikus ügy. A bazini katolikusok kevesen vannak és szegények.

184. — 1632 február 3. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz királyi lovak részére szerzendő takarmányról.

Miután az országgyűlés ideje közeledik, sürgetve kéri Pálffyt, hogy az országgyűlés tartama alatt a királyi istálló részére 60—80 öl hosszúságú szénakazlat s vagy 200 mérték (muto saponis posoniensis) zabot szerezzen meg.

A. I. L. 4. F. 8. N. I. n. n.

185. — 1632 február 13. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz a bazini vár helyreállításáról.

Pálffy István jelentést tett a kir. kamaránál a bazini vár romlásáról s a szükséges javításokról, kívánván, hogy a kamara eme javításokra vonatkozó határozatáról őt értesítse. A kir. kamara személyesen meggyőződött a vár rongált állapotáról s a helyreállítás szükséges voltáról, de ezen érdekében még semmit sem írt az udvari kamarának, gondolván ugyanis, hogy Pálffy maga fog ott

eljárni s előadni, mily alakban és mérvben óhajtja a vár építését. A király előbbeni rendelete szerint a kir. kamarának csak az a kötelessége: hogy időnkint Pálffy kívánságára szemlélje meg ugyanennek épületeit, a mennyiben tudniillik szükségesek, de nem az, hogy az építés módja és alakjára nézve intézkedjék.

Pálffy tehát maga végezze az építés előterjesztését az udvari kamaránál, a m. kir. kamara ezután majd a szemléből merített tudomás szerint fogja a nevezett kamarát kioktatni. Egyébként a m. kir. kamara maga is kész a javítás ügyét közvetlenül kezdeményezni s az udvari kamarának írni, csak írja meg, Pálffy mily mérvben s alakban akarja az építést fogantatosítani.

A. I. L. 4. F. 8. N. I. o., eredeti magyar.

186. — 1632 február 17. Trencsén várából. Gróf Illésházy Gáspár Pálffy Istvánhoz. Baráti levél.

Illésházy meleg érdeklődéssel tudomást óhajt szerezni Pálffy egészsége felől. Két szolgáját küldi hozzá s tudósítást kíván a törökök mozgalmairól, melyek őt nagyon aggasztják.

A. I. L. 5. F. 4. Fr. 32., eredeti magyar levél.

187. — 1632 márczius 1. Tavarnokról. Pálffy Kata Pálffy Istvánhoz. Testvéri levél.

Pálffy Kata tegnap érkezett a Felföldről tavarnoki házába. Hálásan és melegen megköszöni Pálffy Istvánnak segítségét, melyet neki a félelmes háborús időben Komjáthy kastély védelmére nyújtott. Gonosz híreket most nem hallott. Pőrei nyugtalanítják.

A. I. L. 4. F. 7. Fr. 26., eredeti magyar.

188. — 1632 márczius 18. Haditanács Pálffy Istvánhoz hadiszerek szállítása ügyében.

A bécsi fegyvertárból nagyobb lőkészlet Ujvárra lesz legközelebb szállítandó; úgymint 300 mázsa (Lunten?), 200 mázsa puskapor, 200 mázsa ólom. Ezen lőkészlet ezután lassankint Fülekre lesz továbbítandó. Pálffy gondoskodik a lőkészlet elszállításáról s e végből Bosnyák úrral is lépjen érintkezésbe.

A lőkészlet lehető gyorsan szállítandó. Kassára mielőbb

küldjön fel 100 mázsa (Lunten) a mostani ujjvári készletből s annyit tartson majd vissza a Bécsből küldendő lőszállítmányból. Erről értesítse Forgách Miklóst, a felsőmagyarországi részeknek főkapitányát.

A. I. L. 4. F. 8. Fr. 27., eredeti.

189. — 1632 márczius 26. Zai János paulinus generalis praeses Zágbrát feletti Remete nevű kolostorból Pálffy Pálhoz.

Zai János forró köszönetet szavaz Pálffynak nemes jóakaratáért, melynélfogva szándéka van a pálosok völgyi (Mariathal) zárdáját megújíttatni. János reméli, hogy már pünkösdi ünnepén fog a pálosok káptalanja a megújított kolostorban Pálffyért imádkozni és Istent dicsőíteni. Zai János még azt is reméli, hogy Pálffy a máriavölgyi pálosok élelmére is saját vagyonából s a kir. kamarától segélyt fog nyújtani.

Zai János több nemes gyümölcsfacsemetét küldött Pálffynak: u. m. boszniai fügét, boszniai szilvát, édes illatos körtét, machat- és muskátkörtét, tengeri mandulát. Pálffyt legkegyesebb pártfogónak nevezi.

A. I. L. V. F. IX. Fr. 6., eredeti latin.

190. — 1632 márczius 29. A hadi tanács Pálffy Istvánhoz. Egy Érsekújváron meghalt Schütz nevű orvos vagy vegyész hagyatékának rendezéséről.

A király 1630 november 16-án kelt levelében jelenti, hogy nemrégén Érsekújváron megtelepedett egy Schütz nevű orvos vagy vegyész leányostul. Nemsokára mind a ketten meghaltak. Schütz vagyónának legnagyobb részét magával vitte. Ennek legjelentékenyebb értéke egy ládába volt zárva. Pálffy István Schütz ingóságait elzáratta. A király meghagyja a haditanácsnak, hogy Pálffyt hívja fel, miszerint kellő biztosok jelenlétében leltárt vegyenek fel Schütz ingóságairól s a ládát egyéb tárgyakkal pecséttel biztosítva küldjék fel hozzá.

A haditanács 1632 márczius 29-én ismételtén felhívja Pálffyt eme királyi rendelet végrehajtására.

A. I. L. V. F. IX. Fr. 6. N. 6.

191. — Év (?) ápril 6. Esztergomi káptalan Pálffy Pálhoz fordul Nagyszombat várostól szenvedett sérelmeinek orvoslásáért.

Pálffy Pál bizonyára tudni fogja, mily csunyán és gyalázatosan sértették meg Nagyszombat polgárai az esztergomi káptalant s különösen ennek két tagját. A király elég komolyan parancsolt a városra, hogy adják meg a káptalannak járó kárpótlást. A város felelt ugyan a királynak, de mit, azt a káptalan nem tudhatja. A káptalan a kir. kancellárhoz írt, hogy a király e sérelmes ügynek elintézésére biztosokat küldjön ki. Pálffynak közbenjárását is hathatósan kéri.

A. I. L. V. F. IX. Fr. 9., eredeti latin.

192. — 1632 ápril 3. Pálffy István Ujvárról —ohory főhadnagy halálát jelenti Pálffy Pálnak.

—ohory főhadnagy meghalt ma reggeli 6 órakor. Pálffy Istvánt e haláleset nagy fájdalommal töltötte el. «Adná Isten — írja — vajha őt saját véremmel feléleszthetném.» A megholtak rokonai is nagyon bánkódnak és jajgatnak. Pálffy István fontos ügyei miatt nem hagyhatja most el Ujvárt.

A. I. L. V. F. IX. Fr. 8., eredeti német.

193. — 1632 ápril 3. Forgách Miklós, Felsőmagyarország generálisának egy lecsillapított parasztlázadás következtében kiadott rendeletei.

Mi ghimesi Forgács Miklós, szentölt vitéz, Bars vármegyének főispánja, az fölséges római császár és magyar ország királyának tanácsa, komorníkja és fölső Magyarországbán generalisa. Adjuk emlékezesül mindazoknak, az kiknek illik, hogy az minémű zür-zavar itt hazánkban az paraszt föld népe föllázadásából, támadott volt, noha abbeli gonosz cselekedetökért érdemük szerint való veszedelemmel megbüntetedhettenek volna, mindazáltul megtekintvén sok uraknak s főembereknek és vármegyéknek törekedésüket is, kiket azon föld népe megismervén vétkét — nagy könyörgésekkel — kértenek az mellettök való törekedésre, — szemünk előtt viselvén, — és azt is hogy a támadásoknak feje: Császár Péter érdeme szerint négygyé vágattatván a többi tudatlanságból, comperealhatott (így) inkább hogy vétett. Ezokáért condescendeáltunk arra, hogy ez egyszer bizonyos conditiók alatt vétküket

megengedtük, intvén őket és parancsolván is erősen tisztünk és hivatásunk szerint, hogy soha többé senki ingerlésére efféle gonoszra magukat ne vegyék, szemök előtt viselvén, régi rút veszedelmöket cselekedetökért, régi eleiknek is az országban és az Isten törvényét is, ki rendelte az ő alacsony állapotjukat, és koronás Királyunk méltóságát, földes uruk becsületét is, a kik alá adta őket és rendelte; mert ha többé effélében találtatnak, engedelem nélkül való veszedelmük leszen.

A conditiók pedig így következnek:

1. A mostani föltámadasukért és a mindennemű vétkükért ez négy vármegyében: ugymint Abaujvár, Zemplén, Borsod és Tornában levő parasztságnak, és földnépének fejenként amnystia és feledékenység legyen, és sem titkon sem nyilván senkitől érte meg ne büntetessenek, de ilyen conditiók alatt: hogy tudniillik e levelet vevén mindjárást, minden haladék és okvetés nélkül haza oszoljanak és elmenjenek mindenünnen, valahová más vármegyékre küldtettenek volna is, minden rendek sérelme nélkül.

2. A minemű török és egyéb levelek náluk volnának Császár Péter vallása szerint azokat mától fogva egy hét alatt az abaujmegyei viceispánja kezébe vigyék, és viceispán úr nekünk hozza.

3. Minden hitezésüktől mindeneket mindenütt, a kiket magukhoz esküdtettek, fölszabadítsák most mingyárást, és földesuruknak vissza esküdjenek ujonnan mindnyájan; többé soha efféle dolgot nem cselekesznek.

4. Ellene mondjanak mindjárt minden generalis, kapitány és tizedes s egyéb efféle vitézlő tisztek nevezetének és letegyék zászlójukat dobjukat minden faluból nyolczad nap alatt, a vármegyék viceispánja kezében vigyék, azokon a helyeken kívül, a kikben a török ellen azelőtt is szabad volt tartani effélét. Azonképen a mezővárosok is, ahol eddig szokás volt, megtarthassák.

5. Fegyvereket, a kik hódolatlan helyeken lagnak eladják és ne tartsák.

6. Valakik ezután közülök, vagy sokan vagy kevesen, csak legkisebb támadásban, zürzavar szerzésben és praktikálásban találtnak avagy efféle levél, üzenet és követség hordozásban vagy gyülekezeteket titkon vagy nyilván egymás között cselekednének, azoknak büntetésük szörnyű halál legyen minden kegyelem nélkül. Abban pedig ilyen mód és rend tartassék: hogy valaki vagy úr, vagy nemes, vagy egyéb rend közül efféle dolgot megérti a

generalisnak mindjárt megjelentse; a generalis pedig megtalálván felőle a vármegyét, tartozzék a vármegye azokat a földes uraktól törvényben hozni és ha magukat meg nem menthetik, érdemük szerint megbüntetni, tartozzanak pedig a parasztok is, valaki felől effélét maguk között hallanának vagy értenének, legottan földes uruknak vagy viceispánjuknak életük vesztese alatt megjelenteni; és afféle levél és követség hordozókat megfogni, és ispán kezébe vinni.

7. A mi a hadaktól való inségeket illeti, mivel arról az országnak articulussi s mind generalisoknak instructiója vagyon, hogy fenyítékben és disciplinában tartsák őket az szorgalmasan megtartassék, ha mi türhetetlen dolgot pedig ezután tőlük szenvednének, azt a földes uroknak és vármegyének megjelentse, s a generalis requiráltatván felőle a vármegyétől, tartozzék afféléket ha megbizonyosodik felőlük, érdemük szerint megbüntetni egyebek példájára.

8. Az urak és nemesek pedig, hogy uton jártukban pénzükön éljenek, arról is az országnak articulussi lévén, az 1618 és 25 esztendőbeli ország végezésében, az is megtartassék. A végbeliek pedig, mikor O felsége dolgában járnak és küldetnek levelük legyen kapitányuktól, avagy generalistól, és az olyanoknak a bírák szállást adván és rendelvén, ami lehet gazdálkodjanak.

9. A minemű károkat az ő felsége hiveinek és fő főnépeknek tettek e zűrzavar alatt, valamit abban hit alatt feltaláltatnak, mingyárást a viceispánnak kezébe hozván, megtérítsék. Hasonlóképen a mi kárt a parasztság vallott is, ha . . . megtalálthatik, nekik is megadattassék.

Végezetre a minemű rabokat Kassára Zendrőben és egyébövé közbük hoztak, elbocsáttatnak.

Ezeketők is meg alvan és megtartván, mi is fogadjuk a mi keresztyen hitünkre, hogy ezeket igazán megtartjuk, és kezünk írásával megerősített pecsétés levelünket nagyobb bizonságul adjuk. Actum Cassoviae die 3 aprilis A. 1632.

A. I. L. V. F. IX. Fr. 7., másolat.

194. — 1632 ápril 10. Kassa. Forgách Miklós Pálffy Pálhoz hadi viszonyokról.

«Ezen a földön — írta Forgách M. — igen föllázadott vala a parasztság, úgy annyira hogy az egész föld mind talpon volt. Istennek hála kit fegyverrel kit szép szóval sok munkámmal

lecsendesítettem az egyszer.» Pálffynak elküldi az lázadás további elfojtására kiadott rendeleteket.

Jelenti továbbá, hogy az erdélyi fejedelem szent György napján gyűlést fog tartani Erdélyben s ezután Váradra jön ki. Forgách nem tudja, mi végre fog Váradra jönni. A fejedelem azt mondja, «hogy fürödni (?) jön ki, de — úgymond Forgách — én nem hiszem, ő is igen m . . . zott imár az Dóczi szalonnájában.»

Forgács panaszkodik, hogy a végházak, puszták és fizetetlenek, miről Pálffynak is tudomása lehet. Ha a király e vidéken nem helyez el több hadat, itt sohasem lesz békesség.

A. I. L. V. F. 9. Fr. 10., sajátkezű eredeti magyar.

195. — 1632 ápril 12. Pozsony. Pálffy István Pálffy Páltól bizonyos pénzt hathatósan követel.

Pálffy István szemrehányólag említi, hogy több levelére Pálffy Pál nem válaszolt. Kéri őt, vegye tekintetbe jelenlegi mostoha pénzbeli viszonyait és fizesse ki kis tartozását, más-különben oly dolgot kell majd kezdenie, melyet mind a ketten meg fognak bánhatni.

A. I. L. 5. F. IX. Fr. 11., eredeti magyar.

196. — 1632 május 2. Érsekujvár. Pálffy István Pálffy Pálhoz. Hadi hirekről, Koháry betegsége és pénzügyekről.

Pálffy István Pálffy Páltól Érsekujvárra jött. Itt Koháry urat nagybetegem reménytelen állapotban találta. A törökök Dunán túl Győr alá s innen Bars tájára; a komáromi sokadalmasokat is meg akarták tréfálni. A magyar sereg kiment a törökök ellen, de nem ütközhetek meg velük. Pálffy István nem írhatott előbb; tegnap sem írhatott, mivel ünnep lévén, isteni szolgálaton volt a klastromban délelőtt és déleltig is.

Miután Koháry súlyosan beteg, nem beszélhetett vele a pénz ügyében. Szerette volna megkérni, hogy a pénzt még hagyja nála. Kéri Pálffy Pált, hogy fizesse meg adósságát, mivel nagy szüksége van pénzre.

A. I. L. V. F. IX. Fr. 16. Egy május 4-én kelt levél Koháry halálát jelenti.

197. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Bécsből 1632 május 5. Zabolázza meg a kihágó katonákat.

Miután néhány legujabban felfogadott katona a lévai jobbágyok ellen zsarolást és garázdálkodást követett el, Ferdinánd meghagyja Pálffynak, hogy a katonáknak hasonló kihágásait megakadályozza és pedig annyival inkább, minthogy a lévai uradalom a királyi herczegnek birtoka.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 35., eredeti.

198. — 1632 május 6. Haditanács Pálffy Istvánhoz Koháry Péter kinevezendő utódjáról.

A haditanács Pálffynak május 3-án kelt leveléből szomorúan értesült Koháry Péter alkapitány (Obristlieutnant) haláláról. Felkéri Pálffyt, hogy Kohárynak megüresedett állására alkalmas végvári tiszteket hozzon ajánlásba.

A. I. L. 4. F. 8. Fr. 28.

199. — 1632 május 7. Bogdánocz. Izdenczy András Pálffy Pálhoz. Megholt Koháry Péterről. Kollonich nehezteléséről.

Izdenczy hetfőn eljővén Stomfáról Malaczkán meghált. Kedden Vöröskőre ment ebédre, hol az öregasszonyt (Pálffy-Fugger Mária) és Pálffy Istvánnét gyermekével együtt jó egészségben találta. Pálffy János pöstyéni hévízbe ment. Izdenczy Pálffy Pál határozatát a töredékezüst és a kétkalapos süveg felől Pálffy Jánosnak megírta. Izdenczy bizonyos ügy miatt csendesítette Pálffy Istvánnét, de ez nem igen sikerült. Pálffy István Ujvárbán van; Koháry Péter meghalt; «addig halogatták az . . . melléje adni, gondja leszen, aki succedál neki, míg a törökkel titkon való tractácnak nyomába igazodik, mert szegény Koháry morosus vala sok betegsége miatt és senkivel sem akarta kommunikálni aktáit». Izdenczy tudja, hogy a törökök Koháry halála után nem fognak nyugodni. Irják, hogy az egri törökök mozgolódnak.

Ha Kollonich nem írt Pálffy Pálnak semmi választ, féltő, hogy neheztel azért, hogy hire nélkül lett hozva a határozat. Talán ő ajánlja az embereket. Hogy a decretummal ennyi ideig hallgatnak, Izdenczy tréfától tart, «mert — úgymond — csoda most az emberek dolga; a ki importunus és arany kenettel forgolódik

(kinek fogadásomhoz képest én egyikét sem cselekedhetem) az obtinealja etiam indignus».

Izdenczy készül lovaival vásárra indulni Stomfára. Ugyanis Izdenczy egy barátja levelet küldött Foky Imrének. Izdenczy kéri Pálffy, hogy e levelet Rakolubszky úrnak mutassa be s választ is kérjen reá. Pálffytól bizalmasan, titoktartás ígéretével híreket kér. Itt a sok hamis hírrel megbolondítják az embereket.

Izdenczy szolgálatát jelenti gróf Trauttmannsdorf nsgos Lebel úrnak, továbbá Pettinger Bertold Sheltmer (?) s Egermüller (?) uraknak.

A. I. L. V. F. IX. N. 23., eredeti magyar.

200. — 1632 május 11. Bécs. II. Ferdinánd Pálffy Pálra bizza Pozsony várának helyreállítását.

Miután Pozsony várának javítása már tovább nem halasztható, a király azt mindjárt foganatba venni kívánja s e célra a magyar kamara pénztárából havonként 1000 frtot fog utalványozni. Ezen rendelet okáért egyes járandóság címén 3000 forintot fog engedélyezni, nemkülönben a javításhoz szükséges fát és vasat a bemutatandó előirányzathoz képest.

A király Pálffyra bizza a vár helyreállítását, miután többször meggyőződött erre való képzettségéről s rátermettségéről. Pálffy megbízható építőmesterekkel, kézművesekkel, Stadlman Frigyes császári építészszel azonnal menjen Pozsonyba, vizsgálják meg a megromgált várat, mely nem csupán helyreállítandó, de egyszerűsmind kényelmesen javítandó is lesz.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 9., eredeti latin.

201. — 1632 május 12. Illava várából. Ostrosy István Pálffy Pálhoz Bodrogkeresztúr megvétele ügyében.

«Irtam volt ennek előtte is Kgdnek a Bodrogkereszturi dolog felül, kérvén azon Kgdet, hogy promoveálta volna Kgd az ő Felsége a mi kegyelmes Urunk supplicátiomra való kegyelmes resolutióját. De mivelhogy haladott a resolutio, úgy gondolkodtam a bodrogkereszturi dologról, hogy a mi kegyelmes Urunknak supplicáljak, hogy ő Felsége írna mellettem Bethlen Gábor özvegyének, hogy venné fel pénzét a tíz ezer tallért és bocsátaná meg énnekem Bodrogkereszturát, mert ő Felsége a mi kegyelmes Urunk úgy

informáltatott volt Bethlen fejedelemtől, hogy éppen az egészen a szegény Theököly Sebestyén inscriptionálisa szerint contentálta Theököly István Uramat, és ahhoz képest adott volt ő Felsége olyan inscriptionálist Tokajra, a mint hogy az azon Tokai inscriptionálisban contineáltatik; de mivelhogy nem adott többet tíz ezer tallérnál mindenik tallért vagy négy forintban, ehhez képest in ea parte a hol Bodrogkeresztur felül sinistre informálta meg holt Bethlen fejedelem ő Felségét a mi kegyelmes Urunkat, a Tokajra való inscriptionális stare non potest. Ez okból, hogy ő Felsége a mi kegyelmes Urunk inté, hogy vegye fel inkább benevole a tíz ezer tallért, és bocsássa meg a Bodrogkereszturat.

Kgdet kérem, mi tetszése Kgdnek e szándékomban adja értésemre Kgd; meg szolgálom Kgdnek. Továbbá felette igen kérem Kgdet, adja meg Kgmed azt a maradék tallért, a ki Kgdnél restál, mert nagy szükségem vagyon reá; el ne halassza immár tovább Kgd. Valamely napot hagy Kgd, hogy vagy Pozsonyba vagy Stomfa vagy Malaczkára compareáljak, azon nap Isten segítségéből compareálok és megviszem a Kgd obligatoriáját. Meg is kérem Kgdet felette igen, hogy ne hagyjon Kgd ilyen nagy szükségemben.»

A. I. L. V. F. IX. Fr. 26., eredeti magyar.

202. — 1632 május 13. Újvárról. Pálffy István Pálffy Pálhoz. Koháry Péter haláláról, érdemeiről, utódjának kinevezéséről és pénzügyekről.

«...A Kgd 7 Maji írt levelét megadák nekem melyből megértettem a Kgd irását. A szegény Koháry Péter halálán mi is szivünk szerint szánakodunk; énnekem pedig ugyan terhes is, mivel az itt való gondviselés annyival nagyobb rajtam, jóllehet e két esztendő alatt, mint hogy betegessé vált vala, többire magam supportáltam a gondot, s minden dolgot, meg amikor a Commissarius Urak itt alatt voltanak akkor is volt beszélgetésünk fölöle, hogy immár elégtelen volt a gondviselésre szegény.

Értem a Kgd leveléből, hogy ő Felsége is szánakodott rajta; bizony méltó szánakodásra, mert hüven szolgál mind ő Felségének s mind országunknak. Jól is, szép csendes kimulással halt meg. Értekezik Kgd arról is levelében, hogy kit találhatnánk most helyette arra a tisztre. Én immár sokat gondolkodtam fölöle, de még eddig föl nem tudtam szinte találni; és im szintén most érkezék onnét fölül a hadakozó Tanácstol egy decretum azon

dolog felől, hogy e levelemet iratom vala Kgdnek, azt kívánják: hogy denominálnék valakiket, akiket gondolnék elégségesnek arra a tisztre; én megírom, hogy levél által nehéz opiniót adni ilyen dolog felől. Arra kértem a hadakozó Tanácsot, hogy inkább valami ideig maradjon abban, míg módom lehet és licentiam adatik ő Felségétől az fölmenetelve, együtt lévén s egymással beszélgetvén alkalmasabb opiniót adhatok. Addig senkinek ne adják.»

Pálffy István meglelégedéssel fogadta Pálffy Pálnak azon ígérétét, hogy adósságát kifizeti. Pálffy István ezt nem sürgetné, ha nem lenne rá nagy szüksége. E levél magyar utóiratát Pálffy István sajátkezüleg írta. Bort adhat 2000 akóig jól válogatva őt és ujat; bñzát is 5 hét alatt 300 pozsonyi mutot. Többet nem, mivel sokat adott bécsi árus embernek és a jobbágyok közé is osztott buzát. Új buzából fog majd adhatni.

A. I. L. V. F. IX. Fr. 27., eredeti egész magyar.

203. — 1632 május 17. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz ennek a királyhoz szándékolt utazása ügyében.

A hadi tanács közölte a királylyal azon indokokat, miért Pálffy hozzá fel akar jönni. A király kész fogadni Pálffyt, csak gondoskodják arról, hogy távolléte alatt a honvédelem semmiben rövidséget ne szenvedjen.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 29.

204. — 1632 máj. 18. Issza bek, fő szancsák bék és esztergomi főhelytartó Pálffy Istvánhoz a szegény jobbágyság kimélése érdekében. Esztergomból.

Akarok Nsgodat ez írásunk által megtalálnunk. Hogy mi szintén eluntuk a szegénységnek az ő mindennapi előttünk való sok siránkozását és panaszkodását, a mit rajtok cselekesznek az Ngtok pártján való dúló fosztó kóborló katonák, hogy imár szintén mindenekből elfogyattak a szegénységet és egyedül nem csak az, de imár szintén úgy annyira el kell pusztulniok, hogy faluioakat el kell hagyniok, a mint a szegény Hulaiakat is haljuk, hogy falujokat pusztánhagyták, és ő magok imide amoda eloszolván, más emberek hátok mögött nyomorganak, a mely elpusztulásuknak oka semmi nem egyéb, hanem a sok dúló foszló szegénységet rontó katonák.

Mi törökök lévén szánjuk a szegénységet. Ngatok keresztény atyafiai lévén mi azon csodálkozunk, hogy Ngatok rajtok meg nem könyörül, hogyha pedig a szegénység mi miattunk pusztul avagy más ki miatt vagyon pusztulásuk, Ngtokat kérjük minket a felől is tudósítson, hogy tudjuk mi is ki miatt legyen a szegénységnek pusztulásuk, és ezeknek a szegény Huliaknak is ki miatt lett elpusztulásuk. Ngatok azt is lássa meg, illendő is pedig, hogy Ntok azon a párton a szegénységnek gondját viselné és nyomorúságukat eltávoztatná, sőt azon ügyekeznenék Ngtokkal együtt, hogy a mi időnkben a szegénység inkább épülne; nem hogy pusztulna, mivel mienk a dicséret mikoron a szegénység épül és nem másé, mivel hatalmas római császár azon a párton Ntokra bízta az országnak gondviselését; hatalmas Császáruk pedig e részre azért bízta mostan mi reánk, hogy mi is a szegénységnek minden nyavalyát meglássuk, és minden háborgások ellen megoltalmazzuk, és láb alá tapodni, mindenekből kipusztítani ne engedjünk, sőt inkább minden oltalommal és segítséggel legyünk nekik minden nyavalyájokban. Azért Ngdal egyetértvén azon legyünk, hogy hatalmas Császárok országát ne pusztítsuk sőt inkább építsük, és akármely hiába való duló fosztóknak mindenekből kipusztítani ne engedjük, sőt nem hogy az ép falukat is elpusztítanók, de sőt inkább a pusztákat is — azon kellene lenni, megépítenők. A mi illendő tisztességes dologból Ngod minket megtalál szeretettel szolgálunk Ngdnak.

A. I. L. 4. F. IX. Fr. 18.

05. — 1632 május 29. Oroszvárról. Pervan János gr. Pálffy Pálhoz Batthyány tartozása ügyében.

Batthyány nem fizethetvén Pálffy Pálnénak tartozó tíz ezer forintnyi adósságát, Pervan megkérte őt adna egy kötvényt, miszerint jövő sz. Háromság napjáig meg fogja fizetni tartozását, — s ha nem, akkor tíz ezer ft erejéig megengedi ingatlanait lefoglaltatni. Batthyány erre felháborodott; mindezáltal késznek nyilatkozott oly kötelezvényre, hogy jövő évi pünkösdig különböző részletekben ki fogja egyenlíteni 10 ezer fr. adósságát. Ha Pálffy ezen feltételt elfogadja, Batthyány kész azonnal kétezer tallért kölcsönvenni s neki kifizetni. Pervan kéri erre nézve Pálffy utasítását.

P. Vernich jezsuita kérőleg közbenjárt öcsce érdekében

Pálffy Pálnál. Pervan is kéri Pálffyt bocsátaná meg Vernich vét-ségét s bocsássa el békével gyalázat nélkül.

A. I. L. V. F. IX. Fr. 33., eredeti magyar.

206. — 1632 május 20. Bécsből. Pálffy Pál — Pálffy Istvánhoz, ennek közeli bécsi utjáról. P. Pál szívesen fog közbenjárni P. István bora s gabonája érté-kesítésében adósságát kész kifizetni, Németországi hadi híreket közöl.

Az Kgd levelét melyet 13 may Ujvárból énnem írt Kgd ma adtak meg. Gróf Slik uram — ki mostan hadakozó tanácsnak praesidense — énnem mondotta, hogy ő felsége reá szabadította Kdt, az ide való jövetelre. Kgd azért késedelem nélkül feljöjjön, és mind maga dolgát, mint pedig vicekapitány substituálását tractálhat, egy olyat adjungálhatnának Kdnek, kívül azután jól alkudhatna, és országnak is hasznos lehetne, és amellet maga dolgát is jó karba hozhatná. Bornak és buzának számát akkorra, Kd tudtomra adta, tudni fogok immár tractálni ezen dolgok felől, sőt tractálok is mindjárt, és miképen véghez vihetek Kgdrt értetni fogok; rajta levén, hogy Kdnek hasznosan szolgálhassak. Adóság megfizetésében a mint annak előtte is írtam Kgdnek az vagyon még, hogy a Kd szerelmes házastársa maga Trautemstorfer és Lebel uramra hagyta revisiót, micsodás pénzzel, magyar vagy német monetával-e meg kellene adni Kdnek, kihez alkalmasztván magamat addig is, azon revisiótól függök. Mihelyt eszembe vehe-tem, micsodás pénzzel kell lenni a contentálásnak, rajta leszek, hogy Kgdrt mindjárt contentálhassam. Új hirt nem írhatok Knek, csak azt hogy Svedus Monachiumban vagyon és azt az országot igen égetteti, és pusztítatja, gyermekeket és asszonyembereket is levágattatván.

P. S. Az Svedus Monachiumban vagyon. Ingolstadiumot őtt kellett hagynia, kit utatván (?) egy herczeget vesztette alatta, maga alatt pedig úgy lőtték a lovat, hogy nyolcz lépése után elesett; ki tudja, ha maga nem sebesült-e benne. Onnan Passaviumhoz akart, de előbb kellene Ratisbonnát venni, azt pedig a Bavarus erősen tartja.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 41., eredeti.

207. — 1632 május 24. Nagyheflan (?) vára fürdőjéből gr. Esterházy Miklós Pálffy Pálhoz. Elpanaszolja, hogy az udv. kamara s az udvar nem méltányolja érdemeit, s jogtalanságot követnek el rajta.

Esterházy felháborodva írja, hogy követeléseit az udv. kamara nem szándékozik egyhamar kielégíteni. Hitegeti, de hitelt nem érdemel, miután még azt sem akarja elégtételül megadni, a mi még kezében sincs.

Esterházy nem igen bizik az udv. kamara azon reményében, hogy az Asszony halála után meg fogja kapni a regéczi jószágot, minthogy Esterházy is már két utódot ismer, kik örökösökül jelentkeztek, s az Alaghiné asszonynyal kötött szerződésnek ellenmondtak. Esterházy e levelének néhány sora olvashatlan; — e sorok egyes szavaiból sejthető, hogy panaszkodik; erre vallnak a további olvasható szavak: «de im kárommal tapasztalám, hogy igaz volt beszédjük, s úgy látom, hogy ha nem csak javaimat mindenestül még ujjobban (?) is elveszteném, érettök is, s életemet elfogyasztanám nevetséggel és csúfolással fizetnének érte mind magamnak, mind posteritásimnak; ő Kglkért — akivel nem tartoznék ő felsége is — nem nehéz mind kívánsága s mind megadása a gratiáknak; s mi ha a magunkét szorgalmazzuk, melyet csaknem utolsó ruínánkkal viselünk, importunusnak ítélnék bennünket érte, s csaknem jajgatnak bele, s im teljességgel el is fogyatának engem, úgy hogy in sinceritate irom Kgdnek, hogy ifju koromban a mikor ötven lovas hadnagyságom volt is nagyobb szükségeket nem láttam, mint most, s minekutánna erre hoztam volna magamat az ő felsége hűsége mellett, im látom a remuneratiót. En látja Isten teljességesen fáradtam ebből a sollicitálásból; nagy despectusnak és contemptusnak is tartom, hogy ennyi szolgálatom után csak legkisebb praetensiomat sem — — — mind- eddigis. Maga mind... (ezután négy olvashatlan sor következik).

«Mindazonáltal a mint mondám nem — tudom quo fato meo elő nem mehetek; és így még egyszer kénytelen leszek recurrálnom ő felségéhez s az után soha én többször semmi dologról, ha a száraz kenyéren kell is rágódnom, de bizon a kamarát nem futom, de bolondúl mint eddig nyilván kevés javaimat sem pazarlom sem vesztegetem el senki tekintetéért, s ha ezen Uramhoz való igazságom jámbor szolgálatom és magam megfogyatkoztatására való sok költségem ezt érdemelte, viselnem kell addig míg Isten akarja.

«A Pápai dolgot pedig a mi illeti szintén úgy enyém mint a rajtam való köntös, és oly igazságom is vagyom hozzá, és nem egyebet hanem magamét kívántam; nem is igazságomat féltettem, a kit O Kglk kihoz belőle, hanem ettől a vexatiótól amelyben én most vagyok, posteritásimat eliberáljam. Mert noha úgy vagyom. Pápa kétszer is levén már a pogányok kezében, nehéz volt minden leveleit összekeresnem, de ha az Ur Isten engemet megtartana, bizon meg fogom mutatni, hogy sem — — — Fiscu-Pápához — — — — olyan érdemetlennek tart — — — — a mint az ő felsége aulic — — — — resolútióit vettem Nem — tovább. Erről is injuriát sem akartam senkinek vele tenni, holott azt én soha ő felségétől nem kértem a kit ő felsége másnak ígért, hanem csak azon könyörögtem: hogy az olyan dologért ne pöröltessen ő felsége velem, aki igazán enyém és ha enyém nem volna is, nem egyszer hanem sok ízben többet költöttem ő felsége mellett annál a mit az érdemlene vagy érne. Gyalázatnak tartván emellett azt is, hogy emiatt nekem bíróságomból is föl kell kelnem, és más bíróság alá vettetem csodájokra az embereknek, hogy nincs sem emberségem sem szolgálatom annyi, a kivel azt érdemelhetném, hogy harmincz ezer írtól való quaestiómat eligazíthatnám ő felségével. De hallgatok, noha nem tagadhatom; de bizon igen fájnak ezek nekem melyekről mivel írja Kgd, hogy hozzám ügyekezik szóval többet mondhatnék.» — Pálffy jöjjön ünnepek előtt v. az ünnepekre, mivel Esterházy ünnepek után lemenni készül? házába. Szívesen fogja őt látni.

A. I. L. V. F. IX. Fr. 34., eredeti magyar.

208. — 1632 május 28. Bécsből. Esterházy Pál Pálffy Pálhoz Esterházy Miklós érdekei ügyében.

Nagyon buzgón ajánlja Pálffy támogatásába a nádornak fontos anyagi ügyét, melynek vesztesége nagy kárt vonna maga után. A nádor kész viszonzszolgálatra. Nyáry István és Lajos urak most Kismartonban vannak. Kéry úr is megjött Erdélyből; hol csendesen vannak. A nádor pártolni fogja Pálffy érdekét a Perényi ügyben.

Ha Pálffy hetfőn vagy kedden Kismartonba jövend, a nádor szeretettel fogja látni. Jobb is ha most fog eljönni.

A. I. L. V. F. IX. Fr. 36., sajátkezűleg írt magyar levél.

208/a. — 1632 május 28. Bogdanóczyról. Izdenczy András gróf Pálffy Pálhoz. — Szellemes érdekes levél.

Izdenczy a hadi tanács levelének keltéből tapasztalta, hogy a levelet nem régen küldték el, és látja, hogy a cancellaristák is elszunnyadnak nála «es geht halt-auf deutsch-zu fein, langsam. «Im küldtem — írja tovább — serkentő irül avagy kenetül egy dupla aranyat, talán megérik vele, mert az bogdánóczi bányán most pausál az aranyverés. Mosolyogva olvastam az Ngod levelét — eszembe jutván Mátyás király példája — kinek izetlen volt az éték, hogy Budát meg nem vehette. Ngod is a Prunmesterre haragudt meg és én maradtam vétke. Das ist gut Palfis und gar nicht neues. Patientia vincit; man musz nur aus — lassen, sonst gewinnt man nichts.» «A mi a híreket illeti, hogy Svedet nem tudják hol vagyon, és megholtnak vélik. Unkraut verdirbt nicht, und der Teufel holt die Seinigen nicht gern bald, durch welche er verhofft andere viele zu fischen.....Ha ugyan nem tudják Schwedet hol vagyon, credibile quod occasionem suam sequi non permittat, habent partes suas inter Polnos; wenn man nicht Achtung wird auf ihn geben und er ausreisen kann szakassa nyakát Isten valahol vagyon. A lengyelek jobban ismerik nálunknál, mert Imperiumba lévén is Krako táján féltik a koronát tőle. Nem bolondság nam ubi timor, ibi honor; et vigilantibus subveniunt jura. Nagy tumultushoz vannak a lengyelek. Irtam annak a barátomnak, hogy ezután is, ha mit ért írjon; a magam tisztartójának is meghagytam.... Ha nagy úr volnék, úgy tetszik, egynehány országunk hírét kellene tudnom. Valahogy olyan álmos szemmel vagyunk Bécsbe minden dolgainkban; és csak biztatjuk magunkat és jámbor fejedelmünket hizelkedvén haszontalan reménységgel. Szegény legény voltomra is örömet küljebb tartom fülemet lakóházamnál.»

Izdenczy jelenti, hogy mai ebédjénél Pálffy István úr feleségével vendégei voltak. 5000 szőlőkarót kér Pálffytól.

Utóirat: Nagyszombatban nagyon terjed a pestis és Poson várában is. Itt a koronát őrző porkoláb is: Kincsi Ambrús meghalt.

Jegyzet: Izdenczy A. úgy látszik barátságos viszonyban élt a Pálffy-családdal 1632 május végét Szuhán gr. Pálffy Jánosnál töltötte.

209. — 1632 május 29. Bakyth Péter Pálffy Istvánhoz. Drégelypalánkáról egy keresztény rab sarcza ügyében.

Ipacz Balázs szabad legényszolgának fia török fogságba esett. Sarcza 360 frnt volt. — Pálffy J. megígérte e sarcz kifizetését, minek ellenszolgálatá fejében Ipacz 3 fiával együtt Pálffy szolgálatába lépni ígérkezett, míg e sarczot le nem szolgálják. Bakyth Péter e sarcznak kifizetését sürgeti.

210. — 1632 június 1. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz Sibrik Pál lévő kapitányi állásáról.

Pálffynak május 16 leveléből, melyet Sibrik Pál hozott, megértette, miért halasztotta el Pálffy Sibriknek beiktatását a lévő kapitányi hivatalba. Pálffyt — kifejezett kívánsága szerint várják Bécsben.

A. I. L. 5. F. 8. Fr. 30.

211. — 1632 június 1. Kis-Marton. Esterházy Miklós gróf Pálffy Pálhoz. Meghívás Kis-Martonba.

Esterházy írt vala Pálffynak, hogy jöjjön Kis Martonba hol őt szeretettel várta; de Pálffy nem jött. Esterházy újból meghívja, hogy beszélhessen vele azon üggyről, melyet az udvari kamara Pálffyra bízott s Esterházy még két napig fog várakozni Pálffyra azután Lakompakra megy. Értesítést kér országos hirekről.

A. I. L. 5. F. 8. Fr. 40., eredeti magyar.

212. — 1632 június 4. Pozsonyból. Draskovith György váci püspök Pálffy Istvánhoz. Szemrehányást tesz, hogy Pálffy I. a mamlári hadat a nyárhidaikra szállította, s a szunyogdi kerteket elégettette. Ez ügyben végezzen Pálffy I. Pázmány kardinállal.

Az Kgd 22 maji írt levelére előbb választ nem adhattam mert nem voltam itthon Posenba. Morvában késtem Cardinál Uram Ő Nsga jószágába. Kgd úgy tetszik neheztel reám, hogy Palatinus Uramat Ő Nsgát megtaláltam volt felőle, hogy Kgd az Mamlari hadat az Nyárhidiakra szállította, és hogy abba semmi sem volna, Kgd megbocsássa, de engemet két levelökben is mind Praefectus Uram s mind Udvarbíró Uram is úgy informáltak volt

felőle, nem is mertek volna ő Kgmeek engem Kgd ellen, hamisan informálni. Ugy lévén azért a dolog, kit mást hanem csak Palatinus Uramat Ő Nsgát kellett megtalálnom felőle? mivel Kgd sem Praefectus Uram sem Udvarbíró Uram instantiájára azt az hadat nem akarta onnét elvitetni. A mi pedig a török fenyegetését illeti, elhiggye Kgd, hogy ha a pogánynak elvégzett szándékja az, hogy a Nyárhidiakat elrabolni akarja, soha a Maklári hada őket a pogány ellen meg nem oltalmazhatja, és így csak hiába lakik rajtok és nyomorgatja szegényeket.

A mi pedig a másik dolgot illeti, hogy Kgd az elmúlt napokban a szunyogdi kerteket el nem égettette volna; Kgd azt is megbocsássa, de ihon Kgd az Kgd szolgabirája relációjából megértheti, és megolvashatja, hogy maga Kgd és az Kgd ispánja jelenlétében az Kgd akaratjából és parancsolatjából égettettek meg azok a kertek; melyet bizony nem kellett volna Kgk cselekedni, meg kellett volna az Urat Ő Nsgát, jelesen ily tavol létében megböcsülni. Noha pedig meg akartam ezt az Úrnak Ő Naganak írnia, amivelhogy Ő Nga minden dolgait reám bizván, tartoztam is vele hogy megírjam; de azért én bizony meg nem írtam, most szintén akkor levelet hozának Ő Ngától, melyben jelentette Ő Naga hogy hamarnap kijő O Naga arra való képest és én is békét hagytam az írásnak, hanem Isten haza hozván O Nagát; lássa osztán Ő Nsga.

Mindezek így lévén Kgd én reám sem egyért sem másért méltán nem neheztelhet, mert hamis dolgot Kgdre nem fogtam, mely nem is illik hozzám, nem is szokásom; és a kit cselekedtem, tartoztam véle, mert nem csak Cardinal Uram O Nga, de Kgd is ha mit bizna reám, s magamra venném jámborúl hiven eljárának benne. Kgdnek én inkább szolgálni, hogy sem véteni igyekezem...

A. I. L. V. F. 4. Fr. 33., eredeti sajátkezű levél.

213. — 1632 június 5. Gyulafejevárr. Sennyey István győri püspök gr. Pálffy Pálhoz hadi hírekről.

Szombaton hoztak egy levelet a svecziai királytól Gyulafejevárra, melyben ő maga írja, hogy a király hadat minden ? együtt megsemmisítette, és Baviát is megvette, és hogy most Bécsnél nincs egyéb hátra. Sennyey nagyon megörült Pálffy levelének, mely e hadi hírnek meg nem felelő tudósítást tartalmaz.

Sennyey javasolja, hogy majd annak idején lássanak hozzá t. i. a hadakozáshoz. «Innét — úgymond — semmit sem kell tartani, mert a fejedelem és az ország igen nagy szeretettel fogadott és lát is jobban az én Uram méltóságának — — meg nem felelhetnek az gazdálkodás is jól vagyon. A Fejedelem pedig erős hittel mondja: hogy megmutatja minden tehetségéből, nem a szerencsének, hanem az én Kegyelmes Uramnak akar szolgálni. A svecziai király követe még a portán vagyon; még eddig semmit sem végezhetett; ha mit végez s megérti a fejedelem — mondá — hogy tudtomra adja; én is most vagyok tractában itten; remélem hogy minden jót végezzünk.»

«A minő tatárok Lengyelországra indultak, megtértek, és Moldvában vannak. Azt mondják: még több tatárért küldöttenek volna. Ezt is csak azért cselekszik, hogy az én kglmes uramnak segítségére ne lehessenek. Itten vagyon most a tömösvári pasának követe, kit csak azért küldött a fejedelemhez, hogy miért jöttem én most ide, és mit akarok itten?»

A. I. L. V. F. IX. Fr. 41., eredeti magyar.

214. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Laxenburgból 1632 június 5. Szőkevény katonák kinyomozásáról s megbüntetéséről.

Ferdinánd megbízta volt spáczai Névery Mártont, hogy 300 lándzsás lovast minél hamarább fogadjon föl, mely célra elegendő pénzt is kapott. E lovasok midőn rendeletet kaptak indulásra, zászlójukat elhagyva, szétfutamodtak.

Ferdinánd ezt annál inkább zokon vette, minthogy e zavar-nak állítólagos főoka maga Névery volt. Ferdinánd megparancsolta Pálffynak, hogy a hadi területén levő szőkevényeket büntesse meg s a többiek kinyomozása iránt intézkedjék. A katonaság egy része a zászlóval egyetemben állítólag Spáczán ván.

A. I. L. V. F. 2. N. 15., eredeti magyar.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 37., eredeti.

215. — 1632 június 8. Lakompak. Gr. Esterházy Miklós gr. Pálffy Pálhoz. Az udvari kamara végzését kéri, s a pápai uradalom csonkításáról s túlbecsüléséről.

Esterházy sürgeti az udvari kamara végzését, melyről Pálffyval, midőn nála volt, értekezett. Akárminő legyen a végzés, nem bánja, csak legyen meg, mert a dolgot már meguntta.

Pápa uradalmának ügyét nem szorgalmazza. Felette sokalja Pápa értékének becslését. Húsz ezer tallért sem adna érte, holott száz ezer fntra becsülték. Most három vagy négy rossz hódolt falu tartozik hozzá. A Pápához tartozott jószágból legjobb hat vagy hét falut örökben adtak el Török Jánosnak kellő információ nélkül. Oly embernek adták el, ki soha sem szolgált a királynak, és nem is szolgálhat. Helyi szemlét kellett volna a pápai jószágban megtartani s ennek alapján a becslést végezni, a mint ezt Esterházy kérte is vala. Híreket kér Pálffytól. Most savanyú vízhez készül, hol bizonyosan nagy közönség lesz.

A. I. L. V. F. IX. Fr. 42., eredeti magyar.

216. — 1632 június 13. Trencsényi fürdőből. Gróf Illésházy Gáspár Pálffy Istvánhoz. Barátságos levél. Illésházy ménese.

Illendő becsülettel vettem az Kgd levelét, melyből hozzám jóakaró atyafiához megmutatott atyafiságos szeretetét igen bőségesen megértettem, kiért Isten éltetvén én is meg akarom szolgálni Kgdnk, kérem is hogy nekem ezen a mi görbe földünkre parancsolván, szivem szerint szolgálak Kgd. Az én rossz ménesem kegyelmedé, valamelyik tetszik szinte azt vigye el, noha mostan igen hitványok, embereimnek gondviseletlenségek miatt. Az ispánjának is emberségét nem fogom heíába hadni...

A. I. L. 5. F. 4. Fr. 34., eredeti.

217. — 1632 június 20. Drégely-Palánkról. Bakyth Péter Pálffy Istvánhoz. A törökök hadi készülődéséről.

Ezen órában hozák Nógrádból hírül, hogy számtalan török takaroszik Esztergom felé, és egy általán fogvást rablani készül. Közönséges hír az: hogy divánjokban úgy végeztek, mivel a végházak előtt annyi lovas gyalogol, kivel ne birhassanak az palánkiak rendelvén, az rabló szabadon s bátorságosan végezhesse dolgát, ha pedig a végházbeliek reájók vagy hírt lövendnek megégessék csak hostattiokat (?) is. Legyen azért jó vigyázásban és egymás segítségére Klmetek, és az hová illik adjon hírt...

U. i. Nagy Tamás Uram, kéreti Kglmtket Szilágy János Uram választja, ha lehetséges ezen követem által való megküldésére.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 16., eredeti.

218. — 1632 június 28. Drégely-Palánkról. Bakyth Péter Pálffy Istvánhoz. Drégelypalánk védelmi állapotáról.

Az töröknek Palankiakra való ügyekezete 'felől írta Ngd levelét vettem; parancsolatját megértettem; akármikor is úgy kellett... találatnunk a mint írja Ngd, ahhoz szabom magamat, értékünkhöz képest; de munitióbeli fogyatkozásunkat egynehányszor mind magam, mind saigbortom leveleink által tudtára adván Ngdnak s az előbbeninek erogatiójának is registromát megküldvén, s ujat kérvén Nsgdtól, minthogy nem vehettünk, ha vagy mindjárt nem küldend, vagy Nográdból nem adatand commisiója mellett Nsgd, történhetik, hogy abból igen megfogyatkozunk. Kuczar Daly személyébe (?) sebes (?), alatta valói lovatlanok, nagyobb részént eloszlották és az quartélyozó falusiak szörnyű panaszolkodása szerint csak nyolczan lévén minémű segítséggel lehessenek, megítélheti.

— — — — —
A. I. L. V. F. 2. Fr. 17. eredeti.

219. — 1632 július 9. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz Sibrik Pálnak a lévai kapitányságba való beiktatásáról.

A király elhatározta: hogy Sibrik Pál eddigi komáromi alkapitányt Léva végvárainak kapitányává kinevezi, s evégből már kiadta neki a szokásos instructiót, melyet nevének aláírásával és pecsétjével megerősített. Pálffy gondoskodjék arról, hogy Sibrik Pált mielőbb iktassa be a nevezett kapitányi állásába.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 32.

220. — 1632 július 13. Pozsony. Pázmány Péter Pálffy Istvánhoz katonák részéről szenvedett sérelmek megtorlásáról.

Pázmány fájdalmasan panaszodik: hogy Orni Ferencz a gugi és anyalui (?) jobbágyokat teljesen elnyomorította, Moldari István pedig a vele szövetekezett lator községekkel Izbégben iszonyúságokat cselekedett.

Pázmány kéri Pálffy, hogy vessen véget ezen garázdalkodásnak, mert nem fogja engedni, hogy jobbágyait sanyargassák. Pázmány majd kivereti a pusztítókat cum moderumine inculpatae tutelae. Pázmány panaszosan írja: «Elég nyomorúság, hogy

magunktól kell romlanunk, ez egyik az nagy Isten oston közül». Ha a garázdálkodók szép szóval nem mennek ki jószágaiból, ki fogja őket veretni — hangsúlyozza ismételtén.

A. I. L. V. F. VI. Fr. 9., sajátkezűleg írt magyar levél.

221. — 1632 július 18. Gruskowits Márton paulinus generalis gr. Pálffy Pálhoz értekezés végett Mariathalról.

Ügyeit már elintézte Pozsonyban Pázmány bíbornokkal. Tudósítást kér Pálffynak Marhekbe való érkezéséről.

A. I. L. V. F. VI. Fr. 43., latin eredeti.

222. — 1632 július 24. Mariathal. P. Gruskowits Márton paulinus generalis Pálffy Páltól a mariathali templom javítására segílyt kér.

A mariathali templom igen rongált állapotban volt. A generalis esdekelve kéri Pálffyt, hogy a bold. Szűz iránt őseitől öröklött kegyeletétől indítatva, egy kis épület felállítására s a boltozat javítására 40 ezer égetett téglát s meszet adjon. Csak a legszükségesebbet óhajtja javíttatni a közeledő Mária-ünnepek előtt. Ügyekezni fog, hogy az építkezés tetszésének megfeleljen.

A. I. L. V. F. VI. Fr. Fr. 44., eredeti latin.

223. — 1032 júl. 25. Lakompak. Gróf Esterházy Miklós Pálffy Pálhoz. Elkese-redetten ír az udvari kamarától kívánt határozó végzés ügyében, melyet egy-szersmind Pálffytól is sürget.

«Az én dolgaim még is mind csak függőben vannak ott fön Bécsben. Nem értek semmit is felőle; talán csak el akarják untatni velem, kit elége meguntam most is; s ha most cum contentatione mea resolutionem nem leszen, soha bizony tovább ezt nem szorgalmazom; de meggondolhatják ezért a kártételért és despectusért, micsoda kedvvel szolgáljak.

A harminczadosok dolgát is im Bertoldus Uram más karban ütötte, hogysem ő Felsége én velem végezett, s én hirem nélkül pedig mint én is szintén úgy függenek az ő Kgme igazgatásától mint a perceptort most csinálták, vagy inkább imponálták kegyel-mednek. Akár azért én attól a perceptortól várjam a fizetésemet, s akár az aulica kamarától mindegy, mert bizony látom, hogy árnyéknak tartják csak ott a pozsonyi kamarán kegyelmeteket, s

onnét fölül jönnek minden commissiók. Vagy hagyják helybe azért azt az én Banderiomra való pensiót amint azelőtt volt, és ne nyuljanak egyébképen is hozzá, vagy adjanak bucsot, mert okvetetlen mind ő Felségétől, mind az országtól búcsomat veszem, talán engem is evvel a banderium tartással rongyban akarnak öltöztetni mint a végbelieket, avagy ezek nélkül contemptusban és becstelenségben akarják hivatalomat hozni. Arra bizony nem megyek, hanem várom csak a Kgdnek resolútióját s tudom is oztán mit köll cselekednem.

Azonban kérem Kdet, hagyja meg a harminczadosoknak is ami pénz náluk vagyon, adják én kezembe, mert él az Isten, tovább nem szenvedek, hanem reversalisok mellett oly animadversio alá veszem őket, — ha meg kell busolnom miattok is — a ki példa lesz másoknak gyalázat is énnekem, hogy így procedálnak velem. Ezeket azért kérem, adjon választ a Knek írt levelemre, tudjam magamat mihez alkalmaztatnom.»

A. I. L. V. F. IX. Fr. 45., sajátkezű eredeti magyar levél.

223/a. 1632 júl. 29. Fraknó. Gróf Esterházy Miklós kincstári követelése ügyében gróf Pálffy Pálhoz.

Esterházy a királytól imént kapott végzést úgy magyarázza: hogy sok kiadásainak voltakép kölcsön adott pénznek kamatait a magyar kir. kamara lesz köteles kifizetni. Kéri Pálffy, hogy e királyi végzés végrehajtására törekedjék. Eme kérésénél indokul felhossa: hogy a kincstárnál levő pénz miatt jószágot kellett elzálogosítania s kölcsönt felvennie, mely utóbbtól évenként 8000 fntot kell fizetnie.

A. I. L. V. F. IX. Fr. 48., eredeti magyar.

224. — 1632 július 28. Galántháról. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. Esterházy Galánthán épít, minél jelenléte szükséges.

Az N. parancsolatját ezen órában vettem, és noha Isten látja, minden időben igyekezem Nk szivem szerint szolgálnom, de ez oly alkalmatlan időben vagyon, melyet eléggé Nk meg nem írhatok. Holott nemcsak minden órában várom Palatinus Úr Ó Nsga parancsolatját az O Nsgához menetelemről (tudja immár Ngod miről ki elmúlhatlan) és ha az hagyott napra ott nem lehetnék, tisztességemben járna. Ha az nem volna is, Cardinal Ur Ó Nsga

is bizott oly dolgokat, O Nsgához reám, hogy necessario oda kellett volna futamodnom. Annak felette, az minémű szorgalmatos épületet kezdtem, egy napi távollétem is még most fogyatkozást hoz nem egyképpen, s minden takarodás, egynehány felé való dolog az építés kívül is egyszersmind rajtam lévén egy hét alatt Isten tudja sokért ki nem mennék házamtól, mert szememmel látom, hogy az ujbári költségemnél sokkal több kárt vallok csak kevés idő alatt házam kívül létemben. Mindazáltal Nd parancsolatját hátra nem vetem, csak azon kérem, hogy holnapi napot várja el patienter, én is megindulok pénteken jó reggel, s bemegyek délelőtt; csak hadd disponáljam holnap itthon dolgaimat egyébiránt is Balassiné asszonyom és Lippay Uram is most nálam lévén, semmihez nem érkezem. Másikra arra kérem, hogy egy hétnél tovább ott ne tartóztassam, hanem az utánra provideáljon ismég másról Nk megszolgálom. Azonban irasson Nd valami kis instructiócskát is, addig, mihez tartsam magamat.

Ha pedig az Palatinus Uram parancsolatja nem érne az idő alatt, ha N. megengedi, hogy tíz nap alatt vagy 12 nap alatt kétszer jöhessek úgy ki, hogy egy éjel kinn lehessenek, s más nap visszamehessek dolgaim megtekintéséért, — azt is elvárom az N. parancsolatjára.

— — — — —
A. I. L. V. F. 4. Fr. 36., eredeti sajátkezű levél.

225. — 1632 szept. 8. Trautmannsdorf Pálffy Istvánhoz.

Trautmannsdorf válaszol Pálffy Istvánnak szept. 4 írt levelére. T—f írt az udvari kamara elnökének: hogy Pálffy Istvánnak méltó elégtételt szolgáltatson.

T—f Pálffyt sógorának nevezi.

Gleichenbergből Vöröskőre.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 18., eredeti német.

226. — 1632 szeptember 7. Lakompak. Gr. Esterházy Miklós gr. Pálffy Pálhoz.
Erdélyi fejedelem ügyeiről.

Az erdélyi fejedelemnek bizonyos dolgokban követeléseinek lévén a királylyal szemben, ez ama követeléseket a végzések és confederatio szerint megvizsgálni rendelte s e vizsgálatnak határidejéül szeptember 22. Sopronba tűzte ki.

Pálffy e vizsgálatnál okvetlenül jelenjen meg. Esterháznak ezen kívül több közölni valója is lesz.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 50., eredeti magyar.

227. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Bécsből 1632 szeptember 20. A békekötés megtartásáról.

Meghagyja Pálffynak, hogy a törökkel kötött béke értelmében óvakodjék minden támadástól a török ellen s alárendelt közegeit is a béke megtartására utasítsa. Ha török foglyai vannak ezeket szabadon bocsássa.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 39., eredeti.

228. — 1632 szeptember 22. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz, a végvárak megvédéséről.

A király meghagyja Pálffynak: hogy mihamarább menjen Ujvárra s a reábizott végváraknak gondját viselje. A király az ígért fizetést legközelebb fogja leküldeni s gondja lesz, hogy a bányavárosi végvárakból kivonult német zászlóaljok helyett más katonaság jöjjön a végvárak megvédésére.

A. I. L. 4. F. 8. Fr. 33., eredeti.

229. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Bécsből 1632 szeptember 26. Fizetési ügy.

Ferdinánd Garnich György és Ölhamnsen Máté biztosokat öt havi hadi zsoldnak kifizetése végett leküldi a bányavárosi végházakba. A fizetés 2 ötödét kész pénzben, három ötödét pedig posztóban fogják kiszolgáltatni. Ferdinánd felhívja Pálffyt, hogy e biztosokat kellő kísérettel lássa el s feladatuk végrehajtásában támogassa.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 40., eredeti.

230. — 1632 november 4. Érsekujvár. Pázmán Péter cardinalis Pálffy Pálhoz.

Pázmán örömmel vette Pálffynak Bécsből október 30-án írt levelet a hozzácsatolt ujságokkal. Pálffy iránti különös rokonszenvének ad kifejezést s a köztük való jó viszonyt továbbra is ápolni

kéri. Pázmán a generális ural (bizonyosan Pálffy Istvánnal) is közölte az ujságokat, s együttesen örvendeztek.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 51., eredeti magyar.

231. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Bécsből. 1632 november 17. Gyanus utasokra s titkos levelekre ügyeljen.

Ferdinánd értesülvén, hogy külföldi királyok és fejedelmek Magyarországon át a budai török vezérrel s Erdély fejedelmével leveleznek, megparancsolja Pálffynak, hogy hatósága területén szorgosan vizsgálta meg az idegen utasokat s ha valamelyiknél külföldi levelet találna, ezt a levelekkel együtt további eljárás végett Bécsbe küldje.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 41., eredeti.

232. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz 1632 november 24. Bécsből. A svédeken aratott győzelemért «Te Deum» tartandó.

Miután a svéd hadsereg Isten kegyelméből megveretett, s a csataterén a svéd király is elesett, Ferdinánd meghagyta Pálffynak, hogy a hatósága alatti végházakban egyidejűleg Te Deum laudamust tartasson s örömlövéseket rendeljen el, miről előzetesen a vidéki nép is értesítendő, nehogy a lövéseket ellenséges jelenségnek tulajdonítsa.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 42., eredeti.

1633.

233. — 1633 február 12. Csász. udv. kamara Pálffy Pált tartozásának kifizetésére sürgeti.

Az osztrák főhercezség (Ens alatti) rendjei a császári sereg támogatása és gyarapítására önkénytelenül hadi járulékot szolgáltatni határozván, a csász. udv. kamara 1633 február 12. szigorúan meghagyta Pálffy Pálnak hogy a marcheggi uradalmától az említett hadi segély címén járó 2400 mielőbb fizesse ki.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 4., eredeti.

234. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz a várkapitányok visszaélései ügyében.
Sopron, 1635 február 14.

Ferdinánd a karok és rendek panaszaiból megtudta, hogy a végházak némely kapitánya — a király engedelmé nélkül — minden csekély s bizonytalan hirre a nemeseket felkelésre készíti, a jobbágyságot pedig bármely parányi gyanu esetében fogságba veti, végül, hogy a más végházakba megszökött szolgálókat az illetékes bíróságnak ki nem adja. Ferdinánd ennél fogva megparancsolja Pálffynak, hogy hatósága végházaiban ilyen kihágásokat meg ne tűrjön s a kapitányoknak adott általános rendelethez képest végházi székhelyén állandóan tartózkodjék.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 57., eredeti.

235. — 1633 február 25. Nagyszombat. Pázmány Péter Pálffy Istvánhoz bűjtől való felmentésről.

Pázmány P. szánakozással értesült Pálffy betegségéről. Ha az orvosok húst enni ajánlanak Pálffynak, Pázmány megengedi, hogy hetenkint háromszor húst egyék, de ne nyilvánosan.

A. I. L. V. F. 6. Fr. 12., eredeti magyar.

236. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Bécsből 1633 márczius 5. Pasztorovith Pál javairól.

Pálffy István kérte volt Ferdinándtól néhai nemes Pasztorovith Pál ingó s ingatlan vagyonát. Ferdinánd ezen koronára visszasetett birtokokat hű szolgálatok jutalmazása fejében Ferenczffy Lőrincz magyar udvari titkárnak s Bornemisza István pozsonyi postamesternek adományozván, Pálffy kívánságát nem teljesíthette. Miután többen jelentkeztek, kik jogigényt tartanak az említett birtokokra, Ferdinánd megparancsolta a pozsonyi tanácsnak, hogy ez ügyben vizsgálatot tartson s végzést hozzon.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 43., eredeti.

237. — 1633 ápril 12. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz, a szőgyéni kapitányság betöltéséről.

Pálffynak márczius 11-én kelt leveléből értesült Sumody Ferencz szőgyéni kapitány (Oberhauptmann) haláláról. Pálffy hoz-

zon javaslatba e kapitányi állásra alkalmas vitézeket. A kapitány kineveztetéséig pedig érvényben maradjon az ő ideiglenes intézkedése.

A. I. L. 4. F. 8. Fr. 36., eredeti.

238. — II. Ferdinánd hadi ügyekben Pálffy Istvánhoz Bécs. 1633 április 13. A királyi, illetőleg hazai szabad és meghódolt török területeken való közlekedésről.

Tekintve a háború s belvillongás okozta kétes viszonyokat, elrendeli, hogy az országból senkinek sem szabad a török területre menni s viszont a törökök közül az országéra. Ezen szabály alól csak azon személyek vétetnek ki, kik előzetesen megvizsgáltván, egészen gyanutlanoknak találtattak. Pálffynak meghagyatik, hogy végházai területén e rendeletnek érvényt szerezzen.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 44., eredeti.

239. — 1633 ápril 13. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz Pográny Benedeknek kérévényéről, melyben ez a királytól a palánki vár főkapitányi állását kéri.

Pográny Benedek említésbe hozván a királyhoz intézett levelében, hogy nagyatyja Pográny Benedek Rudolf és Mátyás királyok idejében nehéz vállalatokban s háborukban jeles szolgálatokat tett, továbbá atyja János egész életén át hű volt az osztrák uralkodó házhoz, kéri a királyt, nevezné őt ki Palánk várának főkapitányává, miután a jelenlegi főkapitány: laki Bakyth Péter e hivataláról nem sokára le fog mondani.

A hadi tanács e folyamodványra nézve, melyet Pázmány bibornok ajánlása is támogat, Pálffynak véleményét kéri.

A. I. L. 4. F. 8. N. 7.

240. — 1633. ápril 14. Pozsony. Pázmány Péter Pálffy Istvánhoz Pográny Benedek ajánlásáról.

Pázmány a Bakyth lemondásával megüresedendő palánki kapitányságra Pográny Benedeket ajánlotta ő felségének. Pográny jó ifjú legény, hadd szökjék «idején az ő felségek és hazánk szolgálatjához».

Pázmány Pálffyt, kit édes komájának nevez, szintén Pográny ajánlásáért kéri.

A. I. L. V. F. 6. Fr. 13., eredeti magyar.

241. — 1633 ápril 21. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz, honvédelmi ügyekben.

A hadi tanács Pálffynak márczius 26-án kelt leveléből szomoruan értesült a törököktől szenvedett betörésről s a mieink vereségéről. A király külön küldöncz: Garnich György Adolf mintamester által legközelebb szigorú szemrehányó levelet fog intézni a budai vezérhez az ellenséges támadás miatt, követelvén a komoly megtorlást s a foglyok szabadon bocsáttatását.

A király nagy meglelégedéssel vevén tudomásul, hogy Pálffy Nógrád végvárának megerősítéséről gondoskodott s intézkedett, elrendeli, hogy az udvari kamarától a kívánt 700 frtot s a selmeczi kamarától is segély nyujtassék a német katonák gyarapítására. A hadi tanács ígér a tüzéség és lőkészletben is előnyösen intézkedni.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 37., eredeti.

242. — II. Ferdinánd határvillongás ügyében Pálffy Istvánhoz 1633 május 21. Laxenburgból.

Pozsony vára némely jobbágya s az esztergomi érsek néhány jobbágya között Vereknynén és Szunyogdiban hosszabb ideig tartó határvillongás és surlódás uralkodott. Már II. Mátyás király intézkedett volt egy ízben ez egyenetlenség lecsillapítására s Ferdinánd is kétszer adott ki ez ügyben meghagyást a kir. személynöknek. Ezek — nem tudni mi oknál fogva — nem mehettek a dolog végére. Ferdinánd ezután a kir. kamarának adott e célra megbízást.

Ferdinánd Pázmány P. érsektől értesült, hogy Pálffy István — mint Pozsony várának haszonélvezője — előbbi kívánságával ellenkezőleg, a kir. megbízással nem ért egyet, s ennél fogva erélyesen meghagyja Pálffynak, hogy a kir. kamara megbízottjai hely színén hozandó végzésének magát alávesse. A nevezett jobbágyság közötti folytonos torzszalkodás s verekedés, biztos jele a panasztolt határsérelemnek.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 45., eredeti.

243. — 1633 junius 18. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz. Török hadi hírek. Pálffy Bécsbe szándékozik menni.

Pálffynak junius 13-án írt leveléről értesült, hogy Pálffy Bécsbe szándékozik jönni. Ezt most alig fogja a király megen-

gedni, mivel az a hír kering, hogy a törökök erősen készülnek Füleket és más bányavárosi végvárakat megtámadni. Pálffy ez okból ügyekezék a végvárak védelméről serényen szorgoskodni.

Ha az udvarnál nagyon fontos teendője volna, ezt bizalmas küldöncze által is elvégeztetheti. A gyarmati és nógrádi alkapitányok nem válnak be. Czélszerű lenne, hogy Pálffy e két állásra megfelelő alkalmas egyéneket ajánljon.

A. I. L. 4. F. 8. Fr. 38., eredeti.

244. — 1633 (?) június 23. Pozsony. Pázmány Péter Pálffy Istvánhoz. Szénássy István kiszabadításáért.

Szénássy István rabságban lévén, Pázmányhoz fordult könyörögue, hogy kiszabadítása érdekében Pálffynál járjon közben. Szénássy Biharmegyéből származott s becsületes familiából való volt. Pázmány kéri Pálffyt ne haragudjék már Szénássyra, habár vétett is; eddigi kemény rabsága és sanyarusága már elég nagy elégtétel elkövetett vétségeért, bocsássa szabadon. Mutassa meg Pálffy, hogy jóakarata még az idegenekre is ki terjed.

U. i. Pázmány megköszöni Pálffynak azon tudósítását, hogy a budai vezér be fog jönni. A velenczesek elleni győzelem igen nagy.

A. I. L. V. F. VI. Fr. 15., eredeti magyar.

245. — 1633 július 11. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz a katonák kirohanásainak megtiltásáról.

A budai vezérbasa két ízben panaszkodott a királynál, hogy a füleki, széchenyi, gyarmati és bujaki végváraknak katonái a törököket jogtalanul támadják. A hadi tanács meghagyja Pálffynak, hogy a vádak kellő megvizsgálása után egész erélylyel gátolja meg a hasonló hadi kihágásokat, nehogy a töröknek megtorlásra okot adjon.

A. I. L. V. F. VI. Fr. 15. N. 8.

246. — 1633 július 13. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz Léva várórségének megerősítéséről.

A király értesült, hogy a lévai német várórség megfogyott, s hogy Léva ellen Szécsény, Palánk, Nógrád, Verebély és Gyarmat

végvárakból folytonos kirohanások történnek és pedig annyira, hogy Léva jobbágyai kényszerülnek házaikat elhagyni.

A király ennél fogva tudni kívánja Pálffytól, minők a lévai várórség viszonyai, hogyan lehetne ezt gyarapítani s az említett kirohanásokat megszüntetni?

A. I. L. V. F. 8. Fr. 39., eredeti.

246/a. — 1633 július 16. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz Pográny Benedeknek Palánk vára kapitányságáról.

A király Pográny Benedeket jeles tulajdonságainál fogva Palánk kapitányává nevezte ki. Mihelyt Bakith Palánk eddigi kapitánya a várból kivonult, Pálffy azonnal Pogrányt iktassa be szokás szerint a palánki kapitányi állásba.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 40., eredeti.

246/b. — 1633. július 26. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz honvédelmi ügyben.

Miután a törökök ellenségeskedése és támadásai nőttön nőnek, Pálffy tegyen róla, hogy a hatósága alatti várak kapitányai székhelyeiken maradván, ezeknek megvédéséről gondoskodjanak, maga Pálffy is Ujvárott állandóan tartózkodjék. A személyére fogadott 150 lovat és száz trabantot pedig tartsa el s ne bocsássa el.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 41., eredeti.

247. — II. Ferdinánd hadügyben Pálffy Istvánhoz Bécsből 1633. augusztus 18.

Értesülvén, hogy a törökök új támadási tervet forralnak, meghagyja Pálffynak — mint a bányavárosi végházak főkapitányának — hogy alárendelt kapitányai és tisztjeivel együtt meghitt kémek által figyelő szemmel kísérje a törökök mozdulatait, s erre nézve nyerendő tudomását legott közölje vele.

247/a. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Nógrád vára kapitánysága ügyében.
1633. Augusztus 23.

Pálffy I. Nógrád vára kapitányi állására Horvát Lászlót ajánlotta. Ferdinánd ez ajánlást szívesen fogadta, felhíván Pálffy, hogy a nevezett vár kellő gondozása érdekében több egyént nevezzen meg s adja meg ezeknek jellemzését.

248. — 1633 július 19. II. Ferdinánd Pálffy Pálhoz Brandenburgi Katalin herczegnőnek Sopron városától járó eltartásáról.

Sopron városa már többször kérte a királyt: mentené fel azon tehertől, melyet Brandenburgi Katalin herczegnő eltartása fejében viselni köteles. Miután Sopron városának e kérése a teljes magyar orsz. tanács kijelentése szerint nem teljesíthető, a király felhívja Pálffy, hogy minél előbb menjen Sopronba s tárgyaljon a várossal, hogy — míg az eperjesi bizottság másképp nem intézkedik — a nevezett herczegnőnek járó szolgálmányt ezentul is teljesítsék.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 10., eredeti latin.

249. — 1633 július 30. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz Esterházy Pál bányavárosi végvárak alkapitányságáról.

A király Esterházy Pál nógrádi kapitányt (Oberhauptmann) jeles hajlamai s hadi képzettségénél fogva a bányavárosi végvárak alkapitányává (Obrist-Lieutenant) kinevezte. Pálffy terjesszen elő néhány alkalmas egyént a nógrádi kapitányságra.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 42., eredeti.

250. — 1633 augusztus 27. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz egy török fogolynak állítólagos megégetéséről.

Mult napokban egy budai csausz arról panaszkodott, hogy Pálffy I. egy törököt az ujbári végvárban megégettetett anélkül, hogy a török bűnös lett volna. A csausz azt is mondta: a végvárakban soha sem szoktak valakit elégetni. A hadi tanács felvilágosítást kér e vádnak mibenlétéről.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 43., eredeti.

251. — 1633 augusztus 30. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz Anaraczy István birtokairól.

Anaraczy István magvaszakadtával birtokai a király kezére lesznek szállandók. A m. kir. kamara e birtokokra nézve magasabb helyre fölterjesztett véleményezésében Pálffy Istvánt ajánlotta e

birtokokkal megajándékozni. A m. kir. kamara Pálffynak most értésére hozza: hogy az udvari kamara részéről utasítást nyert az Anaraczy-birtokok értékének kipuhatólására; e tudósítást Pálffy iránti különös figyelméből tette.

A. I. L. V. F. 8. N. I. r., eredeti latin.

252. — 1633 szeptember 3. Haditanács Pálffy Istvánhoz a kinevezendő nógrádi kapitányról.

Pálffy a nógrádi kapitányi állásra még több személyt terjeszsen elő a királynak. Pálffy a lévai kapitányságra Izdenczyt hozta javaslatba; talán ezt vagy Sibrikot lehetne egyéb képzett egyénnel a nógrádi kapitányságra ajánlani.

Az ajánlatba hozott Horváth még fiatal és tapasztalatlan oly kiváló végvár élére. A nógrádi kapitányság betöltése után lehetne őt talán előléptetni.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 44., eredeti.

253. — 1633 szeptember 13. Bécsből. Questenberg Pálffy Istvánhoz. A nógrádi kapitányság betöltéséről.

Pálffy a haditanácsnak jelentette volt, hogy a nógrádi főkapitányságra Horváthon kívül más alkalmas s képzett egyént nem ajánlhat. Questenberg említi, hogy Soós István nem rég ajánlotta föl szolgálatát a királynak. Questenberg Soóst vitéz katonának ismeri. Soós ügyét Pálffy megfontolásába ajánlja.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 47., eredeti.

254. — 1633 október 15. II. Ferdinánd Pálffy Pálhoz a portára küldendő követnek adandó utasítások ügyében.

A király nem sokára fényes követséget óhajt a török portára küldeni. Miután a király a követség oratorának: gróf Puchheimnak adandó utasítások érdekében tanácsosainak véleményét tudni kívánja, megkeresi Pálffyt, hogy tanácsait vele mindenesetre közölje.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 11., eredeti latin.

255. — II. Ferdinánd országgyűlés ügyében ír Pálffy Istvánnak 1633 október 19-én Eberstorfból.

Miután Ferdinánd az országos zavarok s az uralkodó ragály miatt a szándékolt országgyűlést meg nem tarthatta, kérdezi Pálffy-tól, hol s mikor lehetne az országgyűlést legközelebb megtartani?

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 51.

255/a. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz a törökhöz küldendő követség ügyében. Bécs, 1633 október 25.

Miután a portához küldendő követség nem sokára útnak indulandó s a kir. tanácsosoknak véleménye is kívánatos arra nézve, mely megbízást nyerjen gróf Puchaim a portához küldendő követség oratora, Ferdinánd fölhívja Pálffyt erre vonatkozó véleményének előterjesztésére.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 52., eredeti.

255/b. — 1633 november 14. Rétéről. Csáky István gróf Pálffy Istvánhoz. Puchaim Törökországba megy. Csáky s a királyné óhajtanak a portáról lovakat hozatni. Pálffy kérje Puchaimot, hogy a lovakért menő szolgáltnak kezére járjon.

. Rétei Bálint uram házánál kelletvén ez egy éjjel meghálnom, ő kmétől érttettem, hogy Pukhom Uram nem késnék hanem mennél hamarébb meg akarna indulni, azért mivelhogy Bécsben létemben tudtára adván ő Kk, hogy én is szolgálmat akarnám az portára lóért ő kmével együtt bocsátanom, kire ő kme nagy szeretettel ajánlotta akkor magát énnekem. Nem kételkedem azért most is az ő kgme hozzám való jóakarójában, de mégis hogy jobban essék az dolog, akarám Kdet is mint jóakaró Uramat és Atyámfiaát ez levelem által kérnem, hogy ez dolgot recommen-talna ujobban Pukhom Uk. ha Isten életemet megtartja Kgd is parancsol nekem valamiben tudok kész szolgáljára talál Kd. Ebbeli szándékomat az Feiedelem asszony is ő Felsége megértvén mind-járt szolgálit készítette, hogy ő Felsége is hozasson valami vehem lovakat, de az az ő Felsége szolgálja az nagy szemfájás miatt semmiképen el nem mehet arra az utra, hanem ugyanazon én szolgálimra bizta akarátját ő Felsége is, és egy törökül tudó régi lovasát adjungálta az én szolgálím mellé. Ezen dologról úgy hiszem talán eddig is megtalálta levele által ő Felsége Pukhom Uramat. Kérvén, hogy ő Felsége tekintetээр is lenne jó akarattal

az en szolgálomhoz, mivelhogy nem csak nekem hanem ő Felségének is fognak szolgálni.

Az Pukhom Uram jóakarátja pedig ezekben az dolgokban fog kívántatni. Hogy mind az ott ben az Portán abból az provisióból, melyet ordinarie az ilyen főköveteknek szoktak subministrálni tegyen ő Kgme az ő Felsége és én tőlem elbocsátott szolgálknak is részt, hogy amely költséggel expedáltuk őket fordíthassak inkább azt a lovak vásárlására hogy sem magok táplálására. Másodszor: hogy ha elébb dolgukat végezhetnék az portán, hogysem az főkövet ki innen onnét találjon módot benne a miképpen bátorságosan jöhessenek ki az mi szolgálk az lovakkal onnét az ő kme neve alatt, mintha ő kme szolgálk és lovai volnának. Mely dologban ha az ő felsége tekintetéért s az én szolgálatomért is jó akarátját fogja mutatni az szolgálkhoz Pukhom Uram, bizonyosan elhittem nem lesz en kk ő Felége haládatlan erette, amint hogy talán vagy en is módja benne hogy ebbeli kd. és Pukhom Uram jóakarátjáért kedveskedhetik kteknék ő Felsége

A. I. L. 5. F. 4. Fr. 38.

255/c. — 1633 december 18. Haditanács Pálffy Istvánhoz a szentferenczrendi szerzetesek által venni kívánt házak ügyében.

A szentferencziek (bizonyára Ujváriak) 602 forintért öt házat s egy üres házhelyet kívánnak venni kolostoruknak terjesztésére. E vételre nézve már egyezés is jött létre. Miután ezen házak átadása, különösen e téli időben nagy hátránnyal van a katonaságra nézve, Pálffy gondoskodják arról: hogy az említett pénzért más alkalmas házakat lehessen venni, hová a katonákat e hideg évadban el lehetne helyezni. Azon pénzért lehetne majd más helyen is házakat építeni a tavasz beálltával. Ezért egyezkedjék a pater franciscanusokkal, hogy a katonákat még tovább hagyják a vett házakban lakni.

A. I. L. 5. F. 8. Fr. 45.

255/d. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz a várakban követendő óvatosságról. Bécs, 1633 december 24.

Ferdinánd elrendeli: hogy a vándorló s utazó egyének pontosan megvizsgáltsanak és csak azokat szabad tovább engedni,

kik minden gyanút kizáró bizonyossággal rendelkeznek, annál kevésbbé szabad a váraknak ágyú- és lövészetét valakinek megmutatni, mire nézve csak határozott királyi engedély képez kivételt. Ferdinánd meghagyja Pálffynak: hogy e rendeletet alárendelt végházaiban tegye közzé.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 53., eredeti.

1634.

255/e. — 1634 január 6. Budetin várából. Ostrosith Borbálya Pálffy Istvánhoz. Meghívja Pálffyt Szunyogh Ilona s Balassa Endre kézfogójára.

Az fölséges Ur Isten kegyes atyai szívét viselvén az emberi nemzethez, ha szintén jobbulásunkért keresztet bocsát is reánk, mindazonáltal annak elviselhetésére nem csak erőt ad, de az ő irgalmasságából vigasztalást is nyújt. Mivelhogy Istennek rendeléséből és közönséges köröztény (így) Anyaszentegyháza szokása szerint, járulván ahhoz az Atyafiaknak ő keglmknek consensusa is, hajadon leányomat ngos Szunyogh Ilona asszonyt az tekintetes és nsgos Gyarmathy Balassa András Uramnak örök házastársul ígértem. Kézfogásának napját pedig egyenlő akaratból rendeltük pro die 19 proxime affuturi mens Febr. azaz Dnica Sexagesima itt Budetini Várba. Ezokáért kérem Nagodat mint jóakaró Uramat Asszonyommal O Nsgával és az Nsgd szép magzataival együtt az megnevezett nap ebédre és következő más napra, hasonló több jóakaró Ur Atyámfiai között jelen lenni méltóztassék, hogy a Ngtok becsületes és kívánatos jelen létével szerelmes leányom kézfogását ékesítse.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 22., eredeti.

255/f. — 1634 január 17. II. Ferdinánd meghagyja Pálffy Pálnak: hogy a magyar kir. kamara részéről száz mázsa sárga viaszt szolgáltatson a császári udvarhoz.

A m. kir. kamara tanácsosai mentegették magukat a királynál, hogy nemcsak száz mázsa sárga viaszt, de még ennek a felét sem szolgáltathatták a királynak, valamint a száz mázsa viasznak megfelelő 2500 ren. forintot sem.

A király erélyesen sürgeti Pálffyt: hogy a m. kir. kamara vagy a császári udvarnál nagyon szükséges sárga viaszt, vagy pedig ennek említett egyenértékét haladéknélkül fizesse ki.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 12., eredeti latin.

255/g. — 1634 márczius 10. Bécsből. Questenberg Pálffy Istvánhoz. Magyar katonák toborzása.

A király magyar katonákat óhajt toboroztatni. Questenberg 8—10 nap mulva remél e célra szükséges pénzt megkapni. A toborzást leginkább Pálffyra szeretné bízni.

Questenberg amúgy távolról hallotta, hogy a magyar katonákat különféle kapitányok alá sorolnák, a nélkül, hogy egy magyar főkapitánytól függenének. «Wie ich von weiten — így ír — wersteh, so gehet man mit unb, die hung. nation unter unterschiedlich Obristen ohne dependens wom einem absonderbaren hungar. Capo zu werben; wiel gewertig sein, was man resolwieren und mir befehlen wird».

A. I. L. V. F. 2. Fr. 23., eredeti.

Pálffy e tudósítás következtében haladék nélkül kérdezősködött a toborzásról. Questenberg márczius 17-én azt felelte, hogy a magyar toborzásról még nincs értesítése. A toborzandó lovasok száma háromezerben van megállapítva, kik különféle kapitányok hatósága alá fognak beosztatni. Később mindig lehetend a toborzottak főkapitányára (capo) nézve határozni. Én is — így ír — azt teszem, amit parancsolnak, pénzt ugyan még nem kaptam, s azt sem tudom, mikor fogok kapni; minden lassan megy.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 24., eredeti német.

255/h. — 1634 márczius 23. Nógrádból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Hadi szolgálata viszonyairól és fizetéséről.

Az Nagd Posonból 17 praes. írt levelét tegnap Spáczy Márton úr küldé meg Palánkról, az mellett ír á ő kglme, hogy In Ndat bévitte Ujvárban hetfőn. Az Ngd levelére írhatom Nkg, hogy én soha még ő felségének, sem az hadakozó Tanácsnak decretumát nem láttam az ujvári viceségről hanem az Palatinus Nk írt ő felsége leveléből értettem elsőben, s azután az hadakozó tanács nékem írt leveléből. Emlékezheti Ngd jól reá, hogy karácson előtt felmentem vala, és készen offeráltam magamat az Ngd mellett való ő felsége szolgálatjára; de mind csak tempórizálának nem conveniálának velem azok, az kiket illetett az dolog. Nagk megbeszéllettem méltó kívánságimat bemenetelem előtt, s Ngd helyén is hagyta, s keveslette is. Utolsó resolutiója Praeses Urnak

O Ngk az volt: hogy most haza mehetek, s mennél hamarább expediáltatja dolgomat. Én is in scriptis adtam O Ngk kívánságot, s azt is mégírtam: hogy Ferenczfire bízom, s ha azokban az ő felsége kegyelmes resolútióját értem, úgy tudom mihez recommendálnom magamat. Ennek im látja. Ngd hogy 3 egész holnapja, de énnekem senki egy ígét sem jelentett róla, hogy pedig Bécsbe tekeredjek vagy haszontalanul költsek, nekem értékem nem szenved, elég volt, hogy módot mutattam írás által, mint tudhassam az ő felsége intentióját és abban is határt szabtam, mire menjen Ferenczfi úr ugyan írásban. Ítélsz azért okosan N. ha én rajtam múlt-e az dolog eddig.

Jót tudja N. az ott való költséget, tudja az fizetést is; ha ő felsége kegyelmesen azokra az én kívánságaimra nem resolválja magát, soha nem persistálhatnék azon az fizetésen, hanem az magam kevesét kellene elvesztegetnem. Ez az oka Ngos Uram, hogy nem ajánlhattam azoknak effectuálása nélkül magamat. Azok penig (hogy rövideden reiteráljam Nk) csak ezek: hogy az eddig való szolgálatomban pro residentia házat vegyen, vagy arra 400 tallért adjon ő felsége. 2. hogy szolgálaim ruházatára is 2 hó posztó adasson. 3. hogy de restantiis számot vetessen velem pro futura assecuratione. 4. hogy Körmöczről esztendőnkint fizetésemben ezer frntot deputáljon.

Hogy maga akar Commissarius lenni; arra érdemetlen vagyok: de ezekre ő felsége kegyelmesen resolválna magát, azbéli Nagd maga ajánlását Isten életemet halasztván, meg ügyezem Ngk szolgálnom.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 40., eredeti. Sajatkezű írás.

255/i. — 1634 márczius 30. Pozsony. Pázmán Péter gróf Pálffy Pálhoz. Megköszöni, hogy egy discantista gyermeket küldött Pozsonyba.

Salute ac officiorum addictissima commendatione praemissa. Istentől lelki és testi jókat kívánok Kgdnek megadatni asszonyommal és kgdnek minden jóakarójával egyetemben. Megadták a kgd levelét, s hogy Kgd a Discantista gyermeket is ide küldötte, igen jó néven vettem Kgdől. Mivel itt olyas musica nincsen még, ez ideig meg nem próbáltathattam; de amint látszik jót remélhetni belőle. Ha Isten Szombatban viszen (aminthogy a husvéti ünnepre akarok menni) megpróbáltatom, s leszen ott módja a tanulásban. És mivel ott is Isten tisztességére leszen,

Isten is megáldja Kgdet, s más occasiokkal én is megszolgálom Kgdnek ilyen jóakarátját Emellett kérem Kgdet contiunálja elébbi hozzám való szeretetét s jóakarátját és ha mi jó hiriei lesznek, közölje én velem is. Mivel pedig néha alkalmatlan dolgok is történnek, valamint a hírek érkeznek, aszerint írja meg Kgd; igen jó néven veszem Kgdől. Asszonyomnak Kgd ajánlja szolgálatomat.

A. I. L. V. F. IX. Fr. 79., eredeti magyar, sajátkezű.

255/j. — Murcza budai vezér basa Pálffy Istvánhoz magyar katonák garázdálkodásáról. 1634 június 17.

. Minden mi hozzánk illendő tisztességes, jó szomszédságos barátságunknak ajánlása után kívánom Istentől sok jókat megadatni te nagyságodnak.

Bizonyosan szintén most hozzák meg hírét az nagyságod botja alatt levők, mint 40 lóval ujabban alácsaptak a Bács-megyére, két szegény rácz falubelieknek egészen minden barom és ménes marhájukat Gyarmat felé fölvitték. Tegnap napon a pesti vitézek Hatvan felé valami utasokat kísérvén, megtérvén egynehány [faradott marhát is reája találtak, kiket el nem hajthattak, el kellett hagyniok. Ezt nagyságodnak azért adjuk idején értésére, mindnyárt küldjön alá Gyarmat felé, meg fogja tapasztalni: így vagyon. Ha azért tisztje szerint visszatéríteti a marhát és a kik cselekedték tisztje szerint megbünteti, ha pedig ugyancsak elfogja hallgatni, e részről való vitézlő renden valók a bosszút fognak érette állani, nem innét ez részről, hanem onnét lesznek minden ujabban való veszekedésnek okai. Választ várunk nagyságodtól. Isten sokáig éltesse nagyságodat. Iratott Budán die 17 junii 1634.

Nagyságodnak úr jó szomszéd barátja.

A. I. L. 4. F. IX. Fr. 26.

255/k. — Forgách Zsigmondné, szül. Pálffy Kata 1634 július 21-én Tavarnokról Pálffy Istvánhoz. Birtokjog biztosításáról, Forgách Ádám által okozott károk megtérítéséről.

Alaghyné Berényi Zsigmondnak egy házat szőlőkkel együtt 2 vagy 3 ezerben inscribált. Forgácsné ugymond — birtokában lévén az emez inscriptióra vonatkozó prókátor-levélnak, majd

önmaga lesz — ha majd alá megy (t. i. az illető ház helyére) — prókátora Pálffy Istvánnak.

Köszöni, hogy Pálffy István német kisasszonyt szerzett neki.

Pálffy Istvánnak Forgách Ádám ügyében előadott kérését nem teljesítheti. A Forgách Ádám által Forgáchnének okozott kár nem 2000 vagy 3000, de 6000 és 7000 forintra becsülendő. Forgáchné ezüstkészletét kénytelen volt Bécsben zsidóknál és egy gyógyszerésznél elzálogosítani.

Forgáchné elkeseredéssel ír Forgách Ádám felől, ki neki sok gonoszságot cselekedett. «Ó mely alázatos most — írja Forgáchné — hogy nincsen módja a ragadozásban; de lám, mikor nyargaltatott, akkor minden jószágomat megemésztvén, magamat is csaknem halálra kerget vala, most is annyira vagyok miatta, hogy ágyamból is sem kelhetek fel; ezután is az ő busítása teszen engemet koporsóban».

Forgáchné e levelével protestált Pálffy István ellen, kérvén őt, hogy a neki járó kártalanítást eszközölje ki, mert ellenben kénytelen lesz önmagát kártalanítani.

Forgáchné Zsigmond fiát szombaton leküldte nagyanyjához, özv. Pálffy Miklósnéhoz.

B. I. L. 4. F. 7. Fr. 1., eredeti magyar.

255/l. — 1634 szeptember 5. Vöröskőről Bazinba. Özv. Pálffy Miklósné fiához, Pálffy Istvánhoz. Barátságos levél.

Pálffyné jelenti, hogy övéivel Vöröskőről korán reggeli után Bazinba akar indulni Pálffy Istvánhoz, hol meg akarja nézni ennek lakását (t. i. a bazini várat); innét azután együtt indulnának vacsorához Sz-Györgyre.

A. I. L. 4. F. 10. Fr. 15., eredeti német.

255/m. — 1634 október 20. Orth várából II. Ferdinánd tanácskozássra meghívja Pálffy Pált.

II. Ferdinánd tekintettel a december elején tartandó magyar országgyűlésre s különösen az ennek tartama alatt felmerülendő királyi udvari költségek, s a kir. kamara által előadandó országgyűlési pontokra nézve, az udvari kamarai tanácsosokat értekezletre hívta össze. Kívánja, hogy Pálffy ezen értekezleten részt vegyen.

A. I. L. 4. F. 10. Fr. 13., eredeti latin.

255/n. — 1634 november 11. Garany. Pálffy Kata Pálffy Istvánhoz. Alaghyné haláláról. Tállya birtokáról. Pálffy Kata testvéri szeretete Pálffy István iránt.

. Allaghiné asszonyom véletlen halála mint esett legyen, ezen órában mit írjon Bornemisza U. Kk szerelmes Bátyám U. in specie levelet felküldöttem ezen szolgálmtól póstán, tudván, hogy Kegyelmednek legközelebb való jussa legyen Tállyához; énnekem pedig mivel Kegyelmednél kedvesb Atyámfia ez világon kgdnél nincsen ezért tartoztam Knk értésére adnom, de főképpen az Kgdnek szükségemben való sok jó tette és atyafiai szolgálatja kényszerített reá, Kérem ez okáért kgdet mint életemig szerelmes Uramat Bátyámat, engem vagy ezen szolgálmt által minden késedelem nélkül tudósítson, Kgd, mit köllessék cselekednem kgd képébe, beszállítsam-e szolgálmat vagy kgd maga szolgálit bocsátja alá teljes információval mit köllessék cselekednünk; minek előtte a dolog Palatinus Urunknak is legyen hírével.

Aztat is siettem kdhez felküldenem. Nyáry asszonyom negyed napja hala meg, de az pestisban, immár megítélheti Kgd szerelmes Uram Bátyám mint szálljon Palatinus Uramra a jó szerencse, mily nagy urasághoz jut. Csaknem harmada az országnak övé leszen. Édes szerelmes Uram Bátyám ne késsék kgd a dologgal

A. I. L. 4. F. 7. Fr. 28., eredeti magyar.

255/o. — 1634 november 22. Marchegről. Gróf Pálffy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Tállya birtokáról.

. Az Kgld levelét énnekem megadták. A mi az Alaginé asszonyom halálát illeti nem költett Kgdnek köszönni, mivel én a miből tudok tartozom Kgdnek szolgáltni. Bánom hogy az Tállyai jószággal úgy bánt Kgd, mert az most Kgdé lehetett volna, de mivelhogy én soha nem tudok szolgáltni Kgdnek, most is békét hagyom, és meg nem irok opiniomat, mit köllessék Kgnek ebben cselekedni. Csak azt irom, hogyha én dolgom volna az, és ha én Kgdde volnék azon volnék, hogy mostan hatvan vagy hetven ezer frntot fizetnének meg Kgdnek.

Mi a gyűlést illeti, én abban egyebet nem tudok, hanem hogy meg leszen. Mivel ő fölsége resolutus, hogy meg akarja tartani. De azt vélem egynehány nap még elhalad

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 45., eredeti.

255/p. — 1634 deczember 7. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz Tállya birtokáról.

Pálffy István Tállya vára s uradalmáról a m. kir. kamarához levelileg információt küldött; a hivatalos informatiót a kamara 1634 deczember 7-ig még nem kapta meg az illetékes helyről.

255/r. — 1634 deczember 26. Nagyszombat. Pálffy Miklós Pálffy Istvánhoz.
Fiúi levél.

Atyját névünnepén helyesen írt magyar levélben melegen és fiúi szeretettel üdvözlőlvén, a többi között kívánja, hogy atyját a jó Isten a szegény megromlott hazának épülésére sokáig csendes békességben és jó egészségben sokáig éltesse.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 29., eredeti.

1635.

256. — 1635 január 3. Nagyszombatról. Pálffy Tamás Pálffy Istvánnak boldog új évet kíván.

Kívánja: hogy Pálffy Istvánt Isten a szegény megromlott haza épülésére az egész kereszténység javára sok esztendeig éltesse és hogy országunknak csendes békességet adjon.

A. I. L. 4. F. 7 Fr. 30., eredeti magyar sajátkezű levél.

257. — 1635 február 3. Sopron. Pázmány Péter Pálffy Istvánhoz Benyék ügyében.

Bizonyos Benyék ügyében Pálffy I. Pázmányt megkereste volt. Pázmánynak erre nézve a másik félt is meg kell hallgatnia. Pázmány Szalay Tamástól kért információt a dolog mibenlétéről. Pázmány nem sokára készült Sopront elhagyni.

A. I. L. V. F. VI. Fr. 16., eredeti magyar.

258. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Balassák ügyében. Sopron 1635.
Február 8.

Balassa Imre és Ferencz fivérek panaszt emeltek a gyarmati főkapitány ellen, hogy ez őket birtokjogaikban háborgatja. Ferdinánd meghagyta Pálffynak, hogy Balassák panaszos ügyét vizsgálja meg,

s ha a gyarmati kapitány hibás, Balassáéknak elégtételt szolgáltatson. Ha a végházak területén ily panaszos ügyek tárgya kétes, Pálffy köteles lesz ezeket megvizsgálni s az eredményről Ferdinándot tudósítani.

A. I. L. 4. F. 2. Fr 56., eredeti.

258/a. — 1635 febr. 26. Kecskemét városa Pálffy Istvánhoz megrendelt darutollak ügyében.

Pálffy megkérte Kecskemét városának előljáróságát, hogy neki több szép darutollat szerezzenek, melyek úrnak valók lesznek. A Kecskemétiiek azonnal megbízható embert küldtek Becskerekre és Kis-Erdődre, de ez nem kaphatott szép szőke darutollakat, mivel a nyáron és őszön nevelt szép tollakat Sz. Dömötör napja táján majd Erdélybe, majd Kassára adták el a darumadarakat tartó emberek. Télen a nagy hidegben levágják az ilyen madarak tollait s megnövesztetik. A tollak ára 12 frnt. (Nem tudni vajlon egy darab tollat értettek-e ez árban.)

A. L. V. F, 2. Fr. 25., eredeti magyar.

259. — 1635 márczius 16. Nógrádból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A törökök lőszert szállítanak. Esterházy egy rabnak fülét metszeti el. A végházak állapota. Esterházy a pöstényi fürdőbe készül.

Az másik héten két öreg gimíara Budából feles port, 600 álgú golyóbist, ágyútengeleket, vasas rudakat, s ahoz való egyéb vas- és faeszközöket hordván az Dunára, Nsgos Uram mindazt hirdették az törökök, hogy Esztergomban hozzák, de éjel, két sájkát kötvén melléjük alávétték az Dunán s nem tudván az bolondok, hogy még Erdnél nem ment volt ki az jég az Dunából, éjel megakadtak az setétben és harmadnapi veszekedések után majd 300 paraszt ember segítségével úgy eveztek ki Erdhez, és ott várták meg, míg az Dunából elment az jég; de bizonyos, hogy szintén az császárhoz viszik

. Jó emberem izené tegnap Nsgos Uram, hogy az hidat igen sietteti az vezér, s általán fogva Irsaszeget és Jászberént meg akarja építeni, mely két hely oly ártalmas hely, hogy valamennyit ujonnan építet, annyit nem árt, mint a kettő, ha megcsinálja. ki

noha az békesség ellen lenne, de még mi opiniót kérdünk és eszegeyülünk (még ha lenne kivel) addig bizony ő azt meg is csinálja, ha ugyan akarja. Én azért vigyáztatok reá, s készülletekre is, s ha mit értek, tudtára adom Nk. Az is bizonyos, hogy az vezér Imrehas basáját rendelte ő felségéhez oda föl. Bayran után el is küldi, ha onnét felül eléb nem érik levellel, vagy követtel. Most ezeknél egyebet olyast nem értettem, hanem a váczi Bék írt vala ma ötödnapja, hogy hitlevelemet küldjem be, az vezér parancsolatjából küldi 3 vagy 4 eszes okos főemberét hozzám; megírák neki, hogy most az országgyűlésében igen erősen megtiltották az Ngd hire nélkül vélek való conversatiót, hanem ha mi dolgok vagyon, írják meg s azonnal választ adok reá, de semmit nem irának. En metszetém el egyik fülét az én Achmet Aga rabomnak, mivel egy holnapra eresztette volt be egy rabomat orra s füle kötése alatt, s váczi emberek előtt az rabokkal tétettem vala törvényt reá, mindazáltal hat napot hagytam volt neki s azon váczi emberektől egynehány úr embernek írt, de mivel semmi sem költ dolgában, én is elmetszetvén egy fülét beküldém, kihez képest az vezér is minden rabjait udvarában vitette volt, hogy ő is úgy cselekszik, de meggondolta magát, s nem bántatott egyet is

Az mi végházaink Ngs Uram mind megbódultak, az mely mohon hirdetik az jobbágyok kikérését, ha csak simpliciter azt is ki kell adni az ki az török insége miatt ment az ő felsége szolgálatjára elég dolog; bizony ennél is jobban megpusztulunk, ha valami cautiót nem tesznek benne; egyébiránt ki jön ilyen nyomoruságra, ha paraszt embernek nem szabad? Az mely új népet rendelnek fogadni, ki fogadja azt? Ki vegyen reá? Ki szedi be a pénzt, ki fizet? semmit ebben nem rendelt az ország. Sokat látok én többet is abban ilyent, de ha onnél felől ő felsége nem segít az végházakon, az fél harminczadból ki nem sül ugyan

Ngdat mint Uramat igen kérem, ne legyen ellene, az nagyhéten Zólyomban megyek házam népéhez s onnét még Sz. György nap előtt az Pöstyén hévvizben, az kihez minden esztendőben szoktam

260. — 1635 márczius 23. Pozsonyból Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Cardinal részletekben akar fizetni Pálffy Istvánnak.

... Úgy vettem eszembe, hogy Cardinal Uram Kgdnek most csak az harminczhatezer frntot le akarna tenni, a többit úgy mint tizenhatezeret ennek utánna cum sua commoditate. Kgd lássa a dologhoz mit cselekszik vele Kgd. Ez én Kgdnek in Confidentia meg akartam jelentení.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 46., eredeti.

261. — 1635 márczius 30. Pálffy Kata Pálffy Istvánhoz. Bizalmas magán levél Nagyszombatról.

.... Ide Szombatba jöven, reménlem az édes Uram Bátyám, hogy ha Ujvárbán Kegyelmeddel szemben nem lehettem, tehát az ünnepekben Kegyelmeddel Vereskőben együtt lehetek, de ehhez sem lón szerencsém Kegyelmedet kérem mint szerelmes Uram Bátyámat énnkem megbocsássa Kgd, hogy oly paraszt vagyok, de az ki hol bizik, ott hizik, kérem kegyelmedet énnkem Bécsből küldjön Kgd egy kalapos süveget, széles kari-májút, mivel a sok épülethez járván, sokszor verőfényen kell ülnöm.

.... Ezzel nem búsítottam volna; de sem Posonban, sem Bécsben nem találtam.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 32., eredeti.

262. — 1635 május 8. Hefflan. Gróf Esterházy Miklós gróf Pálffy Pálhoz. Regécz birtokáról és ellenségeiről.

Esterházy nem tudja mit írjon már Regécz felől. A cardinálnak mindennapi kérdésére s ellenvetéseire ráállt saját megaláztatásával is, s Regécz ügyében való igazságát is néhány ízben eléggé bebizonyította. Nem tudja mi okozza a végzés nehézségeit. Már bele is unt. Ha előre tudja vala, mily akadályok fognak követelésének útjába gördülni nem csak Regőczen való pénzeért de millionért sem fogott volna igényének foganatosításához.

E levél utóíratában sajátkezüleg ezt írja: Ha ő felsége, az én kegyelmes Uram magános resolutiókat az én dolgaiban nem teszen gonosz akaróim ellen, azok soha — meg nem szűnnek az engem vádlás — az ő felsége molestálásától s mind az mostani dolgaiban s mind azután valóokban sinistra interpretatióval unta-

lan rajtam lesznek kitől félek igen, hogy ő felségével is igen untassák. Kímed mutassa kérem jóakarátját, mert igen elmulék az tizenötöd nap, talán valaha fölkel — az e napon is.

A. I. L. V. F. IX. Fr. 53.

263. — 1635 május 14. Galantháról. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. Esterházy fürdőzése. Bosnyák temetése. Balassa Ferencz szemtelen kívánságai.

Megírtam vala Nk. Nógrádból, hogy szükségképen ki köllték jönnöm az héviz kedveért. Isten engedelmeiből azért elvégezvén az fürdést ide Galántára jöttem, s az szegény Bosnyák úr temetését itt várom meg, tudom akkor, ha eléb nem is, szemben lehetek Nddal.

Nógrádból az hévizben küldte utánnam Vice-kapitány Uram az Nsgd levelével együtt az ő felsége két rendbeli parancsolatját, az Balassa Ferencz supplicatiójával együtt. Én Ngos Uram kész lettem volna az N. parancsolatja szerint abban fáradni, ha otthon ért volna az N. levele, de akkor semmi más nem lehetett volna immár a dologban, mivel szegény Balassa Imre megholt volt már. Nem győzött eléggé csodálkoznom az Balassa szemtelenségén; hallotta az egész ország mit mondott András bátyja szemében neki, hogy se neki, sem Imrének semmi panaszuk Kéri uram ellen nincsen, hanem mindnyájuk hire nélkül magától indult el ebben.

Az penig az jeles dolog Nags Úr, hogy amazok Principálisok lévén és birván is az jószágot, egy szót sem szólnak hozzá, hanem az kinek egy jobbágya síncs, ott az várban is semmi része, semmi jövedelme, az ő ógállja ilyen igen az dolgot. Osztán micsoda számár kívánság az, hogy az ott való szabad legényeknek az kapitány ne parancsoljon, holott minden végházakban úgy szokott lenni. Nagyobb ember Cardinál úr ő nálánál, s Palánkban kívül is az maga fundusán nem kívánja ez bolondságot. Soha ezután is oly ember ott Commissióban ebben nem lehet, az ki neki kedve szerint tehetne limitatiót. Az kőkastély kívánsága is hasonló számár kívánság, az residentia jó az kapitánynak, s vagy 70 esztendeje, hogy pusztán áll s most is csak imigy amugy vagy 70 esztendeje megfedve náddal.

De ezen nem szükség Ngs Úr törődni; ott neki semmije nem lévén, és az Principális meghalván, ebben maradhat pro hac vice az dolog, annyival inkább, hogy ezelőtt is hire sem volt szegény Balassa Imrének ezekben.

Most irák Ngs Uram, hogy Balassa Ferenczet Hont vármegye nem acceptálta; sokan contradikáltak főispánságának, és követeket küldtek ő felségéhez; ő is felment; hiszem rút gyalázatokat írtak reá az bátyjai, de ő rajta aprólékos szégyen nem fog

A. I. L. 5. F. 4. Fr. 43., eredeti.

264. — 1635 június 12. Prága várából. II. Ferdinánd 200 ökör elküldését kívánja.

A királynak legközelebb szükséges lesz udvara számára 200 ökör. Megkeresi Pálffy s hogy ezeket azonnal a királyi táborba szállitassa, s e célból mind az osztrák udv. kamarától, mind a csász. hadi kamarától szabad menevédet szerezzen magának.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 14., eredeti latin.

264/a. — 1635 június 23. Kassáról. Bercsény Imre Pálffy Istvánhoz Tallya birtoka ügyében.

Az minémű levelet Pálffy Pál uramnak Nagd akaratjából Tallia állapotjáról írtam vala, választ írt Ő Nga reá (az írja, hogy immár egynehány napig, míg az Palatinus Uram resolútiója megleszen, maradjon úgy az, amint eddig volt), annak utánna ha kezében adják végézét (?) Palatinus Uramnak, Nagd kezénél maradván Tallia, a mikor kiválthatja Palatinus Uram váltsa ki, addig Ngod birja, mint magáét. Azért tudom hogy immár nem késik (?) az Palatinus Uram resolútiója is, s mihelyt úgy leszen Talliát is mingyárt ugyan derekasan az Ngod szolgálai kezében bocsátom

A. I. L. V. F. 2. Fr. 26., eredeti.

265. — Részletes kimutatás a Pálffy István részére utalványozott 40 ezer frntnyi királyi adománynak kifizetéséről. 1635 július 18.

Illmo Domino Comiti Stephano Palffy ab
Erdeöd etc. Vigore mandati Suae Mttis die
4. Aprilis Anni 1623 Ratisbonae emanati gratiae
nomine exolvendi collati sunt fl. 40.000 — kr.

Solutio.

Iuxta Commissiones et quietantias noviter
revisas testantibus Rationibus dñorum percepto-
rum camerae soluti comperiuntur sequenti serie.

Anno 1627 ex tricesima Zempciensi ... fl. 4737 — kr.

Eodem anno vigore cessionalium Suae Illustrimae

Dominationis soluti ... fl. 1450 — «

Anno 1628 ex Summa Inscriptioalium Arcium

Zythna et Chábrágh levati ... fl. 10.000 — «

Eodem anno soluti ... fl. 4280 36 «

Anno 1629 soluti ... fl. 4320 42 «

Anno 1630 soluti ... fl. 2043 60 «

Anno 1631 }
Anno 1632 } nihil in rationibus Perceptoris

Anno 1633 soluti ... fl. 4833 60 «

Anno 1633 nihil in rationibus Perceptoris.

Huc etiam computantur census in Dominiis
S. Georgii et Bozin ex censura Camerae qui anno
1626 per Provisorem Suae Illmae Dominationis
exacti sunt licet alias Suae Mattis fuerint, con-
stituentes ... fl. 610 02 «

Latus et Summa facit ... fl. 32.275

Restant sic ... fl. 7725

Notandum

In Rationibus Domini Tricesimatoris Zempci-
ensis scribuntur soluti

Anno 1631 flor. 4000, sed tantum super florenis
2994/60 produxit quietantias qui anno 1633
sunt Rationibus Dmni Preceptoris inferti et
sic docent Quietantiae Domini Pálffy solutos
residuos ... fl. 1005 40 «

Anno 1632 fl. 1698; sed tantum super flor. 1452
pro duxit Quietantias, qui sub Anno 1633
sunt in computum sumti super residuis pro-
ducat Dominus Ekker Quietantias ... fl. 246 — «

Anno 1633 scribit Do. Ekker sed non produxit
Quietantias salutos ... fl. 2000 — «

Anno 1634 scribit Dominus Ekker sed non pro-
bat solutos ... fl. 4000 — «

Summae praemissae solutionis facit

fl. 7251/40.

Qui si comprobati fuerint tunc manebunt exolvendi

fl. 474/40

Actum in officina Rationaria Camerae Hungaricae 18. Julii
Anno 1635.

Emericus Lethenyei s. k.

A. I. L. 7. F. 12.

266. — 1635 július 19. M. kir. kamara gróf Pálffy Istvánhoz ennek követelései
ügyében.

Gróf Pálffy István a honvédelem érdekében a végházak katonái részére jelentékeny gabonát s egyéb élelmi készleteket szolgáltatván, ezeknek egyenértékét kérte a kamarától. Pálffy nevezetesen azt kérte: hogy a nádor — a Pálffy javára — Tállya mezővárosára beírt összegben kívül ennek kamatját is fizesse ki, ha valami fen fog maradni az Alaghiak hitelezőinek kifizetésére szánt 60 ezer forintból.

A kir. kamara ekkor még nem tudta megállapítani, vajon elég lesz-e 60 ezer forint az Alaghi hitelezőknek kielégítésére.

A király ezen kérdésben akkép intézkedett: hogy «azon összegből» (bizonyosan az említett 60 ezer frntot értette) 14 ezer forint Pozsony várának javítására fordíttassék. Ha pedig a 60 ezer frntból Pálffy követelésének kielégítésére semmi sem maradna fen, akkor ezt a kamara más forrásból fizesse ki.

A. I. L. 4. F. 8. N. I. u.

267. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz a rablók és kalandorok megtorlása végett.
Bécs, 1635 július 24.

Miután nem csak a zsoldos katonák, hanem kóborlók és rablók is csagatonként nyugtalanítják a törököket, a mint erről a többi között a budai Caymecamb is saját csausza által panaszkodott, II. Ferdinánd szigoruan meghagyta Pálffynak, hogy amennyire hatáskörétől kitelik, az említett békeháborítókat kárpótlásra készítse, s azon legyen, hogy ezek az elfogott rabokat váltságdíj nélkül, nevezetesen pedig Emirt, szolgáltság ki, s a gonosztevőket mások okulása végett szigoruan büntesse meg. Ha a rablók és kalandorok nem is tartoznának

hatósága alá, mégis ügykezzék őket lehetőleg elfogni és megbüntetni.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 59., eredeti.

268. — 1635 július 28. Pozsonyból. Pázmány Péter gróf Pálffy Istvánhoz a pozsonyi apácák kolostorának építéséről.

Pázmány megtekintvén ma az apácák kolostorának építési munkáját arról értesült, hogy Pálffy ispánja eltiltotta a kővágót a klostrom épületére szükséges kőnek vágásától. Pázmány nem teheti fel, hogy e tilalom Pálffytól eredne, s mindjárt meg is üzentette az ispánnak, hogy a kővágót munkájában ne akadályozza. Ily értelemben kéri fel Pálffyt is, hogy ne legyen fogyatkozás az építkezésben. Pálffy így Isten előtt is érdemes dolgot fog cselekedni.

Az utóiratban olvasható, hogy az ispán válasza szerint nem tőle származott a tilalom, s azt mondják, hogy ez magától Pálffytól jött. Pázmány ezt nem értheti, s újból kéri, hogy e tárgyban minden akadályt mozdítson el.

Jegyzet. Pázmány itt is, mint legtöbb levelében, Pálffyt compaternek — komának — czimezi.

A. I. L. V. F. VI. Fr. 18., eredeti magyar.

269. — 1635 augusztus 26. Pucheim gróf Pálffy Istvánhoz Tallya birtoka ügyében.

Pucheim ma volt az elnöknél s értekezett vele Tallya birtoka, valamint a nádor által Talliát illetőleg (valószínűleg váltság vagy zálogdíj) 15 ezer frtra kiállított határozatról. Az elnök oda nyilatkozott, hogy Tallyát a püspök és gróf Schlik is akarná, de reméli, hogy azt Pálffy fogja megkapni. Az elnök még nem kapta kezébe a nádor határozatáról szóló memoriálét. A (zálogváltság vagy beirati) összeget meghaladó többletéről az elnök (bizonyára udv. kamarai elnök) semmit sem akart hallani. Fischer már 1000—2000 akó bort s tekintélyes mérvű gabonát ajánlott, mind-azáltal Pálffynak legtöbb reménye van Tallyához

A. I. L. V. F. 2. Fr. 27., eredeti német.

270. — 1635 augusztus 29. Nógrádból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz
Budai nagy tűzvészről.

Nagk semmi olyas hirt egyebet nem írhatok, hanem tegnap vecsernyekor meggyulván Buda ez éjjel viradtig mind égett. Az vezér házatól támadott az tűz, az vár is mind elégett, kívül az vízvár is, és hatalmas nagy csűr s istálló, kiben egynehány ezer szekér széna lehetett, oly szörnyű széles is volt, hogy feléje sem mehettek az tűznek csak kényén égett. Azt mondják Ngs Uram, hogy két ezer házig égett meg. Ott ben voltak embereim, meg azok meg nem jöttek, egyéb particularékat is megtudok. Számtalan nyomorgatása leszen ezennel az szegénységnek miattok, sindelre, deszkára fogják erőltetni. Ndot kérem, informáljon N. ha ereszsünk-e be sindelt s deszkát, vagy mindeneket Nagdra igazítsunk. Ennek az szegény vácsi embernek

A. I. L. V. F. 4. Fr. 46., eredeti sajátkezüleg írt levél.

271. — 1635 szept. 3. Pozsony. Draskovith György vácsi püspök gróf Pálffy Pálhoz az ország kancellársága s a győri püspökség elnyerése érdekében.

«Az estve későn érkezék az én szolgám Turóczból kitől legelőször érttettem Cardinal Uram Ő Nga a szegény Canellarius Uram halálát. Azt írja Ő Nga nekem, hogy a míg el nem temetik a szegény Urat addig senkit nem commendál Ő Nga, és hogy csak azért nem késik ott, hanem egy hét múlva itt leszen. Ajánlja is magát Ő Nga ilyen szóval: Minekünk kegedtől semmi idegenségünk nincsen, és a mibe lehet minden alkalmatossággal örömet kedveskedünk Kgdnek. Kire én azt mondom, adja Isten. A Čamara postáját mindjárt az én szolgáim után megjött, ki Cardinal uram leveleit Törös uramnak adta Nagyszombatba; ma ebéd előtt várjuk Törös uramat ide, tudom ír azonnal Kegdnek. Nekem is egy levelet ezen Kama póstája kozott Cardinal uramtól, melyben csak az előbbeni levelére, kit az én szolgámtól ő Nga írt, remítálja ő Naga magát és hogy ide jövé, szól ő Nga mindenekről velem.

Palatinus Uram is ő Nga egy levelet ír nekem, melyben a maga opinióját tudtomra adja, melyet ő Felségének adott, hogy tudnia illik: én legyek Cancellárius, és Lippay uram győri püspök; avagy ha ő Felségének — úgymond — inkább így tetszik, Lippay uram Cancellárius legyen és én győri püspök, és a kettőnk püs-

pöksége közül vagy a váczi vagy a veszprémi, mely vacalni fog, adassék Böyte uramnak a szombati vicariusnak. Én a jóakaratot megköszöntem Palatinus uramnak, s azt írtam erre, hogyha ő Naga a Cancelláriusságot nekem kívánja, tehát a győri püspökséget is kívánni kellene, mert ez segíti azt. És ordinarie úgy szokott lenni, a mint például a szegény üdvözölt úr Sennyei, ő előtte Lépes, azelőtt Heresinczi és ezelőtt a Cardinal Draskovith; ezek mind Cancellariusok és együtt győri Püspökök is voltak. És hála Istennek vagyon annyi serénység és industria bennem, hogy mind a két tisztnak megfelelhetek és eleget tehetek. Így lévén a dolog, nekem most is, mint azelőtt csak szinte Kgdbe vagyon minden reménységem, mint legjobb és legnagyobb Patronusomban. Én is mind holtig alázatos és engedelmes szolgája leszek Kgdnek; és bizony életemet is nem szánom Kgdért adnom; mert ha mind a két tiszttal legalább vagy egyik vagy másik enyém nem lesz, igen megvetett és hátrahagyott embernek fognak engem tartani, s azután sem mehetek elő, mely örök gyalázatomra lenne. De Isten után bízom Kgdbe, mint igaz és hatalmas Patronusomba, kiért az Úr Isten is megáldja Kgdet.»

A. I. L. V. F. IX. Fr. 54., sajátkezűleg írt eredeti magyar.

272. — 1635 szeptember 6. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz. Miskoy lévai kapitányá neveztetett ki.

Jelenti, hogy Miskay lévai alkapitány (Obr. Lieutenant) lévai kapitányá neveztetett ki. Miskay fizetése május 1-vel kezdődik. Léva eddigi kapitányának Sibriknek fizetése pedig ugyanezen naptól fogva megszűnik, s ezért kárpótlásként ugyanazon időszakra, mint ujonnan kinevezett kanizsai alkapitány (Obr. Lieutenant) fog fizetést kapni.

A. I. L. 5. F. 8. Fr. 48., eredeti.

273. — 1635 szeptember 11. Vöröskőről. Özv. Pálffy-Fugger Mária fiához gróf Pálffy Istvánhoz. Köszönetet küldött vadhusért.

Szeretettel megköszöni a Pálffy István által küldött vadat. Nagyon szeretné, ha Pálffy — visszatérve a távolból s közel lévén — Vöröskőre jönne s a vadat együtt elkölthetnék. Pálffyné most egyedül volt Sybilla kisasszonnyal.

A. I. L. 4. F. 10. Fr. 16., eredeti német.

274. — 1635 szept. 23. Gróf Salm Gyula lakodalmára hívja Pálffy Istvánt.

Gróf Salm Gyula eljegyezte magának néhai gróf Collalto, Rombaldi egykori hadi tanácsi elnöknek, aranygyapjas rend vitézének és Thurn Blanka Pohixeme grófnőnek Julia nevű leányát. Esküvőjét Bécsben 1635 okt. 28. fogja tartani s erre Pálffy Istvánt s hitvesét rokoni szeretettel és szívélyesen meghívja.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 28., eredeti német.

275. — 1635 október 7. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz Bakos és Pálffy közötti feszültségről.

Bakoss Gábor füleki alkapitány lemondott állásáról. A király kívánja, hogy addig tartsa ezen állását, míg új utód ki fog nevezetni.

A Pálffy s Bakos közötti vitás ügy eldöntését a magyar udvari expeditióhoz utasította.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 49., eredeti.

276. — 1635 okt. 8. Oberstorf várából. II. Ferdinánd Pálffy Pálhoz honvédelem érdekében.

II. Ferdinánd a bécsi udv. kamaránál egy bizottságot alakított, melynek feladatául tűzte ki tanácskozni a felett, miként volnának végrehajthatók a soproni országgyűlés azon pontjai, melyek új katonák toborzására s a régi várőrségnek fentartására vonatkoznak. A király kívánja, hogy e bizottság tanácskozásában Pálffy és báró Questenberg Gerhard is résztvegyenek.

Pálffy, mihelyt e levelet megkapta, azonnal siessen Bécsbe.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 15., eredeti latin.

277. — 1635 október 29. Bécsből Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Lovakról.

. . . . Megadták édes Bátyám Uram a Kgd levelét. Hogy Kgd az Vöröskőbe való három gyermek lovat ide engedte, megszólalom Kgdnek. A mi a Miklóska dolgát nézi, valameg az én ménesem tart az lovakból meg nem fogyatkozik. Isten sokáig éltesse és nevelje. Az Khionasz (?) állapotja felől beszélgetek gróf Schlick urammal és tehetségem szerint szolgálom Kgdnek. Az Konkoly lovait látni elküldöm első alkalmatossággal. Nem kell édes Bátyám

az tégláért köszönni, mert én tartozom Kgdnek szolgálni és kedveskedni

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 53., eredeti.

278. — 1635 november 6. Mehemet bék Musztaffa passának esztergomi karinekamja Pálffy Istvánhoz az egyházi férfiaknak a törökök részéről való megterhelteséről.

Tekintetes és Ngos minekünk jó akaró ismeretlen vitéz Úr szomszéd barátunk, ez órában érkezék az Ngod levele, a mely levelében panaszkodást teszen Ngod, hogy mikor az esztergomi és párkányi vitézek kimennének az falukra néminemű szükséges dolgaikért Nagy-Sarlóban az Plebanusra szállanának és vele magokat tartatnák; kívánja Ngod, hogy attól megtiltanak a vitézeket azért a Ngod kívánságának eleget akarván tenni a jó szomszédságnak és ismeretségnek okáért azontúl a vitézlő agákat gondviselőket előnkben hivatuk és megparancsoltuk, hogy ennek utána anélkül el legyenek, hogyha kimennek az egyházi embereket semminemű terhel ne terheljék; nem is cselekedik ennek utána. Az Isten az én Kglmes Uramat Mustaffa Passat ő Nsgát behozván Nsgdal megismerkedvén jó szomszédságos barátja leszen Ngdnak, mi is igyekezzük az szent békességet megoltalmazni tehetségünk szerint, csak hogy egy nap egy éjel nincsen, hogy nyugodalmunk volna az környületünk való sok latroknak incselkedésétől és csak egy nap kárt nem tennének, a mint ennek utána Ngodat jóban és bűnében informáljuk, de legelső levelünkben nem akarok Ngdat sok panasztétellel informálni. — Isten sokáig éltesse Ngdat. Datum Strigonii 1635 6. Novembris.

A. I. L. 4. F. IX. Fr. 29.

279. — 1635 november 18. Sellye. Pázmány Péter gróf Pálffy Istvánhoz, ennek egy kívánságáról.

Pázmány, mint őszinte jóakaró, mindig ügyekezett Pálffynak kedvében járni, mit most is meg akar tenni. Ha Pálffy kívánja, Pázmány most is kész a nádornak írni, jóllehet nem hiszi, hogy ennek foganatja lenne. Jobb volna az ügyet akkorra halasztani, midőn mind ő, mind Pálffy Pozsonyban lesznek, hová Pázmány jövő csütörtökön akar utazni. Egyébiránt történjék meg a dolog Pálffy akaratja szerint.

A. I. L. V. F. VI. Fr. 20., eredeti magyar.

280. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz a közbéke ügyében. Bécs, 1635 nov. 24.

A jelenlegi budai vezér Budára érkezvén csausza által, nyilvánította Ferdinánd előtt azon szándokát, hogy kiválóan ügyekezni fog a békét fentartani. Ferdinánd ennél fogva meghagyta Pálffynak, hogy gondja alatti végházaiban a békekötés pontjai ellen semminémű kihágás ne történjék.

281. — 1635 decz. 1. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz: végvári tisztii állomások betöltéséről.

A hadi tanács jelenti: hogy Pálffy István javaslatára a füleki vajdaságra (Weidenschuft) Kovács Pál neveztetett ki. Pálffy I. iktassa őt be ez állásba.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 50., eredeti.

282. — 1635 december 8. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Mocsonokról.

Megírtam ma Ngk az ittvaló kvartirok rendit; de mivel Kéry urammal — Galántára kell mennünk s onnét Szombatban Palatinus Uram akaratjából, hogy értse Ngd most is meg akartam írni Ngk. Azért én itt Horváth Peter urra biztam az Uraimot s meg is hagytam a többinek is, hogy ő kgelmétől hallgassanak, és azt is mindenkinek Ordinantiájul hagytam, hogy az mit N. parancsol nekik ahoz tartsák magokat; ha pedig Ujvárban 3 vagy több lövés esik, igen sietve menjenek Ujvárhoz. Az kiket pedig az vizen túl hagytam lehetnek száz loval, azok Verebelhez fognak tartani, és ha kívántatik azokkal conjungálják magokat. Berencsen az kalocsai Ersek Uram lovasi lesznek, Mocsonokon, Királyin és Köpösdin, Palatinus, Bán és Draskovith Uram lovasi, Bábon Turzó Mihály uramé és Adam uré Mereögon. Ezek mind közel lesznek és ha kívántatik hamar összemehetnek. N. még is tartsa hirrel őket is, míg az Urtól informáltatnak...

...Isten engedelmeiből még e héten Nógrád felé akarok indulnom...

Czime: Az Tekintetes és Nagu Vitézlő Urnak Pálffy Istvány Uramnak ő Nagának adassék.

Az tardoskeddi bíró sietve küldje el ez levelett.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 49., eredeti, sajátkezű.

283. — 1635 decz. 12. Orthban. II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz az ország védelme ügyében.

Miután a törökök Győr és Újvár vidékét nemrég pusztították és gyujtogatták, s félő, hogy e garázdálkodást tovább folytatják, Ferdinánd meghagyta Pálffynak, hogy nyomban 150 lovassal és 100 zsoldos gyalogossal Újvárba menvén, az Újvárba kebelezett bányavárosi végházakat az ellenséges támadások ellen védje meg.

A. I. L. IV. F. 2. Fr. 60., eredeti.

284. — 1635 december 15. Nógrádból Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. A törökök veszteségéről. Esterházy egy időre el akar távozni. A hadi fizetés sürgetése.

Egyéb hirt nem írhatok, hanem az vezér minden bizonnyal jön be Budára; mind vizen szárazon elejbe mentek tegnap; kevesed magával vagyon, és szomoruan is jön. Nincsen jó hírük a mint bizonyosan üzenték tegnap egy emberemtől. Azt izente az, hogy minden népek az kiket által vittek az tengeren oda-veszett; és hogy csak merő hamisság volt az minapi örömük is. Az sindelt és deszkát honnét hordják Nags Uram nem tudom, de bizony eleget árulnak. Akarám Nk megjelentennem, hogy im tíz egész hete, hogy egy végben itthon vagyok, s talán két hétig itt lehetek; hanem Nk ne legyen ellene az Octáván nekem is dolgaim lévén az N. engedelmeből jó rendben hagynám az helyt, és az vicekapitányt is megvárván, s megértvén azt is micsoda spiritusa leszen az vezérnek, fölmennék oda fel.

Mi Nags Úr egy értelemmel követeket választánk fizetésünk solicitálására; Bornemisza Ambrust az lévai seregbirót és az itt való Mészáros János vajdát. Instructiót is adtunk nekik s írtunk is mindaz kiknek illet. Elsőben is Nagodat keresik meg, s mindeket Nagnak megjelentvén Nagod amiben hagyja őket, ahhoz tartják magokat; meg is indítjuk innét őket ezen héten. Most az Urak Posonban lévén alkalmas időben is leszen; elhittük, hogy Ő Nagok is segítenek mellettünk...

A. I. L. V. F. 4. Fr. 48., eredeti, sajátkezű.

285. — 1635 decz 26. Nagyszombat. Pálffy Miklós atyját, Pálffy Istvánt névnapján üdvözli.

Kívánja: hogy Isten Pálffy Istvánt — mint a Pálffy-nemzetiség diszt, dicsőségét, s egész Magyarország oszlopát sokáig éltesse.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 33., eredeti latin.

1636.

286. — 1636 január 11. M. kir. kamara gróf Pálffy Istvánhoz 15 ezer frntnyi követelésről.

«Az Nagod dolgában a tizenöt ezer forint felől minémű informatiót adtunk az aulica camerára annak mását in paribus Praefectus Uramnak Ő Ngának megküldtük. Nagod aszerint megtudhatja azon dolgoknak mivoltát, melyet Praefectus Uram Nagoddal közli.»

A. I. L. IV. F. 8. N. I. W.

287. — 1636 márczius 5. Mustaffa pasa esztergomi bék Pálffy Istvánhoz — az udvardi vásárra menendő kereskedők menevéde ügyében.

— — — — —

Az itt való arus személyek jövének előnkben jelenték, hogy ez jövendő virágvasárnap Udvardon Országos sokadalom lenne, amely sokadalomra ők is reá akarnának menni; az mostani két hatalmas Császárok között való szent békességhez bizván kérenek azon, hogy Ngdat találnok meg, mivel hogy Ngdtól assecuratiót és Pátens levelet kívánnának amely Ntok assecoratiójok mellett annál bátorságosabban reia mehetnének az felül megnevezett sokadalomra. Azért hogy ha Ntoknak akarátja vagyon rajta, hogy az áros népek reia mehessenek a sokadalomra, kérjük Ngodat hogy Ntok idején korán adja értésünkre és az Patens levelet is küldje meg nekik, mi is hasonlóképen az mi Hitlevelünket kiadjuk, amely mellett bátorságosan minden nemű rendek reia mehetnek az Ntok pártjáról sőt kívántatik, hogy a szögyényi (t. i. szölgyéni) kapitánynak adja értésére Ngd —, hogy egynehány vitézével mind mentekben mind jöttükben kísértetné békével, mely fáradságukat az arus népek nem hagynák hiában a vitézeknek. Ezeknek utána Isten sokáig éltesse Ngdat. Datum Strigonii 1636 die 5 martii.

A. I. L. IV. F. 9. N. 31., eredeti.

288. — 1636 márczius 9. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz. A Pálffy által Bécsbe szállítani óhajtott gabonára való szállítási menevédet a király egyelőre nem adhatja meg.

Pálffy István hitelezőinek kielégítése végett saját terméséből 500 mérő (Muth) gabonát, 200 Muth zabot és ezer akó bort akarván Bécsbe szállítani, e célból szállítási engedélyt — menevédet — kért a királytól.

A hadi tanács válasza szerint a király nem volt idegen Pálffy kérésének teljesítésétől, de fontos okoknál fogva ez időszert a kért szállítási engedélyt meg nem adhatja.

A. I. L. IV. F. 8. N. 10., eredeti.

289. — 1636 ápril 4. Bécs. II. Ferdinánd Pálffy Pálhoz a leendő országbíróról.

Miután a király sz. György napra nyolczadbiróságot (octava) hívott egybe Eperjesbe, s Rákóczy Pál országbíró legujabban bekövetkezett halála miatt — nem akarja a nevezett bíróság működését megakasztani, felhívja Pálffyt: közölné vele, kit tart legalkalmasabbnak az országbírói méltóságra?

A. I. L. V. F. 8. Fr. 16., eredeti latin.

290. — 1636 ápril 4. Bécs. II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz tábori munkások s napszámosok felbérzése ügyében.

A táborba bevonulandó hadsereg érdekében megteendő előkészületek, különösen a gabona s egyéb hadikészletek elszállítása s elhelyezésének megtételével Pálffy Pál bizatott meg. Ugyanazon célból Ferdinand meghagyta Pálffy Istvánnak, hogy a pozsonyi, bazini és sz. györgyi uradalmakból vagy száz munkást fogadjon fel, kiknek bérét Pálffy Pál fogja kiszolgálni s munkaterüket kijelölni.

Ugyanezen napon felhívta Ferdinánd Pálffy Istvánt oly méltó egyén megnevezésére, ki a Rákóczy Pál halálával megürült országbírói állásra legalkalmasabb lenne.

A. I. L. IV. F. 2. Fr. 63., eredeti.

291. — 1636 april 11. Bécs. II. Ferdinánd tanácskozáásra meghívja Pálffy.

II. Ferdinánd mielőtt elmenne Regensburgba az összehívott birodalmi gyűlésre, szükségesnek tartja Magyarország érdekében a magyar tanácsosokkal értekezni Ezen értekezletre meghívja Pálffy és pedig april 27 Bécsbe a kir. udvarba.

A. I. L. IV. F. 2. Fr. 17., eredeti latin.

292. — 1636 május 18. M. kir. kamara gróf Pálffy Istvánhoz Sárfő és Eisgrub helységekről.

A kir. kamara megkapta gróf Pálffy István levelét, melyet a bazini vár uradalmába visszakebelezett Sárfő és Eisgrub községeknek kiváltásáról írt.

A kir. kamara holnap fogja a bazini vár inscriptiójára vonatkozó oklevelet megvizsgálni, s ezután véleményét s elhatározását Pálffyval közölni.

A. I. L. IV. F. 2. Fr. 17. N. IX., eredeti.

293. — 1636 május 18. Nógrádból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz.
A törökök jogtalan támadásai s pusztításairól.

Tegnap vettem az Ngod 13 praes. Bécsből írt levelét kiben parancsolja Nagd, hogy elejétől fogva való insolentiait az törökök kik még én előttem voltak is megírjam Ngk. Megbocsásson N. kérem Ndat az előttem való kapitány idejében let dolgokról semmit nem tudok. Az magam idejében tettek is 14 esztendő alatt, könyvet kívánnának ha kelletnék írni. Nem is tudom soha annak mi haszna, mert csak nem minden esztendőben leírjuk s felküldjük, nem tudom hová lesznek. Sehol semmi haszna nem is volt soha az ilyen szemre való hányásoknak és panaszoknak, hanem csak időt vesztek vele. A békeség bontogatására sérelmére egyéb okot mi ez részről nem adtunk, hanem ha valamely kapitány maga zászlóstúl ment volna ki váraik alá, mert az lopva való kapdosás nem bontja fel az békeséget, holoth soha oly békeségünk nem lehet, hogy mindakét részről ne találtassanak pribékek, lopók, tolvajok etc. De vetnék szemökre az ő cselekedeteknek substantiáját, és fundamentumát; Ó Felsége ellen haddal jövésüket, vára megszállását, vára elvételét, Nógrád városa megégetését, zászlósan gyakor rablásokat, hódításokat és most is szüntelen

fenyegetőzéseket, kik oly falukot is fenyegetnek melyek soha hódolók nem voltak. Azonkívül az békesség ellen mennyi várat építettek ujonnan Pentelét Vörösvárat, Jankot etc.

Ismég csak az egri basa bemenetelétől fogva mennyiszert mentek zászlóstól Onod, Szendrő, Diósgyőr és Putnok alá. Ez ilyen dolgok volnának substantialék és effélével dughatná be ember szájokath. Ez egy esztendő forgásában penig Ngs Uram mi hozzánk egyéb hájhoz (?) képest türhetőképven viselték magokat. Hanem az ősszel az cséplésről Tereskéről vitték el 3 hajdunkot, s ma is odavannak. Ismég egyik disznópásztoromat az magamét levágták, két németet és egy hajdut magán és külön időn levágták. Im az minap is 3 németre utokban 2 pribék ütvén igen megvagdalták egyiket, de meg nem holt, mégis megoltalmazták magokat. Hodítás itt mi körülünk nincsen, hanem arról és több insolentiákról ha akarják eleget írhatnak az több kapitány uraim, ha lenne valami haszna.

Az csatázást erősben tiltsa Nsd, mert sokan igen lágyan fogják, s néhol kapitány uraim is exerceálják, az kik ha keveset visznek is véghez, de az hire meg vagy az töröknél s azt exaggerálják osztán és ki tudja minő consequentiákat hoznak ki belőle.

Ithon nem létemben Ngos Uram halni hagyta vala magát egy vajdánk Cseke István és istenkedett hogy falura ereszszem ki, had halhasson ott meg. Zólyomban leven kieresztettem, mert elhitették volt, hogy soha immár lábra nem áll és talán csak 3 nap alatt is meghal. Ő innét szekéren minden czulájával s feleségével gyermekével elment. Gyarmatra menvén ott mindjárt maga is járt, s Bujákban üzent, hogy érette jöjjenek; 9 hajdu jött egy maga katona fiával érette s estve megindulván vele szekerestől éjel 9 váczy török reájok akadt. Az hajduk messze járván az szekértől eszekben sem vették, hogy az vajdát feleségével házas leányával, hajadon leányával és egy gyermek fiával elemelték s Vácza vitték Magát az vezérnek ajándékon, s jól meg is ajándékozta őket, az háza népét tegnap harácsoltak el; ez csak 12 p... lett...

P. S. Ngtok igen exaggerálja azt is az Csauznak, hogy im az egész föld meg akar futamni; egynehány falu immár el is futott; semmi uton meg nem állhatják, mert elszenvedhetetlen élést és summát vetnek reájok, és fogadások s hitlevelők ellen szüntelen feljebb feljebb verik adójukat...

A. I. L. V. F. 4. Fr. 52., eredeti, sajtókezű írás.

294. — 1636 május 28. Mustafa Pasa esztergomi bék Pálffy Istvánhoz Nagy-Binben szenvedett jogtalan támadás és sérelem miatt.

— — — — —

Nem tűrhetők Ngdat hogy meg nem találtuk volna ez írásunk által a mint az töb Ngd botja alatt való végbeli kapitány vitéz barátinknak is írtunk, hogy mi szintén eluntuk a mindennapi környezetünk való sok csintalanságokat, melyet hogy ha mind elszámálnánk sok arcus papirosra nem férne; de csak az ki mostan legutolszor történt afelől akarnok Ngdat informálni, úgymint tegnapi napon szombaton az Nagy Biny Úr az bárány dézsmájára Nagy Binben menvén, alig szállhatott le lováról azontul az bíró házánál reája ütöttek minthogy kevéssé magával ment volt, az Ngtok részéről való pedig sokan lévén és törökül kiáltván azt vélték: hogy azok is törökök volnának, fegyverhez sem nyultak, hanem bátran az udvarban eleikben mentenek. Éjszakának idején leven az dolog azontúl nekik rohanván két jó vitéz legényünket elejtették az ispaja alig menekedett meg; lovaikat minden szerszámostól elvitték, azért nem akartunk mi is semmit cselekedni mód nélkül, minthogy az mi alattunk valókat olyan zabolában tartjuk, hogy az kapun is ki nem bocsátjuk; de eluntuk a sokat, melyet bizonyára tovább el nem szenvedünk valami közöttünk ennek utána történik, mi semminek okai ne legyünk. Nagtok is ne mondhassa, hogy Ngtokat felőle idején nem informáltuk. Ezeknek utána Isten sokáig éltesse Ngdat. Datum Strigonii 1636 die 28 máji.

— — — — —

P. S. Hogy ha Ntok pedig tudakozna, kicsodak az főgonosztevők ez elmúlt napokban az Drégelyiek Párkány tövében vágta le az Parkányi estrázát, kiket pedig elevenen elvittek mostan drága sarczon bocsátják ki; a többiről a damasdi kapitányt kérdezzék meg tudja mondani.

A. I. L. IV. F. 9. Fr. 34.

295. — 1636 május 29. Nagyszombat. Pázmány Péter gróf Pálffy Istvántól fenyőfát kér a nagyszombati barátok kolostorának tetejére.

Pázmány jövő héten be akarná költöztetni a barátokat a nagyszombati kolostorba, melynek építkezését már annyira vitte, hogy csak a fedelet kellene felállítani. A nagy szárazság miatt

Vágfolyón nem lehet öreg fákat leszállítani. Csak 50—60 öreg fenyőfát szükségelne. Egyébként a kolostor fedelének egy része is kész lenne. Pázmány kéri Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz, adatna neki vöröskői erdejéből szükséges fenyőfát; majd oda fogja küldeni az ácsokat: hogy a fákat levágják.

A. I. L. V. F. 6. Fr. 21., eredeti magyar.

296. — 1636 május 31. Stomfáról. — Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. — Testvéris közérdekű ügy.

...Szeretettel vettem a Kgd levelét édes Bátyám Uram nagy örömet értvén, hogy Kgdet az Úr Isten jó egészségbe aláhozta, de nem ír Kgd mi jó végezett Ő felségével. Vettem az ő felsége parancsolatját is Trautmansdorf uram levelével együtt, melyekben szekereknek felküldését szorgalmaztatják. Kérem ez okáért kgdet parancsolja meg maga emberinek hogy azokat a béres legényeket, kiket a Kgd. ispánjai szerzettenek Malaczkára küldjék őket mentől hamarább, hogy annálinkább stb.

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 58., eredeti.

297. — 1636 június 2. Gajarról. Gr. Pálffy Pál gr. Pálffy Istvánhoz. Pálffy István visszaérkezett a királytól. Szent-György várának javítása.

...Az Kgd de dato 31 levelét szeretettel vettem örülvén azon, hogy az Úr Isten Kgdet ő felségétől jó egészségben hozta, hogy a szolgálát Silesiába kell küldeni igen örömet hallom, adja Isten hogy minden dolgait jó módjával véghez vihesse Kgd...Az ácsot Kgd parancsolatja szerint alá küldtem és megírtam senkiviczi ispánnak, hogy elegendő segítséget adjon neki, kivel a szentgyörgyi épületre ottan a vár körül fát vág hasson. Azonképen Asszonyomnak is megírtam hogy gerendákra való 250 fenyőfát 4 és 5 ölnyire hosszakat vágasson. Engemet itten sok dolgaim tartóztatnak, kiket elvégezvén Isten segítségéből felmegyek Bécsbe.

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 59., eredeti.

298. — 1636 június 4. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz a lévai vár fatemplomának javítása ügyében.

A lévai vár területén (in confinio) elszállásolt császári és királyi zsoldos katonaság az idők viszontagságai által megrongált

lévai fatemplomot újból akarván felépíteni, eme szándékával ellenkezésre talált Léva vára kapitányánál és tiszttartójánál, kik különben naponta jogtalan eljárásukkal sértik a zsoldosokat.

A zsoldosok tisztikara emiatt panaszt emelt a királynál. Heves és Szolnok vármegye ez érdekében pártoló feliratot intéztek a királyhoz.

A hadi tanács evégből Pálffy mint főkapitányt felhívja, hogy kellőkép vizsgálja meg a panasz mibenlétét.

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 59. N. 11., eredeti.

299. — 1636 június 5. M. kir. kamara gr. Pálffy Istvánhoz Sárfő, Eisgrub s Gocznod községek birtokviszonyáról, s Véghles várának a Pográny-családtól való visszavételéről.

A kir. kamara tekintettel gróf Pálffy Istvánnak a Sárfő és Eisgrub községeket s Gocznod egy részbirtokát illető megkeresésére, néhai nsgos Horváth Gáspár hátrahagyott özvegyét szül. nsgos Usaly Katalint tudósította, meghagyván egyúttal a thurdosini harminczadosnak, hogy a közelben levő valamely conventualisnak kit magával viendő lesz a tudósító okmányt mutassa be.

A kir. kamara gróf Pálffy Istvántól e közben nyert levélhez képest — tekintve, hogy özv. Horváth Gáspárné távol van — tudósítást küldött ez özvegy legidősb fiának is, ú. m. Horváth Lászlónak, ki Nagyszombatban tartózkodik, hogy a megszabott határidőre az átveendő összeg végett megjelenjen.

Pálffy félreértette a kir. kamarásnak azon megkeresését, melyet hozzá Véghles várának visszavétele ügyében intézett volt. E megkeresésnek ugyanis nem az a célja volt: hogy Pálffy a királyi végvárakból való katonasággal induljon Véghles vára ellen. A nádor ugyanis fenyegető iratot intézett a Pogranyi-családhoz, hogy adja át Véghles várát, és csak akkor lett volna a vár — a király szerint banderiummal megtámadandó, ha a Pográny család férfi tagjai nem hajoltak volna meg a királyi biztos felhívása s fenyegetései előtt.

Eredeti.

300. — 1636 jún. 13. Donauwerth. II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Léva uradalma ügyében.

Ferdinánd meghagyta Pálffynak, hogy Léva uradalmának azon községeitől is szedje be az uradalmi járulékokat, melyek

török hódoltságban vannak; miután más hódoltsági községek is egyaránt fizetnek a töröknek és a királyi kincstárnak is.

301. — 1636 június 16. Stomfán Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Pál Linzbe készül a királyhoz. Katonák fizetéséről és rabokról.

...Én a magam fogadása szerint az nap beérkeztem Bécsbe két órákor délután, hanem hogy Kgdet nem találtam és nem lehettem beszédes Kglddel. Mostan Linczbe megyek O Felségéhez, reménlem, hogy valami hat vagy hét nap alatt Isten segítségével visszatérek, és azonnal végekre megyek s elvégezem a vitélő rendek fizetését. Nekem irtanak mind magyar s mind német kapitányok azon fizetés felől, mint kétségek volna felőle, kiknek én választ írtam, ne kételkedjenek.

Édes bátyám Uram vagyon ottan az Kglde jószágába egynehány szökött legényem, kik fizetéssel elszöktenek, amint Pálffy János Uramnak jegyzésbe megírtam és Kgldek is vannak váraiba némely rabjai, kérem Kgldek mind azokat a szökevényeket fogassa meg mingyárást, mind pedig a magáét küldje meg nekem ide Stomfai váramba, ha munkálodjanak itten; lám az Kgldek is és a gyermekeire is hasznára leszen stb.

P. S. Edes bátyám Uram, kérem ha Kgldek vannak magának is rabjai 4 avagy 6 hétre csak adjon ide Stomfai várba, had végeztessen el a pinczéket és a csatornát, nem leszen egyéb munkájuk, hanem csak a furó ütés.

Én a Palatinus pénze felől el nem felejttem Praesessel szólni.

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 60., eredeti.

302. — 1636 május 17. M. kir. kamara gróf Pálffy Pálhoz. Véghles várának kiváltása — s Babindalynéval való tárgyalás.

A kir. kamara tagjai — kik Pálffy Pálnál voltak a király rendeletéhez és Pálffy Pál kivánságához képest a Végles váráért letett pénz ügyében — az inscriptionalis okmány szerint ügyeztek a Pográny-család női ágával eljárni.

A kir. kamara Babindalyné asszonyt, kit a kamaránál Zay úr képviselt, mind az altitkár, mind Zay által megkeresse: hogy az inscriptionalis levélben kifizetett pénznemet és pénzüsszeget tekintse irányadónak érdektársaival együtt. Babindalyné azonban

meg sem jelent s határozottan kívánja, hogy a beirati levél értelmével ellenkezőleg egy rajnai forint száz denárral számíttassék.

A kir. kamara jogsérelem nélkül nem állhat rá Babindalyné kívánságára. Ily értelemben írt már a királynak, s iratának másolatát Pálffyval közli.

A. I. L. V. F. 7. Fr. 13., eredeti.

303. — II. Ferdinánd zsoldos katonák fizetéséről Pálffy Istvánhoz 1636 jún. 25. Linzből.

Ferdinánd tudósítja Pálffyt, hogy a dicákból fogadandó új s rendkívüli katonák számára, elhelyezésükre és fizetésükre nézve a nádor fog intézkedni.

A. I. L. IV. F. 2. Fr. 68., eredeti.

304. — 1636 június 26. Stomfáról. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz, ennek pénzbeli kielégítéséről. Pálffy István küldjön szolgálkat a király rendelete szerint.

P. Pál szerencsésen visszatért Linzből. Schlickh gróf szép üdvözlétét jelenti Pálffy Istvánnak. A felség százezer forintot határozott Pálffy István kielégítése czimén fizetni. — Ha Pozsonyba fog érkezni, majd gondoskodni fog Pálffy Istvánnak 15 ezer frntjáról.

Remélte, hogy a vármegyék az ökrök melletti szolgálkat igéretükhöz képest el fogják küldeni, de erre nézve még kevés történt meg. Pálffy István csak 13 küldött. Pálffy P. Isten szerelmére kéri őt, fontolja meg: hogy a Pálffyak örökös birtokain kívül a pozsonyi kapitánysági s a bazini és sz. györgyi uradalmakat birja, s ennél fogva legalább 50 szolgál (ochsenknecht: gulyás) küldjön. Hisz ez által a királynak s a kereszténységnek teend szolgálatot. Pálffy P. a maga birtokaiból 180 jobbágyot küldött, s lehetőleg még fog küldeni. A szolgálknak egyenkint havi 6 fr. bérük lesz, s ezenkívül élelmezésben és szállásban is fognak részesülni. P. István Stomfára küldje a nevezett szolgálkat.

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 61., német eredeti.

305. — 1636 június 27. Pozsonyból Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz egy orvosi könyvről.

Pálffy Pál köszönetet szavaz mind saját, mind neje nevében azon orvosi könyvért, melyet neki Pálffy István neje küldött. Pálffy Pál fogja a könyvet leiratni, és mihamarább köszönettel fogja visszaküldeni. Sajnálja, hogy Pálffy Istvánnéval oly hűtlenül jártak el.

Pálffy Pál ma Stomfára megy, innen Marchegre s hétfőn Bécsbe akarna menni. Szívesen elvégzi P. Istvánnak netáni megbízásait.

A. I. L. IV. F. 5. N. 3., eredeti német,

306. — 1636 június 28. Galantháról. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Pálffy Mihály fiainak selizi birtoklásáról.

...Az Pálffy Tamás Uram fiainak bizony nagy injuriájuk vagyon Nags Uram Chéteni János uramtól és az Szeődeni Josa Istvántól Pálffy Mihály szegény eladván 200 frntban az Selizi jószágban való portiójukat, ezek ketten úgy colludáltak egymással, hogy egyik is 200 frtban felét, másik is annyiban birja a felét, s vagyon ugyan mindkettőnek levele róla, de bizonnyal hidgye Ngd az 200 frntnál több pénzök nincsen rajta. Ezekkel Ngod igen jól cselekedik, ha producállat mind az kettővel, és maga mellé más 3 vagy 4 törvénytudó embereket adhibéalván levelőket Ngd megnézi, és vizsgálja, s ha comprobállják, hogy 400 frntban leszen a kettőnél, ha ki akarják váltani Pálffy Péter és András Uramék, tegyék le ottan nekik mindaz 400 fntot, ha pedig kevesebb volna, annyit vegyenek fel s elégedjenek meg vele, hogy ennyi sok esztendőnél fogva ily kevésben bírván, elvették hasznát.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 53., eredeti, sajátkezű írás.

307. — Lipót Vilmos flg. Pálffy Istvánhoz a török háború ügyében. Bécs, 1636 júli 3.

Lipót Pálffynak június 21., 24. kelt leveleivel értesült a törököknek a királyi területekre tett betöréseiről s Erdély elleni fondorlatairól. Lipót hadi örködésre intvén Pálffyt s a végházak állapotáról, valamint a hadi ügyek további lefolyásáról értesítését

kivánnván, tudni óhajtja: vajon megtámadták-e a törökök Damas várát, a mint ez híresztelve volt?

Lipót meghagyja Pálffynak, hogy a törökök által szenvedett vereség okait s okozóit nyomozza ki, s erről tudósítást írjon.

A. I. L. IV. F. 2. N. 18., eredeti,

308. — 1636 július 11. Pozsonyból. Gr. Pálffy Pál gr. Pálffy Istvánhoz posztószállításról. Ujvárra.

Pálffy Pál a bányavárosi véghelyeknek fizetését mihamarább óhajtván végrehajtani — nehogy e szándéka a posztó kiszolgáltatásának késedelve miatt halasztást szenvedjen, kéri Pálffy Istvánt, hogy huszárok által hívja fel az illető helységeket, melyekbe posztó küldendő, hogy ezek Ujvárra szekereket küldjenek, és pedig Verebély 2, Léva 3, Palánk 3, Nógrád 4, Gyarmat 1, Szécsény 3 Fülek 6 szekeret küldjenek.

A. I. L. IV. F. 5. Fl. 62., eredeti német.

309. — 1636 július 13. Nagyszombat. Pázmán Péter gr. Pálffy Pálhoz. Lelkesek és tanítók fizetése érdekében. Erdélyi Istvánért közbenjár.

«Hogy Kgd elmene akarom vala jelenteni, hogy ennek előtte a végházakban levő Parochusoknak és oskolamestereknek bizonyos rendeltetett fizetésük szokott lenni. De Peringer és a többi fizető mesterek mi karban hagyták ez ideig a dolgot, nem szintén tudhatom. Kgdet kérem régi szokás szerint, legyen tekintet most is reájok.

Emellett Erdély Istvánnak ugyan vannak helyes és illendő panaszai az Ő Felsége szolgálatja mellett; tisztjétől is priváltatott, károkat is vallott. Kgdet kérem legyen tekintet reá, hogy ennek utánna is szolgáljon ő Felségüknek és nemzetének.»

A. I. L. V. F. 9. Fr. 56., eredeti magyar.

309/a. — 1636 július 18. Sellye. Pázmán Péter gr. Pálffy Pálnak. Baráti levél.

«Ma reggel indultam Zombatból. Kilencz órakor érkeztem ide Sellyére. A Kgd levelét itt találtam, melyet szeretettel vettem. En is itt nem késsem. Vasárnap Isten akaratjából Nyitrába megyek, és onnan Turóczba, úgy hogy szent Maria Magdolna napjára ott érhessek. Kgd nagy hálaadással köszönöm, hogy tudósított az új

hirekről. Mikor Isten Kgdet Filek felé viszi, onnan az én drégelyi tisztartóm által a Kgd levelét örömet várom. Bizony dolog, ha ilyen galibás dologba nem fáradna Kd, magam mentem volna Ujvárra és Kk szolgáltam volna. Meghagytam ujvári udvarbirámnak hogy Kk szolgáljon. Parancsoljon Kd.»

A. I. L. V. F. 9. Fr. 57., sajátkezűleg írt magyar.

310. — 1636 július 29. Szécsényből Ujvárra Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz utazásáról.

...Kgdnek két rendbeli levelét de dato 26 & 27 praesentis vettem édes Bátyám Uram megügyekezem szolgálni, hogy az kom — leveleket a többivel együtt megküldte Kgd. En Isten ide Szécsénbe öcsém Uramhoz jó békességben érkeztem, és az állapotját magaviselését úgy találom, hogy kívánhatom, Istentől, hogy sok ilyen erkölcsös fiat adna országunknak. Holnap Fülekbe akarok indulni, és onnan visszatérni ha új parancsolat nem érkezik ő felségétől hogy — ara menjek. Kérem aként Kgdet mint jóakaró Bátyám Uramat, ha onnan felülről valami levelek érkeznének azokat — eleget éjjel nappal utánam dirigálja Kgd...

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 11., eredeti.

311. — 1636 júl. 31. Seffy Mehemeth esztergomi bék Pálffy Istvánhoz lovak vétele ügyében.

Hozánk illendő köszönetünknek és szomszédságbeli barátságunknak ajánlásának utána Istentől Ngdnak sok jókat jó egészséget kívánunk megadatni mint mi nekünk jó akaró vitéz Úr szomszéd barátunknak. Az Ngod utolsó levelét minekünk megadák. Ngdtól nagy néven vettük, hogy Ngd minden levelünkre ilyen becsületes választ ír minekünk. Ngddal barátságosan élünk a szomszédságban; a mely lovainkat Nagod kívánja bizonyára Ngdtól meg nem tartanók, de fogadásunk tartja míglen Isten halálunkat halasztja addig el nem válunk attól a két lótól a melyiket Ngtok kívánja, és jámbor főember szolgálai megláták; hogy ha Ngtok más lovainkat kívánná, Ngdtól bizonyára meg nem tartanok, sőt azon a két lovon kívül valamelyiket Ngd kíván 60 avagy hetven lovaink vannak istállóinkban, egyiket is meg nem tartjuk Ngdtól Ngdat

azon kérjük, hogy Ngd tőlünk nehéz néven ne vegye, hogy ez dologból nem kedveskedhetünk. Egyéb hozzánk illendő dologból valamiből Ngd megtalál, szeretettel szolgálunk Ngdnak. Ezeknek utána Isten sokáig éltesse Ngdat. Datum Strigonii 1636 die ultima Julii. Ngd jóakaró vitéz úr szomszéd barátja.

A. I. L. IV. F. 9. Fr. 37.

311/a. — 1636 aug. 1. Bécsből. Trautmanstorf Pálffy István grófhhoz hadi ügyben.

Pálffynak leveléből örömmel értesült, hogy az a lovassággal már indulóban van. Jó hadi eredményt kíván neki. Pálffy pénze ügyében majd közbenjár, de reméli, hogy Pálffy azt külön megbizottja által fogja az udv. kamaránál sollicitáltatni.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 31., eredeti.

312. — 1636 aug. 1. Fülekről. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Magdeburg bevételéről. A királynak két rendelete — s hadi ügyekről.

...Az Kgd levelét de dato 28 elapsi mensis julii több levelekkel együtt szeretettel vettem melyekben olyan ujságot írnak, hogy a mieink megvették a Magdeburgot. Ő Felségétől is két rendbeli parancsolatot vettem, melyeknek az extractusát Kgdk ezen levelemben includáltam; és velem levő Forgách Adam és Veseleny kapitány uraiméknak szóval megmondottam az ő felsége parancsolatját. Irtam is ő felségének assecurálván, hogy a végbeliek ő felsége parancsolatjához alkalmaztatván magukat, patientiával vannak, noha sok injuriát szenvednek a töröktől, mely levélnek is pariját hamar való nap Kgdknek megküldöm. Irtam ma Tá... Úrnak hogy Gacsban jöjjön hozzám a két kapitányokkal együtt, kiket négy század magával kell megfogadnunk, kikkel való dolgomat, ha itten jó módjával el nem végezhetném magamnak is Kassára kell mennem. Itten is Istennek hála ma remélem elvégezzünk dolgainkat, és holnap Gácsba öcsém Uramhoz megindulok...

Paulus Pálffy.

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 64., eredeti.

313. — 1636 aug. 2. Gácsból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Lévai kapitány követeléséről.

...Vettem az Kgd lévai kapitány mellett írt levelét; édes Bátyám Uram csodálkozván, hogy azzal is merte Kgdet busítani, holott integre öt óra való pénzt megadtam neki melyből 490 fr. kellett volna defalcálni, és úgy semmi injuriája nincsen csak oly ilyen paraszt kívánság bántja, hogy mennél többet adunk nekik, annál többet kívánják. En Filekben dolgaimat elvégezvén ezen órában ide jöttem Gácsba öcsém Uramhoz.

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 12., eredeti.

314. — 1636 aug. 16, Szent-Kereszt. Pázmány Péter gr. Pálffy Istvánhoz honvédelem tárgyában.

Pázmány köszönettel vette Pálffynak az odavaló (bizonyára honvédelmi) viszonyokról írt tudósítását. — «Elég alkalmatlanság — írja — a pogánynak hazánk ellen való sok csintalansága.» A felség a honvédelem érdekében kibocsátott rendelkezéseket. Pálffy Pál úr visszament. Pázmány nem kételkedik, hogy nem volt fogyatkozása. Az örökösödés feletten szükséges. Az erdélyi fejedelem állapota még nem igen félelmes. Pázmány szeretettel jövőben is tudósításokat kér Pálffytól.

A. I. L. V. F. 6. Fr. 25., eredeti magyar.

314/a. — 1636. sept. 3. Sellye. Pázmány Péter gr. Pálffy Pált ebédre hívja meg Tardoskeddre.

Pázmánynak jövő pénteken vagy szombaton Nagyszombatba kellend lennie; de ezelőtt még személyesen akar értekezni Pálffyyal, s ezért őt szeretettel holnap Tardoskeddre ebédre meghívja.

A. I. L. V. F. 6. Fr. 25., eredeti magyar.

315. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz néhai Thurzó Mihály javairól. Regensburgból 1636. aug. 30.

Az örökösök nélkül meghalálozott gróf Thurzó Mihálynak birtokait, melyek a királyi kincstárta voltak háramlandók, többen részint elfoglalták, részint bitorolni kezdték. Ferdinánd ez oknál fogva meghagyta Pálffy Istvánnak, hogy segédkezet nyújtson a

királyi kamarának az említett Thurzó-birtokoknak a királyi kincstár részére való visszafoglalásában.

Ugyanezen nap kelt másik levélben említi Ferdinánd, hogy biztos tudomása szerint gr. Illésházy Gáspár lovas és gyalogos katonasággal erőszakosan készül elfoglalni a Thurzó-birtokokat; miért is őt ettől már óvta. Ha azonban Illésházy mégis végrehajtani kívánna szándékát, megparancsolja Pálffynak, hogy Illésházyt a nevezett birtokok elfoglalásától karhatalommal tartsa vissza.

A. I. L. IV. F. 2. Fr. 71., eredeti.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 72., eredeti.

316. — 1636 sept. 8. Nagyszombat. Pálffy Miklós Pálffy Istvánhoz. Tanügy.

P. Miklós örömmel értesült szülőinek s nagyanyjának (Fugger Mária) kedvező egészségi állapotáról. Egyéb ujságot nem írhat, mint hogy közeledik a tanulókat megrettentő kegyetlen examen, mely az elméket rostálja. Ő ugyan nem igen ijed meg tőle; de szembe száll vele, mire őt a többi között az atyjától ígért paripa s ijj is buzdítják. — P. Miklós Vesztenicz János bizonyos kérését melegen ajánlja P. Istvánnak. P. Miklósnak Vesztenicz házában volt lakása.

A. I. L. IV. F. 7. Fr. 36., eredeti latin.

317. — 1636 sept. 12. Nagyszombat. Pázmány Péter gróf Pálffy Istvánhoz honvédelemről.

Pázmány köszönettel veszi Pálffynak az odavaló hadi viszonyokról írt tudósítását, s ilyent továbbra is kér. Bizony szükséges, hogy Pálffy most nagyon őrködjék.

Pázmány írt mind ő felségének, mind Leopold herczegnek, hogy vigyázzanak az ellenségre.

A. I. L. 5. F. 6. Fr. 27., eredeti magyar.

317/a. 1636 sept. 14. Nagyszombat. Pázmány P. gróf Pálffy Istvánhoz honvédelmi helyzetről.

Pázmány megtudta sellyei udvarbirájától, hogy tegnap a Csasz Sellyén átment. Pázmány nem tudja, miben jár.

Bizonyos dolog, hogy a mint szót adott Rákóczi Györgynek,

és biztatta, úgy adhat szót nekünk is. Ezért méltó, hogy Pálffy vigyáztasson különösen a kis kastélyokban.

Pázmány csodálkozik azon, hogy az erdélyi fejedelem szolgálja, ki tegnap nála volt, azt állítja, hogy nekik nincs semmi félelmük. Pázmány pénteken írt a királynak s bizonyos póstát küldött neki, hogy ismerje a jelen viszonyokat.

A. I. L. V. F. 6. 6r. 28., eredeti magyar.

318. — 1636. sept. 15. Marhekről. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. A király részére darukat, hattyúkat és veres kócsakot, saját részére tűzokokat kér.

...Küldtem édes Bátyám Uram Lengyel István szolgálmat Kgdhez, hogy minél több számú darukat hattyukat és veres kócsakot ő felsége számára szerezzen, kérvén nagy szeretettel Kgdet legyen minden segítséggel neki, hogy jó rendben vigye dolgát. Az ott való ujjvári venégfogadó szerezhethet egynehány tuzokot én számomra, kik alá hogy Kgd egy szekeret rendeljen Stomfáig tovább való szolgálatomért igen kérem; megis ügyekezem szolgáltatni Kgdnek...

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 65., eredeti.

319. — 1636 sept. 24. Nógrádból. Esterházy Pál gr. Pálffy Istvánhoz. Fegyelmetlenség a táborban. Esterházy török lovak vételéről; a törökök táborozásáról. A török vezér küldöttségéről.

Vettem az Ng 22 pntis írt levelét. Az csatázás tilalmát én igen dicsérem Ngs Uram, s elébi levelemben is azt jelentettem; de meglátja Ngd, hogy oly bátorságot vettek némely uraim, hogy sokáig ez fenyték nem tart, mert büntetés nélkül maradtak ez előtt. Az lószerzésre higye Ngod felette nagy gondom volna magamnak is, mert Palatinus Uram Ő Nga is bizott kettőt reám, s mind magamért is s mind az fiamért én is vennék, s írtam is oda be szombaton az Vezér kihájának is, hogy ha találtnék engedné kihozni Palatinus Úr Ő Nga emberségeért, de még nem jött semmi válaszom Ngs Uram tőle. Ha mit ír in specie felküldöm Nk, s ha megengedi, hogy kihozhassák küldöm emberemet be lovakat keresni, noha tudom, hogy most felette szűk az ló Budán, mivel mind az táborra mentek. Azt bizonyosan írhatom Nk. hogy 2 rendbeli jó emberem jött immár vissza, hogy be nem eresztették Budára s oka nem egyéb, hanem igen kitakaro-

dott az nép belőle s nem örömet engednék oly pusztán látni az helyt. Sőt az kik dézsmabuzát vivének is be, az öreg embereket csak igen ritkán ereszték be, hanem holmi gyermek legénykéket. Isten látja igen kedvesen s jó szívvvel látnám Ngdt ha mulatás-képpen által futamodhatnék ide, egy végben ez egynehány vég-házat mind megláthatnám Ngd. Kihez képest ha mit vihetnék véghez, ottan tudtára adom Nk.

Az Vezér táborostól most is Szolnoknál vagyon; még azt nem tudom Ngs Uram küldöttettek-e követeket Rákóczihoz, de tudom hogy akarnak küldeni; azt is tudom hogy az hajdukhoz az körösi birót küldötte volt követségben az Vezér, de nem jól tudom mi végre, hanem ma írtam az birónak és magam hivatam föl. Ecsedből Párducz Lukács jött 160 lóval Betlen Istvánhoz; az igen biztatja őket, hogy mind hozzájuk áll Erdély. Bizonyos, hogy még ez az török kevés, s nem is hallok sehol többet, hanem harmad éjjel is mentek, mintegy 32 sátorral Pestről az Vezér után. Várom mindenfelől jó embereimet, s ha mi leszen értenem kell, s tudósítom Ngdt. Palatinus Uk is írtam Ngos Uram; kérem Ngdt juttassa O Ngához, ez szerint a Cardinál úrhoz is.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 54., eredeti sajátkezű levél.

320. — 1636 sept. 28. Nógrádból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Törökök hadi hirei, tatárok állítólagos megveretéséről, török lovak vételéről.

Bizonyosan írhatom Ngdnak hogy az török tábor pénteken s tegnap költözött az Tiszán által Szolnoknál, s az Körösön Szarvasnál csináltatott hidat által, az hol az előtt Török kastély is volt, s ott akar által költözni, s egyenesen Gyulához s Lippához menni...

...Irja Vesseleny Uram, hogy Erdélyben az lengyelek megverték az tatárt, s az Vezér visszaszál Jászberényhez, s azt vélem Ngk is írta; de még az tatár sem volt Erdélyben s ám (?) vezér is elé ment, nem vissza. Az hajduság az Hortobágy mellett feküdt nem volt semmi hostilitás közöttük. Erdély András viszont más felé fen vagyon. Az idő eljár ezennel meglátjuk, mit visznek véghez. Akarám Nk azt is megírnom, hogy az Vezér kihaja elment magával, hanem Muztafa Aga az Kajmekámjának neve; ma írtam neki s kértem, hogy adna hitlevelet, ereszthetnék be valakiket lovakat nézni s tudakozni. N. mindjárt adja értenem, ha hitlevele-re beeresztheték-e valakit. En Budai Palt akartam küldeni; jól

ösmer az lovakhoz. Két öreg szép szőnyeg volt Muzták basánál, nem tudom ha kivetette-e Ngd, én is meg akartam venni; csak hogy drágállottam.

— — — —

A. I. L. 5. F. 4. Fr. 55., eredeti, sajátkezű írás.

321. — 1636 október 19. Brünnből. Salm Gyula gróf Pálffy Istvánhoz katonaság toborzása végett.

Miután a lengyelek ellenségesen törtek be (bizonyára Morvaszágba), a király külön futár által rendeletet küldött Salm Gyulának, melyet ez másolatban Pálffyval miheztartás végett közöl s felhívja őt, hogy hatásköréhez képest szintén hozzájáruljon a lengyelek elleni védekezéshez.

Salm felhívja Pálffyt, hogy minél előbb jól felszerelt ezer lovat (ló alatt bizonyosan a lovasokat is akarta érteni) képzett s arra való vezér vagy kapitány alatt szerezzen. E lovasok a hradisti kerületbe s ezután Olmützbe fognak vonulni. Pálffy tudósítsa Salmot, hány ily lovasra számíthat biztosan, mivelhogy a lovasokról értesítendő lesz Rothal János hradisti kerületi főkapitány is, ki a küldendő lovasoknak kalauzoló biztosokat adand, a hadiművelet czélszerűsége szempontjából.

Salmnak igen nagy szüksége van a kívánt ezer lovasra. Ha ezeket Pálffy egyhamar össze nem hozhatná, részletenkint is elküldheti. A lovasok parancsnoka alá lesz vetve Salm rendeletei s vezérkedésének. A lengyelek Sziléziába is betörtek, hol gróf Mansfeld Fülöp serege volt ellenük felállítva.

A. I. L. I. F. 2. Fr. 32., eredeti német.

322. — 1636 október 20. Pozsony. Pázmány Péter gróf Pálffy Istvánhoz. Nagy örömét fejezi ki a magyarok győzelme felett, melyet a törökön arattak.

Pázmány tegnapelőtt este vette az erdélyi fejedelemnek sajátkezűleg írt levelét. Kiemeli, hogy csekély számú magyar had nem lévén vele, a német katonaság szerencsésen győzött a felfuvalkodott kevély pogány felett. Hálákat kell adnunk az Istennek.

A. I. L. V. F. VI. Fr. 30., eredeti magyar.

323. — 1636 október 22. Sellye. Pázmány Péter gróf Pálffy Istvánhoz hadi hirekről.

Pázmány megköszöni a Pálffytól vett hadi híreket. Pázmány tegnap óta semmi közölni való hírt nem kapott.

A. I. L. V. F. VI. Fr. 19., eredeti magyar.

323/a. — 1636 november 8. Pozsony. Pázmány Péter II. Ferdinándhoz. A magvaszakadt Thurzó-családnak jószágairól.

Pázmány a koronára szállandó Thurzó-birtokok jövőjére nézve a következő nézeteket és kívánságokat terjeszti a király elé.

Ha e birtokok a királyra fognak szállni, esdekelve kéri: hogy azokat ne adja többé eretnekeknek kezébe, mivel a mai tágas vallási szabadság mellett birtokokat eretnekeknek eladni annyit tesz, mint a lelkeket is kárhozatra ítélni.

A Thurzó-féle javak Pázmány egyházmegyéjében lévén, nem kételkedik, hogy a király Pázmánynak hivei lelkéért való gondoskodását meg fogja szívlelni.

Néhányan — mint Pázmány hallotta — arról akarták a királyt meggyőzni, hogy a magvaszakadt családok birtokait nem tarthatja meg saját részére, hanem köteles azokat adományozni. Ez másképp áll. A Tripartitum I. Tit. 23. az áll, hogy a király ily birtokokat megtarthat magának.

A Thurzó-féle várak a Dunáninnení részek kulcsainak tekinthetők, dús jövedelmeket hoznak s a kir. koronának nagy hasznára válhatnának. És bármily vételért adnának értők, ezt a vevők kevés év alatt kamatostól csakhamar visszakapnák. Pázmány nézete szerint a nevezett birtokok senkinek sem adandók, hanem a kir. korona részére, azaz szükségleteire fentartandók.

A Thurzó-birtokokra jogigényt emelő egyének kéri a királyt, hogy birtoklási jogaikat az ország birái által vizsgáltsassa meg, vajjon (t. i. e birtokok) őket, vagy az ország kincstárát illetik-e meg.

Pázmány bármiképp is viseli szíven a király érdekeit, mégis fáj neki, ha az említett örökösödési igénylők fegyveres kézzel kizáratnak az óhajtott örökségből s hosszú peres útra utaltatnak, mely tovább tarthat egy emberöltőnél. Pázmány biztosra veszi, hogy a legközelebbi országgyűlésen az országos rendek a Thurzó-

javak miatt panaszt fognak emelni s mindenki attól tart, hogy az említett erőszakos elfoglalás jövőre nézve példakép fog fennállni.

Pázmány véleménye s tanácsa oda terjed, hogy a király a Thurzó-javak örökségi praetendenseinek igényeit az ország bírái elé terjesztesse s ezeknek ítéletét érvényre emelje, s ha a Thurzó-jószágok állítólagos örökösei jogukat bebizonyítják, a birtokokat adja át nekik.

Csáky István nagyon sopánkodik s panaszkodik a miatt, hogy a királynál sokszorosan be van vádolva. Csáky szándékozik mentségeit a király elé terjeszteni. Pázmány ezeket a király kegyes jóakarátába ajánlja.

A. I. L. 5. F. 1. Fr. 8., másolat. Latin.

324. — 1636 október 22. Pozsonyból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz insurrectio ügyében.

. Mit írjon Kglde édes bátyám Uram de dato 18 hujus az insurrectio dolgából megértettem. A mi a dolgot illeti én magam opinióját ez aránt valót Palatinus Uramnak is megmondottam. Hogy mivel az insurrectio oly hirtelen nem készül fel, a ki legalább volt vagy hat hét alatt, lehet; addig pedig a török eloszol, sőt egy hét alatt is, a mint az mostani hírekhez képest az állapot mutatja. Mivel immár másodszor is Rákóczy triumphált és megverte a törököt, nem szükséges az insurrectio. Hanem a helyett jobb volna a városokat requirálni, hogy véghelyeket fogadott néppel megszorítsanak és azoknál de victu provideálnának, mivel erősbek lehetnének a véghelyek. Mert az insurrectio nem egyebet hoz magával, hanem a szegénység nyakára sok nyomorúságot, pusztítást, dúlást, fosztást és faluk sanyargatását, az ország életének nagy fogyatkozásával.

Pedig ha a városok valami népet in cum finem fogadnának, azután aztot annál inkább ex dica et aliis modis opportunis megfizetnék. Az Saxoniai híreket is akarám Kgdnek tudtára adnom. Mostan azt írják, hogy a Saxo Panierrel igen megharczolt, és sok hullott el mind két részről, maga Panier is elveszett, a svedusokba sok kapitány és egyébféle fő fő rendekbe meg estenek, nagy nyereséggel is jártak a mieink, de mégis campus a svedusoké

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 66., eredeti.

325. — 1636 október 24. Nógrádból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz, Esterházy betegségre.

. Vicekapitány Uram holnap 5 hete hogy oda feljár, várom azért immár haza. Magam pedig holnap 3 hete hogy megsértettem az lábamot s ezulta mind az ágy fenekén fekszem s még egynehány napig nem biztathatom magamat az felkelésre. Mindazáltal az miben Ngod parancsol s elég lehetek reá örömet szolgállok. Azonban én ugyan most irok Kéri uramnak, talám által jön ő kgme hozzám s az Ngod írása végett beszéllek ő kglmével

A. I. L. V. F. 4. Fr. 57., eredeti sajátkezű írás.

326. — 1636 október 25. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Pozsonyból. A nádor megtiltja a túsok elleni katonai eljárást. Pálffy Pál ezt nem helyesli. Thurzó Ádámné részére hadakat fogadnak.

. Megküldöttem Kgdnek az minémű parancsolatok jöttek legyen O Felségétől. A melet kérem Kgdet noha értem, hogy Palatinus Uram Ő Nsga ellenzi és bennünket inhibeal, hogy manu militari seu vero brachio regali az túsok dolgából ne procedáltassék, és Kgmdet is fogja inhibealni, a mint minekünk megmondta. Mindazáltal Kgd az ő Felsége parancsolatjához alkalmaztatván magát hátra semmit ne hagyja és procedáljon Kgd. főképen pedig minekutánna értettem, hogy némelyek úgy mint Csáky István, és Sándor Ferencz opponálják magukat. Thurzó Ádámné számára hadakat fogadnak, azért kérem Kgdet, hogy azokra vigyáztasson, ne csak fogattassa meg olyanokat de totaliter dissipáltassa őket. Egyebeket nem irhatok, hanem hogy Király Urunk Ratisbonába bement és a francziákat megverték.

P. S. Uram valahol vagyon Forgách Ádám Uram, Kgd menjen végére és éjjel nappal küldjön én hozzám sietséggel. Ezt az ő kegyelmének szóló levelemet megolvashatja Kgd; nyitva küldtem Kgdnek.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 67.

327. — 1636 november 1. Nógrádból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A törökök hadi mozgalmai; a tatárok segítségének bizonytalansága; a törökök félelme. A temesvári basa vesztesége. Sempte várának részbirtoka.

Az minémű hireim voltak megírtam eddig Nk. Tegnap viszont jó emberem jöve az Táborból. Bizonyos volt az Üllye vára felé való útcinálás, s immár harmadfél mértföldig meg is készítették volt, de is még meggondolta az vezér magát, s félben hagyatta s az szegény embereket is haza eresztette róla. Én azt hiszem, hogy csak az az oka mivel nem bizik az tatár eljöveteléhez. Ezen ember is mondja, hogy az mennyien azt mondják, hogy várnak tatárt, többen mondják, hogy semmi sem lesz. Igen nagy félelemben is vannak, még az táborban is erős strázsákat tartanak, az lovak is éjjel mind nyeregben áll. Ha az Maros vize köztük nem volt volna eddig bizonyosan reájok ment volna a fejedelem. Az Silistriai pasának mint 20 tevéje vagyon és meg annyi öszvére, mindeniken azon is nász vagyon s több terhes lovakon is. Mondják, hogy még egyszer szerencsét akarnak próbálni, de elég szerencse lesz, ha békével eljöhet; én azt hiszem ugyan, hogy lesz kisérőjük. Csauz nem mer járni mind csak paraszt emberekkel hordoztatják az leveleket. Budáról jöttek tegnap jó embereim. Csoda félelemben, nagy szomorúságban és vigyázásban is vagynak; igen sok főrendek veszték el immár két izben. Betlen Istvánnak az bal kezefeje sebes. Tegnap Budáról azt hozák, hogy mivel az Tömösvári basa volt az szervár, ő futott elsőben is el, s az zászlója is elveszett fejét vétette volna az vezér, de az táborból jött emberem ezt nem mondotta. Ezekből eszébe veheti Ngd hogy az Vezér felől esztergomi hir nem volt igaz.

Hogy ezeket írom Ngk, hozzák az Ngd harmadnapja írt levelét. Az semtei vár ám akár kié lenne Ngs Uram, csak valamint én kárt ne vallanék jószágában birt kicsin portiómban, kire pénzemet adtam. Ha eddig meg nem szolgálhattam ő felségének, talán még reá szolgálhatok. Törvénytől nem óhatom magamat...

A. I. L. V. F. 4. Fr. 38., eredeti, sajátkezű írás.

328. — Lipót főherczeg Pálffy Istvánhoz a török elleni támadások s az elfogott hatvani bég ügyében. Bécs, 1636 november 15.

Lipót megkapta Pálffynak a végházakról, a törökök garázdálkodásáról s a súlyosan megsebesült hatvani bég fogságáról írt tudósítását.

Pálffy végházainak katonaságát fegyelemben tartsa, nehogy kirohanásai által a törököt további támadásra ingerelje.

A hatvani béget addig tartsa Gyarmaton, míg életveszély nélkül tovább szállítható lesz. Ezután magához vigye Ujvárra, hol őt — állása s rangjához képest — további felsőbb intézkedés fogságban tartandja.

A. I. L. 4. F. 2. N. 19., eredeti.

328/a. — 1636 december 2. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Pál Regensburgba készül.

. Édes Bátyám Uram, im én szintén induló félben vagyok Ratisbona felé. Isten segítségéből érkezvén, a Kgd dolgai énnekem recommendálva lesznek, s gondom leszen reájok mennél jobban lehet.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 68.

329. — 1636 december 5. Nógrádból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Hírek a törökök hadi mozdulatairól. A török megbékélése Rákóczival. A törökök hadakozása Kazullal.

Irhatom bizonyosan Nk, hogy az Vezér az sok eső miatt rendelése szerint mára be nem érkezhetik Budára, hanem hetfőn vagy kedden jön be. Beczkénél Szegeden alól tíz mérfölddel költözött által az Tiszán kompokon az Bosznai pasával s onnét az Duna mellé vette magát, s az Bosznai s oda felé való had Tolná-nál megyen által s az Vezér mind az Duna mellett jön fel az budai esztergami fejevári stb. lovassal, el is rendelték minden szállását az mezőben s oda hordnak fát, szénát abrakot és egyéb élelét. Az bizonyos, hogy az Vezér az hajduktól való félelmében nem mert a szegedi hídra jönni, hanem az egri és szolnoki had az budai, pesti s esztergomi gyaloggal éjjel jöttek az szegedi hídhoz restelvén olyan messze az kerülést. Közönségesen az a hír, hogy ismét Musza basának adták az Vezérséget, kit ők igen szerencsés embernek tartanak. Jó emberem adja azt is értenem Nsgos Uram onnan belől, hogy az török császárnak semmi békessége sincsen az Kazullal sőt most Amhat passát 20 ezer emberrel vágták le, ki meg teczik abból is, hogy Rákóczival ennyi károk és gyalázatok után is megbékéljenek s Betlent az is beveszi. Ezt is azon emberem üzente. — Nagk írtam vala, hogy

az ünnepekre Zólyomban mennék az N. engedelmeiből kérem Ngdt resolvállja magát

A. I. L. V. F. 4. Fr. 59., eredeti, sajátkezű írás.

330. — 1636 december 22. Regensburg. Pálffy Pál Pálffy Istvánnak a római császár választásáról.

. . . . Mindannyi választó fejedelem minden nehézség nélkül ma választá császárrá a mi királyunkat. Nem tudom leírni mily szépen s fenségesen folyt le a választás. A koronázásnak e hó 29 kellene lenni. Itt minden csendes és békés

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 69., eredeti német.

1637.

331. — 1637 január 7. Pálffy Istvánnak egy adóssága.

1638 január 7-én Pozsonyból. Inselling (?) Éva Zsuzsanna báróné felmond gróf Pálffy Istvánnak ezer frtnyi tőkét, melylyel Pálffy neki tartozott. Pozsonyba volt czimezve a levél.

A. I. L. 4. F. 3. N. 3.

332. — 1637 január 8. Zólyomból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Ez 50 aranyat küld Esterháznak madarak vételére. A madarak drágasága.

Kivánom Istentől, hogy Ngdat ez új esztendőben kívánsága szerint való jókkal látogassa. Az Ngod 30 dris Sz. Györgyből írt levelét tegnap adá meg Konkoly János Uram együtt az 50 arannyal, kiket ha nem küldött volna is N. immár én egynehány felé küldtem volt pénzt s ha mit szerezhettek volna, magam vittem volna Ngdhoz. Bizonyosan higye Ngd, hogy nagyobb gondom énnekem ez mostani Ngd parancsolatjára hogy sem az magam szükségére, de senki el nem hiszi, minémű szűk az madár, és mennyi felől való keresői vadnak, s mint eldrágították. Beszterczén találtam vala vasárnap száz császár és fogoly madarat, de 50 pénznek alatta nem adták, s drágának is teczván, és akkor eső is esvén, nem merém megvenni. Im szintén most, igen jó hó lett ide, s most is esik; azt remélem Nags Uram, hogy meg nem fogyatkozik én bennem Ngod, s mind fajtók, császármadarak, foglyok s huos madarak az ki most legszűkebb, jó módon leszen ismét arra az időre

A. I. L. V. F. 4. Fr. 60., sajátkezű eredeti.

333. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánnak hadi kihágások megtorlása végett.
1637 február 12. Bécsből.

Ferdinánd kellemetlenül értesülván, hogy Palánkról s más Pálffy fenhatósága alá tartozó végházakból nemrég kirohanást tettek Vácztájékára a török ellen, szigoruan meghagyta Pálffynak, hogy ezen meg nem engedett kirohanás szerzőit és vezetőit megbüntesse, zárassa el s a vizsgálati eredményről tudósítást küldjön.

334. — II. Ferdinánd a lengyel katonák lecsillapítása végett ír Pálffy Istvánhoz. Bécs, 1637 február 14.

Ferdinánd nem rég megparancsolta volt Pálffynak, hogy a vezetése alatti végházakból több huszárt állítson össze a Sziléziában nyugtalankodó lengyel csapatok lecsendesítésére s ezeket további intézkedésig e célból készen tartsa. Miután a lengyel csapatok már nyugodtak és Sziléziából kivonultak, Ferdinánd előbbi rendeletét visszavonja.

335. — 1637 február 18. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Bécsből. Tartozását kifizetendi Pálffy Istvánnak.

. Édes Bátyám Uram, a mi illeti a tizenöt ezer forintot a mint én Kgnék ennek előtte is megigértém most is offerálok magamat, hogy ha ő Felsége ezen mostani hivatalomban megtart, annak effectuálásában, mivel immár Documentuma is vagy on de facto reá, a mint írja Kgd; az én szolgálatomban meg nem fogyatozik Kgd, s meg is szerzem Kgdnek

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 70., eredeti.

336. — II. Ferdinánd 1637 február 27-én Bécsből. Gróf Pálffy Istvánt meghívja.

Márczius 24-én Bécsbe hívja Pálffy Istvánt, hogy itt részt vegyen azon tanácskozásban, melyet Ferdinánd Magyarország békéje s jóléte érdekében tartani szándékozik.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 74., eredeti.

337. — 1637 márczius 11. Pozsony. Pázmány Péter gróf Pálffy Pálhoz. Apáczazárda építését sürgeti. Szellemes tréfás üzenet a grófnénak egy fiatal kort elővarázsló gyógyszeréről. Bécsben.

. Bánatosan értettem a Kmed betegeskedését de mivel úgy hallom nem veszedelmes, remélem rövid nap jó egészségben látom Kdet.

A minémű fogatkozások vannak az épület körül Kmed Tamás pap Uram leveléből megérti. Kiváltképen az ajtókra és ablakokra való faragott kő dolgában. Azon volnék, hogy a szegény szüzeket ez esztendőben a klastromba költöztetném, mert csak azon panaszkodnak, hogy a nagy szorosság miatt betegeskednek szegények. A kőművesek is reá feleltek: hogy annyin lesznek, hogy ha a materiában fogatkozás nem leszen, sz. Iván napjára elvégezik dolgukat.

A mi a mész dolgát illeti, noha a Kd jó dispositiójáról nincsen semmi kétségem, mindazáltal kíváztatik: hogy Kmed parancsoljon udvarbiráinak ne legyen fogatkozás, hanem idején elegendő meszet hozassanak. Mert majd a szántás rajtok leszen a szegénységen amicus addictissimus Cardlis Pazman.

Utóirat. Ezt Pázmán sajátkezüleg írta.

Magam is rövid nap meglátogatom Kgdet, u. ha bizony én is csak alig vagyok. Kérem Kgdet Asszonyomnak ajánlja szolgálatomat, és kérje hogy ő Kegyelme csináltassa meg nekem egy Apotékában ezt az egynehány pillulát s küldje alá. *R* Pillulas tres pro sene 68 annorum, ut viginti annis junior fiat. Valamit kíván a patikáros megfizetem.

A. I. L. V. F. IX. Fr. 58.

338. — 1637 márczius 13. Nógrádból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A törökök mozgalmai. Wesselény küldjön Nógrádba tarackot.

En szerdán érkezém ide be. Nk egyéb hírt nem írhatok, hanem az vezér bizonyosan alá megy ez jövő vasárnap; keményen hajtják az kocsikat az vácziai alá, ezek Földvárig viszik, s ott ismég mások várják. Musza Basa az ki az előtt is itt volt, az jön helyében; be is jött már embere. Az esztergomi Bék is elmegyen vele, oda is más ment. Küldtem tegnap jó emberemhez; ha mit érthetek Nk tudtára adom.

Ez szörnyű szükségre nézve az szegény ittvaló katonákban Zólyom vármegyére követtem Ngs Uram 32 és 46 lovast; első-

ben is az magam jószágára szállítom, s jó kedvvel is contentus az vármegye is s az szegénység is az én limitatiómmal. Husvét előtt mind haza jönnek egy héttel. Ngdt kérem ne legyen ellene Nk.

Végezetre Nagd hallottára is emlékeztem vala Csesztén Wesselény Uk az egész mosár felől, kit az hadakozó Tanács ide deputált, s volt Nk intimálva, kiről im az ittvaló Czoigbort is Nk. Meg nem írhatom Nk mely igen szükséges it nálunk, mert az legöregebb taraszunk legmagasb helyen az belső várban lévén, ezennel hírt nem lőhetünk véle, mert az Czoigház mellett lévén, s aznak az fala jót repedvén, félő, hogy sokára le is ne omoljon.

Hanem igen kérem Ndat, írjon Ngd Wesselény Uramnak és parancsolja meg serio ő kk, egyiket mingyárth adja ide; én érette küldenék s elhozatnám, csak ide küldje Nd az levelet.

Most jött egy itt való rab Esztergomból mondja; hogy itt ben hallotta volna, mivel Betlen István ismét az török közé ment volna, de mástól nem értettem

U. I. Hozák hírét, hogy Marosnál mentek alá követek Komáromból. Igen gonoszkor találtak menni.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 61., eredeti, sajátkezű írás.

339. — III. Ferdinánd lovasok toborzásáról Pálffy Istvánhoz. Bécs, 1637 márczius 22., július 8:

Szunyogh Gáspár huszárezredes a király részére lovasokat fog Magyarország több részében toborozni. Ferdinánd felhívja Pálffy, hogy Szunyoghot e vállalatában ne csak ne akadályozza, sőt tőle telhetőleg gyámolítsa.

Ezen lovasok Ferdinándnak július 8-án Znaimból Pálffyhoz intézett levele szerint nem sokára a császári táborba voltak indulandók. Pálffy hivatva volt főkapitányi területén ügyelni, hogy a toborzott lovasok közül, kik már zsoldot kaptak, egy sem maradjon vissza csalárdul; a mely lovasok megszöknének vagy elmaradnának, vagy hat havi szolgálatuk előtt titkon elvonulnának, ezeket el kell fogatni és kellő szigorú büntetés végett Szunyog Gáspár ezredesnek átadni.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 77. s 77., eredeti.

340. — 1637 május 2. Hadi tanács gróf Pálffy Istvánhoz. Haczy Balta esztergomi török tiszt garázdálkodásának meggátlása ügyében.

Léva várához tartozott Hunt község, alá volt vetve Haczy Balta esztergomi török tisztnek. Ez a község jobbágyait lehetőleg zaklatta és zsarolta. A megkötött szerződés ellenére tavaly buza és zabban zsarolt ki maga részére bizonyos járandóságot s ezen fölül naponkint új terheket eszelt ki. A község határában volt Kys-Huntmező nevű kis terület, mely szántóföldek s rétekből állt, s melyet a község lakosai azelőtt egy adó alatt szabadon használtak. Most e területtől külön adózást követel. Miután Haczy Balta zaklatásai már tűrhetetlenekké lettek s a lakosok nem merészeltek ezen istentelen emberhez menni, más uradalomnak egy emberét küldték hozzá azon irással, melyet Haczy adott volt nekik jobbágyi tartozásaikról; minthogy Haczy zsarolásait már el nem viselhették, elhagyták a községet s kijelentették, hogy addig vissza sem térnek, míg írásbelileg nem biztosítja őket arról, hogy az általa kiállított írásban foglalt szolgáltatmányokon fölül nem fog tőlük többet követelni. A gonosz ember ezen írást a lakosok kiküldött megbízottjától csalárdul elvette.

Ezen fölül Haczy a község bizonyos rétjeitől, melyek a király javára kaszáltatnak, szintén jogtalanul követel adózás fejében egy mérték (paria) vörös posztót s tagadó válasz ellenében azzal fenyegeti a lakosokat, hogy mindannyi kaszálót le fogja mészároltatni.

A hadi tanács elküldvén Pálffynak az imént felsorolt panaszokat tartalmazó levelet, megkeresi, hogy befolyásával hasson Haczryra s óvja őt hasonló törvénytelen kihágásoktól.

A. I. L. 4. F. 2. N. 13., eredeti.

341. — 1637 május 8. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Nagyszombat. Érseki installáció.

..... Adom tudtára Kgdnek édes Bátyám Uram hogy én ma ide jöttem volt Szombatba Ersek Uramat installálni és ennét ha fris lovaim lettek volna Ujvárba Kgd szolgálatjára akartam menni, de mivel nem lehetett Kgdet kérem másból énnekem bizvást parancsolni.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 71., eredeti.

342. — 1637. május 8. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz honvédelmi ügyben.

Hallomás szerint az egri basa sok katonát gyűjt egybe s a végvárakat megtámadni készül. A törökök ily időtájban nagyobb számban szoktak ugyan összejönni s a budai vezérek hadiszemlélt tartanak felettük; ámde a mostani csoportosulás felette nagy. Pálffy felhivatik, hogy gondosan őrködjék a végvárakra, Szunyogh Gáspár pedig, az általa most ama vidéken toborzott lovasokkal segítségére legyen a megtámadandó végváraknak.

A. I. L. 4. F. 8. Fr. 54., eredeti.

343. — 1637 június 6. Hadi tanács az újvári mészárszéki és korcsmai jogról.

Miután a kir. élelmezési hivatal az eddigi szokás szerint mind az újvári végváron belül, valamint kívül is július és augusztus hónapokban a húsvágás és italmérés jogát szabadon gyakorolta, Pálffynak meghagyja, hogy a király ezen jogát minden támadás ellen óvja meg.

A. I. L. 4. F. 8. Fr. 55., eredeti.

344. — 1637 augusztus 1. Hadi tanács néhány engedetlen kapitányról s Pálffy Istvánnak bécsi útjáról.

Pálffy István panaszt emelt több végvári kapitány ellen, kik neki az engedelmisséget megtagadták. Pálffy azonban ezeket meg nem nevezte. A hadi tanács a kíváncsok orvoslás végett az engedetlen kapitányok neveit közölni kéri.

Pálffy kívánsága szerint feljöhet néhány napra Bécsbe, ha távolléte alatt gondoskodni fog főkapitányi kötelmeinek kellő betöltéséről.

A. I. L. 4. F. 8. Fr. 57., eredeti.

345. — 1637 május 15. Ferdinánd király sürgeti Pálffy Pált, hogy Marchegg uradalomtól járó adóhátralékát mielőbb fizesse meg.

Pálffy Pál már néhány év óta hátralékban volt a Marchegg-uradalomtól járó adóval, mely kifizetendő lett volna.

(Vizdombamt.) Ezen adóquotát az osztrák országgyűlés megszavazta volt.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 14., eredeti.

346. — 1637 május 20. Hadi tanács gróf Pálffy Istvánhoz. Gátolja és torolja meg a lévai várhoz tartozó jobbágypokon a lévai kapitány lovassága által elkövetett igazságtalanságokat s károkat.

A lévai huszárok többször csoportosan száguldoztak a lévai várjobbágypok szántóföldjein, nem kimélvén meg a földek termését. Ezen kívül éjjel is barmokat loptak az istállókból, sőt nappal is elragadtak a mezőről több marhát.

A lévai várjobbágypoknak községyi előljárói ez okból Pálffy Istvánhoz panasziratot terjesztettek fel, melyben felemlítik, hogy a lévai tiszttartót unos untig kérték e bajok orvoslásáért s ő jelenlétükben a kapitányt is megkereste a katonaságy megfékezésére. Mult' évben a lévai katonák a réteket épen a kaszálás előtt bebarangolták és tönkre tették, minek következtében felette káros fogyatkozás állt be a gazdák marhatartásában.

Elhhez hasonló garázdálkodást és pusztítást ez idén a várhoz közelebb eső községyekben is vittek véghez; úgymint: Kelecsény, Ó-Bas, Uj-Bars, Nagy-Szécsény, Kis-Szécsény, Nagy-Ogya, O-vár s Lodány községyekben. Ezért kénytelenek e községyek előljárói Pálffyt hathatósan kérni, hogy a királyi tekintélyt latba vetve óvja meg a király községyeit további károsodástól, ellenben nem lesznek képesek a felségnek és töröknek tartozó szolgálmányokat teljesíteni.

A hadi tanács királyi parancs alapján meghagyja Pálffynak, hogy a lévai kapitányt szigoruan dorgálja meg s intézkedéseket tevéen ilynemű kihágások megakadályozására, jelentse ki a lévai kapitánynak, hogy e kihágások isméltlése miatt el fogja veszteni állását.

A hadi tanács egyúttal megemlítvén, hogy a Pálffy főkapitányi hatósága alatt levő végvárok katonasága a békekötés ellenére portyáz, a miért különösen a tiszteket, leginkább pedig a palánki kapitányt s a neográdi alkapitányt súlyos vádak terhelik, meghagyja Pálffynak, hogy ezeket az előzetes szabályszerű vizsgálat után szigoruan büntesse meg.

A. I. L. V. F. VII. N. 14., eredeti.

347. — 1637 május 20. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz. Főkapitányi állása ügyében.

Megemlítvén, hogy III. Ferdinánd király meg akarja hagyni és erősíteni Pálffyt az ujjvári s bányavárosi főkapitányi állásban,

melyet II. Ferdinánd alatt betöltött volt, elküldi neki azon latin esküszertű mintát, melyet az említett állás s hivatal további viselése végett aláírnia s pecséttel megerősítenie kell.

A. I. L. V. F. VII. N. 15., eredeti latin.

348. — 1637 május 28. Prágából. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz ökrök vásárlása végett.

A királynak nagy szüksége van 200 ökröre, melyek lehető leghamarább a birodalomba szállítandók. A király Pálffy bízta meg az ökrök vásárlásával, mivel nagyon megbizik benne.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 18., eredeti német.

Pálffy készségesen elvállalja e megbízást s 200 ökröt megfelelő szolgák kíséretében Donauwirthig ajánlotta küldeni. Miután Pálffy a szolgákat innen visszabocsátani indítványozta, a király hathatósan megkereste őt, hogy a szolgákat télen át hagyja az ökröknél, miután külföldön nem találhatnak olyan szolgákat, kik a magyar ökrökkel bánni tudnának. Prágából, 1637 június 6.

A király a 200 ökör szállítását június 20-án ismét nagyon sürgette.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 19., eredeti német.

349. — 1637 június 7. Galantháról. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. E. Pál érvel Illey jószágaira való jogos igényeiről.

Illustrissime dne, dne mi colendissime!

Az mely levelet Ngd 11 may irt volt az Csontos Márton supplicatioja mellett, az én adósságom felől, az Ngd engedel-méből Nógrádból eljöttöm után hozták meg Zólyomban, kire eddig Nk választ nem adhattam, s igazán is irom Nk, hogy most is kedvem ellen kell Nk választ adnom, mivel Ngd gyakorta com-moveáltatik az én különböző értelmemből való írásomon, kire soha bizony méltó okot nem adtam. Mert én jobbnak itélem az igaz ratióból adott svasiót, hogysem az hizelkedő vagy maga haszna kereső tanácsot. Követem is idején Ngdat, hogy énnekem meg-bocsásson, ha igazat és az Nagd tetszése ellen való értelme-met irom ebben meg Nk.

A Donatiók dolga ebben áll Nsgs Uram, hogy Magyar-országban tulajdon csak az királynak nagyon authoritása az ő felsé-

gére néző jókot eladására és limitatióé az ő felsége locumtenensének, sem Index Curiae sem Personalis, sem egy Generális, se jobbágyot, se tiz érő oly javát is érő valakinek a mely az Koronára vagy ő felségére nézendő, sem in praesidio sem extra praesidium senkinek nem donálhat, sem conferálhat ő felsége hire s engedelme nélkül. Ez merő igaz. Hanem publicus malefactoroknak, s zászlója alatt lévő magvaszakadtaknak javaival szabad nem csak az Generalis, hanem akármely főkapitány is, vagy más ordinarius Magistratus, de akkor is jus possessionem conferendi non habet, sem igen sok ő felségétől megkérhető ingó marhát el nem adhat. Sokkal inkább, sem zászlója alatt nem lévén Ngdnak és jószágos nemes ember is lévén, semmijét senkinek nem adhatta Ngd.

Palatinus Uram Generálisságából sem vehet semmi példát Ngd, mert mikor ő Nga abban az tisztében valakinek valamit conferált, az ki azt Nk mondotta, meg kellett volna azt is mondani, hogy nem az Generálisság erejéből, hanem az ő felsége specialis Plenipotentiájából cselekedte. Ez is merő igaz.

Es mind ezek fölött én az ő felsége Locum tenensétől (az kinek egyedül adott maga után autoritást az ilyen donatiókra) megkérvén eléb szegény Illey István javait generaliter és mindenütt, miképen adhatta Ngd az ő Nga donatiója ellen másoknak. En eléb is kértem meg, s olytól is kinek hatalmában volt donálni s conferálni, s mégis elvessen engem Ngd az én donatiómtól s igazságomtól, s annak adassa Ngd Csontossal s másokkal szegény Ülley javait, kinek semmi köze, semmi igazsága nincsen hozzájuk?

Vagy volt azért hatalma Palatinus Úr ő Nk az collatióra vagy nem volt. Ha volt, az ellen nem hogy Nagd de még ő felsége sem adhatta volna immár (annyiban az mennyiben autoritást tribuált ő felsége az Palatinusnak) másnak szegény Ülley István javait, mert qui prior tempore, potior et jure. Es ha mindenütt való javait nekem adta ő Nga, semmi részét másnak N. nem adhatta. Ha pedig hatalma nem volt ő Nk nekem adni, ő Felségén kívül másnak sem volt. Kerem Ngdat ezen meg ne busuljon, hanem közölje bátor más okos törvénytudó emberekkel is, s ha különben vagyon, ám én legyen kárvallott.

De mivelhogy mind Palatinus Úr ő Nk autoritásában s mind nekem káromban s praejudiciumban jár az dolog, higgye Ngd, hogy ebben nem s mind Zádori, Konkoly és Lovas János Uramék ellen megbizonyítom Isten éltetvén suo loco & tempore,

hogy nem igazán kérték meg Ngdtól s Ngd sem adhatta nekik, és nem csak meg nem adom Csontosnak az én adósságomat, de bizony elérántom őt az többiért is igaz törvény útján magát is s az vele colludált uraimot is. Előttem most is Csontos levele, kit én tudom nekem mit ír az szegény Ülley javairól, hogy az én boszuságomra szótték ezek az jó uraim egyben a bordát vele, s nem igazán informálván Ndat, úgy esett ez az dolog.

Hanem inkább azon kérem mint Uramat Ngdat hogy ez ne menjen vásárra; parancsolja meg mind az három uraimnak adjanak vissza mind Csontosnak s mind másoknak mindeneket az miket felvettek, s hagyjon Nsgd egy törvéynapot benne, látassék törvénnyel meg, kit illet. Es ha vagy igaz testamentuma vagyon Ülleynek vagy vérint való atyafiai az kiket concernálna, akkor az is látassék meg, mert mivel (az mint eléb is íram Nagk) mind Palatinus Úr ő Nga authoritása sérelmében s mind az én böcsületben s káromban is jár az dolog. Csak ilyen simpliciter el nem állok igaz pratensiom mellől. Nagk mindezekben való ítéletét és hozzám mutatandó jóakarátját várnám

P. S. Nagd az füleki vice-kapitányság felől nem tudom mint gondolkodnék; nem jó anélkül annak az helynek sokáig lenni. Wesselény Uram Nagy Tamás Uramat szeretné, s kívánná; s bizony elég ember is pro hic & nunc, mivel látja maga Nsgod szűk voltát az embernek, de Ngd hire s engedelme nélkül egyik sem meri megmozdítani a dolgot. Resolválja magát Nsgod ehhez való kedvéről.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 63., eredeti sajátkezű írás.

350. — 1637 junius 7. Galántáról. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Esterházy egy donatiójának jogérvényét védi Pálffyval szemben; panaszskodik ennek sérelmeiről. Csontos állítólagos követeléséről.

Az Ngd levelét elvettem és meg is értettem. Ítéletem szerint nem offendáltam annyira Ngdat írásommal, az mennyire láttatik Ngd apprehendálni; kiről írásomnak elein is megkövettem vala Ndt.

Nsgs Uram nem irtam én azt Ngdk, hogy Palatinus Ur Ujvári Generálisságában, ha kinek mit adott authoritate palatinali conferálta volna, mert tudom, hogy akkor Iudex Curiae volt csak ő Nga, az kinek nincsen authoritása az collatiókra; hanem azt irtam, hogy virtute plenipotentiae eidem specialiter a Sua Matte attributae conferálta az mit conferált. Tudom én mennyire való

hatalmat adott volt akkor a háború időkben ő Nk szegény üdvözült Császár Urunk, az mennyi hatalma most palatinusságában nincsen in hoc genere conferendi. Tovább azért ezzel most nem kedvetlenitem Ndat, s bizony jól gondolkodván N. róla, nem esik N. autoritása ellen az én ebbeli opinióm, holott az donatiók collatioja nyilván vagyon országunk törvényében.

Hogy Ngdtól meg nem bántódtam volna extra viam juris valaha, azt sem mondhatom; elég példa az Varga Pállal való dologom, és az szegény emberim nyomorgatása. De én Isten látja ugyan — kerülvén az ilyen irásimat, ha Ngd materiát rá nem adna. Adós leveleimet soha még, hála az jó Istennek arczal reám nem hozták, és fogadásomról sem arguálhat senki.

Csontosnak miért nem adtam eddig meg adósságomat, okát adtam és ezután is adom. Tudom nékem mit irt az Illey nála levő javaira, azt mondta volna Zádori uraméknak is, és váratta volna azokat is az dolog végére. Hogy elébb lett legyen az Palatinus Uram donatiója meglátja N. megbizonyítom; most nem disputálok.

Az füleki viceségért én csak jutattam eszébe Nk, nem áll semmi abban rajtam. Az magam dolgáról én eléggé gondolkodom Nsgs Uram, de ha senki nem szól róla, és az én commoditásimat nem segíti, mi vétkem nekem benne.

Isten ő felségét meghozván, akkor váljék el ha kölyök is, s ha nem is, és az Istenben elnyugot Császár Urunk resolútiójának satisfaciálnak-e.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 62., eredeti sajátkezű irás.

351. — 1637 junius 23. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ennek pénzügyei; határkérdés Szencznél; a pozsonyi vár javítása.

. Édes bátyám uram az kgd levelét megadták. A mi az kgd adósságát illeti, arról kegyelmednek cameraliter választ adtunk, azt vélem hogy kegyelmed contentus leszen véle. Isten meghozván császár urunkat azon leszünk, hogy még októbernek előtte az residuitása is meg legyen Kdnek.

A szenczi és németgurabi határ miatt minémű controversia vagyon, annak a revideálására való Terminus mivel ultima hujus nem leszen, ad ultimam Julii differáltuk a Kgd emberi instantiájára, kit Kdnek akarám megjelentennem.

Kérem Kgdet édes bátyám uram legyen segítségével Kgld a

vár épületre való fahordásban. Hozasson modri erdőből a szentgyörgyi és bazini jóságbeli jobbágyokkal ide Posonba másfél száz faragott fát. Az Posonyhoz valókkal pedig százat. Mind a zálogos jóság segítségével is. Mivel ez Felsége számára és ilyen jeles szükségre leszen remélem, hogy Kgd jó kedvvel megcselekszi, kit ő Felsége is Kgdnek jövődöben kegyelmesen fogja recognoscálni Posonii 23/VI. 1637.

A. I. L. 4. F. 5. N. 5., eredeti.

352. — 1637 július 6. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Pozsonyból. Pénzügy.

. . . . Az tizenegyezer frntra nékem édes bátyám Uram gondom leszen, hogy Kgld contentus lesz velem.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 72., eredeti.

353. — 1637 július 7. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Stomfáról. Török agárról.

. . . . Edes Bátyám Uram kérem Kegdt az török agarat kölgie Malaczkára Kegd, megparancsoltam az ottani tiszttartómnak hogy gondját viseltesse.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 73., eredeti.

354. — 1637 július 8. Juszuff esztergomi bék Szabó Mihálynak Pálffy István ujjvári helytartójának, rablások megtorlásáról.

Jóakaró vitéz úr szomszéd barátunk. Hogy az Kgld levelére ilyen későn adunk választ, oka semmi nem egyéb, hanem a mely Pribékeket Kgld írt levelében hogy azt az latorságot cselekedték volna azontúl előnkbe hivattuk, mind az Párkányi agákkal együtt, de erős esküvésekkel tagadják, hogy ők semmit sem tudnának abban az dologban; nem hivén beszédüknek, azontul a tömlőczben vetettük egynehány másokkal, a kikre gyanakodunk. Ez mai napon ujonan Divanunk volt, előnkben hozattuk őket, de semmit ki nem vehettünk tőlük, hanem mind egész seregestül rajta vagyunk, hogy kikeressük őket, hogy ha kezünkben akadnak és idevalók lesznek, elhigyje Kgled, hogy az elhozott prédát visszaküldjük és a latorság tevőket érdemük szerint megbüntetjük; de nem csak Esztergomban vannak efféle zsold nélkül való csavargók, hanem más végházakban is. Sokszor történt, hogy Váciak, Pestiek, Budaiai,

Fejérváriak meg az Kglđ végházán felül afféle gonoszságot cselekedtenek, mégis az esztergomiak voltak bünösök. Elhigyje Kglđ a mi hirünkkel és akaratunkkal az mi botunk alatt valók csak egy kutyának is nem vétenek az ujeváriaknak; de zöld az erdő, minden latrot lábunkhoz nem köthetünk. Ezeknek utána Isten éltesse Kglđet. Datum Strigonii 1637 die 8. julii.

Kglđ vitéz úr barátja.

Idem qui supra.

Sie eledere fors est, vagy

Si credere fas est.

Utóirat. P. S. Kglđ fenyegetőzik azzal, hogy tromfal tromfot ütnek a Párkányiaknak. Azzal Kglđ ne fenyegetődzék, mivel Párkányban is nem mind asszonyemberek vannak, hanem farkasok is laknak. Mind Esztergomiak, s mind pedig Párkányiak kedvelik a jó békességet, hogy ha a latrokat kitanaliuk, megérti Kglđ miképen érdemük szerint megbüntetjük.

Czím: Az nemes nemzetes és vitézlő Kis-tolnai Szabó Mihálynak, Gróf Generalis ő Nsga ujevári Vice-helytartójának stb. Ujvár.

A. I. L. 4. F. IX. Fr. 44., eredeti.

355. — 1637 július 14. Haditanács Pálffy Istvánhoz. Hírek szerencsés csatáról.

A király mult héten szerencsésen érkezett Bécsbe Prágából, hová hadi ügyek rendezése végett utazott volt.

Az ellenség észrevevén, hogy gróf Gallas tábornok nagy hadi erővel közeledik, elhagyta torgavi állomását, nemkülönben Szász s más szomszéd tartományoknak területét és Pommern felé kezdett futamodni. Mieink üldözőbe vevén őt 3000 lovát s egész pogyaszát elfoglalták. A gyalogság egész erejével folytatta az üldözést. A tanács ezt a király rendeletére közölte Pálffyval.

A. I. L. 4. F. 8. Fr. 56., eredeti.

356. – 1637 július 16. Csász. udvari kamara a m. kir. kamarához gróf Pálffy Istvánnak 10.717 frt s 15 krajczárnyi követeléséről.

II. Ferdinánd király 1637 január 18. iratában elrendelte, hogy a m. kir. kamara gróf Pálffynak tőke és hátralékok czimén 10.717 frt 15 kr. fizessen ki s ezen követel kifizetése előtt azonban követelje vissza a királynak azon kötelezvényét, melyet ez neki 1629 május 4. 47 és 250 rajnai frnról kiállított volt.

Pálffy vonakodott e kötelezőt kiadni, minélfogva az udv. kamara szigorúan meghagyta a m. kir. kamarának: hogy ezen kötvény kiszolgáltatása előtt semmi szín alatt sem fizesse ki Pálffynak 10.717 frt. 15 kr. követelését.

A. I. L. 4. F. 8. N. I. b. b.

357. — III. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz a horvát szökevényekről. Bécs, 1637 július 23.

A kir. kamara ezen értelemben írt Pálffyhoz 1637 július 24. Miután a legujabban toborzott schwarzenburgi horvátok csoportonként elhagyják hadi zászlójukat, III. Ferdinánd megparancsolja Pálffynak: hogy a szökevény horvátokat lehetőleg fogassa el s további intézkedésig szigorú fogságban tartsa.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 81., eredeti.

358. — Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz 1637 augusztus 5. Pozsonyból.

Biztosítja Pálffy Istvánt, hogy pénz dolgában segítségére lesz, írván: «valamiben tudok nagy szeretettel ügyekezem Knk szolgálni és kedveskedni, sőt kérem Kgd-t, hogy énnekem parancsoljon».

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 74., eredeti magyar.

359. — III. Ferdinánd Pálffy Istvánt tanácskozássra hívja föl. Bécs, 1637 augusztus 15.

III. Ferdinánd a Pozsonyban tartandó országgyűlés alkalmából, néhány tanácsossal előzetesen óhajtván értekezni, Pálffyt évégből szeptember 5-ére Bécsbe hívja meg.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 82., eredeti.

360. — 1637 augusztus 29. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz, pozsonyi vár javítása ügyében. Pozsonyból.

... Megérkezvén a végekről im értem, hogy Kgd maga jó ajánlása szerint a fát az ittvaló vár épületére az Szentgyörgyiekkel, Baziniakkal és Vöröskőiekkel még sem hozatta volna el, hanem maradott hátra még 230 szál fa, melyet bizony igen bánnék, mivel az épület állapotjában nem kevés kár és hátramaradás történt

ezaránt. Lám én akkor az Kgd pozsonyi jószágát abbúl is megkiméllettem. Kérem azért Kgdet szeretettel, vitessen el Kgd menél hamarább valami másfél száz szálót benne, a többit meg látom, hogy az ő felsége jószágiban levő jobbágyokkal elvitethessem.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 75., eredeti.

361. — III. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz a törökök elleni támadások megakadályozásáról. Ebersdorf, 1637 szeptember 19.

Miután a Pálffy hatósága alatti végházaknak katonasága a békékötés ellenére a törököket folyton nyugtalanítja, III. Ferdinánd ezt szigoruan megtiltja s e tilalom megszegőit fejvesztéssel fogja sujtani.

A király ugyanezen rendeletet okt. 3-án ismételte.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 83., eredeti.

362. — 1637 október 2. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz hadi fizetés ügyében. Marchekről Ujvárra.

... Vettem az Kgd sub dato 30. elapsi mensis 7emb. Ujvárrul nekem irt levelét szeretettel és annak continentiaját megértettem. Mely 8000 frnt leválásáruúl úgy emlékezzék Kgd édes Bátyám Uram, hogy nem csak jámbor szolgája által izenésével és levelével is arról tudósított Kgd engemet hogy maga Kgd akarja leválni, mely időtől fogvást azon Kgd pénzét egy szóval sem sollicitálta, nem is akartam abba magamat tovább ártani... hogy maga felveszi Kgd, az előtt énnekem declaráltatott akaratja szerint; ha pedig én akartam volna felvenni, amely pénz nógrádi harminczad proventusából Kgd számára tartatik, azt (?) leváltam volna. Ekkor Uramnak pedig mit irok pro notitia nyitva küldtem Kgd-nek, megolvastván és bepecsételvén, juttassa -ben Kgd én velem ne mentse magát Kgd előtt, mert egy pénzt sem adott Kgd deputatumjából

Paulus Pálffy.

P. S. Nem oly kevés lévén a proventus, azt tudom megadhatná Kgnk az a harminczad (?) a pénzt.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 76., eredeti.

363. — III. Ferdinánd 1637 okt. 19-én Ebersdorfban Pálffy Istvánhoz november 1-jére Bécsbe hívja, hogy vele a közeledő országgyűlésre nézve előzetesen tanácskozzék.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 85., eredeti.

364. — 1637 október 25. Galántáról. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Esterházy nejének betegsége. Lovakról. Törökök háboruja a persákkal.

Ngos Úr! Pénteken Posonból jövőn, találám az Ngod levelet az több nekem szóló levelekkel. Volt immár tudtára Nk nyavalyás atyámfia nehéz betegsége miatt való siető utam, kit ma egy hete Pozsonban lektikában vittem az Doctorokhoz; ki noha láttatik könnyebben lenni, mindazáltal nem látom módját, hogy 3 hét alatt curájok alól megmenekedhessék. Legyen az jó Isten akaratja mindenekben!

Ngod kíván érteni az lovak felől. Bizony dolog ha oly sietve nem hinak vala haza, két fő lovat s két paripát hoznak vala ki látnom; de megértvén eljötömöt, haszontalanul nem akarják kifárasztani. Hírül írja jó emberem Ngos Uram, hogy az Portán fölötté nagy pestis vagyon; mindazáltal az Császár ugyan Tellárral kiálltatott tavaszra hadat az Persa ellen.

Most az vezér ugyanaz Porta parancsolatjából Kapuczi basát készít Bécsben Császár Urunkhoz

A. I. L. V. F. 4. Fr. 64., eredeti sajátkezű írás.

365. — 1637 deczember 15. Pozsony. Ferdinánd király intézkedik a Pozsony vára helyreállítására megrendelt s vizár által elragadott fakészlet megtérítése s vámmentessége ügyében.

Dunának nagy kiáradása következtében a vizár sok épületi fát sodrott el, mely Nuszdorfban volt (Bécs mellett) lerakva, s megrendeltetett a királyi koronázás alkalmából Pozsony várában eszközözendő építésekre. Ezen fa majd a ligetekben, majd Duna partjain rekedt s egy részét rosszakaratulag el is vitték. Ferdinánd szigoruan intézkedik a fadaraboknak visszatérítése végett, s meghagyja, hogy ezektől se vámot, sem pedig egyéb nemű pénzjárandóságot ne szedjenek.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 15., eredeti német.

366. — 1637 december 19. Tavarnokról. Pálffy Kata Pálffy Istvánhoz. Honvédelemről.

Jelenlegi török hírekhez képest megkérte Pálffy Istvánt, hogy Ujvárból a Komjáthi kastély megvédésére küldjön kevés puskát puskaport és ólmot és védelmezze Komjáthi kastélyt, mely Százady Ferencz tisztartó gondviselése alatt áll. P. Kata úgy érzi magát, mintha néha a lélek kiakarna szakadni belőle.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 39., eredeti magyar.

1638.

367. — 1638 ápril 7. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz, ennek tartozásáról.

Kéri hathatósan, hogy azt a 3000 frntot, mellyel Pálffy Jánosnak tartozik, fizesse ki, mivel Pálffy János ezt nagyon szükségeli.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 77., magyar eredeti.

368. — 1638 ápril 6—23. Hírek Pálffy Istvánról.

Pálffy István 1638 ápril 6. kelt levele szerint Bécsbe készült, a mint ez Pálffy Pálnak 1638 ápril 9. írt leveléből kitűnik.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 78.

Pálffy István ápril 23-ig nem jöhetett fel Bécsbe, miben őt a török hadi hírek megakadályozták. Pálffy Pál ápril 23. Bécsben kelt levelével újból ajánlja Pálffy István figyelmébe Pálffy Jánosnak ügyét.

Pálffy Pál ápril 22. d. u. 4 óra tájban szólt Puchheim gróffal; előbb nem lehetett vele, mivel a király csak tegnap jött Luxemburgból s gróf Puchheim vele volt.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 79., eredeti magyar.

369. — 1638 ápril 26, Pozsonyból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Egy képről s Majthény lakodalmáról.

. . . . A képet im megküldtem Kgdnek édes Bátyám Uram. Eddig is megküldtem volna, de a képíró előbb el nem végezhetette. En ide csak Majthény Uram lakodalma kedvéért jöttem volna, és im ismét visszamegyek Bécsbe

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 81., eredeti.

370. — 1638 ápril 18. Zólyomból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Romhány Simon alkapitány tiszte. Halászi Jakab hadnagynak ajánltatik.

Tudja Ngod, hogy az mostani tiztek változásában az Ngod promotiójából, Romhány Simon Úrnak az nográdi lovas hadnagyságból az Palánkai vicekapitányságra kölletik menni s helyében más alkalmas hadnagyot akarván Ngdnak commendálnom mások előtt occurált Halászi Jakab Uram, ki az mostani váczí püspök úrnak — most nógrádi jószáginak — gondviselője. Elhigyje Ngod, gyakorlott vitéz ember sok ideje, hogy ő Felségét Győrben szolgálta; emberséges katona ember és immár mind ez helyhez s mind az ot való gondviseléshez és az föld csinjához is hozzá szokott; az mellett catholicus legény is, és írást is tud. Azért Nk bizvást commendálom. Ngod szabadossan neki conferálhatja azt az Hadnagyságot, kikez egyéb sem kívántatik; hanem Nagd Prescheneknek (?) is parancsolja meg, hogy ott írja be lajstromában. Ennekem viszont azt: hogy installáljam az másik helyében. Ngd parancsoljon Nagy Tamás Uram felől is, ki legyen Commissarius, és kívántatik-e Reversalis az Viczéktől is az hiten kívül az installációkor. En is Isten velem lévén az jövő héten Nógrádban megyek...

A. I. L. V. F. 4. Fr. 65., eredeti sajátkezű írás.

371. — 1638 ápril 20. Mustha váczí basa Pálffy Istvánnak ajándékkal akar kedveskedni.

— — — — —
Naghos szomszéd vitéz Uri Barátom! Hogy Isten Ngdat kedves jó egészségben meghozta azon szivemben örülök, és örven-dezek. Kivánom Istentől, hogy ezen jó egészségben Naghodat Isten megtartsa. Most Naghodat akarom megtalálnom kedves halbeli ajándékkal, magamban elrendelvén azt, hogy találhassak kedvet Nagodnál. Imé azért küldtem Nagodnak két sugár vizahalakat, Nagod vegye kedvesen és jó néven tőlünk. Nagod ha kívánja, hogy Naghodnak szolgáljak és Naghodhoz fölmenjek, Nagod nekem hitlevelét küldvén és parancsolván a miben tudok jó szívvvel kedveskedem és szolgálom Ngnak, és ha mi oly lószerszámokra, jó lovakra és egyéb vásárlásokra Ngnak szüksége vagy az bajtá-nyunk (mely előttünk egy hét) nekem írjon Ngod magam fölviszem. Ezek utánna Isten tartsa Ngodat jó egészségben. Iratott Vácson 20. ápr. 1638.

Nagodnak minden időben kedvesen szolgál

Vác Várában lakó sóghor Mustha Bassa.

Czim : Az Tetes és Nghos vitézlő Pálffy Istvánnak, az hatalmas római Császárnak egyik Főtanácsának és Ersekujvárnak Generalis Kapitányának etc. nekem ismeretes szomszéd vitéz úr Barátomnak adassék.

A. I. L. 4. F. IX. Fr. 45., eredeti.

372. — 1638 ápril 24. Nógrádból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Sallay Balázst vajdaságra ajánlja. Bercsény installációja. Darabos szökése.

..... Az minap megfeledkeztem vala Nk irnom, hogy még egy vajdaság is vácál itt, ki miatt fogy, nem szaporoszik az hajdu. Vagyon itt egy Sallay Balázs nevű katona, régi vitéz ember; csak szintén most szabadult nyavalyás Párkányból, ismerik sokan Ujvárbán is, kérem Ngodat conferálja neki azt az Vajdaságot; én tudom érdemes reá; Nk ezbéli jóakarátját megszolgálok és én itt helyben is állatnám.

Bercsény Uk Ngs Uram és kétszer is írtam; nem tudom mi időben legyen ő kgme; én úgy akartam, hogy 7 May effective itt ben lett volna, hogy magam installálhattam volna; hiszen ha oly szorgalmatos dolga lenne az N. engedelmeből megint kirugaszkodhatnék. Nagd intimálja neki, mert azon túl én itt nem várhatom.

Im én is ismég írtam Ő Kk; kérem Ngdat valamint bizonyosan jusson kezéhez.....

..... Nyavalyás Darabos Gergely Nándorfejevárból ki-ereszkedett volt, s talán két oldala csontja is törött meg, nem mehetett el, fölalták.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 66., eredeti sajátkezű írás.

373. — 1638 ápril 27. Vácról. Mustar basa Pálffy Istvánhoz rabváltság ügyében.

..... Nagyságos kegyelmes uram megadá a marosi bíró a Nagyságod levelét, melyből a Nagyságod akaratja miben legyen, megértettem, hogy a mely Jancsárt kieresztett volt Nagyságtok, most is ide vagyon. Az Kajmekámnak ő Nagyságának is írt volt Nagyságod, még sem küldték ki, minthogy föl nem találhatta ő Nagysága. De én arra kérem Nagyságodat, hogy szegény kezeseket Nagyságod addig meg ne háborgassa, hanem legelsőbben

a mely rabot beküldött volt Nagyságod érette mostan is bocsássa be Nagyságod kezességén a Kajmekámhoz ő Nagyságához, hadd sírjon, könyörögjön az urak előtt, tudom én is hogy hiába nem lesz fáradsága, hanem a kezeseket fölszabadíthatja. A magam dolga felől azt írhatom Nagyságodnak, hogy Esztergomba fölmegegyek és onnét megirom Nagyságodnak mikor leszen fölmenetelem Nagyságodhoz

P. Sz. ha alá jön, a rab én hozzám jőjön elsőbben.

A. I. L. 4. F. 9. Fr. 47., ered.

374. — 1638 május 1. Ahmat budai Kajmekam rabkezesességéről s a magyar katonák garázdálkodásáról.

Mi a hatalmas és győzhetetlen török császárnak, a tengeren innen levő végházainak igazgató szerdárja, Buda várának vezér Azem Mehemet pasának budai Kaymekámja, Ahmat Kihaja.

.
Megadák az Nagyságod minekünk tisztességgel írt levelét, melyet nagy becsülettel vettem; megértettem a Nagyságod kedves akarátját, hogy a rossz szénalopó jancsárért az ujbári rabok lettek kezesek, ki orrát, fülét, ujat hagyta érette. Bizonyynal azt írhatom Nsgdnak felőle, mihent ide jött elszökött, soha nem tudjuk él-e, hal-e; de nem kellett volna azoknak a raboknak olyan rossz emberért kezesek lenni; nem köllenék szánnunk; de mivelhogy Nagyságod tisztességgel írt levelét megbecsültük; a véghelyen mi időnkben ne történjék mind az két félről, istent is megtekintvén a rabok siralmát, mindjárt az egri basának póstát levelet küldtem azt a pejlovat ide Budában hozatom, Esztergamra küldöm, Esztergamból ismét Szödény kapitány kezéhez adatom. Eddig is ha a Nsgd levele jött volna, régen felküldtem volna Nagyságodnak. Im ma szombaton írtam májusnak elsődik napján; mától fogvást huszadik napra, átalán fogvást ennek utána is maradjon meg közöttünk a jó uri méltóságunk; a rabok se ottan, se itten ne háborgattassanak. Nagyságod is parancsoljon a szomszédságban örömet szolgálók.

Tekintetes Nagyságos vitézlő Szomszéd Úr barátom. Ezt is akarám Nsgdnak tudtára adnom; ez elmúlt szentgyörgyi nap előtt a nógrádi viczekapitány a palánki katonákat gyalogokat zászlókkal marosi várostra, ugymint a visegrádiakat lesben vevén, visegrádi nyolcz vitézlő törököket fogtanak, négyet Nógrádba vittek

négyet a Palánkba vittek. Kérem azon Nagyságodat parancsolja meg Nagyságod, hogy azokat a rabokat küldjék meg, mert nekünk a budai vezér Azem úgy megparancsolta: hogy valamig onnan az részről ok nem adattatik, adig soha a szent békesség ellen ne cselekedlünk. Im megértheti Nagyságod onnan az részről minémű nagy dolgot próbáltanak, annak okáért minden órában a nagyságos vezér hirt kíván tőlünk e dolog felől. Eddig régen Zronfal (így) ütöttük volna, de csak Nagyságtoktól választ várunk. Ezzel Isten éltesse Nagyságodat. Költ Buda várában májusnak elsődik napján. A 1638. Idem qui supra.

A. I. L. IV. F. IX. Fr. 49., eredeti.

375. — 1638 május 2. Nógrádból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Wesselény Hatvannál táboroz. A törökök hadi mozzanatai. Musza basa. Bercsény hadi tisztsége.

Tegnap vettem az N. levelét. Damasdban s Gyarmatban is azon órában elküldtem az melyek odaszóllottak

Wesselény Uram most hatodfél század magával vagyon Hatvan alá; maga írja nekem tegnap és csak eddig is próbálhattak, ha kivethették őket. Ma jönnek Hatvan felől emberim, azt hiszem megértem mivel járnak. Az ilyent sajnálják osztán az alacsomb rendben valók; Forgacz úrnál sincs semmi tilalom.

Nagk irhatom, hogy az én ottben való emberem azt írja: hogy minden bizonnal hadastól által ment az török Császár az Tengeren Inkudázban (?) vagyon mezőben; Musza basa vagyon helyette az kajmekamságban, kin 300 ezer ezüst tallért vet elébb. 24. aprilis érkezett az új vezér Mehemett basának chauzza levelekkel, ki az maga levele mellett, az Császár parancsoló levelét is in specie elküldötte. 15. Apr. érkezett maga Landorfejevárra csak kétszázad magával, ki még pünkösöd előtt föl akar jönni Budára. Az szerémi Ispások és Boszniai had is jön föl véle, most Szerémben vagyon mezőben sátorok alatt. Békeségszerető embernek írja a vezért. De Budát fölötte őriztetik most; igen igen nagy vigyázásban vannak. Vácztot is igen őrzik; olyan hírek volt, hogy meg akarják lopni. Az Vezér és Császár levele continentiája kiváltképpen abban állott, hogy nagy feneték alatt tilalmazzák az csatázást

P. S. Bercsény Uram nem jön most ide Ngs Uram, hanem csak szolgáját küldi, azt írja: mint resignálhassam penig én szol-

gájának az tiztemet, nem tudom, s okosság sem volna, hogy még az másikban sem mentem, s ezt is kiereszszem kezemből. Örömet veszem benne az Ngd opinióját.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 67., eredeti sajátkezű írás.

376. — 1638 május 5. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz Nógrádból. Wesselény hadi fegyelmetlenségéről. Forgách Hatvan felé indult.

Nagk 1 praes. írtam vala az idevaló hireimről s arról is: hogy Wesselény Uram felessen vagyon csatára. Tegnap azért az mint oda járt maga megírta énnekem, és im Nk az maga levelét fölküldöttem. Én tudom, hogy másképen volt az dolog; de ő kglme szépíti az dolgot. Én soha sem tudom, mint vagyunk el az dologban, hogy együtt ily szabadosan cselekesznek, s másutt nem szabad. Gyarmatban is más felekezet 2 rabot vitt, egyet levágták. Forgách úr ír azután, hogy ez visegrádi dolog történt 4 század magával volt Hatvan alá, ha kivethette volna őket . . .

. Én immár nem késhetem Nsgs Úr mivel pro 10 praesentis terminusom vagyon az Tóth-Bakai határjárásban Érsek Uramnál, ott kell lennem, noha bizony igen sok dolgom hátramaradásával leszen meg; vissza immár nem is jövök ide....

A. I. L. V. F. 4. Fr. 69., eredeti.

377. — 1638 május 5. Nógrádból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Török foglyok. Pálffy fegyelme. Esterházy lemondása. Wesselény csatázása.

Ma jó reggel bőven írek Nk. Azonban im ezen órában 9 órakor hozák az N. levelét cum adjunctis. Nagd talán gyanakodik, mintha én volnék oka, hogy eddig az rabokat föl nem küldék az Uraim. Én bizony nem vagyok oka sőt nem csak most, hanem azelőtt is kívántam volna, hogy Nsgd keményen fogta volna az dolgot és személyválogatás nélkül eléfogott volna az emberekben. Mert haszontalan ott törvényt csinálni, az hol erőssége és executiója nincsen. Én elé hivatám Nadáni Úrt, s az legények öregét is s elejtkben adtam, hogy jól gondokodgyanak róla, mert általan fogva tisztességekre nem esik. Immár azért ebben én azt találtam Ngs Úr Isten velem lévén szombaton magammal kiviszem ezeket, s Gyarmatból is hadd hozzák oda az ketteit is, mind Bátig magammal viszem őket, s onnét elegendő kísérővel küldöm föl Ujvárbán őket

En Ngs Úr immár addig nem resignálhatom itt tisztem míg Isten Nghoz nem viszen. Pünkösdig módóm nincsen immár benne, de azután nem késem. Az Wesseleny Úr csatázását megírtam Nk, de elhittem, hogy ha módjok leszen a dologban, abban nem hagyják

A. I. L. V. F. 4. Fr. 70., eredeti, sajátkezű írás.

378. — 1638 május 2-ikán Ungvár várából gróf Drugeth János gróf Pálffy Istvánhoz. Baráti levél.

Barátságos levél, melyben Drugeth Pálffynak egészsége felől tudakozódik. Drugeth Pálffyt Uram bátyámnak nevezi. «Az török szomszédok hallgatásban és csendességben viselik magokat ha mást nem gondolnak».

A. I. L. V. F. 4. Fr. 68., eredeti magyar levél.

379. — 1638 május 9. Palánkról. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Romhány Simon beiktatásáról. Rabokról. Nógrádiak sanyarú állapotáról. Wesselényit gáncsolja.

Én ide jövék tegnap, s ma Romhány Simon urat installálván az itvaló viceségben ezennel indulok Battára, s onnét Zólyomban. Az rabokath im felkültem Nhoz; ha magam oth nem lettem volna a vicekapitánok nehezen vitték volna véghez. Gyarmatból az ketteit Palánkban hozták, s ot egyeztünk meg

Nagodat meg is kérem tekintsen atyai szemmel azokra az szegény Nógrádiakra, mert bizony nyomorultabbol ez ide való végházakban nincsen az vitézlő nép, mint ott, s ha Nagd azonban nekem is megjelenti ezbeli szándékát Nk megiszolgálom. Wesselényi uram nem igen szépen járt annyi néppel; volt német gyalog is vele, s azok viselték jól magokat; mert talám szintén roszul jártak volna ezek az mennyi lovakat elszalaszgatták volt

A. I. L. V. F. 4. Fr. 71., eredeti, sajátkezű írás.

380. — Mehemet budai vezér basa budai Kazmakámjának levele rabok ügyében Pálffy Istvánhoz. 1638 május 9.

. Ily dolog felől kelletik Nagyságodat levelem által megtalálnom. Ez elmúlt napokban írtam vala a tatár Aly Pay lova felől, hogy az egri basánál volt a mely emberét az ott való

török rabok kezesek voltak érette; bizonynyal azt írhatom Nagyságodnak nem kellenék azokat a rabokat szánnom, mivelhogy tudták rossz ember volt a rab; de az Istent megtekintvén a Nagyságodtól becsülettel írt levelére Egerről meghozattam a tatár Aly Pay lovát, annak okáért Nagyságodnak póstától küldtem a levelemet; lássa Nagyságod ha innen Szögyénre vigyék el a lovat az Foghor Mustafa basával avagy Nagyságod onnan vitézlő főemberét ide küldi el a lóért. Nagyságodtól mindjárt választ várok. Kelt Budavárában.

A. I. L. 4. F. IX. Fr. 48., eredeti.

381. — 1638 május 12. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ennek sziléziai birtokáról. Galgócz és Semthe uradalmairól.

. Az Kgd silesiai jószágáról én örömet szólnék Kgddel, ha Isten annyi szerencsét adna, hogy szemben lehetnék Kgddel, kárára sem volna remélem ebbeli Kgdl való szólásom.

Mi pedig galgóczi és sentei jószágot illeti, az előtte levelemben megírtam vala Kgdnak, hogy ő felsége magánál meg akarja tartani, és azoknak jövedelmét végházakra fordítani, mely dolgokról az ő felsége kegyelmes parancsolatját is vettük, hogy senkinek nem conferálja

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 84., eredeti.

382. — 1638 május 15. Ferdinánd rosszalja Pálffy Istvánnak engedetlenségét s végváraiból a törökök ellen intézett támadásait. Pálffy Pált küldi hozzá hadi rendeletekkel.

Ferdinand. Auf dem ein uns überschickten allergnädigsten Bericht wegen deiner unterhabender Gränitzer hostiliteten, wider die Türcken und zu praevidis deines tragenden Amtserwiesenen Ungehorsams haben wir einer Notturft ermessens unseren ungarisch. Cammer-Praesidenten deinen Bruder Grafen Paulen Pálffy auf solich dir anvertrautn Granitzen mit gewisser Instruction und Vollmacht gnädigst abzufertigen. Mit diesem unseren gnädigsten Befehl, dass du demselben in allen, was er Unsertwegen zu verrichten im Befehl hat, die hilfreiche Hand biethen, wie dich also lang bis auf weiteren unseren Befehl keineswegs von deine Gränitz begeben, sondern in Person für-stehen, und deinen Befehl abwarten sollest. Ein solches sein wir von dir gewertig,

und dir beinebens mit Kays. Gnaden wollgewogen. Laxenburg.
Die 15 mayi 1638.

Másolat. A. I. L. 4. F. 5. N. 6.

383. — 1638 május 16. Bodnan. Ostrosith Borbála Pálffy Istvánhoz. P. I. két falut akar kiváltani Ostrosith Borbálától.

Pálffy jelentette volt, hogy Ostrosith Borbálának kezén levő két faluját szent Iván napján készpénzzel fogja kiváltani. Ostrosith Borbála kéri őt, hogy a két zálogos falut szent Mihály napig hagyja birtokában s ne haragudjék reá.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 40., eredeti magyar.

384. — 1638 május 18. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Ujvárra. Kölcsönös aján-dékok.

Pálffy István nem rég kanát (?) küldött Pálffy Pálnak; ez pedig azt két pár pisztolylyal viszonzta.

Eredeti magyar.

384/a. — 1638 május 21. Pálffy Pál királyi megbízásról tudósítja Pálffy Istvánt.

Pálffy Pál mai napon a királytól egy megbízást kapott Pálffy Istvánhoz, melyet ennek mai napon másolatban elküldött volt Pozsonyban kelt levelével együtt.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 86., eredeti magyar.

385. — 1638 május 19. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz a lévai alkapitányról.

A király Pálffy ajánlatára Farkas Pált kinevezte Léva vára alkapitányának (Oberlieutenant).

A. I. L. 4. F. 8. Fr. 61.

386. — 1638 május 29. Malaczkáról. Pálffy Pál Pálffy Istvánnak lovat küld.

Pálffy Pál egy török lovat küld Pálffy Istvánnak. Reméli, hogy meg lesz vele elégedve s hogy a ló ménesbe is fog beválni.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 87., magyar.

387. — 1638 május 29. Malaczka. Pálffy Pál uti terveiről értesíti Pálffy Istvánt.

A Kgd 25 may Ujvárból írt levelét ma adák meg, melyet böcsülettel vettem és megértettem. Adom Kgdnek tudtára, hogy én ide jöttem egy kevésbé jószágomat tekinteni, és nem késém, hanem Isten segítségével az jövő kedden ismét Bécsben akarok lenni. Csütörtökön úgymint Úrnapján az ünnep kedvéért ott fön maradván. Zombaton úgymint mához egy hétre, megindulok innét Malackáról és innét Zombat felé s onnét a semptei hidakra veszem utamat.

Kgdnek nem kell avval fárasztani magát hogy előmbé küldene Ámbár Ujvár felé érkezem, bemeneteletem egy vagy két órával annak előtte Kgdnek megüzenem, s ha Isten jó egészségben odaviszen a commissio szerint el akarok járni a dologban a végbeli kapitányok ellen a mint illik

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 88., eredeti.

388. — 1638 június 6. Bécsből. Pálffy Pál néhány végház ügyében ír Pálffy Istvánhoz.

. Praesentibus annexas literas rogo Illimam Dtionem Vestram, velit haud gravatim per certos cursores quantocius Dno Vesseleny Vice-Capitano Vexillifero Germanico Filekiensi, Dno Pográny Capiitaneo Palankiensi, Dno Ladany vice-capitano Neogradiensi transmittere, ac insuper Capitano germanico Uyváriensi mandare: eam ordinationem fieri ut duo adhuc germani ex Praesidio Neogradiensi Uyvarinum evocarentur. Quod videlicet (?) Illmae Dnaioni vigore delatae mihi per Suam Mattem commissionis omnino intimandum habui tempestivus. Rogo autem Eandem diligenter, pro fienda ordinatione, ut hi supradicti, ante adventum meum Ujvarini omnes adsint, & compareant. Ego ad diem Jovis Deo volente ibidem certo adero.

P. S. Ego adhuc hodie sum hinc discessurus: discessissem et citius, nisi opportuisset me Resolutionem S. Mattis praestolari.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 89., eredeti.

389. — 1638 június 17. Galántháról. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Sok teendője miatt június 24-ike előtt nem jöhet Szombatba. Installációja végett írt a hadi tanácsnak. Pálffy ha akar Bécsbe is elmehet s 10 nap múlva vissza jöhet.

Tegnap Szombatban kölletett vala rándulnom, az honnét megjöven, itt találám az Ngod levelét. Én Nsgs Uram minden dispositiomat ezen Szombatra rendeltem az bemenetelre, és Ngk is megmondottam, s írtam is hogy 26 praesentis megyek be. Bercsény urammal is tegnap ez szerint végeztem, s ő kege is ahhoz tartozik. Igazán irom Ngk, hogy semmi módon nincsen benne, hogy Szent Iván nap előtt bemehessek, mivel sok hátramaradás lenne dolgomban. Az ő felsége indulása, talán hallad még Nsgs Uram, mivel Palatinus Érsek és Cancellarius Uramékat is felhivatja ő felsége, s azt vélném, hogy az én bemenetelem után is, ott feőn érné ő felségét. Már az penig, hogy én nálam, semmi decretuma még ő felségének nincsen, s Ngk is nem parancsolt ő felsége installatiómról, s várnom kell arra is, mivel requiráltam az hadakozó tanácsot róla.

Ha penig oly siető dolga volna Ngk ugyan fölfutamodhatnék most Bécsben, és akkorra ismeg alájöhetne, mivel ennek még tíz nap az köze. Ha penig továbbra kölletné az Ngd dolgai miat halladni az én bemenetelemnek, azt is adgia idején tudtomra Nagd

A. I. L. V. F. 4. Fr. 72.

390. — 1638 június 18. Akmat kihaja Pálffy Istvánhoz igazságszolgáltatás ügyében.

Mi a hatalmas győzhetetlen török császárnak a tengeren innen levő végházainak igazgató szerdárja Budavárának vezér arem mehemet pasának budai Kaymakamja Akmat Kihaja.

Tekintetes és nagyságos minekünk vitézljő szomszéd úr barátunk minden hozzánk illendő szomszédságbeli barátságomnak kész voltát ajánlom mint mi nekünk jóakaró igazságszerető úr barátunknak.

Megadák az Nagyságod minekünk tisztességgel írt levelét, melyet mi is tisztességgel elvettük megolvastatván, minden dolgokat meg értettem, bizonynyal azt írhatom Nagyságodnak én s mind a Nagyságos jövődő vezér igen szeretjük a szegény jobbágyot, mindjárt Esztergamra csauszt küldtem azoknak a meg-

nevezett faluk ispáját előmben hozatám, tudom hogy meghallhatja az Nagyságod minémű erős nagy büntetéssel meglesznek büntetve, hogy még a más várakbeli ispáják is tudnak rólok tanulni. Ennek utánna is parancsoljon Nagyságod örömet szolgálók ő Nagysága is a vezér útban vagyon, nem sok ideig Budába érkezik. Ezzel Isten éltesse Nagyságodat. Kelt Budán június 18 A. 1638 idem qui supra.

A. I. L. 4. F. 9. Fr. 52., eredeti.

391. — 1638 június 19. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Ujvárra. Esterházy installatiója után jöjjön fel Bécsbe. Wesselényivel nincsenek itt megelégedve. Bercsényit ajánlja. Esterházy Pál jöjjön fel Bécsbe.

. Én édes Bátyám Uram szólottam gróf Trautmansdorf urammal ide érkezvén. Bécsben és értettem ő Nagról, hogy Esterház Pál uram installációja előtt (melynek 26 currentis mensis kell megleennie) ide nem jöhet Kgd, de installciónak peragáltatása után lévén kire bízni az commendát ide jöhet Kgd. Mi illeti az Kgd pretensióját értettem tol tegnap, hogy első alkalmatossággal elővételik és expedíáltatik. Commissiómnak relatióját beadtam Gróf Schlik Uramnak, nem igen contentusok vele, kiváltképen Vesselényi Uram cselekedetével. Bercsény Urammal odamegyen Kgdhez, a ki kérem legyen recommendálva Kgdnek, és mivel ajánlotta magát Kgd hogy installálni akarja. bizván valakire egy kevés idő alatt végházak gondviselését. Esterház Pál Uramat mennél előbb lehet iktassa be Kgd tisztben, és mivel némely igazításra való dolgai vannak még ő kglmének, installációja után, adjon szabadságot Ő Klmének hogy közünkbe kevés időre visszajöhessen dolgait eligazíthassa.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 91., eredeti.

392. — 1638 június 18. Esztergomból. Dervis aga, esztergomi török tiszt Pálffy Istvánhoz egy rab szabadsága végett.

. Akarám Nagyságodat megtalálni e levelem által, mivelhogy a szegény egri Kis Reczep rab szintén eluntatott sok siralmas könyörgő levelei által, hogy egy hónapig adnék hitlevelet érte; azért noha nem ismerem, mindazonáltal megszánván szegényt ezen levelünkben inkludálván Nagyságodnak küldöttem. Kérem Nagyságodat, hogy Nagyságod egy holnap

terminusig bocsássa ki szegényt hozzám, hogy lássam kicsoda és hogy ha lehet mód szabadulásában jóval jó, ha pedig nem ugyanazon vasban visszaküldöm Nagyságodnak, hanem mind a rabbal együtt választ várok Nagyságotól

P. Sz. akármely úr rabja legyen akár Pálffy akár Esterházy ő Nagysága rabja hitlevelem látván ő Nagyságok ide bocsássak. A rabot a falusi birák faluról-falura hozzák, és az én kezemhez hozzák.

A. I. L. 4. F. 9. Fr. 53., eredeti.

393. — 1638 június 25. III. Ferdinánd hadiszolgálati bért rendel Pálffynak kifizettetni.

Pálffy István négy elzálogosított falvát óhajtván kiváltani, hadi fizetésének hátralékos kifizetése végett III. Ferdinánd királyhoz fordul, ki 1638 június 25-én 6—7 ezer frtot utalványozott e célból a harminczad-jövedelem felerészből. A király a m. kir. kamarát bizta meg a fentjelzett napon eme rendelet végrehajtásával. A kir. kamara július 3-án egész készséggel ígért e rendeletre nézve eljárni s a kamarai pénztárnokot már szóval is utasította, miután panaszkodott, hogy most pénz nincs rendelkezésére.

E pénzt a neográdi harminczad volt kiszolgáltató. A kir. kamara 1638 július 30-án gr. Pálffy Istvánhoz intézett levelében mentegeti magát: hogy a király fizetési meghagyásának nem tehet eleget, minthogy a király utóbb kiadott rendelete szerint a kir. kamara köteles lesz minden egyéb utalványozott fizetés előtt a nádornak fizetését mindenkor rendesen kiadni.

A. I. L. 4. F. 8. N. I. ee., 3 drb eredeti latin.

394. — 1638 június 25. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Ujvárra. Lovak vételéről. A király teljesítendi Pálffy István kívánságát. Esterházy Pál installációja.

. Az Kgd levelét énnekem megadá az Kgd jámbor szolgálja Christiany Uram. Mit írt legyen Kgd papipák felől megértettem, azoknak megvétele azután is meglehet. Kgd dolgáról pedig nem szükséges más memorialist adni, mert immáron már resolválva voyon ő Felségétől expeditióra is bocsáttatott, majd megkészül.

Mi illeti a tűzokok állapotját, azutánra is elhaladhat azoknak

felküldése; csak vigyáztasson jól reájok Kgd hogy káruk a vagy nyavalyájuk ne történnek. Esterház Pál Uram installatióját peragáltassa Kgd minél előbb lehet, és azután ő Kgre hagyván végháznak gondviselését, maga siessen ide Kgd minekelőtte elmegyén ő felsége

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 92., eredeti.

395. — 1638 július 2. Bainócz. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Ujvárra. Bercsény szabadságolása. Pálffy István betegsége.

. Megadák énnekem édes Bátyám Uram az Kgd 7 hujus írt levelét. Megszolgálom, hogy az én tekintetemre nézve is Bercsény Uram dolgát promoveálni akarja Kgd és licentiát is adott legyen, hogy harmad fél hét múlva végházból kijöhessen egy kevés időre az ő Felsége és az én szolgálatomra. Maga penig hogy ide nem jöhetett Kgd amiatt igen excusatus nálam, de az szívem fájdalmával értem, hogy kedve szerint való egészsége nem szolgál Kgdnek, kívánván Istentől, hogy aztot tartsa meg Kgdnek.

Én is holnap visszaindulok innét, az jövő pénteken Bécsben ügyekezem lenni, és utánna való hetfőn az atyámfiaival együtt Prága felé megindulni

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 93., eredeti.

395/a. — 1638 július hava. Bercsény Imre Pálffy, Istvánhoz. Ez ne menjen Bajmóczra. Bercsény instalációja.

. Irám tegnapelőtt Nagodnak hogy innen Galgóczról emberemet küldöm be Ngodhoz. Pálffy Pál Uram O Nsgával beszélvén, ujabban az Nsgod pénzének megadása felől. Amint-hogy szállottam ő Ngával ujabban, de arra halassza Ő Nsga, hogy Nagoddal magával beszél Ő Nsga felőle. Énnekem az tetszenék, hogy ha Nsgod Bajmóczra nem megyen (az mint hivatja Nagodat) írna Nsgd Ő Nsgának mindjárt felőle.

Irék minapis Ngdnak az én installációm felől, nekem az volna szándékom, hogy a jövő hetfőn vagy vasárnap bemennék Ujvárba, hogy másnap onnan megindulhatnék, úgy hogy ha Ngod jóakarátja és tetszése legyen, kérem Nsgodat méltóztassék tudósítani akaratjáról és ahhoz alkalmaztatom magamat. Ezek után Nagod gratiájába ajánlom magamat.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 42., eredeti.

396. — 1638 július 4. Váczi. Szogor Musta basa Pálffy Istvánhoz rabváltság s lovak ügyében. Romhányi palánki alkapitányról s egy rab váltságáról.

..... Továbbá Nagyságodat mint jóakaró uramat csak efelől kölleték levelem által megtalálnom, mivelhogy palánki vicekapitány Romhány Simon vitéz barátom vitte ki most tőlem hitlevelen Csizmadzia Mártont, igérvén nekem sidölt deszkát az szegény rabnak a sarczában. Annak okáért kérem Nagyságodat, hogy Nagyságod ellentartó ne legyen a dologban, hadd szabaduljon a szegény rab a Nagyságod jóakarója által, mindenkoron Istent imádhasson Nagyságodért. Én is pedig a Nagyságod jóakarójáért minden hozzám illendő dolgokban igyekezem szolgálni Nagyságodnak. A mely lovak felől Nagyságod nekem írt, még eddig szerét nem tehettem, mindazonáltal jó barátiomat hozzá kértem mihelyen föléérkeznek velők mindjárt Nagyságodat tudósítom felőle.

Tartsa Isten Nagyságodat nagy jó egészségben.

..... Nagyságodnak vitéz szomszéd barátja.

Váczi Szogor Musta basa.

A. I. L. 4. F. IX. Fr. 55.

397. — 1638 augusztus 4. Prágából. Udvari kamara gróf Pálffy Istvánhoz a kemnitzai uradalom átvételénél felmerült visszasságok kiegyenlítéséről.

Adlersthurmi Purz János, a császár szileziai kamarai tanácsosa neheztelve panaszkodott, hogy Hornstein János gróf Pálffy Istvánnak megbízott intézője, Kemnitz (Szilezia) uradalma beszavatolása és átadásánál Purzzal az uradalmi ingóságokra és hátralékokra nézve írásbeli egyezséget kötött, és midőn mindent birtokába vett, nemcsak az egyezés ellen cselekedett, de még Purzot s helyettes embereit sérelmekkel és gúnynyal illette.

Az udvari kamara erélyesen megkeresi Pálffy, mint a kemnitzai uradalom birtokosát, hogy e sérelmekért elégtételt szolgáltatson s a birtok becsléséből eredő kötelességeit teljesítse, mivel ellenkező esetben a kamara kénytelen lenne ez ügyet a császár elé végelintézés végett terjeszteni.

A I. L. 4. F. IX. N. II/d.

398. — Az udvari hadi tanács Pálffy Istvánhoz Vesselényi Ferencz füleki kapitány sérelme ügyében. 1638 augusztus 5.

Vesselényi Ferencz azon panaszát terjesztette a király elé, hogy visszatérvén Lengyelországból, hova ügyeinek elintézése végett — a főkapitány engedélyével — elutazott volt, a gondjára bízott füleki várba, a kapitány rendeletére nem nyert bemenetet; mire nézve okul hozatik fel 1-ször: hogy ő állítólag engedély nélkül elutazott volna s 2-szor, hogy a törökök ellen fennálló rendeletek ellenére támadást intézett volna.

Vesselényi e két okra nézve a következő mentséget hozta fel az udvari hadi tanács előtt: lengyelországi útjára nem indult el önhatalmulag, miután erre a főkapitánytól Pozsonyban előzetesen engedélyt kért, melyet annak idején föl is használt a nélkül, hogy szükségesnek tartotta volna ezen érdekében a főkapitányt új kéréssel terhelni. Eljárásához tehát nem férhet az a gyanú, mintha a főkapitány tekintélyét csorbítani akarta volna.

A törökök ellen intézett támadásra nézve Vesselényi következőleg védekezett: A törökök a király területén 14 napnál tovább azon ürügy alatt kóboroltak, hogy építési fát akarnak szállítani; ez alatt a királynak több katonáját fogták el. Vesselényi ezért mindjárt meg nem torolta, hanem orvoslás végett az egri basához fordult; midőn ez a garázdálkodást meg nem akadályozta, Vesselényi kénytelen volt a törököket erőszakkal visszaverni, a mi meg is történt. Midőn visszament, vészt nem sejtve véletlenül megtámadtatott a törököktől s védekezni kényszerülve, a törököket részben megfutamította, részben lemészároltatta.

Miután Vesselényi mentségét hiteles bizonyságok is igazolják Fülek vára fontos védelmi rendeltetése érdekében az udvari tanács kéri Pálffy, hogy Vesselényit a nevezett vár kapitányi hivatalába, tekintélyének megőrzésével, visszahelyezze.

A. I. L. 4. F. 2. Nr. 21., eredeti.

399. — 1638. Ahmad kihája Mehemet budai pasa kajmekámja Pálffy Istvánhoz rabváltság ügyében.

..... Megadáék az Nagyságod mi nekünk írt levelét, melyből megértettem: a szegény újvári tömlöczben levő rabjai egy hitvány szénalopó jancsarért úgymint Ahmatért kezesek lettenek volt három hétre. Immár negyedfél hónapjánál több múlt el a

hagyott napoknak, a szegény rabok mivelhogy kezesek, — kik fülüket orrukat ujjukat a kik mi módon kezesek lettenek érette, — elakarta metéltetni, de az ottvaló főemberek kértek meg Nagyságodtól míg Nagyságodnak innen választ irunk annak okáért mindjárt a jancsár-agát a többi urakkal együtt előmbe hivatám a dolgot is megértvén, hogy az a rossz ember itt is lator lévén az giat régen elmetszették sehol semmie nincsen, elszökött, soha senki nem tudhatja hová lett; ki adná meg a lator sarczát; hanem mégis a Nagyságod mi nekünk tisztességes írt levelét és a szegény raboknak siralmas fohászkodásukat a Nagyságod kívána pej ló, a ki tatár Alyé volt az egri basának adta, én is az egri basának megírtam semmi haladék nélkül azt a pej lovat szép módjával ide küldje Nagyságod az ottan való raboknak egy rabok kezességére bocsássa ide vigye meg Nagyságodnak húsz napra; azt is csak a szegény raboknak a Nagyságod uri kívánságáért megcselekszem; de ha Nagyságod a rabokon megcselekszi a mit ír Nagyságod, bizonynyal a csonka toronyban Váczon Egren Hatvanban a több helyeken sok kezes rabok vannak én is azont cselekedtetem a rabokon. De mivelhogy a jó szomszédság köztünk épen maradjon miként Nagyságtok a rabot beküldi a Nagyságod kívánta lovat megküldetem a húsz nap alatt. Ezzel Isten éltesse Nagyságodat.

Kelt Budavárában husvét után való kedden 1638

A. I. L. 4. F. 9. Fr. 46.

400. — 1638 augusztus 21. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz Wesselényinek visszahelyezéséről Fülek vára kapitányságába.

A hadi tanács minap rendeletet bocsátott Pálffyhoz, miszerint Wesselényi visszahelyezendő Fülek várának kapitányságába (Commando). Pálffy erre elrendelte, hogy Wesselényi bevonuljon a várba, de a commandótól és főhatóságtól felfüggesztette, minek következtében Wesselényi Fülekre nem ment, hanem birtokára vonult, minek oka volt, hogy őt Pálffy kemény szavakkal illette.

A hadi tanács tagjai Wesselényi mentségeinél fogva, s tekintetbe véve a közte és Pálffy között fenforgó ellentétet, melyből a honvédelemre hátrány háramolhat, elhatározták Pálffyt felhívni, hogy Wesselényit Fülek várának kapitányi állásába, kellő teljes régi joghatósággal helyezze vissza, annál is inkább, mivel Pálffy e rendelet mellőzésével súlyos felelősséget hárítana magára.

A. I. L. 4. F. 8. Fr. 62., eredeti.

401. — 1638 augusztus 24. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz Nadány Miklós nógrádi alkapitánynak fogságból való szabadon bocsáttatásáról.

Nadány Miklós a hadi tanácshoz írt kérő levelében említi, hogy néhányan a királynál bevádolták, hogy néhány visegrádi törököt elfogott. A király e vád megvizsgálására gróf Pálffy Pált küldte ki Ujvárra, ki Nadányt csak abban találta vétkesnek, hogy az előljáróság engedélye nélkül két nap és éjjel távol volt a végvárból. Pálffy Pál őt — a király és hadi tanács további intézkedéséig — fogságra ítélte, melyben már két hónapig saját s a végvár kárára synylődik, miután a végvár kapitánya távol van. Kéri a hadi tanácsot, hogy a fogságból szabadon bocsássa s ügye törvényes uton igazíttassék el.

Nadány Miklós ügyében Esterházy Pál is közbenjárt Questenberg Gerard hadi tanácsoshoz 1638 augusztus 18-án intézett latin levelében. — Nadány mentségére felhossa, hogy a bepanaszolt visegrádi kihágás nem Nadánynak, hanem néhány katona kirohásának tudandó be; továbbá úgy emlékezik a várkapitányi szabályrendeletekre, hogy az alkapitány, előljárójának engedélye nélkül is két napig s két éjjel elmaradhat a végvárból. Esterházy nagyon hathatósan jár közben Nadány megszabadításáért.

Ugyanezen levelében Antal István kiszabadítását is kéri, a kit Bécsben fogva tartanak. Antalt Szunyogh Gáspár vádolta be. Antal Szunyogh hadi csapatjában s hadjáratában Lengyel Boldizsár kapitány alatt mint lovastiszt szolgált és csupán Szunyogh bevádolására záratott el Bécsben. Antal István több hadjáratban jelesen bebizonyította királya iránti hűségét, Bethlen fogságában is szenvedett. Esterházy Antalra bizta fiát, midőn ezt Flandriába küldte, s Antal megbízatásának hűségesen megfelelt.

A haditanács meghagyta Pálffy Istvánnak, hogy Nadány Miklóst szabadon bocsássa.

A. I. L. 4. F. 8. N. 16.

402. — 1633 szeptember 4. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz Nadány kiszabadításáról. Váczi bég két rabot küld. Gyermekrablás.

A hadakozó tanácstól hozák tegnap az Ngk szóló két levelet, s minthogy az egyikre reáírták, hogy az Ngd ithon nem létében én nyissam meg, fölnyitottam, s látván hogy Nadány Uramat parancsolják hazaereszteni, itt jó és elegendő kezeseket vetvén,

én ugyan ma haza ereszttem, hiszen mindenkor elészölíthatjuk, ha kívántatik.

Az waczi bék is, az ki Kéri Uram rabja volt, két rabot üzött ide Ngdhoz, s levelet is írt, kiket én Ngdnak megküldöttem. Irtam magamtól mindazáltal néki választ, mivel értem alkalmasint azt a dolgot, s írtam Kéri Urk is, hogy megküldje mását azoknak az ő leveleinek, kikre rész szerint hallasztottam is az dolgot.

A nyárhidai vásárra nem jövének Nsgs Uram ki az esztergomi áros emberek, s jobban is esett, mert soha panasz nélkül az dolog nem lett. Én ma egy hete megjövén, szintén akkor jöve egy szegény sebes kolosi ember, ki Budáról szabadult el, és csak akkor vitték volt el Esztergomi mártalóczok. S ugyan akkor írák Léváról is, hogy Sz. Benedeken felül Berzenczéről három gyermeket vittek el; úgy írtam vala az Béknek, hogy nem tudgiuk mint kelj ezt értenünk, hogy egy felől ide kereczenek (?), s más felül ilyen dolgokat cselekeznek. Nem küldé meg az minap elvitt gyermekeket is. Azért ha el meg nem küldi azokat én nem biztatom békességes járással őket. Mit írjon reá az Bek im az maga leveléből megérti Ngd. De az levelet Ngd ugyan most visszaküldje, hogy ha beküldhetem azt a szegény embert legyen ez hitlevél gyanánt itt.

. Az itthon való Nagd dolgairól tudom írt Nk Lovas János Uram.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 73., eredeti, sajátkezű írás.

403. — 1638 szeptember 11. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Drégely várának tatarozásáról. Esterházy áldozni kész a katonák fizetésére s építési javításokra. Határigazítás.

Az Ngd engedelmeiből én holnap dellest innét megindulok Palatinus Uram O Nsgához, ott is szolgálók Nk. Pográny úr ennyehány rendbeli dolgokról írván, im Nk küldtem leveleit, együtt az waczi Bék leveleivel. En írtam az Béknek, hogy jól alkudjék az szomszéd kapitányokkal, mert ha az Vezért kezdgyük megtalálni, nem leszen kedves válasza. Az Drégel vára megtatarozásában módot mutattam Palánki kapitán úrnak s rendelést is tettem, úgy hogy ha leszen, az hajdunak, magán való háza leszen, és még 5 legént hattam uýonnan beléfogadni az elébbi

5 legénhez, kiknek 2 hópénzt ígértem és ez mostani szükségre nézve, az várban lakóknak. A pénz jobbítást is az fizetéskor minden hóra, ha az Camarától meg nem szerezhetem, az magaméból is megadom. — Ismét ledőlt egy darab Palánkunk Ngs Úr, hetfőn hagytam száz palánkfát behozatni, magam adok pénzt reá, míg az vármegye adhat. Irék az Viceispánnak is, s bizony érthet belőle, hogy ily könnyen mulatják el az közjót. Salgay Lászlóra is írtam, hogy pénzt küldjön, most volna ideje az vártha és vigyázó házak tatarozásának; onnét is várunk pénzt. Az Szodaiak és Nemes-Orosziak között való határ eligazítására ugyan Érsek Úr ő Nsga consensusából hetfőre hattam volt terminust Nsgs Úr, s az Bék hitlevelet is adott volt, s Léváról is felessen voltak rajta, de egyben nem férhettek rajta; az mint írtam, mind az fokától, s mind az nyelétől volt, más üdeőre halasztották Zádori Úr it ben vagyon, s az Ngd parancsolatja szerint, ő Kegére bizom it az gondviselést

A. I. L. V. F. 4. Fr. 74., eredeti, sajátkezű írás.

404. — 1634 október 4. Pozsonyból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Pál Prágából megérkezett s megint oda készül. Pálffy István papot küldött sziléziai jószágára.

. Én édes Bátyám Uram prágai utamból megtérvén idejöttem vala ma egy órára Pozsonyba, holnap megint Bécsbe igyekeztvén, mivel ő felsége dolgaiban vissza kell mennem póstán Prágába, a hon ha szolgálhatok valamiből Kgdnek csak értem parancsolatját szeretettel megcselekszem. Az Kgd dolgairól remélem, hogy bőségesen informált legyen Kgdet Gróf Pucham Uram; én is Prágából való indulásomkor láttam az Kgd papját kit Silesiai jószágába küldött Kgd; de mivel én hozzám directus nem volt, én sem szóltam vele.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 94., eredeti.

405. — 1638 október 13. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz az új budai török vezérnél leendő tisztelgés ügyében.

A főherczeg hivatalos tudomást nyervén az új budai török vezér megérkezéséről, Pálffy a szokásos tisztelgés végett küldje Budára Ukmayr kapitányt, vagy más alkalmas tisztet, a ki a vezér szerencsés eljövetele alkalmából kifejezést adjon a főherczeg üdv-

kívánatainak, kijelentvén egyuttal, hogy a király is hazaérkezése után — az eddigi szokás szerint — fog üdvözlő követet küldeni a vezérhez.

A Pálffy által küldendő követ biztosítva a vezért a keresztény hadseregnek békés szándékáról, s kérje egyszersmind a vezért, hogy a törökök is tartsák meg a szerződéses békességet. Tanácsos, hogy a követ óvatosan fürkészze a törökök szándékait s ha ez ügyben valamit ki fog puhatolni, ezt azonnal közölje.

A. I. L. 4. F. 8. Fr. 63., eredeti.

406. — 1638 november 7. Ujvárról Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Egy Csausz volt Esterházynál. A törökök igazságtalanul fognak el rabokat és megszegik a békességet. Koháry fizetéséről. A kapitányok követeket akarnak küldeni a királyhoz.

Ali Chauznak jövetelét póstán írtam vala meg Ngk. Azért ide szerdán jöven és azon napon is szemben lévén velem, másnap is ebéd előtt nálam volt, és sokat szóllott — szóval. Ma azt hiszem Palatinus Úrhoz érhet s tudom Ő Nsga sem késleli; fölmegeyen...

Az wissegrádi rabokat is solicitálja; de szemére vetheti Ngtk, azután s azelőtt is mennyi büntelent fogtak ők el. Az természet törvénye is megengedi embernek az maga oltalmát, s ha ki azért fog meg valakit, nem bünön fogja meg. Így fogták Korlát Ferenczet, egy Spáczayt egy Darabost, és nagy somma pénzen eresztette azaz Vezér az ki most Császár képe. Mint kívánhatják ők is ezeknek ingyen való szabadulásokat...Az fizetésben úgy értem munkálkosznak Ngs Uram; csak fogja keményen Ngtk; bizony sok pribéket csinálunk, ha ebben megyünk el...Az én oda beírt panaszimot, csak az váczi Bék ellen erigáltam volt én Nsgt, s most az Chauz felmienvén; csak abból is megmutathatni; mint tartják ők az békességet. Igazán irom Ngtk, ha nem fenyegettem volna eddig az Uraimot, megpróbálták volna az Vácziakat. Ha mégis tovább megyen az insolentiában mi teczik Nk benne, ne vindicálják-e ha lehet?

Az kémekre s efféle költségekre szegény Koháry urk járt-e valami fizetése vagy sem én bizony nem tudom; azt tudom hogy Nk jár. — Mikor Ngd itthon vagy, akkor nincsen kérdésben az dolog, hanem mikor Ngd támul vagy, azért kérdettem N. opinióját, mit miveljünk? Avagy illendő-e, hogy nekem semmim arra nem járván, mégis költsek azokra?

P. S. Ma vettem Nk levelét. Az fizetésről jó reménységet ír. Ngd. Cancellarius úr bővebben még az modalitássáról is ír Palatinus Nk... Ha Nk ellene nem volna Kapitán Uramék Nhoz magán való követeket küldenének fel ujabban; akarnák ő felségét ez szörnyű defectusokról informálni.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 76., eredeti sajátkezű irás.

407. — 1638 november 25. Ujvárról. Esterházy Pál gr. Pálffy Istvánhoz. A törököknek portyázásai. A hazai sereg némely mozzanatáról. Pográny viselkedése.

Az Ngd 19 praesentis írt levelét tegnap vettem. En patenst mindenkor adtam volna, ha az Ngd emberei requiráltak volna; most mondják, hogy pénzek fogyatkozása miatt haladott, kivel is ajánlottam nekik magamat. Ezután nem lesz abban is fogyatkozás. Tudom, hogy míg az Csauz alá nem jött, Ngd megjelenetheti az hadakozó Tanácsnak, hogy pénteken egy Néne nevű falura (Gyarmaton fölül és nem is hódul) reá mentek az Pribékek, és vácsi egynehány lovat, egynehány házat megégettek, benne egy embert levágtak, és négyet elvittek. Ilyen jól tartják ők a békességet. Damasdból is egy asszonyt vittek el azon nap, s most is Esztergomban tartják. Buják alatt csaknem mindennap vannak; immár 11 személyt vittek el. Szécsény alatt is voltak lopva, ám azokat verin (?) kapták. Mind vár alá eljárnak rablanak ők, s mégis nagy jámboroknak akarják öt fön magokat mutatni.

Fülekből s több helyekből írják, hogy egy nap nincsen, a melyen török hír nem volna; kihez képest ezek sem állhatják, ha nem tud egyébiránt is hová lenni. Meglátja Ngd, hogy összevesznek ismét. Egy nógrádi legény is s egy vácsi az mult héten is lett törökké. Az Ngd Gyarmati Istok szolgája is ngtot (?) ismét, Lengyel Gyurkát s egy más legényt is hagyott oda. Pográny úr szolgálai is: Győrfi Lukács és Agárdy Andris alá mentek volt; azok is az vácsi István pribéket elevenen odafojtották, s egyiket levágatták; semmi fenyték nem fog rajtok. Pográny uram menti magát, hogy semmi hire nem volt benne; de sok dolguk vagyion azoknak; s irék ő Kegk, hogy felküldje őket. Nem tudom megfogadja-e. Nyitravármegye még sem művelt semmit; egy hídpadlásfát sem hagy hozni Kalocsai úr. Az mártá (?) fáról azt mondja: hogy még nem voltak hidegek. Az gratuitus laborról azt írja: hogy az ország semmit nem végezett róla, azért semmit

sem várhatunk onnét. Ilyen jó időkben vagyunk. Nagd ott fön az Uraknak jelentse meg ezeket is...

A. I. L. V. F. 4. Fr. 78., eredeti sajátkezű írás.

408. — 1638 decz. 8. Bécs. Ferdinánd a magy. kir. kamara elnöke és tanácsosaihoz özv. Pográny Györgyné szül. Listhy Anna Rozina nyitramegyei birtokainak visszaadása ügyében.

Az említett özv. Pogrányiné panaszlólag előadta a királynak: hogy némely birtokrészeit, melyek a galgóczi várhoz tartoznak, s melyeket idősb Czobor Mihály jogtalanul bitorolt, a király rendeletére a kir. kamara elfoglalta s jelenleg is bírja.

A király e foglalást avégből rendelte el: hogy özv. nemeskürthi Pogrányiné említett részbirtokai annál könnyebben ragadtassanak ki Czobor Mihály bitorlásából, s Pogrányiné mielőbb helyeztessék vissza birtokjogába. A király ennélfogva meghagyja a kir. kamarának, hogy özv. Pogrányiné szül. Listhy Anna Rozina kellő kielégítésének eszközei- s módjáról gondoskodjék, s ezekről neki jelentést tegyen.

A. I. L. V. F. 8., b. eredeti latin.

409. — 1638 decz. 9. Ujvárról. Esterházy Pál gr. Pálffy Istvánhoz. Gyarmati fegyvertárnokról. Hídépítésről, s hadi lajstromokról.

Tegnap vettem az Ngd levelét. Semmi oly ujságot nem írhatok Nk most, hanem Wesseleny uram írja Fülekből, hogy az Egriek igen fenyegetik Losonczt, és hogy félnek is. Irék én is neki, hogy az föld népét is fön és vigyázásba tarcsa, mert ott az fenyes alja hodulatlan s igen sok puskás van rajta.

Az gyarmati czajbort meghalván, Nsgs Uram mást kérnek, im azt commendálja az itt való czajgbort, jó catholicus legény, sok nyelvet is tud, s mesterségben is peritus; én is commendáltam Tiefenpach úrnak reá. Ngd kedves akaratja, ha Ngd is commendálja vagy megéri ezel...

...Nagy veszekedésem vagyon az mi Vice-Ispánunkkal az vártafa és hídpadlás miatt, mind az jövőendő székre hallazt, ki kedden leszen; azomban magam attam pénzt fára Czéténinek, hogy az szükséget láttam.

Az lajstromokat megigazítottam Nsgs Uram, irattam 45 lovat is be; az szegény Deák Balás 25 lovassát (de csak 17 volt) az

fiam száz lovasa közé irattam; még most is az 500 lovasra nézve, ha minden hadnagyság meg volna épen, egy hadnagygyal többen vagyunk...

A. I. L. V. F. 4. Fr. 79., eredeti sajátkezű írás.

410. — 1638 decz. 14. Szomolányból. Gróf Pálffy Mária gr. Pálffy Istvánhoz. Gazdasági érdeken írt bizalmas levél.

Miután Szomolányban ez idén silány termés volt, kéri P. Istvánt engedné meg hogy ennek valamely csallóközi jószágára: Födemesre marháját eltartás végett elküldhesse.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 40., eredeti magyar.

411. — 1638 decz. 14. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A törökök garázdálkodásairól.

Akarám Nk értésére adnom, hogy 6 praes Nógrád vármegyében egy Kis-Libercesen nevű falut elrablott az török. 5 házat égetett el rabokat is vitt; de mennyit meg nem írták. Vasárnap az Garam mellett túl katonákat vágtak le, és elevenet is egyet s vezettek lovakot is vittek Esztergomba; de Vácziak voltak az Pribékekkel.

Tegnap éjjel pedig az egész esztergomi lovas s gyalogság és Párkányiak mind együtt lévén, Berencset akarták megrablani s oly vigyázatlanok az Birák, hogy mindannyi költözésnek és népnek hírét se Szödénben se ide be nem hozták, hanem Kéren akadt volt egy katona kezekben, Konjádi Mihály szolgálja, s az elszaladván tőlük, az hozott hirt felőlük. Nem tudom Nk megírnom, ha kárt tett-e az Nyárhidi vásár, vagy hasznot; de ha az el nem vonta volna az katonákat, és eléb üttethettem volna csak egy órával föl őket eleit vehették volna, s azzal birhattuk volna is az ki Berencsre ment volt, de az többi — ha megsegítették volna, ezek pórul jártak volna, noha többen voltak száz lónál. Míg azért ők Szödént érték, az fiammal és Lovas János, Szabó András s Bika urammal, addig elhaladott az török is. Csodálatos latorság, hogy napestig be nem vitték az hírét, kihez képest az Esztergom körül levő falukot im most hivatom be, s bizony exemplumot statuálok rajtok. Berencsnek csak az használt Nsgs Uram, hogy azon nap az Nitra igen megáradott volt, s kiöntvén nem mehettek az hídra. Kéren az házból két puskával kettőt sebesítettek meg, az Kon-

járđi szolgálja benne. Farnadon kocsira tették őket. Csontos István szintén akkor volt Esztergomban, mikor költözött az török, s Köbölkutról meg is izente Nagy János Uramnak, de az rosz paraszt ember roszul vitte az hírét, s csak imigy amugy írt nekem is Nagy János Uram róla, mindazáltal az sokadalomra nézve és az hódulatlan helyek vigyázására kettőt löveték, midőn virradni kezdett ki annyit használt, az mint ma megértém, hogy ezen éjel ismeg visszajött volna az az török, 3 napra való élest hozott volt magával.

Az Ngđ gyarmati kémje is idejött vala; az bizony jobb kémek az törököknek, hogy sem nekünk mind kettő. Jól tudta az áruló, hogy kün az török, de egy szóval sem mondotta, tagadta. Ki is vevén szépen tőle, hogy eddig száz feje lett volna is, el kellett volna veszni, ha oda is nem vinne hirt. En 2 tallért adván neki kiküldém; nem nekem való ember...

Sokszor megírtam én Nógrádból Nk, hogy az Musztafa deák is hamis; egy ige soha igaz vagy hasznos írásában nem volt. Azért jártatták ezeket, Posonban Bécsben érte, hogy több hirt vihessenek. En bizony jó híreket tudnék szerezni, de fizetésem nincsen reá, s az sok költséggel szokott járni; ezek pedig semmi haszonra valók.

Ez mostani rablást is Kihája engedte meg az Esztergomiaknak, de az Vezér nem tudja. Ali Csauz sokat panaszkodik most nekem az Kihaja ellen, hamis lator embernek tartja, és azt izente, hogy ha panasz éri, az Kajmakán után ereszti. En ugyan ma magának irok az Vezérnek az ali Csauz üzenetére nézve, és ő neki is irok, hogy magának adja az Vezérnek, mivel nem tudja az Kihája mind megmondani panaszinkat neki... Irtam Nitra vármegyének, hogy conscribálnának valami gyalogot etc. ma nagyon székjek Nitrán.

A. I. L. V. F. 4. N. 80., eredeti sajátkezű írás.

412. — 1638 decz. 19. Esterházy Pál Ujvárból gróf Pálffy Istvánhoz. A törökök garázdálkodása.

...Csak ez egy hét alatt az mennyi insolentiát tett az török, lajstrom kellene hozzá... Ez egy hét alatt Berencset megpróbálták volt, ha elrabolhatták volna. Im negyed éczaka, Gutát is kísértették, ha az vizek miatt az pribékek elmehettek volna. Nógrádnál — 4 németnek; egyiket elvitték, hármat levágtak. Az előtt való nap

meg ugyanott más faluból 3 hajdut vittek el, meg másból egyet. Csábrágnál Verbókoth el akarták rablani, ott sem succedálván a dolog visszatérvén Palánkiaknak 70 lovukat, s Döméndről egy katonájokat elvitték. Kis-Libercséről 18 lölköt vittek el... Szegény két hajdut is vittek el; egyet levágtak. Csak még sokáig késleljék az fizetést, bizony sok el is szökik az apró végházakból...

A. I. L. V. F. 4. Fr. 81., sajátkezű írás, eredeti.

413. — 1638 decz. 20. Bécs. III. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz hadi élelmezési rendszabályokról.

III. Ferdinánd a magyar végházakban észlelt hadi fizetési és élelmezési visszaélések megszüntetése céljából általános rendeletet bocsátott ki. A végházak kapitányai és főtisztjei ugyanis kényük-kedvük szerint bántak az élelmezési tisztekkel s az élelmi-tárt — honnét semmi járulékuk nem volt — nemcsak hogy maguk részére használták, hanem másoknak is onnan utalványoztak. A király — jóllehet ezen visszaélést megszüntette — Pálffynak mégis kivételesen megengedte, hogy szükség esetén az élelmi-tárból kivehet élelmi czikkeket, de ezeket minden negyedév után tartozik megtéríteni.

A. I. L. IV. F. 2. Fr. 88., eredeti.

414. — 1638 decz. 22. Ujvárból. Esterházy Pál gr. Pálffy Istvánhoz. Török hírek. Védelmi tervek s intézkedések.

...mint az több végházakból írják, most mind budai, pesti egri és hatvani török Losoncra készül...

Nem hiszi senki, hanem jőjjenek alá az Commissariusok, s akkor lássák meg az végházak állapotját. Azt tudják ott fön, hogy az mint az mustrán látják őket, mind úgy ülhetnek fel s szégyenségnak tartják, ha resistálni nem tudunk az teőreőknek számunkhoz képest...

...Nitra vármegye 200 fntot küldött háromszori requisitiómra az füvellésért; én Ngd hire nélkül ki nem akarom osztani N. jó teczése, mint limitálja. Az ujonnan beírt katonákat nem illeti...

Az fizetéssel csak soká késsenek, azt hiszem bizony, sokat megtarthatnak magoknak az fizető mesterek...

Utóirat.

...In casu necessitatis 600 gyalogot ígért Nitra vármegye,

és az hová kívánjuk oda szolgáltatja, de nem sok időre... Az Ngd kémjei, ha emberek volnának, most szolgálhatnának; de Isten úgy adja jómot, csak nyársba való áruló kurvafiak...

A. I. L. V. F. 4. Fr. 82., eredeti sajátkezű írás.

415. — 1638 decz. 29. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A török fővezér békés hangulata. A magyar sereg insége.

Az vezér egy Ali Csauzát küldötte vala hozzám kit én is tegnap ereszték vissza. Két szögyéni katonát is fogtak volt el az Esztergomiak, s azokat is ide küldötte. Tegnap ismeg hozák levelet, kit böcsületesen ír, és ajánlja magát, hogy minden uton megtartatja az békességet, csak mi is tartassuk meg; kihez képest én ugyan ma ismég irék az végbeli kapitánoknak, hogy fenítékben tarcsák az alattok valókat. Irja azt is: hogy az ki bemegyén buzáért is, csak levele legyen, szabadossan mehet, és ha egymást falun találják az vitézek, tisztességgel váljanak egymástól. Ehez képest azt ítélem Nags Uram, hogy talán most rablástól nem kelljene tartanunk; és én is megírom Kalocsai Érsek Úrk, hogy az ki gyalog eszeverekedett volt, haza ereszsze. Itt csak az nagy szükség hallatik Ngs Uram; bizony magamnak egy kocsi szénám nincsen; volna az Vágon túl két kazallal, de mivel be nem álla, nem hordathatám által. Bizony dolog, hogy ha Ngd haza jöhetne egy holnapra én is örömet Zólyomban mennék; mert nem tudok az sok lóval hová lenni...

A. I. L. V. F. 4. Fr. 83., eredeti sajátkezű írás.

415/a. — 1638 decz. 30. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A török vezér személyi intézkedései. Wesselény szolgálatáról.

Egre új passát küldött az vezér maga udvarából; Hedver passának hívják; ugyan vele feles munitiót is küldött mindenfelé. Hatvanban is új békét adott, az hiszem az váczai béken is nem soká kiád... Az Kihajára és az váczai békre keményen reá adtam az inget, hogy leveleinket s panaszinkat eleiben nem adják,

Nsgdnak akarám azt is megjelenteni: Révay László öcsém

uram küldötte vala hozzám jámbor szolgáját, Nsgdnak is írt egy levelet, kit im megküldöttem. Jelenti, hogy legnagyobb szüksége most vagyon Wesseleny Ferencz Uram szolgálatjára, mivel hogy Leska vára mind az ő Kglme neve alatt volt és az árrát is úgy teszik le mind ő Kk, s ad 25 diem januarii. Krakkóban kele lenniük, ha nagy kárt nem akarnak vallani. Azt írja nekem, hogy Ngdtól Kis-Martonban elkérte volt, kire nézve megírtam Wesselény Uramnak, hogy tíz napot megvárantsván Fülekben, hogy lássuk ott is ez Tisztek változásival mire fog inclinálni az Török, azután jó dispositioval hagyván az helt, elmehet.

— — — —
A. I. L. V. F. 4. Fr. 84., eredeti sajátkezű írás.

1639.

416. — 1639 február 4. Klenownik várából Draskovith János gróf, gróf Pálffy Istvánt meghivja Erdődy Erzsébet lakodalmára.

Jelenti: hogy mostoha leánya: Erdődy Erzsébet grófnő eljegyeztetett Keglevith Ferencz kir. kamarásnak. Az esküvő márczius 6. Klenownyk várában fog megtartatni. Draskovith szeretettel meghivja Pálffyt és nejét az említett esküvőre, és pedig akkép, hogy márczius 6. idejekorán jöjjenek vacsorára, másnap pedig részt vegyenek az ebéden.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 87., eredeti latin.

417. — 1639 január 6. Pereszlén. Özv. Appony Balázsné szül. Serény Borbálya. A kir. kamara által kívánt buza ügyében Majthény Mihály kamarai tanácsoshoz és sógorához.

A kamara és Pálffy Pál kívánsága szerint nem adhat gabonát. Majthény ismeri Apponyné férjének végrendeletét; tudja, mennyi adósságot hagyott hátra, mennyi gabonát (buzát) adott a klastromoknak és kórházaknak. Szolgaszemélyzete nagyon inséges. Kíván ez ügyben Majthényval értekezni, és csak ezután fog írni Pálffynak s a kamarának. Ha módja volna, szívesen szolgálna. Majthény ajánlkozott Apponyné kezeséül, s ennek fejében egy jószágát akarta lekötöni.

A. I. L. V. F. 9. Fr. 6., eredeti magyar.

418. — 1639 január 3. Ujvárból Esterházy Pál Pálffy fizetéséről.

Gr. Pálffy István 150 lóra 66 frntot kapott. A levélből nem tűnik ki, mily időtartamra esett ezen 66 frnt.

419. — 1639 január 12. Szanchina. Trestyánszky Mária Pálffy Istvánhoz gazdasági ügyben.

...Bizván a Ngd hozzám való jóakarátjában kelleték megtalálnom írásom által Ngdat, hogy mivel ez idén a magyarbéli házam és majorságom felette megszűkült szalmából és a télen ott való kevés marháimnak — tartása miatt nem keveset törődöm, azért a mint hallom Ngdnak Bekitth nevű majorjában feles szalmája vagyon, kérem szeretettel mint jóakaró uramat bátyámat Ngdat a magyarbéli marháim számára méltóztassék egy darabot pénzemért kiszakasztatni; talán ugyan odahajtatnám marháimat, mégis Nagyságodnak a szántóföldek kedvéért hasznosabb volna... Ngdnak jóakaró huga szolgál szeretettel

Trestiansky Maria.

A. I. L. IV. F. 5. N. 7., eredeti.

420. — 1639 január 21. Ujvárból. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. A török császár veszteségei. A kihaja kegyvesztett. Pálffy embereinek kihágásai.

Császár Urunk ő felsége kegyelmes parancsolatját hozák Fülekről, kit ő Felsége Ngk írt, fölszakasztván és az dolgot értvén, gondolván hogy Nk is szól, s Nagod hozatta is ide — én magamtól nem akartam semmit cselekednem, hanem im Nk küldtem. Ngod informáljon engemet, mint köllessék cselekednem. Ezek eleresztésében vagy visszaadásukban ő felsége consentiálván, talán nem kellene Nk ellenzeni a Nógrádiaknak is az Visegrádiak visszaadását.

Ngk hírül írhatom: hogy egyik jó emberem bizonyosan üzente onnét belől, hogy török császárt megfutamtították Bagdád alól, sok népe veszett, és minden lövő szerszámát is odahagyta s Bagdádban vitték. Az békeség tartását ismeg ujabban igen parancsolják, noha az párkányiak fenyegetik Kis-Ujfalut, hogy ezelőtt meghódolt volt, s nem régen ismég elhagyta; mindazáltal vigyá-zunk arra is.

Az Kiháját is levetette volt tisztéből az vezér, de mindjárt beszínlette magát, noha azt hiszik, hogy ez ujságra levő Bajrámyok

után, vagy megöleti, vagy gyalázatosabban veti alá tisztéből. Az új krajczáros pénz ott is 15 pénzre szállott. Itt Nk fát s jeget váltig hordanak. Ennekem Nsgos Uram sokban járó dolgaim vannak, kik miatt eszten vasárnap ki köll mennem és Posonban is feles dolgom leszen, Ngd kérem ne bánja, jó dispositióját hagyom itthon a helyt. Csakhogy kérem Ngdat nekem megbocsásson, felette gyakor busításim vannak az Ngod szolgálai miatt. Azok az más ember szénáját hordogatják, ha valahová kimennek, képtelen gazdálkodást kívánnak a szegénységtől, az gyalog pedig mindjárt szánat vagy kocsit. Az lélekmondást igen megtiltván némely affelől elmondja; de ők azt tartják, hogy én nem parancsolok abban nekik etc. Ngdat kérem adja értésemre az maga tetszését, ha az Ngd itthon nem létében valami insolentiáért, engedetlenségért és excessusért, nem büntethetném-e én meg azt ki N. szolgálja holot háza tüze itt vagyon.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 39., eredeti sajátkezű írás.

421. — 1639 január 23. Pápa. Csáky László gróf Pálffy Pálhoz. Szolgálatait felajánlja s alkalmazást kér.

Csáky felhossa: hogy Véglesen kívül egyéb jószágá nincs. Örömet szorgalmatoskodnék, hogy életében feleségének és gyermekeinek jövőjét biztosítva látná; mert Végles csak oly birtok, hogy ebből gyermekei még jó nemes emberek sem lehetnének. Kéri hathatósan Pálffy, szerezne neki oly alkalmatosságot azaz állást, hová jelen szorult helyzetéből menekülhetne.

Csáky hallotta, hogy az ő nevében is grófságot kérnek a Csákyak. Az ellen óvást tesz. «Isten soha meg ne áldjon — írja — ha sem hirem sem tanácsom benne.»

A. I. L. V. F. 9. Fr. 61., sajátkezűleg írt magyar.

422. — 1639 febr. 9. Pozsonyból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Léva vára vétel-áráról.

...Megadták nekem az Kgd levelét, melyben Kgd énnekem ír Léva felől, melyről Kgdnek azt írhatom: hogy Csáky László uram arra az jószágra ígért kész pénzt száz nyolczvan ezer forintot; de ő Felségének úgy látom, hogy ismét nem volna kedve Lévának eladásában. Mindazáltal ha Kgdnek kész pénze lehet és két száz huszonöt ezer forintot egyszersmind letehetne, Kgd primo

quoque tempore mennél hamarabb adja értésemre, szinte olyan jó szívvel, mint magam dolgát igyekezem promotealnom. Csu-dálom, hogy Kegd eléb nem emlékezett, holot én kegdnék insi-nuáltam. Léván kívül is lett volna Kegdre tekintet egyéb jószá-gokban...

A. I. L. IV. F. n. 8., eredeti.

423. — 1639 febr. 20. Ujvárból. Esterházy Pál gr. Pálffy Istvánhoz. Thurzóék jószágáról. Hadi fizetésről. Pénzügyekről. Kassai katonákból 14 esett törökök kezébe.

...Szómban sem szokásom az hazugság, de levelemben annál inkább elkerülöm. Az mit Ngnk minap írtam, igazán az Pálffy Pál Uram szavait írtam. Jelen volt Forgách Ádám Uram, Bercseny Uram és Teöreös Uram is, s az occasio így hozta be az szót, az mint im rendel megírom Ngnk. Kérdém O Kgmétől az Turzók jószága sarczoltatása után: No Uram mikor várjuk Kgdet Ujvár-ban az fizetéssel? akkor körülfordula, és azután mondá: miképen lehetne Uram, hogy most vihetnénk oda fizetést, mind Pálffy István mind Batthyány azt mondták: hogy nincs most haszon benne, hogy alá vihessék, mert az vitézlő nép — ki imith ki amoth — vagyon, maga életét keresni. En pedig — úgymond — tovább ott nem ülhetek egy vagy két hétig, hogy azt várjam míg azok hazajönnek, mert én két hét alatt az egész végekben mind el akarnám végezni az fizetést. Erre én is mondék: Kgd adja tudtomra Ujvárban jövetelét két héttel az előtt, s valaki hol leszen benne, felelek felőle, mind itthon találja Kgd; ha penigh valaki otthon nem leszen, annak ne is fizessen Kgd...

Palatinus Uram Ő Nga szolgálát szerdán eresztém be Budára, micsoda haszon leszen utukban, ezután megválnak.

Azonban Babillonia megvétele igen bizonyos, kiről az minémű német levelem énnekem jüth. Questenberger Uramnak parancso-latja szerint megküldtem, s talán hasznosb is mi érettünk hogy megvenék, hogysen mint ha megbékélettek volna, mert azután nem reménlem, hogy megbékélhessenek.

Az Teőskeres bujától — ugyan megszolgálom Nsgdnak — mentsen meg engemet. Ha az pénzek contra bonth let volna az articulusok szerint az fiscust illette volna, kihez képest most Poson-ban, sok okos emberek discouráltak róla, s contra bonthnak nem itélték, bizonyos és sok ratiókból, sőt sokan instáltak nálam, hogy elbocsássam őket...

Eluntam az sok adósok reám futását, szintén Deobreöczeön felől is és Chonekis (?) sok fogyatkozását; kérem Ngodat ne legyen ellene Ngnk ereszsük el őket. Szegény legény voltomhoz képest, bizony nekem is volna szükségem monetájukra, de ha módomat benne nem látom, lelkemre nem vehetem s becsülemhez nem fér...

U. i. Kis Péter írja tegnap Ngs Uram, hogy Kassa felől 14 legény ment volt oda, tudja patvar ki hová való volt, kenyerezni, ki mentek volt s az Hatvaniak rajtok lettek; nyolczat levágván hatot elevenen vittek el. Az Vezér megparancsolta, hogy ezután senki elevent ne vigyen be, hanem mind levágják, amint Budán is levágtatja, ha beviszik...

A. I. L. V. F. 4. Fr. 88., eredeti. A levél idegen kézzel, az utóirat sajátkezűleg van írva.

424. — 1639 febr. 20. Bécs. III. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Balassa Ferencz birtoksérelmi ügyében.

Balassa Ferencz, Hontvármegye főispánja ismételve panaszt emelt Kéry János gyarmathi kapitány ellen, ki Balassa egyik elhagyatott várának s ugyanehhez tartozó egy malom és korcsmának jövedelmeit erőszakosan bitorolja.

E jogtalanságnak orvoslása végett Pálffy István már II. Ferdinándtól nyert vala megbízást. E jogsértés elhalasztása Balassának nem kis kárt okozott.

III. Ferdinánd ez ügy végleges kiegyenlítése okáért gróf Pálffy Pált és Lippay Gáspárt felhatalmazván, Pálffy Istvánnak megparancsolta, hogy a nevezett két megbízott mellé valamely alkalmas végvázi tisztet, vagy kapitányt adjon. Ezeknek azon feladatuk is lesz: hogy vizsgálják meg, mért záratott ki Gyarmat várából azon kath. pap, ki ott Balassa Ferencz beleegyezésével elhelyeztetett s elegendő jövedelemmel ellátatott, s miért fosztatott meg gyalázatosan minden gabonájától?

A. I. L. IV. F. 2. Fr. 90., eredeti.

425. — 1639 febr. 22. Ujvárról. Esterházy Pál gr. Pálffy Istvánhoz. A végházak mostoha viszonyairól s a hadi fizetés sürgetésének eredménytelenségéről.

...Az váczi bék sok jó hírekben igen elbizta magát, gyakorta kezdett hol együt hol másut ebelkedni; Nógrád-Palánk táját is

gyakorta nyargalják, úgy keresnek hajdut katonát az falukon. Im Kéry Uramnak is most hozák egy levelét, melyet azért küldöttem Ngdnak, hogy mások is értsék, mennyiben jutottak az végházak, s valamint ezt értik úgy gondolkodjanak mindenik végházról. En hitemre irom Ngnk, csak hallani is elunom az sok panaszt, de mit tehetek róla. Irta vala Nagod, hogy jó volna ismét valakit felküldenem az fizetés sollicitálására; én bizony nem tudom ki sollicitálhatná hasznosban mint Ngd maga jelenlétele. Szegény Draskovith János s mostani Palatinus Uram is az szükségét látván, és az vitézlő nép fogyatkozását, magok sollicitálták az fizetést, magok jelen lévén, vagy bizonyos sollicitátorok resideálván ott fen, nagyobb tekintet volt O Nagokra, hogy sem valami szegény legényekre egyébiránt is elidegenítettek az sollicitálástúl, hogy ennyi ígérét és fogadás semmiben múlik.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 89., eredeti.

426. — 1639 február 28. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A fülekiek rabválsága. Esterházy Veselényit védelmezi. A tőzsérek elítéltetése.

Az Fülekiekben jöttek vala tegnap ide hozzám, az kiknek rabjaik vannak odabe, és azokért vették volt az itt való rabokat, erőssen könyörgének szegények, hogy Ngod szánja meg rabjaikat, és az mely rabokat ő Felsége elvétellett tőlük, és ismét kegyelmesen megadott, úgy hogy rabokat váltsanak rajtok, adatná meg Ngod nekik; de én Ngod hire nélkül nem cselekszem. Mindazáltal, ha Ngtoknak tetszenék, mivel ennyi drága profontot vesztenek itt-ott, és ő Felsége számára is vannak s azon kívül sokat forgott immár az dolog mind ő Felsége kgmes parancsolatja az, hogy megadassanak nekik, adatná meg Ngod nyavalyásoknak.

Ha Ngos Uram ez ugyan törvényből megyen ki, nem hiszem, hogy Veselény uramat is másoknál inkább sulyosítsa meg, mert nem akkor volt csatatilalma az csatának, az mikor ő kgme azokra talált, hanem az előtt is, s ha az Oroszlán előtt Paraczkot fogtak volna le, valakit megbüntettek volna érette, talán ő sem cselekedte volna. Magam is kérem Ngdat, tegye le ellene való neheztelését; jó indulattal vagyon az ő Felségének szolgálatjához. Pénzen is meg kellene venni az olyan szolgálatra való embert.

Azok is penig az szegény legények mond hassanak minden jót Ngod után.

Az tőzsérek felől is kérem Ngodat rezolválja magát, hiszem

ha törvényeknek kell lenni, én is törvényt láttathatok reájuk, mert csak most vannak Deöbreöczeönből utánuk. Tizenhárom vagy tizennégy személy az kik adósságot solicitálnak tüleök; én az én hitemre szintén eluntam az bestie áruló kurváfiakat. Egyébiránt is maga is tudja azt Ngod, hogy ha kezeskedni kellenék rajtok, de minthogy az én gondviselésemben lett kézben akadások, én kezeskedhetném rajtok, de minthogy az sok jámbornak küleömböző tetczését értem, semböcsületemet, sem conscientiámat nem sérthetem. Ngodnak semmi ujságot nem tudok írnom, az vaczi bék szemtelen ebelkedésén kívül. . . .

A. I. L. V. F. 4. Fr. 90., eredeti, idegen kézzel írva.

427. — 1639 márczius 6. Szokolczáról. Pálffy András gróf Pálffy Istvánhoz a miloticzi (Morvaország) uradalom állapota értéke s jövedelmeiről.

Pálffy András a gróf Pálffy Istvántól nyert megbízás következtében személyesen megvizsgálta a miloticzi uradalomnak jelenlegi s régi állapotát. Gróf Pálffy Istvánnak bizonyosan szándéka volt az uradalmat megvenni.

Pálffy András részletes kimutatást ad a nevezett uradalom egyes részei és jövedelmi ágairól, továbbá a miloticzi várról, melyben megvannak a szükséges kemenczék s ablakok. A várban serfőzőház is volt, melyben azonban nincsenek oly jó kádak és rezes serpenyők, mint a vöröskői serfőzőházban.

Az uradalom eddigi állapota mostoha volt. Udvarházai puszták voltak; ha fel volnának építve, 2000 juhot, 400 tehenet és 100 sertést lehetne tartani. Az uradalomnak két malma és több halasztava volt. «Az elmúlt békekészes időkben — írja Pálffy András — mikor jó módjával valának a tavak, csak ebből az öregbik tóból tizennégy ezer frnton halat eladtanak belőle». Az öreg emberek az állítják, hogy régente évente 18 ezer frntért is eladtak halakat; és borból is lehetne sok pénzt gyűjteni.

Ha Pálffy István Miloticz uradalmát megszerezné, miben — mint P. András írja — módja is van, akkor Morvaország egyik legszebb uradalmát birná, mivel — úgymond — meri mondani, hogy egész Morvában nincs oly jószág, melyhez annyi föld, rét és mező tartoznék, mint Miloticz várához.

A. I. L. 4. F. 7. Fr. 41.

428. — 1639 márczius 16. Pozsonyból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz annak betegségéről s valamely udv. kamarai ügyéről.

. . . . Szeretettel vettem édes Bátyám Uram az Kgd 15. hujus nekem írt levelét, melyből beteges állapotját és hideglölését szívem fájdalmával értettem; nemcsak abból meggyógyulását, de 20 esztendővel ifjabb voltát kívánván Kegdnek. Mi Quaestenberg Uramat illeti, igazán csodálom, hogy tartóztatja Kgdet, holott én előttem maga mondotta: hogy expediálva vagy az Kgd dolga, és csak subscriptio hijával volt. Rodolt Uram is ajánlotta magát, hogy az Aulica Kamara nem fogja késleltetni Kgdet, és úgy remélem, hogy majd vége leszen az Kgd dolgának, melyhez képest, kérem engemet tudósítsa Kgd mikorra jöhet ide Pozsonyba....

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 97., eredeti.

429. — 1639 ápril 3., 27. Bécs. III. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz katonatoborzás ügyében.

A király több magyar katonát toborzani óhajtván, ezeknek élére Pálffy Istvánt határozta állítani. A fentjelzett napon ezen szándokát ismételve közölvén Pálffyval, meghagyta neki, hogy vagy kétezer lovat szerezzen s ezeket ötszázankint oszsa fel. Ha ellenben a felosztásra nézve más véleményben lenne, ezt hozza tudomásra. Kapitányokul a következők hozattak ajánlatba: gróf Zrinyi Miklós, gróf Forgách Ádám, Csáky László, Barkóczy László, Balogh István, Eörsy Zsigmond és Spáczay Márton.

Pálffy ezek közül válaszszon kapitányokat s a toborzásra nézve ezekkel egyezkedjék. A kapitányoknak rendes fizetésök lesz, melyért személyesen jöjjenek Bécsbe, vagy ezért megbizottakat küldjenek. A toborzásra való pénz kéthavi előlegben fog kiszolgáltatni.

A király a toborzás végrehajtását hathatósan sürgeti.

III. Ferdinánd ápril 27-én sürgette Pálffyt, hogy ezen toborzás eszközlésének végleges megállapítása végett az illető kapitányokkal együtt haladéktalanul Bécsbe jöjjön.

A. I. L. 4. F. 3. Fr. 92., 93. eredeti.

430. — 1639 ápril 6. Komáromból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Tárgyaljon a végbeli kapitányokkal.

Megértvén a Kgd. tegnap nekem írt leveléből, hogy Kgd. jó egészségből érkezett volna már Ujvárbán, igen örülök rajta;

remélem azért, hogy a végbeli kapitányok is annyival inkább besietnek Kghez, azért kérem Kgdet a mely dologról conferálánk egymással végezze el Kgd. jó módjával vélők. Én ekkoráig sem kezdek az itt való fizetéshez, holott Garnik úr csak szintén tegnap három óra tájban délután érkezett. Ma általánfogva hat óra-kor megmustrálván a népet azon leszek, hogy holnap által megyünk rajta. Mindazonáltal előbb hogy sem mint innét megindulnánk Kgnek idején bizonyára tudtára adom.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 101., eredeti.

431. — 1639 ápril 9. Kékkő. Balassa Ferencz Pálffy Istvánhoz. Gyarmaton szenvedett sérelmeinek orvoslását hathatósan kéri.

Sok izben molestáltam Nagyságodnak Gyarmaton való injuriámról; eddig Nagyságod mind halasztotta ajánlván jóakarátját, hogy mentül előbb lehet azokat eligazítja. Mivelhogy Császár Urunk ő felsége is két rendbeli parancsolatját is küldött ezen dolog végett. Most is ujabban Nagyságod maga consensusával Bécsben létemkor impetráltam ő felségétől Nagyságodra parancsolatot, hogy Nagyságod Pálffy Pál Uram mellé rendelvén egy végbeli kapitányt, igazítsa el ezt a veszekedést és nekem mint annak a helynek örökös urának — kit Kapitány uraimék in praejudicium haeredum birnának — restitultassa, a mint Nagyságodnak én meg is küldtem ő felsége parancsolatját, melyből Nagyságod bőségesen megérte. Kérem azért Nagyságodat tekintve az igazságra, nyomorult földünknek veszedelmes állapotjára, mivel én ígértem arra magamat ő felségének, hogy ötven lovassal gyalogossal többet tartok Gyarmatban, mint eddig volt, arra is hogy Kéry Uram Nagyságodnak — ha jól gondolkodik sokat vétett — tétessen egyszer igazat nekem igaz jóakaró szolgájának lévő kapitánynak. Nem messze volna Pálffy Pál Uramnak Gyarmatban jönni, hogyha Nagod akarátja accedálna hozzá, mivel ő kegyelme is hasonló végházban lakik; igazodnék el egyszer immár. Én valamikor ajánlottam magamat, mindenkor Nagyságod szolgája vagyok.

Ha kívántatik egy companiával mindenkor az Nagyságod szolgálatjára compareálok. Ugy is kedveskedni akarok Nagyságodnak, hogy contentus legyen Nagyságod az én szolgálatommal.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 50., eredeti.

432. — 1639 ápril 18. Szakolczáról. Bzecziczky Szaniszló gróf Pálffy Istvánhoz.
Lovak eladásáról.

Bzecziczkytól Pálffy lovakat kívánt venni. Bzecziczky tekintve azon nagy jóakaratot s kegyelmeket, melyeket Pálffy részéről sokszor tapasztalt, hajlandó a kívánt lovakat vétel árán eladni. A lovak kitűnőek, a mint erről Pálffynak lovászmestere is meggyőződött. Bzecziczky Pálffy sógorának (affinis) nevezi magát.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 91., eredeti latin.

432/a. — 1639 ápril 20. Palócz kastélyból. Barkóczy László gróf Pálffy Istvánhoz. Szunyogh Gáspár katonai toborzásáról s azon módokról, mikép kell katonákat jó eredménnyel felfogadni.

. . . . Ersekujvárból 8 praesentis iratot s nekem küldött Kgd levelét böcsülettel vettem, melyből értem mind az ő Felsége kegyelmességét, s mind az Kgd hozzám való jóakarátját, melyet mind az én kegyelmes Uramnak ő Felségének alázatosan meg ügyekezem szolgálnom s mind Kgtek hozzám való jóakarátját.

Az mi az hadfogadásnak állapotját illeti Kgdnek arról azt írhatom, hogy annak jó alkalmatosságával és consideratiójával kell lenni, mivel sokféle akadályokat látok az dologban; egyik az jómost oly szükségben vagyon az szegénység, hogy csak tiz lovast valamely faluban megh. . . . nem talál sem magának eledelt sem lovának szénát sem füvet. . . ; most Szunyogh Gáspár Uram pedig ide az mi földünkre már régen leveleit küldötte az Hadnagyoknak, hivatván őket az hadfogadásra, melynek az hire mind elment az egész földön azon is igen megszendültek (?) az emberek, sőt úgy értem, hogy Generalis Uramat némely vármegyék máris megtalálták felölle, az felette szük üdőt causalván. Hogy ha pedig jó hiven it az zászlókat idején kiosztia azoknak az Hadnagyoknak, az kik régtől fogván én hadnagyim voltanak mezei hadaimban, és it kezdik gyűjteni az hadakat, nem találhatom fel jó alkalmatosságát, mint gyűjthetnék én azután és fogadhatnék az ő Felségének szolgálatjára érdemes és vitézlő népet.

Mer ha hadakat kell gyűjteni, annak úgy kell lenni, hogy az Ország végzése szerint ő Felsége parancsolhatja legyen az Kapitányoknál, az kiket a vármegyékkel is kell közölni, hogy holmi inconvenientiák ne történjenek, mert úgy foghat akár ki is mód nélkül az hadfogadáshoz, hogy feltámad az község és meg nem engedik és az ő Felsége autoritását embernek igen szeme előtt

kell viselni, az országnak egy-egy részében egy-egy kapitány gyűjtse az hadat; ne járjanak keresztül kosol egyvelegesen, mert így böcsületesen bizonyosan elhigye Kgd, hogy végben nem viszi akár ki is, hogy az töb dolgoknál csak levél által resolváljam és az Kgd írása szerint én az én részemről magamat mindenestül, az sem lehet csak levél által; hanem ha Kgtk jóakarata requirálja ő Felségét, hogy adigh Szunyogh uram is hadgyon békét az hadfogadásnak, az míg azokkal az Urakkal az kiknek ő Felsége az neveket írásban küldötte, nem concludáltatik az dolog így mind az ő Felsége Kgmes parancsolatját s mind Kgd nekem küldött levelét mi hellie veszem mingiariast minden megyek Kgdhez Ujvárbán, s Kgmeddel minden dologról fundamentaliter beszélvén, Kgd jóakaratójából ő Felségéhez is elmegyek ugyan Ujvárból, mindgiariast az meglet dolgok tanítanak menyit sok alkalmatlanságok törtétenek az magyar hadak miatt

Hogy mégis kevés szóval Kgmdnek erről is emlékezzem, az mely hadakat most fel kell vinni; egyik conditio az legyen, hogy az egy nyáron szolgáljanak hűségesen és serénen ő Felségének; télre haza bocsátassanak, az kik el akarnak hazajönni. Másik erről az Földről felviendő Hadak más Hadak között nem ozzlattatnak avagy szaggattatnak, hanem egy colonellus és generalis alatt megtartattatnak az mikor mód lesz benne, az gyakorta való csavargás (?) nekik megengedtetik, mind az foglalt hó pénz, s mind azután fizetendő hó pénzek az kapitányoknak kezében adatván, megmustrálván és megfizetvén úgy induljanak meg az hadakkal. A kapitányokra hadnagyokra és egyéb tisztviselőkre és egy-egy lóra való fizetés felől, felmenvén az kapitányok arról Bécsben kelene végezni.

Kgedet kérem mint böcsülettel való jóakaró Uramat Bátyámat Kgd menél hamarab mindenekről certificáljon, és ha felkiváztatik mennem Kgdet hol keressem, mivel másra nem akarnám biznom az dolgot, Kgdet érdemem felett való igaz jóakaró Uramnak tartván mindenekről Kgddel magam akarok beszéllem.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 93., eredeti.

433. — 1639 ápril 25. Ujvárbán. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Engedélyt kér, hogy Pöstyénbe mehessen fürdőbe.

Én igen várom vala vissza Ngdat de az mint Bercsényi mondá Ngd Bécsben fogoth más uton menni. Akarán Nk érté-

sére adnom, hogy én 26 esztendőttől fogva minden esztendőben continuáltam a feőreődést az Pösténi vagy más hévizekben, kire mind magamnak s mind feleségemnek és gyermekeimnek is igen nagy szükségünk. Akaratom azért az, hogy az Ngd hírével és engedelmével mához 12 nap alath odamegyek Pöstyénben két hétig való késésre; lám Istennek hála mostanság csendesesen viselik magokat az szomszédok is. Az fiamat it ben hagyván, magam sem leszek igen mesze, s ha mi oly dolog leszen megtalálhatnak....

A. I. L. V. F. 4. Fr. 94., eredeti sajátkezű írás.

434. — 1639 ápril 30. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Tüzetes leírása Ujvár sanyarú védelmi viszonyainak s védelmi hiányainak. Esterházynak erre vonatkozó javaslatai.

Mai napon Nk 28 praes. írt két levelét elvettem Lovas János Uramtól. Az kettőben két dologról ír, s mindentk oly nagy, hogy több declaratiót kívánna, hogysem az mennyit ír Ngd. Az ő Fel-sége Nk írt parancsolatját is elvettem, de mivel én nem tudok németeől, mással kelljetét magyaráztatnom. Ngd értvén és tudván az dolgot ahhoz képest beövebben kelljene előmben adny az dolgot mint procedáljak, mert ha én teszek vétket Nk tulajdoníttatik nem énnekem.

Minémű kimondhatlan difficultással kelleitk ennek meg lenny ha meg leszen, én bizony elmémmel sem érem el, nemhogy kimondhatnám; de ilyen nagy szükségben és beöcsületünkben járó dologban az mit érthetek benne megírom Nk s tudtára adom az hadakozó Tanácsnak is.

Jól tudja Ngd hogy 500 lóra kelljene fizetni; én most reá teölteöttem volt, de hogy kinek egy s kinek másfél hóra fizettek s némelynek semmit nem tudom azután meg leszen-e. Ezekben tudja Nagd Praesinger tiz lóval, az Strásamester az Vásárbirák, Götyeödi Pál, Farkas Pál fia, Szabó Mihály fiai és többen is minden szolgálattól exemptusok. Ngdnek 150 lovasának kelljene lenni, én azoknak sem parancsolhatok, s maga tudja N. hogy it sem laknak, s ha it vadnak is, sehol semmit nem szolgálnak, nem is circálnak minden régi szokás kiveöl. Azaz hogy csak nem 200 lovas az, az ki semmit nem szolgál. Ezeken kiveöl száz gialogra vagion Nk fizetése, abban it egy sincs, semmit ez helyben nem szolgálnak. Csak az rabok után való vigyázásban sem supportálják az it való hajdukot.

Immár ezeken kívül 300 vagi valamelljel teöbnek kelljene az

lovasnak lenni, s jól tudja Nsgd, hogy Szabó Mihálynak, Szabó Andrásnak, Bornemisza Ambrusnak 24 lóval kölljen felülni s az három hadnagynak 3 lóra egy szolgálja vagyton.

Ezeken kívül merem mondani, hogy egy vagy kettőn kívül senki szerével még nincsen; az két lovának szolgálja nincsen, az három lovának kinek egy, kinek egy sincs. Úgy hogy az magam és fiam szerén kívül, bizony száz lovast elé nem állíthatni. Ezeket maga is régen tudja Nsgd mondotta magamnak is, s ki az oka, hogy ennyi időtől fogva mind alább szállott, s szerek megtartására nem erőltették? Im én most 75 lovast deputálok ismét az 300 lovas közé; ítélje Nsgd ki circál ingyen csak a vár körül is; mert mivel szegény Koháry nem circáltatott, én is az szokás szerint azt mondhatom, hogy nem circáltatok, noha én az szükségét nézve ugyan circáltattam eddig; de ha az sok exemtusok nem circálnak, én sem vagyok villoris conditionis, s bizony én sem circáltatok. Erről én Ngk egyszer az Strázsamestertől is izenek, s csak azt mondotta neki: hogy a miben ő találta, úgy circáltasson; így én is exemtus leszek.

Az mustrán ám jó szerrel valánk; az commissariusok azt tudják, hogy mind úgy vagyunk itt, s Ngk kellett volna megmondani, hogy az nagy fizetlenség miatt arra jutottak, hogy fele sincs itt annak, az kiket ott künn seregekben láttak. Én bizony igazán megmondottam Pálffy Pál Urk, ha ő kgm abban hagyta, én nem tehetek róla. Megvállik mint állítják elé csak az 75 lovast is.

Igy vagyton bizony mind az több végházak dolga is, ezer azokban is az difficultas; most pedig sok helyekben exacerbáltattak is, és hogy sokaknak nem fizettek, el is oszlottak.

Mindazáltal én az mint írtam az végházakban im páriáját megküldtem Nk is, s annak is, honnét mennyit rendeltem, hogy kiteljék az 300 lovas, kik elejben én discretusb embert szeretiem volna Erdély úrnál, az ki deákul is és németül is semmit nem tud, s erkölce is csak vagyton a mint vagyton. En Spáczay urat dicsérném inkább, de N. lássa

Az posztó felől azt írta ide Ratoldt Úr, hogy N. magára vette, hogy maga jobbagyival elviteti Posonig. En immár háromszor rendeltem hamar egymás után szekereket az posztók alá, s erővel immár nem cselekedhetem, s Tamás deák is megsokallotta. Ha nem Ngd ha maga nem viteti fel küldjön Pátenst Bécsből, parancsolja meg, hogy hajtsanak szekereket alájok, mert én bizony tar-

tok Ersek Uram disgráciájától és másoktól is. Ez gyümölcse az hirtelen commissiónak ennyi költséget kell szerezni mind ő felségének s mind az szegénységnek

A. I. L. V. F. 4. Fr. 95., eredeti sajátkezű írás.

435. — 1639 május 7. 6 órakor. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A végházak állapotai, Kéry betegsége. — Pálffy értekezzék a haditanácssal. Egy pribék bűnhődése.

En Nk két levelet írtam mióta Nagod az ő felsége parancsolatját ide küldötte. Mindenüvé, a mit írtam Kapitány Uraimnak Nak mását megküldtem. Egy sincs a ki nagy lamentatióval ne írjon állapotjukról, kit én is jól tudok, s megis fogjuk még érezni jobban, de az ő felsége parancsolatjának ugyan meg kell lenni. A több végházakban immár mind megrendelték az szerint, amint Nk megírtam az katonákat; csak Gyarmatban nem. Kéry Uram házánál betegen fekszik, s Erdély Uram lehetetlennek tartja, hogy onnét meglehessen s magának sincs kedve az elmenetelre. Ngdhoz im felment, ő lássa, mivel menti magát; de ha Ngd parancsolja, míg ő megjön, addig a katonákat ki is szállíthatnánk, csakhogy azaz bestyeség, hogy előttök járó nem leszen s fejetlen lábak lesznek s ha mást parancsol Ngod az inség későn készülhet hozzá. Nagod közölje az dolgot az hadakozó Tanácssal, s nekem mindjárt írjon mit míveljünk, mert mint Ngk ez előtt is írtam, felette elmulhatlan szükségem van az hévizre, s oda kelj mennem nekem is. Ugy veszem szemben, hogy sok legyen az katonákban, az ki nem soká háttára fogja venni az nyeret.

Ngk egyéb hirt nem írhatok, az pribékek és csavargó törökök lassan lassan mind eljárnak dolgokban. Harmadnapja, hogy Nagy Mihály az Szödéniek kezében akadt, megölte mindjárt ot ben magát, de mégis keresztül hagytam nyársban vonatni. Megbeszélheti Erdély Úr Nk

A. I. L. V. F. 4. Fr. 96., eredeti sajátkezű írás.

436. — 1639 május. Gróf Pálffy István főkapitány parancsot kap a királytól, hogy Ordódy Gáspár, Törös János és Majthény Mihály kir. kamarai tanácsosokat védje meg Esterházy Pál és Berchény Imre¹ támadásai ellen.

III. Ferdinánd király Lippay György egri püspök ellenjegyzésével 1639 május 9. adta ki az imént jelzett parancsot.

¹ Esterházy vicegenerálisa volt a dunántúli részeknek s Ujvár alkapitánya; Berchény Imre pedig Nógrád alkapitánya.

Senquiczy Márton 1639 május 9. Léván kelt levelében, — mely bizonyára a kir. kamarához volt intézve — panaszkodik, hogy Esterházy Pál minap bárányokból tizedet szedett emberei által, miben őt Senquiczy Mátyás megakadályozni akarván, e végre a harminczadossal a lévai kapitányhoz karhatalmat ment kérni. A kapitány felháborodván, visszautasította Senquiczy M. kérését, és sem lovas-, sem gyalogkatonát nem adott, hivatkozván arra, hogy ő Esterházy Pál ujbári vicegenerális határozott rendelete ellen nem fog cselekedni. — Senquiczy panaszkodik, hogy már egészen tehetetlen a birtokok (bizonyosan a Pély-féle birtokokat értette) kezelésében; kimenni, úgymond, nem mer s a kapitány parancsa ellenére egy katona sem bátorkodik cselekedni. Minap megigérte a vármegyében lakó Pély-rokonoknak, hogy bizonyos temetés alkalmából gondoskodni fog élelmiszerekről és fuvarokról, de a jobbágyoknál a vicegenerális rendelkezése következtében semmit sem végezhetett. Ennélfogva kéri a kir. kamarát (vagy talán a fentjelzett három kamarai tanácsost), hogy e sérelmek orvoslása végett írjanak az ujbári főkapitánynak, hogy ez rendelje el a lévai kapitányoknak, kik Esterházy Pállal közvetlenül leveleznek, miszerint Senquiczy tőlük a birtok adminisztrációjában segédkezet nyerjen.

Ordódy Gáspár és Törös János 1639 május 15. gróf Pálffy Istvánhoz intézett leveleikben — hivatkozva arra, hogy a király nekik védő iratot adott azok ellen, kik őket a Pély-féle birtokokban háborgatják — kérik őt, hogy tiltsa el Esterházy Pált minden zaklatástól s birtokháborítástól s hagyja meg a lévai kapitánynak, hogy Esterházyinak hatalmaskodó parancsait ne teljesítse.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 96. N. I. h. h. 3 drb.

437. — 1639 május 10. Bécs. III. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz hajduknak, hadi szolgálata végett.

III. Ferdinánd az örökös tartományok biztonságára nagyobb hadi segílyt szükségelvén, Pálffyhoz azon kívánsággal fordul, hogy neki az említett célra minél előbb s minél több hajdut, vagyis magyar gyalogost lehetőleg küldjön. Erre nézve Pálffy véleményét és gyors válaszát kéri.

438. — 1639 május 10. Kir. kamara gróf Pálffy Pálhoz. A pozsonyi vár területén való jogtalan építkezések beszüntetendők.

A pozsonyi vár területén a Duna mellett, nevezetesen hol régente a királyi istállók voltak, a pozsonyi lakosok kőbányát nyitottak, faraktárakra való épületeket emeltek s az egész területen a királyi jog sérelmével egész utczáat szándékoznak beépíteni. — E területen régebben az istállókon kívül az országgyűlési készletek és szerelvényeknek raktára is volt, a háborúk idején pedig fegyvertár.

A kir. kamara megkeresi Pálffy, hogy ezen építkezéseket akassza meg, a kőbányát zárassa el s a királyi területen levő házakat romboltassa le. Ha pedig a nevezett helyen még megvannak a régi épület alapjai, romjai és több kőkészlet, azonnal építtessék fel a király országgyűlési használatára egy istálló vagy valamely más épület és pedig mielőbb.

A. I. L. V. F. 7. Fr. 17.

439. — 1639 május 13. Thuryszakállos. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz. Birtokvásárlás ügyében.

P. János pénzt kér Pálffy Istvántól. P. János ugyanis Ocskay Jánosnétól szül. Balogh Kata asszonytól Thuryszakálloson, Ócsán, Ellen, Némán részbirtokokat vett s a vételárból e hó végére ígért egy részletet kifizetni, mivel Ocskayné junius hó 5-én (Dominica Exaudi) egy falut akarna magához váltani. Pálffy János már Ormándy Miklós részét is birja és szegény Thury Ferencz részét is magához váltotta. P. János reméli hogy e vétel által ménese és gulyája gyarapodni fog és övé lenne az ittvaló határ. Ügyekezni fog Jakófy úr részét is megszerezni. P. János szándékozik legközelebb építéshez fogni. Hamburgban előre megvett egy tégláégető-kemenczét. A téglát innen majd Vásárut alatt Dunán aláhozzák.

A. I. L. V. F. 7. Fr. 42., sajátkezű eredeti magyar.

440. — 1639 május 17. Stomfáról. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. A királynak Pálffy Istvánra nézve hozott kedvező határozatáról. Kamarások kívánságairól.

Radolt Uram ír ennekem édes Bátyám Uram, hogy ő Felsege a Kgd dolgában úgy resolválta magát, a mint maga kívánta

Kgd, kiről azelőtt is mondtam vala Kgdnek, hogy... leszen; kihez képest azután is elhigye szavamat Kgd amit mondok. Amellett Camaras Uraknak levén instantiájok és... Kgdet, kérem én is Kgdet az én tekintetemért is cselekedje meg amit kívánnak, lászanak ők is, hogy az én kérésemre tekintete vagyon Kgdnek. Ugy veszem pedig Kgdőt, megis igyekezem szolgálni, mintha tulajdon magam dolga volna, és Kgd gyermekének is, kiket Isten sokáig éltesse megszolgálnom. Ma ide rándultam volt Malaczkára azon leven, hogy holnap után Bajmóczban lehessen és két három nap alatt elvégezvén dolgaimat 6 nap után megint Bécsben leszek

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 102., eredeti.

441. — III. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz, ennek hadifizetése ügyében. Bécs, 1639 május 17.

Az udvari hadifizetési hivatal Pálffy István hadizsoldjának hátralékára nézve eszközölt számadásánál bizonyos különbség merül fel azon 105.559 frtot illetőleg, mely összegért Pálffy Kemnitz uradalmát adományul kapta, továbbá amaz 50.000 frtra vonatkozólag, mely Pálffynak hadizsoldjának kárpótlása czimén a bazini és szentgyörgyi uradalmakra beiratott.

A király — megjegyzése szerint — az udvari hadifizetési hivatal, úgy számítva a forintot, a mint a fizetések a végházakban rendesen kiszolgáltatnak, helyesen végezte a számadást s hogy e szerint Pálffy hátralékaiból 131.948 frt 45 kr. volna levonandó; mindazonáltal bizonyos tekintetekért minden következtetések kizárásával kegyesen megengedte, hogy a levonás tüzetesen 105.559 frtban eszközöltessék.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 94., eredeti.

Az említett két uradalomra beírt 50.000 forintra nézve a király odanyilatkozott, hogy Pálffynak beleegyezése szerint ezen összeg helyett, mely a német pénzérték szerint 40.000 renusi frtot tesz, Pálffy hadihátralékaiból 62.500 frt levonassék; ellenben, ha a nevezett uradalmak kivátnának, a király köteles lesz Pálffy Istvánnak 50.000 magyar frtot, vagy ugyanannyi renusi frtot 60 krral számítva kifizetni.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 95., eredeti.

442. — III. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz 300 huszár táborba vonulása végett ír.
Bécs, 1639 június 1.

A király fontosnak tartván, hogy bizonyos 400 végházi huszár mielőbb táborba szálljon, nevezetesen az ellenséggel szerencsésen harczolt győri sereggel egyesüljenek, felhívja Pálffyt, hogy Erdélyi kapitányt, az említett huszárok vezérét haladéktalanul a táborba vonulni parancsolja.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 96., eredeti.

443. — 1639 június 4. Sopornyáról. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A katonaság felmondta szolgálatát a fizetés elmaradása miatt. Esterházy iparkodott őket lecsendesíteni.

Amint ezen órában it a dolog történék Nk értésére adom voltaképpen. Azmint tegnap Nk megírák én ide jöven Sopornyára Erdély uramat s az Hadnagyokat előbb hozzám küldék az katonák, azt üzenvén cathgorice: hogy ők az Vágon által addig nem mennek, valamíg nekik az egy hó pénzt meg nem adják. Izenék nekik, hogy meglátom ki leszen az ki azt mondja, mert hiszen az Morva partra meghozza az Commissarius nekik Bécsből, hanem üljenek fel, s az mezőre magam kimegyek s beszélek velők, s értsenek én tőlem is. Nehezen fölülvén, seregekben az mezőre jöven hozzám, mindenik seregnek eléggé peroráltam, a mint legjobban kívántatott, hogy higgyék el, megleszen az pénz, ne tegyenek ilyen nagy akadékot, menjenek el s az ő felsége kegyelmes decretumát s parancsolatját ne vessék meg, kiben ő felsége egy óra vagy egy minuta késedelmet is parancsol eltávoztatni. Bizony a többit rábeszéltem vala, ha az Ujváriak, míg az harmadik seregben mentem eszöket nem vesztek vala. Elég az Nsgs Uram, hogy egyben szólván nagy kiáltással kezdék azt mondani, hogy Erdély István őket azzal biztatta, hogy összegyűjtvén a hadakat, szálljon az Nitra mellé, s onnét küldjön Nsgodhoz Bécsben, s az fizetést mindjárt alá küldik. Ez úgy is volt, a mi azt illeti, ő azzal biztatta őket kihez képest hányták vetették, hogy ők otthon sem hagytak semmit, s el sem hoztak, feleségök gyermekök éhel halován vagyon, ebből akartak küldeni haza kiből néki kiáltának, s elszidák egymást; ha ők addig elmennek, míg meg nem fizetnek nekik. Pisztolokat rángattak a zászlokat megtéríték (?) s visszaindulának. Acsádi Mihályt hivatom vala vissza, s nem ereszték seregül; az

Szécsényi hadnagyot meg közükben küldtem; neki fordultak, hogy meglövöldözzék; hanem azt ízenék, hogy ők keresnek szállást, s ha fizetést hoznak, elmennek. Így sem Erdély Uram sem a több hadnagyok közükben nem mertek menni, hanem én ezennel megint közükben küldöm őket. Ngod ezért elítélheti, honnét és miből lesz ennek eredeti.

Hanem N. ez szerint az hadakozó Tanácsnak adja értésére az dolgot, s a mit róla deliberálnak és parancsolnak, nékem Nagtok mindjárt írja meg, mert ugyan szokássá vették immár ezek az támadást s pártütést. Ha pedig az az ő felsége kegyelmessége, hogy ideküldjön pénzt nekik, arról is tudósítson, hová és mikor, mert mégis azon leszek, hogy föntartsam őket míg válaszom jön, noha bizony sok lólopást és csintalanságot tesznek.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 99., eredeti sajátkezű írás.

444. — 1639 június 4. Zuha. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz. Adósság fizetése ügyében. Birtokállomány.

Pálffy János pénzt kér Pálffy Istvántól. Pálffy János köteles volt szent Iván napján ezer frtot kifizetni. Ha a fizetést elmulasztaná, el fogják foglalni új majorját, melyben ezer birka és hatvan tehén van. A majorságot tehát akkor foglalnák le az adósság fejében, mikor legtöbb hasznót lehetne kapni a fejéből. Már ekkoráig is nagy kárt vallott, azért, mert nem kapta rendesen a kamatokat, mit Pálffy István legjobban megítélhet.

A. I. L. V. F. 4. N. 43., sajátkezű eredeti magyar.

445. — 1639 június 11. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A katonák fizetését sürgeti s ennek módjáról ír. Több egyént javasol a katonaság vezetésére. A posztó szállításáról.

. Az végekben ma ebéd előtt írtam mind el, hogy az elrendelt katonákat, — a kik visszaszöktek — készen tartsák, a kik kívül volnának behíják, hogy a mikor már levelem éri őket, mindjárt indulhassanak. Megbánták az ittvalók, s azt hiszem a többi is ebbé létüket, de elhigye N. hogy egy hó pénzzel bizony el nem mennek, hanem elbujdosik sok bennök; mit teszen ő felségének 2 vagy harmadfél ezer forint. Küldjön két óra való fizetést nekik, mert im most kaszálás aratás rajtok leszen, sehol semmi meg nem marad az előbbi fizetésükben; ne sirjanak fele-

ségek gyermekek éhel halásán. 6 fr. 40 pénz esik egyre, az ki az mezei hadaknak egy hó pénz, s bizony ez a 300 lovas egy regiment horvátnál jobb. Ehez pedig micsoda kommissarius kell. Presing ott fön vagyon, bizzák reá; magam véle leszek, s Nyitra táján megmustrálván, hadd küldjék haza szegények az a kevés költséget, s így tudom jó szívvel elmennek. De minek előtte én megindítanám őket Ngd igen bizonyosan, s ne csak ily rövideden írja meg, mikor érkezhetik vagy Preschenk vagy más ide a pénzzel, s az Camarára is parancsoljanak Commissarius felől, hogy tőlem értsenek, és annál tudva legyen hová és merre vigye ki az országból őket, s ott más Commissariusok legyenek; mert eddig efféle egy ige sem jött ám Nsgs Uram én hozzám. Oztán megírtam azelőtt is Nk, hogy én Erdélyit nem javallom eleikben, mert veszekedő kevély ember senkit nem is tud megbecsülni, a katonák is felette gyűlölük; meglátja Ngd hogy bizony tisztességet nem vallunk vele, hanem ám Miskey is ott fön vagyon azt mégis a Lévaiakon kívül nem gyűlölük mások, vagy Spáczay uramat vagy Nadányit akár Szombathely uramat sőt Nagy Tamás urat is sokkal jobban dicsérném. Es mindezek között is mivel ki betegeskedésével, s ki mivel mentené magát egyet sem tartanék servilisbet s alkalmatosbat pro hic et nunc Nagy Tamásnál; ösmerem az embert, s bizony merem dicsérni. Ha Nk ellene nincsen commendálja őtet s bizony mindjárt jobb szive leszén a katonának hozzá.

Ha az én fiam így nem járt vala, bizony kész lettem volna őtet is elküldenem velők. Kulcsár Bálinttal egy számot tettek volna; de igen nehezen vagyon nyavalyás.

Az szabad legények felől is a N. írása szerint mind írtam ma a végekben, a kiknek kedve leszén hozzá ha mi hirem jön tőlük Nk megírom. Itt még egyet sem fogadtam meg Nags Uram az latrában az katonáknak, mert még künn bujdosnak bennök, hanem reá várom őket, s tudom kik, de most egyek levágák a törökök.

A posztó megindításában immár mód nincsen, mivel holnap pünkösöd napja vagyon, hanem szerdán megindítom, s Bornemisját küldöm el vele Samarjáig; mivel Szabó Mihály igen lassan vagyon; nehezen hiszem hogy meglábolja az betegségét . . . Én az írást im látja N. nem resteltem maga bizony tizenhatot is irok egy nap magam kezemmel az deák kívül is. Nsgd is irasson bővebben s értesen hirekkel is onnét, had tudnánk mit mondani a sok

hamis hír hordozók hirei ellen. Így szokott messziről is az jó correspondentia lenni: hogy mikről ír ember választ is vegyen.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 102., eredeti sajátkezű írás.

446. — 1639 június 21. Haditanács Pálffy Istvánhoz katonák toborzásáról.

A király meghagyta Pálffynak, hogy a katonák toborzása miatt térjen vissza Magyarországra, mivelhogy Pálffynak személyes vezetése alatt a toborzás sikeresebb lesz. Pálffy Bécsben még végzendő ügyeit pedig elintézés végett bizza másra. A királynak gondja lesz, hogy ezen ügyeket rendezze.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 64., eredeti.

447. — 1639 július 3. Stomfáról. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Testvéri levél. A király gyermekének temetése.

..... Az Kgd memorialisát beadtam vala O Fölségének, kire remélem jó válasza is leszen Kgnek. Mostan ide rándultam vala némely dolgaim eligazítása végett, de nem késhetem, sőt ma Bécsben igyekezem lenni. Kgd kérem tudósítson engemet egészségének állapotjáról, mint érkezett legyen haza és hon mikor szemben lehetnék Kgddel. Tegnap Bécsben császár O Fölségének szerelmes gyermekét temetünk el, mely szomorúság után Isten vigasztalja meg ő Fölségét. Kgdet és az Kgd. népet cum magno desiderio expectant, kérem az okáért, legyen azon Kgd., ha nem mindenestül egy részét népének, hogy elküldhesse. Ha nem sokat legyen mégis valami juxta illud bellum fama gerit, hogy azaránt Kgd. felől concipialt expectatioja beteljesedjék

U. i. Asszonyom anyámnak ő Nagyságának és Kgd. szerelmes házasságának ajánlom alázatos szolgálatomat.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 103., eredeti.

448. — 1639 július 10. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Francziák felett aratott győzelem. Bécs megerősítése. Hadi hírek.

Bécsben hire jár, hogy a herczeg-bibornok és Piccolomini gróf a francziákon ismét rendkívüli fényes győzelmet arattak.

Mansfeld Fülöp gróf holnap Prágába indul. A sánczokon (valószínűleg Bécset érti) itt szorgosan munkálkodnak s a sánczok a védelem céljára nemsokára teljesen elkészülnek. Signor úr azt

írja június 25-én, hogy 27-én 500 ló fog elindulni s július 7-én önmaga öt századdal fog útra kelni.

Felhívja Pálffy Istvánt, hogy küldje el katonáit, miután őt, t. i. Pálffy Pált, naponként kérdezik eziránt.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 104., eredeti német.

449. — 1639 július 17. Ujvárról. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Szunyogh harczra készen áll 2000 lovassal. Pálffynak késedelmét helyteleníti.

Ez Szunyog Uram levelét ezen órában 1 órakor hozák; im megküldtem Ngk, tudván, hogy kívánja N. érteni az odavaló dolgokat. Im 2000 lovassa ő Kk készen vagyon, s megindulnak az több hadak is. Nem látom módját, hogy Nsgd sokat késhessék, sőt ha N. eléb jött volna alá Bécsből most a többi is jobb terminusban volnának (ki van szaggatva).

U. i. Nem kell imilyen amolyan kevés készület akadékján Ngk mulatni, s arra várni, csak egy nap is nehéz most a várásban, s mindennemű alkalmatosságot a Nagdtól hallottam circumstantiákban. Egy holnapig is nehéz volna véghez vinni. Egy legyen az mint ily hirtelen lehet ott ember s nem készület, nagy apparenzia kell.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 106., eredeti sajátkezű írás.

450. — 1639 július 18. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz az országos jövedelmek körül bekövetkezett visszaélések megszüntetéséről.

A király fontos megbízásokkal küldte Pálffyt az ország felső részeibe. Miután e részekben a királyi jövedelmekre nézve a tisztviselőknél sok kihágás észlelhető s a harmanczadosok jelentékeny hátralékokról vádoltatnak, a király meghagyja Pálffynak, hogy a jövedelmek kezelését a kamarai rendeletekhez képest javítsa, szigorúan járjon el s ha kell, a vétkes harminczadosokat le is tartóztassa.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 22., eredeti latin.

1639 július 18. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz a felsőmagyarországi végvárok költségének ügyében.

III. Ferdinánd meglelégedéssel s meleg méltánylással emlékezik meg Pálffynak Kollowrat—Libstensky Udalrik udvari kamarai

elnök előtt nyilvánított szolgálatkészségéről, melylyel a felsőmagyarországi végvárok fizetésére nézve adott királyi megbízásnak eleget tenni szándékozik, megemlékezvén egyúttal Pálffynak azon nemes és dicséretes közügyi országos működéséről, melyet a bold. király uralkodása alatt kifejtett.

A király elrendeli, hogy azon 10.000 forint, melyet Pálffy régibb királyi leiratnál fogva Csáky László pápai főkapitánytól átveendő volt, Bécsben az udvari hadipénztárnok által a végvárok fizetésére azonnal szolgáltatassék ki. Ha pedig eyen 10.000 forint a felsőmagyarországi egyéb fizetési készlettel nem lenne elegendő a 10 hónapi zsold fedezésére, Pálffy gondoskodjék valamely kölcsönelőlegről, melyet a király neki méltányosan fog megteríteni.

Miután a jelen aratási idényben jutányosabban lehet gabonát szerezni, Pálffy igyekezzék a felsővidéki végvárok részére lehető legtöbb gabonát vásárolni s a Felsőmagyarországon észlelhető kamarai s gazdasági hiányokat javítsa. A király egyúttal utasította a kir. kamarai tanácsosokat, hogy Pálffynak megbízása végrehajtásánál szorgosan segédkezet nyujtsanak. A király az udvari haditanácsnak is meghagyta, hogy Pálffy részére megbízó hitleveleket állítson ki avégből, hogy Felsőmagyarországban a fenforgó hátralékokra nézve egyezséges engedményeket tehessen, a mint ez az innső bányakerületekben történt. A király ekkép Pálffyt minden szükséges segédeszközzel ellátta a királyi megbízás érvényesítésére.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 21., eredeti latin.

451. — 1639 július 26. Váczról. Musta váczi basa Pálffy Istvánhoz rabváltság, sátor s lószerszámok ügyében.

..... Nagyságodat költeték e levelem által megtalálnom, mivel Nagyságod a mely dolog — kért volt azokat készen meg nem találhattam, hanem a Nagyságod jóakaratiáért együtt is másutt is csináltattam és ime felküldöttem Nagyságodnak. A mely sátorra pedig Nagyságod kért volt azért is érette küldöttem Murat pasáé volt, minden udvarával szépen készen vagyon, mihelyt fölérkeznek a sátorral mindnyárt tudósítom Nagyságodat felőle. Mióta Nagyságodtól haza jöttem egy nap sem voltam házamnál, a melyet Nagyságodnak Csontos Márton megtud mondani. A mely esztergomi rab Nagyságodnál vagyon azért is találtam két lovat

de addig nem adják a lovakat míg a rabot nem látják, hanem ugyanazon levelemmel küldöttem Nagyságodnak egy hitlevelet, Nagyságod eressze el a rabot, én magam a lovakkal együtt fölviszem a rabot. A pánczélingre sehol Budán olyan mester nem található, aki megtudná varrani, hanem Nagyságodnak ha hamar nem költenék Lándorfehérvárban vannak olyan mesterek oda küldöm megcsinálják ott valamint a Nagyságod akarja. Nagyságodtól választ várok Isten tartsa Nagyságod kedves jó egészségben.

Nagyságodnak csináltattam 12 pár csizma 3 talléron 36 tallér 12 szolja 10 talléron, 20 nyereg 60 tallér, 12 szép lasnak (?) 24 tallér, 10 pakrócz 10 tallér, 10 lánczos fele 10 talléron, 2 czultar (?) 12 tallér, 3 cserkesz szerszám 9 tallér, 3 kengyel vas 3 arany, 22 kötőféket 5 tallér, 10 terhelő himes si (?) 5 tallér, 1 kötés terhelő paraszt siat fr 3 den, 50 3 öszvérre való nyereg 24 tallér, mindenestül teszen 213 tallér a kit Nagyságodnak küldöttem, a mely 6 kosárra és 6 habarra kért Nagyságod Lándorfehérvárban küldöttem érette, Zádori apámnak is küldöttem egy nyerget az Nagyságodéval együtt. Nagyságod most mindjárt küldjön egy hitlevelet, mihelyt fölérkeznek a sátorral mindjárt fölviszem Nagyságodnak. Nagyságod a Csonka esztergomi rabot mindjárt aláküldje a hitvelemre. Az Aliért is megvettem a lovat az is nálam vagyon.

A. I. L. 4. F. IX. Fr. 61., eredeti.

452. — III. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Bercsényi Imre hadi útjáról. Bécs, 1639 július 29.

Ferdinánd elrendelte, hogy a nádor által fogadott magyar lovasok Bercsényi Imre nógrádi főkapitány vezérlete alatt mielőbb Csehországba vonuljanak, még mielőtt Pálffy a katonaság összeírását befejezné. Bercsényi magával viheti a maga csapatját s néhányat alárendelt katonáiból, kik kezénél vannak s kiket elvinni akarna. A király megbizta Pálffyt e rendelet végrehajtásával.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 97., eredeti.

452/a. — III. Ferdinánd Pálffy Istvánt Csehországba rendeli. Bécs, 1639 július 30.

A király megparancsolja Pálffynak, hogy e levél vétele után az eddig toborzott magyar lovassággal s mindazon katonasággal,

melyet magával vihet, Csehországba induljon, útjáról az ország biztosait előzetes küldöttség által értesítse, szigorú fegyelmet tartson s valamely alkalmas egyént hagyjon hátra, ki a szükségelt katonaságot utólagosan vezetni fogja. A király elvárja, hogy Pálffy őt elindulása napjáról s vele táborozó katonaságának létszámáról tüzetesen értesítse.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 98., eredeti.

452/b. — III. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Vesselényi Ferencz lengyelországi útjáról. Bécs, 1638 augusztus 5.

Miután Ferdinánd Vesselényi Ferenczet — Fülek kapitányát — bizonyos fontos ügyek végett Lengyelországba küldeni kívánta, meghagyta Pálffynak, hogy ezen útra nézve főkapitányi hatóságánál fogva Vesselényinek rendeletet adjon.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 99., eredeti.

453. — 1639 augusztus 9. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Lőcséről. Az erdélyi fejedelem s Máté vajda találkozása.

Én nagy nehezen a sok gonosz esős idő miatt tegnap ide érkeztem; egyéb új hireim nincsenek, hanem hogy fejedelem Fogarasban ment, hogy a Havasföldi Máthe Vajdával szemben lévén szólhasson vele; az országát mondják, hogy Moldvai vajda fiának adták volna. Homonnai uram is jobban vagyon, Kassán akar szemben lenni velem addig tudom, hogy ott is vár engemet.

U. i. Ma estvére Forgáchné néném asszonyhoz megyek, a mint hallom jobbadon vagyon.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 105., eredeti.

454. — III. Ferdinánd Pálffy Istvánt katonáival együtt Csehországba rendeli. 1639 augusztus 18.

A király meghagyja Pálffynak, hogy mindannyi újólág toborzott katonájával a legrövidebb uton Csehországba induljon s ott a főtáborhoz csatlakozzék. További utasításokat Gallas gróf tábornoktól fog kapni.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 100., eredeti.

455. — 1639 augusztus 23. Vácáról. Musta basa Pálffy Istvánhoz lovakról és látogatásról.

. Nagyságos nekem mindenben jóakaró uram, megadák nekem az Nagyságod levelét szerdán reggel; én mindnyárást ugyan ma szerdán alá mentem Budára az Kajmakámnak hírt adni mindjárást fölhozom a lovakat, eddig is én mind Nagyságodtól vártam választ bizony igen beteges állapottal voltam, de az Isten meggyógyított, most jó egészségem vagyok. Ennek okáért elhigye Nagyságod bizonyosan, hogy nem mástól küldöm föl, hanem magam viszem föl a lovakat; pénteken Esztergomban leszek, szombaton Szödényben bizonyosan elhigye Nagyságod. Tartsa Isten Nagyságodat nagy jó egészségben.

Vacie 23 dii Aug. Anno 1639.

Nagyságodnak vitéz szomszéd barátja

Vaczi Musta basa.

A. I. L. 4. F. IX. Fr. 62., eredeti.

456. — 1639 szeptember 21. Styavnicza várából. Révay Ferencz gróf Pálffy Pálhoz. Hadi ügyekben. Szemrehányást tesz Pálffynak vele való méltatlan eljárásáért.

Tegnap vettem illendő becsülettel Nagod levelét, de mint-hogy későn hozták, nincs már semmi mód benne, hogy megtartóztathassam a hadakat kijövetelükben, mert már azelőtt jó idővel szorgalmazván serio nagy kemény egymás után való erős parancsolatokkal ő felsége a kijöveleteket, nekem ahhoz képest Colonellus Uram írt, hogy semmiképen ott tovább nem mer maradni; én is úgy írák meg, hogy maturáljanak kijönnie, kik eleiben ihon én is auspice Deo megyek, kijövetelüket holnap akarván látnom, és hová hamarab lehet (mivel ma is parancsolt nekem ő felsége, hogy maturáljam alávinni a hadakat) nem késem elvinnem őket, kegyelmesen ő Felsége intimálván azt is nekem alázatos szolgájának, hogy a flor 2000 szükségre valót régen demandálta Ngdnak, hogy megadassék nekem; minthogy azért nem várhattam a megadást, im in nomine Domini magam költségemen viszem alá amennyire feljöhettem; ha mi defectus azonban találkozik nekik nekem ne imputáltassék. Interim kérem Ngdat az miegh Isten engem Eperjeshez megviszen az vitézekkel ő felsége kegyelmes akaratja szerint méltóztassék a vitézeket

szükséges helyekben gróf Homonnai János Urk ő Ngával együtt limitálni naturalni és az odavaló vármegyén szükségeseokról provideálni mature, és hogy költségből meg ne fogyatkozzunk előnkbe éppen megküldeni ne nehezteljen a megírt költséget.

Lám másnak én igyekező meggyalázásommal mindjárt tudott adni pénzt ígérni és deputálni. Mert tudom minden vétkem és érdemem kívül, kit sohasem vártam volna, mit molíált most Nagod legyen és becsületem ellen Bornemisza Janos Urammal együtt, Gróf Homonnay Janos Uram tamquam principali partium illarum hire nélkül arra való vétkemet, (Nagod megbocsásson.) soha meg nem bizonyítja Nagod, se Bornemisza Uram, ha az én kegyls Urmt, az szerint gróf Homonnay János Urt ő Ngát most nem tekinteném, tudnám mit művelnék; az nagy dolog a mi Kglmes Urunk szorgalmazza, igen a hadaknak oda való vitelüket, az szerint Nagod is más Nagod új Commissariusát, hogy sietve vegye őket, requiralja Nagod nekem pedig mást ír Contrariomot Nagod mindjárt azután, ha mindjárt elein becsületesen attól a gondtól Nagod megmentette volna, nem bántottam volna, de így már mind elkezdette Nagod meg nem szolgálom Nagodnak, s Bornemisza Urk is, mert én az én kglmes Urk való szolgálatomat a miben elégséges vagyok soha nem vonogattam magamat, sőt inkább illendő dologban kész vagyok ő felségéért életemet is letennem, nemcsak véretem elhullatnom. Ezt akarom Nagodnak mint szívemnek nagy fájdalomával megírnom ezeket, mert soha nem igyekeztem vétenem, hanem inkább szolgálnom Ngkn, honnét hát ezt érdemlettem Nagdtól? Elhigye Nagod, hogy latra és árulója volt az a mi kgl Urunknak, ki ha Nagodnak ilyen ellenem viselését tanácsolta; hiszem Istent azért, hogy az olyant megszegyeníti, és engem ő felségének és hazánknak hasznos szolgálatára elsegít.

A. I. L. V. F. IX. Fr. 64., eredeti magyar.

457. — 1639 október 11. Szombatból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz Prágába. Esterházy orvosnál van. A törökök Gyarmatot felgyújtották. Újvár erősítése.

Horváth Miklós Uram Vöröskőből adván értésemre megjöttét, és ismét Nsgdhoz felmentét, akarék én is írnom Nk. Énekem majd egy holnaptól fogva igen rossz egészségem szolgálván, mind az atyámfiaival együtt kénytelen itt kelletik jönnöm

Szombatban az Doktorhoz. Zádori Urt hagyván Ujvárbán 2—3 nap késém itt; ismét visszaigyekezem. Meglátom, mire adja Isten dolgomat. Még Ngd felől sem semmit nem hallottam vala; hanem most Lovas János Uramtól hiszem Istent, ha Piccolomini eljöhet, jó progressusa leszen ő felségének és Ngtknak az ellenség ellen, annyival inkább mivel immár hátul is erős ellensége vagyon. Ide mi Nsgs Uram megvagyunk, de a véghelyekben mint 180 lóval Drégely Balással aláindulván akadtak 35 katonakereső pesti Tatárokra Kechmet táján; azokban 5 levágtak 21 elevent fogtak, s arra az pesti budai-hatvani és váczi török kijöven, utánnok menvén és nem érvén, 28 Septembris éjjél után 1 óra tájban Gyarmatnak ütöttek, és az külső városát 345 (vagy 34—5?) házat s mindennémű takarmányokat megégették, minden marhájokat elhajtották, nehezen oltalmazták meg a palánkot is az tűztől. Rabot még sem sokat vihettek mindenestül talán harminczat, asszony és gyermekkel egy iratos legénynyel többet sem; le is vágtak 5 bennök, 7 égett házban, beteg s vén ember. Voltak azon a végbeliek, hogy ők is mindjárt füstín Hatvanra menjenek, s meg is próbálták volna, de Palatinus Uram Tiffenbach Urral Sz. Mihálynap jöven Ujvárbán, megértvén az dolgot ő Nsgával írtunk oda alá az végekben, s abban tartoztak meg. O Nsga mindjárt maga embereit küldte a Vezérhez felőle; úgy értem, még semmi marhájokat sem a rabokat el nem harácsolták. Nem javalta az örege a törököknek a cselekedetét, de mind a váczi bék latorsága. Úgy látom nem fog egyéb lehetni benne, hanem valamint meg kell a kölcsönt térítenünk nekik, mert igen irogatnak s fenyegetőznek a hódolatlan helyekre. Palatinus Uramék igen fundálták Ujvárat, s valóban rajtok is fog ő Nsga az embereken; s mindjárt hozzá is fognak az árokhoz, s nagy dispositiókat tettek róla. 200 lovast is fogad a 2 vármegye. Százat ő Nsga és a 2 érsek Ur és 100 gyalogot is az építés idején, tíz napra be is kellene jönniök. A mire Isten segít bennünket el nem mulatjuk Kassáról Pálffy Pál Uram is száz mázsa port adminisztrált Fülekre a mi végházainkért. A vezér még sem érkezett Budára Kanisa felé jár. Ngod ereszsze haza talán Bika István Uramékot is onnét, mivel a többi így elszökének.

458. — 1639 november 13. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Pál komolyan betegeskedik. Pálffy István védje meg Wollsteinnak (bizonyára Wallenstein) és a maga jószágát.

Édes bátyám uram én azútától fogvást, hogy a felföldről visszajövéen utomban megbetegedvén, fel nem keltem ágyomból, hanem minduntalan nagy betegen s nehezen mulatom el időmet; a doctorok azért igen biztatják, de elég az, hogy én nagy debilitást érzem magamban untalan, azt hallok édes bátyám uram, hogy a Panyer ment volna el Prága alól és az környékből, azért Kgdet igen kérem Wolstein urammal együtt, a ki tegnap nálam lévén, általam Kgdet kéreti, a mi Dymokuri jószágunkat és az ő Kegyelmeét, mivel nem igen messze egymástól, vegye protectioja alá, és rendeltetvén oda bizonyos embereket, oltalmazza mások ellen, hogy jobban el ne pusztuljon, vagy el ne égjen. Kgd. írván interim, micsoda állapotban legyen mostanság azon jószág és egyébaránt mint vagyon Kegyelmetek is ottan, Wolstein uram maga emberét akarván küldeni Kghez

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 106., eredeti.

459. — 1639 november 30. Bécsből Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Prágába. Pálffy István és Pál betegeskedtek. Pálffyaknak jószágáról, mely közel van Wallenstein birtokához. Pálffy István előbb temettesse el feleségét, mintsem visszatér.

A Kgd. 26 praesentis Prágából nekem írt levelét vettem és mit írt legyen Kgd megértvén megszolgállok Kgk. Hogy levelével értette Kgd az Kgd betegeskedését, bánom igen, magam is az oltátúl fogva minduntalan az ágyomban fekszem, jóllehet Istennek hála naponkint lassan-lassan jobban kezdek lenni. Az Gallas itt vagyon, kit titoktanácsa tevék és úgy megyen hazafelé. Panyér felől én sem gondolhatok egyebet, hanem a mint Kgd írt. Kérem Kgd kérdezze meg Kgd Wolstain uram kapitányától, közel lévén jószágunk Wolstain uraméhoz, hogyha a mi jószágunkbeli jobbágyok szántanak-e, a vagy vettetnek-e valamit, mert a mint mondják az ellenség nem bántja őket, sőt igen jól bánik velük. Ha én is Kgk és az édes gyermekeinek szolgálhatok Kgd securus legyen benne, hogy el nem mulatom, csak tudjak Kgk szolgálni. Továbbá édes bátyám uram Kgd ne bánja, hogy én Kgk az én vékony tetszésemet megjelentem. Mivel Isten O szent Felsége Kgd szerelmes házastársát kivevé ez árnyék világból, jó volna és nemcsak hasznára Kgnek, de még a költségre is nézve, ha Kgd előbb

elhagyná temettetni, hogy sem haza jönne Kgd, és bizna a dolgot emberséges emberekre, jobb volna magának is Kgnek sok okokért. O Fölsége főkomornyikja is nálam lévén, abban az opinióban vagyok, minőben én. Kgd gonosz néven ne vegye, hogy megjelentettem Kgnek, mivel véremmel is igyekezem Kgnek szolgálni. Kgd gróf Slick uramnak engemet recomendálja kérem

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 107.

460. — 1639 december 7. Bécsből. Bercsény Imre Pálffy Istvánhoz. Kéri támogatását és közbenjárását a palánki kapitányság elnyerése végett.

Megértvén Nagyságos Uram a szegény Istenben elnyugodott palánki kapitánynak úgymint Pográny Benedeknek halálát, adtam egy supplicatiot ő Fölségének, mivel úgy resolválta volt ő Fölsége magát, mikor bátyám uram a nógrádi kapitányságot sollicitalta, hogy ha valamely kapitányság vacálna, miközülünk egyik lenne első, a több sollicitatorok között. A mely supplicationomat az ő Fölsége hadi tanácsi Nagyságodhoz küldötték informátióra, akar-nám ebben az Nagyságod tetszését érteni, mi legyen? Alázatosan könyörgök azért Nsgdnak mint énnekem jóakaró és bizodalmas Patronus Uramnak, tekintse meg az én szegény Istenben elnyugodott Atyám Uramnak teljes életében Nagodhoz való jó akarat-ját, szolgálatajt és mindenekben kívántatott engedelmességét, és ő felségéhez való hűségét is a melyet vére kiontásával is megbizonyított, annak fölötté tekintse Nagod a mi idegen országban levő gyámoltalan és megnyomorodott állapotunkat, s mivel csak szintén az Nagyságod akaratján és recommendatióján fordul meg a dolog, méltóztassék úgy recommendálni, hogy nekünk szegény és gyámoltalan árváknak legyen előmenetelünkre (mivel Isten után csak szintén a Nagyságod jóakarójában vagyok minden reménységünk) hogy az Nagyságod jóakaratajt és gratiaját vévén teljes életünkben szolgálhatunk Ngk

A. I. L. V. F. 2. Fr. 54., eredeti.

461. — 1639 december 9. Zuhárol. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz Prágába. Paripákról. Erdődyné látogatásáról s özv. Pálffy Miklósnéról.

Sajnálja, hogy emberei meg nem jövé, nem kedveskedhetett annyi paripával, a mennyivel óhajtott. Készségesen fogja Pálffy István parancsolatait teljesíteni. Vöröskőre kirándult édes-

anyját meglátogatni. Itt találkozott gróf Erdődyné asszonynyal, kinek levelét idemellékl. Erdődyné jól van; de édesanyjuk nagyon gyenge. Pálffy János öt hétig Thuryszakálloson volt; most Pozsonyba fog menni a temetőhelyet öregbíteni, de²félő, hogy a papok kényszeríteni fogják költségnek ígéretére. Thuryné asszony tisztelteti Pálffy Istvánt.

A. I. L. 4. F. 7. Fr. 44., eredeti sajátkezű magyar.

462. — 1639 december 14. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Prágába. Az ellenség helyzetéről. Pálffy Istvánné temetéséről.

..... A kegyelmed 10 praesentis Prágából írt levelét ma adák meg, melyet megértettem. Az kegyelmed egészségét pedig örülvén igen szánakodom a szegény magyarokon, hol pedig kgd azt írja, hogy az ellenség igen megerősítetett tudom gondot viselvén magára meg is magát, és így lába levén az országban igyekszik, hogy teljesszaka is benlegyen, ki miatt jószágom is odavagyon, valameddig teljességgel ki nem megyen az országból. Hogy jó néven vette kgd az én tanácsomat Asszonyom temetéséről valót igen akarván, még is szeretettel kgdet kérem, nem várván kgd magának is utána való menését az Úr Isten kgd életét elhittem továbbra halasztván és kétség nélkül megakarván tartani a mi javunkra. Ezután is effective tanácsomat tartsa meg, és meg ne vesse; meglátja kgd, hogy magának jobban essék mind pedig az atyafiuságának is kedvet talál kgd nagy költségtől is kgd magát megmentvén. Bizza a dolgot valamely emberséges emberre. Feleségem kegyelmednek én velem és kisasszonyokkal együtt szolgálatját ajánlja

u. i. En most is az ágyomot őrézvén, abban is gyönyörködöm, hogy a házamban is néha-néha járhatok. Gróf Czernin úrnak ajánlom szolgálatomat.

A. I. L. 4. F. 5. Nr. 9., eredeti.

463. — 1639 december 18. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Prágába. Ajánlja Khán urat.

Pálffy Pál Khán urat, ki igen emberséges ember s néhány hétig Pálffy Pálnál tartózkodott s most Prágába megy, Pálffy István jó szívességebe ajánlja.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 108., eredeti magyar.

463/a. — 1639 deczember 19. Czifferről. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz. Prépost jelentése; a czifferi templom építése.

Ezen órában 9 órakor reggel vette a prépost úr válaszát, melyben jelenti, hogy ünnepek utánra halasztja. (Mit, az nincs megírva.) Valószínűleg a czifferi templom megáldását. P. János is Pozsonyba fog menni az ünnepek után s azt fogja tenni, mit legjobbnak találand. A czifferi templom falait megrakatta s ma-holnap, csütörtök vagy pénteken fogják a fedelet felállítani. Szolgái nagyon késnek, talán jó választ fognak hozni, Pálffy Istvánt póstával fogja informálni. Tegnap Vöröskőn volt; anyjuk időhöz képest jól van.

A. I. L. 4. F. 5. N. 54., eredeti sajátkezű magyar.

1640.

464. — 1640 február 11. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Pálffy nem ad életjelt. A vármegyék hadi segítsége. A törökök mozgólódásai. Új kapitányok. Ujvárott több előkelő ember halt meg.

. Ngd miolta elment tőlünk, soha nekem csak két szóval sem írt az odavaló állapotokról; ha olykor Menyhart deák nem írna, azt sem tudnánk él-e hal-e Ngtok. Én bizony gyakorta írnék Nk, de bizonyos emberem nincsen, hanem im értem, hogy N. Fajt Bernátnak hagyja küldeni a leveleket. Ide mi még Isten jóvoltából Ngs Uram békével vagyunk; használa a Vármegyék segítsége a kevély Mustafa Bék lator igyekezete ellen. Még Poson és Nyitra lovasai két hétig ben maradnak, Trencsén haza oszlott, és a több végekből is a vármegyék. Azonban Nadány Miklós Urt Tar Mihálylyal beküldötte Palatinus Uram a vezérhez; elég dolgot bizott ő Nga reájok; mit fognak véghez vinni az idő megmutatja, de (?) az amit értem, ez is mazul (?) a vezér. Alig váránk, hogy valami jó hirt halhatnánk az oda fel való hadakról, lenne vége egyszer, mert bizonyos hogy igen praeparálja hadhoz magát az török császár s fenyegetik Havasföldét s Erdélyt, de félő, hogy nekünk is ne jusson benne. Konsky megjött az portáról, de talán semmivel, még nem tudjuk jól. Az fölföld követeket küldött Bécsben sok kívánságik vannak; ennyi gondjaiban azok is molesztáljak ő felségét, kit az hogy ismét fölül megengedték nekik, hogy gyűlésük legyen etc. Az kapitányságokat Nsgs Uram ide igen osztják, commendálás nélkül is; kérnek ugyan némelyek-

ről opiniót, de semmi abban nem kél; nem tudom ha oda föl közlik-e Ngddal.

Miskey Istvánnak oly hatalmas resolutioval conferálta az nógrádi tisztet ő felsége, kit másszor nem hallottam. Szombathely úrnak az Palánki kapitányságot adta, és az Damásdit kéretlen s hir nélkül Bercseny Lászlónak. Az ujbári hadnagyságot Szabó Mihály helyét viszont Bercseny Imrének. Én ezekben nem avat-hatom magamat.

Ide Nagod elmenetele után sokan halának ki az emberek-ben. Szegény Ostrosit István Zay János, Forgách Péterné, Dóczi Istvánné, Profuntmesterné, Beky István és sokan többek. Semmi egyéb oly dolgokat nem írhatok Ngk; hanem most készítik az Kanisai végházakban az fizetést, és Gyarmatban is ígértek sok írásomra extraordinarie két óra valót. Az ujbári puskaporban, kit Kassáról hoztak volt 50 mázsát elvittek Posonban és az kanisai végházakban.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 109., eredeti sajátkezű írás.

465. — 1640 február 12. Prágából. Schwanberg Ádám úr Pálffy Istvánhoz. Baráti levél.

Schwanberg sajátkezűleg válogatott szavakkal írt levelében udvariasan kéri Pálffyt, küldene új háztartásába egy akó bort aján-dékul, melyet ő igyekezni fog lovagiasan megszolgálni. Pálffyt atyjának nevezi. Említett kérését azzal okadatulja, hogy a köze-ledő egész böjton át hallal kellend élnie, s a halak pedig uszni szeretnek. Prágában jó bor nem kapható.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 56., eredeti német.

466. — 1640 február 28. Sobotkáról Jungenpunzelbe. Piccolomini gróf Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek.

Földváry kapitány tegnap egy nagy részét az ellenséges seregnek verte meg. Miután az ellenség összevonta seregét Leut-meritz felé, Pálffy küldje el egyes hadosztályait Benátky s Brand-eisz felé, hogy figyeljék meg az ellenség mozdulatait. Ha azonban az ellenség Melnik felé s ezen átvonulni szándékoznék, Pálffy küldjön néhány katonát Nürnbergba, s tudósítsa ezekről gróf Collerto tábornagyot Prágában.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 57., eredeti uémet.

467. — 1640 márczius 1. Gitschinből. Jungpunzelbe Piccolomini gróf Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek és parancsok.

Biztos tudomás szerint az ellenség egész seregével Leippa felé tart; Pálffy jobbról és balról szállja meg (battiere) az országutakat s tudja meg, vajon meg van-e Brandeiszban és Melniken az ellenség régi őrsége s vajon nagyobb-e vagy kisebb? Piccolomini a jungenpunzeli hidat, melyről Pálffy jelentést tett, meg fogja javíttatni.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 59., eredeti német.

468. — 1640 márczius 2. Gitschinből. Piccolomini gróf Pálffy Istvánhoz. Hadi parancsok.

Pálffy seregestől vonuljon ki Jungenpunzelből és Tornawba gróf Hatzfeld tábornokhoz menjen, kinek rendeleteit hajtsa végre.

A. I. L. 5. F. 2. Fr. 60., eredeti német.

469. — 1640 márczius 2. Gitschinből Jungenpunzelbe. Piccolomini gróf Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek.

Piccolomini megtudta Pálffy leveléből, hogy gróf Hatzfeld tábornok Logy kapitányt magához hívatta. Piccolomini Ruebländer kapitányt fogja dragonos ezredével Pálffyhoz küldeni.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 61., eredeti német.

470. — 1640 márczius 2. Gitschinből Jungenpunzelbe. Piccolomini gróf Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek és parancsok.

A főherczeg nagyon csodálkozik, hogy Pálffy oly kevés hadi hirt közöl. Hatzfeld tábornok biztosan állítja, hogy az ellenség Leipa és Gabel felé vonul. Pálffy puhatolja ki mikép áll az ellenség ügye Brandeisz és Melniknél.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 62., eredeti német.

471. — 1640 márczius 3. Gitschinből. Piccolomini Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek és parancsok.

Pálffynak két levelét s az első levéllel küldött két foglyot megkapta. Ezekből értesült, hogy az ellenség Brandeiszt elhagyni s a hidat elégetni készül.

Pálffy — daczára a vett parancsnak — maradjon további rendelkezésig Jungenpunzelbe s figyelemmel kísérje az ellenség szándékát.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 63., eredeti német.

472. — 1640 márczius 6. Gitschinből Jungenpunzelbe. Piccolomini gróf Pálffy Istvánhoz ennek működéséről s hadi rendeletekről.

Pálffy tegnapi leveléből értesült, hogy Pálffy magyar katonáival ismét Jungenpunzelbe érkezett s hogy itt Ruebländer kapitánnyal Brandeisz és Melnik felé őrzőjáratokat küld s az ellenséget alarmirozza.

Pálffy készen tartsa magát az elindulásra s katonáit 8—10 napra élelemmel lássa el, mivel a főherczegnek még több terve van az ellenség megtámadására nézve.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 64.

473. — 1640 márczius 8. Gitschinből. Piccolomini Pálffy Istvánhoz. Pálffytól jött hadi hírek.

Pálffy márczius 6. jelentést tett arról, mikép állanak az ellenség ügyei Melnik és Brandeisznál, hogy van az őrség, az élelem s a hidak. Piccolomini mindezt a főherczeggel közölte, ki ezt megelégedéssel vette tudomásul.

Ha valamely előreláthatlan elindulás felmerülne, Piccolomini idején fogja Pálffyt tudósítani, hogy ez podgyászáról kellőleg intézkedhessék.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 65., eredeti német.

474. — 1640 márczius 12. Sabotka Jungenpunzelbe. Piccolomini Pálffy Istvánhoz. Hadi parancsok.

Pálffy magyar katonáival holnap zászlók és podgyász nélkül oly korán induljon el Jungenpunzelből, hogy délelőtt 9—10 óra között Weisswassernél legyen a münchengräczy országúton s oda Piccolominihoz küldönczöt küldjön a teendő rendszabályok ügyében.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 68., német eredeti.

475. — 1640 márczius 14. Piccolomini elrendeli, hogy Pálffy István Weisswasserből magyar katonaságával Hirschbergbe vonuljon.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 72.

1640 márczius 17. Piccolomini Jungenpunzelből meghagyja Pálffynak, hogy Brandeisz és Melnik között jó kémszemlét tartson, s magyar katonaságával Dauberre vonuljon, hol Logis kapitánynak horvát és lengyel katonái is vannak.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 75.

476. — 1640 márczius 17. Az alsó ausztriai rendek gróf Pálffy Pált sürgetik egy jámbor szándékának valósítására.

Gróf Pálffy Pál a sz. Jeromosnál levő s a bold. Szűz szep-lőtelen fogantatásáról nevezett főtársulat javára mult évben 600 frtot ígért adományozni.

A nevezett rendek még 1639 novemberben biztosították ezen adományról a társulatot. Miután ennek az adományra nagy szükség van, kéri Pálffyt, hogy az adomány ájtatos rendeltetése s az ebből háramlandó lelki haszon okáért mielőbb szolgáltatassa át az ígért adományt.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 18., eredeti.

476/a. — Gróf Pálffy Pál Ferdinánd királyhoz. A király kívánsága szerint igyekezni fog az országgyűlési ügyekre nézve az illető tényezőkkel megállapodni. Kelet nélkül.

Nagy örömmel értesült a király folyó hó 10-én kelt leveléből, hogy ez nem sokára Magyarországra fog jönni. Pálffy az érsekkel és más tanácsosokkal megtartandó tanácskozásban törekedni fog az országgyűlési ügyeket és sérelmeket akkép intézni, hogy ezeket a Felség könnyen helybenhagyhassa.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 20., latin fogalmazvány.

477. — 1640 márczius 20. Hirschberg. Gonzaga Lajos Pálffy Istvánhoz.

Pálffy márczius 21-én seregével s podgyászával együtt induljon el Tornebrandra, itt telepedjék le horvát, magyar s lengyel katonáival s Auscherre küldjön ordinanczra.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 79., eredeti német.

477/a. — 1640 márczius 21. Leutmericzről. Piccolomini gróf Pálffy Istvánhoz.

Pálffy magyar, horvát s tót katonáival holnap reggel Melniknél legyen s az elkészített (ponton) átevezvén Elbét, annak tulsó partján foglaljon állást, míg Piccolomini dél táján eljövend.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 81.

477/b. — 1640 márczius 23. Prágából. Piccolomini Pálffy Istvánhoz Launba.

Ma Busteradon szállást készítenek a táborkarnak, hol gróf Suis tábornaszernagy is van. Pálffy a nyert hadi híreket közölje gróf Suissel.

Pálffy lovasságával kísérje mindig az ellenséget, hogy tudomást nyerjen meneteiről, de kerülje el a veszélyt s azon legyen, hogy megtámadtatás esetében Launba hátrálhasson, hol a német lovasság van elhelyezve.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 82.

Gróf Pálffy Istvánhoz intézett levelek.

478. — 1640 Gonzaga Lajos Pálffyhoz Hirschbergből Taubba.

200 magyar s horvát katona várakozzék Taubban egy ezredre, ki 300 lovassal odajövend s mindnyájan Leitmeritzre fog-nak vonulni.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 88.

479. — 1640. márczius 30. Piccolomini Pálffyhoz.

Pálffy leveléből értesült, mily nehéz s veszedelmes hadi vállalatot visz véghez Pálffy, midőn egy hadtestét Eger folyón át küldte az ellenség után. E hadtest (Parthei) visszaérkezése és sor-sáról annak idején tudósítást kér Pálffytól.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 87., eredeti.

480. — 1640 márczius 28. Piccolomini Pálffyhoz Satzból, Kaden vidékére.

Pálffy azonnal küldjön katonaságot (Partheien) Karlsbad és Ellbogen felé és szerezzen hadi tudomást az ellenség mozdulatairól, nevezetesen merre vette útját Schlang ezredes.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 84., eredeti.

481. — 1640 márczius 28. Launból Kaden vidékére. Piccolomini.

Pálffy leveléből értesült, hogy az ellenség Annaberg felé folytatja útját s a kaadeni hidat elégette.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 85.

482. — 1640 márczius 31. Wilimiczből. Piccolomini.

Pálffy 100 jól felszerelt lovasát tisztestül (Rittmeister) küldje útra, hogy ezek éjjélkor okvetlen Poliekon — mely hely Satz és Kaden között fekszik — legyenek, hol parancsokat fognak kapni gróf Suys táborszernagytól.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 89.

483. — 1640 április 9. Piccolomini Neussingból.

A főherczeg Pálffynak vezérlete alá egy horvát ezredet rendelt; tehát Pálffynak tábornoki hatósága alatt a magyarok, lengyelek s a Losi-ezred volt. Pálffy ezekkel Reibitzbe és Wahnsiedlbe (vagy Sonnsiedl) telepedjék le.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 92.

484. — 1640 április 11. Gróf Suys Töppelből.

Pálffy 200 horvát katonát ápril 13-án pénteken egy ezredes, ha lehet Losy ezredes vezérlete alatt, Königsbergbe küldjön.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 94.

485. — 1640. április 18. Piccolomini Falkenauból.

Pálffy vezérlete alatt álló magyar, lengyel és horvát katonaságával a főtábor felé, Falkenauba vonuljon.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 97.

Piccolomini e rendeletét április 19-én és 20-án ismételte s ez utóbbi levelében csodálkozását és a főherczegnek rosszalását fejezte ki Pálffy késedelmeskedése felett.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 98/99., eredeti.

1640 április 20-án Piccolomini kapott választ Pálffytól s megparancsolja, hogy lengyel, magyar és horvát lovasságával Adorf felé vonuljon, hol a fölszállás lesz. A főherczeg csodálkozását fejezi ki, valamint Piccolomini is, hogy Pálffy oly sokáig semmi hirt sem közölt s nem küldött kimutatást (Lista) a vezénylete alatti katonaságról s a foglyokról.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 100.

Pálffy az említett késedelmezés okának a dismontirungot adta elő. Piccolomini nem fogadta el Pálffy kifogását s őt engedelmességre figyelmeztette, Pálffy szüntesse meg katonaságánál az eddig tapasztalt pusztító kirohanásokat.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 101.

487. — 1640 április 1. Piccolomini Willenitzből Foelixbergbe.

Pálffy az Eger folyónál Karlsbad és Satzig elnyuló országutakat katonaságával őriztesse (battiren), őrséget helyezzen Polik és Roszfortba és szorgalmasan ügyeltessen az ellenség mozgulataira.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 102.

488. — 1649 ápril 24. délután. Adorfból. Piccolomini Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek s parancsok Pálffyhoz.

Az ellenség 4000 lóval, 2000 lovassal s 6 ágyúval Erfurttól visszafelé Sahlfeld tájára ment és Sahlon átment.

Pálffy katonaságával táborba menjen s a Sahl és Sahlfeldnél levő országutakat kellőleg őriztesse (battiren); lengyel, magyar s horvát katonáit pedig a podgyászszal és zászlókkal Olaszvízbe küldje. Ha az ellenség Pálffyt megtámadja Westphalen altábornokhoz hátráljon, ki Boben-Neunkirchenben lakik.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 104.

489. — 1640 ápril 28. Plavenből. Piccolomini Pálffy Istvánhoz.

Pálffy lengyel, magyar s horvát lovasaival nehéz podgyász nélkül holnap, 29-én reggel 8 órakor Mühlendorfnál Schletz (?) táján jelenjen meg s ott Gonzaga Lajos tábornagy rendeleteit várja.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 107.

490. — 1640 ápril 28. Plavenből. Piccolomini Pálffy Istvánhoz. Roszsalja Pálffy katonáinak fegyelmezetlenségét.

Piccolomini már többször figyelmeztette Pálffy, hogy katonáinak garázdálkodását és pusztítását akadályozza meg. Tegnap délelőtt 10 órakor ismét néhány horvát katona támadt Sahlburg városkára s itt fosztogattak. Piccolomini e kihágás szigorú megtorlására nézve intézkedik s vizsgálatot rendel el az elkövetett pusztítás kártalanítására nézve.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 108., eredeti.

491. — 1640 ápril 30. Sahlfeldből. Piccolomini Pálffyhoz.

Pálffynak Blankenburg szomszédságából intézett leveléből értesült az ellenség mozzanatairól s Pálffynak hadi intézkedéseivel meg van elégedve. Piccolomini szeretne Pálffynak még 2000 lovast és draganyost küldeni.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 109., eredeti.

492. — 1640 május 2. Christendorfból. Gonzaga Lajos Pálffyhoz. Hadi parancsok.

Piccolomini meghagyása következtében elrendeli, hogy Pálffy 50 lovast Rudelstadtba, 50-et Neustadtba s 50-et Sahlfeldre küldjön az ellenség állásának kémlelésére.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 110., eredeti.

493. — 1640 május 4. Schlezből. Piccolomini Pálffyhoz. Hadi hírek és parancsok.

Pálffynak mai levelét megkapta, Pálffy 9 foglyot küldött az ellenségtől, kiket Piccolomini még nem kapott meg. Pálffy tartsa együtt ezredeit. A Rudelstadtnál s jobbra levő utakat battiroztassa.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 111., eredeti.

494. — 1640 május 4. Piccolomini Pálffyhoz. Christendorfból.

Pálffynak magyar, lengyel és horvát katonái podgyászostól és zászlóstól holnap 10—11 óra között jelenjenek meg Nimeriznél Grabenreith mellett a meghatározott találkozási helyen. A katonaság a lakosságnak semmi kárt ne tegyen.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 112., eredeti.

495. — 1640 május 2. Bécs. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz. Szendrő várának vételára részletekép befolyt pénz hadi czélokra fordítandó.

Pálffynak már régebben meghagyta a király, hogy Szunyogh Gáspártól Szendrő várának főkapitányától a szendrői birtokok fejében hatezer forintot vegyen át. A király értesülvén, hogy Szunyogh e pénzt már kifizette, megparancsolta Pálffynak, hogy e pénz már egy régibb rendelethez képest a végvárak javára és gabona vásárlására fordíttassék, Pálffy a pénzt adja át rottenhausi Braun Mátyásnak császári éllelmezési főintézőnek.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 25., eredeti latin.

496. — 1640 május 5. Nimeritzből. Piccolomini Pálffy Istvánhoz.

A császári főhadtest május 6-án tovább fog vonulni. Ez okból Pálffy akkép intézkedjék, hogy ezredeivel s ezeknek teljes podgyászával 5—6 óra között Kinitz és Ober-Welmern közötti találkozási helyen megjelenjen.

A. I. L. 5. F. 2. Fr. 113., eredeti német.

497. — 1640 május 9. regg. 3 órakor. Sahlfeld. Piccolomini Pálffyhoz.

Piccolomini sürgetve kér Pálffytól híreket az ellenséges hadak állása felől. A főherczeg egyesítve tartja seregét s ennek további működésére nézve csak a Pálffytól nyerendő hadi tudósítások után fog intézkedni.

A. I. L. 5. F. 2. Fr. 115., eredeti.

498. — 1640 május 11. Sahlfeldből. Piccolomini Pálffyhoz.

Piccolomini hathatósan kéri Pálffyt, hogy ez szorgalmassan kémleltessen az ellenség felett, s minden egyes kémkedésnek eredményét, legott a kémkedő csapat visszatérte után közölje.

A. I. L. 5. F. 2. Fr. 117., eredeti.

499. — 1640 május 11. Sahlfeldből. Piccolomini Pálffyhoz.

Pálffy holnap reggel személyesen jelenjen meg Rickowitz ezredessel (Obrist) Piccolomininál, hogy vele egy hadi vállalat ügyében értekezzen.

A. I. L. 5. F. 2. Fr. 118., eredeti.

500. — 1640 május 11. Piccolomini emliti, hogy Pálffytól már kapott hadi tudósításokat.

501. — 1640 május 12. Sahlfeldből Piccolomini Pálffyhoz.

Pálffy ma este magyar, lengyel Loosi és Nolani ezredeivel keljen útra Vaymar felé jobbra s Vaymar és Kranichfeld között, Saufeldben vagy más alkalmas helyen telepedjék le s őrködjék az ellenség mozdulatai felett. A hol lehet az ellenségnek kárt okozzon. Ha az ellenség megtámadná őt, Ilmb városba vagy Planckenbergbe vonuljon vissza. A hadi híreket rögtön közölje Piccolominival.

A. I. L. 5. F. 2. Fr. 120., eredeti.

502. — 1640 december 27. Rómából. Gróf Puchaim O. F. részvétirata Pálffyhoz.

Részvételét nyilvánítja nővérének s Pálffy hitvestársának halála felett. A temetési gyászünnepelet későn kapta, azért nem jöhetett temetésre. Igéri, hogy mint eddig, úgy ezentúl is hű rokona lesz.

A. I. L. 5. F. 2. Fr. 125.

Jegyzet. Puchaim leveléből kitűnik, hogy Pálffynak ménese volt, melyben Puchaimnak egy két éves csikója ápolásban volt.

503. — 1640 május 10. Sahlfeldből. Cróf Piccolomini gróf Pálffy Istvánhoz. Hadi intézkedések.

In dieser Stund empfangen ich Avisen, dass der Feind aus denen retrenchementen zu Erffurth aufgebrochen. Zu gewisser Erfahrung bleibe dem Herrn Grafen, vier oder fünf kleine Partei zu 15 bis 20 Pferd eine nach einander aus gegen Erffurt zu schicken, und was hin einbringen mir eilends anhero zu avisiren. Mit der gesammten leichtere Cavalleria halt den Herr Graf zum Aufbruch sich in Bereitschaft.

U. irat. Bitte den Herrn Grafen gute Leuth zu schicken, damit man die Gewissheit erfahre, denn es liegt Ihren kampff. Dienst nicht wenig daran.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 116., eredeti.

504. — 1640 május 9. Sahlfeldből, reggeli 3 órakor. Gróf Piccolomini gróf Pálffy Istvánhoz.

Ihr erfurstliche Dhlt und ich warte mit Verlangen auf des Herrn Grafen Bericht, wo der Feind mit aushebenden Truppen sich gewendet, und was er etwa vor hat, solchem nach halten Ihre erfürstl. Dhlt die Völker alle beisammen, und werde die Resolutiones nach des Herrn Grafen einlangenden Bericht dirigiren. Damit aber mein Herr desto bessere Erfahrniss einbringe, wegen den feindlichen indamenten (?) erfordert die Noth, dass er eine Pathei auch gegen Jena abordne, mit ausdrücklichem Befehle, dass Sie alle die kayserlichen Völker, welche in den Mühlen, Städten und Dörfer Sie zerstreüt antreffen, wiederum zu den Ung schaffen und treiben, auch die sich widersetzen beim Kopf nehmen. Mein Herr wolle doch bestellen, dass ordentlich hier und stets im Hauptquartier ein Officier mit drei oder vier Reitter aufwarte, und ferner desswegen man sich nicht zu beklagen habe, sonst werde ich selbst müssen desswegen remediren; erwarte also mit Verlangen auf des Herrn Avvisen.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 115., eredeti.

505. — 1640 május 11. Sahlfeldből. Gróf Piccolomini gróf Pálffy Istvánhoz.

Mein Herr wolle sich belieben morgen früh deo 12 diess in Person sammt den Herrn Obr. Rickowitz, dem der Herr Graf solches andeuten wird, hero in des Hauptquartier zu mir zu kommen, und die Anordnung zu vorzuthuen, dass die ihm untergebenen Truppen beisammen bleiben sollen, da ich vorhabens sie in eine Expedition zu kommandieren... Ich morgen meinem Herrn mit mehréren mändlich vorhalten werde...

A levél czime: Der röm. kais. May über die hungarische Cavallerie bestellten Generale und Obristen zu Neuhausen Herrn Stefano Grafen von Pálffy.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 118., eredeti.

506. — 1640 július 6. Regensburgból. III. Ferdinánd gróf Pálffy István hadszolgálati fizetéséről.

Miután gróf Pálffy István a magyarországi s római birodalmi területeken viselt háború alatt nem középserű kiadásokkal

járult a hadi költségekhez, meghagyja a m. kir. kamarának, hogy gróf Pálffynak ama hátralékos hadi fizetését, mely neki a magyar végházaktól jár, mindenek előtt eszközöltesse ki a csász. udvari kamara által.

A. I. L. 4. F. 8. N. I. g. g.

507. — 1640 szeptember 1. Zuháról. Pálffy János gróf Pálffy István grófhöz. Ocskay Miklós Ormándy Erzsébetnek lakodalmára hívja.

Ormándy Erzsébet Ormándy Miklós leánya kit anyja Zichy Katalin — zsenge korától fogva felnevelt, a kath. egyház szertartása és szokása szerint — a rokonok beleegyezésével Ocskay Miklóssal eljegyeztetett. P. János a jegyesek esküvőjét szeptember 23-ára Zuhára határozta. Kéri Pálffy Istvánt, hogy az esküvő napján Zuhán vacsorán, másnap pedig ebéden részt venni s jelenlétével az ünnepség fényét emelni sziveskedjék.

508. — 1640 szept. 1. Pozsonyból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Balogh István temetéséről. Nádor követeket küld a vezérhez. A vármegye Komjából gyülekezik.

Az szegény Balogh István úr temetésére tegnap estve érkezvén ide Posonban értettem a Nsgod Bécsben jöttét, kit szivem szerint akarok és kívánom is Istentől, hogy mi közünkbe is jó egészségben hamar való nap jöhessen. Most Nsgdnak semmi olyast nem tudok írnom, mivel alkalmas ideje, hogy kijöttem Ujvárból, minthogy követeket expedíált Palatinus Uram az Vezérhez és osztán az nap indultanak Semtéről; az instructiójuk compilálására engemet kihivatott volt ő Nsga. Most azért vesztég vannak az mi szomszédaink, hanem Palánk, Bozók, Korpona és az tájra igen járnak az lopók.

Az Vármegyék népei Komjótira gyülekeznek Nsgos Uram, Forgács Uram fog előttük lenni. Meg akarja Palatinus Uram látni, micsoda satisfactiót tesznek most Budán panaszuokra, s valamint ha nem succedál, próbáltatni is akar. Ngd ily közel lévén, nem tudom rándulhat-e ide alá; Palatinus Uram is Érsek Uram is bejönnek a temetésre.

U. i. Ngk utóbb nem vettem levelét, hanem az, kit Ratisbonából 6. Junii írt volt, kiben parancsolt volt N. 6 gyermeklovak

vételéről; de oly későn jött az Ngd levele, hogy régen el is mult volt a vásár, Muzták basa nehezen várja Ngdat az lovakkal és portékával.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 110.

509. — 1640 november 4. Szakolczáról. Pálffy Péter anyjának nemes Wieskow Katalinnak néhai ngos Pálffy Tamás özvegyének temetésére meghívja gróf Pálffy Istvánt.

Özv. Pálffy Tamásné szül Wieskow Katalin özvegysége idejében a családi vagyon és háztartás gondozásában buzgón serénykedvén 1640 nov. 2. délutáni egy órakor nehéz betegség kiszenvédése után meghalt. Holt teteme nov. 11. reggeli 8 órakor fog a szakolczai plebániai templomban örök nyugalomra helyezettetni. Pálffy Péter gróf Pálffy Istvánt meghívja e temetésre.

A. I. L. 4. F. 7. N., eredeti latin.

510. — 1640 november 11. Ungvárról. Gróf Druget János gróf Pálffy Istvánhoz. Pálffy Istvánné temetése.

Druget szívesen elment volna gróf Pálffy István nejének temetésére, ha Pálffy Istvánnak temetésre való meghívója későn nem érkezik. Druget élénk szavakban fejezi ki részvétét.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 111., magyar levél.

511. — 1640 november 21. Omlibúrgt. Pálffy András gróf Pálffy Istvánhoz ennek pénzügyeiben. Hadi hírek és jelentések.

Rajkovics obrister 292 arannyal adósa volt Pálffy Istvánnak. Pálffy András eljárta ezen tartozás kifizetése érdekében. Rajkovics P. Andrásnak csak 100 aranyat akart adni, mivel — úgymond — Pálffy István neki a többi vagyis 192 aranyat elengedett. P. András ezen ajánlatot visszautasította.

P. András jelentése szerint Rajkovicsnak elég pénze volt, s ezt tartotta Mitali nevű bosnyáknál, ki Bécsben lakott azon a kis piacon, hol a jezsuitáknak professus háza állt.

Az ellenség már hat hét óta vesztég van lakásaiban — írja P. András — mi pedig egyik faluról a másikra masirozunk naponkint. Sz. Márton napján megverekedtek az ellenséges haddal. A mi seregünk száma 3000 az ellenségé hat ezer volt. Amejek Cigniham (?)

erős vár alá vonultak Breda vezérlete alatt és sok ágyu állván segítségükre a mi seregünk nem támadhatott. Az osztrák sereg szinteg visszament, meg akarván csalni az ellenséget. Breda segítségért küldött. Az osztrák sereg 3 napig várakozóban volt s őrszemmel figyelt az ellenségre. Eközben herczeg Peczer (?) ezredéből 2000 fegyveres érkezett. Az ellenség korán virradatkor ütött az osztrák hadra Cignihan vár alól; ez balszárnynon meggyőzte az ellenséget és a vár alá szorította, az ellenség azonban megverte az osztrák sereg jobb szárnyát. Itt elesett Breda is. A balszárnny győzedelmes hadtestében volt Parfirst (?) hat (escadron) kik között horvátok is voltak. Parfirst csapatai mind vértés lovasok voltak. Ezekkel kellett aztán az ellenség során küzdve átvergődni és pedig nagy nehezen. Az ellenség ezután csakhamar szintén visszavonult, mivelhogy Merci táborszernagy jött az osztrák sereg segítségére. Másnap Pálffy Andrást commendálták a csata színhelyére, mivel Pálffy a maga csapatjával Neustadt nevű városban a csatázás közelében feküdt. Pálffy sok holttestet talált itt. Pálffy 200 holtat megolvasott, de nem ismerhette meg: ki a mienk, ki az ellenségé, a faluban is sok elveszett. Breda altábornagy holttestét elvitte magával az ellenség. Ezer aranyat kíván a testért... Földváry Miklós obrister szolgálatját jelenti Pálffy Istvánnak.

A. I. L. 4. F. 7. Fr. 47., eredeti magyar, sajátkezű levél.

512. — 1640 december 3. Hadi tanács gróf Pálffy Istvánhoz. Sárközy Márton szökevény kapitány s gonosztevő megbüntetéséről.

Esterházy Miklós már 1634 november 7. kiadott egy rendeletserű felhatalmazást Maklár Jánosnak, hogy Sárközy Mártont, kit a hadi bíróság emberölés és súlyos vétségekben elmarasztalt, bárhol megfoghatja, s Esterházy Miklós nádor elé vezesse megbüntetés végett. Maklárnak azonban nem lesz joga Sárközyt megölni.

Maklár Sárközy megbüntetése végett Questenberg Gerard hadi tanácsost is kérte. Kérő levelében említi, hogy Sárközy eredetire nézve cigány volt (natione Cingarus naturalis). Kapitányi állásában árulást követvén el, megszökött. Maklárnak testvérét: Istvánt éjjel meggyilkolta. Ezen István pedig, mint katona és kapitány ifjuságától fogva hű szolgálatokat tett a királynak mind Magyarországbán mind Németországban, Nevezetesen felhatalmazást

kért arra, hogy Sárközy Mártont bárhol elfogassa s elfogathassa és Pálffy István főkapitány birói széke elé vihesse.

A hadi tanács elrendelte, hogy Pálffy I. Sárközy felett törvényt tarthasson.

A. I. L. 4. F. 2. N. 17., eredeti.

513. — 1640. december 4. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek.

Az Kgd 25. novembris Ujvárból nekem írt levelét ma vettem, megszolgálom Kgk, hogy oda való uj hireket értett Kgd. Ratisbonából azt írják, hogy a Statusok szorgalmatoskodnak a propositiókban; O Felsége hadának pedig, 12 Regimentnek kvártélyt adtak Csehország szélén, a Coloniai tractása, hogy követeket küldjenek mind a francziai király s mind a Hollandusok és Svédusok, kiadattanak az salvus conductusok, de a Cardinált a ki ott praesideálti visszahivatta a pápa s most küld helyébe konstantinápolyi patriarchát. Oberster Brédat két lövéssel megölték. Lossit kvártélyában fölverték, magán lövés esett, de nem halálos; vicéje pedig elesett, több felies katonáival együtt. Kgdk. tudtára adhatom, hogy a minémű házat akart Kgd. venni, eladják nyolczezer forinton, Kgk. kedve lévén hozzá, magáévá teheti....

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 111., eredeti.

514. — 1640 december 10. Zuháról. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz. Adósságairól ír és pénzt kér.

A míg lehetett, Kegyelmed maga is eszébe vehette, hogy nem busítottam Kgdet, de mivel szent Miklós napja elmúlt, attól tartok, hogy Ersekuram reám üzen, és obligatiómra emlékeztet; most is, hogy meg nem cselekedte annak ítélem, hogy tudja beteges állapotomat, és nem akart búsítani. Az új esztendő is előttem vagyon, az két emberséges főembereknek is meg kell adnom pénzőket. Cselédem is rongyos. Kgdet kérem édes Bátyám Uram, most ne fogyatkoztasson meg Kged; én is a miből tudok és elégséges vagyok szeretettel szolgálók Kgdnek. Ime paríáját az obligatióknak megküldtem Kgednek; most érti Kged mint költett magamat kötnem. Jó választ várok Kgedtől.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 48., eredeti sajátkezű magyar.

516. — 1640 december 14. Pozsonyból. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz. P. Jánost tolvajok megkárosították.

P. János megengesztelendő Pál öcsését Bécsbe indult, de decz. 13. este Pozsonyban szerencsétlenül járt, mert míg azon kis szobában honnan a házakat fűtik, vacsorált, tolvajok jöttek be s elvitték egy ládácskáját, melyből arany s ezüstértékeket és írásokat elloptak és csak egy ollócskát és pecsétnyomót hagytak meg benne. Az ellopott tárgyak között volt; egy 78 koronás láncz, melyet Pálffy János szokott volt viselni, 59 koronás apró szemű láncz, 21 koronás arany, egy tizes arany, 4 darab arany, 4 egyes arany, 2 niederlandi arany, tiz nagy tallér, garas és magyar pénz 67 frnt értékben, leánykának való két ezüst készlet (?), egy csapal ellátott ezüst kanna...

A levél utóiratában jelenti, hogy a Cancellárius úr holnap Izdenczy urat magával hozza Bécsből és hogy consilium is; nem tartja tanácsosnak, hogy elmenjen előbb (úgy látszik consilium előtt) kívánja, hogy más módon menthesse magát Pál öcsce előtt amiatt, hogy fel nem mehet (bizonyára Bécsbe). Az írásokat sajnálja és a collaudatoriumot.(?)

A. I. L. 4. F. 7. Fr. 49., sajátkezű magyar levél.

517. — 1640 december 17. Bécsből Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Betegségéről; spanyol alattvalók lázongásáról, s Pálffy István pénzköveteléséről ír.

...Az én állapotomról is tudakozódik Kgd; én ugyan az előbbeni molestiában vagyok; a karommal rosszul vagyok; — térdem is igen fáj, jóllehet valamennyire megszállott a mint az előtt való levelemben is Kgk megírtam. Új hírül egyebet nem írhatok Kgk, hanem hogy a spanyol király subditusi catalaneserek rebelláltak, a kik panaszokat akarván királyuk elébe adni, bizonyos urakat küldtek volt hozzája, melyeket meghallgatván, nem küldte vissza, hanem ugyanott mindjárást fölakasztatta. Imperiumból egyebet nem hallottam azután annál, akit Kgk. e napokban írtam; ha jön valami értésére adom Kgk.

Hallom Kgd. prætensioiban itten az officinában solutoria bellica 5000 forintot circiter letettek, kit Kgd. nem akarna a többi nélkül leválni; én tanácsommal Kgd. vegye fel; Miklós úrnak is megmondottam, hogy felvévén egy ládában bepecsételné, akár itt én nálam tétesse el és mikor a többit megadják, egyszer s mind elviheti. Kgd. okul azt írhatom, hogy ha elmulatja Kgd. netalántán

szokás szerint valaki más belékap és annyival későbben jön magáéhoz Kgd.

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 114., eredeti.

518. — 1640 deczember 18. Bécsből Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Ujvárra. Pálffy Istvánt deputátumának kifizetését illetőleg türelemre inti. Regensburgban a béke megkötésére törekednek. Pálffy István két leánykát neveltet. Pálffy István verseiről.

...Kgd. Ujvárból 13 praesentis nekem írt levelét ma adták meg énnekem, kibem mit írjon Kgd. bőven megértettem. Mi azért a Kgd. deputátumját illeti mivel értettem, hogy Palatinus uram némely vármegyékkel el is végezett, hogy a medietas continualtassék, én Kgd. annyival inkább kész vagyok szolgálnom, reducáltassék csak ad suum cursum, holott ugyan abból rendelte ő fölsége, hogy Kgd. contentaltassék, Kgd. egy kevésbé magát patien-táljon. Ratisbonaban igen tractálják a békességet; el sem jönnek onnan valameddig valami jót el nem végeznek békesség felől; a hadaknak részét Csehországba szállították, hogy impediálják az ellenség bejövetelét; igen jó reménység vagyon békesség felől... Leopold herczeg Piccolominival eddig Ratisbonnába érkeztek. Hogy a vásár úgy succedált Kgd, örülök rajta; jobbnak ítélvén, ha az Urak kész pénzt contribuálnának, s Kgd fogadna jó katonákat rajta, de ha jobban értik a dolgot, s úgy tetszik nekik, ám legyen úgy. Az én lovamat tudom meg hozák Kgd; akarnám ha tetszenék Kgd. Feleségem szolgálatját ajánja Kgdnek, és igen köszöni, hogy a két leánykának tanítását promoveálja Kgd; az minémű versekről emlékezetet teszen levelében Kgd, hogy hármat vagy négyet írt volna Kgd, örömeit olvasásán fáradott volna de levelében semminemű irás nem találkozott, a kit neki írt volna Kgd....

A. I. L. IV. F. 5. Fi. 115., eredeti.

519. — 1640 deczember 20. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ujvárra. Részvétét fejezi ki Pálffy István betegsége felett. Névnapijára üdvkívánatait nyilvántja. Egy nemes lovat fog neki ajándékozni.

...Bánkódva értettem Kgd. beteges állapotját, kiról, hogy voltaképen tudósítson Kgd, kérem Kgdet; reményilem azért, mivel köszvénynek hallom, hogy rövid nap el is hagy Kgdet, kit szívem szerint akarnám hallanom. Engedvén pedig ő Szent Felsége maga születése napját is érni Kgd, nem mulathattam el én is, hogy Kgd. ezarant szívbeli jóakaratomból ne congratulálhattam volna, kívánván sok következő szt. István napokat is, azon jó

egészségben vehesse el is mulassa Kgd. Az minémű lovat Spanior király méneséből valót, Lotharingiai herczeg küldött én nekem ajándékon az elmúlt napokban, avval Kgdet akarom megkötnöm, kívánom Istentől jól szolgáljon Kgk s kedve szerint, reménylem azért jó is leszén, holott nemcsak vitéz módra jól nyargal, de ahhoz tudom, hogy jól is fut s korbétában jár, jól lépik és szája is igen jó. Kérem Kgdet mint bátyám uramat vegye én tőlem jó néven...

U. I. Édes Bátyám Uram, mivel a feleségem is megköté Kgdet, azt hallván Bolpecht ő is ím megköttöte Kgdet.

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 116., eredeti.

520. — 1640 december 23. Vöröskőről. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz. Családi ügyben. Pálffy Istvánt kiméltre inti.

Pálffy János decz. 22. este érkezett Vörösköre, hogy itt édes anyját (Fugger Mária) meglátogassa, ki ekkor türhető egészségben volt. Pálffy István sziléziai birtokának számtartója mentegeti magát azon jó módszerre nézve, melyet a jobbágyok jámborításánál alkalmazott. Pálffy János részvétét fejezván ki Pálffy István betegeskedése felett, arra figyelmezteti, hogy gondjainak egy részét becsületes szolgálira bizza, mert, úgymond, «egy busulás haragot indít, s férfi embernek nagy ártalmára vagyon». P. János decz. 23. ebéd után Szuhára volt visszatérendő.

A. I. L. IV. F. 7. Fr. 51., sajátkezű magyar levél.

1641.

521. — 1641 január 4. Szakolcza. Pálffy Péter gr. Pálffy Istvánhoz Szömodi Judit kiszabadításáról.

Pálffy Péter kéri Pálffy Istvánt, hogy járjon közben Szakolcza városánál Szömodi Judit leányzónak a szakolczai tömlöczből való szabadon bocsáttatása végett. Pálffy István parancsára és közbenjárására Szakolcza városa vissza fogja adni a leány szabadságát, melynek elérése Pálffy Péternek sok költségébe kerülne. Szömodi Juditot gyermekségétől fogva Pálffy Péternek anyja nevelte.

A. I. L. IV. F. 7. Fr. 52., eredeti magyar.

522. — 1641 január 6. Murányból. Homonnay Mária gr. Pálffy Istvánhoz. Meghivja leányának: Széchy Évának lakodalmára.

...Mivelhogy az minden hatalmasságokon szabadosan uralkodó sz. Istennek bölcs rendelése és az közönséges keresztyeny

anyaszentegyházunk dicséretes törvénye szerint, az én hajadon és kisebbik leányomat nemzetes és nsgos Szécsi Eva asszonyt jóakaró Uraink és atyánkfiainak tetszésökből — jövőendőbeli házastársul az tek. és nsg. Gróf Illésházy Gabriel lesz (?), tek. és ngs. gróf Illésházy Gáspár Úr idősbik fiának, kiknek tisztességes menyegzői lakodalmoknak napját, mind a két részről való atyafiaknak egyező értelmükből végeztük az jelenvaló új esztendőbeli február havának 10 napján Zólyom vármegyében Lipcse várában lenni. Minek okáért becsülettél és bizodalmasan kérem Kgdet, hogy az megnevezett helyen és napon 10 órakor reggel és másodnapon is ebédén és vacsorán asszonyommal Kgd szerelmes házastársával azon szegény árva házamnál comparealni, és megnevezett szerelmes leányomnak menyegzői lakodalmát méltóságos praesentiájával condecorálni ne neheztelje.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 112.

523. — 1641. január 7. Zólyom várából. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Esterházy betegsége. Néhány végházba katonát küldött. Izdenczy a portára készül. Császármadarat küld Pálffynak.

En Ngos Uram miulta idejöttem csak az szent Innepeken voltam feőn, az után az útban megsebesedett lábamat kimélvén mind az ágyban fekszem... Az törökök ismét egynehány helyen elkezdték Ngs Uram az vigyázást és fenyegetést; a Bánya városok igen megrezzentek, minden felől reám futnak ide, s az mint lehet itt kin mulatom az időt. Ebből a vármegyéből Gyarmatba küldtem 50 gyalogot, Korponára is 50, s az én Szászi kastélyomban is 25, és az magam szolgálmat is. Hont vármegyének 100 lovassát is Palánkba szállítottam; most megint a Bánya városok Ujbányára rendelnek alkalmas gyalogot, s én is írtam Bars vármegyének, hogy onnét is 50 gyalogot rendeljenek Ujbányára. Baka-bányaiaknak is, hogy az télen minden fáját meghordassuk s elkészítsük és tavasszal hirtelen megépítsük, minden módon praeparálom az embereket hozzája; de az török Ngos Uram gyakorta nem oda vág az hova arányoz; mindenütt méltó vigyázni; mert minthogy az Duna az erős téllal egybeállott, minden egyéb vizeket sárokat igyenessé, sőt félő, hogy valamely felé el ne csapjon.

Izdenczy Uramat úgy értem hogy készenek erősen az portára, de én bizony az ő Kglme bemenetele után is tartok rablásoktól, mert jól tudják az ebek, hogy az végházakban csak fele sincs meg az végházakban, az fogadott katona kevés ideig marad-

hat, de megmutatja az bacja (?) után magát az esztergomi bék mire inclinálnak.

Ngdnak innét madárral örömet kedveskedném. Isten tudja köröszkül kasul járják emberim az vármegyét, de minthogy itt fölötte kicsiny hó vagyon semmiféle madárnak szerét nem tehetni, és sok az madárkezelő és 50 pénzen is meg veszik az császár madarát; im küldtem mégis hatot Nguk...

A. I. L. V. F. 4. Fr. 113.

524. — 1641 január 20. Bécsből Pálffy Pál, Pálffy Istvánhoz. — Hadi hírek Németországból. Egy nemesfajú lóról.

...Kkg. adhatom tudtára, hogy abban egy csöp sincs, hogy Leopold herczeg Piccolominival idejött volna, nem is jön ide, hanem Passáviában mondják, hogy jön ahová Császárné Eleonóra is készül, ottan szemben akarván lenni vele. Piccolomini pedig Ratisbónából is elment, az ellenségnek ellenkezőben; az Egert is, kit obsideálni kezdett volt, az ellenség elhagyta. Kgd. az itt való híreknek semmit se hidjen, mind azon hœreticusok találmányi és hamissági...

Mi a lovat illeti, én Welsze lótanítótól, ki Linzben lakik egyébiránt vettem volt, kihez hasonlót bizony tudom, ha ezer aranyat is adatna Kgd. nem talál, mert eztet is csak csodára tartották ottan. Flandriai ló, mind azáltal Kgd. kedve mivel tartja irok Linzbe neki, ha tud valahol olyan lovat, meg nem tagadja tudom. Én nálam nem igen kövér volt, de igen ösztövér sem vala, de ha Kgd. jobban tartatja elhittem meghizik. Farkát pedig studio elmetszettem, mivel kicsiny szekérben akartam jártatni.

X. L. IV. F. 5. Fr. 119., eredeti.

525. — 1641 január 21. Zólyomból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Esterházy személyes ügyei. Palánki kapitány lakodalma.

...Magam Nsgos Uram bizony mégis rosszul vagyok az lábommal; holnap leszen itt nálam Palánki viczekapitány uram lakodalma; arra fel kell verekednem, de tartok attól, hogy ismét egynehány nap meg ne feküdjem a labam miatt. Im Ngk négy fajdot s más négy madarat küldöttem; erre az szükségemre itt is feles fog elkelni. Füleki kapitány Uramat és Szombathely János Uramat hittam ide az lakodalomra; Ngk kérem ne nehezteljen Ő Kgmeke, nem késlelem itt ő Kgmekeket, ismét haza eresztem mindjárt.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 118.

526. — 1641 január 21. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Pál fájdalmas betegsége. — Pálffy Istvánra 500 lovas lenne bízandó. Pozsony s Ujvár várak építéséről.

Mit írjon Kgd 11 hujus nekem irott levelében, mindeneket megértettem; igen megiszolgálom Kgdnek, hogy rólam nem feledkezvén, maga állapotjáról is tudósít Kgd kibén megjobbulását szívből kívánom Kgdnek. Adhatom én is tudtára Kgdnek, hogy én valamint az előtt látott Kgd ugyanazon állapotban vagyok fel nem kelhetek semmiképen az ágyamból, ha fel nem emelik, és fekszem a hová leteszik; az lábaimmal és jobbik kezemmel is nyomorúltúl vagyok, nagy kínt is szenvedek, egyedül csak jó reménységgel tápláltatom, sőt nem is biztatják az Doctorok májusig; ottan hévizben menvén válik el dolgom. Eni Uram örömet szemben lennék Kgddel, javalanám is hogy Szombatban legyen Kgd tanácsban, holot kívántatik igen oda derék ember, ő felsége a mi kegyelmes Urunk haszna s közönséges dolgunk mivolta forogván olyan helyeken... Jó reménység vagyom a békesség felől, hogy ugyan mégis leszen, ha egészséges volnék magam is jó segítségével lennék, de mivel hat holnaptól fogvást mozdíthatlanul majd fekszem; legyek excusatus Kgdnél. A bucsuzás felől szólhatunk ezután, azonban Kgdet kérem, patientálja magát Kgd, ne is szóljon Kgd senkinek is arról semmit is.

Az öt száz lovasnak fogadása felől pedig volt szó, tanácsot is tartottak én nálam, az aulica camera és bellicum; én ugyan azt mondtam: hogy Kgd directiója alá adnák azokat is, alioquin semmi hasznukat nem vehetik, amint másoknak is, kit fogattanak; okát is megmondtam miért; azután nem tudom, mit fogják rendelni; addáltam azt is, hogy senkinek másnak nincsen jobb módja az had fogadásában mint Kgd. Az szegény Eszterház Gáborné Asszonyom Casusan igen szánakodom. Bizony — ha azokat a latrokat meg nem büntetnék, megver az Isten is bennünket. Cancellarius Uram itt volt nálam kétszer is, de semmit mást nem mondott, hanem hogy tanács meg leszen, és hogy ha megépül-e a pozsonyi vár, mert ő felsége akarja tudni, ad initium septembris gyűlést akarván promulgálni, és ujvári épületet is maga megtekinteni, — mivel ő felségének igen szép arra való könyve vagyom, kiből a fortificatiokat igen megtanulta — és végbevinni, és úgy reménlem, hogy hamarább megépül az Ujvár is...

Paulus Pálffy, ob aegritudinem manu aliena.

527. — 1641 január 29. Bazin városa Pálffy Istvánhoz honvédelmi ügyben.

Bazin városának tanácsa tartván a törökök berohanásától, a város megvédése czéljából Pálffynak Bazin közelében levő erdejéből tölgyfákat kér, melyekkel a város körüli országutakat, s a város utczáinak bemenetét eltorlaszolná a török elől. E kérésének teljesítését annál inkább reméli, mivel kétségtelen, hogy a bazini uradalom jobbágysai a törökök támadása elől Bazin városába fognak menekülni.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 126.

528. — 1641 január 22. Gicznik városból. Pálffy András gróf Pálffy Istvánnak. Rajkovics adóssága s harczí hírekről.

Irtam vala Nagodnak öt rendbeli leveletem is, melyekben Nagodat tudósítottam az Rajkovics Uram dolga felől, melyeket hogyha megadták-e Nagodnak nem tudhatom. En a Nagod parancsolatja szerint — amint Nagod Prágában megparancsolta volt, és levelet is adott Nagod reá, hogy azt a két száz kilenczven egy aranyat ő kglmétől kivegyem. En magam személyem szerint egynehányszor ő kglmétől kértem, és más emberséges emberek által is kérttem, úgymint Oberster Uram által és Oberster Paigoth Uram által; de ő kglme avval defendálja magát: hogy Nagod száz kilenczven egy aranyat megengedte, és csak száz arannyal tartozik Ngdnk, melyet én fel nem akartam venni, és nem is vettem fel; azért Nagodat kérem, mint Kglmes Uramat engemet tudósítson felőle, hogyha kellett-e tovább Ő Kglmétől kérnem, vagy peniglen nem.

Most egyéb híreket Nagodnak nem írhatok hanem csak azt, hogy az ellenség Ambery nevű várost megszállotta, Ratisbonához öt kis mérföld de semmit sem tehet neki. Portajoz egész Nuringbergig, és Nuringbergtől semmit sem kíván, úgy hagyja mint neutralist; 28 ezerrel iratja magát, de nincs annyi, maga pedig most személye szerint kilencz ezerezerrel magával vagyon. Megértvén a mi hadunk, két helyen összegyülekezett 18 ezer emberig, mindjárt reá mennek, el is indultanak, bizonyosan meg akarván vele ütközni, kinek Isten szerencsét ad.

Ha azután valami történik, és egyéb új hireim lesznek, Nagodat talán személyem szerint rövid idő mulván informálok.

Mégis Nagodat kérem, mint Kglmes Uramat, ha valamit

Rajkovics Uram felől parancsolni akar, Nagod csak Najhaizra dirigálja parancsoló leveleit, ott lesznek az mi gyalogink, kiket lovakra muntírálni fognak; azok énnekem megküldik a levelet.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 126. N. 53., eredeti.

529. — 1641 február 7. Regensburg. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz huszárok toborzásáról.

A király — a törökök elleni védelem végett ezer huszárt akar toborzani, kik részben a felsővidéki végvárakban, részint pedig a bányavárosokban elhelyeztetnének.

A király Pálffynak mint kamarai elnöknek, nemkülönben a kir. kamara tanácsosainak meghagyja: hogy az 1000 huszár eltarására fordítandó pénzről gondoskodjanak, s a toborzásra szükséges pénzösszegére nézve az udvari hadi tanácscsal egyezzenek meg.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 24., eredeti latin.

530. — 1641 február 15. Zuháról gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz adósságok fizetési ügyében.

«... A Kgd jámbor szolgálja Menyhart Uram láttára a nyolcz száz forinthez még két száz forintot adtam, és Ersek Uram Ő Nsgának az ezer forintot megküldtem, mivel adós voltam Ő Ngának. Elég fő töréssel és óhajtással várom Kgdtől a másik két ezer fntot mellyel adós vagyok Lippay Gáspár és Majteni Mihály Uraméknak, mivel elkésék Kgd az elküldéssel más módot nem találtam, hanem Ersek Uram Ő Ngához kellett küldenem, és Ő Ngától az 666 ezüst tallért felvennem, mellyel tartoztam Majtényi Uramnak, noha az adósság egy csöpnire sem apadott, hanem azzal könnyebbítettem, hogy Majtényi Uramat megelégettettem és haladékat csináltam amellyel Ersek Uram engem megvárjon. Lippay Uramat is csak ezzel csendesítettem meg, hogy Kgdtől pénzt varok, és mihelyest meghozzák megküldöm ő Kgd, avagy obtineálok Kgdtől, hogy Kgd magára veszi az ezer fntot és ő Kgd-mével Kgd megalkuszik. Értettem, hogy Kgd minden szolgálaitól beszédeti quietantiáimat, kiktől mit vettem föl. Édes Bátyám Uram! igen jól cselekszi Kgd; értse Kgd perceptumomat, meglátja Kgd, ha méltatlan kívánságaim vannak. Nem tagadhatom adósságban vagyok, és csaknem uszok bennök. Creditoraimat contentálnom kell, énnekem is onnét kell kérnem ahonnét várnék. Az kis kevés-

sel mivel Isten megáldott azzal kell megelégednem. Ha azt nekem nem praestálják megfogytokozom, és megnyomoröszom. Egy-néhány havat fizettem 4 lovasnak most megint bemustráltattam holnap egy hete 15 lovast: ennek hópénzt kellett adnom. Feleségemet, gyermekimet nem hagyhatom. Táplálnom kell magunkat. Azért kérem Kgdet édes Bátyám Uram a keveset ami hátravagyon a szentgyörgyi és bazini interesséből küldje meg Kgd; jót teszen velem.

U. i...Az ezüst ládát és a hat öreg tálat, ha meghozták és mennyiben adja Kgd, értesen engem Kgd édes Bátyám Uram.»

A. I. L. V. F. 8. Fr. 54., eredeti.

531. — 1641 február 15. Bécsből Ujvárra Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Érdekes hadi hírek. Pálffy István hátralékos hadi fizetéséről.

...Thue demselben zu wissen, dass ich an gestert von Ir. May. ein Handtbriefel bekommen habe, darinen mir Ir. May. anbefohlen, dass man 1000 Pferd werben soll; 500 auf die Oberhungerische Granitz, und die andere 500 auf die Pergstätterische Granitz, welches ich meinem hochgeehrten Herrn Brudern habe wollen hiemit avisieren. Von Neuen Zeitungen weiss ich meinem hochgeehrten Herrn Brudern dermalen nicht viel gutes zu schreiben, sondern dass der Panier die Stadt Wamb (?) eingenommen, und die Stadt Straubing in Bayern belagert hat; verhoffe aber er werde solliche Stadt nit bekummen dan es mit bayrischen Volk zimlich wohl besetzt. Herr General Graf Piccolimini ist mit etlich Tausend Man des besten Volkes der Waymarischen Arme nach, und ist ihnen schon allbereit auf den Füßen, wie dann die Croathen schon allbereit mit ihm angefangen zu scharmizieren, verhoffe er werde was fruchtbarlichs ausrichten. Berichte auch meinem hochgeerten Herrn Brudern, dass der Fürst Bragabanz zu Regenspurg sehr stark und fleissig verwachtet wird, und zwar aus dieser Ursachen, dass sein Bruder in Portogall für einen König gekrönt ist worden. Gegen dem Ländl ob der Enns hat man alle Ort wol verhaut, und auf die Päss hat man Volk gelegt, so halten sie auch die Pauern auf unserer Seiten sehr wol den Befehl von Ir. May. an die allhierige Deputierte gehaime Herrn Rätthe, habe ich diese Tage selbst gesehen und gelesen, und würdet von Ihr. May. anbevohlen, dass man dem Herrn Brudern von den nächst einkummenden mitlen den halben Theil erlegen

soll, und den Uberrest auch mit allem ehesten Ihr. Durch. Erzherzog Leopold würdt zu End des Monats alhier sein. Mein Frau, Franzl und Maria Regerl sammt der Freile Dorothea thuen sich meinem Herrn Brudern auf das schönist befehlen...

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 121., eredeti.

532. — 1641 február 25. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ennek szép lovairól, melyekből 8 adjon el a királynak.

...Az lotharingiai herczeg insinuáltatta magát én nálam, hogy ő felségének valami szép szekeres lovakra volna szüksége; tudván pedig hogy Kgdnek szép lovai is vannak, kérem Kgdet szerezze össze valami nyolcz lovat szépében és Horvát Miklós Uram által küldje ide fel Kgd megírván az árukat mit érnek; én azonnal ezüst tallérul Kgd megfizettetem. Kérem Kgdet, ha Kgdet meg nem bántom cselekedje mentül hamarább aztot herczeg kedvéért is. En most is vetettem az ő felsége számára egynehányot Bányavárosokban, de nem egy arányok és nem is olyasok. Kerem Kgdet adjon kedves választ eziránt, hogy megmondhassam azon herczegnek. Tudom ő felsége is Kgd jó akaratját fogja recognoscálni...

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 125., eredeti.

533. — 1641 február 15. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ujvárra. Megsebesített török lóról; P. Istvánnak pénzt küldött.

...Mi a megsebesített török lovat illeti, csak jól és tisztán bánassa Kgd az sebeivel; meggyógyít azt hiszem, holott az benne maradt golyóbis alább alább száll, és ménesben jó leszén, és kimeczketni azután. Hogy Kgd nyereségben is akart participálni én velem megszolgálom Kgdnek, szánakodván tiszta szívből a Kgd betegeskedésén. A török nem vélem, hogy ilyen vizeknek árja miatt kicsapjon, mindazáltal a jó vigyázás soha nem árt. Csontos Márton lova ha csak...szagh ennekem nem kell...Horvát Miklósnak ittlétében adattam Kk két ezer frntot...Az Kamarának is írtam, ha valami pénz vagyon kezénél, ottan is megadják Knk...

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 122., eredeti.

534. — 1641 február 18. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Bécsből Ujvárra.

...Im Kk in originali megküldettem, mit írjon ő felsége Questenberg Úrnak az Kgd pénze felől, és mi formán írt legyen azaránt Deputatusoknak is.

P. S. Kérem Kgdet ha olyan paripát — talál Kgd aminéműt Trautmansdorf Úrnak adott Kgd s kin Badok (?) Uram járt, vegye számomra Kgd, megtérítem az árát, csak rettegő ne legyen nagy szolgálatomnál. Igen kedves dolgot cselekedne Kgd, ha pénzemért vizának szerét tevén megküldene Kgd, kiért igen kérem Kgdet...

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 123., eredeti.

535. — 1641 február 28. Regensburg. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz országos jövedelmekről.

A király tüzetes tudomással kívánt birni a harminczadnak mindennemű jövedelméről, évégből elrendelte: hogy e jövedelmekről havonként részletes kimutatást küldjön a királynak saját kezeihez.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 26., eredeti latin.

536. — 1641 márczius 2. Regensburg. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz.

Kiválóan dicséri Pálffy Pálnak készségét, miként ezer huszár toborzására való pénzről legbuzgóbban gondoskodni szándékozik.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 27., eredeti latin.

537. — 1641 márczius 7. M. kir. kamara gróf Pálffy Istvánhoz hadszolgálati fizetése ügyében.

A király a kir. kamara nagy pénzhiánya daczára, melyből ugyancsak aligha lehet valakinek valamit fizetni Pálffynak — hadszolgálati költségei fejében 2000 frntot rendel kifizettetni, megjegyezvén, hogy e pénz csak Kislengh Simon udvari és hadi számvevő nyugtájára fizethető ki.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 27. N. I. í, i.

538. — 1641 márczius 14. Pozsonyból. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz; pozsonyi várról, pénzügyekről s Lippay Gáspárról.

Pálffy János a nyert hírekhez képest Pozsonyba rándult, hogy az itteni várban intézkedéseket tegyen. A várban lassan haladt a

munka. Pálffy J. márczius 6. érkezett ide. A várban három szobát hozott rendbe. Kályhákkal nem csináltathatta meg a kemenczét, hanem szerencsére két vasból való kemenczét talált, s ezeket állíttatta fel.

Pálffy fiaival s leányával le akarnák tenni a gyászruhát. Pálffy Istvántól pénzt kér; ha költséget kap, elmegy Bécsbe; P. István most elküldhetné az ezüst ládát s egyéb ezüstneműt.

Lippay Gáspár a városban köszvényben fekszik. Pálffy István jól tenné, ha Pálffy Jánosnak ezer frntnyi adósságát Lippaynál magára vállalná.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 55., sajátkezű magyar.

539. — 1641 márczius 22. Zuháról. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz. Országos hadi hírek. Családi pénzügyek.

Leopold herczeg úrnak Linczből (?) Császár Urunktól Ratisbonába visszahivatott. Es ő Felsége ordinanciája azt tartja: hogy a hadak paniert oly modal len (?), hogy az egész hadai ő Felségének, Bavarius és Saxonai hadak körül (?) szoktak. Nagy bizodalomban vannak, hogy el nem szaladhat; vagy hadát megverik, vagy magat is Isten kézben adja. Az elmúlt héten nyolcz hajóval vittek Ratisbonából Bécsbe, és ő Felsége Császár Urunk fehér cselédje udvarnépnek, csuda discursusok adatatnak, mi okból történt legyen, sokan oly cselekedésben és reménységben, hogy békeség leszen, hogy ő Felsége hamaréb és könnyebben jöhessen alá.

Izdenczy Uramat amint halljuk nem akarják acceptálni a törökök, hanem németet kívánnak; arról könnyű észbenvenni, hol járjon elméjük. Kgdet kérem, ha mi hirei vannak Kgdnek, közölje velem is. Pálffy Pál Uram az pozsonyi fudalt (?) 13 hujus felhivatta Bécsbe, haza küldte lovait, és azt írja, hogy alkalmasint segíti az asszonyember, az jobbik kezét már az ujjait mozgatja; adja Isten előbbeni egészségét ő Kglmének.

Elmulék bécsi utam, és tegnap este haza jöttem. Értvén mivel menti magát Kgd edes Bátyám Uram, hogy patientáljam magamat. Ítélje meg az igaz Isten! Es ha kérdésre vennék azok, itéletüknél sem félnék, ha nem élek patientiával! Nincs Magyarországon oly lélek, aki nagyobb patientiával volna nálamnál, mert Isten és a természet amivel megáldott volna abban is tünök és szenvedek; azért a szent ünnepek előttünk vannak el kell tünnöm, de egy kevés szóval: (Kgd is értse) szegény Nénénk, Pálffy Kata-

lin asszony, sem O Felségére sem a Kgd szolgált restantiájára nem mutat, hanem Testamentum szerint a mint Kgd szent Györynek és Bazinnak hasznát naponkint veszi, úgy vélem Kgdtől is köllenék az enyémnek meglelni. Isten szerint, jó lelkiismeret szerint.

Azért édes Bátyám Uram nem élek oly reménységben, hogy az atyafi szeretet Kgdet arra vezérelné, hogy így bánjék velem, és Kgd csak üres kezet hagyna. Az épületemben meg cselédem Gyermekeimmel fogatkozásra jutok Kgd miatt. Ezt nem engedi az igazság, hogy meg nem írtam volna Kgdnak.

— — —
A. I. L. V. F. 8. Fr. 57., sajátkezű eredeti.

540. — 1641 márczius 26. Bécs. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Hathatósan kéri, hogy engedje meg Csataj községet Törös által Szunyoghnétól kiváltatni.

...Édes bátyám Uram minekelőtte kgd irásához képest Isten idehozván kgdet, szemben legyen kgddel kellett meg találnom kgdet ez levelemmel szeretettel kgdet kérvén, ne vegye gonosz néven tőlem jóakaró öcsésétől ez mostani kívánságomat, és ne szegje kedvemet a dologban, nem lévén semmi karában kgdnak. Amely Csataj nevű falut ez elmúlt esztendőben adott kgd nyolc ezer forintban Szunyoghné asszonyomnak kérem kgdet engedje kgd Törös uramnak kiváltani, annyival inkább, hogy a fassio is dum et quando vagyon sine ullius termini prae fixione. A nyolc ezer forintot éppen leteszi Törös uram, meglévén kgdtől annuentiája. Nem is kétlem édes bátyám uram hogy ha Törös uram kedvéért nem is, én érettem megcselekszi kgd. Elhídje kdg, hogy ilyen jó akaratjáért többet szolgállok kgdnak hogy sem mint az nyolc ezer forint. Mégis szeretettel kérem kgdet cselekedje kgd én érettem; meglátja kgd nem fogja kgd ingyen cselekedni. Én úgy tudom hogy Törös uram is mindenkor a jó állapotja szerint igaz szolgálja volt kgdnak, ezzel kgdet annyival is inkább obligálván többet szolgálhat kgdnak ezután, holott anélkül is amint értem az asszony maga jószágában is mindenütt impediálja a katholika religiót...

A. I. L. IV. F. 5. N. 10., eredeti.

541. — 1641 márczius 23. Kosolnyai határban. Gróf Pálffy János gr. Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek.

Nekem Ratisbonából 15 hujus írnak, melyeket el nem akartam mulatni és hallgatni, hanem közleni akartam Kgddel, noha

bővében viszik meg Kgdnek. Az Statusok az amnistián conveniáltak, hogy valamit Urunk Ő Felsége armis occupatis I. ab Anno 1631 visszaadja, ezt pedig leginkább urgeálták a wittenbergi herczeg részéről, mivel Ő Felsége országának nagyobb részét elfoglalt volt, amely nagyobb része az egyházi jószágból állott. 2. Kivánták, hogy Fridrig fiainak a palatinatust vissza adják, erre sem Ő Felsége sem a — nem akart reá accedálni, minthogy a heresis megint idehoznák; amint a két palatinatusban. De csak pro bono publico et pace a Wittenbergi jószágit engedi ő Felsége vissza és a Palatinus fiainak is, de az electorságot nem, és spanier király is reá accedált, és amit bir visszaengedi. Panier még 14 hujus Chamban volt tizenöt ezerezered magával, és ratisbonai ökrökben (?) melyek fáért mentek 80 elvitt. Ratisbonán alól egy mértfölddel egy hidat csináltak. Bavarus népe asszony — — Piccolomini népével együtt vagyunk 26 ezerezeren; Ő Felsége Leopold generallissimus; panier a gyalogját és ágyúit Erfurt felé bocsátta; maga utánok siet nem bizván erejéhez. Hesus és Luneburgi contentus az amistiával; nem is kivántak a követi egyebet annál. O Felsége hajóit igen készítik; remélik hogy prima maji megindulnak és úgy eshetik előbb is, ha spanier elindulna. Edes bátyám Uram megbocsássa rossz írásomat; a mezőn és szántóknál írtam.

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 57., sajátkezű magyar.

542. — 1641 márczius 28. Zay Zsigmond és Zay Ferencz Pálffy Istvánhoz.

Ugróc várából jelentik Pálffynak, hogy nagybátyjuk: Zay Lőrincz báró febr. 26. éjjeli 10—11 óra között meghalt s május 5. fog az ugróczi templomban eltemettetni. E temetésre meghívják Pálffyt.

A. I. I. L. V. F. 4. Fr. 117.

543. — 1641 ápril 1. Gróf Druget János Homonnáról Pálffy Istvánhoz.

Druget titkárát, Sarnoczay István urat küldi Pálffyhoz egy levéllel, melyben részvétét fejezi ki Pálffynak betegeskedése felett.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 118.

544. — 1641 ápril 3. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz megfogott lengyel szökevény katonáknak közmunkáknál való alkalmaztatásáról.

Megemlékezik a törökök felett nemrég aratott győzelemről. A győzelmi csata előtt megszökött hűtlen katonákat a király

lánczraverten közmunkák teljesítésére kárhóztatta. Pálffy hivatva lesz e katonákat legjobb belátása szerint a középítéseknel alkalmazni. E rendeletet a hadi tanács a nádorral is közölte. A lengyel szökevények száma a tisztekkel együtt 27 volt.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 118. N. 19., latin eredeti.

545. — 1641 április 13. Damasdról. Bercsényi László gróf Pálffy Istvánhoz. A vár védelmére hajdukat kér.

..... Ime Nagdnak mint kglmes Uramnak küldöttem egy tetemes tokot, a melyet az tati halászoktól vettem. Mostan Ngs kegyelmes Uram semmi olyan hireink nincsenek a melyeket Ngdnak tudtára kellett volna adnom, mindazáltal alázatosan kérem Ngdat mint kegyelmes Uramat, méltóztassék Ngod tetszése szerint egynehány hajdut ide aláküldeni, békesség okaért, mert itt igen kevesen vagyunk egy egy bástyán, a helynek megtartására is elégtelenek. Ugyanezen alkalmatossággal kérem Ngodat mint kegyelmes Uramat, méltóztassék onnat is küldetni, mely Ngod kegyelmes jóakaratjáért ügyekezem Ngodnak szolgálni.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 129., eredeti.

546. — 1641 nagycsütörtökön. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek.

Az minémű új hireim érkezenek Ratisbonából im Knk includálva megküldöttem, azonban azt is írják bizonyosan: hogy az Obrister Pfult is meg fogták volna. Reméljük hogy az Isten megaláozván az ellenségeket, jó békességet ad az egész kereszténységnek

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 127., eredeti.

547. — 1641 április 17. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ennek bécsi útjáról s néhány irat elintézéséről.

..... Megadatott énnkem az Kgd 15 hujus Ujvárból írt levele az három includált levéllel együtt, kik közül hogy Trautmanstorf Uram ő Naga levelét olvastam volna, nem hogy jó nem lett volna írva, de nem ítéltém alkalmatosnak lenni, hogy méltán felküldhessem őket. Mivel pedig Questembergh Uramtól érttettem: hogy ide fel való jövetelére licentia adatott Kgdnek. Isten ide

hozván Kgdet corrigálhatjuk és bővebben conferálván a dologról akoris Ratisbonába felküldhetem

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 128., eredeti.

548. — 1641 április 18. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pozsonyi tűzvészről s utcának tágításáról.

. Édes Bátyám Uram, megértvén nem bánat nélkül, hogy pozsonyi házam mellett való utca megégett volna, akarám Kgdet felette kérnem, mivel anélkül is azokat a házakat reparálniok kell, Kgd engedje meg, hogy beljeb csinálják a hegynek, hogy tágosabb lévén az utca, annyival alkalmasabban a várból alá szekérrel jár hassanak a házamba, semmi kárukra nem lévén azoknak az embereknek; én kész vagyok őket fával mészszel is segítenem, ha megcselekesznek, és Kgd ez azont (?) való jóakarátját megszolgálni. Isten éltesse Kdt. Viennae

Illmae D. Vrae

servitor et fr. addmus.

Paulus Pálffy.

A. I. L. 4. F. 5. N. 12., eredeti.

549. — 1641 április 20. Haditanács Pálffy Istvánhoz egy lengyel hadi szökevényről.

Azon áruló lengyelek között, kik a svédek táborából minap fogságba estek s Pálffyhoz szállítottak, hogy közmunkáknál alkalmaztassanak, van egy lengyel szökevény, ki valamikor Győrből megfutamodván, az ellenség táborában ezer lovas felett parancsnokoskodott. E szökevényt Sybrik Pál győri kapitány alapos vizsgálat és szigorúbb fogság végett vissza fogja követelni. Pálffy — Sybrik felhívására — erősen vasraveretten szolgáltatassa ki a lengyel szökevényt.

A. I. L. 4. F. 8. Fr. 66., eredeti.

550. — 1641 május 2. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek.

Ez elmúlt éjel Nsgs Uram mintegy 45 lovas török lopta fel magát Farnad felé; eléb észben nem vették őket, hanem visszatértekben Szenczéről behozván híreket, az Uraimat felültettem és Szeödénre elikben küldöttem. Azonban irá Tomán Kelemen, hogy Nagy-Sallóban ment volna Chekey Tamás az szeödéni vajda

harmadmagával buzakeresni; azokat felfogták s elvitték. Az mieink is az szeödéniekkal igen elmentek üzőben utánnok, de mind-
eddig sem hallék semmi hírt felőlük, nem hiszem, hogy Pár-
kányig is el ne űzték őket; mint fognak járni, ezután tudtára
adom Nsgk. Sibrik Pál Uram írt vala Nsgk egy levelet, im oda-
küldöttem in specie; úgy adta az hadakozó tanácsnak elejben,
hogy Hajnal Pál is ezek között az lengyelek között vagyon, s
parancsolta az hadakozó, hogy az ő kezében adja, s az minémű
levelet Ngk írtak volt, azt is in paribus ide küldte volt, de az jó
Uram nem találta informálni az hadakozó tanácsot, mert Haynal
Pál nem is volt az Pamér Armádájában, hanem az francziai
Királyéban, nagy böcsületes főtisztviselő ember. Az mely Chauz
régén ment volt Bécsben Bátyám Uramra panaszozni, ma ment
alá Komáromból.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 120., eredeti.

551. — 1641 május 2. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz ennek betegségéről
s jó orvosokról.

..... Tiszta szívből mind én s feleségem és az egész
házom bánkodtunk az Kgd betegségén, kívánván Istentől jó
egészséget megadatni Kk mentül hamaráb, kérvén is szeretettel
Kdt, adná tudtunkra mint vagyon Kgd, és ha valamiben tudunk
szolgálni Kgd parancsoljon szeretettel megcselekeszünk. És mivel
én itten D. Rechbergernél, Magyarországbán pedig Doctor Gaiger-
nél jobb doctorokat nem tartok, Kgd az többit mind elhagyván
éljen ezekkel egyedül Kgd

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 129., eredeti.

552. — 1641 május 9. Haditanács Pálffy Istvánhoz lovasok toborzásáról.

A király atyai gondoskodásánál fogva kívánja, hogy ezer
lovassal növeltessék a lovasság száma. Ezen toborzandó ezer lovas
közül százával egy százados vezetésére lesznek bizva. A száza-
dosok a főkapitányoknak lesznek alárendelve. Ötszáz lovas Pálffy
István hatósága alá fog kerülni, a többi 500 pedig gróf Nyáry
István vezérlete alá. A király e katonaság hadi zsoldjára nézve
már írt Pálffy Pálnak. Pálffy István következőleg mielőbb gon-
doskodjék az említett 500 lovas toborzásáról s a századosok kineve-
zéséről. Pálffy István ennek kapcsán kérdezi a haditanácstól,

mekkora havi zsoldot fognak kapni a századosok s a közlovasok, és mit feleljen azon esetleges ellenvetésre, melyeket a toborzandók az általa feljegyzett nehézségekre nézve talán fel fognak hozni?

Kérdőpontok: 1. A zsoldosok semmi ürügy alatt se legyenek kénytelenek Magyarország határain kívül harcolni. 2. Hány hónapra fogadandók fel? 3. Kitől fogják havi zsoldjukat kapni? 4. Fognak-e havonkint — a hónapok végén — halogatás nélkül fizettetni?

A. I. L. 4. F. 5. N. 19., eredeti latin.

553. — 1641 május 13. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Keglevith Miklóst megverték a törökök.

. az bizonyos, hogy Keglevith Miklós kapitány Uram eöl század magával Eger alá ment volt, hogy lesre vegye az Egrieket; amazok is készen várták s ki is mentek de igen rúttúl jártak a magyarok, mert 64 elevent és 35 fejet vittek Egré és 150 lovat. Maga is Keglevith Uram gyalog szaladt az erdőben. Irtam Nk szombaton is Semtéről, ezek az megmaradt nyitrai katonák és Horpácsy is igen megkevesedtek. Palatinus Uram ő Nsga egy hó pénzt küldött volna tőlem anticipate nekik, hogy ma megfizessék vele úgymint 200 lovasnak, de nem vélem hogy közel is annyian legyenek

U. i. Bercsény Imrének hagyja meg ott is N. ne késsék.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 123., eredeti sajátkezű írás.

554. — 1641 május 21. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Komáromy Györgyről előnyösen nyilatkozik. Hosszútóthy sarcza. Az esztergomi békről.

Tudja Nagd, hogy az szegény Horváth Mihály helyében mindeddig sem találkozott senki, hanem magam unszoltam véle Komáromy Györgyöt, a ki szegény Forgách Miklóst régen szolgálta, és én mellettem is volt Nógrádban 60 gyaloggal Palatinus Úr Generalisságában. Emberséges vitéz ember s jámbor is, csak hogy nem catholicus; de mit tehetünk róla ha nem találunk olyant. Ha Nagd megengedi én beíratom Preschenkel, és helyében állatom; most az Nitra vármegye katonái között vagyok.

Nyavalyás Hosszútóty uram ír Nsgs Uram most nekem, s jelenti: hogy Ngd Szombatban ígérte volna O Kk magát valami

ab vagy más segítségből, mivel az Terminusa majd elközelget, és innét kell sarczát beküldenem; ha mi jóval Nagd akar neki lenni kérem Ngdat jelentse meg, és a kinek akarja parancsoljon róla.

Kazay Jakabnak megmondotta Dallos Uk. az Ngd resolútióját, de a mely katonák véle voltak nem akarták acceptálni; eloszlottak és maga is elment azután.

Ngdat kérem az Forgách Ádám és Erdődy uraméknak írt levelemet juttassa kezökhez ő kgnek. — Semmi ujságot Nk nem írhatok, most az esztergomi Békkal disputálunk. Kamoczát és több Nitrán innét levő falukat is Császár művére hivatja, s megírtam, hogy ez előtt szokás nem volt, s most sem engedjük felkölteni. Az Barátoknak sem akar kóduló levelet adni; azt causálja, hogy őnekik is kóduló Barátok vagyon Nógrádban. Azt csak elköllene Nk onnét hozatni, és vagy nyársban vonatni, avagy vízben vettetni mert pribék.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 134., eredeti sajátkezű írás.

555. — 1641 május 26. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ez fürdőbe készült s bort kínált eladásra Pálffy Pálnak.

Pálffy István 1641 tavaszán fürdőbe készült. Pálffy Pál május 26-án írt levelében figyelmezteti őt, hogy addig ne menjen fürdőbe, míg az időjárás nem lesz enyhébb.

Pálffy István ezen időtájban bort kínált eladásra Pálffy Pálnak, ki a bor megizlelése és megvétele végett kiküldeni ígérte embereit.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 131., eredeti magyar.

556. — 1641 május 23. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Pálffy bécsi útja. Komáromy György új tiszte. Mustak basáról.

Az Ngod oda föl való írása tetszik, s azonban Isten Ngodat magát is felvivén Bécsben jobban végezhet vélek, ha ugyan meg kell lenni, kibem nekem bizony sok consideratióm vagyon pro et contra. Az Komáromy Györgyöt ezennel tisztiben állatom Ngos Ur, elég ember reá, nem is olyan borember mint némelyek. Hosszútóthy úr megelégszik, s meg is elégedhetik az N. oblatiójával. Mustak Basa mással iratott nekem Ngos Ur, hogy hamar megküldi Nk az lovat vagy maga jön ki

A. I. L. V. F. 4. Fr. 125., eredeti sajátkezű írás.

557. — 1641 május 27. Haditanács Pálffy Istvánnak meghagyja, hogy özv. Pográny Jánosnét és fiát Ferenczet Nagy-Szombathely palánki kapitánytól szenvedett káraikért elégtételben részesítse.

Nagy-Szombathely palánki kapitány nagy jogtalanságot követett el özv. Pográny Istvánnén szül. Botka Katalinon s meghalt fián, Pográny Benedeken, nemkülönben első fián, Ferenczen, midőn ezt gyalázatosan kiutasította Palánk végvárból, miután őt két hétig ott fogva tartotta és csak azért, minthogy ez saját pénzén vett házát a kapitány kedve szerint nem akarta eladni. A kapitány ezután Pogrányék házát elfoglalta, noha azt Pográny Ferencz saját pénzével megújította. Szombathely kapitány továbbá nem akarta kiadni Pográny Ferencznek Palánk várában maradt ingóságait. Pogrányné panaszos levelében, melyet a haditanácshoz való felterjesztés végett Questenberg Gerard hadi tanácsoshoz küldött, azt is említi, hogy boldogult fia, Pográny Benedek a királynak hiven szolgált s hadi szolgálatában egészségét és életét vesztette. Szombathelyit nem-nemes családból származottnak állítja.

A haditanács Pogrányné panaszos ügyét Pálffyhoz terjeszti fel vizsgálat s megfelelő elégtétel végett.

A. I. L. V. F. 4. N. 20., eredeti latin.

558. — 1641 május 28. Regensburgból. Trauttmannsdorf gróf Pálffy Istvánhoz, ennek hadifizetése ügyében.

Gróf Pálffy katonáinak hátralékos havi fizetése miatt Dürnachból május 18-án írt Trauttmannsdorfnak. Ez reméli, hogy Pálffy e fizetés érdekében a királyhoz is valamely memorialet terjesztett be. Trauttmannsdorf sürgetni fogja a hátralék kifizetését. Szomorúan értesült Pálffy betegségről.

A. I. L. V. F. 2., Fr. 131.

559. — 1641 május 29. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Zádori Chemetei Farkas Pál és Csákyról ír. A törökök netáni támadásai ellen készül. Miskey Lévára ment.

Tegnap estve felé vettem az Ngd 26 psntis írt levelét, de mivel Zádori Uram is Nitrára ment s Chemetey Uram is Győrré, értékekre nem adhattam az N. és a hadakozó tanács levelét, ez okon nem küldhettem vissza Nk az leveleket, de el nem vesznek ezután is megküldöm Nk.

Farkass Pál Uram az Ngd engedelmeiből im felindult Bécsben, de eléb Ngdt keresi meg. Én elég bőven irék Chaky Uk az dologról hogy méltó haragja nincsen reá, kit Nk maga referálhat, minthogy megolvastam előtte.

Amint írtam, azon is vagyon, ha amoveáltassa tisztéből, és Liptai Györgynek szerezze; ez sem lenne N. autoritására. Az hadakozó tanácsnak decretuma is minémű volt N. magától értse meg. Ezek mind inordinate vannak.

Irtam Questenpurg Urnak is, és informáltam az Lévai dologról, kit megbeszélhet Nsgdnak. N. ne tartóztassa vagy 3 nap alatt elvégezheti dolgát, s legyen az N. discretioja rajta, ír-e és mit Cháki Urk s az hadakozó Tanácsnak. Az Hosszutóthy Uk küldötte N. ötven aranyát; meghozta Csontos, s ide jöven maga is sarczával, megadom ő Kk.

Oly hirem vagyon Nsgs Úr hogy általán fogva ki ügyekeznek az esztergomiak Emökére és Pogrányra és Nitra alá is. Írtam vala Nitra vármegyének az gondviselésről, s most lévén congregatiójuk resolválták magukat, hogy még 3 holnapig tartják az száz lovast; Verebéltre s Komjátira is gyalogost szállítanak stb. Poson még csak az Palatinus Ur pénze megfizetésére is ad 17 junii akar gyűlést tartani s nem látszik kedvök az katonák megtartására.

A török szándéka igen bizonyos; bátor Nd is megparancsolná az maga gyalogit bentartani és az lovasok elejben is bizonyos hadnagyot rendelni mert bizony csak gyarlójul vagyunk.

U. i. Miskey Istvánnak nem tudom Ngd engedte-e licentiat; de ő most Léván kolincsal s tovább is akar menni, s messze kihozta az ott való lovast s gyalogot is magával. Nékem hirré sem tette s ember nincs ott, a kire bátran bizhatná az helyet.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 126., eredeti sajátkezű írás.

560. — 1641 május 30. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Kerestessen több helyen török öszvéreket, melyek őt — betegsége miatt — hordoznák.

Édes Bátyám Uram kérem Klgedet, tegyen Kged annyi gratiát velem, hogy küldjön mindjárt egy lovast nyitrai püspök Uramhoz, és a végekre, s leginkább pedig Vesselény Uramhoz, és tudakoztassa mindenütt a hol valami három vagy négy török öszvéreket kaphatna Kglmed, a kik engemet az uton vagy lecticában, a vagy inkább csak a székben hordoznának, kiket ha talál-

tathatna Kglmed küldene mindjárt nekem ide föl, és én itt igen szépen megadatnám az árukat, és Kglmedtől igen nagy gratiául venném. Akart vala lothringiai herczeg uram hármat adni aján-dékon, de én el nem vettem tőle gondolván, hogy meggyógyulok és nem leszen szükségem reájok, az kiket Leopold herczegnek adott, az után, és az öreg császárné Markes de Grananak adta kölcsön és így itt sehol nem találtathatok most kölcsön is

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 132., eredeti.

561. — 1641 augusztus 30. Regensburg. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz bánya-városi végvárok fizetéséről.

Ferdinándnak már régebben volt szándéka Pálffyt a bánya-városi végvárok fizetésének gondozásával megbízni, miután e tekintetben már tapasztalta Pálffynak különös ügyességét. Szán-déka kivitelében akadályozta őt Pálffynak betegsége. Miután most egészséges, sürgeti őt, hogy a végvári fizetéseket szent Mihály-napig foganatosítsa; a generalisokat s ezredeseket közreműködésre serkentse. A király kívánta, hogy őt Pálffy a gróf Forgách Ádámmal való tárgyalásnak eredményéről értesítse.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 28., eredeti latin.

562. — 1641 május 31. Haditanács Pálffy Istvánhoz lovassági tisztek alkalmazásáról.

A haditanács Pálffy belátására bizza, hogy nem lenne-czélyszerű, ha 10 lovas tiszt vezetése alatt 50 lovas katona alkalmaztatnék: t. i. egy-egy tiszt alatt 50—50 katona s ennek száma 100—100-ra emeltetnék, a mi könnyebben sikerülne, mint új öt századot szervezni.

Ezeknek élelmezése és eltartásáról intézkednek a Pálffyhoz küldött szabályrendeletek, melyek az ország szokása szerint szer-kesztvék. A fizetésre nézve gróf Pálffy Pál már kapott utasítást.

A. I. L. 4. F. 8. Fr. 67., eredeti.

563. — 1641 június 3. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Veendő öszvérekről, az esztergomi törökök garázdálkodásáról és Forgách Ádám készülődéséről.

Nagyságos Úr! Pozsonyból tegnap írt N. levelét most este felé vettem. Isten Nk adja jó egészségére a fürdőt ha elkezd.

Én irok mindjárt Musták basának az öszvérekről. Csontos István nem tud egyet; s nem is hiszem, hogy találna ember hármát egy szőrűt; talán szerez Musták basa, úgy irok neki, amint Ngd parancsolta. Hosszútóti uram e jövő szerdára írja, hogy ideküldi sarczát, de e héten nem tudom, indíthatom-e meg Ngs Uram Bátorkeszi Ferenczet és Eteki Ferenczet akarom beküldeni vele; s még két szolgálmat, ha Ngd mit parancsol, azt vélem azok is végben viszik. De nem tudom ment-e fel Eteki Ferencz Bécsbe, vagy nem, és ha felment érkezik-e meg akkorra. Itt Nsgs Uram megint ebelkedni kezdettek az esztergomiak; szombaton mind a lévai katonákra jöttek vala, s ki akarták őket verni, ki nem succedált. A hirt ide mind úgy írták Szeődénből, hogy Verebély felé megyen, s az előtt az volt hírünk: hogy Pogrányra készülnek, s ahhoz képest 3. lövettem vala, s az itt való katonákat is Verebély felé igazítottam vala. Szerdán is 60 lovas volt Léva felé, azoknak későn vitték meg híreket, messze űzték őket; 7 lovuk halt meg a lévaiaknak. Most meg olyan hirt hozának, hogy a mi lovainkra készülnek, kihez képest 50 lovast küldök. Forgách Ádám Uram most Komjátin, nagyon azon mesterkedik O Kgme, hogy ennyi insolentiájukat megtorolja. Nk semmi ujságot most nem írhatok. Ha meghozzák az Enon russát (?) N. küldje ide kérem Nttk.

Ujvárbán 3 junii 1641 Nk jóakaró szolgálja

Esterházi Pál m. p.

A. I. L. 4. F. 5. N. 11., eredeti.

564. — 1641 junius 5. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Paxi-Sarnóczai és Csókáról ír. A hajduk garázdálkodása.

Im Nk halat viszen Paxi úr. Sarnóczait megtartóztatám ne bánja; mert Choka megbolondult, semmi hasznát nem vehetem, s gyakorta kell szolgálni.

Az török gonosz szándéka igen sűrődik, s én a Nitrán túl füvelt lovakat is által hozatom éjjelre; eddig őriztettem őket.

Az Ngod után menő hajdúk a bortól megzajosodván, hogy tovább is nem adhattak nekik egy gazdasszonyt áttallóttek; in flagranti megfogták és Szombatban akarták vitetni a tisztviselők, hanem meghagytam, hogy hozzák ide, s én a tömlöczbe tétetem; s Ngd nem tiltja meg törvénytől. N. mit parancsol róla.

Én Isten látja Nsgs Uram nem tudok hová lenni bizony

kigyónom az állapotból; szemben szökék az disznó kurvafi ilyen rossz ember is velem mint a Sarnóczai. Nk nem egyszer írtam immár rólok, semmi hasznokot nem vehetem nem is tartnak tőlem, hanem Ngd tegye maga szolgálivá őket, s hadd válaszszon a sereg más vásárbírákat, mert én eluntam teljességgel a vélek való veszekedést, s egyszer úgy bánhatom vélek, hogy magam is megbánom. Ezt ő iratja a disznó ember velem.

Forgách úr holnap akar megindúlni próbára. Isten látja Nsgs Uram csak a sok híreket is elunjuk hallani és készülteket, magam is akarnám, ha a kevély ebeket valamisnth (?) megejthetnék

A. I. L. V. F. 4. Fr. 127., eredeti sajátkezű írás.

565. — 1641 június 6. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Pál betegsége; öszvérek vétele s ára.

. . . . Vettem az Kglmed 1 praesentis írt levelét mit írjon Kglmed megértettem. Az Kglmed én hozzám való jó akarátját felette igen jó néven vettem, s Isten éltetvén meg is ügyekezem Kglmednek szolgálnom. Bizonyos dolog, hogy mikor kivitetvén magam azért kipróbálnom, hogy először a szekérben ültem, úgy terhet vala hogy semmi uttal el nem lehetnek az öszvérek nélkül; de hála Istennek most sokkal másképen érezvén magamat, ha szintén útra indulok is és egyéb lehet benne oly kicsin lechtikát csináltattam magamnak, hogy talán lovat is találok az jószágomban arra valót kettőt a kik elbirnak, a mint hogy oly szűk kapni öszvéreket; igaz ide is hoztak volt a törökök eladni, de azokat a Markes de Gran vette meg negyven negyven aranyon és szintén Olasz országban vitte őket

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 133., eredeti.

566. — 1641 június 6. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Panasz-kodik Sarnóczayra. Öszvérekről. Hadifizetésről. Forgách a törököt akarja megtámadni.

Megadá ma reggel Dobos György úr N. levelét. Tegnap én is írtam Paxi urtól Nk, s igazán irom, nem kevés busulással, mert az az rossz Sarnóczay fölpattanván, szemem előtt ugyan házamban, noha tudja hogy bánom s tilalma is vagyon; kétszer mondá el az leölkét, kiért bizony hármát üttetek vala rajta, ha

alá nem illant vala. Csókával az gonoszok vadnak-e, mint vagyon-e dolga; de igen roszul vagyon; egész éjjel virrasztják, noha még felöltözik, s az piacra is kimegyen, de nem bizhat ember semmi dolgot reá. Az Ngd levele szerint, írtam Muzták basának az öszvérekről, de talán alkalmasabban leszen, ha beviszik az Hosszútóti Ur sarczát, akkor kerestetnünk; lássák azért mit mivel amaz is. Tegnap érkezett ide az Hosszútóti úr sarczával. Questenperg Uram is ír tegnap Farkas Pál Uramtól nékem, hogy Augustusban megleszen fizetésünk; adná Isten, noha messze vagyon, de akkor is elkelhetne, s addig meg ki tudja mi talál bennünket. Az török készülétéről gyakori híreket hoznak Nsgs Uram, valamint adja Isten holnap meg akarja őket is próbálni Forgách Uram; leszen többet 6 száz lónál, ha valamint ki veheti őket; megírom Nk mint succedál; igen nagy kedve eő Kk hozzá, s másoknak is. Isten Nk adja jó egészségére az fürdést

A. I. L. V. F. 4. Fr. 121., eredeti sajátkezű írás.

567. — 1641 május 7. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek. A vezér szándékai. Hitehagyó keresztények.

Megadá Pusztay az Ngd tegnap írt levelét, s a seregbiró Uram is jókor odament tegnap Ngdhoz s mindenekről beszélhetett. Innét elmenvén ő Kglme igen elremítette volt Tardoskerdít, úgy hogy ezel (?) elfutván, mások is sok helyeken futó félben voltak; szekerekre rakottak; hanem kiizentem, hogy veszt legyenek. Roszul hozták volt Kürtről a hírt, mert 20 lovas volt csak az ki Bátorkeszi felé ment volt, és semmit sem cselekedtek.

Az Vezér vizen akart alámenni, de vasárnap idején, eszeveszett az esztergomi sereggel, jelesül az Allai békkel, hogy a pénzt az előbbi válorban veszik el, s mingyárt szárazon ismég visszament. Bátorkeszi Ferencz szolgám, nem is lehetett ott szemben vele, mivel azon nap szombaton csak Párkányban hált, hanem sajkan ment utánna hetfőn idején, holnap után haza várnám, s ha mi oly hírekkel jön Nk értésére adom.

Nadány Uram mit írjon, im Nk küldtem, csak játék immár az törökké létel némelyeknél. Párkányban is ez elmúlt héten egy asszony s két katona lett törökké

A. I. L. V. F. 4. Fr. 122., eredeti sajátkezű írás.

568. — 1641 június 8. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Forgách Ádámnak támadása a törökök ellen. A törökök készülődései.

Forgách Uram ugyan bizony szép haddal közel 4 száz lóval ment vala Nsgos Uram az más éjel próbára; de senki az előljárót meg nem űzte; csak egy török sem jött ki sem Párkányból sem Esztergomból. Igaz azért, hogy ők is előljárók, tartván ollyas lovak mivoltától meszelették az derék lest, s félvén hogy addig igen elverhetik őket olykor ütöttek be, hogy még az kaput sem nyitották meg. De ugyan azt hiszem azért én, hogy az előtt hirök lett benne, mert egyet sem lőttek, s még az pányvás lovaikat is mind bevitték volt. Így kellett haza jönniök. Most megírák mind Forgách Urnak, s mind az kapitánoknak, hogy készen legyenek, messze ne oszoljanak, mert a török igen hajtja a kocsit szekeret be s hihető, hogy gyalog alá s akar valamit próbálni; noha magok azt hirdetik, hogy valami pusztá szentegyház követ akarják Párkányban hordani Szödénen alól. Párkánynak az kapuját Nsgs Uram kőből boltra csinálják s azután azon vannak, hogy meg is kerítsék kővel; az pilisi klastromot is mind oda hordják, s hajón eresztik alá.

Az ilyen haszontalan piszkálással csak irritáljuk az ebeket, noha ők, ha semmit ugyan eljárnak dolgukban...

A. I. L. V. F. 4. Fr. 128., eredeti sajátkezű írás.

569. — 1641 június 22. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Esterházy zólyomi építkezése. Szombathelyi halála. Nadany rossz bánása a rabokkal. Esterházy a rabokkal való bánásmódról.

Nsgs Uram nagy derekas és szükséges épülethez kezdtem Zólyomban, s magam jelenléte kívántatik oda, mivel tárházacska-mat is fel kell bontani, kérem Nsgodat adjon ezen (?) ez naptól fogvást (mert eléb nem indulhatnék) tizenkét napra való szabadságot, akkorra visszajönnék, kiről az Nsgd választ megvárom. Nyavalyás Szombathely János Uram tegnapelőtt estve megholt. Nsdát kérem, ne siessen más helyében commendálni; valami emberséges vitéz embert tudakozzunk reá. Budáról tegnap előtt jöttek meg az én embereim Nsgs Uram. Istennek hála mindenképen jól elvégezték az Hosszútóthy Uram dolgát, s hitlevelemet is kihozták, Öszvéreket nem találtak; azt mondják, hogy egész Budán egynél több nincsen....

Az esztergomi lopók ide fenekednek alattomban az Nitrát jól megásattam ezért.

Ha kimennék Zádori Uram itt ben lehet addig Nsgs Uram.

Nadány Uramat igen rutul szidalmazták az törökök ott ben, azért az rabkinzó szerszámért; fenyegetik is egy ideig eleikben ne kerüljön, kihez képest én sem akarnék az ott ben való szegény raboknak akadékot tenni. Nekem soha nem is volt szokásom, hogy sarczért vagy verjek vagy kinozzak rabot, hanem ha Nk ugyan az akarhatja, hogy belévessük valamelyiket, Dallos Uramnak parancsoljon és Miklós deáknak; ne legyen az én nevem benne...

A. I. L. V. F. 4. Fr. 130., eredeti sajátkezű írás.

570. — 1641 június 14. Ratisborn. Lippay György egri püspök gróf Pálffy Pálhoz. Tanácsok egy venni szándékolt kincstári birtokra nézve. Keglevicsnek egy horvátországi birtokáról. Hadi hírek. Sennyeyné asszonyról és Lónyayról.

«Ime én a kamara consideratióira és difficultásaira elég hosszú választot írtam, és a kamara leveleit is megküldöttem Kgnek. Megszolgálom Kgdk édes Bátyám Uram a Kgd sinceritását és fraterna affectióját; nem vagyok contrarius benne, e két dologban. Egyikben ha ugyan azt az Interea vero sem arra kell érteni, míg ő Felsége az emtióval megkinálja Keglewith Uramat. Vagy kínálja meg és akkor jöhetünk mi is be commode a mi supplicationkkal suo jure perpetuo. De minthogy félek is rajta, hogy más jószágot inkább el ne adja Keglewith Uram Horvátországban és ezt megvegye; hogy se ő Felsége se mi meg ne csalatkozzunk és secure procedáljunk, kérem szeretettel édes Bátyám Uram csak maga szerint kínálja meg Kgd Keglewith Uramat a jószággal. Ennél az occasionál, hogy a végeknek kell fizetni. És annyi pénzt kérjen Kgd tőle, akit nem fog megadni; ha látjuk hogy úgy megvenné, könnyű supersedeálni ettől a mediumtól és arra vetni, hogy ő Felsége nem consentiál. Ha pedig meg nem akarja Keglewith venni, secure requirálhatnánk osztán ő Felségét és járhatnánk ezen az uton.

A horvátországi jószágot a mi illeti Isten neki in nomine Domini kínálja meg Kgtek vele, de suo tempore Keglewith Uramat ha elveszi igen jó; remélem, hogy ő felsége consentiál és jól contentus leszen vele; ha pedig nem, semmit nem veszünk úgy.

Édes Bátyám Uram én is Isten segítségéből an initium Augusti

hazamegyünk innét, mit végzünk Isten tudja, remélem hogy jól; Luneburg felől is jó reménységünk vagy, hogy accomodálja magát. Hassia felől semmi. Vélem azért, hogy az Imperialisok is segítségével adnak magok szerint is felségének, ha az a generalis békesség az Imperiumban nem következik is.

Sennyeyné Asszonyom dolga, hogy úgy történt, bizony igen akarom, noha elég difficultásokat látok úgy is a dologban mint adhatta ő Felsége másnak, holott immár Lónyaynak adta; örömet valami jó módot és securitást szereznek szegény asszonymnak, és más emberek opinióját is érteném; először ha Lónyay ideküld elhiggye Kgd lesz válasza. Rútul tractálta az ő felsége autoritását, nem érdemli, hogy jó válasza legyen.

A dévéri dologról való választ pozsonyi prépost Uram kezéhez küldtem, dubitálván hogy Bécsben találják Kgdet.»

A. I. L. V. F. IX. Fr. 67., sajátkezűleg írt eredeti magyar.

571. — 1641 június 16. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Pozsonyból. Pálffy Pál a bajmóczi fürdőbe készül.

.... Én hála Istennek ma nagy jó magam érzésével ideérkeztem Posenban, és innét Istennek segítségével és a Doctor Gagger persvasiójából el akarok mennem a Bajmóczi ... vízben, kit remélek, hogy használni fog, a mivel a savanyú víz is ott vagy. Kivánom Kglmdnek édes Bátyám Uram, a mint magának szintén a szerint, hogy adja az Isten, hogy használjon Kglmednek a Kglmed fürödése, melyet elhítem, hogy használni is fog csak Kglid úgy contineallja magát, a mint kívántatik. Az mi azt a katona ember dolgát illeti, az Kgd szolgálatjáért és kedvéért minden lehetséges dolgokat megcselekszem. Az Kapitányok és hadnagyok választása Klmeden fog állani

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 134., eredeti.

Pálffy Pál június 21. érkezett Baymóczra honnant István bátyját levéllel felkereste.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 135.

572. — 1641 június 19. Pálffy István a pöstyéni fürdőben.

Pálffy Pál e napon Manigáról írt levelében említi Pálffy Pálnak Pöstyénben való tartózkodását. Pálffy Pálnak ekkor beteg bekötött keze volt s Bajmóczra utazott Detrekő várából

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 204., eredeti.

573. — 1641 június 25. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. A király utitervéről.

Vettem édes Bátyám Uram az Kglmed tegnapi napon írt levelét; nem szükség hogy Kglmed excusálja magát, mivel valamit én tudok, akarom, hogy Kgd is tudja. A mi az új híreket illeti, írják onnéd felül, hogy Urunk ő felsége Augustusnak utolján Bécsben akarna lenni, és hogy a hadak is alkalmasin precedálnak, csak hogy valamit elmulattak legyen, hogy Kglmedhez nem mehettem, a mint azelőtte is megírtam Kglmednek, ha tudtam volna hogy utamban legyen Kgd, és csak annyira mégis úgy alkalmaztattam volna magam, hogy meglátogattam volna Kgdet, de bizonyos dolog, hogy azon a napon igen megis bátyadtam volt. Im Kgdnek Pálffy János bátyám Uram levelét ezen levelemben includálván megküldtem, lássa Kgd szép példáit ő kglmének, kiket nem kevésbé nevezhettem

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 136., eredeti.

574. — 1641 június 28. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Pogrányiné szemtelen követelése. Palánk, Gyarmat és Szécsénben Esterházy közbenjárására történtek építkezések.

Esterházy megbotráncozását fejezi ki Pogrányi Jánosnének többrendű alaptalan s hamis követelése felett, melyek ügyében még a haditanácshoz is merészkedett írni. Még azt is szemtelenkedett írni, hogy fia mikép építette saját költségén Palánkot. Még csak tíz pénzt sem költött reá a magáéból, hanem holta után Esterházy sok kéréssel építette azt a vármegyék segítségével, valamint Gyarmatot és Szécsént.

U. i. Az a panasza sem igaz, hogy fiát bezárták volna, hanem csak nem eresztették el, midőn egy korsó bort hajítván, Szombathelybe el akart menni.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 131., eredeti.

575. — 1641 június 28. Ujvárról. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Bercsényi László mulasztásai s hibái. Esterházy Zólyomba indul. Kazai Párkány alá csapott. Hadi hírek.

Bercheni László Uram most jöve ide, mikor én is az Ngd engedelmeiből indulni akarok vala Zólyom felé, énnekem csak azt írta, hogy Ngd engedelmeiből jön ki az helyből; mások azt mon-

dák, hogy a palánki kapitányságot megyen sollicitalni, mert immár sokat meritált Damásdban is. Én az jó Uramnak semmiben nem akarnék bizony detrahálni, de az mennyi panasz vagyon az . . . s más kereskedő emberektől reája, nem hiszem, hogy egy gyűlésben elkerülje az publica quaerelát, sok protestációkat is tesznek azon panaszkodván, hogy arra az utra nem jöttek azután.

Most pedig valami nógrádi hajduktól egy török rabot vett, a ki esztergomi Tepczi pattantyús, ide hozta emlékezzék reá Nsgd, hogy ha megértik az esztergomiak, hogy ő rabja, bizony megadják az árát az Damasdiak. Nem tudok Ngk semmi oly ujságot írnom, hanem én ezennel indulok, és csak Komjátin hálók s onnét tovább indulok, ha azután is valamit értek, onnét is Ngk értésemre adom, de ott igen keveset mulatok, hanem Isten egészségemet adván, haza sietek Tegnap Léváról Kazai Jakab ismét Párkány alá csapott volt, az török is igen kilázzat volt utánunk, de nem érvén Szödén alá csapott volt. Istennek hála semmi kárt nem tehettek. Az Nitrát itt körülünk igen felsánczoltunk, vigyázunk magunkra. Zádori Uram is beérkezett; s az itt való dologról memoriálét hagytam ő Kgmének

A. I. L. V. F. 4. Fr. 132., eredeti.

576. — 1641 július 5. Bajmóczról. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz, ki Pöstyénben tartózkodott. Pálffy István töltsé be a megüritült kapitányi állásokat.

. . . . El nem akarám mulatnom édes Bátyám Uram, hogy Kglmednek ne írnék, kérvén azon Kglmedet, hogy tudósítson engem maga egészsége felől, és hogy ha ugyan mégis szándékozik Kgd hetfőn megindulni Pöstyénből és Pozsonyba menni.

A mellett esék értésemre, hogy két kapitányság vacálna u. m. Szombathelyi és Kys Péter Uraimék helyek, és hogy Ladany Miklós Uram is sollicitálja legyen a palánki kapitányságot; kérem azért Keglmedet édes Bátyám Uram, hogy Kgd az időt ne halaszsa, hanem maga proponálván, a mint ösmert érdemes ember Ladany Uram promoveálja Kgd mind ő Kglmét, s mind az megholtak helyében másokat, hogy mások praeveniálván Kglmedet ne dicsekedhessenek, hogy ők promoveálják az embereket, kivel Kglmed magához hódítván, nagyobb tekintetet szerez az embereknél magának

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 137., eredeti.

577. — 1641 július 11. Bajmóczról. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Arianca gyógymódról. A király Pozsonyba készül országgyűlésre. Pálffy Pál kész doctor Gaygert Pálffy Istvánhoz elküldeni.

Elvettem a Kgd tegnapi napon írt levelét, mit írjon Kgd megértettem. Nem kevés szomorúsággal értettem Palatinus Uram fia e világból való kimulását, a mi azt az Arianca nevű Cúrárt illeti, tudakoztam Doctor Gayger Uramtól, de ő Kglme sem mondhatott semmit felőle, de én tudom micsoda az olyan, hogy én harmadik esztendeje már hogy echer (?) curáltattam magam, száz aranyomba állot; ki nem podagricus embernek való, hanem fluctuosusnak és cattharususnak. Megírta nekem is ő felsége, hogy Herczel Camer furirját elküldi Pozsonyba, ki meglátván az alkalmatosságokat: mutatni fog egynehány dolgokat hogy kellessék végbenvinni, hogy annál alkalmasabb szállása lehessen ő felségének, a vár építését serio demandálja, és ugyan intimálja is, hogy Istennek segítségéből nem sok idő alatt Pozsonyban akarván lenni Országunk gyűlését akarja celebráltatni, és így nem vélem, hogy ő felsége más Kurirt küldött volna alá. Selhart Uramat, hogy aláküldte nekem is megírta ő felsége, és én hozzám szintén úgy mint Palatinus Uramhoz, kinek már egynehány rendbeli levelet is vettem, és megis feleltem és ő kegyelmével való beszédet Palatinus Uramnak fia halála nem fogja impediálni, mivel maga kívánta ő felségétől, hogy ő felsége küldjön egyet hozzá, kivel tractálhasson. Az abroncsnak való fa vágattatására való commissiót megküldöttem Kgdnek. Doctor Gayger uramat amint megmondtam Partinger Uramnak is, valamikor el akar menni és Kglđ kívánja a Kgd szolgálatjára magam szekerén és lovaimon mindjárt elküldöm csak Kglmed parancsoljon, ki szintén most 6 órákor indul meg Kgdhez.

A mi a pénz dolgát illeti édes Bátyám Uram látja Isten, hogy inkább Kgdnek, hogysem másnak senkinek e világon kedveskedvén az iránt, de bizony most a Kamarán semmi nincsen és a ki ebben az angariában jön is csak szegény. S igen meghagyta és parancsolja pedig Urunk ő felsége, hogy minden proventusokat egyben szerezvén a végházakat fizessük meg, kit ha Kgd nekem nem hiszen akar ugyanezen levelemet küldje Kgd a Kamarára, és hiszem immár ott a Commissio sollicitáltassa Kglmed, ha mit efficiálhat Kgd én Isten látja édes Bátyám Uram, hogy igen contentus leszek vele

578. — 1641 július 10. Nagyszombatból. Pálffy Tamás gróf Pálffy Istvánhoz. Péter Tányiról és nyomdai költségekről.

Eddig bizonytalan lévén az Pater Tányi Bécsben való fordulásában Nagyságodnak semmi bizonyosat felőle nem írhattam; mivelhogy némely gondja miatt maga az Pater Tányi kétséges volt elmenetelében; mostan azért foglalatosságiból valamennyire megszabadulván, bizonyosan e jövődő kedden avagy szerdán el akarna indulni. Azért Nagodat mint kegyelmes Uramat és Patronusomat alázatosan kérem, hogy mivel a második vagy harmadik hétre ki kell nyomtatnom az Emblemámat, ha mostanában valamelyet jámbor szolgálai közül Nagod fel nem küldene is az Attlacznak és Duplatafatának megvételére, ha költséget nem is, csak a Nagod bécsi Romatyához való Commisiót adatna, hogy a Ngod Commisióját megmutatván neki, választhassunk magunknak az Emblemának való kinyomattatására Attlaczot és Tafatat, melyből Nagodnak kegyelmes hozzám való jóakarátját és patrociniumját holtig való alázatos szolgálatimmal megügyekezem hálálni Nagodtól kegyelmes választ várok

A. I. L. 4. F. 7. Fr. 60., sajátkezű magyar.

579. — 1641 július 10. Ujvárról. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Esterházy Zólyomban volt. Bercsényi László kedvezőtlen jellemzése. Ujvár védelmi készlete. A vácziaik hadikalandozása. Hírek Vesselényi és Forgáchról. Pálffy fürdőzése.

Én Ngos Uram tegnap tíz órakor jövék meg s az Ngd utánam írott levelét ez mult szombaton Zólyomban vettem, kiben csodálkozik Ngod, hogy immár az előtt értvén az híreket, mégis így mertem hagyni ez helyt. Olyan bolond híreket nem hallottam volt Ngs Uram, mint az minéműt Ngk akkor írtak volt; mert gyermek nem vagyok, hogy olyan hírekben mennék ki, s Zólyomban is, tudtam én annak az hirnek haszontalan voltát; bátor ilyen nagy Kyriét ne csináltunk volna vele.

Bercsény László felől írtam vala Ngk az nap is, hogy elmene, s úgy értem most Ngk szolgálátul, hogy mind ketten Bécsben voltak, és megjövén asztal fölött beszélének, hogy Lászlónak az Palánki kapitányságot s Imrének az Damásdit adták meg; ki ha úgy vagy, Próféta nem vagyok, de bizony mindenkét végház azok miatt marad pusztán.

Egynehányszor írtam Ngk: mennyi számtalan panasz vagyok most is Damasban Lászlóra; minden kereskedő embereket el — arról az útról; — im most egy bolond cselekedetével, hogy az Esztergomi orok előtt (?) másoktól megvette, mindnyájunknak annyi bút szerzett, kit megpróbáltaték azon órában itt neki és im az Keszi János leveléből megérti Nsgod kevés marhájok elhajtása után, mint fizették meg azt az ő rossz rabját az Damásdiak, s az mind nehezebb, hogy sem aratni sem fáért ki sem mehettek (?) nyavalyások, s most immár feleségüket küldözik ki, s bizony mind utánok mennek magok is....

Én, Isten látja nem tudok miképen nekik segíteni; tudja Ngd itt 180 gyalogunk vagyok, (mert huszát continue Damasdban tartjuk) annak mennyi dolga legyen éjjel nappal itt is, jól tudja Ngd, hanem ha az Ngd gyalogi megvolnának, és fizetésök megjárna, minthogy itt nem is szolgálnak, azokból mégis rendelhetne Ngd valami 25 az aratas végéig, mert én bizony sehunnan egyet sem tudok nekik rendelni, kiről Ngd informáljon, mit kellették cselekednünk, mert semmi jót nem várok belőle.

Magát pedig Bercsény Lászlót kérem Ngd üzze vissza tisztebe, ha így megzavarta őket; menjen haza s viselje gondjukat az ilyen dolog semmi respectust nem szenved.

Az Naszódiak délután jöttek ki tegnap Esztergomból. Musztafa bék felől semmit sem értettek ott. Szeődeni kapitány Uramis semmit nem ír róla.... Wesseleny Uram hazament vasárnap Fülekre; volt velem is szemben Zólyomban. Forgách Uram is hazament vala Szécsénybe, de az mint írja nem sokat késik ott, visszasiet. Vácز felé indult volt, de nem succedált az dolog, csak piszkáljuk az pogány ebeket, s ők bizony mindenkor megadják a kölcsönt is, csak tréfásan indított dolgainkért is. Azután két utat is tettek az vácziak, s egyikben sem jártak haszontalanul; azt hiszem több is lesz en afféle; kiről Miskey István is ír Keszi Istvánnak egy czébulát, im odaküldöm Ngk.

Nsgd ugyan kérem Bercsény Lászlót mindjárt küldje haza, és informáljon engem is mint segítsünk nekik, mert amint megbódultak az benne.... vagy pusztán tudják, vagy pedig kevesen lévén nyakokban éghetik s az más ember bolondságát aztán minékünk tulajdonítják, az kik nem értik a dolgot.

Bercsényi László itt még azzal kérkődött, hogy ha 25 törököt is visznek is neki, mind megveszi, de ennek is szájában maradt az ige. Budának Nsgs Uram mostanság két helyen nagy

messze ledőlt a fala, sok nép vagyon mindennap rajta, de még idegen török... nincs, sátornál több nincs. Ertem hogy Isten Ngk az földő után könnyebbséget adott; gyógyítsa meg Isten Nsg-dat.....

A. I. L. V. F. 4. Fr. 133., eredeti.

580. — 1641 július 15. Bajmócz. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz orvost küldött.

..... A Kglmed szolgáját és Doctor Uramat, mivel a Kgl lovai elfáradtak, magam lovaimon beküldtem Kőrmőczre, és nem is szükség, hogy Kgl köszönje nekem, hogy Kgdhez küldtem volt Doctor uramat, mivel tartozom vele s mindenkor ügykezekem Kgk szolgálnom.....

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 139., eredeti.

581. — 1641 július 17. III. Ferdinánd gróf Pálffy Istvánhoz hadügyben. Regensburgból.

A király kérdést intéz Pálffy Istvánhoz: vajjon helyesli-e a török elleni védekezés érdekében intézendő általános felkelést, s mily védelmi intézkedéseket vélne czélszerűeknek?

582. — 1641 július 17. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz Ujvárból. Ujvár, Damasd és Szölgyén sanyarú védelmi viszonyai. Bercsényi László hibái. Musz-tafa bék Esztergomba jött.

Irtam vala Sarnoczeitől Ndnk az Damasdiak és Szeodeniek állapotjáról, de Ngd csak egy szót sem írt felőlük; s minthogy Ngod nem meszé vagyon tőlünk, én magamtúl Ngd hire nélkül nem örömet cselekedném. Im ismég ma mit írjanak, leveleket odaküldöttem Ngk, azok készek volnának csak könnyen pusztán hagyni a végházat, hogy az bolondok ennyi rémítő hirt csinálnak annyival inkább rémíti az teörök is őket.

Noha Isten látja, az kapusok és strázsán kívül s az várme-gyék katonai kívül itt sincsenek az kikkel szolgáltassunk, ha szükségünk van reá, de ha Ngd itthon volna mégis 15 vagy 16 gya-logot küldenék nekik; most hagyám meg az vaydáknak, hogy valamint s valahogy összeszerezzék az 15 legényt, most hogy sehonnan hódolatlan ember nem mer idefelé jönni; az nagy fize-

tésre minden rendek kiesnek; mert ha most nem takarnak, télen koplalnak érette.

Musztaffa Bék hétfőn érkezett Ngs Uram Esztergomban, de maga cselédén kívül, semmi idegen nép nincsen vele; mindazáltal övéle fenyegetik mégis az hódolatlan falukat; s az mint mi elvagyunk, csak szegénység az törökre nézve, ilyen formán én bizony nem tudom, ki kíván tisztet viselni; én igazán írom Ngk, hitemre kigyónom belőle, kiről most Ngk többet nem írok.

Berchenyi Lászlót sem küldé Ngd haza: itt megzavará az jámbor az szegény végházat s mi tudja pusztán is akarja hagyatni, ki idejéhez s eszéhez (vagy részéhez) képest nem azért volna véle, ha eléb valamely főúrnak tányérját törölte volna. De ezzel is kedvem ellen kell Ngt busítanom; én nem gondolok véle akár hol járjanak, mert én tölem semmit sem tartanak.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 134.

583. — 1641 jul. 21. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Damasd török kézre jutott. Több falu meghódol a töröknek. Esterházy panaszai.

Predikatio alatt eresztém el Paksy János Uramat, s im most két órakor jöve ez Miskey János tegnap írt levele. Immár Ngd is hiheti, hogy igaz Damasd odaléte, és török vagyon benne, ki noha kicsiny hely de minémű nagy kár legyen, én tudom sokaknál jobban. Tovább mit miveljünk akarok érteni Ngdtól. Haec sunt initia dolorum; de többet várjunk a jó gondviselés után. Az falukot mindenütt betöltötték az törökök rémítéssel, bizon annyi falu hódúl be a mennyit nem reménlettünk volna, csak titkon is. Azon túl is félek rajta sokaknak jut . . .

U. i. Míg az jó fizetés megérkezik, meglátja Ngd, két annyi kárt is hallottunk, a mennyit az tenne. Im most jövének szintén Naszvadról afféle fizető deákok; micsodáké. Én Isten látja nem tudok mit mivelni, de tisztességes helyen minden fogyatkozásoknak okát tudom adni.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 136., eredeti sajátkezű írás.

584. — 1641 július 21. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Török hírek. Esterházy alantasainak engedetlensége. Esterházy néhány helyre segédcapatokat küld.

Az minémű hirem ez éjel jött im Nk in specie küldtem Paxi úrtól. Ezután semmi hirem nem jött volt. Ezt én meg perferáltam

vala, de N. nem hitte, sem nem írt az előtt róla, hanem ma vettem Bazinból pénteken írt levelét Nsgdnak. En azután is bőven írtam vala Nk, míg az Nk kezéhez nem ment volt; talán Posonban vette Nd, mivel érsek uram palánki tisztartásától odadirigáltam volt. Még ezt bizonyosan nem írom Ngk, minthogy Nagy János úr is úgy ír, s N. se írjon addig tovább, míg más hírrel nem értetem Ngdat; készen tartok itt lovast. De én el kezdem hinni, hogy kiszöktek belőle, s beleszállottak az törökök, mivel Bajta oly közel Damasdhoz, mint ide Nyárhid, és szemmel látott dolgot üzentek. Tegnap az Imre is, csak Isten őrzött bennünket, hogy hatalmas veszedelmet nem hozott reánk, mert ő hirem nélkül pénteken estve kimenvén, az katonában is kicsalt és az előhegyben állott be Párkánynál, s jó ideig lestek ott, ha utánna jött volna az esztergomi s párkáni had, minden népünköt az mezőn lepték volna etc. Kihez képest én mind az kettőt árestáltattam házuknál, az Ngd resolútiójáig. Ez rút dolog az mint ők mind hivatalomot s mind személyemet contemnálták, s oly vétke is mind kettőnek, hogy halált érdemelne az vitézlő törvényben. Szeödenig elment volt László is pénteken, de megint visszajött; nekem semmi hirt sem tett, mint mikor kijött is Damasdból.

Miskey István levelét is hozták ma kapunitakor; im oda küldtem Ngnak. Senkinek semmi gondja reá; én irék mindenfelé, hogy vigyázzanak magokra. Innét bizony kevés oltalmat nyujthatunk mind mezőn s mind az végházakban. Im Szeödenben küldök most gyalogokat; 25 németnek szerét nem tehettem; magyart tizet sem adhatnék. Németet 18 küldök Palatinus uk 63 gyalogjával Bakán, ith Szeödenben megépítették, sokat szolgáltatam, de azok is aratni kioszlottak, mégis 20 hattam ide behozni. Én látom és tudom az fogyatkozásokat itt, s az több végházakban is, de orvosságot nem nyujthatok nékik; mások sem cselekszik csak azt is az kire kötelesek volnának. Én semminek Nsgs Uram oka nem akarok lennem.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 134., eredeti sajátkezű írás.

585. — 1941. jul. 26. Ujvárból. Bercsényi Imre Pálffy Istvánhoz. Mentegeti magát a miatt, hogy őt Esterházy fogságba vetette.

. . . . Minden oka kegyelmes Uram, melyért reám Esterház Uram megharagut, ki miat meg is árestáltatott, ez két dologért lehetett volna: hogy kimentem egynehányad magammal és lesben

állottam, más az, hogy ezt ő Nsga hire nélkül cselekedtem. En Kglmes Uram nem az törökre való lesésre mentem egyenesen, hanem az oda alá való jószágomban minémü ispányom büntetésére, kit hivatván fel nem akart jönni hozzám; ez occasioval hallván, hogy kün volna az lopó török, egynehányad magammal állottam lesben, melyet késő volt hirrre tennem Esterház Uramnak, sőt reménlettem, hogy ő Nsga ugyan jó néven is veszi, ha szándékát az töröknek abban meggátolhatom. Volt volna módom Kegyelmes Uram, hogy egynehányat a kik más dologra kimentek az törökökben megfogtam volna, mivel csak nem messze mentek el mellettük; de én csak a csavargók eleiben állottam volt ki, soha ezt nem hívé, hogy ezért ilyen haragja görjedjen reám Esterház Uramnak, holott az előtt való nap ugyan küldve küldött ki ő Nsga bennünket ilyen dolog végett. Ebben ha vétettem Nagod kegyelmes ítéletére hagyom magamat, hogy az házi arestomból Nagod fölszabadított, és az bucsuzó leveletemet kiserzette Ngod míg élek Nagak megszolgálni ügyekezem . . .

A. I. L. V. F. 2. Fr. 133., eredeti magyar.

586. — 1641 július 27. Haditanács gróf Pálffy Istvánhoz. Öröndetes jelentés a francziák felett aratott győzelemről.

Báró Lamberg altábornagy értesítést küldött a királyhoz a Sedantól két órányira fekvő Chemericeből 1641 július 6. a francziákkal történt összeütközésről s a nagyszerű győzelemről. Leírja részletesen a támadásokat, a két ellenséges hadsereg álláspontjait. A francia gyalogság 50-nek kivételével a csatatéren maradt, részint pedig fogságba esett, ágyúik, lőszereik s pogyászuk a mieink birtokába került. A lovasságnak megmenekült részét a mieink 4 óráig üldözték s nagyobb részét levágták. A 8000 gyalogos és 2500 lovasból álló francia hadsereg teljesen tönkrement. A foglyok száma 4000 felül volt, ide nem számítva azon sok tisztet és katonát, kik herczeg Bowillonék birtokában voltak.

E heves csatában a francziák részén következő főtisztek estek el:

Pralin marquis tábornagy s lovassági tábornok, Salance gróf tábornagy.

Sense marquis, Tintinelle marquis, Linu báró, Courselle báró. Fogságba estek: Roquelaure, Persau, Uxelles marquisek, továbbá: 68 százados és kapitány, 68 hadnagy, 57 zászlótartó, 80 sergent.

A. I. L. 4. F. 8. N. 22., eredeti.

587. — 1641. Morvaország királyi tanácsa (tribunal consilii Regii) gróf Pálffy Istvánhoz a török hadi tervek hiveiről.

A tanács hirül vette, hogy Pöstyén mellett 12 ezer török táboroz s hogy vagy Ujvár vagy pedig a Fehérhegységen át Morvaországa ellen akarnak indulni. A tanács kéri Pálffyt, hogy a töröknek ezen hadi terve s kísérletéről futár által tudósítsa báró Serény Gábor hradisti kerületi kapitányt, ki a tudósítást hivatva lesz a kir. tanácscsal azonnal közölni. Két tanácsos névalírása között báró Rottal Jánosé olvasható.

A. I. L. 4. F. 8. N. IV., eredeti német.

588. — 1641 július 28. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A damasdi kapitány bora és sója. Esterházy feles költségei. A török által koholt hamis harci hírek. Bercsényi L. oka Damasd elvesztének. Esterházy nagy levelezése. Csontos-család pere.

Tegnap vettem az N. levelét; nem szükség minden részére az válasz. Elég hogy nem jól informálták Ngdat az Damasdi kapitány boráról saváról stb. Semmi bora nem volt több, csak az, ki egy hordóval; sóját is még az előtt ide hordatta volt etc.

Én Nags Uram, circumveniáltam az esztergomi deákot, bizony feles költségemmel (kiről nem egyszer irtam Nk, mennyi költségem nekem azokra, s egy pénz fizetése sem jár reá senki nem is segít) és az első levelét is Nk küldtem vala. Azután 3 levele érkezett; az egyik ezen órában; im azokat is Nsgk küldtem megértheti az dolgot; talán ezután többet hihetünk neki.

Ngdat kérem, ezen leveleket küldje Palatinus Urk is levelemmel. Ekkor Lukács elküldi, mivel ő Nsgat is erre igazítottam. Tegnap más budai emberemnek írtam, válaszom jövőn, megtudom itélnem, ha igazán írják-e az hireket. De nem jó az titkos leveleket más kezében járni.

En az Allai Béknek haraggal nem írhattam, mert ő rajta semmi nem áll, de az Kihaja Béknek, rationabiliter írtam, noha még semmi válaszom nincsen. Elég divánt tartnak vala, de csak az vége, hogy ők pusztán találták s így szállottak belé, sem meg szállották, sem ostromolták.

Ngod jóakarátja azért, ha valamely aranyat és az is megküldi az ott benvaló emberek szükségére. Ha az végbeli Úraim hireire kellene építenem, vagy azokat mind Nk küldenem,

eszét vesztenék akárkinek is; oly tövel hegygyel rémítéssel vannak; nem hiszem hogy mind a török maga ne csinálja, hogy csak pusztán hagyathatna több Palánkot is; de a Damasdiakon tanulnak.

Léván vagyon tiz a lovasokban; Bakán tiz a gyalogokban; meghagytam, hogy idejöjjenek azokkal is mit miveljünk írja meg Nd. Talán azonban Palatinus Uram is küld követet a vezérhez. Egyébiránt Budára a mennyi Ispaja jön, annyi megyen vissza; nem is értem semmi sürgölődésüket, mind az Bercsényi rabvásárja csinálta vala a zürzavart; s ha Bécsben nem furkállott volna érdemetlen voltára tiszt kérni, most Damasd nálunk volna.

— — — — —
Az Csontos atyafiak mind hárman itt lévén mostanság; eleget valék rajta, hogy atyafiságosan megalkuttassam őket; de szerét nem tehetém. Imre ír Nk, s könyörög hogy Ngd delegálná reám a dolgot, hogy ha meg nem alkudhatna, ugyan törvény szerint látathatnám meg a köztük való praetensiokat, ki amazoknak sem lehet ellenök s nem is subterfugiálhatják. Az én fiamat Nsgs Ur Jaroszlóban eleresztem; 3 hét alatt hazajön . . .

U. i. Kérem Ngodat, ha Ersek Ur ő Nsga Posonban vagyon még, ez irásomat közölje ő Nsgával is, mert nem győzőm a számtalan felé való különböző írást. Ma irok az esztergomi Béknek is, mivel későn ad választ a Kihája az damasdi dologról; darabosban irok, meglátom mit mond ő hozzá.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 137., eredeti saját kézírás.

589. — 1641 július 30. Haditanács gróf Pálffy Istvánhoz. Véleményt kér Zádori András verebélyi kapitánynak kéréséről, melyben a palánki (drégely) kapitányságért folyamodik.

A haditanács ezenkívül kérdezősködik azon hir mibenlétéről: hogy a damasdi várórség értesülvén a törököknek Damasd ellen intézendő támadásáról, nem is várva a törökök megérkezésére, a várat minden védelem nélkül elhagyta, melyet a törökök ezután szabadon elfoglaltak. Pálffynak egyúttal meghagyja, hogy ezen páratlan botrányt s ennek okait alaposan megvizsgálván, a hűtlenségben részes őrséget szigorúan büntesse meg.

Zádori András fentjelzett kéretét azzal támogatja, hogy körülbelül már ötven évig híven katonáskodik. A damasdi vár kapitányi hivatalát sok gondnal hét éven felül töltötte be, a verebélyi várban pedig már tíz év óta főkapitány.

A. I. L. 4. F. 8. N. 23., 2 eredeti latin.

590. — 1641 július 30. Ujvárból. Bercsény Imre Pálffy Istvánhoz. Esterházy Bercsényit fogsággal és perrel üldözi.

...Megérthette Ngod kegyelmes Uram előbbeni két leveleimből mi módon jártam alámenetelem miatt Esterház Urammal, ki reám fogván, hogy szánszándékkal mentem volna ki a török felingerlésére, mely miatt a mint értem exaggerálja mely nagy veszedelem történhetett volna holott szándékomban sem volt a mit O Nsga felőlem költött, hanem ispányom szófogadatlanságáért és annak büntetéséért kényszerítetvén kimenni, történet szerint lesz az ott kin való vigyázásom. Mind ezekért, mihelyt haza érkezem seregbiró által engemet ad quindenam törvényhez citáltata Ő Nsga, melylyel meg nem elégedvén, más nap régi ellenem fölgerjedett haragját ki akarta tölteni, hozzá hivatván, sok szidalmazási után, bottal veréssel, tömlöczbe való vetéssel fenyegetvén ki czokigatván nagy erős arestomban megtartóztata. Mivel ezért Kegyelemes Uram az jövő pénteken leszen az quindena, és derekas (?) készüllettel nem vagyok az Prokátor szüksége miatt, senki nem akarván Ő Nga ellen Prokátorságot itt közölünk mellettem felvállalni, kérem Nsgodat mint kegyelmes Patronus Uramat értesen Ngod tanácsával, mit kölléték cselekednem; holott két uton is kereskedik rajtam, megis büntetvén arestolván, törvényre is citolván azon egy dologért kiben semmi bünöm nincsen. Jóllehet egyébiránt kész vagyok igazságom mellett előállani; de ha Ngod parancsolja és javálja, hogy differálják továbbra, mely idő alatt én is jobban előállhassak; míg élek megügyekezem Ngnak szolgálni ez hozzám való kegyelmességét...

P. S. Mivel a mint vélém 2 Augusti elő nem állhatok, én az Ngod levele ereje mellett prorogálom a törvényt az Ngod hazajöveteléig, amint maga is parancsolja Ngod.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 134., eredeti.

592. — 1641 augusztus 1. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Bajmóczról. A maga s Pálffy István egészségi állapotáról.

...Megadá Morócz Uram az kgd levelét, kiből nem kevés szivemnek örömeivel érttettem az Kgd jobbadon való állapotját... Ertem, hogy erőtlének lennének az Kgd inai, az enyémeik pedig igen kemények, és én lágyulni kívánnám, aminthogy reménlem Istent jobban adja. Az damasdi állapot felől örömet Kgdde magával szólnék...

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 141., eredeti.

593. — 1641 augusztus 3. Nagyszombatból. Pálffy Tamás gr. Pálffy Istvánhoz.
Köszönet vett adományért.

Isten áldja meg Nagodat minden kívánta jókkal. Elvettem a Nagod nekem küldött Atlaczozt és Taffottát, amely mennyire kedves volt előttem Nagodnak ki nem mondhatom, de a Nagod kegyelmes hozzám való gratiáját és patrocíniumját Nagodnak míg élek, meg nem szolgálhatom, mint azon által az én vékony erőm szerint azon leszek, hogy mivel szolgálatimmal amelyek méltatlannak Nagod előtt, nem, csak alázatos mindennapi Istenhez való könyörgéssimmal meghálálhassam.

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 62., sajátkezű magyar.

594. — 1641 augusztus 29. Nagyszombatból. Pálffy Miklós gr. Pálffy Istvánhoz.
Új színes ruhát kér színi előadáshoz s egy szerszámos lovat.

Édes Uram Atyám jelentette vala Nagod itt Szombatban létekor, hogy a következő Septembert adván Isten érnem, a gyászt letétetvén velem, színes ruhába öltöztet. Mivel azért Septembernek tizenötödik napja tájban publica Comediánk lesz, melyben én is (a Paterek külömbet nem akarván) három Personát kell viselnem, és tisztességes színes köntösben öltöztetnem, kérem Nagodat — ha Nagod kedves jóakarátja, csináltasson akkorra valami színes köntöst, ne köllessék kölcsönös ruhában megjelenem; ha pedig Nagod azt parancsolja, hogy még tovább is gyászt viseljek, avval is igen contentus vagyok, kész lévén mindenkben a Nagod kegyes jóakarátjához alkalmaztatnom magamat. Egy szép szerszámos lóra is leszen szükségem; elhittem Nagod abból sem hágy megfogytokoznom...

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 65., sajátkezű magyar.

595. — 1641 augusztus 5. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Pozsonyból. Nyitra hírek szerint Pálffy István nem tart fizetéséhez mértén elegendő katonát Ujvárbán. P. Pál, habár ezt nem hiszi, mégis kénytelen ezt vele tudatni. A nádor egszer Pálffy Pált is hasonlóról alaptalanul megvádolta.

Az igaz szeretet és atyafiság édes Bátyám Uram reá kényserít, hogy Kgdnek tökéletes szándékomból megírjam, hogy tegnap itt nálam lévén Ujfalusy Gergely Uram a többi között — hogy szintén el akar vala tőlem bucsuzni — mondotta: hogy

Nyitra vármegyében majd közönségesen beszélük, hogy Kgdnek fizetése lévén bizonyos számú lovasra és gyalogra azokat Kgd Ujvárbán nem tartaná, kit én halván és úgy lenni a mint beszélük noha nem hiszek, mondván: hogy még azoknál is többet tartott Kgd, kivel nem is tartozott volna, mindazonáltal végére akarnék menni annak is. Azokért noha nem kételkedem, hogy csak költ dolgok ezek, s nem igazok, mert tudom, hogy Kk meg vagyon a maga népe, de ha ugyan ott vagyon-e Ujvárbán avagy sem nem tudván, kérem az Istenért Kgdet, ha ugyan ottan nem volnának, küldje oda Kgd és úgy cselekedje mint én, hogy midőn Palatinus Uram felőlem írt volna, hogy én malo exemplo aliorum jószágomra vármegyeyül imponált lovasokat és gyalogokat megtartanám, és a kivel tartoznám meg nem akarnám adni. En igazán megírtam oda fel annyira, hogy ő felségének is fülében esék, hogy Palatinus énnekem eziránt injuriát teszen, kivévén az Perceptoroktól is arról való quietanciát is, hogy éppen megadtam mindeneget és publice is a vármegyében azon perceptorok által mondtam, hogy mind magam personájától, s mind pedig az ki jószágomra esett éppen adminisztráltattam, a mint mostanis küldtem száz gyalogot Nyitrára. Kérem Kgdet édes Bátyám uram, eztet hogy írtam, vegye jó néven én tőlem. Onnan alúl Usz (?) Uram, azt írja, hogy semmi félelem nincsen ottan, hanem mindenek jó csendességben. Feleségem is Kk szolgálatját általam üzeni, és kéreti Kgdet, a minemű két leánykát küldött volt Ujvárbán Kgnek, azokat visszaküldené Malaczkára...

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 141., eredeti.

596. — 1641 augusztus 7. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A törökök Surányra ütöttek, Esterházy őrségeket állított fel. — A hadi zsákmány csekélysege. A mustrálás nagy hibái. — Pálffy embereinek s rabjainak visszaélései.

Pálffy István 1641 aug. 16. Bazinban volt, aug. 17. Pozsonyba volt visszajöendő. Pálffy Pál itt várta, hogy értekezessen vele.

Megírtam vala Ngk tegnapi napon, mint jártunk az Surányra ütött törökkel. Ott ben is 4 holt meg azon napon ebekben; sebesek is vannak. Tegnap viszont oly híreket hozták volt, hogy bucsunál ismerték 50 vagy 60 lovasnak nyomát, ki az bátorkeszi haraszt felé jött, ítélvén; hogy....onnét akarnak valamit próbálni, és lesre venni bennünket. En is száz lovast és 50 gyalogot tar-

tottam kívül készen, s messze istrázsáltattam; de azután semmi hírok nem jöve.

Palatinus Uramnak ír a Vezér Buczy Gergelytől; de fordítani tegnap Komáromban küldöttem. Nem tud semmi oly dolgot mondani, nincsen feles jövevény török most Budán. Az boszniai had hire is elolvad.

Az Uraim közakarattól — mivel egy szablyára igen szép kevés jutott volna (mert az szeödéniekkal 700-an lehettek) az hetfői nyereségből; az egyik rabot Nagy Tamásnak, másikat Bika Györgynek adák. Paripájuk mindafféle roszas 8 vagy 9 vagyon; azokat is mind Istenért akarják hiszem eldeputálni.

Amely leveleket Ngd az végekben írt, ez estve hozák meg, s ma mind elküldöttem. De bizony nékem az nem tetszik Nsgos Uram, hogy most úgy készüljenek az mustrához, és az kit soha meg nem tartanak, most fogadják, s tetszék mintha szerestől úgy megvolnának. Így ott fön azt tudják, hogy mind így megvagyunk az mint akkor mustrálunk, ki mind bűn s mind szemérem, hanem hogy rosz fizetésünk miatt való elpusztulásunk nyilvánvaló, kiki mustrálná meg úgy lélek szerint, az ki mint vagy szokott lenni vagy lehet mindenkor.

Nk elfelettem megírnom az előtt egy héttel egyik rabja Nk az kertből elszaladt, az nyitraiak közül a roszabbik mindenestől, az N. hajdui gondviseletlensége miatt tett; roszúl vigyáznak utánna, s gyakran egyik kudulni viszen az malomutczában; itt ben is házankint kodulnak sokszor; nem tudom, micsoda gondviselés vagyon reájok; azután együtt isznak az hajdukkal.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 138., eredeti saját kézírás.

597. — 1641 augusztus 14. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Esterházy Buják várában a kapitányi tisztet Chorgál Jánosra bizta ideiglenesen; Palánkon a hadnagyságot Horpácsy Orbánra. A nógrádi kapitány szigoruan megbírálja.

Az Bujáki kapitányság régen vácal tudja Nsgod, s az az hely nem lehet gondviselő nélkül, mivel mintegy istrázsahelyök az odavaló végházaknak. Igaz hogy én Chorgál János Uramat ismervén emberséges és gondviselő vitéz embernek pro interim míg másról provideálhatunk a gondviselést reábiztam volt, s bizony azulta többet is építettem vele a váron, mint szegény Kis Péter tíz esztendő alatt épített. Mivel penig kapitán uraimék s

mások is igen commendálják, s az ott való sereg ugyan kéri is tőlünk, felhivattam vala magátis, s minden állapotjában elég embernek látom reá, mivel ott is született, atya is ott való gyalog hadnagy most is, noha igen elsenyvedett vén ember, maga emberek háta meget udva — — nevelkedett catholicus ember, felesége gyermekei is ott vannak s jó értékű nemes ember.

Minthogy azért az vár mienk, Országunk törvénye, s az ő Felsége kegyelmes resolútiója szerint, minket illet azon kapitányságra az commendálás, s Palatinus Urk is megjelentvén ő Nk is tetszett. Ahhoz képest im most az ő Felsége hadakozó tanácsának is írtam róla, és commendáltam; kérem Ngdat is ugyanazon emberem által egynehány szóval recommendálja Nsgod is az hadakozó Tanácsnak. Magát azonnal visszaküldtem az hírekhez képest; én ott fen sollicitáltatom a választ.

Palánkban is Ngs Uram letették vala a Hadnagyságot; nem tudom mi okból, Bakith Péter idét mindaz Vicekapitán mindaz sereg szorgalmatosan kértenek, hogy helyére állassuk mert gyakorta kell felülniök, s mindenüvé nem mehet maga a Vicekapitán, annyival inkább, hogy most fő sincsen. Látom, hogy oly szükségük reá, mint az kenyérre, fejetlen lábak a mezőn; hanem magok is Horpácsy Orbánt kívánták s ennek is nagy kedve lévén hozzá, én helyreállatám, és be is esküttettem. Nagodat kérem erősítse ott fön is az dolgot, mert a szükségét mi látjuk jobban másoknál.

Im az nógrádi viceség is régen vacál; senki nem kéri Ezeki (vagy Ereki) Ferencz uramon kívül, azt sém állatják helyre. Amaz a főkapitány világi rossz ember; én hitemre rosszabb szolgáját egyik végházban sem tudom O Felségének annál, s el is pusztítja sokára azt a végházat; nem gondol vele senki, nem lesz en is, ilyen számáru mint most, az felesége főbségével, mind elviseli ő, de nekünk kellene gondunknak reá lenni. Nagod azért lássa, mert bizony az mellé csak olyan ember sem legyen, mint Ezeki Ferencz.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 139.

598. — 1641 augusztus 17. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Pozsonyból. Örül pozsonyi látogatásának.

Elvettem a Kegyd. levelét nagy kedvesen hogy Kegyd. bejön igen akarom, s hozza Isten kglmedet kedves egészségben. A mi a Kgd. ide az én házamhoz való jövetelét illeti, azt én Kgdtól

nagy grátiául veszem, és ugyan innen Teöreök Uramhoz menjünk kollátiora ahol Selhert Uram is leszen.

599. — 1641 augusztus 26. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Néhány végházba több lovast küldött; ilyenek: Palánk, Verebély és Surány.

A törökkel tárgyalandó békéről. A kapitányok otthon tartózkodjanak.

Alkalmas ideje, hogy Nk nem írtam, mivel mióta Palatinus Uram Ő Nsga bejött, bizony sok distractioban voltam, s nem is occuralt oly szükséges dolog, a kiről Ngdat kellett volna busítanom.

Az Budára küldött Ő Nsga követét mára várjuk; megírom Nk ha mi oly dolgot értek. Itt most ugyan jól megrakánk néppel a végházakat; hiszem Istent az ezer mezei lovas, ki fog hamar telni. Palánkban 114 lovast, Szögyénbe százat, jót küldtünk. Verebélyre, Suránban mind helyezettünk közel 200 lovast. Itt is vagy on most 609 lovasig, az érsek és Nyitra vármegye lovasi kívül. Forgách Ádám uram is 80 lovast tart itt körülöttünk.

Igazán irom Ngk, hogy nekem nagy gondom velük, de nem tehetek róla az mint lehet disciplinában tartom, és falukot is osztottunk nekik.

Várunk az budai Vezér resolútiójától az mint ő felsége ír Palatinus Urk; kell valamit Damasdról is deliberálnunk; de még ott sem jó az embereknek tudni; hanem Nk is mi tetszik az dologban én örömet veszem.

Irtam vala Nk az bujági kapitánságról nógrádi viceségről, palánki és levai hadnagyságról; semmi válaszom Ngdtól, a szükség pedig az ajtó előtt vagy on.

Nagy János Uram megkönnyebedett; im az borbélt is visszaküldte. Budára érkezett az Kapuczi, a ki a tractán fog praesideálni, s úgy értem Budáról hogy az Muszkvák igen megverték az törököt szárazon s a vizen viszont az szélvész az gallyakat igen megrontotta; mondják hogy az békeséget szeliden fogják tractálni.

Egyéb ittvaló dolgokról tud Nk Horváth Miklós Uram beszélni...

U. i. Akarnám ha Kapitán Uraimék otthon tisztjükben volnának. Vesselény Uram vagy on csak most arra az alsó végházakra gondviselőjéül; ha otthon volnának az csatázó Uraim jobban zabolában tartathatnának...

600. — 1641 augusztus 27. Regensburg. A király honvédelmi ügyben tanácsot kér Pálffy Istvántól.

A törökök az ország különböző részein nagy pusztításokat vittek véghez, fegyvertelen embereket rabságba hurczoltak. A király kénytelen volt e támadások megakadályozása végett követet küldeni a portára. A török császár a békekötés helyreállítása végett Capuci basát ígérte küldeni a portáról, ki nemsokára Budára volt érkezendő. A király felhívta Pálffy, adná tudtul: kiket vél a basával való tárgyaláshoz biztosokul küldeni, mily utasításokkal ellátandók ezek, s mily károkat vallott az ország az említett török kirohanások következtében?

A. I. L. IV. F. 2. Fr. 101., 103., 104.

601. — 1641 szeptember 5. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. — Borfogyasztás Ujvárott. A vármegyék segítik a hadsereget. A nádor Ujvárott. E vár javításai.

Most semmi oly ujságom nincs akiről Ngdnak kelletnék írnom. Mindenünnen csendességben vagyunk most az szomszédokkal, semmi nem kele az vezérnél az rabok megcserélésében. Ngk akarám értésére adnom, hogy itt a várban nem sok bora vagyon az embereknek, s az kinek vagyon is, nem akarja hat pénzen árulni, hanem most is az Profontmester és az Érsek bora foly hat-hat pénzen; Ngk is úgy kezdették borát, hanem ha Ngk kedves akarátja volna, ha most jó borokat küldene Ngd, mit hogy feles nép vagyon ben még ujig 1000 akó bora is elkelhetne Ngk, idején kellenék próvideálni róla mert az a két korcsona hat hat pénzen mind folyni fog ujig is.

Palatinus Uram ő Nga megkésik itt valameddig; az egyik kaszmátát jó rendben nem hagyja; kézzel lábbal valóban rajta van Ő Nga. Komárom és Esztergom gyaloggal is jól megsegített bennünket; írt ő Nga Posonvármegyének is, s Nyitrára maga megyen kedden az gyűlésben, ott is promoteálni fogja a dolgot; ez idén még az bástyát s az kapumellyékének másik részét, ha lehet még elakarnák végezni; noha bizony az kazamatánál igen sok munkánk vagyon. — Az én jegem Ngos Uram tegnap fogya el, kérem Ngdt Kathona Balásnak parancsolja meg, hogy míg Palatinus Uram ő Nga itt leszen addig adjon az O Nga szükségére...

A. I. L. V. F. 4. Fr. 141.

602. — 1641 szeptember 6. Dirnpurgkából Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Irja meg haladék nélkül, kiket ajánl a megürült végvázi tisztii állomásokra, és kik eltávolítandók.

En édes Bátyám Uram idejöttem Dierinprukra és ugyanitt háltam a mult éjel, a gátokat mindenütt meglátogattam és innen Istennek segítségével meg akarván indulnom Bécs felé megyek ma. Kérem annak okáért Kgdet édes Bátyám Uram, Kgd mindjárt tudósítson engem vagy maga egy lovasa által, vagy a kamara póstája által, kiket akar Kgd mindenütt a hol megholtak avagy másképen vakalni történt a végekben, azonkívül azokat is a kiket kellettnek kitenni, és másokat helyökbe tenni, úgy hogy még ma vagy holnap igen idején Bécsben kezemhez jöhessen a Kgd levele, és ő felségének megír hassam, hogy annál is inkább resolúciónk lehessen...

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 146., eredeti.

603. — 1641 szeptember 8. Marheckről. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Szemrehányással illeti, mivel nem ajánlott eddig a végházakba tiszteket.

Elvettem az Kgd levelét. Hogy Kgd édes Bátyám Uram Pálffy Miklós ruházatja és Miller halála miatt ide ki nem jöhetett; igen exeusatus Kgd. A mi peniglen az végbeli kapitányok dolgát illeti lássa Kgd én azt gondoltam, hogy az Kgd hivatalja volna az, hogy denominátna arra való embereket, kik in vacantias substituáltatnának és a kik érdemetlenek azok helyében is mások ordináltatnának, hogy annál inkább informáltatván én is ő felségét felőle tudósíthattam volna; de ha Kgd nem akarja, lássa Kgd minémű autoritására leszen Kgdnek, ha mások fognak denominálni arra való embereket, melyet Kgd advertálván senkire másra ne vessen hanem magára. En Isten egészségemet adván minden tehetségemmel azon leszek, hogy szerdán Posonban mehessek, és akkor Kgmeddel többekről beszélgethessek. Partinger Úr tegnap reggel hét óra tájban érkezék hozzám, és csak félóráig tartóztattam mind posta-chedulat szörzöttem neki, s mind gróf Trautmannsdorf s mind Slik és Pucher Uraiméknak írtam, gondoltam vala azért, hogy Kgd előbb és idejébben küldi, és ugyan póstán is mentek fel.

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 147., eredeti.

604. — 1641 szeptember 7. Gr. Pálffy Pál Ferdinánd királyhoz. Forgách Ádám-mal való tárgyalásról s a bányavárosok katonaságának fizetéséről.

A királynak múlt hó 17. s 30. kelt leveleit megkapta. Ezeknek tartalmát a király jövedelmeinek csorbítása nélkül ügyekezni fog végrehajtani.

Forgách Ádám-mal — betegsége miatt még nem lehetett tárgyalni. Majd Nagyszombatba fog vele Selhart úr társaságában tárgyalni, s ennek eredményéről a királyt értesíteni.

Pálffy Pál is ekkor nagyon betegeskedett; se nem állhatott, se nem járhatott, de ennek daczára ígerte: hogy a bányavárosi fizetések behajtása végett útra fog kelni a királyi biztosokkal. A király nem fog jövedelmében károsodni, ha egy hónapra fog fizetést s két hónapra posztót szolgáltatni, és pedig hat hónapon át. Kéri ezen ajánlatát helybenhagyatni, máskülönben tart tőle, hogy a királyi tekintélyen könnyen csorba eshetnék s a biztosok kellemetlenséget szenvednének.

Pálffy javaslata semmi nehézséggel sem fog jární, mivel-hogy posztó készletben van, s a felség is a katonáknak évenként hat hónapra való fizetést ígért, mit ők mostanában sürgetnek is.

A. I. L. V. F. 7. Fr. 19., latin fogalmazvány.

605. — 1641 szeptember 19. Hadi tanács gróf Pálffy Istvánhoz a bujáki kapitányság ügyében.

Czorgaly v. Chorgâl János kérte a hadi tanácsot, hogy őt a megüresedett bujáki kapitányságra kinevezze. Evégből gróf Esterházy ujjvári viczegenerális közbenjárását kérte, ki őt ugyancsak ajánlotta is. A hadi tanács nem ismervén Czorgalyt, Pálffytól kér róla jellemzést.

A. I. L. V. F. 7. Fr. 19. N. 24., eredeti latin.

606. — 1641 szeptember 11. Nagyszombatból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz: Forgáchra vár, s Pozsonyba készül.

Az Kgd jámbor szolgája nekem megadá a Kgd levelét, mit írjon Kgd megértettem, és noha édes Bátyám Uram szeretettel elmennék a Kgd szolgálatjára, de mivel ma estvére Pozsonyban kelletik mennem, itt Porgách Uramat elvárom 8 óráig, ha addig nem jön én tovább nem várom, hanem menten megyek Pozsonyba.

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 149., eredeti.

607. — 1641 szeptember 11. Zempczről. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Bazinba.
Meghivja Pozsonyba vagy Stomfára.

...Szeretettel elmentem volna a Kgd szolgálatjára, de látja Isten levének magamnak derekas dolgaim, és az Urak is, kik velem vannak igen sietnek. Azért edes Bátyám Uram holnap reggel elvárom Kgedet Posonban, s ha Kgd pedig 9 óráig el nem érkezik, mink onnét elmegyünk, mert ebeden Stomfán akarunk lennünk...

P. S. Ha Kgd Stomfára megalázván magát jönne, igen nagy grátiával venném Kgdtől édes Bátyám Uram. En ma tíz óráig minden dolgomat elvégeztem Forgách Urammal és azután indultam onnéd el.

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 148.

608. — 1641 szeptember 11. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Ennek egészségi állapota. A nádor Semtére megy. A törökök felégették Damasdot. Száz magyar lovas a törökökre támad Irsaszegegnél.

Tegnap vettem az Ngd levelét, és örömet is értem az N jobb egészségét. Isten ugyan gyógyítsa meg is Ngdat. Irhatom Nk, hogy tegnap az török Damasdot többől kiégette. Palatinus Uram Ő Nga Ersek Úrral való szembenléteért, most mene Semtére; pénteken ismég visszajön. Az Vezér Csauzza tegnap Szeödenben hálván, igen idején ment be Esztergomban, s mindjárt meggyújtották Damasdot.

Az végbeli Uraim mint egy száz lóval holnap egy hete Irsaszegegnél jó pesti törököket vertek fel; azokat repetalta a kiket elfogtak mind most, s mind az más úttal a Fülekiek. Im ő Nsga is elküldte most Palánkban s Gyarmatban, hogy eszeszedjék a rabokat, s ha a minap elrablott szegénységet mind visszaadja a vezér, ezek is meg lesznek adva, ha valamint elé kerengethetnék, de amint hallom sokfelé csavarottak vélők. Meglássuk a Vezér is mint resolválja magát, mert a Csauz ezzel biztatott bennünket. Tíz elevent fogtak hiszem; némely többnek is mondja; 5 vagy 6 vágta le...

A. I. L. V. F. 4. Fr. 142., eredeti saját kézírás.

609. — 1641 szeptember 14. Bécsből Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Megdorgálja amiatt, hogy késedelmeskedik a kinevezendő kapitányok ajánlása- s kijelölésével.

...Partinger Úr Ratisbonából visszajöven énnekem gróf Trautmannsdorf Uramtól O Nagyságától és gróf Schlik Uramtól is két rendbeli levelet hozott, akikben egyebet nem írnak, hanem hogy későn jártuk, ha Kgd úgy maturáltatta volna oda fel való küldését — amint én megírtam vala Kgnk, kihez képest tartok attól, hogy más dologban is járjuk hasonlóképen. Írtam Kgk egynehányszor emiat, hogy denomináltatná az Kapitányokat Kgd, de csak ekkoráig hallgatásba vette; kétségtelenül pedig ha továbbra halaszt Kgd kedve ellen is ha megneheztelnek másoktól, Kgd senkinek, hanem tulajdon magának tulajdonítsa. Bizony magam is bánom, hogy jóakaróinak szavat nem fogadván, késedelmes voltának mindenben hátramaradást szerez Kgd magának...

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 151., eredeti.

610. — 1641 szeptember 15. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Tekenős békákat kér. Kapitányok kineveztetése.

...A mint ennek előtte is kértem, hogy mentül több tekenős békának szerét tétethetné Kgd, énnekem megküldené, azért most is szeretettel kérem Kgdet, legyen azon, hogy valami ezernek szerét tevén, énnekem mentül hamaréb szolgáltaassa Kgd, ki meg-szolgálom Kk. Az denominálando kapitányoknak specificatióját is kezemhez küldje Kgd mindjárt, kérem Kgldet...

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 150., eredeti.

611. — 1641 szeptember 16. Hadi tanács gróf Pálffy Istvánhoz a török és magyar hadak közötti összeütközések megszüntetéséről.

A király a török sultánhoz küldött s a portáról már visszavért követe által a sultánnal abban megegyezett: hogy a török és magyar katonaság között uralkodó kölcsönös támadások s vérengzések megszüntetése okáért Capitschi első basa s a király biztosa vezetése alatt egy bizottság alakuljon, mely az említett ellenséges támadásokat megvizsgálni s kiegyenlíteni hivatva lesz, hogy ezután mind a két fél békességben legyen.

612. — 1641 szeptember 16. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz.
A nádor közreműködik Ujvár építésénél. — Borfogyasztás. Bory Mihály.

...az épülethez igen szorgalmasan vigyáz Palatinus ő Nga; fizet más hóra is az katonáknak. Az Ngod korcsomája jól kel, s a komáromiak is készek 6 pénzre elég bort ide hordani. Ngod lássa, de az én ítéletem szerint, talán másra kelljene bizni az drágaság fizetést az Várban. Semmi hirt Nk nem írhatok, hanem a szegény Bory Mihály most jöve ki egy pénz nélkül; egy szegény pribék legény hozta ki...

A. I. L. V. F. 4. Fr. 143., eredeti saját kézírás.

613. — 1641 szeptember 17. Nagy-Lévárdról. Kollonich Henrik Károly Pálffy Istvánhoz. Örvend ígért látogatásának.

Kollonich fivéreiivel együtt örömmel értesült, hogy Pálffy őket meglátogatni kívánja. Mindnyájan nagy örömmel fogják őt várni.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 135.

614. — 1641 szeptember 23. Juházmajorból. Gróf Pálffy János sürgeti pénzbeli követelését Pálffy István gróftól.

Pálffy János eleget «mesterkedett és törődött», hogy ne legyen alkalmatlan Pálffy Istvánnál, ezért megkérte közbenjáróul Morócz Farkast, ki Pálffy Istvánnak bizalmas embere volt, hogy jelentést tegyen Pálffy János nagy szükségleteiről s káirairól. — Most Ocsay Mihályt és Widmann Ferdinánd tiszteit küldte Pálffy Istvánhoz, hogy a nekik kézbesített irásokkal állapítsák meg Pálffy István tartozását, melyet ez nem tart oly nagynak, mint Pálffy János, ki keservében bűnnek nevezi Pálffy István fizetési halogatását, megemlítvén, hogy hitelezői már malmát is lefoglalták.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 65., sajátkezű magyar.

615. — 1641 szeptember 26. Marhekről. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. — Vendégei miatt nem látogathatja meg.

Nem kevés szivem szomorúságával értém édes Bátyám Uram az Kgd nyavalyás állapotját, s kívánom Istentől Kgd jobbulását...
Isten látja, szeretettel bemennék a Kgd látogatására és szol-

gálatjára de fő urak vendégim érkezvén nem mehetek, úgy mint az lottaringiai herczeg főkomornikja Markesz de Gran Grayer Úr, és az őrebbik fon Goes, mindazonáltal azon leszek, hogy Kglmedet meglátogassam.

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 152., eredeti.

616. — 1641 szeptember 29. Ujvárból. Esterházy Pál gr. Pálffy Istvánhoz. — A nádor budai küldöttjei. Esterházy a pöstényi fürdőbe kíván menni. Esterházy Buják vár birtokosa. A bujáki kapitányság.

...Tegnap ereszte Budára Palatinus Úr ő nga Nemay István urt Bátorkeszi Ferenczczel, mi véggel járnak meglássuk, kiváltképen az rabok megcserélése forog fön. — Maga Palatinus Úr tegnap ebéd után mene el, s szerdán Kis-Mártonban indul, itt hagyván gyalogit és lovasit jobb részént. Ngk akarék ilyen dologról írnom; ez tavasszal elmulatám a hévizet, s igan érzem kinomat, mert a ballábamban fön nagy fájdalmat érzek, s nem is tudom mi nyavalya. Palatinus Uram is tanácsla a pösténi hévizet. Ha Ngod itélné, hogy még három hétig alá nem jönnének a fizetéssel, az atyámfiával együtt két heti fürdésre elmennék a N. engedelmeből, hiszem addig Zádori Úr itt resideálhatna míg Isten Ngdat behozza.

U. i. Szintén most hozák az köbölkutiak az N. levelét; az Lippay Uram kívánságára gondom Nsgs Úr, s törvéynapot is hagytam benne. Kérem Ngdat ez levelemet mindjárt jutassa Tronda András Úr kezéhez Bécsben, és kérem azon is Ndat commendálja N. Csorgal Janos Úrt az Bujáki kapitányságra, kiről azelőtt is írtam vala Nk, és a hadakozó Tanácsnak is; érdemes ember, s mivel már mind magamé Bujak vára, engemet is illet az kapitány commendálása.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 144., eredeti saját kézírás.

617. — 1641 október 4. Ujvárból. Esterházy Pál gr. Pálffy Istvánhoz. — A hadi fizetés késedelme. A török kirohanásai. Kunaczo hadnagynak ajánlja. Egy török ifjúról.

Keöreösi Péter megjöve Nsgs Uram, de semmi választ az én levelemre Ngtól nem hozott, kire kérem Ndt ne feledkezzék írni, mert nekem is gondot kely egészségemre viselnem. Az fizetés hire ismeg elolvada; csak az sok terminus hagyás az biztatás; elunom a szegény végbeliek tudakozódását, s nem is tudok semmit

nekik írnom. Bizony igen kedvetlenek is a 30 hó eltölte után a 6 hó pénz fizetéssel való biztatás után, és sokan is hányják a minden esztendőbeli hat hó fizetésre való assecuratiót, s én senkit menteni nem tudok, mert mi magunkra is vetnek ennyit, mint másokra a vitézlő nép, mintha ugyan semmi gondunk nem volna rájuk, hogy senki nem is sollicitálja.

Azonban az e griek igen csatáznak az Putnokiakat lesre vevén, 11 elvittek bennök, és 4 levágtak. Azelőtt megent az Onodiakat vették ki; azokban 17 vittek el, 5 vágtak le. Nyilván mondják azok, hogy ő velük nincsen békesség, kit megírek az Vezér kihájának, és az mi ot benlevő embereinknek is.

Im Kunacz István Uram megyen Ngd után; megvált az Ersek Uram szolgálatjától, maga megbeszélheti állapotját Ngdnek. Egy hadnagyhelyre bátor N. szolgálai közé megfogadná, jó vitéz legény; szükséges is volna ha 150 lovas elejben két bizonyos hadnagya is volna Nk...

U. i. Egy ifjú legényke is jöve Nags Uram Esztergomból, ki tiszta török fi; még meg sem keresztülték, s nem jó itt közel ez ilyent tartani. Im Kovács István Úrtól odaküldtem Nhoz; talán jobb messze adni az roszt; Pálffy Pál Urk, vagy az kinek Nsgod gondolja.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 145., eredeti saját kézírás.

618. — 1641 október 5. Köpcsényből. Lysthy János Kristóf gróf Pálffy Istvánhoz. Pálffy felüldülése. Almásy Tamás Lysthynek tisztje.

Ngodat mint jóakaró Patronus Uramat akarám az kis írássommal megtalálnom; és mivel értettem, hogy az Úr Isten Ngodat beteg ágyából megkönnyítette szívem szerint örülök rajta és kívánom, hogy az Úr Isten Ngodnak előbbeni jó egészségét adja meg bőségesen. Ngodnak küldtem valami apró madarakat; adja az Úr Isten jó egészséggel elkölteni Ngodnak Izentem Ngodnak jámbor szolgálmtól Almásy János uramtól szóval is; kérem Ngodat az mit mond, helyt adjon Ngod szavának

A. I. L. V. F. 4. Fr. 146., eredeti saját kézírás.

619. — 1641 október 5. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Esterházy a pöstyéni fürdőbe készül. Némayak Budáról jöttek. Török levelek fordítása.

Tegnap Dallos Úr praesentálá az Ngod 2 praesentis írt levelét Megszolgálom azért Ngodnak, hogy licentiát adott

az elmehetésemre, de a mint eszembe veszem, még egy hét belé-
telik, míg ismét elindulhatok, és Galántán is lenne késedelmem,
kiért mégis várátok, s az idő megtanít, noha bizony igen rosszul
vagyok a ballábammal, kit senki nem tud mi lehet. Most jövének
meg Némay István uramék Budáról a török leveleket Komárom-
ban küldém megfordítani A török még sem állhatja a kap-
kodást, és hódolatlan helyekre az irogatást. Sok dolog, a mennyi
falu behódolt titkon

A. I. L. V. F. 4. Fr. 148., eredeti saját kézírás.

620. — 1641 október 5. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Örül, hogy
Pálffy István vígan mulatott több úrral.

Elvettem a Kgd levelét édes Bátyám Uram mit írjon Kgd
megértettem, hogy Kgd egészségesebben az Urakkal vígan lakott;
igen örülök rajta, s kívánom Istentől, hogy sok esztendeig nagy
jó egészségben vígan lakozhassék. Én Istennek segítségéből hetfőn
amint tegnapis megírtam Kgdk Selhart Urammal minden bizony-
nyal Posonban leszek s ha Kgd addig megvárand a Kgd szolgál-
latára mennem kész leszek. Feleségem és a kisasszonyok velem
együtt Kdnek ajánlják sok szolgálatjukat

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 153., eredeti.

621. — 1641 október 6. Marcheggről. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Pozsonyba.
Holnap ebédre fog jönni.

Az Kgd jámbor szolgája megadá a Kgd levelét mit írjon
Kgd megértettem, és mivel Kgd parancsolja, hogy Kgdnél legyünk
holnap ebéden, szeretettel megcselekeszszük és a Kgld szolgál-
tára elmegyünk, mind Selhart urammal együtt; elhittem, hogy
Forgách Ádám uram is elérkezik akkorra

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 154., eredeti.

622. — 1641 október 7. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz.
A törökök álnoksága. Nagy Tamás rabjai. Ujvár építkezése. A bujáki kapitányi
hivatal.

Ngodnak akarám értesére adnom: hogy Budáról megjöttek
a mi embereink reggel szombaton; Palatinus Uramnak minémű
levelet küldtek, im megküldtem O Ngának, s az Póstamesterre
biztam.

Ugyanazon törökök most is ezek az ebek, igen urgeálják a békeségtractálást, hogy még az tél előtt lenne. A rabok megcserélésében cavillálnak s örömet meg is csinálnak bennünket, s immár is azt hirdetik: hogy sok törökké lett bennök, az olyant ki nem adhatják.

Nyavalyás Nagy Tamás Uram is megsarczolt 3000 tallérban és öt rabban; nem tudom mint fogja szerét tenni; vagyon azért jó két rabja azokhoz ha bizhatik.

Az ittvaló épületünkben igen nagy akadékot téssen Ngs Uram az sok eső. Egyébiránt ha az idő szolgál vala, el kellett volna az egy bástyát végezni, és az kapu felől való két kordinát. Az én hévizben való menetelem felől Ngnk nem tudok bizonyost írnia, s még e héten várakozom s ha vélném, hogy a mustrára két hétre visszajöhetnék, elmennék ezen ez nap

U. i. Nk immár kétszer is írtam az Bujáki Kapitányságról, s még sem resolvála magát Ngd s kérem is Ngdat commendálja azt a Czorgál Jánost. Elhigye Ngod én sem commendálnám Ngk, ha elegendő embernek meg nem ismertem volna hozzá.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 147., eredeti.

623. — 1641 október 11. Marcheggről. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. A kancellár Stomfán volt. Teőreös Mártont jóakarátába ajánlja.

Én tegnap Pozsonyból el innen azt remélettem vala, hogy ugyan tegnap Bécsben lehessek; de Cancellár Uram érkezvén hozzám Stomfára s ugyanott maradván s ma is ebédén nálam lévén, ennél tovább nem mehettem, mindazonáltal azért holnap Isten életemet halasztván idején Bécsben akarok lennem, és a Kgd szolgálját mindjárt expediálnom, kihez képest kérem Kgdet megbocsásson Kgd, hogy addig kellett neki ottfönn késni. Megszolgálom Kgk hogy az én kívánságomra volt respectusa, és kérem azon is Kgdet édes Bátyám Uram hogy az minémű jóakaratiát Kgd mutatta Teőreös Uramhoz Gurabnak Seőrénytől való kiváltására, valami oly emberek szavára se vonja meg ezután is, melyet mint velem együtt Kgk meg ügyekezik szolgálni

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 155., eredeti.

624. — 1641 október 20. Komáromból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Ujvárba. Komáromba ment a katonaságot mustrálni és kifizetni.

. . . . Kgdnek édes Bátyám Uram adhatom tudtára, hogy én Isten segítségéből ma tizenkét órákor ide érkeztem Komáromban,

az utitársaimnak nagyobb részét Zentmártonban küldvén; Funtner Uram velem vagyok, a ki Kdnek szolgálatját ajánlja. Még tegnap jöttem volna ide, de a nagy szél és eső miatt nem biztathattak, hogy sajkán induljak. Reménlem, hogy holnap megmustráltatom a népet, megis fizethetek őket. Kgdet nagy szeretettel kérem adja tudtomra, mi karban legyen az odavaló állapot; ha tudnám hogy inhaereálván előbeli szándékokhoz és ne resolválnak magokat, a mint egymással conferáltunk én csak innét is Bécs felé utamat rendelem.

P. S. Szintén hogy a levelemet el akarok vala küldenem Kk, superveniált az Esterház Pál Uram levele, kit im in specie oda küldök Kk, s mit feleltem is reá, megérti Kgd, bepecsételvén adja meg neki Kgd és az ő Kgme levelét énnekem vissza küldje Kgd

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 156., eredeti.

625. — 1641 november 8. Kékkőről. Balassa Ferencz Pálffy Istvánhoz. Balassa kéri Gyarmat várának főkapitányságát.

Gyarmati főkapitány Uram absentiaja mely nagy fogyatkozására legyen az helynek, ez ott való vitézeknek, hazánknek is nagy kárára, nyilván jól tudhatja Ngod; tudom az is jut Ngdnak jól eszében, hogy Ngod hozzám való jó akaratjából kezdettem vala solliciálni ő föl. tali cum conditione: ha Kéry uram elhagyja — vagyon is assecuratióm ő felségétől, pecsétje alatt, hogy ő felsége másnak nem adja, mihelen elhagyná Kéry Uram Ngodnak eminapi-ban is mutattam, kérvén azon, hogy Ngd azon régi ajánlott jó-akaratját mutatná hozzám. Mivel ő fölsége országgyűlésében az országot is felőle assecurált, úgy értettem Palatinus Uramtól O Nagától is magátúl Kéry Uramtól is, hogy tovább nem viseli az kapitányságot. Kérem most is Ngodat mint jóakaró Uramat, fautoromat tekintvén azt, hogy én mint sajátomat építem, magam költséggel is a mennyire lehet; vitézlő néppel is többitem kiből mind ő felsége s mind hazánk oltalmára való haszon leszen. Most is méltóztassék azon jóakarátját hozzám mutatni kérem Ngodat. Mivel Questenberg Uram énnekem csak azt mondta: hogy már nem kell azt Bellicumnál sollicitálni, lévén felőle már megmásolhatatlan decretuma ő Felségénél. Az hogy már csak Ngodtól kell várni mint rendeli tovább Nsgod az dolgot. Kérem alázatosan azon Nagodat engemet tudósítson minden módon felőle mentül hamarébb

U. I. Ha N. kegyes patrocíniumja ahhoz accedál, nem leszek se hazámnak se N. haszontalan szolgája. Az hely is jobb épülettel s több vitélő renddel megerősítettik: azon leszek,

A. I. L. V. F. 2. Fr. 136., eredeti. — Balassa az utóiratot sajátkezüleg írta.

626. — 1641 november 13. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Sajnálkozik betegségére felett s kíméletet ajánl. Keliót instructióval küldte.

Az Kgd 11 praes. Pozsonyból írt levelét vettem, melynek continentiait megértvén szívem fájdalomával hallottam Kgd betegeskedését. Azokért Istenért is kérem Kgdet amputálja magát, és gondot viseljen maga egészségére Kgd, hogy mindnyájan örülhessünk rajta. Én a hol kívántatik Kgd ide való nem eljöveteleiről excusalom Kgdet jó szívvel. Kelió Pál uramat is micsoda instructióval bocsátottam legyen Kgdhez szóval Kgdnek megmondhatja.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 159., eredeti.

627. — 1641 november 13. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz, Pálffy Miklós nevelője ügyében.

. Kelió Pál nálam lévén, jelenté öcsém Uram Pálffy Miklós állapotját, és mivel Kgd is magát későn resolválta, hivatam vala póstán hozzám, hogy alámentem volt a végek fizetésére Marhekre és onnét Pozsonyban vivén magammal egy emberséges embert, kit ő Kgk praefectusát meg akartam fogadnom, és noha az fizetése sokra ment volna, ugyan nem gondoltam volna azzal, de későn találtam járnom, mivel Vertembergh uram — ki a II Ferdinándnál főkanczellár volt és az ifjú Lebli fogadták meg. Azért az én opinióm az volna édes Bátyám Uram, ha Kgdnek is úgy tetszenék, hogy addig minthogy az tanuságnak ideje ben vagyon, küldene Kgd Szombatba s vele Kély Pál Uramat, és írja meg Kgd ő Kgk, hogy úgy respectálja amint az előtt s még jobban, és ha Kgdk tetszik im én is írtam ő Kgk. Kgd küldje meg ő Kgk s ha nem — szaggassa el Kgd. Én azon leszek, hogy mentül hamaréb leg alkalmatosságot szerezzek és hoffmestert

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 160., eredeti.

628. — 1641 december 1. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Esterháznak Pöstyén nem használt. A mezei hadak oszladoznak. Oláh kompánia.

Én Ngs Uram csak haszontalanul fürödém Pösténben. Az elmúlt kedden jövék haza. Dallos Uram megolvasá Zádori Urk írt Ngd levelét, s én is megírák Muzták basának, hogy már a N. megjövetelére várakozzék és készen legyen. Zádori Uram hazament. A mezei hadaknak úgy látom ő felsége tovább nem akar fizetni; némelyek hava kitöltének már 12 napja is vagy, s nem tudom mint biztatni őket. Palatinus Uram sem ír semmit rólok, hanem némelyek eloszlanak, némelyeknek még egy hétig kell szolgálniok. Az oláh companiát is egy hétre kvártérokba eresztém; lássa Palatinus Uram ő Nga, mint accomodálja őket; oda küldötték; a rab lengyeleket is közébkben adtam Nagy Tamás is kijött Budáról; Szeödénben hált, ma idejön

A. I. L. V. F. 4. Fr. 149., eredeti saját kézírás.

629. — 1641 december 4. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Czepke Musztafát levágták. A törökök Tatában kívánnak egyezkedni.

A Dunán túl Tata felé levágták valami rábakeözi legények Czepke muztafáth másod magával; kilázdattak volt az törökök utánok, de nem érték közel is őket Az fa felette szűk nálunk, egy talléron s följebb is veszek magam is egy szekérfát.

Az Budára járt követek visszamentek; a törökök Tatában kívánják a tracta helyét; s bizony alkalmasabb is volna mind Szeónnél s mind Komáromnál

A. I. L. V. F. IV. Fr. 150., eredeti saját kézírás.

630. — 1641 december 6. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Gombkeöteő János kártérítés czimén megtámadja Szinta falut s megverekszik a törökökkel.

. Most ilyen dolgot írhatok Nk; hogy nékem és Gombkeöteő Jánosnak volt egy Szinta nevű falunk Csongrád vármegyében, az ki 3 esztendőbeli adóját gáltatta s magok is följártak; hanem taval elhagyták az hódulást, és ez sem jöttek fel, sem adójukat fel nem küldték, noha sokszor írt reájok Gombkeöteő János, és bizonyos embert is küldött hozzájuk, de

csak elsüketlették, s választ sem adtak. Sőt az ki nagyobb, mikor Prágában volt, az feleségétől magok kezességén, két rabját vitték ki, s ez mai napig is oda mind sarczok, s mind az rabok. Azért engemet kért volt ez nyáron, hogy ellenem ne legyen, elhozat az lovaikban vagy magokban lopva és megfizettet magának mind adójokról s mindaz rabokért. Én úgy engedtem meg, hogy eléb tudtokra adja, megfenyegeesse őket (kit ő a mint irám Ngk megis cselekedett), s ha nem fogadják aláküldhet egynehány legényt lopva, csak meglássa, hogy kár ne essék a legényekben. Ő csak mostanság küldött alá, hogy az Commisariusok oda voltak, s egymáshoz képest 75 lovas verekedett egyben, s reámentek a falura, s egynehányat elragadtak az ráczokban. A szabadkai török rajtok lett, s nem lehetett egyéb benne, meg kellett harcolniok vélek, s azokat bizony — igen megabárlották, az aga is fiastól ott vezett. Azután meg a Szolnokiak mentek utánnok s elérvén őket azokban is tízig vágtak le, s ezekben Isten jó voltából csak egy sem vezett el, s elhozták a jobbágyokat is.

Ezeket azért irám igazán és longa serie meg Ngk, hogy ha valamint Cancellarius Uramat vagy Questenperg Urt az vezér megtalálná róla tudják és értsék a dolgot, s ehhez képest informálják az vezért.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 151., eredeti sajátkezű írás.

631. — 1641 november 18. Haditanács gróf Pálffy Istvánhoz Léva várának kapitányáról.

A király gróf Csáky Lászlót Pápa főkapitányává nevezte ki. Miután e gróf Lévának tulajdonosa, Léva várának kapitányává gróf Csáky Lászlónak fiát, Zsigmondot nevezi ki, de ennek nagykorúságáig a vár élére mint helyettest Lipthay Györgyöt alkapitányi rangban állítja. Pálffy gondoskodjék Lipthaynak szokásos beiktatásáról.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 70., eredeti.

632. — 1641 november 20. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy István egészsége. Gocs levele.

. Kérem Kgdet édes Bátyám Uram, tudósítson Kglde engem maga egészsége felől. Én Istennek segítségével itt elvégezvén a Consiliumot azon leszek, hogy Kgdet meglátogassam. Kocs Uram írt Kgk egy levelet; kérte Kglmedet adjon választot Kgd neki

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 161., eredeti.

633. — 1641 december 2. Zuháról. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz a czipferi templom megáldásáról.

Pálffy János Nagyszombatba ment pénteken az Érsek úr O Ngához, ki a czipferi egyház szentelését december 15-ére határozta el. Pálffy János kéri Pálffy Istvánt, hogy édesanyjával együtt jöjjenek a templom szentelésére, mely alkalomból ebédre is meghívja. A szentséges pápa a templom építéséért szép indulgentiákat adott és «pedig teljes bucsút adott arra az egyházra».

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 67., sajátkezű magyar.

634. — 1641 december 13. Gyarmat várának kapitánysága.

A haditanács 1642 február 10-én értesítette Pálffy Istvánt, hogy a király Kéry János lemondása után Gyarmath kapitányává Esterházy Ferenczet nevezte ki 1641 december 13-án.

A. I. L. 4. F. 8. Fr. 72., eredeti.

635. — 1641 december 13. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A nádor sokat áldozott a katonaság eltartására. A katonaság létszáma. Forgách Ádám vonakodik a katonaság fentartásához közreműködni. A katonaság mostoha helyzete. Három nógrádi hajdu vitézsége. Esterházy fiát a gyarmati kapitányságra ajánlja.

Ngs Uram, az mely levelet N. Posonból 5 praes. írt megtudta volt Koczi György, kihez képest noha már egy holnapja is volt némely Companiának az mezei hadakban kitöltének havának meg is tartóztattam, ha valahonnét valami parancsolat jöne rólok: de Palatinus Úram Ő Nsga magára fizetésüket nem vette, s az kit reájok adtak volt sok száz frntjával toldván, és maga udvara lovasit s német magyar gyalogit sok ideig itt tartván, én nem tudom mennyi költségében állott O Nk, s nem csudálom, ha tovább nem akarta magán viselni. Én az Ngd írásához képest, mindennyi difficultásokban is mégis eszevertem benne, s az oláhok 150 lóval Aradi Bálint 100 lóval meg vannak; Nagy Ballabás és Nyreő Gergely is száz-száz lóval meglettek volna harmad nap alatt, s Cancellarius Uram írása szerint, csak 300 válogatott jó lovast kívánván annak mingiárth szerét tehetnénk.

De én megírtam vala Forgách Ádám Uramnak az N. levele continentiaját, s azt is, a mit Cancellarius Ur leveléből láttam; de tegnap ő kege nekem az írja, hogy sem hite sem tanácsa a dologban, soha magára sem veszi gondviselésüket; megtanulta

mennyi bűm volt nékem miattok, nem egyelette magát abban. Az nála levő maradék pénzt is — hogy Bécsben küldi szolgálótól — írja, és hogy onnét semmihez nem bizhatni. Ez okon, hogy sem én reám legyen nagy panasz, s hazugsággal is tartsam az vitélő népet, én Nags Uram egy hadnagyot sem biztattam, lássa ha kitekereg s az is mi mellett, mert a vármegyék is megunták s nem is akarnak semmivel lenni. Az eszegyült legény pedig ingyen quartér, s ahhoz fizetést is kíván. Akarnám bizony valaki más venné most, vagy vette volna ezelőtt is magára egy feüllér fizetés nélkül gondviselésüket; én sem számárkodhatom velök. Muzták basa semmit Ngs Úr nem ira, talán ezután az vizekkel fogja magát menteni; ma is irék neki. Daniel uram bátyámat Szunyogh Gáspár urammal tegnap eresztém Komáromban, ott vannak az több Commissariusok is, de még magok sem tudják, hol lészen és mikor kezdődik az tracta

Vasárnap az Nográdiakat ki akarták lesre venni; 3 hajdu kívül lévén, derekas emberséget cselekedtek. 25 lovas török volt rajtok; egy fa mellé vévén magokat, csak seb sem esett rajtok; egy lövöldözött csak az törökre, az kettő készen tartotta puskáját. Kettő megholt bennök, 2 sebes; négyszer lőtt s mindenszer megtalált bennök; szégyen valva mentek el. Az derék leszek (?) az kapitány rétén volt; hogyha kimentek volna a várból, kün rekesztették volna őket

U. i. Nsgs Uram! Az én fiam úgy látom ha meg nem telepítem, nem marad meg itt mellettem. Más országban is elügyekeznek; úgy itéli, hogy némelyekhez képest ő is meritált im már ő felségénél. Ngdat akarta requirálni; de én tőlem is s Nagodtól is tartott, megjelentvén Palatinus Uramnak szándékát. Kéry Uram elbucsuzván az gyarmati tisztól, őtet commendálta Palatinus Uram helyében ő felségének. Ngdat bizodalmasan kérem, ne legyen ellene Ngdnak, sőt ha Ngd elejében megyen dolga, mutassa minden jó gratiáját hozzá. Ez is immár kikelt az gyermekségből, szolgálatra ügyekezik. Minthogy az bujáki jószágom közel Gyarmathoz megis eltartaná jó módon. Nk velem együtt meg szolgálja az Ngd jóakaratiját. Nadányi Uram contentus lenne az Palánki tiszttel.

636. — 1641 december 15. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Intézkedik a katonaság összetartására. Forgách Ádám ehhez nem akar hozzájárulni. A katonaság fizetetlensége és szegényes viszonyai.

Az Ngd szerdán írt levelét ez estve vettem. Az mezei katonákról így informálhatom Ndat. Vagyon 5 hete, hogy szorgalmazom fizetésüket; sehonnét semmi bizonyost nem értvén felőle, s nem is tudván mivel őket biztatnom, s az vármegyék is gyakran panaszokkal busítván eloszlottak volt; hanem az Oláh Compania, s Arady Bálint száz lovasát, falukra eresztettem volt, hogy eléb élődjenek, s azok most is megvannak 200 lóval. Az minapi Nagd írásához képest én viszont mindjárt írtam vala az hadnagyoknak: Nagy Ballabásnak, Nyreő Gergelynek, Piber Ferencznek, hogy ismég gyűjtsék össze az katonákat, annyival inkább, hogy Cancellarius Uram is írta, mivel Forgách Ádám Urnál 4 ezer forintot deputáltak fizetésükre és immár voltak 4 százan. De én Forgách Urk írván róla, az Ngd és Cancellarius Ur írása szerint, azt írja: hogy se hire se tanácsa benne s magára sem veszi gondviselésüket, és az pénzt is felküldte; onnét semmit sem várjunk. Ehez képest én sem tudván, mivel őket biztatnom, nem is tartóztathattam, hanem úgy hiszem, azok eloszlanak, ha el nem oszlottak is. Tegnap viszont azt írja Cancellarius Ur, hogy három százat megválogatva tartsak közülök s az Forgách Urnál deputált 4 ezer forintból két hó pénz jut nekik az tisztviselőkkel. De az mint íram Ngk onnét nem lévén semmi reménységem, én ugyan nem biztathatom őket, mert egy holnapig onnan följül csak az sem jöve alá, s elúnná az szegénység tartásokat s amazokat sem tarthatná ember fizetéstelen disciplinában

Budára tegnap küldtek követeket Komáromból az Urak; azon volnának, hogy Komáromba hoznák az törököket.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 153., eredeti saját kézírás.

637. — Katonai szabályrendeletek 1641. évből.

Katonai rendszabályok, melyeket a magyar katonák kapitányai, zászlótartói s egyéb lovasai kötelesek lesznek megtartani.

A megesketett kapitány lehetőleg nemes származású lovasokat alkalmazzon, kiknek jó lovaik legyenek. Minden lovasnak legyen mellpánczélya, lándzsája, kardja, bárdja s egy kézi bombája.

Minden nemes lovasnak, kinek 3 vagy 4 lóva van, egy felesleges lóval is kell birnia, mely kézzel vezetendő lesz.

A szolgák és lovászok legalább mellvéddel s kézi bombával rendelkezzenek; egyébiránt legyenek dárdával, sisakkal s lándzsával ellátva.

A szolgák és lovászok ne legyenek gyermekek vagy ifjak, hanem harczra képes katonák.

A katonai szemlénél mindannyi lovas egész fegyverzetében jelenjen meg; kinek fegyverhordója van, az csak sisakkal és dárdával.

Azon lovasoknál, kik nem fognak rendelkezni elegendő lóval, fegyverrel és jó lovászokkal, e hiányt pótolja a bizottság.

Minden jó lovas a naptár hónapjai szerint havonként négy magyar forintot fog kapni; a mi különben öt forintot tesz. A kapitány minden lovastól asztalpénz czimén havonként fél magyar forintot kap; a zászlótartók és trombitások kétszeres zsoldban részesülnek.

Ha valaki megbetegszik, lovát s fegyvereit a szemlére (ad lustrationem) kell vezetni; fizetését úgy fogja kapni, mintha egészséges lenne.

Az ellenségtől vagy betegségtől elpusztított, vagy másképp elveszett lovaknak hiányát kötelesek lesznek a nemesek vagy más katonák a jövő hónapig pótolni. Erről tanuskodni kell a kapitánynak.

Azon katonáknak, kik szabályos s a kapitányoktól parancsolt harczban az ellenség fogságába esnek, épúgy kijár a zsold, mintha jelen lennének.

A nemesek és más lovasok a lustrationál hitel és becsület vesztesége alatt kötelesek lesznek csak saját lovaikat, szolgálóikat és fegyvereiket bemutatni.

Valahányszor a katonaság ellenség ellen vagy máshová őrség végett, vagy más okból megindul, saját lovaival és fegyvereivel rendelkezze, mint a szemlénél (lustrationál), nehogy valaki a tábor indulásakor s az uton fegyverét a kocsikba tenni kénytelen legyen.

Mindenki zászlaja alatt maradjon; helyét és rendjét sem őrállásnál, sem a seregben becsületvesztés terhe alatt ne hagyja el.

Háborús időben becsületbeli kötelességének tartsa meghatározott helyét akár a végvárban, akár a táborban vagy az ellenség előtt megtartani, s a ki ezt engedély nélkül elhagyja, fejével lakol, vagy ha távol is van, elítéltetik.

A táborból senki sem menjen ki hadakozni, vagy prédálni a kapitány engedelmé nélkül.

A ki őrállásra kirendeltetvén, meg nem jelenik, vagy onnan megfutamodik, vagy azt időnekelőtte elhagyja, vagy leszállván lováról elalszik, vagy egyéb módon őrállási kötelességét nem teljesíti, a katonai bíróság által fejvesztéssel bünlődjék.

Sem őrállásnál, sem utánna, sem a katonai sorrendben vagy menetben nem szabad egymás között veszekedni.

Mindenki egyetértésben és barátságosan éljen más nemzet-beliekkel; panaszait a kapitány elé terjeszszék, s ne önmagok adjanak önmaguknak elégtételt.

Fejvesztés büntetése alatt tiltva van más nemzet ellen lázadást és csoportosulást szítani.

A háború tartama alatt nem szabad a másoktól szenvedett régi sérelmeket megtorolni.

A főkapitány engedelme nélkül nem szabad az ellenséggel sem közlekedni, sem beszélni.

Ha valaki valamit megtud az ellenség szándékairól vagy törekvéseiről, vagy a királyi Felség, ország és hadseregére irányult árulásról, és ezt fel nem fedezi, árulónak tekintendő.

Az ellenséghez futamodott szökevény, ha megfogják, vagy ha távol is van, a hadi bíróság által elítéltetik.

Súlyos büntetés terhe alatt tiltatik az alattvalók és szegény jobbágyokon erőszakot elkövetni és vagyonukat prédálni.

Mindenki tisztelettel és illedelmesen viselkedjék előljárói s kapitánya iránt.

A háború idején senki se vigye el másnak foglyát vagy zsákmányát.

Fejvesztés büntetése alatt meg van parancsolva: a hadi bíróságnak s az általános hadi törvényeknek engedelmeskedni; a hadi igazságszolgáltatás tisztviselőin ejtett jogtalanság és sérelmek szintén fejvesztést vonnak maguk után.

A ki akár béke, akár háború idején a végvárak számára élelmiszereket szállító kocsikat s embereket sérti, ezért fejével fizet.

A katonák lovászai és szolgálói a táborozás tartama alatt a harci téren kötelesek lesznek uraik szolgálatában maradni; a ki urának beleegyezése nélkül megfutamodik, bárhol megfogják, akasztassék fel.

Semmi idegen lovászt és szolgát nem szabad urának engedelme nélkül magánál tartani.

Mindannyian hűségesen, készséggel s engedelmességgel

szolgáljanak a királyi felségnek, miként ez minden nemes és katonához illik.

Erre minden kapitány tisztessége és becsülete alatt kötelezendő, a katonák pedig még esküvel is.

Azok, kik az ellenségtől megszöktek, vagy más tekintetben gyanusak, a kapitányok által különösen megesketendők.

638. — 1641 december 13. Malaczka. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Pozsonyba. Meg akarja látogatni. A szász herczeg Pálffy Pálhoz készül.

Kérem a Kgd levelét megértettem, hogy Kgd Pozsonyból maga dolgai provideálására ki akar menni, mely útjára kívánok Kgd kívánta szerencséket, s adja Isten, hogy jól végezvén Kgd dolgait, láthassam Kgdet kedves egészségében, a mint hogy kérem is szeretettel Kgdet írja meg Kgd, hol levend Kgd az jövő hetfőn vagy kedden; én azon leszek — nem érkezvén valami oly dolgok — hogy Kgdet meglátogassam. A mi a Saxoniai herczeg hozzámjövetelét illeti, édes Bátyám Uram; én az én állapotom szerint most vele a lakozásból egyet nem érthetek, most hallom, hogy igen ihatik, én pedig beteges ember vagyok, s oly löveőknek vasallasok is nekem nem igen kedvesek, mindazonáltal hozzá küldtem magam lovászmesteremet levelemmel, hogy ő Naga akarván kimenni Marhekre, minden szolgálattal ad nutum legyenek és mindeneket megmutassanak

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 166., eredeti.

1642.

639. — 1642 január 6. Stomfáról. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Csákyt védelmébe ajánlja.

. mely dolog látja Isten hogy nekem igen csodásnak tetszik, és mind csak Csáky uram erdélyi practicainak, mivel hogy lehessen az igazán, hogy minden vétek nélkül jó érdemes tisztjétől megfosztassék, s hírében s nevében is kisebbséget szenvedjen. Kérem azért Kgdet édes Bátyám Uram mivel Kgd most közel lévén Questenberger Uramhoz írjon mellette ő Kgnk, amint én is írtam, és a több ott levő uraknak is, hogy lehessen recommendatus úgy hogy ha ezen tisztben kibén van nem maradhatna is, ki ne vettessék különben, hanem hasonló más tisztre promo-

veáltatván, hogy mások is hű szolgálatjában megbotránkozván, meg ne csökkenjenek látván ily példát magok előtt

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 170., eredeti.

640. — 1642 január 18. Komárom. Questenberg gróf Pálffy Istvánhoz. Köszönet. A tractatio halad.

Questenberg köszönetet szavaz Pálffynak azon becses figyelme és szivességeért, melynél fogva orvosát hozzá küldte. Questenberget ez igen megörvendeztette.

Questenberg reméli, hogy a tractatio 14–18 nap alatt be fog fejeztetni és pedig Magyarország különös vigasztalására.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 140.

641. — 1642 január 24. Komáromból. Esterházy Dániel gróf Pálffy Istvánhoz. A királyhoz s a vezérhez írt hódolt falukról.

. Ő Felségének írtunk Bécsben és a vezérnek is az hódolt faluk állapotjáról, az kiket az szőnyi tracta után valókat nem akarnak az török Commissariusok az mi kívánságunkra meg-ereszteni, s onnan várunk

A. I. L. V. F. 4. Fr. 155., eredeti saját kézírás.

642. — 1642 január 26. Precsény v. Balassa András Pálffy Istvánhoz. Ajánlja magát a balassagyarmati kapitányságra.

Balassa kéri Pálfiyt, hogy támogassa őt a balassagyarmati kapitányság elnyerésében, miután Kéry János le akar arról mondani. A király a soproni gyűlésen megigérte volt, hogy a legközelebbi üresedéskor a Balassa-családból fog a nevezett várba helyezni. Balassa Ferencz, kit a haditanács e kapitányság elnyerésére animált, ismeretes rossz viselkedése következtében nem érdemes arra. Ő nem a legidősebbik tagja a családnak, és «nyilvánvaló lator»!

A. I. L. V. F. 2. Fr. 141., eredeti magyar.

643. — 1642 január 24. Bécsből Ujvárra. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz lovak vétele ügyében.

Megadák a Kgd levelét, melyben Kgd írja hogy a törököknek, kik a Tractára jöttek sok és szép lovaik legyen, igen ked-

vesen vevén az aránt édes bátyám Uram azt Kgd jóakarátját, hogy tudósítani felőle nem neheztelte. Én az írhatom Kgdnk hogy én írtam mind Personalis Uramnak s mind Spáczaynak, hogy adják tudtomra, ha mi olyas leszen, de még eddig semmit egyebet nem írtak, hanem hogy az Csauz melyet elő küldtek volt Komáromban, az hozott egyet szépet, de az is fölőtte drágán tartotta legyen; mindazonáltal Isten aláívén el nem mulatom, hanem lovász mesteremet aláküldöm én is.

U. i. Ha mely lovat Kgd tüllök vett, adja Kgd tudtomra micsodás.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 172.

644. — 1642 január 25. Nagyszombatból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Temetésre készül. Pálffynak nagyszombati szállása. Hadi hírek.

Én Ngos Uram holnap egy hete miulta itt ben vagyok; immár úgy látom az temetésig csak Galántháig sem mehetek, mivel az temetés napja közel itt; elég dolgom vagyon; örömet érteném, hol kívánna itt megszállani, az Urfinál-e vagy pedig az előbbeni szálláson Bede Dániel házánál, és azt is mikor akar Ngod onnét indulni ott ben az idő alatt.

. Tegnap Bécsből azt írják Palatinus Urunknak Ő Ngának, hogy Leopoldus Herczeg Urunk összevervén ő Felsége hadait, igyenessen megyen az ellenségre s előjáróban Piko-lomini vagyon 6000 lóval, s szerencsét akarnak próbálni; úgy mondják hogy az Luneburgus és Hassus adták tanácsul neki, és hogy immár azok accomodálták magokat

A. I. L. V. F. 4. Fr. 156., eredeti.

644/a. — 1642 február 22. Esterházy Dániel gróf Pálffy Istvánhoz lovakról.

Esterházy Dániel gróf Pálffy István részére való megvétél céljából Kapuczi basának néhány lovát vette szemügyre és csak három lóról tesz említést.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 158., eredeti.

645. — 1642 január 26. Precsény. Balassa András gróf Pálffy Istvánhoz. Balassa a megürölendő balassagyarmati kapitányság elnyeréséért Pálffy közbenjárását kéri.

Ugy vagyon hiremme, hogy Kéri János Uram teljességesen valedicálni akarna tisztének. O Felsége boldog emlékezetű Császár

Urunk soproni gyűléskor méltóztatott nemes országnak úgy resolvalni magát, hogy ha vacal a gyarmathi kapitányság nem másnak hanem Balassa Urak közül ad id qui fuerit idoneus kegyelmesen fogja conferálni. Ugy vagyon minek előtte az felső hadakban ment volna Balassa Ferencz, Consilium bellicum animálta azt, hogy ha jámborúl szolgál nekie fogja ő felsége conferálni, kiről en tudva vagyon, hogy s mint viselte magát; más az sinistre informálta volt az tanácsot, magát natu major fraternek mondván, holott még ketten vagyunk nagyobb idősek nálánál; mennyire érdemesbek azt az Isten s mind azok bennünk ismernek tehetnek bizonyóságot. Ha azért úgy volna, hogy azon tisztnek változni kellenék, kérem Ngodat legyen hozzám annyi jóakarattal, hogy ne nálamnál ifjabb atyafinak, ki nekünk Uram Bátyámmal nem kicsiny gyalázatunkra lenne, hogy oly nyilvánvaló lator praeponáltatnék nekünk, hanem nekem conferáltassék. Palatinus U. ő N. mint assecurált legyen engem régtől fogvást, én ad perlegendum Nk általküldöttem, megolvassván kérem visszaküldje nekem

A. I. L. V. F. 2. Fr. 141., eredeti. Az egész levél Balassának saját kezeirása.

646. — 1642 január 26. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Ujvárbá. Nevelőt szerzett Pálffy István Miklós fiának részére. Jellemzi a nevelőt.

. Én Pálffy Miklós öcsém Uram számára az praefectust megszörcöttem, kinek esztendeig ígértem megalkudván vele kész pénzt hét száz frntot, és hogy egy inast tartok neki, de azon inas az úrfinak is szolgálni fog. Az ember pedig olyan, ki egynehányszor járván idegen országokat nagy experienciát vett, jó olasz és franczia, és juris utriusque Doctor, nem ifjú hanem derék ember, a kire nem különben — mint szerelmes gyermekemet (a mint tartom is őt) merem bíznom Pálffy Miklóst. Elhigye Kgd édes Bátyám Uram hogy egyebet az ióná és tiszta józan életnél mellette nem tanul a ki minden dolgaiban autoritative rendesen tud procedálni; nálam is az én házamban három vagy négy esztendeig lakott. Irtam neki hogy alájöjjon; alá is jön mindjárt mihelyt bizonyos leszen az vizekben való járás

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 173.

647. — 1642 február 18. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Miklós nevelőjéről.

Pálffy Pál Pálffy István Miklós nevű fia mellé praefectust (t. i. nevelőt) rendelt s ezt már szüntelen várta.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 176., eredeti.

648. — 1642 február 19. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz, egy rokoni per s lovak ügyében.

. Igazán írhatom Kgd hogy nem kevés szívem fájdalomával értettem a Kgd leveléből, hogy szólszórta való kérésem ellen Kgd mégis Pálffy János Bátyám Urammal való dolgát törvényre bocsátta legyen, ki mindez világ előtt kinyilatkozván nemzetségünknek nem kevés becstelenségére lévén, mindazonáltal Isten heftőt adván érnem csak Kgd mindjárt bizonyos embere által tudósítson, ha akkor estvére Marhekra jöhet-e Kgd vagy sem, ha ott lehet Kgd értesemre esvén, noha nem kevés alkalmatlanságommal lehet ugyan én is ott akarok lennem az Kgd szolgálatjára. Az Kgd lovainak veszedelmes állapotját értvén nem kevés bánom, higye Kgd édes Bátyám Uram, hogy a Kgd Tamása semmit sem ért a lovakhoz, mert csak egy nap vagy kettőn dögölne legyen a ló s leginkább pedig lágy időben mind tüdeje s májája megvész és rothad belől, ha mindjárt fel nem nem nyitják, azért abból nem subsequálhat, hogy esztendőitől fogva való nyavalyájok lett legyen. Én az itt való lovakat nem ismerem, s nem is hallottam semmit Prainer Uram lova felől, kit azért nem tudok Kgd dicsérnem. Hanem azt írhatom Kgd, hogy noha némelyek Kgdnél a szarka lovat az én méneseimből valót, kit Kgd Piccolomininak adott el nesegettek, volt, mégis legfő lovak közé számlálván itt ezer aranynál különben nem akarják adni

P. S. Morócz és Teőrös Uraimékat Kgd hozza magával Marhekra heftőre.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 177., eredeti.

649. — 1642 február 21. Bécs. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ladányit a szögyéni kapitányságra ajánlja.

. Ladány úr a palánki kapitányságot nem obtineálván interveniálja a szögyéni kapitányságnak vakantiája, melyre elég-

séges és illendő érdemes embernek ítélvén ő Kglmét recomman-
dáltam a Bellicum Consiliumnak, és mivel gróf Slik uram itthon
nincs, Questembergh Uramra dirigálták az dolgot. Kérem azért
Kglmedet édes Bátyám Uram amint én is írtam recommendálván
ő Kglmét Questembergh Uramnak, commendálja Kgd is ő Kgmét
úgy hogy ha a palánkit nem, ez szögyéni kapitányságot sine
difficultate obtineálhassa.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 178., eredeti.

650. — 1642 február 22. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Lippay
Gáspárról, Wesselényi, Balassa Ferencz és Miskeyről.

Én Ngos Uram tegnap jövék haza ebédre nem tudok semmi
olyasmit írnom Nk; hanem az Commissarius Urak szerdán voltak
szemben a törökökkel, s viszont ma is. Lippay Gáspár Uram s
Wesselény Uram is tegnap menének oda. Az én fiam felől nem
tudom leve (?) Nk parancsolatja; Balassa Ferencz mégis ember-
telenkedik, s fenyegetődik; ha Ngod veszi az ő felsége kegyelmes
parancsolatját, installáltassa mindeniket. Miskeynek hírét sem hal-
lom; üzze ha N. ha valahol hírét hallja, igen vagy az
az végház

Én azonban hitlevelet kérek az Kihaja Béktől, leküldöm az
Nagy Tamás Uram sarczát s magamnak is csinállok valami secu-
ritást

A. I. L. V. F. 4. Fr. 159., eredeti saját kézírás.

651. — 1642 február 24. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Több főúrnak
csehországi útjáról.

Vevén az Kgd levelét mit írjon Kgd megértettem s mivel
Kgk írtam volt, hogy Kgd idején tudósítana, ha ma estvére
Marhekon lehet-e avagy sem, Kgd választ arra nem adott, azért
különben sem értvén semmit benne, hanem ma nyolcz órakor
érttettem Morócz Úr leveléből, hogy Kgd egyáltalán kijön. Nekem
pedig semmiképen ma nem lévén módom az kimenésben, mivel
Trautmansdorf Uram Tiffenpach Urammal együtt holnap meg-
indulván Csehországba több fő Urakkal együtt nálam lesznek
ebéden, és ugyan innét indulnak meg. Azért kérem Kgdet szere-
tettel édes Bátyám Uram Kgdet Isten kihozván maradjon holnap
Marheken parancsolván mint maga házánál; Isten nekem is egész-

ségemet megtartván ugyan holnap estvére az Kgd szolgálatjára kimegyek

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 179., eredeti.

652. — 1642 február 25. Bécsből Marcheggbe. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Pál megbetegedése s marcheggi útjáról.

. Nálam levén ebéden ma gróf Trautmansdorf Uram Ő Nga, Tifenpach és grof Marschalk uramékkal ő kglmekkel egyetemben, a kik Kgdnek sok szolgálatjukat ajánlják, szintén hogy felrakodván megakartam indulni, igen roszúl kezdém érzeni magamat, ki miatt még ma kénytelen itt kell maradnom, hanem holnap igen igen idején mihelyen a kaput felnyitják bizonyosan megindulok, és ha nem előbb, de általánfogva tizenkét órákor Marheken akarok lennem

Pálffy István még február 25 én idején értesítette öcscsét Pált, hogy már elment (bizonyára Marcheggről), miért Pálffy Pál marcheggi útja elmaradt.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 180., 181., eredeti.

653. — 1642 február 26. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Nadáni ajánlása.

Kérem Kgdet édes Bátyám Uram szeretettel legyen Kgdnél Nadani (v. Ladany) Uram recommendálva, mivel reménysége jó lévén csak az Kgd recommendatiója kívántatván mindjárt resolutiója leszen, mely Kgd jóakarátját ő Kglmével együtt megügyekezem szolgálnom

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 182., eredeti.

654. — 1642 február utolsóján. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Trautmannsdorf fiának menyegzőjéről.

. Trautmansdorf Uram O Nsga nem ment Prágába, hanem csak Laytemischre az fia menyegzője szolgáltatására; nekem is el kellett volna mennem a mint Ő Nsga kért, de minthogy igen hamar járnak s ugyancsak négy nap alatt helben akarnak s az utnak is hosszasa miatt nyavalyás állapotomhoz képest kellett elmaradnom. Az Kgd szolgálait most beküldheti Kgd, mert békességesnek hallom igen az utat s ott len

való jóakaróira bízhatja Kgd dolgait; azon leszek én is, hogy mentő előbb láthassam Kgdet jó egészségben

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 183., eredeti.

655. — 1642 február 28. Ujvár. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek. Zádorihoz a katonaság békés együttléte ügyében.

Tegnap hozák meg Nsgs Ur Bécsből az fiam expeditióit, s azokkal im Nk is ír az hadakozó Tanács, kit megküldtem Nk. Én azon vagyok, hogy egy hét alatt elkészítsem és meg is indíthatom. Zádori úr is itt készen várja az N. parancsolatját, s az lévai Commissióval ezt is s az Nógrádit is, egyúttal elvégezheti. Ngdat kérem Zádori Urnak megírja, hogy az vitézlő nép és nemesség előtt megmondja, hogy szépen lakjanak; ne húzzon egyik egy felé s másik más felé; s a mint a négy kapitányok idejében volt az dolog, úgy legyen ezután is. Én is instruálom itt mind ő Kglmét s mind az fiamat.

Az Törökkel igen lassan kezdtünk progrediálni, nem tudom mi lesz a vége. Im az urak üzenetére én is majd oda megyek, s holnap ismét visszamegyek. Immár is irogatni kezdtek az hódulatlan falukra.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 160., eredeti saját kézírás.

656. — 1642 márczius 5. Szécsényből. Géczy Gábor Esterházy Pálhoz, ujvári vicegenerálishoz.

Ez elmúlt napon úgymint prima die Martii hozák Ngs Uram gróf Forgách Ádám Uram Ő Nsga kétrendbeli levelét; egyiket az vitézlő szécsényi seregnek, másikat Drégeli Balásnak, melyekben parancsol O Nga az vitézlő seregnek és Porkoláb Urmnak, hogy ennek utánna semminemű dependentiájuk Ő Kgnek ne legyen én tőlem; a vár kulcsait is Drégeli Balásnak adják, viszont Drégeli Kk parancsolja, hogy úgy viselje magát valameddig vagy O Nsga a vagy vicekapitány Uram ide Szécsénben nem jön; addig minden kapitányhoz illendő tisztviselések ő rajta legyenek.

Soha Ngs Uram meg nem gondolhatom és elmémmelem fel nem érem, mi végre cselekszi ez gyalázatot rajtam, holott nem hogy Ő Ngának vétettem volna, sőt eleitől fogva kész voltam vérem hullásával is O Ngának szolgálnom. Annakelőtte engemet mind ő Nga s mind Vice-kapitány Uram substituált itthon nem

létükben; most immár gyalázatomra O Nsga cselekszi velem. Azt akarnám Nsgs Uram, ha ő Nga vétkemet, hogy O Felsége ellen, vagy Nagtok, vagy Ő Nga vagy a végház ellen valami vétke volna törvény szerint láthatná, az itt való széken akár az Ngtok székén. Nehéz Ngs Uram, hogy ilyen mód nélkül kell szenvednem ezt a gyalázatot, nem tudom miért? A mikor az Ő Nga leveleit hozták Széchényben, összegyűjtve a sereget, kértem azon hogy írjanak az Urnak O Ngának az mint írtak is volt; de Madács Uram az ki O Nsga Praefectura begyűvén, hozzája ment Drégeli Balás, Porkoláb Uram és az Sztrásmester, megjelentvén ő Kgnek az Úr O Nsgának írását, meghagyta Ő Kgme, hogy egyebet ne cselekedjenek azon kívül az mit O Nsga parancsol; így Nagos Uram az levelet sem küldték el Ő Nsgához, se az végház kulcsait azóta hozzám nem hozták, az vitézlő rendnek sem parancsolhatok azóta, mivel Praefectus Uram informatiót adat az feljül megírt három személynek. Él az Ur Isten Ngs Uram, inkább az nap tettek volna az koporsóban, az mely nap adták ezt az tisztet, hogy sem mint ilyen gyalázatot kell szenvednem jámbor szolgálatomért és sokszor való nyughatatlanságomért, kit mind Isten tud, s mind az itt való vitézlő rend, voltam-e avagy nem igaz szolgálja az végháznak. Egyéb írásim volnának Ngdhoz, de most abban hagyom, minthogy sem kin sem ben nem vagyok. Nagodat kérem adjon licentiát had menjek fel Nagodhoz, voltaképen beszéljem meg panaszomat Nagod előtt (remélvén) miért kell szenvednem ezt a gyalázatot. Netalán valamit értett Nagod az O Nsga reám való neheztelése felül. Nem akarok Soos István bátyám Uramhoz felmennem Garamszeghre.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 161., eredeti saját kézírás.

657. — 1642 márczius 8. Bécs. III. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Nadány Miklós kapitányságáról.

Pálffy István Nadány Miklóst Drégelypalánk várának főkapitányságára ajánlotta. Jóllehet a király ezen ajánlást méltányolta, mégis Pogrányi nyerte volt el a főkapitányi hivatalt, Nadány pedig Szögyén főkapitányi hivatalát kapta meg. Pálffy megbízást kapott a királytól, hogy Nadányt iktassa be új hivatalába.

I/4. 2/105.

658. — 1642 márczius 11. Komáromból. Esterházy Dániel gróf Pálffy Istvánhoz a törökökkel való egyezkedés eredménytelenségéről.

— — — — —
 Mi Uram mégis csak disputatióban és várakozásban vagyunk ezekkel az végh (?) törökökkel; várjuk az ő Fge resolútióját in prolongatione pacis, az mit az elmúlt napokban végeztünk vala is vélők, azt is új kérdésben vették az hitvány emberek; állhatatlanság minden dolguk

A. I. L. V. F. 4. Fr. 162., eredeti sajátkezű írás.

659. — 1642 márczius 11. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A törökök szőszegéséről. Kapitányságok. Ghiczy Gábor, Forgách és Nadányiról.

Cheömeötey Uram most jöve meg Ngs Uram Komáromból; mint jártak az lovakkal megírja Nk maga is. Cancellarius Uramtól is hozott Nagk s Lippay Uk is levelet; im azt is megküldtem Nagod tudom megküldi Lippay Urk.

A Tractában immár mindenképen vég volt Ngs Uram; el is oszlottak az Vármegyék követi, de az Teöreök megebelette magát, s nagy szemtelenül fölforgatta az articulusokat, s merő latrol (?) írtak. Ujab galibájok vagyon velük, s nem tudni még mi lesz az vége; talán Cancellarius Uram bővebben ír Nk róla. Én bizony soha nem hiszem, hogy letegyék ők az faluk hódításáról való praetensiót, valameddig az végházak helyen nem lesznek néppel, látják az commoditást, s élni akarnak vele.

A Kapitányokat eléb pénteknél nem expediálhattam Nags Uram; adtam Instructiot Zádori Urk mindenik helyre: Gyarmatban ma installálja a fiamat, és az Bujáki kapitányt is ott esküti meg, s ugyan ma Nógrádban megyen hálásra s holnap ott is elvégezvén dolgát, még Palánkban jön hálásra, s onnét haza.

Az Ngd itt való lovai jól vannak; ma is kihozatom vala őket, de Komjáthi Tamás még haza nem jött Komáromból.

A szécsényi Vice-kapitányság nem tudom Ngs Uram mi időben vagyon; azelőtt Nadány Uram eljöttében, Ghiczy Gábor Uramat substituálta vala Forgách Uram ő Kege, kivel viszont mint procedáltak, im az maga leveléből megérti Nagod. Nem is tudom mi karban legyenek, elbucsuzék-e volt Nadány Uram és Lipthay Istvánnak odaadák-e?

És az Szögyéni sem tudom mi időben legyen; csak valamint nyavalyás Nadány Uram két szék között az földön ne maradna ki nem esnék becsületére

A. I. L. V. F. 4. Fr. 163., eredeti saját kézírás.

660. — 1642 márczius 14. Marcheggről. Pálffy Pál Stomfára és Pozsonyba tervezett útjáról ír Pálffy Istvánhoz.

. Én az Kgd parancsolatjára édes Bátyám Uram ma Istennek segítségével ezen órában ide érkezvén, s holnap Stomfára menvén, vasárnap az Kgd szolgálatjára és látogatására Pozsonyba megyek

U. i. Wesselény Uram ajánlja Kgnek szolgálatját

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 184.

661. — 1642 márczius 15. Stomfáról Pozsonyba. Pálffy Pál csak holnap estvére fog jöhetni Pozsonyba Pálffy Istvánhoz.

Szintén hogy ideérkeztem adák az Camarás Urak levelét, kiből érttettem, hogy Kgd holnap ebédre várjon bennünket Wesselény urammal; mivel pedig édes Bátyám Uram bizonyos dolgaim miatt holnap estvének előtte benem mehetek Pozsonyba, az Kgd jóakarátját igen kedvesen vevén Isten éltetvén, mind Wesselény Urammal együtt meg ügyekezem Kgd szolgálnom . . .

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 185., eredeti.

662. — 1642 márczius 17. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Szabadságot kér, hogy Nagyszombatba mehessen. A török egyezségről.

Tegnap vettem az Ngd levelét; akartam volna ha Ngd az szécsényi állapotról írt volna valamit, mivel Giczy Gábor is idejött vala. De mivel az extraordináriában Ngd is Szombatban ügyekezik, ha Ngnk ellene nem leszen kérem Ngdat, adjon nekem is valami 5 napra való szabadságot az odamenetelre, mert nem kicsiny dolgaim vannak énnekem is akkor ott az szakolczai és beszercei károsokkal. Ngd megengedvén írhat az idő alatt választ s addig Zádori Úr itt ben maradna.

— — — — —
Az Tracta mégis lente procedál, noha kezdték immár az Törökök is gyalulni az articulusokat, de mégis távol járnak az

igaz úttól; mindazáltal abban vagyunk az hiszemben, hogy el nem mennek végzés nélkül.

— — — — —
Nagy Tamás sarczával tegnap küldék Ngs Ur Budára.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 165., eredeti saját kézírás.

663. — 1642 márczius 26. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz kis leánykák oktatásáról. Piccolomini győzelméről.

.... Kgdnek 21 praesentis Ujvárból nekem írott levelét vettem, és megérttettem; én nálam Kglđ az ritkábban való írásból igen excusatus, tudván ezenkívül is sok dolgokban foglalatossá lenni Kgdet

Mi az szekeres lovakat illeti, kikről írtam Kglnek, én nem magamnak kértem, hanem azon lotharingiai herczeg instantiájára s kérésére, találtam volt meg Kgdet; másut sehol semmikép nem kaphatván az olyan lovakat, kiknek szerét tévén ha Kgd ide hozattatott volna, megis adták volna az árát, mind ezüst tallérul. Az minemű két ezer for. felől ír Kgd tudom ekkoráig megtudta Kgd, hogy a Camara megadatta Kgk. Az végbeliek fizetésök is certo certius meg lészen mentül hamaréb. Egésségem felől azt írhatok Cgk, hogy ugyan majd az előbbeli állapotban vagyok; reménlem, és azt vélem, hogy jobbuljak, de igen kevés látszatja vagyon. Feleségem én velem együtt Kgk sok szolgálatját ajánlja, és igen köszöni, hogy leánykákra gondot viseltet Kgd; a vásznat és czérnát prima occasione mihelyen vagy Horváth Miklós avagy valaki más jön Kgtől megküldi; és mivel az az asszony ingeket is és az Strimfit tud kötni, azt is taníttassa Kgd; elsőben nem szintén vékony czérnát küld oda a feleségem, meg ne tanulja az reczekötést, azután jobban proficiálván vékonyabbat is kész küldeni nekik. Az fejecskéik kifakadozását egyéb nem causalja, hanem mutatio aëris & aquae, kit ha meggyógyítja kapitányné asszonyom igen jó néven veszünk ő Kglmétől. Uj hírül azt írhatok Kgdnek, hogy Piccolomini az Schlongot megverte; két ezer lovast éppen megfogta, kik között egy Turlochi Margraff is vagyon és száz főcommendans; azon kívül 300 gyalogok is, kit eszében vevén a Panier Uramat elhagyta, és futva ment el; utánna vagyon az Leopold herczeg az egész Armádával immáris a horvátok 300-ig levágtanak bennök

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 186., eredeti.

664. — 1642 márczius 28. Szombatban. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Forgách Ádám Giczyvel ki nem békült. Farkas Pál a korcsmáltatási jog egy részének elnyeréséért Pálffyhoz megy.

Mi idegyültünk vala Ngos Uram, de tegnap elosztatá Palatinus Uram az convocatus uraimot; az pörösök sok hozott mandumiért semmi causa véghez nem ment. Im magunk is ma ebéd után elmegyünk, s holnap én is kimegyek Ujvárbán. Forgách Ádám Ur is hazamene; nem tudám megbékéltetni Giczi Gáborral, és csak mind az az oka, hogy Garay Farkasnak házára nem ment s el nem vonta tőle az kadját fiastól; az több ő Keglime vádlási nagy praetensióra sinistra informatione vadnak s amaz is el akar bucsuzni.

Farkass Pál Uram megyen Ngdhoz; azon akarna instálni Ngdnál, hogy mivel jóakaratójából semmivel sem fogja segíteni a főkapitány, decretumot akarna obtíneálni ott fön, hogy ugyan imponálnak neki, ha többet nem, csak két holnapot is szakasztanának a borárulásban esztendő által számára. Azt mondja, hogy látná szükségét reá, vagy a mi . . . tartana, vagy másra költené, egy szót sem szóllana róla, sőt kész magáról reversalist is adni, hogyha más oly kapitány leszen, nem akar azzal is élni, sem praejudicalni a főkapitánnak.

Nagod ha akarja ebben segítheti és commendálhatja is ő Kglmét, mert a mellett csak simpliciter nehezen consistálhat.

Másszor mikor az város meg volt én időmben három holnapig az seregé volt a korcsma, a ki akart az árult; s néha a vicekapitánnak is engedték abban az három holnapban valamely részét Léván a mely gyalog hadnagy megholt vala Nsgs Uram Agárdi Istvánt állatánk helyére; Nk hirrre akartam adni . . .

A. I. L. V. F. 4. Fr. 167., eredeti sajátkezű írás.

665. — 1642 április 2. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Őt török úr váltsága. Nagy Tamás sarcza. A kihajabék engedékenysége. Pálffy lovainak minősége s állapota.

Az Ngd levelét az ő Felsége Nk küldött kegyelmes parancsolatjával én sietve küldöm Gyarmatban s még Nadany Urt is Szécsénben érik, mivel hogy ott nem disponálta minden dolgait. Azonban alkalmatlannak itélvén itt az 5 török urnak költségét tegnap szemben lévén vélők, azt végezénk, hogy ha ma érkezének az kadiákkal de nem mehetnének addig el, hanem amazok

is jelen lévén egyszersmind kelljene változniok. Azért ők is küldjék Esztergomba a megnevezett rabokat, s én is ezeket Szögyénben, és azok az végezés szerint meglévén, ezek is megadatnak: a hely pedig Német-Szögyén legyen.

Kérének hogy az vezérnek is ez szerint megírjam; kit meg is cselekedtem, és ebéd után Szögyénig elkísértettem őket. Hanem ha mi más Consideratio volna az dologban, azonkívül az mit itt nekem az Commissarius urak adtak előmben, Ngd menjen sietve végére Bécsből, mert ebben még beletelhetik egy hét, noha az rabok itt lesznek 2, 3 nap alatt.

Az én szolgálím befizették Nsgs Uram az Nagy Tamás sarczát; mégis barátságomért az kihája Bék 50 tallért és egy órát elengedett. Bizonyosan értették, hogy összevesztek az Persával, s az mostani Vezért oda akarják vinni, s az kihája leszen Vezér itt, kihez maga is bizik.

Kérem igen Ngdat ne felejtse el a Komáromy György 50 gyalogját; állassuk helyre őket; innét ezt nehéz szorgalmazni ottfönt. Ngd az maga Sollicitatorával adathat egy memorialet róla; vagy Pálffy Pál Uram is csak egy levelével véghez viheti.

Az Ngd lovai jól vannak; hetfőn magam is kimentem velök, meg is ragaszkodtattam őket, de az Esztergami megfekélyesedett, noha nem felettébb, meggyógyúl a német kovács bánik vele. Az nagy lónak hallván hirét a törökök, tegnap kértek, hogy mutassam meg nekik, s mikor az szekereim (?) hozták őket, akkor az szekérből nézettem velök s mondák hogy soha nagyobb lovat annál nem láttak

U. i. Szécsénben nem lakván Forgách Uram oda bizony oly ember kellene, a kitől tudnának félni, és maga is megérdemelné a főkapitányságot; a jó tisztviselők és authoritativus emberek birhatnának azokkal

A. I. L. V. F. 4. Fr. 168., eredeti sajátkezű írás.

666. — 1642 április 5. Haditanács gróf Pálffy Istvánhoz Keszy János fogsága ügyében.

Keszy János folyamodványt terjesztett a király elé, hogy őt érsekujvári fogságából szabadon bocsássa. Keszyre vonatkozólag Damasd várnak tavalyi feladására jelenti, hogy a várórség gyáva-sága miatt esett a török kezébe. Midőn a törökök Damasdot ostromolták, a főtiszt (praesidiarius) elég férfiasan védte azt, de

azután elvesztvén bátorságát, a várat feladta. E feladáshoz valószínűleg sokkal járul hozzá, hogy Damasd kapitánya magával vivén a foglyokat, a támadás előtt elhagyta a várat. Midőn a katonaság azt kérdezte tőle, mik lesznek teendőik, ha az ostrom veszélye beáll? Lássa azután mindenki, hogyan segíthet magán — volt a kapitány válasza.

Keszy az ostrom alatt beteg volt, minélfogva ha részt is akart volna venni az ostrom alatt a vár védelmében, betegsége miatt alig tehetett volna valamit. Keszy Damasd elfoglalása óta vasraveretten fogva volt az érsekújvári várban s a királytól bocsánatot és szabadonbocsáttatást kér. Említi, hogy Damasd várában 22 évig állandóan katonáskodott, Váczott pedig 16-ig. A haditanács Keszy kérvénye felől véleményt kér gróf Pálffytól.

A. I. L. V. F. 4. N. 25., két eredeti.

667. — 1642 április 5. Pálffy István adóssága.

III. Ferdinánd 1642 április 5-én felhívja Pálffy Istvánt, hogy nemes Merbalt Györgynél levő több ezer forintra rugó adósságát fizesse ki.

1/4. 2/111.

668. — 1642 április 6. Ujvárról. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A törökök keresztény gyermekeket törökökké tettek. A törökök az egyezségi tractálás után hatszor csatáztak. Pálffy István szolgálóinak kihágásai. Balassa Ferencz követelése.

Tegnap kaputétekor jöve meg az katona az N. levelével. Onnét belől az rabokról még nem jöve Ngs Uram válaszom, hanem Ebeczky Lászlóné írja az Urának, hogy a mely két árva gyermeket tartottak, és megígérték volt nevezet szerint az tractán, mindkettőt törökké tették, s azon kívül is az 5 falu cselédében az gyermekeket és ifjút a népnek kit alávittek, kit törökké tettek, és így szemlátomást ők impingáltak az végezés ellen.

Azért az méltán consideratióra való, ha ezeket megadjuk-e addig míg ők eleget nem tesznek ígéretöknek, s látnivaló, hogy nem is tesznek. Noha az Vezér Palatinus Urk most is nagy szemtelenül azt írja: hogy az ő Nsga írására ő mind összekerestette őket, együtt vannak és meg lesznek kibén hazud nyilvánossággal.

Panaszkodik is, és az tracta után ő rendbeli csatát nevez, ki túl esett az Dunán, s ki az Tisza felé ki Szeged táján, kíván satis-

factiót, és azt kérdi: akarjuk-e megbüntetni őket, mert el nem szenvedhetik.

Ezennel megzöldülvén pedig az erdők bizony elhigye N., ha csak ilyen gondviseléssel leszünk háboruságot csinálunk. Ma úgy hiszem expediálja az Csauszt Palatinus Uram, s irok ezennel én is Esztergomban és Budára is, hogy eléb megnevezzék a rabokat, akiket ki akarnak küldeni; könnyen ezt nem kell hagyni, mert az többiben is csak játszanának velünk. Az N. szolgálában kettőnél többet nem kaphattunk még. Megmondhatja Sarnóczay Nk. ha az N. jószágán is oly merészek, megitélheti N. az másén mit művelnek, láttja Nsgs Úr, nem örömet panaszlok az N. szolgálára...

P. S. Esett értesemre Nsgs Uram, hogy a magyar Cancellariáról a Balassa Ferencz praetensióit Pálffy Pál Urra dirigálták pro informatione; írtam bőven én is ő kk róla, ha ott lenne ő kglme kérem Ndt is azon levelemről és dolgokról conferáljon Nd is ő kglnél, és ne hagyja elé menni hamis praetensióiban és expositióiban.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 169., eredeti saját kézírás.

659. — 1642 ápril 6. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz Pozsony várának helyreállításáról.

III. Ferdinánd gróf Puchheim főajtónállómestertől örömmel értesült: hogy Pálffy a pozsonyi királyi várat minden tekintetben nagy buzgalommal czélszerűen helyreállította; a királyi lakosztályok s az udvari személyzet szobáit csinosan és kényelmesen berendezte. A király ezért neki meleg köszönetet szavaz s magas kegyelméről biztosítja.

Ferdinánd nagyon szívesen venné, hogy ha Pálffy az udvari kamara jelentéséhez képest ügyekezne az udvari háztartás kiadásait valamely készletekkel apasztani.

A. I. L. V. F. 8 Fr. 29., eredeti latin.

670. — 1642 ápril 9. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Rabok cseréjéről. Ebeczkyné fogságáról. Ujvári híd.

Azon szolgálaim az vezér késő hazajövele miatt csak szerdán jövének haza Nsgs Uram. Palatinus Urk hoztak levelet a vezértől

kit im most a póstára küldtem, hogy ő Nsga után elküldje. Semmi sem kél az rabok megcserélésében, csak azzal érik meg, hogy nincsen az Articulusban, a szó csak szó etc. Hanem azt vitték mégis véghez a vezérnél, hogy Ebeczkynét leányával és két közrabbal kiadják az szolnoki kadiáért, kit én alig várnék, hogy meglenne, és ugyan ma irék is róla oda be, hogy Német-Szeodénben küldjék azokat, s én is ezeket Vasárnap Szeödénben.

Itt most az felső hidat hányattam el s azt építjük a mint lehet, csodálom, hogy eddig le nem szakadt...

U. i. Musztafa bék tegnap jött Esztergomba; alattomban fenyegetőznek is az ebek, kiben most igen könnyű módjuk is lehet...

A. I. L. V. F. 4. Fr. 170., eredeti saját kézírás.

671. — 1642 ápril 10. Esterházy Pál gr. Pálffy Istvánhoz Ujvárból. A nádor Ujváron szemlét tartott a várban. Két kadia van Ujváron. A békek nagylelkűen osztanak hitleveleket több vásár tekintetéből. Kéri Tamás elfogatása.

Palatinus Uram Ő Nsga kedden befutamodott vala az épületet megtekinteni; és téve is Ő Nsga holmi dispositiókat s viszont tegnap ebéd után kiment Semtére.

Megírtam volt azelőtt is Nk, hogy mind a két Kadia itt vagyon, de még nem jöve levelök az törököknek az ott ben való rabokról; azon leszek, hogy comode lehessen megcserélésük. Nadány és Erdély Uraméknak megküldtem volt az N. levelét, az ő felsége parancsolatját is, kire im mindketten írtak Nk, de én reám abban ne nézzenek, mert nekem az megfizetéséről senki semmit nem szólt, sem reám nem bizott; hanem Cancellarius Uram mondotta előttem, hogy a min vették, megadják nekik, Az Békek liberaliter osztják a hitleveleket, hogy Vácza, Pesté. Udvardá minden rendbeli emberek bizvást mehetnek a vásárokra, de bé én nem ereszték senkit, aminthogy Udvardá sem eresztettem őket is. Semmi ujságot Nk nem tudok írnom; azután is hogy Sarnoczay elment, Kéri Tamást a vár alatt megfogattam.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 171., eredeti saját kézírás.

672. — 1642 ápril 18. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Trautmansdorf betegsége. Pálffy István bécsi szállása.

...Trautmansdorf Uram Ő Nsga igen beteges és tegnap sem éjjel sem nappal nem is admittált senkit magához. A pénz

felől sem végezhettem még semmit is, mivel a Camara Praefectusa tegnap meggyónván és communicálván egész nap házánál nem volt, mindazáltal azon leszek, hogy mentő hamaréb szemben lévén ő kglmével végezzenek. A Furireket magamhoz hivatván tudakozódtam Kgc való szállásról tőlük; mondanak egyet, kinél Kgc valót jobbat sem tudhatnak; az három fejsze ellenében a Sleghly ő Felsége kammerdienere házát a hol Kgld mind házakat mind istállókat valamennyit kíván, annyit talál, és ha Kgld tőle akar victualét venni azt is, őmaga most Ebezdorffi Fleger, azért ha Kgc tetszik Kgld küldje emberét és engem tudósítson felőle; megalkudhatni vele akár hét számra akár holnap számra...

P. S. Amikor Kgld másszor valami magyar leveleket felküld, maga transummáltassa, mert nekem itt fön igaz elég dolgom lévén.

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 188., eredeti.

673. — 1642 april 19. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvántól tekenyős békákat kér.

...Kérem Kgdet édes Bátyám Uram parancsolja meg Kgld az Csallóközre, hogy tegyék szerét valami két száz tekenyős békának és küldjék énnekem mentő hamarább...

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 190., eredeti.

674. — 1642 april 21. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A törökök az ígért rabokat ki nem adták. Pálffy István hévízbe készül; ezt Esterházy is szándékozik használni.

— — — — —
Az Ebeczkyné dolgában még semmi vég nincsen; sok család mesterségük vagyon az árulóknak; immár azért nem haladhat, noha úgy gondolom, hogy még Budára is kell az Vezérhez küldenünk, mert az mely rabokat ingyen elbocsátani ígérték volt, azokat mind eladták, s nagyobb részét alá is vitték, az kikre nézve ígérték volt az Commissarius Urak mind a két Kadiát.

Irja Ngd hogy Bécsből megjövén az hévízben igyekeznek Ngd; bizonyal higgye Ngd nekem is felette nagy szükségem vagyon reá. Két hétre nekem is meg kell próbálnom hiszen az idő alatt Zádory Uram itt gondot viselhetne; de én ha lehetne csak két hét mulván is odamennék.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 172., eredeti.

675. — 1642 ápril 28. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ne fáradjon most a királyhoz Bécsbe.

...Bánom szívem szerint a Kgd nyavalyás állapotját...Most édes Bátyám Uram Kgd ide fel ne fáradjon, mert ő felsége ki-megyén Laxemburghba mind az Urakkal együtt, és így igen keveset végezhetne Kgd...

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 194.

676.

Pálffy Istvánnak fia (bizonyára Miklós) 1642 ápril s május-ban Bécsben volt Pálffy Pálnál. Pálffy Pál 1642 június elsejéről Bécsből azt írja Pálffy Istvánhoz: «Pálffy Miklós is jó egészsé-gben lévén ajánlja Kdnak szolgálatját. Azon leszek, hogy mentő hamaréb recommendáljam.»

677. — 1642 május 5. Hadi tanács gr. Pálffy Istvánhoz. Alkalmas-e Chorgál János a bujáki kapitányi hivatalra.

Chorgul János a királyhoz írt folyamodványában könyörög, hogy a bujáki kapitányi hivatalban királyi okmánynyal megerősíttessék. A bujáki vár — tőszomszédságában lévén a törököknek, kapitány nélkül meg nem védhető. Ennélfogva a generális a hadi tanács beleegyezésével s Esterházy Pál, Buják-vidéki földesúrnak ajánlására Chorgál Jánost helyezte Buják várának kapitányi hivatalába. A hadi tanács Pálffytól véleményt és jellemzést kér Chorgál képes-sége és érdemességéről.

678. — 1642 május 12. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A sereg-bíró elbucsúzott. Ujváron törvényszéket tartottak. Esterházy melegen védi a seregbíró. A bírák Esterházy alkaptányi jogkörét is megszorítani ügykeztek.

Szabó András Urk írt N. leveléből értem, hogy N. azt vélte, mivel az pösténi hévvízben mentem; de nem igyekezem immár most sehová. Szombaton itt Nags Uram törvények valának, s a több dolgok után Seregbíró Uram is bucsúzott tisztétől, s amint nekem mondá, maga megírja Nk okát.

Bizony igen alkalmatlanul esett az én ítéletem szerint, mert nem tudom senki nyelveskedését, ki mint vádolja Ngd előtt, de azt tudom hogy tehetsége szerint soha véteni Nk nem kívánna; és im én gyakrabban vagyok vele Ngdnál, s látnám s érteném, ha haszna volna tisztének, de merem bizvást mondani, hogy Ujváron becsületi kívül, haszontalanabb tisztet nem tartok annál, amint ő viselte. Mert annyi haszna abban Dallos Urk mint neki, s bizony ha pénzen nem venne lába belivel sem érné meg abból az tisztból való jövedelmével, kivévén az ő felsége fizetését. En is alkalmasint esmerem az embereket; de bizony ide csak ilyen embert sem találunk erre a tisztre, jelesül catholicust. De legyen a Ngod jó tetszése rajta.

Úgy értem, hogy volt szó és disputatio a bírák között az én autoritásomról is. Hogy ha a Ngd itthon nem létében, vagy a Ngd itt lakot szolgálai már nem Nagod szolgáljával való causájában, mely az ittvaló széken forog, vagy más közönséges emberek causájában adhatok-e novum judiciumot.

En nem írom meg Nk ki mit mondott hozzá sem találtak rajta; hanem kérem Nsgodat ne általja írással ezt declarálni és megmagyarázni. Mert én ez tisztemet pleno jure birtam ez ideig s Nsgod is Vice-generálisnak esmert, s ha Ngd itthon nem létében ebben nincsen módom, nem vagyok úgy tetszik egész vice-generális. Várom azért az Ngod tetszését, mert eddig nemcsak a helyben de a végházakban is afféle novumot?

— — — — —
A. I. L. V. F. 4. Fr. 173., eredeti saját kézírás.

679. — 1642 május 14. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Szerezze meg a hadi tanácstól Czorgül János részéről a bujági vár kapitányságáról szóló kinevezési okmányt.

Bécsből adák értesemre, hogy a bujági kapitányságról pro informatione Ngk írtnak, és jóllehet ennek előtte is az én instantiámat Ngdra bocsátották volt, s Ngd azon hadakozó tanács levelét kezemben is adta vala, hogy helyreálltassam Czorgül János Uramat az bujági kapitányságban, a minthogy úgyis cselekedtem volt, s fizettek is a mult fizetéskor neki; de cum difficultate, mivelhogy decretuma nem volt. Minthogy azért immár Buják vára mindeztől enyém, és a személyt is jól ismerem s arra a hivatalra sem jobbat sem érdemesbet nem is találhnánk, Ngdt kérem ne difficul-

táljon írni a Hadakozó Tanácsnak, adassák ki decretumát. Ngk abbeli jóakarátját megszolgálom.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 174., eredeti.

680. — 1642 május 21. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Miklós deákot porkolábságra ajánlja. Mátyás pribék lovászt pedig török írás magyarázatára.

Im Miklós deák megyen Ngdhoz; a szeödéni porkolábságra menne, ha Ngk ellen nem leszen. Az én ítéletem szerint azt meg érdemli; régi szolga nyavalyás; a mit Nagd felőle parancsol ahhoz tartom magamat.

Ngk vagyon egy Mátyás nevű pribékszolgája a lovak mellett, kit én kereszteltettem volt meg s adtam volt is Ngk Prágában készületében; régen vasban jár, s nem volna haszontalan ember az, a török írás tudásáért, mert egy sincs nekünk afféle.

Ngdat kérem, ha meg nem bántom vele adja vissza nekem, akár más lovászt szerezzek helyében Nk. Hadd ruházzam meg és taníttassam is magyarul; jövődőben szolgálhatna nekünk is.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 175., eredeti saját kézírás.

681. — 1642 június 1. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz a király részére vásárlandó lovak érdekében.

Leopoldus herczeg Urunk ő felsége főkapitánya és kamarása gróf Paradimin recommendáltatott nekem itt nagy szorgalmatossággal, kinek ő felsége nem kevés summa pénzt conczedálván bocsátta alá Magyarországba, hogy ugyan ő felsége számára lovakat vásároljon. Kérem azért Kgdet édes Bátyám nagy szeretettel legyen Kgdnél is recommendálva, úgy hogy egy emberséges embert adván melléje, ha lehet vagy Partinger Uramat vagy mást, a ki értvén a lovakhoz és mellette lévén vigyázással kár nélkül jó alkalmatossággal vezérelje, segítse Kgd s promoveálja reá bizott dolgaiban, kedves dolgot cselekedvén Kglmed ő felségének...

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 196., eredeti.

682. — 1642 június 4. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A csauszot elküldte Kis-Martoniig. A törökök csalásai, ezek megtorlandók.

Ali csauzt im expediálván Ngs Úr, szolgálmat adtam véle Kis Martoniig, s két katonát is Ngd tetszése lészen-e szembe vele

vagy nem. Talán az Sókamara mellett megszállván a város gazdálkodhatnék neki etc.

Fekete Lukácsot ma expedáltatám Nsgs Úr Ersek Úr 3 rabjával; azt hirdetem neki, hogy mind afféle csavargó csatázó latrok stb. igen akarta. Amint tehetem eléggé megdisputálánk a végzések tartását, s el is hitetém vele, hogy az ő részökről nem tartották a végzéshez magokat, mind csak a két kadiát agállják. Ám ott fön lássák, szemérem leszen, ha meg hagyjuk csalni magunkat, holott az árulók ők mind eladták, disputálták azt a szegény falusi népet, kikért kiváltképpen a végzés lett.

A fővezér megfogását tagadja. De Szaliktár basa megfojtását vallja. A hadak is még mind füvelnek...

A. I. L. V. F. 4. Fr. 178., eredeti.

683. — 1642 június 4. Bécsből. Gr. Pálffy Miklós atyjához, gr. Pálffy Istvánhoz. Fiúi tisztelet nyilvánítása.

Pálffy Miklós s a grófné leányostúl egészségesek, és tiszteletüket fejezik ki. Pálffy Miklós ma sokat beszélt Pálffy Ferdinándal, ki novitiatusban van (t. i. a jezsuitáknál), s különös nagyrabecsülését nyilvánítja gr. Pálffy Istvánnak, kiért buzgón imádkozik.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 68., latin levél.

683/a. — 1642 június 4. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Működjek közre a király részére vásárlandó lovak vételénél.

O Felsege a mi kgls Urunk parancsolatjából ment alá ugyanaz ő Felsege főszadliknekye (?) hat szekeres lovat venni. Kérem Kgdet szeretettel édes Bátyám Uram, legyen Kgmed hozzá mindennemű jóakarattal, és ha valakinél lovak fognak neki tetezni, Kgđ maga alkudjék meg az árukról s ő megfizeti.

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 198., eredeti.

684. — 1642 június 9. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. P. Pál betegsége s közbenjárása P. István ügyeiben. — Bethlen Istvánról és fiáról, Piccolomini és Leopold herczeg hadi útjáról.

...Én...e napokban oly beteges állapottal lévén, hogy négy naptól fogvást, valamit egy öreg olasz dió tenne, annyit nem ehettem s nem is tarthattam meg, hanem szüntelen hányván, soha

nem hittem volna, hogy oly és annyi materia lehessen nálam, amennyit kiadtam, Istennek segítségéből megkönnyebbedvén, ha csak ezen állapotban maradhatok is meg, az mint most érzem magam az Dockornak sem kevés csodálkozásával, holnap még három emberrel fogom az Kgd dolgait sollicitálnom, s valamit végezhetek Kgk tudtára adom, kihez képest opiniomat is megírom édes Bátyám Uram, mit kellessék Kk cselekedni; mert ha én elvégezhetem, nem kívántatik talán az Kgd feljövése. Cardinal Richelin felől mondják, hogy megholt, de még nem szinte bizonyos. Bethlen István felől alkalmas ideje halljuk, hogy megholt, és hogy a fiát nem bocsátták Uszvárában. Echedben pedig nem, de ha szintén bocsátták is, nem igen nagy kár, s nem is félő aziránt valami derekas disconvenientiátúl...

P. S. Leopoldus Herczeg Piccolominival együtt az ünnepek után mindjárt megindul, és Sileziába megyen. Kérem Kgdet az kálmárookra való levelet az úrfi ruházatja végett amint a praefectusa Kgk írt küldje meg. Az ezüstművet is küldje fel Kgd, hogy cserélhessük el az úrfi számára.

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 199., eredeti.

685. — 1642 június. Pálffy István személyes ügyei.

Pálffy István 1642 június 5 a pöstyéni fürdőben volt, honnét levelet írt Pálffy Pálnak.

Pálffy Pál 1642 június 17 Pálffy Istvánhoz írt levelében gondoskodik Pálffy Miklós úrfinak (P. István fia) öltözetéről.

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 203.

686. — 1641 június 12. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. A tanács feladata. Pálffy Miklós szükségleteiről, ruhája-, ezüstműveiről.

Hogy Kglmed ide feljöjjön semmi módját nem látom, mert most ha szintén itt fen volna is Kglknek alá kelletnék menni, mivel semmit egyebet nem tractálnak, hanem mikép remediálhassák az szileziai, csehországi és morvaországi állapotokat. Az Keöcheögéket noha a feleségem kérte, nem ő kívánta, hanem Gróf Slikné asszonyom; kedvesen is veszi, ha Kgd megküldi. r... Horvát Miklósnak és Csáktornay István Uraméknak parancsolta Kgd hogy Ainzenál vegyenek az Úrfi ruházatjára valót. Az édes

Uram Bátyám többet nem ad, hanem csak posztót, és ami neki (?) lesz; azonkívül pedig ha mi kívántatik hon kell venni, és miként, arról nem tudósít Kgd. Az Elanzné is noha vásznat adott de ahhoz is csipkecsináltatás és más kívántatik; szükséges a praefectusnak is, s útra és más készülétekre való pénz, melyet Kgd meggondolván jusson eszébe Kgdk, hogy csak az egy fia lévén s annak előmenetére kívántatnak, provideáljon úgy most, hogy halasztás nélkül indíthassuk meg, mert mindennap egy nap mulván el, az Úrfi sokat mulat hiában.

Az minémű ezüstművet küldött Kglmed az sem arravaló, mert ha Kglmed az ó ezüstművet felküldte volna, azon szép s egybenjáró eszközt cserélhettek volna s talán nem is kellett volna semmi pénzt reáfizetnünk.

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 201., eredeti.

687. — 1642 június 13. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Profontmester kötelessége; malmok hiánya, francziák állítólagos megveretése, törökök viselkedése.

Az Ngd levelét tegnap vévén az Czaigborttal leirattam az ittvaló munitiót, és im Nk felküldöttem. Profontmester Uram maga írt Nk. s ő is írva küldte az mije vagyon. Az Profont pedig szükség idején, nemcsak a németekért való volna, de közönségesen mindnyájunkért, ha jól akarnánk provideálni. Malom csak egy sincs ilyen helyen, az ki felette szükséges volna, ha 8 vagy tíz lehetne is könnyű mesterséggel való.

Az Franczuzok megverését mástól nem hallottam Nsgos Uram; adja Isten legyen igaz; mégis talán ide is inkább reáérkezne az segítség az Imperiumból, mert amint hire vagyon Francz Albrecht elfogása, s népe megverése igen megbódította morvát is, de azt Ngd érthette jobban.

Erdély felől minémű hírek legyenek, Wesselény Uram megbeszélhette Ngk.

A Török látszik csillapjában lenni, de alattomban parasztemberek által, még sem szünnék fenyegetni az hódulatlan helyeket, jelesül Bakát és Tardoskeddet.

Esztergomot s Vácot felette és igen építik s erősítik. A Csauz elkésék nem tudom mire vélni.

— — — — —
A. I. L. V. F. 4. Fr. 179., eredeti saját kézírás.

688. — 1642 június. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Lovak vásárlásáról s áráról.

En bizony szivem szerint várom vala haza Ngdat, de tegnap hozván Tamás Úr az N. levelét értem, hogy Ngd megtartózott. Igazán irom Nk örömet tekintének én is magam dolgaihoz is, de ha nem hozza az alkalmatosság, patientia. Az itt való muni-tióról és profontról írtam Nk. A lovak vásárlásában ma reggeltől fogva délután közel 3 óráig magam is fáradtam, s az Balassa János lovai közül válogattunk N. számára 12, 210 talléron. Bizony nehezen vehettük meg; mert Szegedy Uram 20 talléron vette bokrárt, az Ngd é úgy itélem 17 tallérral egynehány pénzel esett drágábban, de azzal biztattam vala, hogy Ngd az utóbbi 80 tallért sz. Iván napig ideküldi, kinek 40 tallérját most megadják Ngd emberei, de azután mondá Tamás Úr, hogy N. sőt hagyott rajta venni. Ha lehetséges, kérem Ngdat sz. Iván napra küldje ide nekik a 80 tallért...

— — — — —
Az fiamat mióta bement Gyarmattá nem láttam, most idehívtam, Nk kérem ne legyen ellenére...

A. I. L. V. F. 4. Fr. 180., eredeti sajátkezű kézírás.

689. — 1642 június 16. Szuhárról. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz. Ujabb hadi mozzanatok.

Tegnap vecsernye táján vettem a Kged levelét. Nincs semmi vétek, hogy Pálffy Tamás levelét felnyitotta Kged. A mi a hireket illeti, emberem most is Olmücz felé vagyon, hogy bizonyost hozzon az ellenség táboráról. Rottal János Uram 22 szekérrel pénteken nálam hált feleségestül, gyermekestül; az ifjabbik gróf Fonalt Hanns azonképen feleségestül, gyermekestül. Gróf Habicznak felesége és az ifjú Zerotinnak felesége, az nagy asszony nagy rettegésben voltak; az Fornomment (?) vagyon a Császár hada előtt, 13 ezer lovas, 2 ezer gyalog, 13 ágyú vagyon vele. Azt beszélük, hogy sebben megholt a herczeg Francz Albert. Szobodistyáról mit írnak im megérti Kged.

Gróf Szampak Berenbe szaladott. Gróf Róttal tegnap előtt Szempczig ment. Jakusith Püspök Uram térítette vissza, és háltak Szombatba. Minthogy pedig hir jutott Piccolomini felől megtartozkodott Szombatba; betekintek oda a városba és szinte most

indulok oda Szombat városába, és ki sietek jönnöm, nem késsem, bemegyek Posenba. Adja Isten, találjam Kgedet jó egészségben.

690. — 1642 június 20. Marcheggből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz hadi hírekről.

...Ide érkezvén Bécsből vettem leveleket, melyekben írják: hogy az ellenség, Olmuczbán ezer embert hagyván, Silezia felé ment, s Piccolomini pedig megrakván Brent három mértföldnyire hozza szállatt maga is, reméljük Isten által rövid nap való jobb híreket. En Istennek segítségével azon vagyok, hogy holnap után Posenban legyek a Kgd szolgálatjára...

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 205., eredeti.

691. — 1642 június 23. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz Nagy Tamás váltsága ügyében.

...Hanem im Nagy Tamás Uram maga dolgaiban, mégis feje váltságában fáradoz, s szemben is léssen Ngdal. Kérem Ngdat ne legyen ellene; mostani útja: menekedhessék meg nyavalyás sok adósságitól...

A. I. L. V. F. 4. Fr. 181., eredeti.

692. — 1642 június 24. Pozsonyból Ujvárra. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy István követeléseinek kielégítése végett Ecker jószágát kívánná. Hátralékai végett hiába fog személyesen menni a királyhoz. Lovasok felfogadása.

...hol pedig sajnálja kgd., hogy a k. g. d. praetensióját Ecker jószágára mutatnak, ezaránt kgd-nek nem kell annyira busulni, mert aztot csak abban akarják kgd-nek adni, a mennyit ér, residuitásról pedig a mely 14.000-ből az Ecker jószágának praetiumján fölülmarad könnyebben kgd-et per alia media contentálhatni. Hogy pedig kgd ügyekezék Bécsben sollicitálni a maga restantiáit Ő Felségénél kgd kedves akarátja, de nem tudom ha fogatosb leszen-e a kgd sollicitatioja az enyémnél mostani időkhöz képest. Mindazonáltal a miből tudok kgdnek szívvel szolgálok. A mi a lovasok megküldését illeti kgd excusatus a megírt okokból, arra intendáltam, hogyha csak valami kettőt vagy hármat küldött volna kgd in complimentum azoknak, akiket jószágomban szedtem volt fel, igen kedves dolgot cselekszik vala kgd,

de ha kgd nem küldheté róla nem tehetek, azon leszek minél alkalmasabban lehet hogy elintézhessem jó módjával azon lovasok felkészítését...

P. S. Hogy Ő Felsege én nekem megparancsolta volna a kgd restantiájának megfizetését arról semmit sem tudok, nincs is híremmel.

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 208., eredeti.

693. — 1643. július 3. Semtéről. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A katonák Pálffy István jószágán is szállásolnak. A nádor Pálffynak Prágához való expeditiójáról s az instructióról másolatot kér.

Az Ngd levelét most vettem. Palatinus Úr Ő Nga mondá: hogy nem az ő Nsga rendelkezéséből szállottak a katonák oda a Ngod jószágára; noha azok mind ő felsege szolgálói, és a többi is arra fagattatnak, de tétet rendelést rólok. Igaz hogy Ngk feles jószága lévén itt körül, lehetetlen hogy nem jutna azokra is szálló, de Ő Nga a vármegyéket fogja requirálni róla; interim küldi ki Ő Nga maga emberét, s meghagyja, hogy sehol egy éjeli hálásnál tovább ne maradjanak. Ő Nsga Nk szolgálatját iratja velem, s kéreti igen Ngdat, ha Ngdnál volna az Ngd conventiója a Prágához való expeditiójáról, ugyan ma küldené ide mását Ngd, s ha lehetne még az Instructio mását is; ha szintén ma ide nem érkeznek is, jókor ide érhetnek vele, s magam megviszem holnap estvére Nagk. Semmi ujságot Nk nem írhatok, hanem az ellenség 1200 gyalogot s hat száz lovaszt hagyván Olomuczban, Sléziában takarodik, ott akarván még némely erősségeket megvenni.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 182., eredeti saját kézírás.

694. — 1642 július 17. Galántha. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Wesselényiről Sibrik Párról s heflejni fürdőről is,

Tegnap indítánk meg Weseléni Urt. Nags Uram, ma nézi meg hadait, s által is kél az hegyen s holnap Szakolczánál leszen stb. Sibrik Pál is odavontatta magát. Én Nsgs Uram ezennel indulok Pozsonyban, s onnét ha tanácsolják az Doctorok, az atyámfiaát az Heflejni fürdőben küldöm holnap, s magam visszajövök, és azon leszek, hogy vasárnap beméhessek. A lovak dolgáról beszélhet N. Nadány Urammal...

A. I. L. V. F. 4. Fr. 183., eredeti saját kézírás.

695. — 1642 július 22. Bécs. III. Ferdinánd Pálffy egészségére végett szabadságolja.

A király meglelégedéssel értesült Pálffynak buzgalmáról, melylyel a császári táborba 300 huszárt küldött.

Pálffy engedélyt kért, hogy Pozsonyban gyógykezeltesse magát. A király erre két heti szabadságot adott neki, megparancsolván, hogy az alkapitány pontosan helyettesítse.

A. I. L. IV. F. 2. Fr. 114., eredeti.

696. — 1642 július 26. Semte. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Herczegek és főurak készülnek Tavarnokra Forgáchhoz és Semptére is. 5 zászlóalj lovast küldtek a hegyen át. A herczeg Olmützet ostromolja, s egyéb hadi hírek.

En Nsgos Uram itt is munkát találok most az Úr mellett. A hercegeket hetfőn Forgács Uram várja Tavarnokra, s elég ha kedden itt nem lesznek, megizenték magok, hogy Ngához jönnek ide, ha kedden nem jönnének is szerdán itt lesznek. Ehhez képest oly készülettel várjuk őket, amint legjobban lehet, s feles Úr, és főember is jön hetfőn be ide, s jöttek már is némelyek.

Im szintén most expediálunk ismét 5 zászlóalj lovast által a hegyen; jó ha fele szerek meg vagyon. Azonban igen progredial a herczeg ő felsége, Olomuczot igen premálja az alatta hagyott nép, s több is ment hozzájuk.

697. — 1642 július 27. Semtéről. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Liphay Györgynek egy ügyét ajánlja. Hadi hírek. Wesselény indulása. Hírek a lengyel hercegekről.

A Ngod levelét most vettem az esztergomi bék és Allay bék leveleivel; megnyithatta volna Ngd mindakettőt. A bék levelét im Ngod kezében küldtem; hírével volt tudom Nk ha ki jött a vajdája Udvardra. — A másik a mohiaknak adott hitlevél, hogy bemehetnek, és minden jót akar, az ispajájok és köztük az Allay bék végezni. Azt mit Liphay György Uram levelében includáltam, igen kérem Ngt parancsolja meg a vásárbiráknak, küldjék meg mindjárt neki; mert a szegény emberen rajta a takarodásnak ideje.

Panaszkodik azon levelében a katonák sok csintalanságaira is; kire én semmi választ nem adtam, ám el is jöttek im már

arról a földről, s itt is megmustráltuk őket s elereszténk; elég csintalan gaz nép.

Palatinus Uram Ő Nga Ngdnak szolgálatját iratja s egyéb hire nem jött után, hanem Corbelius tegnap érkezett Bécsből; confirmálja az Ngk küldöttem híreket s addálja azt is, hogy az nap kellett volna két fő obristert be — Bécsbe, szállást is rendeltek nekik; minden órában várunk bizonyosbakat a táborból is, mert bizonyos, hogy mind megyen az ellenség, siettették Wesse-lény Uramat ehhez képest menni.

A lengyelországi hercegek felől semmi bizonyos hírenk nincsen; de amint Forgács Ádám uram írja ma Bajmóczban fog-nak hálni; mi erőssen várjuk őket...

A. I. L. V. F. 4. Fr. 185., eredeti.

698. — 1642 augusztus 7. Bécsből. Gróf Puchaim János Rudolf Pálffy Istvánhoz. Memoriáléjáról.

Pálffynak memoriáléját átadta a felségnek. Reméli, hogy a felség az engedély miatt nem fog nehézséget támasztani. Sajnálja, hogy elutazása miatt a memoriálét nem sollicitálhatja.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 144., eredeti.

699. — 1642 augusztus 7. Galántháról. Esterházy Pál gr. Pálffy Istvánhoz. A nádor Esterházy Pállal pénteken Érsekújvárra fog jönni, az érsek házába fog szállni a vár épületeit fogja megtekinteni. Intézkedés azon esetre, ha Pálffy a nádort ebédre akarja meghívni.

Ez estve jövék ide Galánthára Palatinus Uram Ő Nsgától; akarám Ngk értésére adnom, hogy Ő Nsga olyan dispositiót tön tegnap, hogy ma estvélyre ismét visszamennék Sempthére O Ngához, és pénteken jó reggel öt órakor megindulván, ha eléb nem is 12 órakor minden bizonynyal bemenjünk. Csak pósta módon mint egy 20 vagy 25 lóval és három szekérrel, s az Ersek házánál akar Ő Nga szállani. Szombaton viszont ebédet éven ott, estvélyre megint Sempthére akar jönni.

Ő Nsga ugyan meghagyja írnom Nsgk, hogy takarodó idő vagy az katonákban; nem szükség senkit kifárasztani Ő Nsga elejében; ugyan holnap meg akarja kerülni az Várat, más nap is valami rendelést akar tenni az épület körül.

Nem leszen senki is idegen ember Ő Ngánál, ha Nagd

ebédre akarja O Ngat hívni is az én cselédemnek meg kell üzenni, hogy csak az ő Nga cselédjeiért főzzenek valamit...

A. I. L. V. F. 4. Fr. 186., eredeti.

700. — 1642 augusztus 13. Bécsből Ujvárra. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz hadi hirekről.

...Briga felől mint írjanak kgc azt is megértettem, higgye kgc semmi nincs benne és mind azon keötés (?) mert óberster Rampff lévén benne, ki oly dicséretesen viselte magát a mint vitéz és gondviselő emberhez illet, hogy mind a benne valók s mind a városbeliek igen contentusok lévén vele mindnyájan dicséretesen viselték magukat. Most is igen jól procedal az Ó Fölsége hada, hirellik hogy az, ki Pannier előtt kijött volna, azon jönne megint segítségül két ezer gyaloggal és három ezer lovassal, de azt sem kell hinni, s ha szintén úgy lenne sem kell tőle semmit tartani, mert mind azon jönnek és gyülevész nép, most pedig az ellenségnek nincs több 5000 emberénél...

A. I. L. IV. F. 5. Fr. 210., eredeti.

701. — 1642 augusztus 18. Deorne v. Desoni. Bercsény Imre Pálffy Istvánhoz. A palatinus haragja miatt Kornis Zsigmondnál tartózkodik. Kéri Pálffy közbenjárását a palatinusnál.

Tudom eddig Ngdnál nyilván vagyon, hogy én ide az én bizodalmas jóakaró Uramnak és szerelmes nemzetim közül legkedvesebb s öregebb atyánkfiának méltóságos személye mellé adtam magamat, ugymint Kornis Zsigmond Uram ő Nsga becsületes udvarában lakom, s ő Nga érdemem felett minden jóakarrattal vagyon hozzám, s nagy szeretettel lát. De hogy Palatinus Uramnak ő Ngának nagy haragját értvén rajtam, s attól némely nem jóakaróim igen megrettentvén, ide az ő Nsga becsületes udvarába jöttem; oka nem egyéb, hanem hogy több jóakaró Uraim s kedves atyámfiái közül ő Nsgát ítéltem egyiket igen hasznos és kedves Reconciliatoromnak Palatinus Uramnál ő Ngánál, noha bizony közel sem volt annyira vétkem, a mint talán Palatinus Uramnak ő Nsgának referálták a dolgot. Mindazáltal alázatosan kérem Nsgodat is, a mennyiben Nagdnak is módja vagyon, méltóztassék két három szavával, avagy egy kis írása által ilyen szegény alázatos szolgájának ügyét promoveálni, s abbeli haragját

ő Ngának engesztelni, mely Nagod hozzám mutatandó jóakarátját és patrocíniumját teljes értelemben alázatosan megügyekezem szolgálni

P. S. Kérem pedig azon is igen alázatosan Ngodat, ha Ngd-nak is azaránt valamit találtam vétetni, vegye el haragját rólam mert én Isten látja, nem hogy legkisebb dologban is Ngk ügyekezem, de sőt életem fogytáig tiszta szívvvel szolgálók Ngnak.

A. I. L. V. F. 2. Fr. 145., eredeti.

702. — 1642 augusztus 22. este felé Pálffy István Pozsonyból Bécs felé utazott.

1642 jul. 28. Pálffy Pál hat szekeres lovát Khevenhüller úr embereinek adván kölcsön, kéri Pálffy Istvánt, adna neki néhány napra hat közönséges szekeres lovat.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 209., eredeti magyar.

703. — 1642. szept. 6. Gneredorffból Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz, ennek fia Miklós tatai kapitányi méltósága érdekében.

En édes Bátyám Uram valamiből Kgd és a kegyelmed szerelmes fiának tudok szolgálni míg élek, el nem mulatom. Azért Kgd és Ruttkay uram által irasson ő Felségének egy memoriálét ily continentiával, hogy Felséges Uram egy fiam lévén, kit minden tehetséggel azon volnék, hogy úgy nevelhetnék és taníttathatnék, hogy az mint öreg atyja és én, ő is teljes életében Felségednek igazán és hiven szolgálhatna, kihez képest Felséges Uram, mivel a tatai kapitánynak halála történt, kérem azon Felségedet alázatosan az én fiamnak azon kapitányságot conferálni, melynek jószágát én felséges Uram ily Felsége kegyelmessége mellé kész lennék megváltanom, s arra is magamat obligálnom, hogy míg Isten az én fiamat felnevelné, oly emberséges embert azon helyben tartanék, ki nem csak a kapitányságnak gondviselésére lenne elegendő, de elégképen való zálogja is lenne országunkban. Mely memorialisnak páriat iratván mind Trautmandorf, gróf Slik és Lesli Uraiméknek egy-egy szép derék levelet irasson.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 212., eredeti.

704. — 1642 szept. 11. Lempachból. Gróf Pálffy Miklós atyjához Pálffy Istvánhoz. Egy fegyvernők.

Jelenti, hogy atyja parancsolatja szerint tegnap szerencsésen Lempachba érkeztek. Miután semmi fegyvere sem volt, egy karabint vitt magával; ha atyjának ez ellen kifogása lenne, írja meg egy betűvel, s ő azonnal Ingolstadtból vissza fogja küldeni. Egyéb iránt ezért hocsánatot kér.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 70., eredeti magyar.

705. — 1642 szept. 14. Zuhárol. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánnak. Csáládí egyezség végett részt veend a megszabott összejöveten.

A mint már több levélből kitünt, Pálffy Jánosnak többrendű követelése volt gróf Pálffy Istvánnál. Pálffy János, bátyja kívánsága szerint, meg fog jelenni szept. 24-én Sopronban. Pálffy István kívánsága volt, hogy a nádor döntsön tartozása felett, mihelyt neki erre alkalmá lesz. Pálffy János nem jó egészségnek örvend. Kívánja, hogy legyen köztük egyesség, szeretet, békesség; ő csak igazságot kíván és soha többet nem kívánt, mint azt, a mi őt megillette.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 71., eredeti magyar, részben saját kezeirása.

706. — 1642 október 14. Szakolczáról. Pálffy András gróf Pálffy Istvánhoz. A veszelei (Morvaország) vár s uradalom eladásáról s állapotáról.

Kegyelmes Uram! A mi veszelei várunk állapotját illeti, az elmúlt napokban ott voltam Prini Ferencz Uramnál. A töb beszédink között tudakoztam ő Kglmétől, ha eladó volna a jószág? Akkor semmi bizonyost nem vehettem ki ő Kglméből; hanem tegnap előtt valának itt nálam Szakolczán Bosnyák Uram szolgálai, melyek azt mondották, hogy azért mennek Prini Uramhoz, hogy a jószágot el akarnának adni és a pénzt Árva számára fogják tartani. Mivel a jószág igen pusztá és Prini Uram lassú gazda a jószágban, mivel annak a jószágnak derék jövedelme tókból (t. i. tavakból áll) és malomból. A tók pedig mind puszták; a malom is igen gyarló módon vagyon.

A mint más emberektől végére mentem, hogy most megvehetné tőlük negyvenhat ezer forinton, talán olcsóbban is; aztán

ha az ember áruban akarna menni velök terminusok végezhetne velök. A jószágnak mennyi jövedelme lehet? most bizony igen kevés, mivel tók pusztán vannak; a korcsmákon bort nem árulnak, a jószág pedig az országuton vagyon és a malom is igen nyomorultul áll. Mivelhogy ott voltam és láttam, hogy még malomkövel is hijával voltanak; csak hiába áll négy kerék.

Az ökrök felől is végére mentem pusztapecsi harminczados-túl. Kglmes Uram azt mondá: hogy most nincs igen jó keletje; mindazonáltal a mely jó és nagy ökör, negyven talléron párját, a mely alábbvaló harmincz és harminczhaton . . .

A. I. L. 4. F. 7. Fr. 103., sajátkezű magyar.

707. — 1642 okt. 21. Bajmócz. Gróf Pálffy Pál Ferdinánd királyhoz. Révay András katonasága ügyében.

A király f. hó 16-án kelt hivatalos levelét s a hozzácsatolt királyi kéziratot megkapta. Révay András eljárására nézve, eleget kíván tenni a király rendeletének. Hallomás szerint ezen katonák Morvaország felé vonultak. Az ezután nyerendő értesítésekről tudósítani fogja a királyt. Pálffytól távol lesz, hogy tudósításában szenvedélyesség vagy alaptalan hírek vezessék.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 21. Latin fogalmazvány.

708. — 1642 okt. 26. Marcheggről Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz, a katonaság útjáról.

. . . . Kijövén Pozsonyból néhány lovast találtam elő; tudakozódván tőlük, ki legyen előttük járó, mondák: hogy Miskey hadnagyok, pedig Fejes János, kit Lamacson találtattam; jelentette, hogy ez éjjel ott hál és holnap tovább megyen; az győri végbeliek pedig Fisemennél takarodnának által a Dunán . . .

A. I. L. 4. F. 5, Fr. 218.

709. — 1642 okt. 27. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Chyrván vezér elvonult Aszak alól, hová lengyel had érkezett. Muszu basa Budán. Pozsony vármegyének hozzájárulása az árkok ásásánál.

En Nsgos Uram Kalocsai Uram ő Nga requisitiójára holnap estvére Nyitrára megyek, s onnét Zólyomban megyek, kit Nsgd-nak megírtam azelőtt is . . . Aszak alól eljött volt Chyrván vezér

Mehemeth basa, de nagy lengyel had érkezett Aszak alá s ismét visszatért hadastól. Annak adták volt a budai vezérseget, de immár ehhez képest meghagyták e télen ez mostani Musza basát, és ő is az ő tőle rendelt Békeket kifacilitálta az mostani legatio . . . , s azért kaptuk csak az internuntioson is . . .

Megérthette N. eddig Pozsony vármegye az árok ásáshoz, mennyi segítséggel lett. Nyitra az szerént azaz 282 frntal (?); csak az instrumentumokat, deszkát, hidakat alig tudnánk felkészíteni véle talicskát az szerént; nem is tudunk vele mit mivelni, hanem bizzák emberekre, költessenek vele, lássák magok mi kell az épületre.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 188., eredeti sajátkezű írás.

710. — 1645 nov. 14. Prebuczból Pozsonyba. Pálffy András gróf Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek a csata helyéről.

. . . . Leopoldus herczeg Urunk régtől fogvást sok szép ő felsége hadával Bavarus herczegnek segítségére ment. Ottlétében micsodás szerencséje volt francziák ellen, másoktól is informáltatott eddig Nagod.

Mink itt Csehországban General Feldzeugmaisterrel Ferlamunddal 23 regimenttel vagyunk Tabor táján. General Porstenstun egész ármádástúl 28 8bris napján Pardoviczot vitta meg, nem vehetvén várost elégette, Königraeczhez ment, onnan is gyalázattal el kellett menni, mert Jerin táján Albis vize mellett letelepedett. En immár négy héttől fogvást 1000 lóval körülötte járok. Rabot, lovat hála Istennek eleget nyerünk tőle. A rabok azt beszélik, hogy Pumer ország felé indulni akar, mert attól fél, hogy ha Leopoldus herczeg érkezik, netalán tán őket francziai tánczra fogja, mivel 2000 gyalogjánál több nincsen, azért is akar Pumerbe indulni, mivel Tul Frangli azokkal regimentekkel melyek Holistanban voltaának, ott ugyan . . . városokból valahon volt praesidiunok muskaterosokat szed avval akarja mege . . .

A. I. L. V. F. 4. Fr. 102., sajátkezű magyar.

711. — 1642 nov. 21. Bécs. III. Ferdinánd testőreinek elszállásolása végett írt Pálffyknak.

A király a közeledő országgyűlés alkalmával testőreit a pozsonyi vár alatti házacskákban óhajtván elszállásoltatni, megkereste

Pálffy, hogy ezen házakat az udvari szálláskészítők rendelkezésére bocsássa.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 116., eredeti.

712. — 1642 nov. 27. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Megyery banderiumáról.

. Megyery Uram értem, hogy Kgk bizonyos ő Felsége mandátumát exhibeálta, miként Kgd banderiumot adna Kgk. Kérem Kgledet édes Bátyám Uram mivel a mint hallom elégségesképen ruminálván ő Felsége az ő kglme dolgát, adta ki azon dolgot, és hogy nagy injuriája is volna ő Kglnek; ne difficultálja, hanem minden jóakarattal levén ő kglméhez, adja meg Kgld ő kgmének az banderiumot; szintén oly jó néven veszem Kgldtől mintha magam dolgomban segítene Kgld s velem együtt megis ügyekszik Kgk szolgálni

A. I. L. 4. F. 5 Fr. 223.

713. — 1642 decz. 24. Pozsonyból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. P. Pál megbizza P. Istvánt egy szép paripa vételével. Kellio Pál kérelméről.

. Edes Bátyám Uram megadták énnekem az Kgd levelét, kiben Kellio Pál instantiáját recommendált énnekem, kinek az aránt talán nem lött volna fogyatkozása, de későn talált meg minket felőle; immár másnak conferáltatott volt a harminczad Kérem Kget szereztessen Kgd én számomra egy jó és szép paripát; bár ne legyen igen futó, csak jól járó és szép legyen; mivel én azt egy jóakaró atyánkfiának, a ki a mi Familiánkknak szolgálhat szántam ajándékba küldeni; arra is szükség vigyázni, hogy botló ne legyen. Edes Bátyám Uram, kérem azon is Kgdet, az fia dolgát se felejtse Kgd, mivel szükséges volna . . . pénzt küldeni ő kegyelmének, kire azt vélem vagyon is gondja Kglmednek

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 214., eredeti.

714. — 1642. Visegrádról. Mustár basa Pálffy Istvánhoz. Barátságos levél.

. Nagyságodat mint jóakaró uramat kellett megtalálnom ezen kis írásommal. Nagyságodnak mint jóakaró uramnak egy kis ujságot küldök egy viza halat. Nagyságod vegye jó néven parancsoljon Nagyságod örömet ajánlom tisztességes szolgálatom

mat kívánsága szerint Nagyságodnak. Ha Isten egészségemet adja Nagyságoddal szemben leszek Komáromban Nagyságodnak örömetest szolgálók. A fiam is Nagyságod fiának szolgálatját üzeni. Áldja Isten Nagyságodat egészséggel. Datum Visegrád A. 1642. En a hatalmas török császárunknak egyik vaczi jancsárja, Mustár basa Nagyságodnak örömetest szolgálók.

A. I. L. 4. F. IX. Fr. 65., eredeti.

1643.

715. — 1643 január 1. Stomfáról Ujvárra. Pálffy Pál sűrgeti Pálffy Istvánt, hogy Pozsony vármegyében megyei gyűlést rendezzen.

. . . . Morócz Uram megmondotta az Kgd üzenetét az viceispány, notárius és az több tisztviselők búcsúzása felől, a melyet a nemes vármegye Kgd-tól mint Főispányoktól nagy becsülettel vett és hallott, üzenvén ugyan ő Kglmétől, hogy Kegd, úgy mint Főispányok, publicáltasson egy bizonyos napra gyűlést nekik, amely napon összegyűlvén accomodálják mindenkben a Kgd jóakarátja és rendeléséhez magukat. Az mely az ideig hogy nem effectuáltatott Kegd-től, okát itélem egyiket lenni, az idő alatt az sok külön különféle hireket és változásokat; másikat: hogy talán Kgd is sok és nagy dolgai miatt felejtkezett róla. Kérem azért Kegd-et édes bátyám uram, minthogy az ilyen dolgok mint Kegd-nek, mint nekünk Kegd után való Atyafiaknak becsületes autoritásunkban jár, Kegd az szolgabírák által publicáltasson gyűlést, a mely helyre Kegd alkalmatosnak itéli és gondolja lenni, hogy ott az Urak avagy követeik az nemességgel együtt végezzenek minden jót az elbucsuzott személyek felől, és egyéb az vármegyékben levő szükséges dolgokról. Bizony dolog édes bátyám Uram ezt az mostani Notariust Lippay Gáspár Uram csaknem mint egy Urborat kötő az vármegyére, az ki minémű errorokat committalt tudom Kegd érthette; én is hallottam panaszolkodásokat felőle. Ennek előtte az pozsonyvármegyei notáriusok protonotariusokból és több főtörvényt tudó emberekből voltak olyakból, hogy az mostanit csak scribának is nehezen fogadták volna be. A több tisztviselők állapotjáról is pedig szemben juttatván Isten Kegd-del még azelőtt az gyűlés nap előtt beszélgetek Kegd-del. Igaz bizony, hogy nagy az penuria hominum de mégis azon legyünk édes Bátyám Uram, hogy olyak választassanak, kik miatt mannál-

tassék az Főispányság authoritása és a Pozsony vármegye régi jó hirneve

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 224., eredeti.

716. — 1643 január 23. Bécsből Ujvárra. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Küldjön pénzt a fiának.

. Minémű levelek érkezenek Ingolstadomból eöcsém-től s kegymd szerelmes fiától Pálffy Miklóstól és Hofmesterétől, Kk ezen levelemben includálván elküldöttem. Kérem Kgdet édes Bátyám Uram Kgdt szorgalmatos gondot viselvén reájok, ne hagyja őket pénzben megfogyatkozni, hanem mentül hamaréb succuráljon nekik, mert amint hallom pénzük elfogyandó, miként nem igen jó nekik lenniök

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 225., eredeti.

717. — 1643 január 30. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Miklósról s Pálffy Pál betegségéről.

. Im az minémű levelek érkezenek Ingolstadtiumból öcsém Pálffy Miklóstól Kgd ezen alkalmatossággal megküldöttem, kérvén azon Kgdet adja tudtomra: mint vagyon. En Istennek hála az Kgdt szolgálatjára most jobban vagyok, de ez egynehány napokban az fővény és kő mian igazán nyavalyásul voltam

P. S. Kérem Kgdet küldje Kgdt egy Wegtprieffet Pálffy Miklós Uramnak, mert az Hoffmester kívánja. Nem köll úgy pénz nélkül hagyni. Hamar jöhet valami; főképen mostani időben.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 226., eredeti.

718. -- 1643 február 20. Bécs. III. Ferdinánd hadi szükségletekre kölcsönt kér Pálffytól.

Ferdinand nagyobbserű hadi vállalatára, melyben személyesen részt veendő volt, jelentékeny pénzsegélyt szükségelvén, több úrtól e célra pénzt kért kölcsön. Pálffyt is hasonlóképp megkeresvén, meghagyta neki, hogy nyolcz nap alatt ezer frtot keisersteini Helfridt Tóbiás tanácsos kezeihez szolgáltatasson. A király a kölcsöntől 6%-os kamatot ígért fizetni.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 119., eredeti.

719. — 1643 február 23. Szombatról. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Esterházy Farkasnak hugával való osztzkodása.

En bekészültem vala menni tegnap Nags Uram, de Palatinus Uram ő Nga nem ereszte, mivel csütörtökön akar Sementén Esterházy Farkasnak az hugával osztálya lenni; azt akarja ő Nsga, hogy én is jelen legyek. Ngdat kérem ne legyen ellene. Nk. Pénteken én is bemegyek. 7-én ebéd után ő Nga is kimegyen Sentére s én is oda. Érsek Úr is Pozsonyba mene.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 190., eredeti saját kézírás.

720. — 1642 v. 1643. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Betegségéről, törökök juhainak ellopásáról, a Budán járt magyar követség kedvező végzéséről.

. . . . Egy hét alatt egészségem is igen rossz volt az hideglelés miatt. Csontos Mártonnak semmi hírért nem hallom A szomszédok itt mi tájunkon békével viselik magukat, hanem az Nógrádiakban vágtak négy hajdut le, egyet elevenen elvittek közülök Gyarmathoz a Vácziak.

Valami rossz magyar juhász hajtotta volt el 800 juhát az Urának Guinle agának; csak ezelőtt, hogy Palatinus Uram idejött vala mégis 682 összeverettem bennök s visszahajtottam, a többi az uton maradozott volt el.

A mi követeink elmentek Budáról; jó kedvvel látták s becsülettel is, írja Szelepcsény Uram; hogy jó resolútiójuk is lőtt az vezértől, és bizonyítják is magokat is jó véggel való járásokban. Egyéb itt való dolgokat megérthet Ngd Gál János Uramtul is

A. I. L. V. F. 4. Fr. 191., eredeti.

721. — 1643 február 28. Bécsből Ujvárra. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz, ennek fontos ügyeiről s hadi hírekről.

. Im minémű levelek érkeztek Pálffy Miklós öcsémtől Kgd megküldtem. Az Kgd dolgárul ez estve collation lévén Gróff a Trautmansdorffer Uramnál ő Ngánál bőven szóllottam, ki minden jóakarátát ajánlván mondá: hogy adassuk be az Memorialist; ő Naga semmi difficultást a dologban nem lát, kihez képest ma beadattam az Kgd supplicatióját. Asszonyom Hugom az Sophia Asszony Kgdet köszönteti

P. S. Uj hirül azt irhatom Kgd édes Bátyám Uram, hogy Joan de Vert mostanában nyert 15 száz lovat annyira, hogy egyszer is másszor is nem sok idő alatt három ezert az ellenségben semmivé tett. Pikolomini Freyberg segítségére ment, az aránt... itt is reménységben vannak.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 228., eredeti.

722. — 1643 márczius 3. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz lovasok szerzése ügyében.

... Edes Uram Bátyám kérem Kegdet szeretettel, mentül hamarébb lehet, szerezzen egy emberséges jó vitéz nemes embert, az mely mindjárt tized magával, jó magaviseletű emberséges katona szolgálkat felülhessen; ezt pedig feltalálván, Kgd ily assecuratiót compromittálhat nekie, hogy minden lótúl hora nyolcz forint fog járni minden lovassára, és magának Urával (. . . . jár) együtt leszen asztala, szolgálinak is proviziojok és lovainak abrak széna; sehova az országból ki nem viszik, hanem continue helyben lesznek

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 229., eredeti.

723. — 1643 márczius 5. Esztergomból. Hanil bék Esztergom várának helytartója Pálffy Istvánhoz halászatról és hatalmaskodásról Ujvárra.

. A Nagyságod levelét vettük, mit írjon Nagyságod a szomi és helembai halászok felől megértettük. Ez ideig mi nekünk sem a halászok sem más senki a dolgot meg nem jelentette, hanem azon túl a Nagyságod levelét látván a halászsokért küldtünk, megparancsoljuk, hogy ha afféle halat foghatnak Nagysádtoknak fölvigyék, itt is a vitézeknek meghadjuk, hogy a hálnak fölvitelében senki ellentartó ne legyen, sem a halászsokat meg ne háborgassák. Irja Nagyságod, hogy még az elmúlt őszszel kölcsön hal fejében pénzt adott volna nekiök; elhittük a Nagyságod irását, de hogyha Nagyságod egy pénzt is nem adott volna is nekiek, mi magunk erszényünkéből a hálnak az árát megadnók és halászsoktól Nagyságodnak felküldenők, nem hogy annak fölvitelében ellent tartanánk, a jó szomszédságot előttünk viselvén, sőt nemcsak ilyen kicsiny dologból, sőt inkább más egyéb derekas dologból is a miből kegyelmed megtalál örömet kedveskedünk Nagyságodnak

P. S. Az Alai bék panaszolkodék, hogy a majora megégvén a maga tótalmási jobbágyinak meg hagyta: hogy a major csinálásának a drégelyiek reá találván mind a sindelt és mellette való egyéb portékát, mind behajtották a jobbágyokat vasba verték az ilyen dolognak nem kellene lenni mi Nagyságtoktól semmi marhát meg nem tartunk. Nagyságod az ilyen mód nélkül való dolgot tiltson meg.

A. I. L. IV. F. 9. Fr. 66., eredeti.

724. — 1643 márczius 8. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Családi örömről s Pálffy István kívánságának méltánylásáról.

. Az mi az Kgd Ujvárból való kijövetelét illeti, szívem szerint örülöm s akarom kívánom is: ezen útja Kgdnek oly szerencsés legyen, hogy Isten ő sz. Felsége az Kgd szerelmes leányát egy szép fiúi magzattal áldgya és szeresse.

Az mely Kgd dolgaira pedig hogy Kgd emlékeztett Kgd tökéletesen elhigye, hogy oly szívem szerint urgeáлом és ugyan sollicitáltatom is, hogy csak egyetlen egy napot sem akarok benne elmulatnom a mint ma is Secrarius Puicz nálam lévén annyira jutottunk, hogy talán csak holnap is resolutiónk leszen; hinném Istent pedig, hogy kedvünk szerint lesz

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 230., eredeti.

725. — 1643 márczius 14. Prágából. Pálffy Miklós atyjához gróf Pálffy Istvánhoz, foglyok elbocsátásáról.

Pálffy István lakásában néhány elfogott svéd katona s egy zászlós (Fannjunker) zárva tartatott. Miután Pálffy másnap a sereghez volt menendő, a foglyokat azon feltétel alatt szabadon bocsátotta, ha az ellenség — fogságában levő foglyainkat — szintén szabadon fogja eresztetni. Nem sokára remél atyjánál személyesen tisztelegni.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 72., német.

726. — 1643 ápril 5. Rómából. Pálffy Tamás gróf Pálffy Istvánnak. Római országos hírekről és saját subdiaconatusáról.

. Itt Rómában egyéb ujságunk most nincsen az Spanyor király victoriája kívül, mivel az mediolanumbeli fejede-

lemséghez tartozandó Tortona nevű várost, melyet egynehány holnap előtt a Francziák — amint tudom Nagod is hallotta — megvették a Spanyoloktól, a Spanyolok ujonnan visszavették tőlük. Hirlelik azt is, hogy a várat is megadják rövid nap, mivel már az élésből is igen megfogyatkoztanak. En hála legyen az Istennek az Nagod szolgálatjára jó egészségben vagyok; nem régen a Subdiaconusságot immár fölvettem; azért breviariumot mindennap köll mondanom. Es ennyivel inkább nagyobb kötelességem vagyok a Nagod szolgálatjára, mindennap módom lévén imádságimban Nagodra való emlékezetben.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 73., sajátkezű magyar.

727. — 1643 ápril 9. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A törökök négy magyar katonát lefejeztek; Ghymesnél gyermekeket loptak. Pálffy soliciálja Bécsben a munitiót.

En Ngos Uram az Ngd engedelmeből ezennel indulok Zólyomban. Zádori Uram is bejött s itt marad ő kegylme helyében. Ngk egyéb híreket nem írhatok, hanem azelőtt mintegy 9 nappal a Fülekiekben négy katonát szorítottak az egriek egy házában; s reájok gyujtván mindaz négyet kivették és fejöket szedték, jóllehet a törökökben is kettő holt meg. Ide Gyemes felé is volt harmadnapja négy lovas Török gyermeklopni. Loptak volt is két gyermeket, de a parasztemberek elhányatták velök s magok ott elszaladván, a szőgyényiek ismét reáakadtak az egyikére és elfogták. Nadány Úram im felmegyen Ngdhoz. Ngd engedelmeből Bécsben is felmegyen

Ngd mostan oda fellévén és az több urak is, a munitio felől talán jó volna emlékezni Ngk. az több végházakból elége soliciálják ugyan innét, s talán fizetésünk felől is jó volna Ngk emlékezni

A. I. L. V. F. 4. Fr. 193., eredeti.

728. — 1643 ápril 11. Stomfáról Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz, hadi hirekről. Pálffy I. betegsége.

. . . . Bánom szivem szerint a Kgd leveléből értett Kgd nyavalyáját és köszvényes állapotját . . . Szintén most érkezék egy levelem Bécsből, hogy Piccolomini Bécsbe érkezett és Obrest Hunger 300 lovaszt veszített; oka hogy Tornauban akart bemenni,

és be nem bocsátták. Az Galas 5 praes. érkezett Benesaura a hol Banden leszen

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 233., eredeti.

729. — 1643 ápril 12. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. — Budai tűzvészről. Pálffy István zálogának kiváltásáról.

. . . . Isten holnapot adván érnem s az Consiliumban men-nem Kgdet valamint illik és lehet mindenek előtt excusálnom ügyekezem, hogy nyavalyás állapotja miatt most fel nem jöhetett (Pálffy Istvánnak lábaiban köszvényes fájdalmai voltak); és miként meg ő Felsége elmenetele előtt Kgd feljöhesse fáradnom el nem mulatom, melyet mihelyt véghezvihetek Kgk megirom.

Megszolgálom Kgk, hogy Budának égését értesemre adta Kgd; azon leszek ugyan holnap, hogy mind Palatinus s mind pedig Ersek Uraimékkal communicáljam. Isten rontsa és károsítsa meg ezerszer annál is inkább a hitetlen pogányságot.

Az mi édes Bátyám Uram Kgk zálogja kiváltását illeti, látja Isten még eddig semmi proventus nem volt, és az elmúlt pénteken sem jött csak egy krajczár is be az ökrök hajtásából, miként most módját látnám, de ha a proventusok szolgálni fognak azarántis Kgk szolgálnom és kedveskednem ügyekezem, és ha Kgd ezelőtt is azt cselekedte volna, amit én mondtam, könnyebben jutott volna Kgd azon zálogjához

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 234., eredeti.

730. — 1643 ápril 18. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz ennek zálogváltása ügyében. A király uti tervéről.

. Küldjön Kgd az itt való Kgd zálogjáról jó és fogyatkozás nélkül való specificatiót fel, mentül hamarább, s emberét is, a ki voltaképen tudja miként kár válthassék meg onnéd a hun vagyon és adhassék könnyebb (?) kézre míg a kamara proventusából felmenekedhetik én minden tehetséggemmel azon leszek

P. S. Akarám azt is Kgk tudtára adnom, édes Bátyám Uram, hogy az ő Felsége útja ad ultimam May haladott.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 235., eredeti.

731. — 1643 ápril 25. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz, ennek zsidóknál elzálogosított értéktárgyairól. Óvja őt a zsidóktól.

. . . . Az süveg karima ki keresztel vagyon nótálva és 372 frntot teszen, nem idevaló, hanem más sidóé; az residuitás a mint itt specificálva vagyon a levélben mind meg vagyon. A számvetésről való levelet, azonképen megküldtem Kgk, teszen a summa: 2418 fr. és a decembri eddiglen való interessét. A sidó ki ezt a zálogot ennek az embernek adta praetendal 376 frntot, anélkül ki nem akarja hadni váltani, praetendálván és mondván: hogy sok interesset fizetett az előtt és Kgd is adott pénzt kívül Kgd tartoznék neki, melyet Kgd jobban tudhat. Az én vékony ítéletem ez, hogy Kgd ezt a rossz zsidót contentálná és váltaná ki a zálogot, kívül ha Kgd contentus, azon leszek, hogy meg is legyen. Azon kívül vagyon ezen zsidónál egy süveg karima és 98 gira ezüst, kit zálogban vetett más zsidónak; egyszer 160 frntban másszor 1000 frntban, harmadszor 300 tallérban; és így vagyon minde-
nestül 1610 frntban zálogban.

Ha Kgd szómat akarná fogadni édes Bátyám Uram, tehát nem csak ezt a zálogot, de a más zálogokat is, melyek még a zsidónál vannak, kiváltatnám és keresztény kézhez adatnám, miként Kgdk ezután semmi akadályos dolga ne lenne, mert ha Kgdk halála történnék, kit Isten távoztasson, egyszer és mind elvesznének, kiből nem csak kár következne, de a ki nagyobb gyalázat és szégyen is, mivel a zsidó kurva fiai csak szájukban viselik Kgd nevét, és a mint mondja a zsidó: Kednél ezekről ő tülök semmi írása nem lévén. Választ várván Kgd-től.

P. S. Szintén hogy ezen leveletem subscribálnom akarnám, érkezék a Kgd Joannese Kgd levelével de dato 25 praes. Az mi Kgd feljövetelét illeti gróf Slik Urammal együtt evén ebédet, semmi difficultas nincs, a mikor Isten Kgd erőt s egészséget ad s fel akar jönni, feljöhet; interim reménlem magam is, Kgdet ott alatt meglátogatom és szolgálhatok Kgdk.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 237., eredeti.

732. — 1643 ápril 28. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy István a zsidónál elzálogosított értéktárgyainak ügyében.

Két rendbeli levelet vevén, Kgd egyiket a maga zálogjoga, s a másikat Nadány úr végett irottakat, mit írjon Kgd megértet-

tem. Amint én eszemben vehetem Kgd maga akarja végben vinni az Sidónál való dolgát, kivel én igen contentus vagyok, s jobb is; de amint értem a Sidó a Kgk zálogjogát ki nem hadgya addig váltani, míg Kgd ötet nem contentálja s félő, hogy addig az üst művet még tovább ne adják. Az Paul Hiersnél nála vannak azok a signaturák, melyeket én tőle nem kívántam, mivel a Kgd maga sollicitátora előadta amint Kgk megküldöttem a minap azon zálogról való specificációt

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 239., eredeti.

733. — 1643 május 14. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ennek gyógyításáról s a tőle kiadott pénzről ír.

Pálffy István Győrre akart menni. Pálffy Pál azt tanácsolta neki, hogy inkább Vöröskőre vonuljon vissza, hol doktor Gagger mindig mellette lehet s a pozsonyi gyógytárból könnyen kaphat gyógyszereket. Pálffy P. a Pálffy István által küldött 700 aranyból 300-at Ingolstadtba küldött (hol bizonyára Pálffy Miklós, Pálffy István fia tartózkodott). Pálffy István 3 nap előtt ismét 100 aranyat küldött Pálffy Pálhoz. Az idegen országban — úgymond — a hol gyakorlatokat tanulnak (bizonyára katonai gyakorlatot értett), szükség van pénzre.

Pálffy Pál reméli, hogy nemsokára szép hadsereg fog egybegyülni

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 241., eredeti német.

734. — 1643 május 16. Bécs. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz. Ruszt és más városok megváltása ügyében.

A király utasítást adott volt Pálffynak, mikép járjon el Ruszt városa lakosaival, midőn magukat kiváltani fogják mostani zálogos földesuruktól; ami remélhetőleg nem sokára a király kívánsága szerint sikerülni is fog.

Ferdinánd gróf Trauttmannsdorf Miksa főudvarmestertől értesült, hogy más mezővárosok is ki fogják magukat váltani akarni Ruszt módjára.

A király megbizza Pálffyt, hogy ily mezővárosokkal is biztonságuk okáért a pénzüsszegre nézve a királyi jóváhagyás reményében tárgyaljon, s őt az egyes tárgyalások kimeneteléről véleménye kifejezésével tudósítsa.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 30., eredeti latin.

735. — 1643 szeptember 13. Stomfáról. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Gurabra. Pálffy Miklósné temetéséről.

. Irtam vala e napokban, hogy kegyelmed írná meg nekem hol és mikor lehetnék kegyelmeddel szemben, miként Istenben elnyugodt Asszonyunk Anyánk ő Nagysága temetéséről concludálhatnánk, mivel azért még ekkoráig kegyelmedtől semmi válasz nem jött, kérem Kgdet édes bátyám uram adja értésemre maga szándékát.

A. I. L. 4. F. 5. Nr. 9/a., eredeti.

736. — 1643 szept. 23. Stomfa várából Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy I. Pozsonyban volt.

. Örülöm szivem szerint, hogy Isten Kgdet kedves egészségben Pozsonyba hozta Kérem Kgdet édes Bátyám Uram megbocsásson Kgd, hogy ebédre be nem mehetek az Kgd szolgálatjára; de bizonyosan azon leszek, hogy ebéd után két óra tájban odben lehessenek, mivel itt igen nagy és szorgalmatos dolgom lévén

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 243.

737. — 1643 szept(30. Ebersdorf. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz svéd követek elfogatásáról.

Miután ismeretes, hogy a svéd követek fel alá járnak Erdélyben, s titkosan tárgyalnak és leveleznek az erdélyi fejedelemmel, a király meghagyja Pálffynak, hogy azon harminczadok helyein, melyeken ily követeknek át kell utazniok, állítson föl megbízható őrséget, mely az ily követeket megfogja s letartóztassa.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 31., eredeti latin.

738. — 1643 október 3. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Tiffenpach Ujvárból s Komáromból pattantyúsokat kíván Bécsbe. — Nógrád várában pusztít a pestis. Ujvár erődítési munkája.

Az ittvaló Czaigbortnak Tiffenpach Uram azt parancsolja Nagyságos Uram, hogy mingiárast 6 pattantyúst küldjön Bécsben az Armáda mellé; ő mingiárt el is küldte volna, de én Ngd hire nélkül az sok különféle hírekre nézve nem consentiáltam, annyi-

val inkább, hogy az hadakozó Tanács semmi Decretumot reánk nem küldött, s ha valami véletlen szerencsétlenség találna bennünket és amiatt megfogyatkoznánk, Tiffenpach Uram meg nem mentene minket. Megirattam azért az Czaigborttal is ő Ngk, hogy addig meg nem engedhetem, míg Ngdtől informatiót nem veszek. Azért N. ezen katona által tudósítson, mit műveljünk. Komáromból is hatot kérnek, s holnap az ottvaló Czaigbort maga megyen fel, ha megmenthetné őket, de azért az pattantyúsokat elviszi magával.

A szegény Nógrádiak majd mind kihalnak; mind magyarja, németje, közönséggel mind gyermek asszony és szolgáló ember; immár holt ki harmadfél száz; istrására sem elegek; most is mind halnak; egy gyalog vajdánál egy dobosnál több meg nem maradt; azokon is most az Pestis; én bizony nem tudom, mint segíteni nekik akarom, ha Ngod megírja az maga tetszését.

Itt im Ngs Uram az árok tisztításán és az pruszpérek emelésén igen rajta vagyunk, a mint a szegény hódoltsággal végben vihetünk; de Nyitra tájáról senki nem jön, mert Érsek Uram vett onnan akadályt. Ha Ngd tanácsolja, én bizony lovasokat küldök ki, s behozatok az bírákban. Osztán irtam vala Ngk a minap is, hogy végzésünk szerint magunk is fognánk hozzá, s osztanánk fel; de minden ember Ngdra halaszt, mivel Nagod is ajánlotta volt magát az maga szerével. Ebben is választ várok Ngdtől.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 193., eredeti saját kézírás.

739. — 1643 okt. 9. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Egy végrendeletről, melyet Forgách Ádám nem akar kiadni.

. . . . Ezen órában vevén Forgach Adam Uramtól nekem írott levelét, Kgnk in originali megküldöttem, melyet Kgd elolvasván kérem diligenter ismét küldje még énnekem. Edes Bátyám Uram jól eszébe veheti Kgd hová collimáljon Forgách Uram excusálván megküldeni a testamentumot; Kgd azért voltaképen iterato írja meg ő kegyelmének, hogy egyáltalában küldje Kgd kezéhez a testamentumot, mivel nekünk incumbál annak exequálása és nem másnak; melyet régen kell vala különben praeveniálni és remedeálni; imár most nyilván láthatja Kgd minémű kép intriccálja magát hozzája, melyet Kgd diligenter hogy ugyan animadvertáljon szükségkép kívántatik

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 247., eredeti.

740. — 1643 október 27. Bécs. III. Ferdinánd Pálffy Istvánnak. Nógrád vára ügyében.

Miután Nógrád katonasága a nemrég pusztított járvány miatt nagyban megfogyott s félő, hogy a török ezt észrevevén, a várat elfoglalja, tanácsot kér Pálffytól mikép lehetne a vár hiányait pótolni.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 120., eredeti.

741. — 1643 november 1. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz.
A pestis pusztít. E—y fiával Hédervárra s Galántára kíván menni.

. most igen megcsendesedtek a szomszédok; talán a nagy pestis is nyugottja őket. A vár körül való munkát is igen megállatá ez alkalmatlan idő; kihez képest az Nagd engedelmeiből egynehány napra kifutamodnám ez jövő héten Hédervárára s onnét Galántára kerülván, egyenesen visszajövök; addig Zádori Uramat kérem, hogy itten legyen. A fiam is pedig most nálam lévén őtet is elviszem, megint magammal visszajövén, innét hazaeresztem Ngdat kérem ne legyen ellene Ngk; egy hét előtt bekerüljük ez utunkat

A. I. L. V. F. 4. Fr. 194., eredeti saját kézírás.

742. — 1643 december 30. Marcheggről Pozsonyba Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Meghívás.

. . . . Ha Kgd holnap estvére Stomfára hozzám akar jönni, mivel a kamarás Uraimékat kivárom, nagy grátiát teszen Kgd velem

A. I. L. 4. F. 4. Fr. 250., eredeti.

1644.

743. — 1644 január 2. Ingolstadt. Pálffy Miklós gróf Pálffy Istvánhoz újabb hadi hírekről.

. Ingolstadtba több foglyot hoztak, s három fogadóban elhelyezték. Azt mondják, hogy nehezen lesz szabadulásuk, mivel Joan de Bert és Mertig generál azt mondták volna: hogy ha hat esztendő előtt megszabadulnak, kiváltképen Oberster Norbast, Oberster Tubuldt és Oberster Sempok akkor nem akarnak tovább maradni a bavariai armádiában.

A. I. L. 4. F. 4. Fr. 74., sajátkezű magyar.

744. — 1644 január 6. Stomfáról Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Három királyok játéka.

. . . . Egyenesen Stomfa váramban menvén, tizenegyed fél órakor érkeztem, s ott cvén, mulattam ott. Az úton utolérvén a három S. Királyt jácztattam őket, de mivel az ördög a Kgd jószágából való volt S. Györgyben maradt; egyébaránt épen megszolgáltattam volna az egész comediát.

. . . . Im az minémű levelek érkeztek Pálffy Miklós öcsémtől Kgk megküldöttem

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 251., eredeti.

745. — 1644 január 9. Ingolstadt. Pálffy Miklós atyjához.

P. Miklóst valaki (bizonyára tanulótársa) mordárképen megsebesítette. Az academiánál tegnap tartottak emiatt ítéletet, és a vétkest megbüntették. P. Miklós ezzel nem akarja atyját tovább busítani, tudván hogy ezen esetről nevelője (Hofmester) tüzetes jelentést tett.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 75., sajátkezű magyar.

746. — 1644 január 9. Malackáról Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Kamarai ügyben sürgetve intézkedésre inti.

Morócz és Csáktornyay Urak az Kgd levelét megadván Kgk üzenetét referálták, mely aránt én az Camarának az én opiniómat megírtam, melyet Kgd Teörös Uramtól megérthet. Kérem Kgdet ezzel ne késsék szokása szerint, mert ha mi következik, nekem ne tulajdonítsa

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 252., eredeti.

747. — III. Ferdinánd ajánlja Pálffynak, hogy nyugalomba vonuljon, miután ezt egészsége követeli. 1644 január 14.

Lieber Graff Pálffy! Ich erinnere mich euerer mir und meinem Erzhauß von Jugend auf geleisten ansehnlichen auch sehr Muß und erspriesslichen Kriegsdiensten der Gestalt gnädigst, daß mir dieselben nit allein zu sonderbaren gnädigsten Wohlgefallen geraichen, sondern ich auch für mich selbst geniegt bin, derselben bei Vorfallenden Gelegenheiten mit kaiserlichen Gnaden zu gedenken.

Demnach Ich aber Euer erlangtes Alter und mich öftters angreifffende Leibszuständt dermaßen beschaffen sehn, daß euch nicht möglichen allezeit in der anvertrauten Festung zu verbleiben, und selbigen schweren Gränzverrichtungen länger abzuwarten, sondern vielmehr euch die gute Ruhe und fleißiger Abwartung eurer Gesundheit zu lengeren Leben gar wohl von nöthen und zu gönnen ist. Hergegen aber ich considerire, daß mein und des Königreichs Ungarn angelegener Dienst erfordert, daß selbige vornehme Festung und daran liegende bergstädterische Gränzen mit einem solchen Subjecto versehen werden, welches noch frisch, jung und arbeitsam, und die daselbst vorfallende sehr mühsame travaglien besser ausstehen und ertragen könne, sonderlich da (wie von einer Zeit hero verlauten will) einige Unruhe daselbst herum sich erwecken sollte.

Als meine ich selbstn für euch rathsamer und besser zu sein, daß Ihr euch selbiges schweren Carico erlebiget, und an ein ruhiges Ort, wo Ihr Euer Gesundheit recht pflegen könnet, begehbet.

Und weillen dann die euch vor Jahren über den Bergstädterischen Gränzobristendienst gegebene Instruction und Bestallung dieses vermag, daß wan es ja daselbst noch Occasion der Leuffen und Zeiten zu einer Veränderung kommen sollte, solches euch drei Monath vorher angezeigt werde, damit Ihr euere Sachen darnach anzustellen und zwischen solcher Zeit ordentlich zu resigniren wissen möget. So hab ich euch hiemit benannten Termin von dato dieses an zur resignation benennen wollen, Euch gnädigst versicherend, daß solches gewiß aus keiner anderen intention von mir beschiehet, als daß ich selbstn euer bestes und bedürftige Ruhe zu euerm Alter dabei betrachte, und demnach auch gern sehn möchte, daß selbige hoch importirende Festung und daran liegende Gränitzen mit einem solchen Capo versehen wurde, welches stets daselbst verbleiben und denen vorfallenden starken laboribus mit besserer Gesundheit abwarten könne, wie es dan mein Dienst und die höchste Nothurt selbiger Gränzen also sonderlich bei dieser Zeit unumgänglich erfordert. Dagegen aber bin ich gnädigst erbiethig, alsobald zu befehlen, daß euer gebührenden Besoldung ausstandt, und was Ihr sonsten bei mir von rechtswegen zu suchen haben werdet, ordentliche Abreitung mit euch gepflogen, und für dasjenige, was sich ein Rest befunden wird, nicht weniger die gebührende Contentirung solle verschafft werden. Zweifle demnach nicht, Ihr zu solcher meiner für euch tragenden kaiserlichen Vorsorge und guten Intention euch selbstn willig bequemen werdet. Und verbleibe darneben allezeit Euer gnädigster Kaiser, König und Herr. Wien, den 14. Januarii 1644. Ferdinand.

748. — 1644 január 17. Pálffy Tamás gróf Pálffy Istvánhoz, mint patronusához kegyelettel s hálával ír, továbbá a pápa s fejedelmek között kötendő békéről. Rómából.

. Igen nagy szívem örvendezésével Hedervári János Uramtól — a ki az elmúlt hónapban ide Collegiumunkba tanulságunk kedvéért jött, értettem Nagodat jó egészségben lenni, melyben hogy Nagodat Isten ő szent Felsége ezután is megtartsa sokáig mindennapi imádságimban s breviariumomban Nagod felől emlékezetet teszek. Itt most Rómában semmi olyas ujságok nincsenek, hanem hirelik, hogy a Pápa ő Szentsége és az ellenkező fejedelmek békességet talán akarnának egymás között csinálni, mivel Biki nevű Cardinalis, akit francziai királyné egynehány hónappal ennek előtte ide Olaszországba küldötte, ő Felsége nevével a Pápa ő Szentsége és azok a fejedelmek között békességet tractál

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 76., sajtákezű.

749. — 1644 január 20. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ennek Pálffy Jánossal való egyenetlensége és pénz miatt.

Edes Bátyám Uram Gróff a Trautmansdorff Urnál voltam két órakor ma ebéd után, szintén azután odaérkezett Cancellarius U. a ki informálta Gróf á Trautmansdorf Uramat, hogy 20 esztendeig Kgd egy (?) pénzt sem adott volna Pálffy János Uramnak, kire én feleltem, hogy nem úgy vagyon, holott közel 3000 forintig adott Kgd nekie; arra azt mondta: hogy Kgd igazán informálja ő Felségét és prosequálja a maga dolgát, kit Kgd tudtára akartam adni. Kgd azért csak úgy eljárjon mint a Kamarás Urak Kgk immáron megmondták én velem együtt. En örömet alá mentem volna, de nem lehet; remélem azért, hogy a protestatio az én és Hugom Asszony nevében jól peragálni fogja Vathay U. a kire a kamara fogja bízni

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 255., eredeti.

750. — 1644. január 22. III. Ferdinánd tanácsot kér Pálffy Istvántól.

III. Ferdinánd királyt több vármegye, nevezetesen Szatmár-vármegye országgyűlés tartása végett kérte föl. A király fölhívta Pálffyt közölné véleményét, mely időben lenne czélszerű az országgyűlés egybehívása.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 122., eredeti.

751. — 1644 január 23. Stomfáról Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz.
Szunyogh balesete. P. Pál Pozsonyba menendő.

..... Tegnap este odafön a várban egy szerencsétlenség találkozáván Szunyogh Uram valami kőszikla törésbe talált esni, ki miatt ma ő kglmét az időnek változott állapotjához képest be nem merészlem vinnem. Kérem annak okáért Kgdet, Kgd megbocsásson, hogy előbb Kgk meg nem írtam, reméltem volt: hogy engedvén az idő ugyan bevihessem ma. Kihez képest a konyhakocsimat is elő beküldtem; de Isten holnapot adván érnünk s ő Kglme is megjobbadulván bizonyosan odben leszünk.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 256., eredeti.

752. — 1644 febr. 16. Gödingből. Gróf Schampach Henrik Burián gróf Pálffy Istvánhoz, halak ügyében.

Pálffy Schampach gödingi tisztjétől halakat kért. Schampach nagyon sajnálja, hogy a nagy hideg miatt most nem küldhet halakat, melyeket Pálffy kedvéért még szájától is szívesen elvonna.

A. I. L. 5. F. 2. Fr. 148., eredeti.

753. — 1644 május 22. Pálffy István pénzügyekben több levelet kapott Ostrosith Borbályától.

1644. május 22. Pálffynak 100 aranyat, 100 tallért s 300 frt magyar pénzt küldött, örömét fejezvén ki a felett, hogy Pálffynak kedveskedhetik (4 levele Brodnón, Trencsénvármegyében kelt).

1644. évben (nap?) panaszkodik Pálffynak, hogy a svainczbachii lakosok gyalázatosan megtréfálták s nagy kárt okoztak neki. Kéri Pálffyt: hogy kárát a svainczbachiaik által térítse meg. Ostrosith Borb. evégből egy főemberét küldte Pálffyhoz.

A., eredeti magyar levelek.

754. — 1644 február 22. Bécs. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz országos pénzsegély érdekében.

A király hivatkozva az erdélyi zavargásokból eredő nagy s rendkívüli kiadásokra, magánlevélben megkeresi Pálffyt, hogy eddig mindenkor tanusított közérdekű buzgalma s a királyhoz való odaadása szerint vegye szívére a királynak a m. kir. kamarához

intézett felhívását, mely az ország védelme érdekében való nagyobb jövedelmet czélozza. Gondoskodjék és tanácskozzék a kamara tagjaival a jövedelmek szaporításáról s erre vonatkozó megállapodásukat mielőbb közölje.

A. I. L. V. F. VIII. Fr., 32., eredeti német.

755. — 1644 február 23. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Egresdyt küldi értekezés végett.

Im Egresdy Uramat küldtem Kgd szolgálatjára, hogy Kgd-el conferáljon Kgd maga dolgairól, mivel én itten communicáltattam ugyan ő kegyelme által Kaldy Ferencz urammal is. Reménlem édes Bátyám Uram, hogy menteő hamaréb alá mehetek . . .

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 257., eredeti.

756. — 1644 márczius 3. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz országos felkelés érdekében.

III. Ferdinánd ellensúlyozandó az erdélyi fejedelem ellenséges törekvéseit és fondorlatait, elhatározta, hogy az országban általános felkelést fog kihirdetni. Ferdinánd felhívja Pálffyt, hogy hazaszeretetésénél fogva — a gróf Esterházy Miklós nádornál levő rendeletekhez képest — személyesen minél nagyobb hadi készlettel márczius 15. Nyitrán megjelenjen, s egyesülvén a királyi bandériummal, az említett nádorral együtt a haza védelmére induljon.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 33., eredeti latin.

757. — 1644 márczius 4. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz hadi élelmezésről.

A király hivatkozva gróf Pálffy Pálhoz s a magy. kamarához intézett felhívására, reméli a katonai élelmezés ügyét fel fogja karolni. Meghagyja neki, hogy értekezzék a vagyonosabb mágna-sokkal és főpapokkal, hogy jóvoltukból, jövő kárpótlás fejében, előlegezenek gabonát. Ily előlegeket lehet szerezni a jövő dikák vagy birtokok beirata s adományozása reményében.

A király az alsó magyarországi hadi élelmezés gondozásának ügyét Braun Mátyás csász. hadi élelmezési főtitztviselőre bizta. Ennek kezére járjon a m. kir. kamara.

A király ezután meghagyja, hogy Pálffy Pozsony várát megfelelő élelemmel mielőbb lássa el.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 34., eredeti német magánlevél.

758. — 1644 márczius 17. Bécs. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz hadi czélokra való előlegek ügyében.

III. Ferdinánd meghagyja Pálffynak, hogy az országos hadi kiadásokra s élelmezésre iparkodjék a kalocsai érsektől pénzfelvételeget, voltaképen kölcsönt szerezni; Pálffy Istvántól pedig — kinek állítólag sok gabonája van — gabonát kölcsön venni. Az adandó kölcsön fejében zálogul adassék nekik valamely harminczad s ebből fizetessék nekik az esedékes kamat.

Evégből Pálffy Pálnak megbízó levelet küld a kalocsai érsekhez.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 35., eredeti magánlevél.

759. — 1644. márczius 20. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. E—y nem fogathatja el Komjáthy Tamást, ki sokáig hű szolgálja volt Pálffynak. Pálffy katonái s hajdui felmondták a szolgálatot.

Az mely levelet 15. plis Kgd ir Posonból elvettem, és megis értettem. Bizony jó kedvvel is igyekezném Kgnek szolgálnom, és ezután is kedveskednem tőlem lehető dologban, de tudja Kgd, hogy Komjáthi Tamás nemes ember s én nem avathatom magamat megfogásában vasban verésében és felküldésében, annyival inkább, hogy nem csak ő de a többi is mindnyájan azt mondják, hogy elbucsuztak Kgdtől, és el is bocsátotta Kgd őket. Úgy is látom, hogy itt már Kgk egy hajduja s egy katonája sincs, mind elállottak szolgálni. Szénatékozlását nem értettem Komjathi Tamásnak; talán ir maga is Kgk róla; semmi mosdatlan fecsegését sem hallottam, hanem a mint a többi is minnyájan, ő is említette feles hátramaradt fizetését, kit ha igazán mond azért sem érdemelné vasban veretését jámbor szolgálja sok ideig lévő Kgk

A. I. L. V. F. 4. Fr. 196., eredeti sajátkezű írás.

760. — 1644 ápril 16. Ingolstadtból Pozsonyba. Pálffy Miklós gróf Pálffy Istvánhoz. Jelentés tanulmányairól, s harci hirekről.

. hogy Nagodnak levelem által váratossan (?) nem udvaroltam bocsánatot várok, mivel e napokban igen nehéz ma-

teria a Doctor Lessig collegiumjában érkezett reám, melyet köllött defendálnom és arra, mivel az estve, mely nap a posta elindult, tanulnom köllött, kedvem és kötelességem kívül elmulattam az írást. . . .

. . . . Itten környül a minémű nép volt a quartierban tegnap előtt imár elindult, és holnap indul el innen Lain Iberlingh felé, mely hét száz mázsa puskaport, és ugyanannyi mázsa a Muska-terusoknak való gyűjtő (vagy gyujtó?) kötellet fog subministrálni.

A. I. L. V. F. 4. Fr. 78., sajátkezű magyar.

761. — 1641 v. 1644 május 3. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ennek betegsége s egyéb bajai.

...Megadá énnekem az Kgd jámbor szolgája Pusztay kgd levelét, kiben hogy megengedte Kgd a vár alatt levő házakat alkalmaztatni, kertemben való tágasabb bemenetéhez, azt a grátiát Kgk meg ügyekezem szolgálnom, meg az Kgd szerelmes gyermekeinek is.

Az Kgd casusát szívem szerint bánom; ugyan el is jöttem volt hogy hallám, de a mint Doctor Gayger énnekem referálta, az Isten rövid napalatt alleviáltatja csak hogy az principale, Kgd haragban ne adja magát, s ne búsúljon s bort se igyék; az Úr Isten mind jóra adja. Kérem is Kgdet azon se busuljon, kit ír levelében Kgd, s ne is hallgasson affélét Kgd, az ki busítására és molestiára vagyon Kgk. Isten egészségünket adván remediálhatunk mind azokat. Leopold herczeget hettőre idevárják; ő felsége pedig tizedik hujus császárnéval együtt valami hat s hét hétre Bavariában megyen.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 259., eredeti.

762. — 1644 május 17. Borostyánkő (Peilnstein) várából Bazinba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Pál betegeskedése. Borostyánkői építkezés.

P. Pál részint betegeskedése miatt, részint pedig gazdasága okáért egy ideig Borostyánkő várában tartózkodott. Filiberto úgy látszik Bazinban volt. P. Pál kérte P. Istvánt, küldené el Filibertót rövid időre Borostyánkőre. (Filiberto úgy látszik építész volt.) P. Pál meghívja P. Istvánt Borostyánkőre, hogy lássa itt az építkezési ujításokat.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 260., német eredeti.

763. — 1644 május 28. Ingolstadtból Pozsonyba. Pálffy Miklós atyjához kérészt intéz.

Már hat hét előtt kérte atyját, hogy őt Ingolstadtból elmozdítsa. Ismétli kérését.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 80., sajátkezű magyar.

764. — 1644 június 5. Szuháról. Gróf Pálffy János meghívja gróf Pálffy Istvánt anyjuknak halálózása évfordulóján tartandó isteni gyásztiszteletre.

...Tegnap megindulván Pozsonyból érkeztem ide Szuhára négy órákor. Mivelhogy holnap lesz Anniversariumja a szegény Istenben elnyugodt Asszonyom Anyánk halálának, akarám Kgdnek értésére adnom, minthogy egész esztendő által az egész jószágban levő papoknak úgy rendelttem volt, hogy mindennap az ünnepek kívül az várba két misét szolgáltatassak, holnap Anniversariumja lesz. Én érteném (?) hogy Kgd is jelen akarna lenni, ma convocáltam ide estvére az papokat, felvinném őket, és ott tartanánk a ceremóniát. Kgd-től választ várok tudhassam, mihez alkalmaztassam magamat...

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 80., eredeti magyar.

765. — 1644 június 7. Nagyszombatból Pozsonyba. Pálffy Ferdinánd gróf Pálffy Istvánhoz. Lelkészek alkalmaztatása- s elhelyezéséről. Országos hírek.

Vettem a Nagod levelét, melyet írt a pudmericzi plebános felől, de én el nem tudok igazodni benne; mert Nagod azt írja hogy inkább az maradjon meg a ki mostan ott vagyon, hogy sem mint az a kiről emlékezett volt, odamenjen. A pudmericziek pedig, kikkel az egyházi is együtt volt, egynehány ízben engem sollicitáltak és kértek, hogy azt a Halusy nevű papot odaadjam. En Nagdnak akarván kedveskedni, az szegénységnek is javát nézve arra is reáhajlottam, noha káplánunk lévén, szükségünk volt erre a megnevezett papra. A mi a pöstyéni papot illeti, Ngdnak örömet kedveskedném, de Ersek Uram Ő Nsga immár másra kiadta Nádasdy Uram számára, mivel mind a csejthei, beczkói és több jószágban is felette igen kívántatnak a papok. Azért Nagod e közül a kettő közül a melyiket kedveli válassza.

U. i. Itt oly hireink vannak, hogy Kassáról tizenhat ágyút vittek volna Patak alá, és hogy imár megadták volna. Ismét hogy

Barkóczy Lászlónak Palatinus Uram fejét vétette volna. Adjon Isten szegény hazánkban békességet!

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 81., sajátkezű magyar.

766. — 1644 június 11. Stomfa várából Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz ennek fiáról, Miklósról, kinek Pálffy Pál pénzt küldött.

...Pálffy Miklósnak nem leszen fogyatkozása pénzből, amint Nürnberger Uram által már egynehány hete vagy, hogy oda fel indítottam a pénzt, és hogy fogyatkozás ne legyen benne; tehát ez elmúlt héten küldtem ismét 300 frntot Cambium levél által, kiről kellett fizetnem 3 per Centamot az Pramerek által, és úgy nem vélem, hogy valamikor lett volna fogyatkozások; de studio akartam, hogy ne legyen pénzük, mivel a jó Pálffy Miklós igen tudja költeni...

A. I. L. 4, F. 5. Fr. 261., eredeti.

767. — 1644 július 1. Stomfáról Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Puchaim vitézeiről s Pálffy István máriatháli útjáról.

...Ha elérkeznek Puchaim Uram vitézi valamiből tudhatom őket segínem, örömet megcselekszem. Értettem Morócz Uram leveléből, hogy Kgd holnap Talban ki akar jönni. Kérem Kgdet édes Bátyám Uram, ha Isten Kgdet kihozza szegény házat el ne kerülje. Kgdet szeretettel látom, és meg is ügyekezem az Kgd jóakarátját szolgálnom...

P. S. Ezen leveletem subscribálván szintén elérkeztek a vitézek; holnapot adván Isten érnünk elkísértetem Lévárdig.

A. I. L. 3. F. 4. Fr. 265., eredeti.

768. — 1644 július 8. Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ennek samarjai útjáról s az érsekről.

...Az mi az kgd Érsek Urammal Samarjában való menetelét illeti, Isten adjon Kgd szerencsés utat, de ha én Kgdnak valamely tanácsot adhatnék azt mondanám, hogy ha már Kgd kimegyen, úgy cselekedjék, hogy maga cselekedett legyen, egyébiránt elhígyje Kgd, hogy talán nem oly jóakarója Kglmednek az Érsek, amint Kgl véli, és én tudom, s meg is látja kgd, hogy mindeneket magok, dicséretére visznek, és azt fogja mondani Érsek Uram, hogy ő az oka mindennek.

Az márványkő törettetése végett gratiámnak tartom édes Bátyám Uram, ha Kgdnek szolgálhatok, azért mindannyit törettesen Kgd valamennyi Kgk szükséges és tetszik; mivel nem csak a követem de még magam is mindenestül Kgk szolgálja vagyok.

Kérem Kgdet Isten meghozván Kgdet tudósítson Kgd az Samarjai útja felől a hová Kgd — minthogy ő Felsége parancsolja — az kamarai urak közül azt vigye, amelyet Kgd akar.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 266., eredeti.

769. — 1644 július 12. Bécs. III. Ferdinánd az erdélyi fejedelem elleni háború ügyében ír Pálffy-nak.

Miután az erdélyi fejedelem támadásait nagyobb haderővel kell visszaverni, s a könnyebb fegyverzetű katonaság létszáma evégből növelendő, a király felhívta Pálffyt, hogy a hadsereg gyarapítása céljából minél előbb lehető legtöbb gyalogost és lovast küldjön.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 123., eredeti.

769/a.

III. Ferdinánd a hadsereg részére gabonát kér Pálffytól. Bécs, 1644. július 13.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 124., eredeti.

770. — 1644 július 15. Zuháról. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz. Forgách Ádám házasságáról, temetési gyászról, Forgách Ádám zálogos birtokáról.

Szolgáim Bécsben voltak, minden bizonnyal értették házasságát gróf Forgách Ádámnak, mert Karnerstrasseben sz. János udvarban készítnék szállást ő kknak. Isten adjon jobb szerencsét a leányasszonyhoz, hogysem a két özvegyhez volt; éljen szép gyermekekkel. Ezt per parentesim csak azért akarám megírnom, hogy a ki effélében forog, kevés gondja vagyon az temetkezéshez. Istenért temessék el szegény Anyánk O Nsga (v. Ő Nsgát ?) gondolatjában sem — az fő — enyit. fen letet (?) én minden cselédemmel 75 személlyel többet gyászoltam Ő Nsgát. Immár kifogytam abból, eleget gyászoltam; nem illenék, hogy reánk oly parancsolatot hoznának, mint Révay Pálné asszonyomra, hogy Anyját — Urat el temesse, ha el nem temeti, hogy a Főispán temesse el. Úgy hallom, hogy Stelle (?) összeszerzette a pénzt a

hat Nyáryfaluknak, és kiváltják Adam Uramtól... Kgd megbocsássa, ha irásomban vétek vagyok; nincs itthon Deákom.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 82., sajátkezű magyar.

771. — 1644 július 21. Stomfáról Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Részvét-irat a csesztei tűzvész alkalmából.

...Értettem édes Bátyám Uram szívemnek nagy fájdalmával s nem csak úgy mintha magamé volna, de sokkal is inkább, hogy Cseszthe megégett legyen; de mivel úgy kell lenni mint Isten akarta, hiszem ő szent Felségét hogy még megadja Kgtkk épületét és épen való restaurációját érni, kit szívemből kívánok. Kérem Kgdet édes Bátyám Uram adja Kdk értésemre: Kgd mint vagyok. Im Kkg két levelet includáltam, a melyek Ingolstadiumból jönnek.

A. I. L. 4. F. 5. N. 12., eredeti.

772. — 1644 július 23. Pálffy Miklós tervezett utazásról ír atyjához: gr. Pálffy Istvánhoz.

...E napokban — hogyha Nagodnak úgy fog tetszeni, mivel Pálffy Pál Uram is a Hoffmesteremnek írt, és arra való szabadságot adott Kirenberghannak való látására indulunk. Immár is odamentünk volna, de az itt környül faluban való négy Haczfeldi compania, mely Franconiában innét hét mérfölddel vagyok, utunkat meggátolta; hogy ha az Kvartierokból — amint naponkint várjuk — elindulnak, és utunkat végben vihetjük, Istennek segítségéből, Nagodat arról mindgyarast alázatosan informálok.

A. I. L. 4. F. 5. N. 83., sajátkezű magyar.

773. — 1644 július 29. III. Ferdinánd az erdélyi fejedelem ellen katonaságot kíván Pálffy Istvántól.

Ferdinánd a hadsereg könnyű katonaságának létszámát hiányosnak állítván, sürgeti Pálffyt, hogy az erdélyi fejedelem támadásainak megtorlására minél előbb lehető legtöbb lovast és gyalogost útnak indítsa.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 125., eredeti.

774. — 1644 július 30. Stomfáról Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Miklós tanulói utazása s költekezéséről.

...Nekem is írt az Hoffmester; reménlem hogy Kgc megírta: hogy most is 500 frntot vesznek fel, kit adattam nekik, s az előtte 300 frntot s Nirenberger is 400 frntot és az Studentek is 200 frntot...stálnak nekik, kiket én provideáltattam, meg is engedtem. Remélem Kgd sem lesz contrarius, hogy a vacatiok eljövén Ulmot és Niremberget megláthassa az öcsém.

...P. S. Irtam Pálffy Miklós öcsémnek egy levelet, hogy egy kevésbé magát contineálja, és moderálja in disciplina; mert nem kevésbé indúlt excedálni.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 268., eredeti.

775. — 1644 július 31. Eberstorf. III. Ferdinánd meghívja Pálffy Istvánt a nagyszombati hadügyi tanácskozásra.

Ferdinand elpanaszolván az erdélyi fejedelemtől szenvedett sérelmeket, támadásokat, és szükségesnek nyilvánítván a könnyű katonaság számának gyarapítását, meghagyja Pálffynak, hogy a könnyű katonaság létszámának növelése céljából — a nádor elnöklete alatt — augusztus 10-én Nagyszombatban tartandó értekezleten okvetlenül megjelenjen, a tanácskozásban résztvegyen s lehető legtöbb lovast készletben tartson; melyet az értekezlet után, szükséglethez képest, azonnal rendeltetése helyére küldhessen.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 126., eredeti.

776. — 1644 augusztus 26. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ennek fia, Miklós neveltetéséről, kiadásairól, s a törökök királyi kihallgatásáról.

...En tegnap gróf à Trautmansdorf Urammal lévén, szállottam Öcsém Pálffy Miklós az Kgd fia Ingolstadiumból való továbbküldéséről; azt mondta ő Nga: hogy Olaszországban ítélte jónak küldeni, kihez ha Kgdnek is kedve leszen engem idején tudósítván róla, minthogy maga a mostani Hofmester írja: hogy ő oda elégtelen melléje, mivel ott — amint Kgd maga is tudja — mind lovagolni, feghtelni tarcholni és több exercitiumokat is kell tanulni; s egyébaránt is a mint értem az jó öcsém nem szintén fogadja szavát és engedelmes neki; más hoffmestert kell szereznünk.

Az törököknek ma leszen audientiájok ő Felségénél; hoztak

valami lovakat is ő Felségének de nem szintén ollyasok. Im az minémű Kgk szóló levelek érkeztek Ingolstadiumból Kgk megküldöttem...

P. S. En megint küldöttem öcsém Pálffy Miklós számára 400 fntot. Szívből bánom az Kgd betegeskedését. Ha tartoznám Kgk még édes Bátyám Uram megküldeném ezt Kgk, de a mint az Ratiókból kitetszik mind megadtam a kivel Kgk adós voltam.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 269., eredeti.

777. — 1644 szeptember 13. Váraljáról (valószínűleg Detrekőváraljáról) Bazinba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Tieffenbach és Questenberg békealkura mennek. — Egy titokról.

...Adom Kgk tudtára édes Bátyám Uram, hogy ma Tiffenpach es Questemberger Uraimék, ma itt nálam ebéden voltak, s inned Nagyszombatban mentek az Frigy tractára s igen jó reménységgel, s értettem ő Kgktől bizonyos titkot is, melyet örömet Kgddel communicálnék, de levélre biznom nem merészem, — ha tudnám hol és mikor lehetnék Kgdel szemben oretenus referálnám Kgk...

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 270., eredeti.

778. — 1644 október 2. Rómából. Pálffy Tamás tanulmányairól s megtartandó első szent miséjéről gróf Pálffy Istvánhoz.

...Utolsó tanulságomnak végére és határára elközelgetvén kényszerítettem, hogy Nagdat mint kegyelmes Uramat, második levelemmel is felőle megtalálnám, kételkedvén, ha előbbeni levelem Nagod kezéhez jutott volna. Mivel illendőnek ítélte a Collegiumnak Rectora, és a Professorim is: hogy a jövődő utolsó tanulságomnak esztendőiben az egész theologiámat defendálnám, hogy itten idegen országban is a tekintetes Pálffy familiának terjedne hite és becsülete, nekem is Nagod becses Patrociniumja által jövődőbeli előmenetelem és ismeretségem növekednék itten Rómában is. Azért kényszerítetem Nagodhoz mint kegyelmes Uramhoz alázatosan folyamodni, hogy a mostani utolsó szükségemben meg ne vonja — tőlem méltatlan káplánjától előbbeni gratiáját, hanem méltóztassék Nagod defensiómra költséget küldeni, hogy így a Nagod kegyelmes gondviseléséből tisztességesen elvégezhessem tanulságomat. Minthogy pedig majd akkortáiban

történik, más szükségem is, úgymint Istennek kegyelmességéből Papságra való szenteltetésem, tudhatja pedig Nagod, hogy ez is — az Anyaszentegyháznak közönséges bevett szokása szerint — nem lehet valami költség nélkül, azért kérem alázatosan Nagodat, a Primitiásomra is küldjön ez alkalmatossággal költséget, hogy a Nagod gratiájából első Missémben Istenhez bemutatandó áldozatomat annyival becsületesebben végben vihessem, mely Nagod kegyelmes hozzám való gratiáját teljes életemben Nagodnak ügyekezem megszolgálni. Itt most Rómában semmi olyas újságink nincsenek, hanem, amint tudom hogy Nagodnak tudtára vagyon immár, hogy 15 Septembernek napján Pamfilius nevű Cardinált Pápasságra választottak a több Cardinálók, a kinek képét levelemben includalva küldöttem Nagodnak.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 84., sajátkezű magyar.

779. — 1644 október 4. Bécsből Bazinba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Pál búcsút járt.

...Megszolgálom Kgk édes Bátyám Uram búcsújárásomra való üdvözlését; ott sem mulattam el Kgdért imádkoznom; adja Isten élhessünk — békességben, egymás szeretetében sokáig hazánk szolgálatjára...

Az mi az Kgd ide föl való jövetelét illeti, ezaránt azt írhatom Kgk, hogy megérkezvén Gróf a Trautmansdorf Uram, tegnap előtt estve ott künn voltam Ő Ngánál, s noha itt hol egy, s hol senki sem hall, mégis látván, hogy nem szintén örömet lát Ő Nga — sok dolgaim lévén is el kell kijárásomat mulatnom és hagynom, mennyivel inkább ha ki Magyarországból jön attól nem irtóznának? Jóllehet hogy Kgd Pozsonyban nem volt, de mégis nehezen hiszem, hogy csak szemben is lennének Kgddel az emberek, avagy igen kedvetlenül; mindazonáltal Kgd jóakarátja a mit Kgd akar cselekedni...

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 271., eredeti.

780.

1644 nov. 20. Pálffy Pál köszönetet szavaz Pálffy Istvánnak kölcsönadott 100 akó borért, melyet nemsokára hálásan fog visszaszolgáltatni.

781. — 1644 november 3. Linz. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz 3000 fr. kölcsön ügyében.

III. Ferdinánd értesült martinitzi gróf Borzita György Ádám titkos tanácsostól, ki nemrég tért vissza Magyarországból, hogy a Magyarorszában levő német katonáknak nagy szükségük van ruhára, harisnyára és cipőre, a mi vagy 3000 frntba fog kerülni.

Miután a királynak nagy érdekében fekszik: hogy ezen néhány német katona még Magyarorszában maradjon, s neki most pénze nincs, hathatósan felszólítja Pálffyt, hogy vagy a kamarai jövedelmekből, vagy pedig saját kölcsönével ügykezzék e 3000 fntat báró Tieffenbach Rudolf titkos tanácsosnak elküldeni. A király igéri, hogy e kölcsönt Pálffynak osztrák és csehországi birtokai adójánál levonásul fogja beszámíttatni.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 36., eredeti német magánlevél.

782. — 1644 november 9. Bécsből. Gr. Pálffy Pál Ferdinánd királyhoz a magyar katonaság eltartására kívánt pénzről.

A király sajátkezű levélben felhívta Pálffyt, hogy a magyarországi katonaság költségeire a m. kir. kamara illetékeiből vagy pedig saját birtokaitól járó adó fejében háromezer fntot szolgáltatasson Tieffenbach kezeibe.

Pálffy azt válaszolta: hogy a kir. kamara pénztára egészen ki van merítve, saját ausztriai és csehországi birtokaitól pedig semminemű adóhátralékkal nem tartozik, megemlítvén egyszerűsmind, hogy nemrég a király parancsára Khepencik vételére 4 ezer néhány száz forintot előlegezett azon reményben, hogy ezt a... hivatal (Vicedombant) leírásba fogja hozni, amiért most a királynál is folyamodik.

Egyébíránt igéri, hogy a királytól kívánt 3 ezer forintot legközelebb ügykeezni fog mielőbb megszerezni, és Tieffenbach úrnak átszolgáltatni.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 22., német fogalmazvány.

782/a. — 1644 december 20. Bécsi császári Tanács gróf Pálffy Pálhoz. Akadályozza meg Marcheggen a Magyarországba — acatholikus gyülekezetre utazó — osztrák lakosokat.

Miután karácsony táján az osztrák lakosok közül az akatholikus gyakorlatra (exercitium) többen szoktak Magyarországba

utazni, a mi a császári tanácsnak eddig kiadott üdvös rendeleteivel (Generalia) ellenkezik, felhivja Pálffy, hogy Marcheggen szigoruan ügyeltessen az utazókra s nemkatholikusokat ne engedjen tovább utazni, ha csak nincs hatósági bizonyosságuk más utazási céljukról. A bizonylat nélkül utazó nemeseknek neveit jegyeztesse fel s utasítsa vissza, a nemnemeseket pedig tartóztassa fel, míg róluk a csász. tanács nem rendelkezik. Különben az ekkép vissza-utasított nemes s közönséges utasok nevei az alsóausztriai kormányhoz küldendők, s Pálffy által ezen intézkedés egész éven át az utasokra nézve végrehajtandó lesz.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 23., eredeti német.

783. — 1644 november 19. Ingolstadtból Bécsbe. Pálffy Miklós hadi hírt közöl atyjával.

Bizonyos hírül veszik: hogy Duca di Anglia ismét Francziából az armádához tért, melyet ugyanő mindezelőtt fog commendálni.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 85., sajátkezű magyar.

784. — 1644 december 16. Váraljáról Bazinba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. — Pálffy István betegsége miatt nem jöhet Modorra. Bazinban állítólag pestis van. Teőreös jelentést teend Pálffy Istvánnak.

...Ide jöttem vala az detrekői váram aljai kastélyomba, hogy ugyan innéd által menvén Modorra Kgdnek szolgálatjára és látogatására is elmenjek Bazinba, de mivel Kgdnek betegeskedését nagy szívem fájdalmával értettem, ki mian Kgd Modorra nem jöhetett volna, s én is pedig Bazinban, bizonyos hire futamodván, hogy ott pestis legyen — nem merészlek mennem, s más az, hogy szükséges és elmulathatandó dolgaim mian holnap Istennek segítségével Marheken köll lennem, Teőreös Uram által szintén Kgk bőven mindazokról az melyekről Kgddel magamnak kölett volna beszélnem; kérem Kgdet édes Bátyám Uram cselekedje Kgd azt az maga szerelmes fiával a ki Kgk jobb és Kgk tetszik...

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 274., eredeti.

785. — 1644 deczember 17. Ingolstadtból Bécsbe. Pálffy Miklós gróf Pálffy Istvánhoz. Hadi hirekről. Pár szomokot (?) kér.

...Az elmúlt kedden az város által 16 száz gyalog nép költözött, melyet mostan fogadott a bavariai herczeg; igen szép nép egyébiránt, de nem igen ruhás; most quartirban szállították és meg fogják ruházni. Jobb része mind Olasz és Rác. Azt mondják: hogy sokan mind az ellenségtől szöktenek el, és jobb része azokból áll, amelyeket a Piccolomini fogadott volt, és Olaszországban küldött, mihez képest, nem igen nagy... vagyon ez gyalogság nálunk. Előtek járója Saussebint nevű ő is az Torstenson-tól szökött el, és mostan a mi pártunkat állja.

...Küldjön nekem ide föl egy vagy két pár varrott (?) kis szomokot (?) mivel itt fön az olyan... parteka igen kedves és nagy raritásnak tartják; bár csak egy cooperturát csináltasson Nagod reája, és a Póstára bizza, mivel nem igen nehéz és hoztanak is — ennek előtte egy olyan pár szomokot, tudom, hogy bizonyosan kezemhez jött...

A. I. L. 4. F. 5. N. 88., sajátkezű magyar.

786. — 1644 deczember 22. Marhekről Bazinba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Miklósról. Pálffy István nemes lovairól.

...Igazán irom Kgd édes Bátyám Uram, hogy szintén úgy és oly szívem buzgóságával ügyekeztem és ügyekezem gondját viselni az Kgd szerelmes gyermekének Pálffy Miklós öcsémnek — mint magam édes gyermekemnek és csak engedelmes és szófogadó legyen, úgy is fogom recommendálnom, hogy teljes reménségemmel mind Kgk s mind nekem s mind penigh egész nemzetünknek gyönyörűségünkre és előmenetelinkre leszen.

Az mi az Kgd lovait illeti ma tíz órakor látogattam meg őket, és szintén, hogy az Kgd leveleit vettem akkor akartam Kgk felőlők való relátiómat megírnom. Az herczeg lova az igazán szép és fő ló; az fakó maga fogja magát dicsérni, az fekete oly hogy nem csak Magyarországbán de még Bécsben sem lesz oly nyargalló ló, az mi pedig ifjabb lévén a többinél; nem kétlem, hogy az is contentálni fogja Kgdet. Az ő felsége szürke adta ló, noha mind jó húsban vagyon, s mind penig az iskolán alkalmasan viseli magát, de az többihez képest legalább való, azon kívül is öt fő lova lévén ot Kgk semmi fogyatkozásukat nem tudom;

hanem hogy Kgd abrakból provideáljon nekik, mert Isten látja, nekem nem lévén az mehe (?) lovaimon kívül semmi lovam abrakot nem eszik...

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 275., eredeti.

787. — 1644 december 31. Bécsből Bazinba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. P. Pál pénzt küldött Pálffy Miklós ifjúnak.

...Mit írjon nekem Capany mind az Kgd írott levelével együtt ezen levelemben includálva küldtem Kgd; azokból Kgd állapotjukat megértheti. Én most küldtem nekiek az Kgd küldte pénzből fel per concambium 700 fr, két forintot per Cento adván Last Direnpergernek, nehezen találván ez alkalmatosságot, mivel már — úgy mint Verdemont négy forintot kívánt Zazra Last. Azon leszek édes Bátyám Uram, hogy nem különben mint édes gyermekem dolgait úgy accomodalhassam minden állapotját...

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 276., eredeti.

1645.

788. — 1645 január 13. Ingolstadtból Bazinba. Pálffy Miklós gr. Pálffy Istvánhoz, hadi mozzanatokról.

...Joan de Berth a districtus (?) Bambery felé siet, ottan másokkal conjungálván magát a Torstensonnak akar occurrálni, mely Torstenson miaránt hátra czafult (?) és az Elben nevű folyón is által kelt népestül; mi leszen vége vagy eseti a dolognak Nagodnak...megjelentem.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 89., sajátkezű magyar.

789. — 1645 január 20. Bécsből Bazinba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ez lovakat ajándékozott nagylelkűleg. Özv. Pálffy Miklósné temetéséről.

...Hogy Kgd gróf Puecham Uramnak — hat lovai közül adott választani, bizony Uram kár; hogy Kgd meg nem tartotta. Hogyha mégis a kettőből — úgy mint császár és Lichtenstein herczeg két lovaiból engedett volna Kgd, mégis elég ajándék lett volna; de úgy hogy Kgd választani adott, én bizony soknak tartom lenni; Kgd szabad vele mit cselekszik mivel Kgdé.

Lovászmasteremnek megparancsolom, hogy írja meg mindjárt Kgdnek, mi szükségük van...

Igazán irom édes Bátyám Uram, hogy innét csak azért, akarok alámennem e héten, hogy főképpen Kgd-dal szembe lehetnék és szólhassunk egymással az szegény Asszonyom Anyánk eltemetése felől. Immár cessalt a Pestis Istennek legyen hála, hogy Kgd is menekedhessék egyszer a gondtól. Ez ideig volt méltó mentségünk; de mostan nem mentheti senki magát, mivel a testamentom meg vagyon; már pedig az, hogy maga sollicitálja Forgach Ádám; harmadszor a ki Principale, hogy oly igen kívánta szegény Asszony Anyánk, ha a Testamentomot feltaláltuk volna mindjára, bizony azon lettem volna, hogy azonnal eltemettük volna, és így Kgd szegény Asszony Anyánk szolgálait és cselédjeit is mind contentáltathatja, és elbocsáthatja, és quod praecipuum est a rossz nyelvektől is megmenekedhetik; könnyű pedig eltemethetni aszerint, mint maga parancsolja, csak azt quod est principale, hogy Forgach U. a pénznek szerét tegye, a kinek édes Bátyám Uram idején kell írnia, mivel ő kezében vagyon a jószág, és ő tartozik eztet mindenképen exequálni, kiket üdvözült Asszony Anyánk parancsolt. Forgach U. bizony ne remélje azt, hogy valaki legyen oly, a ki az övét ne kívánja, kinek Kgd írja meg, hogy a papnak pénzt küldjön, és conserválják a cselédet, mivel az ő kezében a jószág...

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 277., eredeti.

790. — 1645 január 30. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ennek lovairól, s anyjuknak eltemetetéséről. Pálffy Pál testvéri gyengédsége.

...Vezen az Kgd levelét mit írjon Kgd megértettem. Kgd maga tudja édes Bátyám Uram, mint és mért ajándékozza másoknak lovait, s úgy veszem eszemben nem ok nélkül az Császár lova felett is ha eladja is Kgd, vagy ménesbe bocsátja nem sokat vesz rajta, mert amennyire én ismerhetem nem fő lovat remélhetni belőle. Az Kgd csődörít kérem Kgd-t fogattassa ki Kgd, mivel igen latrok marják és rugadozzák egymást, én is már egynehányat fogattam ki s az lattraban (?) többet is kifogatok; úgy hinném, hogy kifogatván Kgd a maga csődörít és szépen tartatván nem lennének rosszak és rútak belőlük.

A mi pedig az szegény Istenben elnyugott Asszonyunk Anyánk temetését illeti, az édes Bátyám Uram mentő hamaréb lévén, annál nagyobb becsületünkre leszen, s ő kgmnk is szegénynek, hidegült tetemeinek contentumjára, kihez képest azon

leszek ugyan, hogy még e héten alámehessek jószágomba, és onnét a Kgd szolgálatjára, miként egymással concludálhassunk. Hallom édes Bátyám Uram, hogy Ktk Pozsonyba be akarna menni, melyet én meg Knk nem tanácsolnék, feles cselédjéhez képest is s ha pedig ugyan bemegyén Kgd a házaít igen szépen egy v. két héttel kitisztíttatván, füstöltesse ki erősen. Hogy ezt írom Knk, kérem Kgd-t édes Bátyám Uram megbocsásson, mert nem attól hogy nem tudnám Kgd-et magától ezent meggondolni, hanem az igaz szeretettől viseltetem...

...servitor & frater addictissimus *Paulus Pálffy*.

A. I. L. 4. F. 5. N. 9/b.

791. — 1645 február 1. Prágából. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz. Meleg elismerést nyilvánítt Pálffynak a honvédelem körül kifejtett buzgó működéséért.

Ferdinánd örömmel értesült Pálffynak azon buzgó működéséért, melyet a hadsereg élelmezése körül tanusított, miért neki különös királyi helyeslését s kegyes jóhajlamát kifejezi, s őt erről ezentül is biztosítja.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 37., eredeti német magánlevél.

792. — 1645 február 4. Rómából. Pálffy Tamás gr. Pálffy Istvánhoz, primitiájára való előkészülésről s erre való költségéről.

...Egy jóakaró Uram leveléből megértettem, hogy Nagod énnekem mind disputatiómra mind első mise mondásomra való szükségemre valami költséget akarna küldeni, csakhogy Nagod kételkedne micsoda alkalmatossággal ide köllene küldeni azt a költséget. Hogy ha azért ez úgy volna, ha Nagod rólam szegény káplánjáról megkönyörülván, engemet valami költséggel meg akarna segíteni, Nagod csak Bécsben a Pater Lippay János jezsuitának Pazmaniták Regensének kezében commendáltassa, hogy az a Pater énnekem azt a pénzt mindgyárást per Cambium ideküldje, mivel ez legjobb és legbizonyosb mód a pénzküldésben. Tudja pedig Nagod, hogy énnekem a jövőendő husvételre bizonyosan pappá kell lennem, és azokon az ünnepeken első Misémet kell mondanom, és ha Nagod arra az időre valami költséget nem küld, énnekem a közönséges, nemes alumnusok szokása ellen, csak privatim, Missémet kell olvasnom, nem lévén annyira való pénzem, hogy Missémet énekelhessem, mely dolog itten nem kicsin gyalázatomra esik.

Theológiámat is az utolsó esztendőben kellene defendálnom, és reája kellene immár készülnöm. Bizom azért Nagodban, mint kegyelmes Patronusomban, hogy Nagod engemet ez utolsó szükségemben mentül hamarább megsegít, hogy így a Nagod kegyelmessége által mind defensiómat mind első Missemondásomat tisztességesben és becsületesben végben vihessem, mely Nagod kegyelmes hozzám való grátiáját teljes életemben meg ügyekezem Nagodnak szolgálni...

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 90., sajátkezű magyar.

793. — 1645 február 25. Bécsből Prágába. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ezerftot küld neki a hátralékra nézve emlékiratot írjon.

Az Kgd 21. Prágából írott levelét ma vettem és megértettem. Groff von Trauttmannsdorf Urammal beszélgettem; azon leszen, hogy megsegíttessék Kgd. Mostan szintén úgy mint 6 órákor estve vettem ő flge levelét, kiben parancsolja, hogy Kgk Ezer Tallért megadassam, kit én ezen órában az Kgd szolgálinak megadtam, és oda küldöttem által a Francisco Giczanak Prágába, kitől meg küldje Kk a quietanciát; Kgd is maga Quietantiáját de Perceptis à Paulo Hirsch mille imperialibus küldje kezemhez, holott én Kgd nevével őtet interim quietáltam magam, kit permutálnom kell.

Az új hireket Kk megszolgálom. Azon leszek én is, hogy pénz és nép nélkül ne hagyassék Kgd.

Irjon egy Memorialist és kérje, adják meg a residuitást az négy holnapnak, és sollicitáltassa Kgd, meglátom, hogy megadasam azt is Kgk mentül hamarébb...

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 280., eredeti.

794. — 1645 márczius 11. Retz (Oberpfalz). III. Ferdinánd gr. Pálffy Pálhoz Pozsony vára felszereléséről.

III. Ferdinánd megemlékezvén a Woitiz és Jamkovicz (Csehország) között f. hó 6. lefolyt ütközettről, s kifejezvén azon aggodalmát: hogy az ellenség tovább fog előnyomulni, nagyon hatásosan szívére köti Pálffynak, hogy Pozsony várát — melyre III. Ferdinánd oly nagy súlyt fektet, s melyet újabb 100 katonával megerősíteni rendelt — egy évre s egy napra mindennemű védeszközzel s élelemmel lássa el, s evégből minden lehető segédesszközt és saját hitelét is igénybe vegye.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 38., eredeti német magánlevél.

795. — 1645 márczius 13. Szakolczáról. Pálffy Péter gróf Pálffy Istvánhoz, eladó borról s hadi hirekről.

..... A mi pedig illeti a veres bort ha Ngod egy héttel előbb írt nekem volna, magam boromból kedveskedhettem volna jó szívvel és tudom hogy gyalázatot nem vallottam volna; de azonban sógor Uram Magyar barada gróf Uram érkezett és én tőlem elkérte, de azon kívül szerzettem Nagod számára mintegy husz avagy huszonegy akóval nagy nehezen, de különben nem akarják adni — ugyan javát — négy forintnál akóját... igen megdrágították.

Hireket nem is merek írnia Nagodnak «olyak mindenütt itten; mert Urak, grófok nemesek mind szaladnak Morvából; Tribunal is mostanában volt nálam gróf Mayno Uramtól; az ő lovasmestere is kedvetlen hireket hozott; nem is merek írnia Nagodnak derekasan. De az egyik hírek közéből egy: hogy a mi felső armádánkban nagy confusio vagyon, a többit Nagod eszébe veheti, és hogy mind a két részről mind az ellenség részéről sok ezer ember placzon maradt, Nagod másokról jobban megértheti. Adná az Ur Isten, hogy ezek a hírek igazak nem volnának.....

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 91., sajátkezű magyar.

796. — 1645 márczius 16. Bécsből Nagyszombatba. Pálffy Miklós római utazásáról s egy hű szolgálójának ajánlásáról ír atyjához gróf Pálffy Istvánhoz.

Tegnap este tizedfél óra tájban jött Bécsbe. Pálffy Pál urat szerelmes házastársával és gyermekeivel kedves jó egészségben találta. Ugy véli, hogy holnap Bécsből Róma felé indul. Nagyon melegen és hathatósan ajánlja gróf Pálffy István kegyességébe Angerana Tamás urat, ki Pálffy Miklós privát dolgai miatt a magáét is elhalasztja. Angerana nagyon szolgálatkész, sokat forgolódik körülötte s biztos abban, hogy hűsége s odaadásában nem fog meghidegülni. Kéri atyját, adja neki oda a vöröskői rabot. Evvel Angerát igen fogja lekötelezni s megörvendeztetni.

Atyjának mellékelve küld egy levelet gróf Trauchmannétól. Tegnap megjött Mária Császárné; holnap v. holnapután várják a császárt.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 92., sajátkezű magyar.

797. — 1645 márczius 17. Rómából. Pálffy Tamás első szentmiséjének ünnep ségéhez pénzsegélyt kér gróf Pálffy Istvántól.

. Mult heti kántor napján a római Paterek rendelése szerint Pálffy Tamást pappá kellett volna szentelni, de miután nem volt költsége az első sz. miséhez a paterek a felszentelést más időre halasztották. Kéri ezért Pálffy Istvánt, küldene neki pénzt, melyre a theologia. defensiójánál is szüksége lesz. Római tartózkodása alatt csak egyszer kapott levelet Pálffy Istvántól. Kéri Pálffy Istvánt, hogy a küldendő pénzt adja át P. Morranak, a ki a bécsi Paz-manzeumnak rectora.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 93., sajátkezű magyar.

798. — 1645 márczius 18. Pozsonyból. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz, nádor leveléről.

Köszöni, hogy elküldte a palatinus levelét. A palatinus kívánja, hogy Pálffy János márczius 29-én Nagyszombatban legyen. Ezen parancsolathoz alkalmazkodni fog.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 94. sz., eredeti magyar.

799. — 1645 márczius 16. Pálffy Pál óvatosságra inti Pálffy Istvánt.

Pálffy Pál figyelmezteti Pálffy Istvánt, hogy mindenét ügye-kezzék (bizonyosan ellenség elől) megmenteni és főképen Vörös-kőre szállítani.

800. — 1645 márczius 24. Bécs. III. Ferdinánd felhívja Pálffy Istvánt, hogy ezer aranyból álló tartozása czimén Pozsony várába gabonát szállítson.

Pálffy István Thelegdy János kalocsai érseknek ezer aranynyal tartozott volt. Thelegdy a haza javának előmozdítására ezen köve-telését a királynak engedményezte, voltaképp adományozta.

Ferdinánd ennek következtében Pálffytól a pozsonyi vár fenntartására gabonát követelt, melynek értéke az említett tartozás lero-vására fog szolgálni.

A. I. L. 4. F. 2. Fr. 127., eredeti.

801. — 1645 ápril 6. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz; fizesse meg ezer aranyból álló tartozását a királynak.

. . . Ma lévén ő felségénél audientiám, maga szájával parancsolá kegyelmesen, hogy Knk írnék édes Bátyám Uram az 1000 aranyért való lisztért és borért, kivel Kgd Kalocsay Uramnak tartozott, hogy sietséggel vitesse fel a pozsonyi várba

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 285., eredeti.

802. — 1645 ápril 7. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz lovakat küld.

P. Pál három lovat küld Pálffy Istvánnak, melyeket ez kívánt. Pálffy István belátása szerint adja meg árukat borban, s a bort Pozsony várába szállíttassa. Pálffy P. kéri P. Istvánt, hogy ígéretéhez képest lovainak, melyeket Pozsonyba küldend, szénát adjon.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 286., eredeti.

803. — 1645 ápril 8. Velenczéből Bécsbe. Pálffy Miklós gróf Pálffy Istvánhoz. Megköszöni ajándékait. Utazási tapasztalatai. Ballotta bibornokkal való értekezése.

Ápril 6. Venetiába érkezett. Itt átadta neki Otti úr gróf Pálffy Istvánnak levelét órától és a pecsétgyűrűvel. Pálffy Miklós atyjának ezen ajándékait hálás, meleg gyermeki kifejezésekben megköszöni. Igéri, hogy mindig iparkodni fog atyjának parancsolatait hiven teljesíteni. Ha Rómába jövend, le fogja írni egész utazását. Eddig útjában sok szép és dicséretes dolgot látott.

Pálffy Miklós megbízást kapott «Asszonyom ő Nagyságától», hogy Ballotta kardinálnál bizonyos dolgokat mondjon el, melyek itt Venetiában a memoriáléban feljegyezve vannak. Pálffy Miklós itt azonban semmi memoriálist nem talált. Miután a megbízást adó ő Nga, mint a megbízás tárgyát nem ismertette, Pálffy Miklós addig nem fog Ballotta bibornoknak szólni, míg ő Nsga akaratját vele nem fogja közölni.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 96., sajátkezű magyar.

Jegyzet. Pálffy Miklós velenczei megérkezéséről azt írja: «Ide Venetiában érkezünk». Kétségtelen, hogy atyja utitársát, mentort adott utazására.

804. — 1645 ápril 11. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. A háborús időkben való óvatosságra inti.

. . . . Kgd ne mulasson semmit is, hanem menjen Vöröskőbe, és lásson a magáéhoz. Többiről üzentem az marheki fleggerem által Kgdnek, miként most általa küldtem munitiót kiviessen stomffai váramban

Az ménest Kgd csak Komárom felé hajtassa és Spátzay Urk írjon gondját viselteti ő kglme.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 287., eredeti.

805. — 1645 ápril 18. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Miklós utazása s kiadásairól.

Istennek hála az Kgd szerelmes fia öcsém Pálffy Miklós jó egészséggel érkezvén Velenczében, én az minemű leveleket irtak Kgk megküldöttem, melyekből eszében veszi Kgd, hogy Ottó Uram Cambium nélkül barátságomért addig is az lovak nehezen való szerzése miatt többet költöttek, ki most itt vagyon 100 aranyat adott. Küldje meg nekem ide mentül hamarább, hadd adjam meg ő kgmének

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 289., eredeti.

806. — 1645 ápril 21. Rómából. Pálffy Tamás ünneplendő szentmiséjéhez pénzsegélyt kér gróf Pálffy Istvántól.

Pálffy Tamásnak, előbbi tudósítása szerint, az elmúlt husvétünnepén kellett volna első szent miséjét tartania; de nem levén hozzá való költsége, a pater Rectorától nagy nehezen kieszközölhette, hogy első szent miséjét pünkösdkor bemutathassa. Pálffy Tamás ismételve kér pénzt e célra Pálffy Istvántól. hogy a többi némes Almunusok szokása szerint ünnepi fénnnyel ajánlhassa fel első sz. miséjét.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 95., sajátkezű magyar.

807. — 1645 ápril 22. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ez ne menjen Győrre; meneküljön Vöröskőre. Pálffy Miklós kiadásairól.

Ertvén, hogy Kgd Győrre akarjon menni lakni ez mostani háború időhöz képest el nem mulathatom, hogy Kgd ne írnék,

kérvén azon Kgdet nagy szeretettel édes Bátyám Uram, hogy az Istenért Kgd ezt ne cselekedje, hanem menjen inkább Vörösköbe s maradjon ott és oltalmazza s ne hagyja azt, a mit nekünk az mi szerelmes Atyánk hagyott. Meglátja Kgd, hogy Kgk ott semmi bántása nem lesz, elegendő munitiója lévén s főképen hogy most semmi tisztje Kgk nincsen s ugyan adhat hálát Kgd rajta, hogy az Kgd ellenségei oly jól segítették Kgdet az tisztétől való megválására.

Irtam vala Kgk e napokban is, hogy Velenczében 100 aranyat adtak az Kgd szerelmes fiának öcsém Pálffy Miklósnak, melyet hogy megfizethessen itt lévén annak embere a ki adta, küldene fel Kgd ide kezemhez azon 100 aranyat

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 290., eredeti.

808. — 1645 ápril 28. Rómából Pozsonyba. Pálffy Tamás ismét pénzsegélyt kér első szentmiséjére gróf Pálffy Istvántól.

Nem tudván, valjon megkapta-e leveleit gróf Pálffy István, pünkösdnél tovább nem halasztható első szent miséjére újból pénzsegélyt kér, mivel ellenben kénytelen lesz valakitől pénzt kölcsön kérni, nehogy máskülönben valamely templom szögletében csak titkon köllessék első miséjét olvasnia, mely dolog neki nagy szégyenére és gyalázatára esnék.

Miután ez évben minden tanulmányait elvégezendi s jövő augusztusban el kell hagynia a kollegiumot, kéri Pálffy Istvánt, küldene neki papi ruhára s utazási kiadásaira költséget.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 97., sajátkezű magyar. E levelet egy magyar zárándok által küldte.

809. — 1645 május 5. Gróf Pálffy István egy adóssága.

Pálffy Istvánt 1645 május 5. gróf Losenstein úr felkérte: hogy Losenstein Krisztina grófnőnek tartozó 1000 frttól járó 3 évi kamathátralékát mielőbb fizesse ki. A nevezett grófnő Eleonora császárné szolgálatában volt s a császárnéval elutazott.

A. I. L. 5. F. 2. Fr. 152.

810. — 1645 május 7. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Miklós utazása s kiadásairól. Pálffy Pál ajándékuul kínál lovakat.

. Noha szüntelen sollicitálják nálam az 100 aranyat, melyet az Kgd fiának adattam Velenczében, mindazonáltal csak Kgd

bizonyosan küldje meg 14 nap alatt, amint írja; azon leszek, hogy immár addig is patientálják magokat, de hogy tovább ne halaszsa Kgd szeretettel kérem Kdet, s azon is, hogy már ennyit költvén az egyetlen egy fiára, az egy vagy két esztendőre való költséget se szánja, meggondolván, hogy nagyobb és örökösebb kincset sem hagyhat neki a jó tanuságánál s itthon is költség (s talán nagyobb) nélkül nem lehetne; s ha Kgdnek tetszik talán az mint annak előtte is insinuáltam volt Kgk, mivel egyébaránt is adós Kgk Goes Ur, nem ártana ő kglmét requirálni Kgdnek, és jó assecurációval kérni, hogy módja lévén benne, per cambium adna valami ezer avagy másfél ezer forintot Rómában az öcsém szükségére, mivel az mennyi költségük vagyon, noha én írtam mind magának s mind penig a hoffmesterének declarálván az idevaló állapotokat, hogy kiméljék és igen szűkön költség a mi pénzük vagyon, kiben nem is kételkedem, hogy megcselekszik; ugyan igen sokáig nem érnek vele, mert a minemű 500 aranyat Kgd elsőben az én kezemhez küldött annak három százát per Cambium mindjárt felküldtem Ingolstadiumba, hogy megfizetvén adósságukat kijöhettek onnéd, sőt itt is 100 tallért köllett fizetnem egy mészárosnak odavaló adósságot magaméból, hogy inkább lehessen költségük, a mint Frayle Dudlyt 70 s egynehány forintig adott ki fehér ruházatjára, s Kapaninak is egy quartale fizetése lévén ben, 60 frntért egy lovat adattam neki fékestül nyergestül az magam Praiterétől (t. i. Bereiter) vevén nyereg nélkül azon pénzen. Azért az 500 aranyból maradt még 200 s annak utánna is küldött Kgd 200 in toto teszen: 400. Abból költvén ide s tova az öcsém és az kocsisnak is abból fizetvén, a mint a Computus avagy számadás mindeneket bőven meg fog mutatni, kit most iratok le, elvégeztetvén Kgk megküldöm, vittek el magukkal 374 aranyat.

Most is édes Bátyám Uram és az magaméból örömost fizeteném az édes öcsémet, de Isten tudja, hogy se Német se pedig Magyarországi jószágimból egy krajczár jövedelmem sincsen, sőt még Stomfa várában sem tudnék embert tartanom, ha nem hitelben, szedett boraim árával tartom, s vagyon pedig csak muskátérosom is 60 ottan, s itt is elég bajjal vagyok....

Bánom, hogy Kgd az mén lovak felől előbb nem tudósított, mert nem egyet de többet adtam volna Kgk, s ajándékon penig, s nem buzáért vagy borért s mivel mind eligértem és adtam inkább őket; a Gaspar prayterem fog mégis kettőt mutatni Kgk,

egy fejéret és egy vöröset; ezek közül a melyik tetszik válassza el Kgd magának, és tartsa meg, szeretettel adom Kgk . . . Az én feleségem apróival együtt Grätzban vagyon

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 291., eredeti.

811. — 1645 május 11. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz újabb hadi hírekről.

. . . . Akarám Kgk tudtára adnom az Kgd parancsolatjára és kívánságára, hogy General Mersy verte meg az Francziákat Sorondorfnál. Tíz ezeret vágván le bennök; minden ágyúikat és pagaséjokat elnyerte. Cataloniában egy Rosas nevű portusnál az Spanior király is győzedelmet vevén a tengeren a franczián, egynehány galliait veszttette és nyerte el, úgy hogy azon hely obsidióját a franczózoknak el köllött hagyni, ki által reménlik rövid időre az egész Barsalonát viszont hatalma alá jutni. Törökországbúl Cernin az török követekkel 20. hujus Budára fog érkezni. Az daniai király egy obsidióban repellálván a svédeket 500 ölt meg bennök Tegnap volt itt Gróf Puchaim Uram menyegzője. s ma feleségestül elment inned.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 292.

812. — 1645 május 16. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy István fogadja személyesen Lipót főherceget.

. Értvén, hogy Kgd resolválván magát Pozsonyban akarjon ez mostani háború időkben maradni, igazán irom Kgk . . . nem kevés vigasztalásomra esett; főképen, hogy Kgd nemcsak nádorispán, de kapitány is a várban igen illik és gondolta Kgd.

Mivel ő felsége az Leopoldus herczeg megyen maga alá kérem Kgdet, ha annyi ereje és egészsége vagyon Kgk személye szerint praesentálván Kgd ő Felségének magát, szolgáljon a miből lehet

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 293., eredeti.

813. — 1645 május 17. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Miklós tanulmányi kiadásairól s római útjáról.

. . . . Minthogy Goes Uram alá megyen Pozsonyba, ha az Kgd jó akarattja is accedál kérem Kgdet édes Bátyám Uram trac-

táljon Kgd őt kglmével, tudom ha jó módjával effectuálja Kgd az előbbeni adósságától is módja levén benne, mindenkor ad ő kglme az öcsém Pálffy Miklós számára Rómában 4 avagy 5 száz aranyat, ki felől írja nekem az hoffmestere, hogy Istennek hála jó egészséggel érkezett Rómába . . .

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 294., eredeti.

814. — 1645 junius 2. Rómából. Pálffy Miklós atyjához, gróf Pálffy Istvánhoz.

Pálffy Miklós gyermeki tiszteletét s ragaszkodását tartalmazó levelet írt atyjához gróf Pálffy Istvánhoz.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 98., sajátkezű magyar.

815. — 1645 junius 4. Bécs. III. Ferdinand gróf Pálffy Pálhoz hadi élelmezés megszerzéséről.

Pálffy szerezzen mielőbb jó sok gabonát akár Nagyszombatban, akár gróf Pálffy Istvánnál vagy más alkalmas helyen s ezt szállíttassa Pozsonyba. Igen kedves szolgálatot fog tenni, ha bort is fog felküldeni Pozsonyba. A király nagy fejedelmi módon igéri Pálffyt e szolgálatért kápótolni.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 39., eredeti német magánlevél.

816. — 1645 juniás 20. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz az óvári uradalom vásárlásának megghiusulásáról.

Elvégezvén az Kgdk előbb írt levelemet a mint abban megírtam, hogy instituáltam az Kgd oblatiója állapotját minden módal; megtérvén az Secretariusom azt hozta választúl: hogy mivel ő Felsége mind Palatinus mind Homonnay Uraimékat, s mind pedig más Praetendenseket, az kik ugyan csak azon conditióval kivánták az óvári jószágot, hogy dum et quando pecunia ipsorum persoluta foret illico bona remittenda sint, renuntialtak, hogy sok okokra nézve főképpen, hogy azon jószágból annuatim nagy summákat köllessék némünemű Creditoroknak praestálni, és az ő Felsége Menesseben (?) tartani, és a várban levő officialisokat szolgarendet és vitézeket fizetni, nem adja ő Felsége senkinek is, tam in toto quam in parte tovább, kire én az Kd igérte 500 akó borhoz, hogy lássa Kgd, hogy igaz szívem szerint ügyekezem agálnom az Kgd dolgait még 500 akó bort igértém, s egyébaránt

való ajándékokat is az hová illet, mind Kgd s mind pedig magam képében; de ugyan semmit sem efficiálhattam, hanem expresse üzente Radolt Uram azt, hogy ő kglme, Kgd-tól csak az 100 mnt liszt-től való resolutiót várja, s bár anna Isten hogy Kgd ne adna, mivel szintén itten mások nagy csodálkozással Posonyig helyben administráltatván olcsóbban offerálnak neki feles előtt, (?) de mivel immár az én tractámra és hogy ez szükségletnek ott hamaréb és alkalmasabban provideáltatnék concludált kéreti Kgd-et akaratjáról sietséggel informáljon. Melyet ha Kgd elmulat avagy más móddal most hamarsággal édes Fiának most nem succurral az mint az másik levelemben is megírtam, csak revocálja Kgd Rómából, mert pénze nem lévén, nem látom semmi módját az ott való maradásnak.

P. S. Kérem Kgd-et édes Bátyám Uram adjon Kgd mindjárt választ, mert csak azt várja Radolt Uram, miként én is az embereket kik Rómában itt felvevén a pénzt praestálnák az öcsémnek, ne tartóztassam.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 298., eredeti.

817. — 1645 június 20.

Pálffy Pál az említett 100 mnt. lisztnek kiszolgáltatásától teszi függővé Pálffy István Miklós fiának Rómában való további tartózkodását, hol Pálffy Miklós nevelőjével együtt szükölködött. P. Pál azt írja, hogy P. István a szolgáltatandó liszt-től majdnem kétszeres árt kap. P. Pál hangsúlyozza, hogy ha Pálffy István nem fog most fiának segíteni, ő levonja róla kezét . . .

Ugyanezen napon kelt egy harmadik levélben azt írja P. Istvánnak, hogy egy mut liszt 45 frttal számítva nagy ár, melylyel meg lehet elégedve. «Ha Kgd — írja P. Pál — a 100 Mut lisztnek 50 mutját mindjárt nem adminisztrálja Pozsonyba s nekem super administratione az Profont mester quietantiáját meg nem küldi, hogy azonra valamit anticipálván az öcsémnek (t. i. Pálffy Miklósnak) succurrálhassak, látván azon leveleiből, melyeket Kgd ezelőtt írt levelemben includaltam szükségét, csak gondját viselje Kgd és hivassa vissza, nekem semmi módom már nem lévén tovább gondviselésében magam ártanom, nem akarom, s annál is inkább édes Bátyám Uram, hogy Kgd csak választ sem ad leveleimre».

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 297. és 299.

818. — 1645 június 18. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Miklósnak költségeiről.

Pálffy Pál figyelmeztetvén Pálffy Istvánt, hogy Rómában levő Miklós fiának költségeiről gondoskodjék, említi, hogy P. Miklósnak száz aranyról szóló váltót (cambiumot) adott. «Irja jöllehet az Hoffmestere — írja Pálffy Pál — kinek magaviselését leveléből alkalmasin észébe veheti Kgd, és én igazán írván semmi fogyatkozást benne nem ismerek, hogy az szolgálját akarta taníttatni fektetni és lóra ugrani, de attam elegendő korpázást levelem által neki, megírván, hogy contentus legyen, ha csak maga e mostani idevaló rossz állapotokhoz képest exercitiumot penetrálhatja, s annak hagyjon békét, s nem kétlem ahhoz is fogja magát alkalmaztatni» Im még tegnap minémű levelei érkeztek Kgk Rómából includálva küldöttem Kgk, a mint nekem az öcsém Hoffmestere írja azokban leszen számadása is, melyből észében veheti Kgd minémű szükségük legyen az költségekre, és csak addig is leszen pénzük avagy nem, mig a lisztet administráltatja Kgd, és én küldhetek nekik pénzt . . .

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 296., eredeti.

Pálffy István már június 22. el volt határozva a profiant számára 100 mut lisztet szállítani, a mint ez Pálffy Pálnak e napon kelt leveléből kitűnik.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 300.

Pálffy Pál június 23. nagyon sürgette P. Istvánt, hogy a 100 mut lisztből legalább 50 mutot szolgáltatson át azonnal s az erről szóló nyugtát küldje Pálffy Pálhoz, hogy ez ennek fejében a holnapi póstával cambiumot (váltót) küldhessen Pálffy Miklósnak.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 301., eredeti.

819. — 1645 június 24. Pálffy Pál a liszt szállítása ügyében egy megbízható küldöncöt küldött Pálffy Istvánhoz.

Pálffy Pál június 28. levele szerint akkép akart intézkedni Rómában a Pálffy Miklósnak adandó pénzre nézve, hogy a pénz részletenkint vagy Palotto bibornok, vagy pedig Tascas úr adogassa P. Miklós nevelő kezéhez, hogy a nevelő s P. Miklós annál

jobban kimélik a pénzt. Pálffy Pál ezután is ekkép óhajt Pálffy Miklóssal szemben rendelkezni.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 303.

Pálffy István még július 1. hátralékban volt az élelmi tár részére szolgáltatandó lisztnek egy részével.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 304.

820. — 1645 július 1. Rómából Pozsonyba. Pálffy Tamás gróf Pálffy Istvánhoz. Jelentést tesz elvégzett primitiájáról s utiköltséget kér.

Hála legyen az Istennek, immár az elmúlt vasárnap, mivel előbb nem lehetett első Misémet s Primitiássomat elénekeltem s elég tisztességes Musikám is volt, noha arra való elegendő költségem nem lévén, kölcsön kellett kérnem egynehány scudát. Gróf Pálffy Miklós Uram ő Nga Bakocz Sándor úrfival együtt ugyanakkor itten az mi Collegiumunkban ebéden marattanak. Nem sokára immár, mivel két hónap alatt minden tanulságomat elvégezvén, tovább itten nem maradhatok, útra költetik készülnöm, itten pedig énnekem semmi utiköltséget nem adnak és magamnak semmi pénzem nincsen, azért kényszerítetem Nagodhoz, mint kegyelmes Patronusomhoz folyamodnom . . .

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 99., sajátkezű magyar.

821. — 1645 július 15. Pálffy Tamás ismét utiköltségért írt Pálffy Istvánhoz s keservesen említette, hogy ha nem kap pénzt, majd csak peregrinus ruhában gyalogszerrel kell majd gyalázatosan hazautaznia.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 100., sajátkezű magyar.

822. — 1645 július 8. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz a szolgáltatott 100 mut liszt minősége ellen emelt kifogásokról.

...Radolt Uram üzenvén nekem jelentette: hogy onnét alul panaszkodnak a profontosok az Kgd adott s adandó liszt végett. Azért kérem Kgdet szeretettel édes Bátyám Uram lássa Kgd: hogy az az panasz ne continuáltassék, hanem ha ugyan valami kedveskedéssel kell is Kgdnek lenni az Profonverbalternek remediálja Kgd, miként panasz nélkül az jót az alabbvalóval evegítvén ide azzal is inkább megtarthassa az emberek kedvét és creditumát, egyébiránt bánnám bizony szívem szerint, ha valahogy ők

is megmásolnák szavukat az lisztnek fogyatkozása miatt, s nagyobb szükségű következnenek az öcsémnek is Rómában az pénz miatt.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 305.

823. — 1645 július 15. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Pálffy Miklós jellemzéséről.

Dicséri Pálffy Miklósnak magaviseletét: «Elhigye Kgd — úgymond —, hogy úgy viseli magát, hogy Isten éltetvén mind bennünket s mind pedig ötet nagy vigaságunkra, jókra és édes nemzetségünknek hire nevének ékességére leszen...»

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 306.

824. — 1645 július 23. Bazin. Bazin sz. kir. város tanácsa Pálffy Istvánhoz hadi kihágás orvoslása ügyében.

Kegyelmes Uram Nagymihályi Ferencz Uram a szabad hajdukkal, midőn az Fejedelem táborából az üres szekerekkel visszajöttek volna az mi embereink, az várban felhajtatta őket; miért cselekedte ő kegyelme nem tudhatjuk, mert mi megtaláltuk volt Generalis Gróf Puchheim Uramat embereink által, a mi városunk állapotja felől, és ő Nga ily informatiót adott: minthogy minket meg nem oltalmazhat tehát úgy accomodáljuk magunkat, hogy az ellenségnek kedvét keressük, hogy meg maradhassunk, s el ne égessenek bennünket. Ehhez képest, minthogy az ellenség a mi lábas marháinkat is elvitte volt, és az szegény emberek érettők mentek volt, egy néhány ezer kenyeret kértek volt, és ahoz képest mi is hat szekér kenyeret küldöttünk, a melyeknek az három szekerét az kenyérrel együtt elvitték, és az három szekeret az marhával együtt visszabocsátották. Így lévén azért a dolog, nem látjuk módját, mi úttal ő kglme megtartóztathatná az mi szomszédink marhájokat, mert mi ellenségül nem mutattuk magunkat, holott minden héten az reánk rovott contributiót is Pozsonyban megadjuk, és e heti contributiót is most adtuk meg. Más az ha ellenségül tartanók magunkat, tehát ez éjjel bocsátottuk volna be városunkban az Portáról megjött Császár Urunk fegyveresít. Kérjük azért alázatosan Ngodat, hogy Ngod parancsolja meg Nagymihályi Uramnak, hogy mind embereinket s mind marháinkat és a Ngod jobbágy marhájokkal együtt bocsátassa el.

— — —
A. I. L. 5. F. 2. Fr. 154., eredeti.

825. — 1645 július 24. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Jóvoltába ajánlja Markes de Granat.

...Az ifjú Markes de Grana az mi öcsénk megyen alá Pozsonyba ő felségével a herczeggel. Kérem Kgdet szeretettel édes Bátyám Uram mutassa Kgd ő kglméhez mindennemű jóakarátját és affectióját s tudom, hogy most szerét teheti Kgd ott valamely jó paripának; vétessen egyet s ajándékozza meg vele, meglátja Kgd, hogy mind nagy jó hire neve következik Kgdnek udvarnál s mind pedig szolgálni tud Kgk.

— — — —
A. I. L. 4. F. 5. Fr. 308.

826. — 1645 szeptember 11. Bécsből. Gróf Pálffy Pál Zsigray János stomfai tisztartóhoz. Kastély rendezése és járvány elleni védekezés ügyében.

Zsigray a kastélyt kerítéssel akarja körülvenni.

Pálffy elrendeli, hogy Zsigray a várból (Borostyánkő) távolítsa el a betegeket s a várat jól füstöltesse ki; mindent tisztítsa meg s intézkedjék, hogy a járványt távolítsa el. Holnap vagy holnapután beszélni fog vele Somorján vagy másutt. A muszketérosok javát tartsa meg, a többit eressze el. Miután az ellenségnek hinni nem lehet, éjjel-nappal szorgalmas őrséget tartson, úgy mint eddig. A bajmóczi küldönczöt tartsa magánál és tegyen mindent, a mi lehetséges.

A. I. L. V. F. VII. Fr. c., eredeti.

827. — 1645 október 21. Rómából. Pálffy Miklós Pálffy Istvánhoz. Nápolyi útjáról.

Jelenti, hogy Nápolyból szerencsésen visszatért Rómába, hol örömmel várja szokott gyakorlatait, melyeken felül most megkezdte a lovaglást.

A. I. L. 4. F. 7. N. 7., eredeti sajátkezű olasz levél.

828. — 1645 október 21. Váraljáról (bizonyosan Detrekőváralja) Bécsbe. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz.

P. Pál örül, hogy P. Istvánnak egészségére vált a fürdő használása, s reméli, hogy dr. Pucher gőzfürdővel ki fogja őt gyógyítani.

P. Pál tegnap érkezett Váraljára. Eisgrubból (valamely pozsonyvármegyei Gurab) Csesztére (Schadensdorf), hol Kelio Pálnál ebédelt. P. Pál nagyon fájlalta, hogy Cseszte tűzvész által nagyon elpusztult, s ugyanott sokan hálnak. P. Pál Csesztéről a rossz utak miatt csak Szomolányig utazhatott, hol meghált. Itt Waher (?) úr nem volt otthon...

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 249., eredeti német.

829. — 1645 október 29. Váraljáról Bécsbe. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz a pozsonyi alispán választása s jelölése ügyében.

...Edes Bátyám Uram megbocsásson Kgd, hogy kisebbik Atyafia levén Kgd az dologról írok. Értettem, hogy a mostani Pozson vármegye vice-ispánja Ebeczky Uram tisztét resiguálni akarja, és immár el is búcsúzott a vármegyétől. Érsek Uram ő Nga pedig maga feje szerint való emberek felől írt volna is Kgk, akiket tudniillik candidálni kellene. Kgd azért főispánságbeli hivatala szerint élven maga autoritásával nem tartozik köteles lenni az ő Nsga tetszéséhez, hanem Kgd respectusának kell az iránt arra lenni, hogy olyan embereket candidáljon, a kik mind országunk törvényét értsék, s mind penig a kit választnak Kgd-től úgy mint Főispánjától és nem Érsek Uramtól Ő Nsgától —. Az Candidátusok közül pedig javallanám Kgdnek, hogy Morócz István Uramról se feledkezni el Kgd, reméllenem is, hogy ő Kglme lehetne az a ki aziránt mind hivataljának megfelelően, s mind pedig Kgdet gratificálni tudná. Kgd megbocsásson, hogy erről írok Kgk de mivel familiánkat illeti a pozsonyi főispánság én is kívánnám, hogy rendesen és helyben volna a dolog, és ha Kgd tempore electionis jelen nem lehetne s tudnám, magam ott lennék...

Ez okmányhoz van csatolva egy régi — talán egykorú kis papírszeletke, melyen e nevek olvashatók: Nyary Bernát, Chérnel György, Bálintffy Bazil, Klobusitzky Endre.

A. I. L. 4. F. Fr. 311., eredeti.

830. — 1645 november 7. Váraljáról (Detrekő) Bécsbe. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Helyteleníti a primás uralkodási vágyát. Pálffy Tamás papnak előmozdításáról.

...Kérem Kgdet általolvasván ezen levelet (melyet t. i. az érsek Pálffy Istvánhoz intézett) jusson eszébe Kgdnek, mint

bánt már ennek előtte is Kgdde, ki mindenenk fölött akarván uralkodni, emlékezzék Kgd az én minapi írásomra is és Kgd éljen maga alkalmatossága és állapotjával.

Adom Kgnek tudtára, hogy öcsém Pálffy Tamás megérkezvén Rómából, — ki most nálam vagyon ex obedientia — praesentálta magát Ersek Urk, s mind egy hétig tartóztatta magánál, s egyéb conversatiója vele nem volt, hanem azt kérlette, hogy ki legyen, és kinek hiják s annak utánna elbocsátván, azt hagyta hogy plebániát keressenek nekie, holott nekem jut jól eszembe, hogy Kgk megfogatta, hogy Isten kihozván Rómából mindjárt kanonokságot ad neki Szombatban. Kérem azért Kgdet édes Bátyám Uram írjon Kgd érsek Urk, és igen szépen in memoriam revozálván kérje ő Nagát, ne vonja meg ajánlott jó akaratját tőle; adja meg a kanonokságot, már egynehány is vacál mostanság. Interim nálam tartom...

P. S. Szintén ezen órában írja nekem Erdődy Gábor Uram, hogy igen nyavalyásan legyen Pálffy János Bátyám Uram...

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 313., eredeti.

831. — 1645 november 3. Detrekői kastélyból. Pálffy Tamás gr. Pálffy Istvánhoz. Látogatásának elmaradását indokolja.

Ngodtól alázatosan bocsánatot kérem, hogy Rómából Magyarországba kijövén, hivatalom és obligatióm szerint a Nagod szolgálatjára magamat nem praesentáltam, mert tudja Isten, hogy miként kijöttem, az leginkább kedvemben volt, hogy legelőször is Nagdt mint legnagyobb Patronusomat meglátogattam volna, de a Nagod holléte felől bizontalan lévén szándékomnak s hivatalomnak eleget nem tehettem, hanem Ersek Uramhoz Ő Nsgához Ujvárra mentem volt, a hol bizonyosan megértvén a Nagodnak Bécsben való lételét, mingyárost Ersek Uramtól Ő Nagától elkértem Nagodhoz, és ezt végben akarván vinni Pálffy Pál Uramat O Ngát altalmenvén a Vereshegyen Szent Miklósban találtam a honnét Ő Nga engemet magával ide váraljai kastélyban vévén, itten eddig tartóztatott a pestis miatt, mely a mint mondják még Bécsben uralkodik, Nagodhoz nem akar bocsátani...

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 101., sajátkezű magyar.

832. — 1645 február v. november 17. (valószínű november) Detrekő várából. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz ennek fia utazási költségeiről; az erdélyi követségről.

Pálffy Miklós nevelője írt: hogy Nápolyból Rómába szerencsésen visszaérkezett. (Kétségtelen, hogy vele volt növendéke is.) Pálffy Pál egy váltón kívül 1800 frntot küldött a nevelőnek (Hoffmeister).

...Az erdélyi követség tegnap Nagyszombatból Szempczre jött, honnan Csallóközbe és tovább — fognak menni. Pálffy P. megnézte lovaikat, de nincs köztük valami különös ló. Pálffy Tamást az érsek kanonokká nevezte ki Nagyszombatba. Pálffy P. ruhát szándékozik Pálffy Tamásnak ajándékuul küldeni.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 279., eredeti.

833. — 1645 november 18. Detrekő-Váraljáról. Gr. Pálffy Pál III. Ferdinand királyhoz. A katonaság élelmezéséről s az ország sanyarú viszonyairól.

A király a magyar katonaság élelmezésére gabonát kért Pálffytól. Pálffy a kamarai pénztárból semmit sem adhatott, és sorban szemügyre vévén a Dunán inneni részeknek rendjeit, karjait, városait, mezővárosait s jelentékenyebb gazdáit, beható kutatás után jó lélekkel írhatja: hogy ezek közül senki sem adhat gabonát. Csallóköz szigetét a legujabb hadi zavargások annyira elpusztították, hogy lakosai legnagyobb inségben synylődnek.

Talán Nagyszombat városa vagy az esztergomi érsek fognak valamit adhatni. Egyébként — a mint Pálffy tudja — az érsek még sok gabonával tartozik a felségnek. Mondják, hogy Csáky Lászlónak van valami gabonája, de mi haszna, ha Thelegdi kalocsai érsek cessiója következtében 10 ezer frnttal tartozik a felségnek. Meglehet, hogy az esztergomi káptalannál lesz némi gabona, ha ezt a pusztító katonaság csakugyan megkimélte.

Pálffy Pál maga részéről szintén nem adhat gabonát. Sajnos, nincs most olyan áldása, mint két év előtt, a katonaság élelmezésére 1500 pozsonyi mérték gabonát (mutot) adott.

Ezt még nem említette a király előtt, nehogy ezáltal a király gondjait s keserveit növelje; most pedig csakis azért hozza szóba, nehogy jóakarátát és szolgálatkészségét a király tagadásba vonhassa. Egyszersmind elhallgatja ama viszontagságokat és veszteségeket, melyeket a királyért szenvedett; mennyire elpusztítottak

stomfai, detrekői és marcheggi uradalmai, hogy ezekből sem ő, sem jobbágysai eddigelé egy falat kenyeret sem kaphattak.

Pálffy Pálnak csak marcheggi malmából volt csekély gabonája, és ezt is adózás fejében kénytelen volt a Korneuburgban táborozó svédeknek szolgáltatni, nehogy malmát felgyujtsák; de ezt is könnyebben elszenvette volna, csak a király katonái ne égették volna annyira porrá uradalmi faluit, hogy több helyen alig ismerhetők fel a házaknak nyomai.

E csapásokat tetézte még az öldöklő járvány, mely most is mindenfelé dühöng, és sok jobbágyot ragadott el. — Pálffy őszintén megvallja: hogy egy mut gabonával sem rendelkezik és ha önmagát meg jobbágysait éhhaláltól meg akarja óvni, 18 mért-földre kell gabonáért küldeni.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 24., latin fogalmazvány.

834. — 1645 november 23. Varsó. Vladislaw nagy Lengyelország királya gróf Pálffy Pálhoz néhai Bánffy István birtokainak örökösödése ügyében.

Néhai Bánffy István birtokai a természeti jog szerint Roxicki Ignác, a király titkárának hitvesét, mint a Bánffy-család leszármazottját megilletik. Roxicki Ignác fia volt Roxicki Ulászlónak, polaneczi várkapitánynak. Ulászló király már kérte a magyar királyt, hogy a néhai Bánffy István-féle birtokokat adja Roxicki Ignácznak, miután azoknak birtoklási igényeiről Roxicki Ignácznak anyja s Draskovyth Ilona Eleonora lemondott. Ulászló különösen Alsólinda és a Nenyty?-birtokot kérelmezte. Együttal azt is kérte Ferdinand királytól, hogy adná át a két vár feletti kapitányságot Roxicki Ignácznak, mely várak birtoka ennek nejét megilleti. Ulászló király megkeresi Pálffyt, hogy ezen kérését a királynál támogatassa.

A. I. L. V. F. X. Fr. 2., eredeti latin.

835. — 1645 december 9. Detrekőváraljáról Bécsbe. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. A Pálffy István által eladott lisztről, s a Pálffy Miklósnak küldött pénzről.

...Kérem Kgdet édes Bátyám Uram, minémű lisztet Kgdt mindenestül adatott a profontra az én Radolt Urammal való végezésem szerint, arról való quietanciát vétesse ki, s küldje kezemhez, mert nekem utolszor is 200 aranyat adott Radolt Uram; be küldtem az öcsém szükségeire és quietanciát is küldtek róla, kinek

im párját meg is küldtem Kgdnek. Egyébiránt nekem miként succurrálhassak és honnéd az öcsémnek nem tudom, s nincs is módom!

— — — — —
P. S. Kelio Pál Uram felől való irásomra kérem Kgdet adjon választ Kgd; reménlem ellenére nem leszen Kgdnek ha udvarbiróságomra veszem; hiszen annak utánna mind Kgdnek, s mind az öcsémnek inkább tud szolgálni.

Ezen utóirat Pálffy Pálnak sajátkezű írása.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 314., eredeti.

1646.

836. — 1646 január 5. Stomfáról. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz ennek fia, Miklós tanulmányi kiadásairól.

Pálffy Pál már többször írt Pálffy Miklós ügyében Pálffy Istvánhoz, de ettől választ nem kapott. Ezt Pálffy Pál zokon is vette, mivel e levele végén azt írja: «En nem tudom valjon fogom-e Bátyám Uramat írásommal ezután többet terhelni, mivel látom, hogy leveleimre semminemű választ sem ad; s valjon nem akar-e Bátyám Uram fiáról ezután önmaga gondoskodni?»

Pálffy P. átküldi Pálffy Miklós nevelőjének levelét, mely magában foglalja Pálffy Miklósnak s nevelőjének Rómában tett kiadásait. Pálffy Pál kéri P. Istvánt, küldene fia részére egy jelentékeny összeget, miután ő — ruházatán s utazási költségén kívül — havonként 200 koronát (Cronen v. Crones) szükséggel.

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 315., eredeti német.

837. — 1646 január 15. Stomfáról Bécsbe. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. A lovasok garázdálkodásáról Csallóközben. Pálffy Istvánnak kellene Pozsony vmegyében alispánról gondoskodni.

...Nem tudom vagyon-e hírével, micsoda állapotban legyen a Csallóköz, úgymint a Kgd főispánsága alatt való districtus, hogy ad simplicem requisitionem generalis Ujvariensis, vice-ispán-e nem-e gyűlést hirdetvén, bizonyos számú lovasokat — igertek-e (?) nem-e azokat a szegény nemes és nemtelen emberekre szállítottanak, az kik őket angariálják, verik, tagolják pro libitu et licentia. Ez pedig Kk incumbálna ex officio supremi Comitiss, hogy remediálna, ez a defectus semmi egyébtől nem lévén hanem hogy Kgd

tandem realis vice-ispánt nem constitual, mivel senki sincs, a ki voltaképen dirigálná ezen vármegye dolgát. Mely dolog, ha ő fel-sége elébe kél, mit fog mondani s gondolni felőle, és kinek leg-inkább imputáltatik, ha nem Kk; sőt azt vélem, hogy az egész familiánknak sem lészen sérelme nélkül...

A. I. L. 4. F. 5. Fr. 316., eredeti.

838. — 1646 február 8. Linz. III. Ferdinand gróf Pálffy Pálhoz. A végvárok erősítéséről s felszereléséről.

A Nagyszombatban tartott octávnak jelentése szerint az ország végvárai felette sanyarú állapotban vannak. Pálffy ügye-kezzék a bécsi udv. kamarával egyetemben ezt orvosolni.

Egy kelet nélküli latin irat szerint a Nagyszombatban 1646 (?) január 8. tartott tanácskozás következő jelentést tett. Ha a magyar végvárok legközelebb nem nyernek segítyt, az ország végromlá-sára véglegesen fognak kiürülni. Ujvár várának helyzetéből lehet a többi várakra következtetni. Ujvárban csak 20 gyalogos van, holott 500 kellene lenni; lovas van vagy 50, kikből szükség ide-jén, fegyverek és lovak hiánya miatt, tisztek nélkül, alig huszan jelennek meg. De ezen végvári katonák is, fentartandók magukat, vagy a törököket zaklatják, vagy néha a szegény parasztok házait megtámadják és fosztogatják; az ellenálló parasztokat kinozzák. Az egész országban csak panaszok, jajgatások, összeütközések s vérengzésekről lehet hallani.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 41.

839. — 1646 márczius 13. Linz. III. Ferdinand hálás köszönetet szavaz Pálffy Pálnak a végvárok segélyezésénél kifejtett sikeres buzgóságáért.

Pálffy az inséges végvárok felsegítése végett az udvari kamará-val tanácskozáván és tárgyalván, a végvárok katonaságának élelme-zésére félévre való gabonát biztos kilátásba helyezett, s reményét fejezte ki: hogy a kanizsai végvár részére a Kanizsa-vidéki uraktól — a harminczad jövedelmei fejében — előleget fog nyerni, s a vesz-prémi harminczad bérbeadásából előnyös egyezséget fog kötni.

A király ezenkívül arról is értesült: hogy Pálffy a báni vég-várat is hat havi élelmezéssel akarja ellátni, ha a katonaság toborzására szánt s a bán kezénél levő pénzek rendelkezésére fog-nak bocsátatni, s ha a király erről leiratot fog intézni a bánhoz.

Pálffy a bányavárosi (antemontana) végvárakat is hat hónapra ígérte ellátni a főurak segélyével, ha ezeknek kárpótláskép biztosítani fog a fél és egész harminczad jövedelme. Ekkép a három végvár a jelen országgyűlés végéig biztosítva lenne.

Pálffy továbbá kilátásba helyezte: hogy a kalocsai érsek által gr. Wesselényi Ferencz közvetítésével a gróf Csákyknál levő tíz ezer forint be fog folyni, s ezáltal Szendrő, Putnok és Fülek várainak gabonával való ellátása — a király régi határozata szerint — sok időre biztosítva lesz.

A király Pálffy Pálnak ímént vázolt javaslatait egész terjedelmükben elfogadta és jóváhagyta, kivéve csupán a legfelsőbb óvári harminczadból járó királyi hányadot. Ezenkívül igen meleg szavakban királyi elismerését, háláját jelenti Pálffynak, hogy oly buzgón s feláldozólag karolta fel az ország védelmének pártolását.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 43., eredeti latin magánlevél.

840. — 1646 június 11. Linz várából. Ferdinand felhívja Pálffy Pált, hogy a tartandó országgyűlés alkalmából való lakások megállapításánál támadt egyenetlenséget a német és magyar furirok között egyenlítse ki.

A király főudvarmesterétől értesült, hogy Pozsonyban a közeledő országgyűlés előtt készített szállásoknál, a magyar és német furirok (forier) között ismét veszekedés keletkezett, a mennyiben a magyar forierek 15 oly jó házat foglaltak le, melyek az országgyűlések idényében ezelőtt mindig a német szállási területhez tartoztak.

Ilyen veszekedések az előbbeni országgyűléseknél is többször fordultak elő, s ezeket öreg pozsonyi polgárok tanúságával sikerült lecsillapítani.

A király meghagyja Pálffynak: hogy Pozsony városa tanácsának s néhány legidősebb polgárának tanácsa s az esztergomi érsek véleményezésével szabatos kimutatást készítsen a pozsonyi német és magyar szállásokról, s a jelenlegi viszálykodást a forierek kihallgatása után békésen csillapítsa le...

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 44., eredeti német magánlevél.

841. — 1646 június 13. Pozsonyból. Vataj Lukács beszámol Pálffy Pálnak azon költségekről, melyet ez Pálffy ? temetésére utalványozott.

Vataj Pálffy ? temetésének költségeit 414 fr. s 53 denárban tünteti fel. Vataj fizette a temetési kiadásokat s Pálffy Pálnak

ezeokról nyugtákat küld aláírás végett. Pálffy Pál ezenkívül a temetés alkalmával 100 fr. adott a koldusoknak.

A. I. L. V. F. IX. Fr. 71., eredeti magyar.

842. — 1646 december 2. Magyar Szkalitz (Szakolcza) özv. Pálffy Eusebia Szabina szül. Kaunitz. Pálffy Pálhoz. Megköszöni férje temetése alkalmával tanúsított jótéteményeit.

Igen meleg szavakban fejezi ki háláját azon segítségért s gyámolításért, melyben őt férje halála után s a temetésnél részesítette, s azon rokon szeretetért, melyet kis árvái iránt nyilvánított Kéri ezután is kegyes pártfogását, mivel benne helyezi legnagyobb reményét.

A. I. L. V. F. IX. Fr. 71., sajátkezűleg írt német levél.

843. — Az 1646. évi országgyűlés alkalmából a csász. főudvari mester hivatalából tett jelentés az országos rendek pozsonyi lakásairól.

1. *A vödriczi kapu mellett: Sent Benedikt Marx háza.*

A főudvarmester rendeletére 1637. évben Wesselényi úrnak adatott lakásul. 1630. évben azonban Solmbis (bizonyára Salm) gróf lakott benne. Mindig a nemes urak szállása volt. A magyar furier most Symandy István püspök számára jelölte ki.

2. *Prickhl Simon festő háza.* Ezen házban minden országgyűlésen a felső és alsó (Kaperzieren) voltak elhelyezve. A magyar furier most Batthyány grófnét szállásolta bele.

3. *Néhai Pálffy István örököseinek háza.*

Ezen háznak alsó (Gaden) és hátsó emelete (Hinter Stock) 1637. évben nem voltak kiépítve, s Pálffy Istvánnak szabad rendelkezésre voltak bocsátva. Mindig a német lakosztályhoz tartozott. 1630. évben gróf Slavata cseh kancellár lakott benne. A magyar furier most Wesselényi Úrnak jelölte ki.

4. *Hosszú-utca: Földház.*

1637. évben ideiglenesen a nádor lakta. 1630. évben a király komornyikjai és házi borbélyai voltak benne elszállásolva. Mindig német lakosztály volt.

5. *Schrembsér-féle örökösök háza (talán Semberg?).*

1637. Szintén ideiglenesen a nádor rendelkezésére volt bocsátva. 1630. évben Tieffenbach ezredes szállása volt. Ezelőtt mindig német uraké volt. A magyar szálláskészítő Pázmán Miklós úr részére jelölte ki.

6. *A vademberhez czimzett vendéglő.*

1637. Szintén a nádor rendelkezett vele. 1630. évben a király apródjai és lovai voltak benne. Most szintén a magyar furier foglalta le.

7. *Ventúr-utcza: Loránt asszony háza.*

Miután Lorántné férje m. kir. kamarai tanácsos volt, háza ment volt beszállásolástól. 1637. évben Batthyány gróf erőszakkal elfoglalta szállásául. A magyar furier most Batthyány grófnénak adta lakásul.

8. *Kamper-örökösök háza.*

1637. évben gróf Schlick lakott benne; a magyar furier most gr. Forgách Ádámot szállásolta bele.

9. *Parthinger János Kristóf háza.*

Mindig német uraknak szállása volt. 1637. évben egy magyar nő lakta az egész házat, kit az érsek pártfogolt. Most gróf Csáky részére van kijelölve. Nős, titkos tanácsosnak való ház.

10. *Schwarz háza.*

1630. három kamarai úr volt benne; 1637. a magyar titkár egész irodájával; a magyar furier most Révaynak szánta.

11. *A ferenczrendi zárda felett a Lakatos-utczában: Wellegrath Pál háza.*

1637. a királyné kincstárnoka két segédjével lakta. Most Zanctor (?) püspöknek van fentartva.

12. *Hanndl D., Jense Illés, Corbelly János házai.*

E három házban mindenkor német urak voltak elszállásolva. 1637. évben a nádor és Pálffy Pál közbenjárására gr. Homonnay lakott benne. Most Nádasdy gróf nyerte lakásul.

13. *Eisenreich János háza.*

Mindig német urak lakása volt. 1637. gróf Forgách kapta ideiglenes lakásul. A magyar furierok azon vannak, hogy mindazon házak, melyek ezelőtt magyar urak részére engedtek át ideiglenesen, most magyar lakásoknak tekintessenek.

A. I. L. 8. F. 8. c/1.

844. — 1646. A császári főudvarmester jelentése a közeledő országgyűlés alkalmából a magyar szálláskészítők által elfoglalt lakásokról, melyekben az előbbeni országgyűlések alatt német urak voltak elszállásolva.

A magyar szálláskészítők (Furier) Pozsonyban 15 szállásnál, illetőleg háznál többet foglaltak le (köztük több nagyon jó lakást;

így két házat a Schöndorfer-utczában, hol az 54 ló van elhelyezve), mely házak az előbbeni magyar országgyűlések idejében a német lakásosztályhoz tartoztak, és csak néha ideiglenesen engedtetek át használatra.

A magyar szálláskészítők azon ürügygyel és mentséggel állnak elő: hogy a király egész lovassága a vár azon részében elhelyezhető, melyet a rendek a király udvari kísérete részére saját jelentékeny adományaikból felépítettek, és a király is ennél fogva megígérte a magyar rendeknek, hogy az imént lefoglalt német lakosztályi pozsonyi házakat szállásul rendelkezésükre fogja bocsátani. A jelentés említi, hogy a jelzett házakra már a megfelelő szállásjegyeket is illesztették.

Az országgyűlési elszállásolások miatt többször egyenetlenség tört ki a magyar s német furierek között, különösen pedig az 1637. évi országgyűlésen. A királynak is kellett ekkor közbelépni, s a vitás ügyet bizottság által elintéztetni. Ekkor — tekintettel arra, hogy a vár nem volt kiépítve — a német szállásokból is jutott a magyaroknak.

Habár a vár épülete most be is van fejezve, mégis figyelembe veendő: hogy a titkos kamarások és más magasabb tisztviselők, kik nejeikkel és szolgakíséretükkel fognak jönni, a konyhák s egyéb készletek kellő számának hiánya miatt a várban nem lakhatnak, s a várban lakó urak szolgálai is kénytelenek a városban lakni, mivel a várban nincs elegendő hely. Számba veendő az is, hogy a katonaság által nemrég elrontott istállók miatt az említett két schöndorfi utczában levő házba kellett 54 lovat elhelyezni.

A. I. L. 5. F. VIII. C., másolat.

1647.

845. — 1647 január 12. Bécsből. Pálffy Francziska gróf Pálffy Pálhoz pénzbeli támogatás érdekében.

Szokásos szívélyes rokonüdvözlés után ezeket írja: «Ne vegye gonosz néven Nagyságod, hogy bántom és búsítom Nagyságodat kérvén alázatosan, hogy költség dolgából el ne feledkezzék felőlem Nagyságod, mert ami volt immár elköltöttem avval az 50 forinttal együtt, kit nekem küldött volt Nagyságod, mivel mindeneket abból kellett szereznem, amire szükségem volt; téltre való ködmönön kívül kiért most is 28 forinttal tartozom a szücsnek. Más nagy kérésem is Nagyságodhoz, hogy az osztályban

ezüst és arany mű dolgában el ne feledkezzék felőlem mostoha asszonyom anyámpaplanok lepedők és hálószerszám állapotjában is, mert a télen dunnám sem volt, hanem kettőt az apáca asszonyok adtak kölcsön, de az is kicsiny az én ágyamhoz, és más honnan nem is várhatok, ha nem mostoha asszonyom anyámtól. Azon is alázatosan kérem Nagyságodat, hogy aminémű két óra maradt szegény Istenben üdvözölt atyám uramtól, jusson nekem az egyike. Hogy annyi írással terhelem Nagyságodat, mint kegyelmes Bátyám uramtól bocsánatot várok. Nagyságodnak engedelmes huga.

A. I. L. V. F. VII. Fr. d., eredeti magyar.

846. — 1647 május 2. III. Ferdinand fiának koronáztatásáról Pálffy Pálhoz.

Ferdinand megemlékezvén arról, hogy fiának megkoronáztatásáról Pozsonyban többször értekezett Pálffyval, óhajtja, hogy a koronázás valósuljon meg. Evégből megbizta Tiefenbachot és Lindenschiert (?), hogy ez ügyben Pálffyval tárgyaljanak, Pálffyt pedig bizalmasan megkeresi, hogy a koronázás ügyét előmozdítani törekedjék.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 45., eredeti, sajátkezűleg írt német levél.

847. — 1647 május 4. Pozsonyból. Gróf Pálffy Pál III. Ferdinand királyhoz
A király kívánságára egy könyvet küld át, mely a jezsuiták ellen kiadottot.

Pálffy P. megkapta a király levelét, melyben intézkedik a jezsuiták ellen írt egy könyvre nézve. Pálffy jelenti: hogy mielőtt e könyvet megkapta, ez már régebben másoknak kezében megfordult. Pálffy első látszatra (prima fronte — talán részletes olvasást akar ezzel kifejezni) semmi gyalázót és botrányost nem talált a könyvben. A könyvet ezután megbízható embereknek kizárólagosan azon célból küldte tovább, hogy tudvágyóbb katolikus barátjaival megismertesse a könyvnek választékos irályát, miből ők is tanulhassanak. A könyv küldönczének egyébként meghagyta, hogy a könyvet senkinek sem mutassa.

Miután a király azt kívánta, hogy Pálffy P. e könyvet küldje el neki, a könyvnek eredeti példányát s tökéletlen fordításának egy részét átküldte a királynak, kinek parancsához képest mindenkép ügyekezni fog a szerző kilétét kipuhatolni, a megszerezhető példányokat megsemmisíteni, s ez ügyben a felséget mindenről tudósítani.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 25., latin fogalmazvány.

848. — 1647 május 19. Bécs. III. Ferdinand az ország panaszairól s fia koronáztatásáról Pálffy Pálhoz.

Ferdinand Pálffynak május 14. kelt leveléből értesült a karok jóhajlamáról, s a koronázásra nézve tett jó előkészületekről. — Pálffyt felhívja, hogy az érsekkel s más kir. tanácsosokkal tanácskozzék a már összeállított panaszos irat felett, s a tanácskozás véleményét közölje vele. A királyt nagy örömmel töltötte el, hogy a karok a koronázásra nézve jóakaratot tanúsítottak, s különös köszönetét jelenti ki Pálffynak, ki ezen érdekében közbenjárásával sokat tett. A koronázásra nézve majd tárgyalni fog, ha Pozsonyba érkezett.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 46., eredeti latin magánlevél.

849. — 1647 június 12. Pálffy Francziska gr. Pálffy Pálhoz. Érzékenyen fejezi ki Pálffy iránti rokoni szeretetét s háláját. Kéri, hogy szerezzen vissza mostohanyjától néhány ingóságát. Zárdába való vonulását említi.

Nagyon fájlalja, hogy Pálffy — kit unokatestvérének (Better) nevez — már régóta nem írt neki, és annyival is inkább, mint-hogy Isten után benne helyezi egyedüli reményét. Kéri Pálffyt, küldené el neki az élelmi pénzt. A tőle kapott 50 frtot már elköltötte, miről részletesen be is számol. Ugyekezék mostohanyjától visszaszerezni az atyjától reá maradt két órát, ezüstneműt, ékszereket s ágyneműt. E télen az apácák segítették ki a szükséges ágyneművel. — Hogy levelében nem említi azon hő vágyát, hogy szerzetesnő kíván lenni, ennek oka, hogy epedésével nem akarja Pálffyt untatni, hanem atyai tanácsához képest türelemmel várja a boldog határidőt, midőn majd a szerzetbe lép, mely határidő hála Istennek nem sokára bekövetkezik.

A. I. L. V. F. IX. Fr. 72., sajátkezűleg írt német levél.

850. — 1647 június 30. Lintz várából. III. Ferdinand Pálffyhoz vásárlandó ezer könnyű horvát lóról.

Pálffy Pál megígérte volt a királynak, ennek elutazása előtt hogy az Illésházytól fizetendő 25 ezer forintot a Pálffy András vezetése alatti ezred számára veendő ezer horvát lóra fogja fordítani. A király sürgetvén Pálffyt ezen ígéretének beváltására, jelenti: hogy ezen lovakra a könnyű lovasságnál igen nagy szüksége van.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 47., német.

851. — 1647 július 10. Stomfáról. Gróf Pálffy Pál Ferdinánd királyhoz. Illésházytól ígért pénzről. Pálffy András megsebesüléséről és Jakusich megkegyelmezéséről.

Pálffy megkapta a királynak Linzből f. é. jun. 30. kelt kéziratát. Gróf Illésházyval megegyezvén néhány nap előtt, kapitányát küldte hozzá. A felség kéziratának másolatát is elküldte neki, kérve s intve őt, hogy irata s ígéretéhez képest mielőbb fizesse le a pénzt.

Pálffy Pál magához hívatta rokonát, Pálffy Andrást, ki Szokolczán betegen fekszik megsebesülése következtében, de mint neki mondta néhány nap előtt: reméli, hogy a golyót szerencsésen fogják kimetszeni, Pálffy András nem kételkedik, hogy az olmützi lovasokat vezérlete alá nyerendi.

Gróf Forgách Ádám kéri Pálffy Pált, hogy a királynál Jakusich megkegyelmezését akadályozza meg, mivel ezt — tekintettel a régi eljárásra — a rendek is óhajtják. A ki oka volt az okozatnak, tudni fog beszámolni is. Pálffy ezt a királynak tartozó köteleességtől indítatva, közli.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 26., német fogalmazvány.

852. — 1647 július 28. Egeri táborból. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz hadi ügyekben.

Ferdinánd megkapta Pálffy Pálnak július 10-én kelt levelét, melyben őt értesíti: mennyire haladt a gróf Illésházyval való ügyben, s mit végzett Pálffy András ezredes — Pálffy Pál unokatestvére — a kiegyenlített ügyekben; továbbá arról is, mit vél ő, t. i. Pálffy Pál, gróf Forgách Ádámnak Jakusith elleni iratáról.

A király meg van elégedve Pálffy Pálnak eddigi intézkedéseivel, és serkenti a nyert megbízás sikeres végrehajtására. A király meghagyta az udv. haditanácsnak, hogy Pálffy Andrással a megbízás érdekében érintkezzék.

Pálffy Pálnak előterjesztését az illetékes helyen figyelembe venni rendelte s legközelebb annak érvényesítésére gondja lesz.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 48., eredeti német magánlevél.

853. — 1647 szeptember 4. Pilseni táborból. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz, országbíróhoz a kir. kincstárnak a Bánffy-birtokok elleni végrehajtási jogáról.

Lippay Gáspár m. kir. kamarai elnök augusztus 25-én jelentést tett a királynál, hogy a kir. kincstár végrehajtással szerezzen

magának elégtételt a Bánffy-birtokokon. Erről a nádor is írt a királynak.

Miután a királynak nincs tudomása a kir. kincstárnak ezen követelési ügyéről, az erre vonatkozó pernek jelen állapotáról, az e peres ügyben az országgyűlésen tartott netáni tárgyalásról s valjon van-e már jogérvényes ítélet, mely a végrehajtásra feljogosít, nemkülönben még időelőttinek tartja a végrehajtáshoz gróf Batthyánnak katonai segédkezési parancsot adni, felhivta a m. kir. kamarát, hogy őt mindezen körülményekről kellőleg felvilágosítsa. E mellett azonban kívánja Pálffy Pálnak véleményét is tudni, melynek közlésére őt ezennel felhivja.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 49., eredeti német magánlevél.

854. — 1647 szeptember 20. Bajmócz. Gróf Pálffy Pál válasza és jogi véleménye III. Ferdinándnak 1647 szeptember 4. levelére, vonatkozólag a kir. kamara részéről a Bánffy-birtokok ellen intézett foglalási támadásra nézve.

Pálffy Pál nem tudja, valjon tárgyalta-e vagy határozott-e valamit a legközelebb befejezett országgyűlés a Bánffy-birtokok ügyében; azt sem tudja, van-e erre nézve rendes ítélet; de igen is arról van tudomása, hogy a nádor és a kamara elnöke a királynak írtak. Pálffy s vele együtt más jogtudósok ezen pert mint az országos törvénnyel kevésbbé egyezőt furcsának tartják, és pedig annyiival inkább, minthogy az e perben különben is érdekelt nádor saját név-aláírásával és pecsétjével a kincstár nevében oly szoros és minden jogorvoslást kizáró parancsot adott az ő prothonotárius mesterének, holott az ország törvényei szerint senkisé is lehet bíró a maga ügyében.

A király még emlékezni fog, milyen zaj és lármá keletkezett az 1638. évi országgyűlésen a Thurzó-féle birtokok miatt, s mily törvényczikkek hoztak a kincstár ellenében.

Pálffy alig kapta meg a király fentemlített levelét, midőn Nádasdy Ferencz, Esterházy László, Szunyogh Gáspár s más Bánffy-családbeli nőági örökös utódok jogorvoslatért — a király távolléte miatt — hozzá fordultak. Pálffy az igazság s törvény követelményei szerint nem tagadhatván meg kérésüket, letiltó és halasztó végzést hozott a kincstár perében a Bánffy-örökösök javára, hogy ezek időt nyerjenek jogaik érvényesítésére a királynál.

Pálffy említi, hogy az Octávákban hozott hiteles osztályos végzés szerint, nem mindjárt a Bánffy-család férfiágának kihalta

után, a Bánffy-birtokok élvezetébe léptek a nőági Bánffyak anélkül, hogy ezt valaki akadályozta volna. Már pedig aki egy évig békében és zavartalanul használ egy birtokot, ebből csak per útján zavarható ki.

Pálffy e pert illetőleg hivatkozik Zsigmond király 1435. 6. decr. 17. articulusára Mátyás király 1486. 6. decretumára; Ulászló király 1492. I. decr. 29. titulusára Tripartitumra s 1618. trv. 14. articulusára.

Pálffy mindezen felsorolt érveknél fogva nagyon kéri a királyt, hogy a kincstár e perét ne engedje elhamarkodva dülőre vitetni, sőt ellenben méltóztassék a kérő Bánffy-örökösök panaszait kihallgatni, tanulmányozni, nehogy oly nagyszámú és hatalmas család, melynek az országban is nagy tekintélye van, jogosan panaszkodhassék, hogy nem egyenes perrel kihallgatlanul a szokásos jogrend ellen végrehajtást és károsodást szenvedett.

Pálffy nem érthet egyet a kincstár ügyével, miután e pert csodálatosnak és egyenetlennek (indirectus) tartja.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 50., latin fogalmazvány, aláírás nélkül.

855. — 1647 szept. 23. Prágából. Ferdinánd király gróf Pálffy Pálhoz katonák toborzásáról.

A király tudni kívánja, hogy áll a Pálffy Pál unokatestvére által felajánlott toborzás ügye, mennyire lehet e toborzásban bizni, s mi volna kívánatos a toborzás sikeréhez?

Erre nézve gróf Pálffy Páltól tüzetes tudósítást kíván.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 51., eredeti német.

856. — 1647 október 9. Prágából. III. Ferdinánd a török vezérnek panaszáról a magyar katonák békeszegő kirohanásai miatt.

A király elküldi a budai vezérnek — a magyar hadak jogtalan kirohanásai miatt gróf Schlickhez, az udvari haditanács elnökéhez intézett panaszait Schlicknek válaszával együtt, — s gróf Pálffy Pált bizalmasan megbizza, hogy ez állítólagos békeellenes támadásokat alaposan vizsgálja meg, s ennek eredményéről jelentést tegyen.

A király ugyanis az esetleges visszaélések ellen erőiesen akar intézkedni.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 51., eredeti német.

856/a. — 1647 okt. 15, Ferdinánd Pálffy Pált decz. 1. az osztrák országgyűlésre meghívja.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 52.

857. — 1647 október 16 Ebersdorff várából. Ferdinánd a törökök panaszaírói s Révay András elleni vizsgálatról.

A budai török vezér ismételtén arról vádolta gróf Schlick Henrik haditanácsi elnöknel a magyar katonaságot, hogy a kölcsönös szerződés ellenére támadást intézett a törökök ellen s hogy e kirohanásnak főokai a győri és érsekújvári kapitányok. A király e panasz alapos megvizsgálását gróf Pálffy Pálra bizza.

A király gróf Forgách Ádámtól arról értesült, hogy Révay András azon hadi századokat, melyeket három gróf a morvaországi csatatérre toborzott, rosszakaratú bujtoztatásával széteszlatta.

Miután ez főben járó vétség, Pálffy vizsgálja meg ennek mibenlétét; ámde a vizsgálatot ne tartsa meg nyilvánosan s gróf Forgách Ádám Morvaország elleni elindulása előtt, nehogy ezáltal újabb zavar támadjon.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 54., eredeti német.

858. — 1647 november 8. Prágából. Ferdinánd király Pálffy Pálhoz. Bizalmas.

Kérdezi gróf Pálffy Pált, kit tartana legalkalmasabbnak a bárók és mágnások közül a horvát és szlapon báni méltóság viselésére?

A. I. L. V. F. 8. Fr. 55., eredeti latin.

859. — 1647 decz. 19. Bécsből. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz Pográny Judit hagyatékáról.

A nem régen meghalt Pográny Juditnak férjezett Babindálynénak nővére volt Pográny Mária Anna, ki Ferdinánd nővérénél, a spanyol királynénál, mint kamarásasszony alkalmazva volt.

Pográny Mária Anna jogigényt emelvén a Pográny-örökséggel szemben, és pedig néhány női rokonával együtt, a király keresi Pálffy, Pográny Mária Anna ügyét karolja fel s legyen azon, hogy az említett örökséghez per nélkül juthasson.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 56., eredeti német.

1648.

860. — 1648 márczius 29. Pozsonyból. Gróf Pálffy Pál gróf Trautmannsdorffhoz, a király részére szerzendő kölcsön ügyében.

Pálffy tegnap írt Trautmannsdorffnak az erdélyi fejedelem kölcsönéről s Törös úr eredeti véleményét csatolta leveléhez.

Pálffy ügyekezik a király részére kölcsönt szerezni s ennek bizonyosságául mellékeli gróf Forgách Ádám levelét másolatban. Kérvén Trautmannsdorffot, adná tudtára: valjon a király elfogadja-e a gróf Forgách Ádám részéről adandó kölcsönnek feltételeit. Ha igen, akkor Forgách engedélyt kér, hogy néhány napra sógornéjához Felsőmagyarországba elmehessen, hogy ott a kölcsönadandó pénzt jószágaira felvehesse.

Ha a király mindebbe beleegyez, Trautmannsdorff eszközölje ki a királynál, hogy Forgách valamivel nagyobb összeget adjon kölcsön, hogy Goos pénzkövetelése kielégíttessék. Goos ugyanis, Pálffy kamarai elnöksége idején, kölcsönt adott nagy szükségben a végvárok kiadásaira s a hadi pénztárosnak kézbesítette. A mostani elnök — Pálffy jó hírvének rovására — nem akarja Goos kölcsönét visszafizetni, jóllehet erre nézve a királytól már három ízben parancsot kapott.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 27., német fogalmazvány.

861. — 1648 ápril 18. Prágából. III. Ferdinánd gróf Pálffyhoz pénzügyekben.

Pálffy nem régen előterjesztést tett nyerendő pénzelőlegekről, nevezetesen arról, hogy Forgáchcsal az óvári uradalomról már elkezdett tárgyalni, hogy az Esterházy-örökösökkel a kismartoni uradalomról értekezett, végül a Homonnai özvegygyél is tárgyalt.

A király Radolt-ot, udv. kamarai tanácsost bizta meg, hogy az említett két első pontra nézve Pálffyval értekezék. A király maga szándokait közölte volt Radolttal; Pálffy e szándékhoz ügyekezék ragaszkodni.

Homonnai özvegytől kérdezze meg: mekkora összeget s mily szavatosságra adna kölcsön?

A. I. L. V. F. VII. Fr. 57., német eredeti.

862. — 1648 aug. 14. Linzből. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pála és Lippay György primásra bizza az országos ügyek vezetését.

A király gróf Draskovich János nádor halála után Pálffy Pált és Lippay György primást bizza meg az ország ügyeinek vezetésével. Meghagyja Pálffynak, hogy a primással jó egyetértésben s kölcsönös buzgalommal intézzék az ország ügyeit. E végből elrendeli, hogy mind a ketten Pozsonyban székeljenek s innen el ne távozzanak. Fontosabb ügyekben forduljanak IV. Ferdinándhoz.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 58.; eredeti latin. Szelepcshény György nyitrai püspök aláírásával.

863. — 1648 auguszt. 30. Linzből. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz Keöszegh és Kis-Márton városoknak, az ország szab. királyi városok sorába való felvétele iránt.

A király meglelégedéssel fogadta gróf Pálffynak jelentését azon pénzbeli ajánlatokról, melyeket Keöszegh és Kis-Márton városai tettek szab. kir. városi jelleg elérése végett. A király ezen előterjesztést szorgosan és serényen kidolgozott munkának nevezi.

A király a keöszeghiektől felajánlott pénzt nem tartja megvetendőnek, sőt ha nem lehet többre megalkudni, elfogadandónak tartja, és pedig akkép, hogy Pálffy e pénzre nézve velök mindjárt szerződjk, nehogy az ügy halasztása következtében a keöszeghiek az országgyűlés közbejöttével utat és módot nyerjenek a sz. kir. városi előjogot olcsóbban elnyerni, a mint ezt Pálffy P. is említett előterjesztésében érintette.

Megjegyzendő, hogy a keöszeghiek rendes s rendkívüli osztrák adók czimen fennálló hátralékos tartozásai más lapra tartoznak s a nevezett városi előjog alkuján kívül esnek.

Kis-Márton váltsági taxának megállapítását a király a bécsi udv. kamarára bizta. E becslés alapjául nem azt az adót vette, melyet Kis-Márton régente Ausztriának fizetni tartozott, hanem azt vette fel irányadóul: minő taxát használhatna valamely magánföldesúr. A király állítása szerint ezután szabadságában fog állni a kismártoni taxa végett akár gróf Esterházy Lászlóval, akár a várossal tárgyalni és pedig aszerint: melyik a kettő közül fog többet ajánlani.

Pálffy e tárgyban a kamara közbenjárásával egyezkedjk.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 59., eredeti latin (gróf Ungnad Dávid ellenjegyzésével).

864. — 1648 augusztus 31. Linz. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz katonatoborzási ügyekben.

A király meleg és méltányló szavakban fejezi ki elismerését Pálffynak azon sikeres működése felett, melyet bizonyos számú lovasok előállítására véget a magyar rendeknél kifejtett volt. Pálffynak ezen buzgó fáradsága, a rendek készséges eljárása és hűsége különös királyi kegyeinek nyilvánítására indítják.

Pálffy a megszavazott lovasságot mielőbb hozza össze s egy hadtestben Magyarországból egyenesen Jglau ellen indítsa; továbbá intézkedjék, hogy az illetékes biztosok, kik a katonaság kalauzolására Ausztriában ki lesznek rendelve, idején nyerjenek utasítást. Pálffyt megbizza, hogy a német lovasok részére alkalmas lovakat vegyen.

Pálffynak a tüzérségi lovakra nézve tett előterjesztését szívesen fogadta. Ennek kivitelét illetőleg majd új megbízást fog adni Pálffynak.

A király meghalt konstantinápolyi residensétől: Greiffenelan Sándortól értesült, hogy Sianus Bassa, budai fővezér békeszerető természetű.

A király a török elleni támadások ügyének vizsgálatait s elintézését gróf Schlick Henrikre, a hadi tanács elnökére bízta.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 60., eredeti német.

865. — 1648 szept. 22. Bécs. III. Ferdinánd megbizza Pálffyt, hogy az özv. Zéchy Györgynétől végrendeletileg hagyományozott 3000 mérő búzát szerezzze meg.

A király gróf Pálffy Páltól értesült, hogy Homonnay Mária, rimazéchi Zéchi György özvegy hitvese, 1642 július 26-án Murány várában írt végrendeletében saját jóakaratából s hűsége szerint 3000 jolsvai mérő búzát hagyományozott a szendrői, füleki és nógrádi végváraknak, mely búzát Zéchiné örökösei eddig még ki nem szolgáltatták.

Pálffy a király nevében mielőbb intse meg az örökösöket, említett kötelességük teljesítésére s legyen azon, hogy a végvárak érdekének szempontjából az örökösöket arra bírja, hogy buza helyett kétszeres, azaz 6000 mérő rozsot adjanak.

Az örökösök e gabonát a végrendelet értelmében szállítsák a nevezett várakba és pedig a Balogh-féle jószágokban lakó job-

bágyok által. Erre nézve ne tűrjön mentegetést s ne álljon rá semmiféle kárpótlásra és pedig még akkor sem, ha talán Wesselényi Ferencz valami kifogásokat emelne. E hagyomány ugyanis a végváratok illeti. A szállításért tehát kártérítés nem követelhető.

A király bizik Pálffy erélyében és ügyességében.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 62., eredeti latin.

866. — 1648 nov. 20. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz Revistye vára s uradalmának adományozása ügyében.

Pálffy a király megbízásából a Héderváry-család s özvegy Héderváryné meghatalmazottjaival tárgyalt s alkudozott a barsvármegyei Revistye vára s uradalmának adományozási ügyében.

A király meghagyta Pálffynak, hogy Revistye váraért a Héderváryaktól okvetlenül 15 ezer frtot készpénzben követeljen, mely összeg mielőbb lesz kifizetendő. Ha ez nem sikerülne, akkor fizessenek Hédervárynak készpénzben 10 ezer frntot, gabonában pedig 5 ezer frt értékű gabonát. Pálffytól ennek értelmében tudósítást vár a foganatosítandó egyezségről.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 63., eredeti latin.

867. — 1648 deczember hó. Bécs. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz a Késmárkiak és gróf Tökölyi István között fennforgó vagyoni egyenetlenség elintézéséről.

Pálffy e kiegyenlítés érdekében a király megbízásából már eljárót volt, de sikertelenül. A késmárki polgárok e kiegyenlítési kísérlet után ismét előterjesztették nehezteléseiket a királynak és pedig a szolgáltatandó munkák, pénzbeli járandóságok s egyéb szolgáltatmányokra nézve. A király kívánná, hogy mindezen szolgáltatmányok fejében a késmárkiak Tökölyinek évenként bizonyos tűrhető pénzegyenértéket fizessenek, hogy akkép nyert könnyebbitésnél fogva a királyi taxákat nagyobb áldozatok nélkül szolgáltatthassák.

Pálffy ezen értelemben egyezkedjék Tökölyivel, míg a szolgáltatmányok ügye a legfelsőbb bíróságnál nem fog eldöntetni.

A. I. L. 5. F. VIII. Fr., eredeti latin.

Ezen kölcsönös kérdéses ügy még 1653. sem volt véglegesen megoldva, miután a király 1653 augusztus 7-én Regensburgból jelenti Pálffynak, hogy a késmárkiak és Tökölyi között folyt

egyezkedési tárgyalás következtében létrejött legyen valamely különös szerződés. Mindezáltal még bizonyos házacsok miatt fennforog a két fél között bizonyos ellentét. Ennek kiegyenlítése végett Tökölyi is írt a királyhoz, kijelentvén, hogy el fogja fogadni Pálffy-nak e tárgyban hozandó határozatát.

A király e végből megbizza Pálffyt s a királyi kamarát, hogy kölcsönösen s együttesen vizsgálják meg a kérdésben forgó ügyet s erre nézve a király kívánságához képest határozzanak.

A. I. L. 5. F. VIII. Fr., eredeti latin.

868. — 1647 május 14. Pozsony. Gróf Pálffy Pál Ferdinánd királyhoz, ennek koronázása ügyében.

Pálffy megkapta a királynak f. hó 12-én kelt levelét, melyben csehországi koronáztatása ügyében utasításokat ad neki.

Pálffy Tiefenbachchal és Lindenspürrel értekezett s reméli, hogy minden rendben lesz s mire a király visszatér, a foganatosított intézkedésekkel meg lesz elégedve.

Az erdélyi követek kijelentették, hogy levelet kaptak fejedelmüktől, ki a koronázás miatt semmi nehézséget sem fog okozni.

Pálffy biztosítja a királyt, hogy kész neki és házának vérével s vagyonával szolgálni.

A. I. L. 5. F. VIII. d., Pálffynak német fogalmazványa.

869. — 1648. Erdődi Pálffy András végrendelete.

Pálffy András 1648 márczius 18-án Prágában cseh nyelven állíttatott ki végrendeletet, melyet Szakolcza sz. kir. város hatósága 1649 október 13. hiteles latin fordításban újból kiállított.

Pálffy András a Veterani nevű horvát ezrednek ezredese, szakolczai házának felét s ennek tartozékait, u. m. szőlőket, szántóföldeket, réteket és szabadalmakat, Pálffy István unokatestvérének hagyományozza. Ezenkívül még 10 ezer frtot (morva) a gödingi adósságból. (Bizonyosan követelés értendő az adósság «debitum» alatt.) Schlevitz Burián György nagybátyjának (avunculo), kitől fogságában s más alkalomkor sok jótéteményt élvezett, gróf Salm Gyulánál levő követelésének felét hagyja. Kedves unokájának, Pálffy Katalinnak említett gödingi követeléből 10 ezer morva forintot hagyományoz. Pálffy Tamásnak ugyancsak a gödingi követelből 5 ezer frntot. Pálffy István és Pálffy Katalin kötelesek lesznek

együttesen a szakolczai szent ferenczrendű zárdának ezer frntot adni; Pálffy Tamás pedig 200 frntot fog adni a Szakolcza város Hradisko nevű részében levő kápolna helyreállítására.

A Szakolcza város közepén levő szent Mihályról nevezett templomra a gödingi követelésből 500 frnt fizetendő ki.

Ha a gödingi követelből még valami fennmaradna, ezt Pálffy Istvánnak azon kötelezettséggel hagyományozza, hogy az a zárdában naponkint szentmisét ajánltasson fel a Pálffy-családnak megholt tagjaiért.

Valami 2300 frntot és Pálffy Pálnál levő követelét halála után netán maradandó adósságok kifizetésére rendeli. Ha nem volna adóssága, a fennmaradt pénz a szakolczai kórháznak ajánlandó Holt tetemét Szakolczán kívánja eltemettetni.

Pálffy András ugyanazon napon, u. m. 1648 márczius 18-án egy codicillust is készítettett, melyet 1649 október 10-én, mint hiteles végintézkedést, Rodek György szakolczai dékán, dési Bogáthy Mihály és Schlevitz Burian György, Baychy János és mások előtt bemutatott. A codicillusban csak némi változásokat tett az eredeti végrendeleten; és pedig miután Pálffy István nem élt, ennek végrendeleti része Pálffy Miklósrá, t. i. István fiára fog háramlani. Buzásy Miklós úrnál a Hervoy-házon levő követelését Baychy János úrnak hagyományozza. Pálffy András Kollonich Ferdinánd grófnak 70 aranynyal tartozott, e tartozást kifizetni rendelte azon 90 aranyból, melylyel neki gróf Kollonich Udalrik tartozott.

A többi adósságokat a nádornál levő követeléséből rendelte kifizetni.

A. I. L. IX. F. 3. N. 16., eredeti hitelesített másolat.

Jegyzet. Pálffy András 1648 október 8—12. között halt meg. A mi onnan tűnik ki, hogy ezen másolat tartalma szerint, mely október 12. íratott Pálffy András október 8-án még életben volt, de igen közel halálához s október 12-én már boldogult vala.

1649.

870. — 1649 márczius 3. Bécs. III. Ferdinánd megbízást ad gróf Pálffy Pálnak salétrom készítése, éles lándzsák s élelmiszerek megszerzése ügyében.

Ferdinánd nagyobb mennyiségű puskaapor készítése végett ismét több salétromot akar Felsőmagyarországból Bécsbe hozatni.

Pálffy evégből érintkezzék Törös m. kir. kamarai tanácsossal, ki jelenleg Felsőmagyarországban időz, s reménykedik, hogy több salétromot lehetend szállítani.

A király kívánja továbbá, hogy Pálffy vagy 2000 csákánykapát (Picke) készítesen, éles vashegygyel, minők divatban vannak Magyarországon, s könnyen kezelhetők.

Végül meghagyja Pálffynak: iparkodjék a katonaság részére élelmet szerezni s e végett tárgyaljon az egyházi s világi urakkal. A király megbizik Pálffynak tapasztalt ügyessége s hűségében.

A. I. L. IX. F. 3. Fr. 64., eredeti német.

871. — 1649 márczius 20. Varsó. János Kázmér Lengyelország királya gróf Pálffy Pálhoz rézbányák bérleti kárpótlásáról Wizemberg Miklós érdekében.

Nemes Wizemberg Miklós a smolnici rézbányákra nézve gróf Csákyval szerződést kötött. Wizemberg az erdélyi zavargások miatt a katonáktól 12 ezer forintot (meghaladó kárt szenvedett. Wizemberg ugyanis a nevezett bérlettől járó s már azelőtt gróf Csáky-nak kifizetett összeget újlag kénytelen volt néhai Rákóczy herczegnek kifizetni. Wizemberg nem kapta vissza azt a háromezer forintot sem, mely neki mint a Stok- és Smolnik-birtokokra adott zálogos összeg járt, sőt ezt a jövő bérleti fizetésbe sem számították be.

Wizemberg e követeléseinek érvényesítésére minden lehetőt megkísérlett. Néhai Ulászló lengyel király ez érdeken többször írt Csáky grófnak. Csáky tagadó válaszát azzal indokolta, hogy a magyar törvények értelmében nem köteles az esetleges károkat megtéríteni.

János Kázmér király megkeresi Pálffyt, hogy járjon közben Wizemberg nevezett veszteségeinek kárpótlására, valamint igyekezzék, hogy Wizenberg kapja meg Majerim János Vilibald löcsei polgártól az ennek eladott réz árát, a miért a löcsei tanácshoz is kérőleg fordult.

A. I. L. V. F. X. Fr. 3., eredeti latin.

872. — 1649 ápril 30. Pozsonyból. Orosy György a király nevében gróf Pálffy Pál nádorhoz Ferencz Károly szász herczegnek gróf Csáky Istvántól való harminczötezer frt követelése ügyében.

Ferencz Károly szász herczeg bizonyos drága gyémánt fejében 35 ezer frntnyi követelési igényt emelt gróf Csáky István szepesi gróf s tárnokmester ellenében. Igényét nejének, néhai Katalin brandenburgi örgrófnőnek végrendeletére alapította. E kö-

vetel végrehajtása czéljából 1649 év tavaszán (levelének nincs kelte) a királyhoz ismételten kérőleg fordult. Eme kérésében említi, hogy a király e követelnek jogosultságát már elismerte, miről eleget tanuskodnak titkos tanácsának leiratai és saját királyi rendeletei, melyeket a kir. kamarához intézett, nemkülönben gróf Csáky Istvánhoz írt levele. Ezekből a herczeg szavai szerint tagadhatlanul kiviláglik, hogy neki és senki másnak 35 ezer frt jár. A király gróf Pálffy Pál nádorhoz Oroy Gy. által kiadott (1649 ápril 30.) rendeletében meghagyja, hogy a nádor a kir. tábla biráival még az országgyűlés tartama alatt ítéljen a szász herczeg fentjelzett követelése ügyében és pedig döntsenek a felett: mennyit tartozik gróf Csáky István fizetni a herczegnek; vajjon néhai gróf Drugeth országbírónak özvegye szül. Jakusith Anna tartozik-e a panaszló herczegnek Rakomoz mezőváros felének fejében nyolczezer frttal, s mikép lehet majd a szász herczeg követelését kielégíteni?

A szász herczeg a király ezen ápril 30-án kelt megbízó rendeletét sérelmesnek nyilvánítja, miután a király az érintett követelnek jogosságát most kétes világításba helyezi.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 28. 2 drb eredeti latin s német.

873. — 1649 junius 19. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz fenyegető hadi veszélyekről.

Ferdinánd mellékelt iratban közli Lengyel- és Svédország királyának jelentését, miszerint a lázadó kozákok és tatárok veszélylyel fenyegetik Lengyelországot s Ferdinánd király örökös tartományait, segílyt kérvén egyuttal ezen közeledő támadások ellen. Ferdinánd egyszersmind a lengyel királynak adandó választ is közli Pálffyval.

A lengyel király az imént jelzett jelentéssel saját titkárát küldte volt Ferdinándhoz.

Ferdinánd Törös kamarai tanácsost megbizta, hogy az erdélyi fejedelem tervei és cselszövényeiről szárnyalt hírek mibenlétét puhatolja ki. Ferdinánd mindezekről a végből értesíti Pálffyt, hogy teljes tudomása legyen mindarról, a mi Magyarország helyzetét és békéjét érdekli.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 65., eredeti latin.

874. — 1649 július 15. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz salétrom megszerzéséről.

A király Pálffynak szóbeli s írásbeli nyilatkozataiból örömmel értesült, hogy ez készségesen vállalja magára a salétrom kieszközlését.

A király a salétromra nézve elrendeli, hogy Pálffy valamely községgel vagy valamely megbízható emberekkel Felsőmagyarországban szerződést kössön a salétromra nézve, nevezetesen, hogy ezt Kassára olcsó vagyis jutányos áron szállítsák. Ennél különösen biztosítani kell, hogy a salétrom a hely színén tisztíttassék meg, hogy az erdélyi fejedelem a salétrom kivitelét Kállóról s környékéről annál inkább és biztosabban engedje meg. Egyszersmind szükséges is lesz a salétrom érdekében a fejedelemnek írni, hogy a salétrom bizonyos mennyisége, melyet évenként valószínűleg ki lehetend vinni és szabad is lesz kivinni, általa megállapíttassék.

Pálffy tehát egyezkedjék néhány kassai lakossal, hogy Kállón saját költségükre vegyék át a salétromot, s ezt Kassán összehozzák. Innen azután megalkuvandó jutányos áron Bécsbe szállítsák. Pálffy legjobb belátása szerint a Kállóról megindítandó salétromszállításra nézve vagy magával a fejedelemmel, vagy valamely biztos községgel egyezkedjék, különösen pedig a kassaiakkal, kiknek biztatására kijelentheti, hogy a király önmaga fog ez ügyben a fejedelemnek írni.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 67., eredeti német.

875. — 1649 július 17. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pál nádorhoz német katonaságnak Kassa városában való elhelyezése végett.

Miután Kassa városának fentartásától egész Felsőmagyarországnak szabadsága függ, s a törökök portyázásai, nemkülönben a tatárokkal szövethetett kozákok lengyelországi forrongása is veszélylyel fenyeget, a király szándékozik Kassa városába 600 német katonából álló őrséget elhelyezni, melynek élmezőnye máshonnan volna megszerzendő.

Nehogy Kassa városa ezen őrség bevonulásával ellenkezzék, Pálffy igyekezzék a várost a király szándékának előnyéről meggyőzni, s őt arra bírni, hogy a katonáknak megfelelő szállást adjon. Pálffy azt is jelentse, hogy az őrség rendes és szabályozott katonákból áll.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 68., eredeti német.

876. — 1649 július 19. Sárospatak. Rákóczy Zsigmond gróf Pálffy Pálhoz Esterházy Dániel és Egresdy László ügyéről.

Pálffy a nevezett két úr érdekében közbenjárólag írt Rákóczy Zsigmondnak. Ez anyjával közölte Pálffy kérését. Rákóczy Zsigmond anyja odanyilatkozott, hogy meg fogja azt tenni, a mit a közönséges jó igazság követel és kész ezután is Pálffy szolgálatjára.

A. I. L. V. F. X. Fr. 4., eredeti magyar.

Jegyzet. Esterházy és Egresdy bizonyos jószágokat kívántak elnyerni Pálffyt erre nézve Lorántfy Zsuzsanna, Rákóczy Zsigmond anyja is értesítette, jelentvén, hogy a kívánt jószágokhoz más atyafiaknak is van közük és hogy bizonyos határidőt fog kitűzni a jószág jogos tulajdonosának megvizsgálására és meghatározására nézve.

A. I. L. V. F. X. Fr. 5.

877. — 1649 július 31. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz katonai ügyben.

A király megparancsolta báró Reuschenberg tábornagynak, hogy 100 (dismontirt) draganyost küldjön Zrinyi Miklósnak s ezután pedig más két százat, és hogy emezeknek a stajer határokon (vagy végvárokon) való átvétele végett Pálffyval értekezzék.

A király ezután jelenti: mikép kellend a katonák élelmezéséről és lovairól gondoskodni.

A. I. L. V. F. X. Fr. 69., eredeti német.

878. — 1649 aug. 10. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz. Néhány község megvétele ügyében, honnét köszönet lehetne nyerni.

Kohárynak Selmecz táján több községe van, melyben kőszénbányászok laknak. Nagyon kívánatos lenne Kohárytól néhány ily községet megvenni. Ő ilyenek eladására nemrég késznek is nyilatkozott.

Pálffy tartózkodván most Bajmóczon tárgyaljon ez ügyben Koháryval, s evégből vegyen maga mellé a körmőczy kamarából néhány főbb tisztviselőt, kik őt tanácsokkal támogassák. Egy vagy több község megvétele végett alkudozzék Koháryval s az egyezséget azután küldje fel a királyhoz.

A. I. L. V. F. X. Fr. 70.

879. — 1649 aug. 10. Ferdinánd király Rott Hermann körmöczi kamaragrófhhoz és Tschekh Jeremiás számvevőhöz Selmech táján szerzendő szénégetőkről.

A bányavárosi bizottságnak jelentése szerint Selmechen nincs elegendő szén, s legcélszerűbb lenne 2—3 oly falut venni, hol csupa szénégető lakik s nekik a szénégetés kötelessége fejében minden jobbágyi munkát elengedni. Legtöbb kilátás van Koháry Istvántól ily falukat venni.

A király meghagyta Pálffy Pál nádornak: hogy Koháryval a fentjelzett két körmöczi kamarai tiszt jelenlétében tárgyaljon.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 29.

880. — 1649 augusztus 17. Bécsi udv. kamara gróf Pálffy Pálhoz, több királyi megbízás végrehajtásáról.

A selmeczi kamara részére szerzendő szénégetők megbízásán kívül megkeresi Pálffyt, hogy Listhy asszonynyal tárgyaljon. Az udv. kamara eddigelé vonakodott Listhynétől az őt terhelő hátralékos pénzt és gabonát átvenni, és pedig a beszterczebányai kamarához állítólagosan tartozó erdők miatt s a Pozsonyban kiállított reversális szerint foganatosítandó végelintezés miatt.

Az udv. kamara óvatosságot ajánl Pálffynak a Listhynével tárgyalandó egyezkedésnél.

Az udv. kamara Bornemisszával le akar számolni s már írt is a m. kir. kamarának, hogy Bornemissza követelését elégtse ki.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 30., eredeti.

881. — 1649 augusztus 22. Ebersdorf várából. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pál nádorhoz. Vigyázzon Brigi állítólagos francia követ útjára.

Vicomte Brigi állítólagos francia követ a király tudta nélkül Bécsbe érkezett s azt állítja, hogy a lengyel udvarhoz van küldve. Brigi Pozsonyon s Magyarországon átutazandó. Ha Pozsonyba érkezik, vagy általában Magyarországra érkezik, Pálffy adjon melléje látszólagos utitársul és kalauzul egy ügyes, megbízható embert, ki különösen arra ügyeljen: vajjon merre s egyenesen Lengyelországba utaz-e, s nem tér-e Erdélybe? A király erről az esztergomi érseket is tudósította, kivel ez ügyben Pálffy érintkezzék.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 71.

882. — 1649 aug. 24. Ebersdorf várából. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz.
Köszönet Pálffy szíveségeért.

Pálffy levélikleg kifejezte üdvkivánatait a király szerencsés visszaérkezése alkalmából. Személyesen kívánt a királynál tisztelegni, a miben őt országos ügyek megakadályozták. A király bőségesen tapasztalta már Pálffy hú ragaszkodását. Köszöni legújabb figyelmét.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 72., eredeti latin.

883. — 1649 aug. második felében (aug. 28.). Gróf Pálffy Pál a csász. udvari kamarához, a fentjelzett megbízások tárgyában.

Pálffy P. szeptember 4. Beszterczebányára szándékozik menni, hol nemcsak Koháry Istvánnal, de Listhynével is a király megbízása és kívánsága szerint óhajt végezni. Ha az udvari kamara nem maga szorgalmazza és sürgeti a m. kir. kamara elnökségénél a Bornemisszával való leszámolást, akkor az függőben fog maradni, miből nagy kár és felelősség fog következni. Pálffy helyteleníti, hogy ily becsületes embernek (t. i. Bornemisszának) s magasrangú katonatisztnek (General-Lieutenant) kielégítését ennyire halogatják, s ő eszerint nem tudja miért szolgál.

I/5. 7/30.

884. — 1649 aug. 25. Bajmóczról. Gróf Pálffy Pál III. Ferdinánd királyhoz
Brigi vicomte egyéniségének s útjainak megfigyelése s kémlelése ügyében.

Pálffy P. a királynak aug. 22. kelt s Brigi vicomte szemmel tartása ügyében írt levele következtében azonnal futár által jelentést küldött Pozsonyba az érseknek s a postamesternek, hogy Brigire ügyeljenek, őt fogják el s kíséret mellett küldjék hozzá, honnan Pálffy majd intézkedni fog vele, miután Briginek — ki Lengyelországba utazandó — a nélkül erre, u. m. Bajmócz felé kellend útját venni. Pálffy a király megbízásának foganatosítása végett minden lehető fog megtenni.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 31.

885. — 1649 aug. 29. Bajmóczról. Gróf Pálffy Pál III. Ferdinánd királyhoz,
Brigi vicomte lengyelországi francia követ elfogatására nézve, az esztergomi érsek részéről követett eljárásról.

Az érsek a Pálffytól vett utasításra következőleg írt aug. 27. Brigi ügyében:

Brigi Pozsonyban volt, de itt megtagadta kilétét, azt állítván, hogy ő csak szolgája a követnek, ki Magyarországon átutazott s kit ő is követni akar; ő csak azért jött Pozsonyba, hogy e várost megtekintse. Az érsek ezt a kijelentést nem fogadván el, azt üzentette Briginek: hogy ő a követ, mire Brigi csodálkozva azt felelte, hogy az érsek előbb tudja nevét, mintsem Pozsonyba érkezett.

Brigi másnap az érsekhez jelentést tett, hogy hozzá akar jönni. Az érsek sokat beszélt vele, de mit és mikép beszélt legyen vele, ezt Pálffyynak meg nem írta. Az érsek rábeszélte őt, hogy vegye útját Bajmócznak, igérvén neki erre kíséretet is adni, mit Brigi semmikép sem akar elfogadni s ebédre is meghivta, mit szintén visszautasított.

Brigi Marcheggre utazott, honnan Silézián Oppeln Ratiboron át Lengyelországba akart utazni.

Az érsek eleget gondolkodott a felett: vajjon zárassa-e el Brigit, míg a királytól választ kap, miután Briginek nem volt menevédje, mely nélkül a római birodalmon és Bécsen át is szabadon átutazott; de miután az érsek a király utasításában elfogatásra való határozott utasítást nem olvasott s attól tartott, hogy a király Brigi elzáratását esetleg helyteleníthetné, ezért őt elbocsátván, Marcheggre egy ember által elkísértette. Brigi itt csak röviden tartózkodván, Olmütz felé ment a svédekhez.

Az érsek észrevehette volna, hogy ez rossz és veszedelmes ember, mert ő az, ki Rákóczyt a király ellen izgatta s a törököknél szorgalmazta, hogy Rákóczynak segínyt adjanak. Jó lenne, hogy Pálffy Brigit tovább kémlelje, mivel talán Legnitz felé vette útját.

Ha én Pozsonyban vagyok — írja tovább Pálffy — akkor Brigit, mihelyt Marcheggre készült, mindjárt letartóztattam volna azon szinlelt ürügy alatt, hogy nekem a királynak menevédje nélkül semmi külföldi embert nem szabad engednem elvonulni.

Pálffy a királyhoz küldött külön staffetában utasítást kér a királytól: mit tegyen Brigivel, ha sikerül őt elfogni; vajjon tartóztassa-e le, zárassa-e be, vagy mint kémet — ki cselt szó a király ellen — végeztesse ki. Pálffy sejti, hogy Brigi még Magyarországon átvonul, nem tételezván fel, hogy Pálffy még leselkedik utána. Feltehető továbbá, hogy ha Brigi Lengyelországba megy, a Rákóczyakhoz vonul. Törös holnap bizonyosan fog eljönni.

Pálffy hathatósan kéri a király rendeletét, melyet pontosan ígér végrehajtani.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 31., német fogalmazvány.

886. — 1649 aug. 27. Bajmócz. Gróf Pálffy Pál Ferdinánd királyhoz 200 dragonyos elszállásolásáról.

Pálffy nem merészeli a király kívánságához képest az országba küldendő 200 dragonyosnak elhelyezését magára vállalni, ha ezek nem lesznek minden szükséges készletükkel előzetesen ellátva. Az ország az elvállalt lovasságot is alig képes eltartani a jövő országgyűlésig. Pálffy nem mer az országtól már többet kérni.

Ha a kamarai elnök a dragonyosok ideiglenes eltartását a városok taxáiból elvállalja, akkor az óhajtott elszállásolás lehetséges, de utólagos fizetés mellett nem.

Pálffy hivatkozik az Ujvárott levő 300 magyar gyalogosra, kik már negyedév óta nem kaptak fizetést, s e miatt maguk kénytelenek élelmükről gondoskodni, a mi természetesen erőszakoskodással s prédálással járt.

A. I. L. 5. F. VIII. Fr. 9., eredeti német fogalmazvány, bizonyosan Pálffy sajátkezüleg írta.

887. — 1649 szeptember 24. Sárospatak várából. Lorántfy Zsuzsanna gróf Pálffy Pálhoz; barátságos levél.

Pálffynak Bajmócz várában szept. 1-én kelt levelét ma reggel vette Kassáról. «Mi — írja Lorántfy Zs. — minden alkalmatossággal azon ügyekezünk; Ő Felsége devotiójában tarthassuk magunkat, s Kgdnek is tiszta szívből akarunk kedveskedni, kire hogy bizvást alkalmatosságot szolgáltatasson Kglmed, arra ugyan szeretettel is kérjük Kgedet.»

A. I. L. V. F. X. Fr. 7.

888. — 1649 szept. 25. Sárospatak. Rákóczy Zsigmond köszönetet ír Pálffy Pál ajándékaiért.

Szentpéteri István, a király kassai porkolábja, meghozta Rákóczynak Pálffy Pál levelét a kis órácskával s a francia portékával. Rákóczy a kisebbiket a fejedelemszonnynak adta. Mind a ketten nagyon megörültek a becses ajándékoknak, de még inkább Pálffy őszinte jóhajlamának.

A. I. L. V. F. X. Fr. 6., eredeti magyar.

889. — 1649 szept. 29. Bajmóczról. Gróf Pálffy Pál Ferdinánd királyhoz. Jelenti, mennyi gabonát tartozik még néhány főúr a katonaság élelmezésére szolgáltatni s miként igyekezik e gabonát beszerezni.

Pálffy szándékozik a király rendelete szerint az esztergomi érsekkel bizonyos huszezer forint végett tárgyalni. Ha az érsek a király parancsolatára és írására nem fizet, nem tudja mit fog majd ő vele végezhetni; különösen pedig azért, mivel nincsenek kezénél a kellő nyugták, melyeket az udvari kamarának az érsektől sürgetni kell. Pálffy ezután remél az érsektől valamit kieszközölni.

Esterházy László még 1141 nagyszombati mérő rozsszal tartozik.

Pálffy Esterházy Pál özvegyénél is már közbenjárt az ettől járó 3028 mérő gabona végett. Esterházyné azt felelte, hogy ő e gabonának egy részét már ki akarta szolgáltatni Érsekújvárotnak, de itt nem akarták elfogadni.

A király láthatja Listhyné mellékelt leveléből, hogy ez pénzbeli tartozását s 4000 mérő gabona adósságát mihamarább ki akarja egyenlíteni. Pálffy mindezáltal sürgetni fogja Listhynét.

Pálffy P. mindig hiven védi a király érdekeit.

Pálffy Héderváryné 1846 mérő gabonáját s gróf Forgách Ádámnak 10 mut gabonáját is sürgette. Eme 10 mutot a bécsi szent Lőrincz és szent Miklós apáczáknak adták. Gróf Forgách Á. azt állította, hogy ő többet fizetett, mint a mennyivel tartozott.

Gróf Pálffy fölszólította Wesselényit, hogy az élelmezés s adó ügyében az ötödik törvényczikk szerint fog intézkedni. Pálffy már több hét előtt írt a megyéknek, hogy november 26-án rendkívüli gyűlés lesz Pozsonyban, hová a Dunán inneni s túli megyéket számadásaik elintézése végett meghívta.

A. I. L. V. F. VII. Fr. e 2., fogalmazvány.

890. — 1649 szeptember. (Ezen időpont csak valószínű, mert az okmány kelet nélkül van írva.) Rascher János csász. főélelmezési hivatal a csász. udvari kamarához hadi élelmezés érdekében.

A hadsereg élelmezése a nagy drágaság, pénzhiány s a gabonahátralékok elmaradása miatt nagy szükséget szenvedvén, Rascher közli azoknak neveit, a kik hátralékban vannak gabonai járulékaikkal. Esterházy nádor hagyatékából 1141 nagyszombati mérő rozs jár, mely a senthej, szempczi és cseklészi uradalmakat terheli. A csász. udv. kamara július hóban fölhívta gróf Esterházy

Lászlót e gabona kiszolgáltatására, de — Rascher tudtával — eredmény nélkül. Esterházy újból sürgetendő.

Gróf Forgách Ádám tiz muth (alsó ausztriai mérték), vagyis 300 pozsonyi mérő rozsszal tartozik.

Az érsek elődjének hagyománya fejében még 17.714 és fél nagyszombati mérő rozsszal és 201 és fél akó borral tartozik. Az érsek e tartozást állítólag már kielégítette s ennél többet is tett. Ennélfogva az erre vonatkozó nyugták megszerzendők, valamint az érseknek azon nyilatkozata is, hogy Rákóczy-mozgalmak idejében adott élelmiszereinek kárpótlását nem kívánja. Ezen okmányok a nádornak elküldendők.

Lippay Gáspár, a magyar kamara elnöke, 6987 nagyszombati mérő gabonával van hátralékban s pedig kamarai elnöki hivatala czimén. Lippay ezt nem akarja beismerni, számoljon be tüzetesen. Lippay Gáspár kérdőre vonandó Babindálnénak 2000 mérőnyi hagyományára és a Zay által önkénytesen fölajánlott 6000 mérőnyi gabonára nézve. Lippay Zay ajánlatára nézve azt állítja, hogy ez csak föltételes volt, ha t. i. a király megerősíteni fog bizonyos végrendeletet; a király a végrendeletet ugyan megerősítette, de ezzel ellenkezőleg rendelkezett Pográny kisasszony javára. Zay tehát a magyar törvény szerint ajánlatának végrehajtására nem kötelezhető.

Gróf Batthyány Ádám Vázon uradalma czimén tartozott Kiskomáromba 1500 pozsonyi mérő gabonát szállítani, de csak 374 és fél mérőt adományozott. 1649 május 2-iki levelében azt írja: hogy Vázon uradalmának megvétele meghiusult, minélfogva ő a már adott 374 és fél mérő gabonát visszaköveteli. Gróf Batthyány e tekintetben tévedt és tényleg még 1125 és fél mérővel tartozik.

Özveggy Héderváryné Reviszie birtokáért ápril végéig 6250 pozsonyi mérő gabonát tartozott Győrré szállítani; ebből fönnmaradt még 1846 pozsonyi mérő, melynek gyors szállítására Héderváryné szigorúan megintendő.

Özveggy Esterházy Pálné szül. Viczay Éva Ózólyom uradalma fejében 6250 pozs. mérőt volt február elejéig Érsekújvárra szállítandó. Még 3028 mérővel tartozik.

Listhy (?) Katalin szül. Széchy lipcsei (?) uradalmától 1649. év elején 5000 pozsonyi mérő gabonát ígért szállítani Fülekre, de csak 1000 mérőt szállított. A hátralékos 4000 mérő szolgáltatására sürgősen fölhivandó.

Gróf Pálffy Pál nádor Dévénytől (Doben) háromezer pozsonyi

mérő gabonát volt szállítandó és ebből ezer mérőt el is szállított Fülekre. Pálffy a hátralékos kétezer mérő gabonát, és bizonyos ezüstneműre vagy ügyletre vonatkozó egyezség kapcsán elvállalt 4250 pozsonyi mérő gabonát ígéri a meghatározandó végházakba szállítani.

Széchy György özvegye végrendeletében háromezer mérő buzát hagyományozott a magyar végházakra. Pálffy nádor kijelentette, hogy e háromezer mérő buzáért fog ötezer mérő rozstot szerezni. Pálffyhoz kérdés intézendő: mit kapott már Széchyné említett hagyományából?

Rascher értesült, hogy a legutóbbi magyar országgyűlésen önkénytes gabonasegélyt (subsidium annonarium honorarium) felajánlottak a karok és rendek.

A. I. L. V. F. VII. Fr. e., eredeti német.

891. — 1649 szeptember 22. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz katonaság ételmezéséről.

Ferdinánd a katonaság részére szolgáltatandó gabona és bor ügyében már többeknek írt, de kevés eredménnyel, mert néhány féltől még választ sem kapott.

Az esztergomi érsek jelentette, hogy ő az elődje hagyatéka címén fizetendő huszezer frntot nem régen bor- és gabonában kifizette, s erről nyugtákkal tanuskodhatik. Midőn a nyugták előterjesztésére fölhivatott, ezeket nem mutatta elő. Az érsek bizonyára azt hiszi, hogy azzal, amit az utolsó magyarországi háborúban gabona- és borban szolgáltatott, eleget tett a nevezett érseki hagyatéknek. Ezen hagyatéka csakis a végvárakra fordítandó. A most igényelt ételmi segély más minőségű, mint az érseki hagyaték rendeltetése.

Gróf Esterházy, Listhyné s özvegy Héderváryné még most sem szállították el tartozó gabonáikat, ezen hátralék pedig jelentékeny. Az ételmezési főintéző zavarban van a katonaság ellátása miatt.

A király hathatósan felhívja Pálffyt, hogy az ország érdeke szempontjából buzgón sűrösse a gabona és bor kiszolgáltatását.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 73., eredeti német.

892. — 1649 okt. 5. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Miklós nádorhoz. Tokaj várának rajzáról.

Pálffy kérte a királyt, hogy küldje el Filibert építész az ásványbányák és végházak rajzai és térképeinek elkészítése végett.

A király ezt meg is tevén, elküldte az özvegy herczegné és Rákóczy Zsigmond kérésére Tokaj várának rajzát, s meghagyta Pálffynak, hogy csak e rajz másolatát közölje a herczegékkal, az eredetit pedig küldje vissza a királynak.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 74., latin eredeti.

893. — 1649 október 11. Bécs. III. Ferdinánd foglyok kölcsönös kiváltásáról.

Miután a török portával kötött békekötés 9. §-a szerint a török és keresztény foglyok minden kárpótlás nélkül kölcsönösen szabadon bocsátandók, a király felette óhajtja, hogy a keresztény foglyok mielőbb kiszabaduljanak s elrendeli Pálffynak, hogy különös szorgalommal s leggyorsabban puhatoltassa ki, mely keresztények vannak török fogságban. Ezeknek vezetékneveiről, állása, kora, lakhelye s fogsági idejéről alapos kimutatások készítenők. A király hasonló rendeletet bocsátott a végházak minden kapitányához.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 75., eredeti német.

894. — 1649 okt. 23. Bécs. III. Ferdinánd jelenti Pálffynak, hogy gróf Csáky Lászlót nevezte ki országbíróvá.

E jelentésben hivatkozván arra, hogy az országbírói méltóságot tovább nem hagyhatta üresedésben, Csáky Lászlót nevezte ki országbíróvá, kiváló erényes tulajdonságai és kitűnő érdemei miatt.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 76., eredeti latin.

895. — 1649 okt. 18. Bajmóczról. Gróf Pálffy Pál egy grófhöz török foglyok szabadításáról.

Pálffy nem tudhatja annak módját, hogyan lehetne azon török foglyokat szabadon bocsájtani, kik egyes magánembereknél, katonáknál vagy másoknál fogva vannak, ha csak be nem bizonyítható, hogy azokat magából Törökországból kaptuk, a mi megadni szokott, midőn 5, 10 vagy 20 csoportosulván, bemennek Törökországba. Pálffy megvallja, hogy a katonáknál — kezdve a legnagyobb állásúaktól a legutolsóig — nagy nehézséget fog okozni, ha török rabjaikat el fogják tőlük venni, hacsak nem fogják ezeket megváltani, mint ezt a felség Ladányi török foglyaival tette, 7—8 száz forintot fizetvén neki. Ekkor százezer frnt sem lesz elegendő a váltságra.

Ha a török foglyokat erőszakkal elveendik tőlök, el lesznek keseredve, s majd el fogják a foglyokat tagadni, vagy pedig megölni, miután ők e foglyokat vagy elfogták, vagy nyereség végett megvették, hogy ezek fejében feleségeiket, gyermekeiket vagy barátjaikat a töröktől kiváltsák. A gróf elhiheti, hogy mind a végváarak lakói, mind ezeknek szomszédai felette föl vannak ingerelve a törökök garázdálkodásaitól. Mindezekről jelentést fog tenni szóval és írásban a királynak.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 32., német fogalmazvány.

896. — 1649 okt. 18. Gróf Pálffy Pál III. Ferdinánd királyhoz keresztény foglyokról; a törököktől szenvedett sérelmekről, Wesselényi leveléről és vallási értekezletről.

Pálffy eleget fog tenni a király ama rendeletének, minélfogva a török kézben levő keresztény foglyok tüzetesen összeirandók. E végből Pálffy írt már a generálisnak, a városoknak és főispánoknak. Az eredményről értesíteni fogja a királyt. Pálffy tudomása szerint azon keresztény foglyok, kiket a törökök a meghódolt helységekbe elvittek volna, igen kevesen vannak, vagy épen nincsenek is, miután a törökök az ilyeneket lassankint szabadon bocsátják és jobbadán csak azért fogják el, hogy másokat megfélemlítsenek s hódoltságra bírjanak.

Pálffy fájdalmasan panaszkodik, hogy a törökök a békekötés ellenére minduntalan meghódolásra kényszerítik a szabad községeket; s a mi eddig nem volt szokásban, vagy 2000 katonával kirohanásokat tesznek. A körmöczi bányaigazgató jelenti, hogy a törökök nagyobb támadásra készülődnek.

Latin másolatban mellékeli Wesselényi gróf levelét, melyből láthatja a király, mily hitszegők a törökök s hogyan becsülik meg a királynak követét.

Pálffy várja Felsőmagyarországból a katolikus és kálvinista követeket, meg a Késmárkiakat. Mihelyt e két ügyet elvégezte, el fog menni a királyhoz s a törökök üzelmeiről szóval s írásban fog jelentést tenni.

Ha a király meg nem védi Magyarországot a törökök ellen, az egész ország el fog veszni, a miért a király más országai is szenvedni fognak. Pálffy kötelességének tartja ezeket legalázatosabban jelenteni.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 32., német fogalmazvány.

897. — 1649 október 20. Csász. udv. kamara gróf Pálffy Pálhoz. Egy ólom-bányának megszerzése ügyében.

Egy Samusei (?) paraszt a maga vidékén egy ólombányára akadt. A bányából szerzett néhány ércdarab vizsgálata ugyancsak bebizonyította az ólom tartalmát. Miután a selmeczi olvasztónak nagy előnyére válnék az ólom, az udvari kamara kéri Pálffy, hogy a bánya megszerzése érdekében járjon el.

Miután a bánya Bossányi-család földesuri területén van s Bossányiak a bányában való kutatást megtiltották, Pálffy fejezze ki véleményét, vajjon alkalmazható-e ezen bányára a császárnak királyi joga s az eme jogra vonatkozó régi országgyűlési törvénycikkek, vagy pedig lehetne-e Bossányiakkal a bánya kárpótlása ügyében a király jogainak s az ország törvényeinek sérelme nélkül egyezkedni.

Jegyzet. Ezen bányaügyre vonatkozó más levélből kitűnik, hogy a körmöczyi kamara ólomszükségletét nagy fáradsággal és kiadásokkal Lengyelországból kényszerült kielégíteni.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 5.

898. — 1649 okt. 29. Pálffy Pál Bajmóczról az udvari kamarának Bossányiék ólombányája ügyében.

Pálffy az udvari kamara 1649 okt. 20. levelére válaszulólág kijelenti, hogyha valakinek birtokán érczbánya fedeztetik fel, akkor a törvény szerint a fölfedezett bányával egyértékű birtok adatik a bányaterület birtokosának, vagy pedig méltányos egyezséget köt vele a király.

Pálffy a tőle egy mértföldnyire lakó Bossányiakat a bánya ügyében magához hivatta, megtudandó tőlük, mit kívánnának a bányatelep átengedéseért, miről Pálffy majd értesíteni fogja a királyt.

Pálffy arról is tudósították volt, hogy saját birtokán is találnék ólombánya. Ő erre nézve szakférfiakkal vizsgálatot rendelt, s az eszközölt szakkísérletek szerint a további kutatás céltalan- és feleslegesnek nyilvánított. Pálffy ellenben nagyon dicsérni hallotta Bossányiak bányáját. Adja Isten — úgymond — e bányának ólma aranyrá változzék!

A. I. L. V. F. VII. Fr. f. 1., Pálffy Pálnak sajátkezü német fogalmazványa.

899. — 1649 november 3. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz, a kassai templomok, plébániák és iskolákról.

Pálffy Pál f. é. október 28-án írt a királynak a kassai templomok, plébániák és iskolák helyeinek kijelöléséről. Miután az ezen helyek meghatározására nézve nézeteltérések fennforognak, Pálffynak a királyi udvarban töltendő tartózkodása alatt a helyek kijelölése alig lesz megállapítható, hacsak a felek között addig valamely barátságos egyezség nem jön létre.

A király ennél fogva meghagyja Pálffynak, hogy ez egyszer küldje el az ábaujvármegyei követet s az említett ügy érdekében szent Márton püspök napján jelenjenek meg Bécsben, midőn az ügy eldöntésére s az egyenetlenség megszüntetésére elég alkalom lesz.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 77., eredeti latin.

900. — 1649 decz. 1. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz. A kassai templomok, plébániák és iskolák helyeinek meghatározásáról.

Pálffy P. értesítette a királyt, mit határoztak Kassa polgárai a katolikusok és helvét hivallásuak templomai — plébániái — és iskolái részére adandó helyekről.

Miután a kassaiak a törvénczikkek értelmében kötelesek az említett egyházi épületek részére saját városi telkeikből és nem a dominikánusok és ferenczrendiek szétrombolt kolostorából tiszteséges és nyílt helyet adni, melyen ne csak valamely kápolna, hanem templom épülhessen, tekintettel továbbá az illető törvénczikkre, az említett célra sem a nemesek házai — ezeknek ellenkezésével, sem a dominikánusok telkei sem fordíthatók, a király elhatározta, hogy a város az ismételten érintett egyházi épületekre saját területéből hasítson ki helyeket.

A király meghagyja Pálffynak, hogy Kassa városával e viszályos ügyet hozza rendbe.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 78., eredeti latin.

901. — 1649 decz. 8. Bécs. Ferdinánd király Pálffy Pál nádorhoz Bossányiak bányájának megszerzése ügyében.

A király nagy súlyt fektet Bossányiak olombányájára s miután ezt mindenesetre megszerezni óhajtja, megbizza Pálffy nádort, hogy

Roth Hermann, a magyar bányák intéző hivatalának administratora segélyével s az ezzel eszközölt tanácskozás után egyezkedni ügyekeztek Bossányiakkal a már említett ólombánya átengedése, illetve eladása iránt. Kínáljon nekik Sauerschei községért más birtokot, vagy pedig más méltányos feltételek alatt kössön velük egyezséget.

Hivassa tehát magához Bossányiakat. Az egyezkedés közben, melynél Róth Hermann is jelen legyen s Pálffynak minden tekintetben kezére járjon, hangolja Bossányiakat méltányos követelésekre s buzdítsa, hogy az ország közérdekét is tartsák szem előtt.

Ha olcsóbb alkut nem köthetne, akkor az alsó ausztriai számveteli hivatal idevonatkozó tudósításához képest a bánya érczenek (Reupel- vagy Reinpelárze?) tizenhetedik részét természetben vagy pénzgyenértékben ajánlhatja fel. Ezeket a király csak irányító javaslatkép közli; egyébiránt Pálffy belátására s méltányosságára bízván az egyezségi szerződést, melynél Róth Hermannal előzetesen jöjjön megállapodásra.

902. — 1649 decz. 8. Bécs. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz a tizenhárom szepesi város kiváltásáról.

A 13 szepesi város főpraefectusa ajánlatot és jelentést tett Pálffynak Bajmóczon, hogy a 13 szepesi város, mely Lengyelországnak volt elzálogosítva, a magyar király engedelmével ki akarja magát váltani s Magyarországba visszakebelezni, óhajtván egyszersmind a magyar királyoktól hajdan nyert régi kiváltságait visszanyerni, nevezetesen az országos s heti vásárok jogát és hogy királyi városoknak, ne pedig szabad városoknak neveztessenek.

A király ennélfogva Pálffynak a váltsági tárgyalás folytatására teljes felhatalmazást ad, hogy nem sokára Felsőmagyarország részére tervezett útjában a 13 szepesi város főpraefectusával tárgyaljon a váltsági összegről s ennek kifizetési feltételeiről. Pálffy vegye alaposan szemügyre a szepesiek által óhajtott kiváltságok régi okleveleit, különösen pedig azokat, melyek a vásárookra vonatkoznak. A király a kiváltás ügyének könnyítése okáért a városok főpraefectusához is írt.

A király továbbá főleg azt kívánja az említett tárgyalásnál elérni, hogy a tizenhárom szepesi város a megállapítandó kiváltsági összeget elegendő biztonság végett a király kezeihez szolgáltatssa, hogy a váltság a király által foganatosítottak tekintessék,

s nehogy a lengyelek a váltság vállalatát valamely oknál fogva akadályozzák vagy sulyosbítsák; végre hogy a 13 szepesi város Lublyó várát Podolin erősséggel, néhány faluval s földdel együtt, melyek a 13 városon kívül fekszenek, a királynak szolgáltassa át.

Pálffy törekedjék megtudni, mily összeget hajlandók adni a szepesi városok a királynak a királyi beleegyezés és támogatás fejében azon összegén kívül, mely a lengyeleknek jár? Ezen királyi auctio ne ütközzék sem az ország, sem pedig egyes magánbirto-
kosok jogába.

A. I. L. V. F. VIII. h., latin eredeti.

903. — 1649 decz. 28. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz; bizalmas meg-
hagyás a végvárak katonai helyzetének megvizsgálására.

A király felette óhajtván megtudni: mily katonaság (német és magyar) van a végvárakban, Pálffynak, mint titkos tanácsos-
nak, teljes s különös bizalommal meghagyja, hogy váratlanul —
tehát minden előzetes bejelentés nélkül — jelenjen meg több vég-
várban, vezesse maga elé a katonaságot s tartson felette szemlét.

Pálffy ezután a katonaság számáról és helyzetéről egészen
titkosan küldjön jelentést a királyhoz.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 80., eredeti német.

904. — 1649 decz. 28. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz. Gróf Merode
pénzkövetelésének kielégítéséről.

Pálffy ügyekezze a rendelkezésére álló rendkívüli segédfor-
rásokból gróf Merodenek az udvarral szemben fennálló követelései
czimén 1—2 ezer forintot kifizetni.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 81., eredeti német.

905. — 1649 decz. 29. Bécs. III. Ferdinánd biztosokat fog küldeni gróf Pálffy
Pálhoz.

A király elhatározta Pozsonyba küldeni gróf Puchaim Kristóf
komáromi főkapitányt s udv. hadi tanácsost és Radolt Kelemen
udv. kamarai tanácsost, hogy ott Magyarország ügyeire nézve érte-
kezzenek az esztergomi érsekkel és gróf Pálffy Pállal.

A nevezett két biztos jövő vasárnap, azaz január 2. fog Bécs-
ből egyenesen Pozsonyba utazni.

A király meghagyja Pálffynak, hogy halaszsa el Felsőmagyarországba tervezett utazását, és várja a küldendő királyi biztosokat.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 82. és 83., eredeti német és latin.

1650.

906. — 1650 január 12. Bécs. III. Ferdinánd elismerő irata gróf Pálffy Pálhoz, melyben ennek a végvárak gondozása körül tanúsított hazafias áldozatkészségért meleg méltánylást nyilvánít.

III. Ferdinánd nagy meglelégedéssel értesült, hogy Pálffy P. a gróf Puchaim tábornagygyal s Radolt udv. kamarai tanácsossal Pozsonyban nemrég megtartott értekezleten a végvárak helyzetének javítására nézve kedvező megállapodásra jutott, melyet III. Ferdinánd egész terjedelmében jóváhagy. Különös örömmel vette tudomásul, hogy Pálffy a honvédelem és haza érdekében késznek nyilatkozott a végvárak megerősítését új lakások felállításával előmozdítani, s az ehhez szükségelt anyagot megszerezni. A megerősített végvárakba a levél egy megjegyzése szerint német katonaság volt behelyezendő.

A király örömmel késznek nyilatkozik Pálffynak e honvédelmi célokra teendő kiadásait — királyi kegyességének s bizalmának kifejezése mellett — bármely módon megtéríteni.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 85., eredeti német.

907. — 1650 január 15. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz német katonának magyar végvárakban való elhelyezéséről.

A végvárak megerősítéséről való s említett pozsonyi megállapodás szerint legelőször Ujvárbán lennének horvát katonák és draganyosok elhelyezendők.

Miután azonban a király ezen katonák eltartására nézve az Inn feletti osztrák tartományok határozatát még meg nem kapta, a sürgős magyar honvédelem szempontjából szükségesnek tartja, hogy Ujvárbán az Inn feletti Ausztriában állomásozó Walthert ezredből 300 lovas szállásoltassék el. Ezeknek eltartása ugyanis már biztosítva van. Pálffy intézkedjék, hogy ezen ezredből 200 lovas Ujváron és 100 Füleken nyerjen helyet.

A király gróf Mansfeld Fülöp győri főkapitánytól értesült, hogy Győrött 300 gyalogos nem katonai laktanyákban, hanem a

város lakosainál van beszállásolva. A király még az Ausztriában állomásozó Stahremberg ezred 300 gyalogosát is óhajtja Győrött ideiglenesen elhelyezni. Pálffy ügyekeztek ezek számára Győr lakosainál alkalmas lakásokat szerezni s ezen közbenjáró megbízatásának eredményéről a királyt értesíteni.

A. I. L. 5. F. VIII. Fr. 86., eredeti német.

908. — 1650 febr. 25. Bécsből. Ferdinánd király Roth Hermann magyarországi albányagráfhoz. Értekezzék Pálffy Pál nádorral, az ezáltal indítványozott salétrom készítése ügyében.

Pálffy Pál megkérte a királyt, hogy salétrom készítése végett neki bizonyos mennyiségű vörös rezet adjon.

A király ennek kapcsán meghagyja Róth albányagráfnak, hogy e salétrom ügyében Pálffyval értekezvén, neki, kívánságához képest, vörös rezet szolgáltatson a királynak beszterczebányai rézraktárából, melyből a magyar korona területének 200 mázsa jár, miután a készítendő salétrom a magyar végházaknak javára fog szolgálni. Ha Pálffynak ennél többre is lenne szüksége, ezt bocsássa neki rendelkezésére a király részére fentartott 200 mázsányi úgynevezett rendes udvari réztartalékból és ezt azután a körülményekhez képest szerezze meg. Erre nézve a király nevében intézkedjék a beszterczebányai bányaelőjáróságnál.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 9. Másolat.

909. — 1650 febr. 25. Csász. udv. kamara gróf Pálffy Pál nádorhoz salétrom készítése ügyében.

Az udv. kamara értesült Pálffy Pálnak f. hó 15. a királyhoz intézett leveléről, melyben indítványt terjeszt elő a Felsőmagyarországban készítendő salétromról.

Az udvari kamara ezután várni fogja, mit végez Pálffy majd bizonyos három falu végett az erdélyi özvegy fejedelemmével. A király tudni kívánja: vajjon e három falu a salétrom érdekében megveendő-e a király részére?

Pálffy a királyhoz írt levelében hivatkozik egy régebbi írására, melyben a városok és vármegyék részéről nyerendő valamely segélyre nézve kérdést intéz. Az udv. kamara erről is kíván Pálffy-tól tüzetes tudósítást.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 9., eredeti.

910. — 1650 febr. 28. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz honvédelmi intézkedésekről.

A király Pálffynak f. é. január 8., 13., 14., 15. s 16-án kelt leveleiből értesült Pálffynak a felsőmagyarországi és bányavárosi végvárakon és Szendrő kapitányságára nézve tett előterjesztéseiről.

Megelégedését fejezi ki afelett, hogy Pálffy a nevezett vidékek katonáinak félévi zsoldot utalványozott. A király hajlandó ezen katonák számát az óhajtott 1070 gyalogossal, 300 lovassal és 100 német dragonyossal öregbíteni az idecsatolt kimutatás szerint, ha majd tudomása lesz arról, hogy e katonákat az illető vidékek lakosai, Kassa városa s az erdélyi fejedelem el fogják fogadni és hogy útjukban el lesznek mindennel látva.

Puchaimnak öt százada már elindult Komáromba, kiket nem sokára 300 lovas fog követni, kik Győrre voltak szánva.

Ahelyett, hogy Pálffy az ónódi helytartót fogságából szabadon bocsátotta, jobban cselekedett volna, ha előbb a királyhoz, vagy a haditanácshoz kérdést intéz vala, miután a helytartó s más végvári katonák a tanácsnak vannak alávetve.

A király Pálffy P. és Wesselényi Miklós előterjesztésére Bakos Gábort nevezte ki szendrői kapitánynak.

A. I. L. V. F. 8. Fr. 87., eredeti latin.

911. — 1650 márczius 1. Késmárk. Thökölyi István kérése a királyhoz, melyben esedezik, hogy a király a késmárki lakosok és jobbágyok által okozott károkat Thökölyinek elégtételt adjon s azokat jobbágyi kötelességeikre szorítsa.

Thökölyi a királytól 1650 február 12. nyert kegyelmes megbízáshoz képest, ügyekezett a késmárki jobbágyaival való egyenetlenséget eligazítani, miről a királyt Pálffy nádor eléggé meggyőzhette. Thökölyi fiaival együtt a királyi megbízásban nyert békés kiegyenlítést óhajtotta, Thökölyi földesuri jogainak feladása és csonkítása nélkül azonban nem mondhatott le a király javára a várhoz csatolandó 24 házacskáról, ötvenezer frtról s a sánczokról, melyeket a késmárkiak lázadásuk előtt készítettek, minden pénzbeli kárpótlás nélkül, melyet a nádor már azelőtt fel is ajánlott. A késmárkiak, daczára a nádor ismételt intelmeinek — jóllehet ezeket a király nevében tette — nem szüntek meg lázongani.

Miután Thökölyi annyi tárgyalás után kényszerült tapasztalni, hogy valamint ő, úgy a király és nádor is a késmárkiakban csa-

lódtak, felette esdekelve kéri a királyt, hogy védje meg őt czáfolhatlanul igazolt törvényes földesuri jogaiban, mivel késmárki jobbágyai, s nem szűnnek meg őt lázongva sérteni és károsítani, nehogy a türelem végső szálai megszakadjanak. Thökölyi ügyének támogatásául a nádor jelentésére is hivatkozik.

A. I. L. V. F. VII. Fr. i. 1., latin másolat.

912. — 1650 márczius. Hadügy. Gróf Forgách Ádám s katonáknak hátralékos hadi fizetése.

Gróf Forgách Ádám ujbári főkapitány s nógrádi főispány kérő s panaszos levelekben fordult a királyhoz, hogy hátralékos hadszolgálati követeléseit kifizettessenek.

Forgách 1650. év elején azt írja, hogy már 6 év óta viseli az ujbári főkapitányi tiszteletet, s ezen idő alatt saját pénzéből háromszáz katonát tart fenn, s eddigelé alig egy évre járó fizetést kapott. Kéri a királyt, hogy fizesse ki e hátralékos tartozást, vagy havonként szolgáltatassa ki fizetését, miként ezt a kassai kapitány kapja; továbbá hogy az évi fizetés legalább háromezer forintra emeltesse. Máskép lehetetlen lesz neki megélni és szolgálni.

Forgách Á. a Magyarországra küldött német katonák részére karabinokat s vasfegyvereket kér a királytól, továbbá azt is, hogy gróf Puchaim tábornagyot küldje Magyarországra az öreg katonák kifizetésére, miután több évig nem nyertek zsoldot s e nélkül tovább nem szolgálhatnak.

A király Forgáchnak e kéréseire adott válaszában jelenteti, hogy a bányavárosi végvárak régi katonái részére öt hónapi zsoldot rendelt, és pedig két hónapra pénzben s három hónapra posztóban. Toborzandó új őrségi katonaságnak öt hónapra Ujbárába pénzt fog küldeni; megjegyezvén, hogy ezen utóbbi rendkívüli fizetés jövőre nézve jogigényül nem fog szolgálni. A király arról is rendelkezett, hogy a Walther-ezred lovasai a bécsi fegyvertárból fegyvert és karabélyokat kapjanak.

Hogy Forgách hátralékos fizetése késik, ennek oka, hogy a múlt táborunkban nagy sereget kellett föntartani a király országának védelmére s a katonaságot most sem bocsáthatja el. A küszöbön levő békekötés után gróf Forgáchnak hű és nemes szolgálatai méltó jutalomban fognak részesülni.

A király ezen intézkedéseiről gróf Pálffy Pált is értesítette.

A. I. L. V. F. VIII. i. A. B. C. D.

913. — 1650 márczius 10. Bajmóczról. Gróf Pálffy Pál nádor az udvari kamarához salétrom készítéséről.

Gróf Pálffy Pál a salétrom érdekében maga írt az erdélyi fejedelemnek, miután az özvegy fejedelemné fiának tudta nélkül semmit sem határoz. A három falu megszerzése végett is írt, miután ez felette előnyös lenne. Pálffy erre nézve, az özvegy fejedelemné ígérete szerint, kedvező választ vár.

Pálffy Róth albányagróffal nem értekezhetett, miután az udv. kamara levelét már útközben Körmöczbányáról való távozása után kapta meg, Pálffy reméli, hogy Róth a kapott magas parancshoz képest intézkedni fog a katlanokra szükséges vörösréz kiszolgáltatásáról.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 9., fogalmazvány.

914. — 1650 márczius 16. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz. Honvédelmi ügyekről.

Gróf Puchaim tábornagy, az esztergomi érsek és gróf Forgács nemrég értekezletet tartottak Ujváron, melynél abban állapodtak meg, hogy Ujváron és Győrött 700 katona lesz elhelyezendő a Stahremberg-ezredből s az egész Walther-ezred.

A király Pálffyt megbizza, hogy eme határozat végrehajtására tegyen kellő előkészületeket.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 88.

A király május 10-én Laxenburgból írt levelében nagy megelégedéssel nyilatkozik Pálffynak buzgóságáról, melyet eddig az ujvári építkezéseknél kifejtett.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 89.

915. — 1650 márczius 21. Eperjesről. Pálffy Pál a királyhoz a Thökölyi István és Késmárk városa között fennforgó egyenetlenségről.

A késmárkiak ma voltak Pálffynál, ki kijelentette nekik, hogy Thökölyi meg akarja azt tartani, amit aláírt, de nekik is kell ügyekezniök a kiegyenlítést előmozdítani, nevezetesen a huszezer frtnyi kikötött taxát fizessék ki, a többi fizetésekre hosszabb fizetési határidőket szerezzenek.

Pálffy azt is meghagyta a késmárki küldöttségnek, hogy

mihelyt Késmárk városának az egyezségi feltételekre nézve határozott, ezt vele azonnal közölje, mit ő nem fog késni a királynak előterjeszteni.

A. I. L. V. F. VII. Fr. i. 3. Német fogalmazvány, melyen az író neve nincs ugyan felírva, de tekintve a levél tartalmát s a fogalmazvány írásának vonásait, a fogalmazványt kétség kívül Pálffy P. nádor írta.

916. — 1650 márczius 28. Egyezés báró Sonau György Endre, mint a király meghatalmazottja s az udvari kamara megbízottja és Késmárk városa között Thökölyi István követelései ügyében.

Sonau megigéri, hogy Késmárk szabad városi jogát elnyeri, miként ezt Thökölyi úr a nádorhoz intézett iratában kijelentette s aláírta, s hogy a városnak az intimatio decretuma kézbesíttetni fog.

A város az elfogadott pontokon kívül Thökölyi úrnak egyebet nem fog szolgáltatni, mire nézve a várost a király és nádor is fogják megvédeni, miután Thökölyi ezt illetőleg már az első pontban hiteles nyilatkozatot tett.

A város ellenben a Thökölyi úrtól kívánt 24 házat átadja neki.

A város a már kifizetett huszezer forinton kívül kész a maga szabadságáért még 140 ezer forintot bizonyos határidőközökben kifizetni, s ezen fölül azt az ötvenezer forintot is kiegyenlíteni, a mit a király Thökölyi kielégítésére kénytelen fizetni.

Ha pedig Thökölyi, minden remény daczára, rábirható volna arra, hogy a maga 12 házát s a város által felajánlott 24 házat átengedné, a város kész amazokat azon méltányos becslés szerint, melyet az ő házaiknál alkalmazand, megváltani s kifizetni.

Az egyezségi szerződés a király helybenhagyásától tétetett függővé.

A szerződést aláírta báró Sonau, Késmárk városának előjárósága s egész közönsége.

A. I. L. V. F. VII. Fr. i., német másolat.

917. — 1650 május 19. Eperjesről. Pálffy Pál Ferdinánd királyhoz a Thökölyi István és Késmárk városa közötti egyenetlenségről.

Pálffy megkapta a királynak f. hó 13-án írt levelét és értesült, hogy Thökölyinek sollicitatora az óhajtott lengyel expeditióval elment.

Miután a Ruber János és Thökölyi Miklóstól kiállított s Má-

tyás császár által megerősített fassiós okmány sehol sem található, Pálffy P. írt e végett Thökölyi Istvánnak, ki néhány nap előtt megfordult Eperjesen, midőn a Tiszán túl leendő mátkájához utazott.

Mihelyt a késmárkiak nála jelentkeznek, ügyekezni fog a király parancsolatja szerint eljárni. Az octava csak június 24-én fog végezni; Pálffy előbb nem mehet el Eperjesről. Pálffy kéri ezért a királyt, iratná meg az adománylevél (donatio) tartalmát, hogy a késmárki ügy végre eredménynyel végeztessék.

Valószínű, hogy a késmárkiaknak 1650 márczius 28-án kiállított kötelező nyilatkozata után nem fog többé a kiegyenlítés nehézségekre ütközni, mindezáltal Pálffy kéri a királyt, hogy a decretumot ne adja ki addig, míg nem történt meg Thökölyivel a donatióra vonatkozó egyezség.

A. I. L. V. F. VII.. Fr. i. 2., német fogalmazvány.

918. — 1650 május 31. Laxenburg. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz honvédelmi ügyben.

Pálffy értesítette a királyt a végvári katonaság pusztító kalandozásairól s ezeknek megakadályozására május 17. felkérte a királyt. A király helyesléssel fogadván Pálffy előterjesztését, a végvári főkapitányokhoz már ezelőtt intézett szigorú tiltó rendeleteket újból megismételte.

A. I. L. V. F. VIII. j., eredeti német.

919. — 1650 július 15. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz.

A törökök részéről szenvedett sérelmek kimutatását kívánja.

A török portának követe már Budára érkezett. A király is el akarja küldeni a maga orátorát: Schmidt Rudolf bárót. Pálffy gyűjtesse össze a törökök okozta sérelmekre vonatkozó adatokat s véleményével küldje föl.

A. I. L. 5. F. 8. H., eredeti latin.

919/a. — 1650 július 15. Bécs, III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz a városi taxák behajtása érdekében.

A városok az utolsó országgyűlésen rájuk mért taxák miatt panaszkodnak és ezeket fizetni vonakodnak.

Miután e taxák behajtásától függ a végvárok fizetése, a király megkeresi Pálffy: jelentené neki, mikép lehetne legkönnyebben a nevezett taxákat behajtani az ország törvényeihez képest.

A. I. L. V. F. 8. l., eredeti német.

920. — 1650 szept. 17. Ebersdorf várából. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pál nádorhoz. Német katonák ügyében.

A király Pálffynak két leveléből ennek azon panaszáról értesült, hogy előzetes jelentés nélkül küldenek Magyarországra német katonákat.

A király tudomása szerint a katonaság ily kiküldetése a magyar cancellária útján történik s a küldött katonák azon német ezredekhez tartoznak, melyek Magyarországon telepedvék. A király bizalommal fejhivja Pálffyt, hogy a katonák kellő elszállásolását támogassa.

Az országba küldött katonák élelemmel vannak ellátva, nehogy okuk legyen Magyarországon élelem hiánya miatt károsan garázdálkodni. A király annál nagyobb felháborodással értesült, hogy a katonák ennek daczára kihágásokra vetemedtek. A katonák kihágásairól Pálffytól adatokat kér, s máris intézkedett, hogy gróf Puchaim a garázdálkodók megbüntetéséről gondoskodjék.

A. I. L. 5. F. VIII. Fr. 92., eredeti német.

921. — 1650. szept. 20. Ebersdorff. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pál nádorhoz. Kisdy Benedek egri püspök a jászói prépostságot kéri.

A király elküldi Pálffynak Kisdy Benedek egri püspök kérvényét, melyben ez a jászói prépostság adományozásáért folyámodik. A király nem kételkedik Pálffynak azon tudomásáról, hogy a püspök kérvénye az utolsóelőtti országgyűlésnek egy törvény-cikkébe ütközik. Mielőtt a király a kérvény tárgyában döntene, kívánja Pálffynak véleményét ismerni.

A. I. L. 5. F. VIII. Fr. 93., eredeti latin. (Szelepchény György ellenjegyzésével.)

922. — 1650 szeptember 21. Ebersdorf. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz muszketírek elhelyezéséről.

A király szükségesnek tartja a német katonasággal közeledő télre 150 muszketírt tisztjeikkel Magyarországra küldeni, s ezeket

ideiglenesen Pápán beszállásolni. Meghagyja Pálffynak, hogy gondja legyen e muszketirek kellő lakásáról.

A. I. L. 5. F. VIII. Fr. 95., eredeti német.

923. — 1650 szept. 21. Ebersdorf. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz a törökökkel kötendő békéről.

A király elküldi Pálffyhoz a portánál levő királyi residensnek, s a nagy vezérnek leveleit, melyek szerint a török béke-diploma helyesen ki lesz javítandó.

A király szándékozik 8—9 nap mulva a maga orátorát, Schmidt János Rudolf bárót elküldeni. A király e végből kívánja a törökök elleni nehezteléseket s vádakát mielőbb megtudni; ezeknek felterjesztéséről Pálffy gondoskodik.

A. I. L. 5. F. VIII. Fr. 96., eredeti német.

924. — 1650 okt. 31. Bécs. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz a katonaság élelmének szállításáról.

Miután Felsőmagyarország több végvárában elhelyezett német katonaság élelmi szereit az illető megyék — kötelességük ellenére — fuvarozni vonakodnak, a király meghagyja Pálffynak, hogy a vármegyéket ezen kötelességük teljesítésére, jutányos kárpótlás mellett, szigoruan készítse.

A. I. L. 5. F. 8. Fr. 98., eredeti latin.

925. — 1650 decz. 13. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz Nádasdy gróf birói megbízatásáról.

III. Ferdinánd jelenti, hogy a nyolczados (octavalis) fellebbezések ügyében a jelenlegi országbiró helyett Nádasdy grófnak adott birói meghatalmazást. Pálffynak meghagyja, hogy Nádasdyt az octavalis felebbezésekhez hívja meg.

A. I. L. V. F. 8. F. 99., eredeti latin.

1651.

926. — 1651 január 16. Szamosujvár. Rákóczy gróf Pálffy Pálhoz közügyekben.

Rákóczy követei által megkapta a király határozatát. Jóllehet meg van győződve, hogy e határozat létrehozásánál Pálffy egész

jóakarattal folyt be, mindezáltal a határozat őt ki nem elégíti. Ezen eredmény okát Rákóczy annak tulajdonítja, hogy ő Felsége és talán Pálffy is nem voltak kellőkép tájékoztatva Rákóczy jogos követeléseire s a diploma bizonyos részének magyarázatára nézve. Kéri Pálffyt, hogy tapasztalt tekintélye s őszinteségénél fogva hasson a hiány pótlására.

Mit igényel Rákóczy fivérének mostani helyzete, ezt bírálja el Pálffy. Ha az országban és a szomszéd országokban béke lesz, meg fogja ünnepelni fivére lakodalmát s maga is jelen lesz ennél, a mint ezt a felségnek is megírta. Hathatósan kéri Pálffyt, hasson a királyra, hogy ne ellenkezzék, minthogy Rákóczy kijövelele sem a közjónak, sem a szegény népnek nem lesz ártalmára.

Egyéb ujságot nem írhat, mint hogy a nyomorult moldvai vajda szükségből megígért leányát — a mint látható — kényszerítve fogja a kozákok vezérének adni, mikép erről Rákóczyt már követek által és levélileg is értesítette. Már a határnapot is e hó utolsó napjára tűzte ki. Vajjon félelemből teszi-e ezt vagy a házassághoz fűzött reményből, az idő fogja megmutatni. Mind a kozákok, mind a tatárok nagyban fegyverkeznek. Mire készülnek a lengyelek, ezt Pálffy jobban tudhatja. A portáról Pálffyhoz intézett leveleket Rákóczy már elküldte.

A. I. L. V. F. X. Fr. 8., latin másolat.

927. — 1651 február 10. Bécs. III. Ferdinánd megkötött házasságáról értesíti Pálffy Pált.

Ferdinánd értesítvén Pálffyt, hogy Eleonora mantuai hercegnővel már egybekelt, reméli, hogy ez annál inkább örömdetes esemény, miután e házasság, különösen a kath. egyház s a koronájához tartozó tartományoknak hasznos lesz.

A. I. L. 5. F. VIII., Fr. 100.

928. — 1651 július 1. Bécs. III. Ferdinánd az ujbári katonai szállásokról.

A király örömmel értesült azon különös buzgó fáradságról, melyet Pálffy az ujbári katonai szállások építése körül eddig kifejtett. Ez ügyet továbbra is melegen ajánlja neki, azt óhajtván, hogy az építkezés a nyári időny alatt befejezést nyerjen.

A. I. L. 5. F. VIII. Fr. 101., eredeti német.

929. — 1651. július 20. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz Árva vára s birtoka ügyében.

Ifjabb Thökölyi István az árvai vár igazgatóságának ügyében a királyhoz kérdést intézett. A királyt Pálffy Árva birtoka ügyében többször fölvilágosította. Miután az ellenfél örökösei — kiket a király Thurzó-örökösöknek nevez — felette panaszkodnak sok szenvedett jogtalanság és kár miatt és semmikép sem akarják, hogy gróf Illésházy Gábor az ő igazgatói állásától megfosztassék, III. Ferdinánd kéri Pálffyt, hogy őt támogassa, hogy valahára a sok alkalmatlanságtól meneküljön.

A. I. L. 5. F. VIII., eredeti latin.

930. — 1651 július 27. Bécs. Ferdinánd véleményt kér gróf Pálffy Páltól a gróf Forgách Ádám és menyje: Batthyány grófnő között fennforgó peres birtokügyről.

Gróf Forgách Ádám borsódi és nógrádi főispán, főpinczester és menyje: özvegy ifj. gróf Forgách Zsigmondné szül. Batthyány grófnő között fontos per folyt, melynél kérdésben forgott 5—6 vár- és uradalomnak birtokjoga. E perben, a kamarai elnök s tanácsosok szerint, érdekelve volt a kir. kincstár is.

A király elküldvén Pálffyhoz a kir. kamarának e perre vonatkozó véleményét, kikéri ez ügyben az ő birálatát is.

A. I. L. V. F. VIII. p., eredeti latin.

Özv. ifj. gróf Forgách Zsigmondné szül. Batthyány Borbálya grófnő panaszosan kérve fordult a királyhoz, hogy őt s egyetlen leányát «pénzszomjas» apósa, gróf Forgách Ádám igazságtalan üldözése ellenében megvédje.

A. I. L. V. F. VIII. p., másolat.

931. — 1651 augusztus 3. Dévai kuriából. Rákóczy gróf Pálffy Pálhoz. Wessélyinek rossz indulatára panaszzkodik. A király iránti hűségét hangsúlyozza.

«Meg lévén nyugodva az Kgd hozzánk való jó affectiójában, akartuk mostan Kgdet levelünk által ex confidentia megtalálnunk és szívünket Kgdnek aperiálnunk. Nem tudjuk Veselyéni Ferencz úr micsoda indulattal viseltetvén. Magyarországbán levő némely becsületes szolgálkat méltatlan fenyegetéssel illeti, amint csak mostanában is Bakos Gábor uram által minémü illetlen fenyegető

szókkal izen Szuhay Mátyás nevű becsületes főember szolgálknak arról íratott levélnek pariait, és Bakos Uram levelét in specie Kgdnek küldöttük. Értjük azt is, oly informatiokat tett volna felőlünk Császár ő felsége előtt Veselyéni Uram, hogy már nekünk Magyarországbán levő fő és nemes rendek közül volnának másfél százan conventios szolgálk, melyek jóllehet ha megszámláltatnának a 12 számot sem haladnák meg; mindazáltal ha többen volnának is nem tudván Magyarországbán tilalmát tenni a szolgáladásnak tartásnak, jószágunk is lévén Magyarországbán, annyi mint Veselyény Uramnak, okát nem tudhatjuk efféle helytelen informatiónak, de azzal sem elégedhetvén — amint tudósítatunk — olyant is hintegetett felőlünk, hogy hasonló indulatot ismerne mi bennünk, mint üdvözült Urunk Atyánkban Magyarországba való menetelésnek előtte voltanak és fegyvert akarnánk ő felsége ellen fogni. Mely az minthogy minden gondolkodásunk kívül mi reánk hamisan költött fogás, úgy nem tagadhatjuk — álméködva értettük, mivel a szent Istennek directiójából tudván — mit kívánjon mi tőlünk a Diplomáknak megtartására való kötelességünk és ő felségéhez való igaz sinceritásunk, igazán írjuk Kgdnek, efféle dolgok soha gondolkodásunkba sem jöttek, sőt ő felségének igaz sinceritással kívántunk és akarunk is szolgálni.

Kgdet ennek okáért confidenter kérjük, mivel becsületes hivatala szerint Kgdnek incumbál ő felsége méltóságos személye előtt magyarországi birodalma felől afféle sinistra informatiok által történhető alkalmatlanságoknak praeveniálása, s megorvoslása, ő felsége előtt tegyen intimatiót e dolog felől is; ne adjon hitelt ez ily sinistra delatióknak, megnyugován abban ő felsége: hogy igaz sinceritással akarunk ő felségének, hogy sem mint csak legkisebb dologban offendálni ügyekezni ő felségét, vagy ő felségéhez tartozó becsületes hiveinek ártalmukra való dologba magunkat elegyíteni; de ez ilyen informatióknak minémü intentionk legyen, könnyű által látni, kik gyönyörködnek ugyan a jó békességnek és csendes állapotoknak felháborításában, de ha a szükség kívánná nem lévén sem egészségük sem elégségük a közönséges szolgálatra, akkor fognak magukat megvonni és nyelvöket megtartóztatni.»

Rákóczy sajátkezűleg írja, hogy ez ügyben Mednyánszky Jónás szóval is fogja e levelet magyarázni s Pálffy adjon hitelt szavának.

932. — 1651 november 28. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffynek előterjesztéseiről.

Gróf Pálffy a király által előadott három kérdésre beterjesztette véleményét, mely a törökök gyakori kalandozásairól, a falvak pusztításainak elkerüléséről, a táborozó katonaság fizetése s adóhátalékok behajtásáról szól.

Pálffy a többi között javasolta, hogy a végvárakat kellő fegyverekkel, ágyukkal s magyar katonákkal lássák el. A király erre nézve a lehetőség- s körülményekhez képest a magyar cancellária, kamara s haditanács által intézkedni fog.

A király Pálffynek azon indítványát, hogy a táborba — a fennforgó szükség szerint — ezer magyar lovas fogadtassék, feleslegesnek s kivihetlennak tartja. Két év előtt az ország főuraival és tanácsosaival tartott tanácskozásban határozattá lőn, hogy a végvárak katonaságának számára nézve irányadó legyen az 1606—1611. évig követett eljárás, nemkülönben a Pálffy Pál, az esztergomi érsek, gróf Puchaim és Radolt között lefolyt értekezlet, melynek értelmében a király a magyar katonaság gyarapításáról s a német katonák beszállásolásáról máris gondoskodott.

A király mind a múlt, mind a jelen évben hadi biztosai útján pénzt és posztót szolgáltatott a katonaságnak; sajnos, nem annyit, amennyit óhajtott. Pálffyt felhívja, hasson a vármegegyekre, hogy az utolsó országgyűlésen tett ígéretükhöz képest a táborozó katonaságot három éven át tartsák el, miben a felső vármegyék máris dicséretes példát tanúsítottak.

Pálffy azt is kívánta, hogy a végvárak élére oly kapitányok állíttassanak, kik a törökök hadakozási módját és cselfogásait ismerik; továbbá, hogy a német katonák a végvárak kapitányainak parancsait teljesítsék. A király mind a két indítványra megnyugtatólag válaszolt.

A. I. L. 5. F. 8. Fr. 103., eredeti latin.

933. — 1651 decz. 8. Sárospatak. Lorántfy Zsuzsanna gróf Pálffy Pálhoz. Köszöni Pálffynek jóakarátát. Biztosítja őt, hogy meg akar maradni a király hűségében. Lónyay fondorlatairól panaszodik.

«Felette nagy becsülettel vettük a Kgd nekünk való irását, melyből nyilvánással kitetszik hozzánk való jóakarátja Kgdnek, s igazán írjuk mi azt Kglmedben reménységünk kívül experiáltuk; adna az Úr Isten oly alkalmatosságot Nekünk is, a tömérdek töké-

letes sinceritását Kgnek szolgálhatnánk meg fiainkkal együtt. Bizonyos legyen benne Kgmed hogy mi fiainkkal együtt tiszta tökéletes szívvvel akarunk szolgálni ő Felségének, elhívén azt, hogy olyan keresztyén Monarcha Császár és Király assecuratióiról megemlékezvén, minket nemzetünkkel együtt békeségben megtart; felőlünk való némely fondorló emberek szavainak hitelt nem adván; mert bizonyságunk az Isten nekünk a békességnél egyéb nem kell. Lónyay U. úgy hiszük most is futja ellenünk való dolgát, noha mi ő felsége decretumát vévén, parancsolatjához akarunk magunkat tartani, a mennyiben a compositió nem fog derogálni abba való jussunknak, kárunkkal is nem fogjuk megvetni az ő Felsége interpositióját, kiről irtunk ez elmúlt napokban ő Felségének. Az út megjavulván egynehány borral akarunk kedveskedni Kgmednek.»

A. I. L. V. F. X. Fr. 11., eredeti magyar.

1652.

934. — 1652 február 10. Varsó. János Kázmér lengyel király gróf Pálffy Pálhoz Balassa Ferencz peres ügyében.

János Kázmér kiváló méltatással fogadta Pálffynak levelét, melyben közbenjár Balassa Ferencz honti főispán örökösödési ügye érdekében. A király hajlandó Balassa érdekét előmozdítani, a meny nyiben ez a joggal s az ország törvényeivel megegyeztethető lesz.

A. I. L. V. F. X. Fr. 12., eredeti latin.

935. — 1652 február 28. Fogaras várából. Lorántfy Zsuzsanna gróf Pálffy Pálhoz. Zsigmond fia haláláról s György fia betegségéről.

Lorántfy Zsuzsanna január 7-én érkezett Fogarasra. Zsigmond fia egy hét mulva megbetegedett; ezután meghimlősödött kívülről s belülről. Február 4-én reggeli 11—12 óra között meghalt. Pálffynak jóakarója volt. Ekkor György fia is Fogarason volt; a mint innen elment, csakhamar szintén meghimlősödött, de már jobban van, s jó remény van felépüléséhez.

A. I. L. V. F. X. Fr. 13., eredeti magyar.

936. — 1652 márczius 3. Gyulafehérvár. Rákóczy György gróf Pálffy Pálhoz. Betegségéről, a király iránti hűségéről s török ügyekről ír.

Pálffynak három levelére öcscsének halála és saját betegsége miatt előbb nem válaszolhatott.

Biztosítja őt a királyhoz való hűségéről s reméli, hogy a király hamis információkra s besugók vádjaira nem fog hallgatni, sőt az ilyeneket meg fogja büntetni.

Pálffynak a portára czimzett csomó levelét átvette s adandó alkalommal el fogja küldeni. Felteszi, hogy e levelek — Pálffy ígéretéhez képest — semmi ellenkező dolgokat nem tartalmaznak. Pálffy jelentése szerint egy bécsi német ember a király portai residensét a szécséni rablásról értesítette, a mely jelentés nem tartozik hivatalához. Kéri Pálffyt, hogy efféle levelek küldését akadályozza meg.

A. I. L. V. F. X. Fr. 14., eredeti magyar.

937. — 1652 márczius 29. Gyulafehérvár. Rákóczy György gróf Pálffy Pálhoz. Köszönet részvétért. Betegségéből való fellábalása.

Rákóczy megköszöni Pálffynak keresztyéni szánakozását, melyet Rákóczy Zsigmond halála felett bőjt hó 26. napján kelt levelében nyilvánított. Rákóczy Zsigmond — írja R. György — Pálffynak «igaz jóakarója volt s ügyekezett azt mind alkalmatossággal megmutatni».

Rákóczy György megemlékezvén a maga betegségéről, jelenti: hogy «nyavalyája keményen bánt vele s a helye még most is tetszik rajta». Tudni való, hogy himlőbe esett. Az orvosok rendelete szerint eddig két hónapon át nem ment ki házából.

A. I. L. V. F. 10. Fr. 15., eredeti magyar.

938. — 1652 ápril 30. Gyulafehérvár. Rákóczy György gróf Pálffy Pálhoz Vay Péter szabolcsi birtoka érdekében.

«Zabolcs vármegyében néhány portiókban jus regiumot adván Vaji Péter Uramnak per expectativam gratiam az ő Felsége kegyelmes diplomája szerint, melyet Kgd előtt is praesentálni fog. Kgdet jóakarattal requiráljuk arra való confirmatio megnyerésében segítséggel lenni ő Felsége előtt ne nehezteljen; ez is a végezesek megtartására való dolog lévén, kiért mi is igyekezünk kegyelmednek kedveskedni.»

A. I. L. V. F. X. Fr. 18., eredeti magyar.

939. — 1652 június 13. Görgény várából. Rákóczy György hadi hírekről tudósítja gróf Pálffy Pált.

A tatárság derekasan harcra készül, hová? ezt eddig nem lehetett megállapítani. Legujabban kitűnt a tatárok szándoka. A tatárok a kozákokkal egyesülve s látva, hogy a lengyelek meg vannak szakadozva, Katielovski lengyel hetmant sánczba szorították. A hetman katonasága egy részétől, mely hátraszaladt, elvitték a podgyászt.

A. I. L. V. F. X. Fr. 18., eredeti magyar.

940. — 1652 július 12. Titkos császári és követségi tanácsosok gróf Pálffy Pálhoz, a lengyeleknek Magyarországra való állítólagos bevándorlásáról.

Hire jár, hogy a lengyelországi zavargások miatt sok lengyel ember Magyarországra menekül.

A dühöngő pestis miatt Ausztriába csak oly idegent szabad bebocsátani, a ki hiteles bizonyítvánnyal igazolja, hogy egészséges vidékről jön. A nevezett levélírók, jóllehet felteszik Pálffyról, hogy hasonlóképp intézkedett Magyarországon is, mégis figyelembe veendőnek tartják Pálffyt arra emlékeztetni: hogy a lengyelek megtudván az említett osztrák tilalmat és szabad letelepedést remélvén Magyarországon, ide fognak tódulni. Az a hír is kering: hogy ha a lengyelek egy része — a szenvedett csatavesztés után — Magyarországra vonul, az ellenség ide is fog utánuk rohanni, a mi nagy veszedelembé sodorná az országot.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 35., eredeti német.

941. — 1652 július 27. Prága. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz. Kassán elhelyezendő német katonákról.

III. Ferdinánd bizalommal s hathatósan felszólítja Pálffyt, hogy Kassa városát német katonaság befogadására birja rá, miután ez a város védelmének különös érdekét képezi. A város csak addig gondoskodik a katonaság elhelyezéséről, míg az ennek részére épülő félben levő lakások befejezést nyernek. A katonaság élelmezési pénzét máshonnan fogja kapni. A király gróf Wesselényivel is közölte e jelentést.

A. I. L. 5. F. 8. Fr. 105., eredeti latin.

Ezen megbízás még október 9-ig nem nyert érvényt. A király e napon ugyanis elismerőleg írván Pálffy-nak a kassai lakások ügyében kifejtett közbenjárásáról, említést tesz gróf Wesselényihez írt leveléről, melyben ennek meghagyta, hogy Kassa város tanácsával s polgáraival barátságosabban s megnyerőbb modorral bánják, hogy a katonai szállások ügye sikerüljön.

A. I. L. 5. F. 8. Fr. 106., eredeti német.

942. — 1652 aug. 3. Sárospatak vára. Lorántfy Zsuzsanna gróf Pálffy Pált nyugtatja az ónodi katonák kihágásai miatt.

«A Kglmed nekünk írt levelét becsülettel vettük, melyből értjük az ónodi vitézekre való keserves panaszkodását a Jászság és Kunságbeli szegénységnek; kit ha cselekedtek is, nem a mi annuentiánkból lett, mert mi mindenkor ótalommal ügyekezünk lenni a szegénységnek inkább, mint sem legkisebb dologban való megnyomoríttatására, kiről serio parancsoltunk a mi részünkről való ónodi kapitánynak, hogy az alattvalóit fenytékben tartsa. stb».

A. I. L. V. F. X. Fr. 19., eredeti magyar.

943. — 1652. Rákóczyaknak közlekedése gróf Pálffy Pállal.

A mint már az imént közlött levelekből is kiviláglik, Rákóczyakat Pálffy Pálhoz bizalom s rokonszenv fűzte. Ehhez némi újabb adatul szolgál Lorántfy Zsuzsannának Sárospatakról 1652 augusztus 6-án Pálffyhoz írt levele, melyben örömét nyilvánítja afelett, hogy Pálffy Klohusiczky András, Lorántfy Zsuzsanna prae-fectusához írt levelében ennek egészsége s viszonyai felől élénk érdeklődéssel tudakozódott.

A. I. L. V. F. X. Fr. 20.

Rákóczy György 1652 augusztus 10. Gyulafehérvárott kelt levelében kívánságát fejezi ki, hogy többször nyerjen tudósítást Pálffy-nak hogylétéről.

A. I. L. V. F. X. Fr. 21.

Ugyanő az algörgényi fürdőtől szept. 8-án írt levele szerint Mednyánszky Jónást küldi Pálffyhoz, hogy ennél többrendű ügyeinek tolmácsa legyen.

A. I. L. V. F. X. Fr. 23.

944. — 1652 okt. 11. Gyalu várából. Rákóczy György gróf Pálffy Pálhoz.
Lovakat küld.

«Kivántuk volna, hogy Kegyelmednek maga emberi bejövén istállónkban kedve szerént való paripákat választván, ígéretünk szerént kedveskedhattunk volna Kgldek; mindazáltal amint ítéltettük három jójáró paripákat választván becsületes hiveink Ngos Kemén Simon főbejárónk és nemzetes Ebéni István úr Torda Vármegye főispánja és Lovász Mesterünk által küldöttünk; azonkívül tudván a ménesben való gyönyörködését egy ménlovat is; hogy Hiveink Kglmedet jó egészségben találhassák szívből kívánjuk, s egyszersmind akarnók is, ha Kglk kedve szerént valók és szolgáltatjára alkalmasak lehetnének a paripák, melyben ha fogyatkozás leszen csak érthessük, ha szintén Istállónkban nem találtatik is, de mind ez Országban, s mind a két Oláh országokban felkerestetjük, és a mint minden egyéb illendő dologban úgy ebből is kedveskedni Kegyelmednek igyekezünk. Tartsa meg Isten Kegldet sok esztendőig jó egészségben nemzete hasznos szolgáltatjára.»

A. I. L. V. F. X. Fr. 23., eredeti magyar.

945. — 1652 nov. 8. Zowic. János Kázmér lengyel király gróf Pálffy Pálhoz
békés szomszédság érdekében.

A király elismerését nyilvánítja Lengyelország iránt tanúsított azon újabb rokonszenvéért, hogy a szabadosoknak (licentiatos) megtiltotta a lengyel határokon garázdálkodni. János Kázmér is viszont intézkedett, hogy a lengyel alattvalók Magyarország területét valamikép meg ne sértsék, mire nézve Mnoszek Ferencz sandeci várnagynak parancsot adott.

A. I. L. V. F. X. Fr. 24., eredeti latin.

946. — 1652 nov. 14. Csász. tanácsosok gróf Pálffy Pálhoz. Törökországba küldendő futár megbízásáról.

A király elhatározta s elrendelte, hogy Reniger konstantinápolyi residenshez futár küldessék, hogy mindazt bemutassa a portának, mit dr. Mezger a budai vezérnél tárgyalt, s ezt végrehajtatni is igyekezzék.

Ha Pálffynak a futár megbízatásához valami hozzáadni valója lenne, ezt tegye meg; de különösen szükséges, hogy a futárnak

adassék át azon eredeti levél, melyet nem régen az esztergomi bég az alnádorhoz intézett, hogy a porta lássa mily rendszabályok lesznek a végváraakra nézve követendőek. Ha a nevezett levél eredeti példánya nem lenne kéznél, akkor legalább hű másolatát adja a futárnak.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 38., eredeti.

947. — 1652 november 17. Görgény várából. Rákóczy György gróf Pálffy Pálhoz. Közügyekről, magánérdekekről.

«20 és 26 diebus Octobris nekünk irott Kgd levelét elvettük szeretettel. Előbbi írásunkra, hogy későcskén felelhetett meg, Kgd írásából okait értjük, noha azon kívül is semmi idegen dologra nem magyaráznók. Szegény gróff Ezterhaz László Uram elesése, noha elég káros ügyefogyott nemzetünkért, de az egy szanakozásnál egyébel már neki nem segíthetünk, hanem csak boldog feltámadást kívánunk neki; szegény nemzetünknek pedig hasonló romlástól való oltalmaztatását. Sem Forgach Urunk sem másnak jó ítélettel nem tulajdoníthatni; nem különben, hanem Isten rendelkezéséből lévén meghatározott ideje minden embereknek életök végének.

Az Tisza két mellyekén és kiváltképpen az hegyek alján való állapotokban a mennyiben tőlünk lehetett, a vigyázást és gondviselést mi eddig is el nem mulattuk; ezután is a lehetséges alkalmazosságoknak el követői lenni ügyekezünk, csakhogy arról szükségképen kellett néhány szóval Kgdnek üzennünk Mednyánszky Jónás úr által, melyre el is várjuk Kgd resolútióját, és hogy hitelt is adjon Kgd nevünkkel mondandó szavainak, bizodalmasan kérjük.

A veteranus milesnek helyben állatásában, hogy mind ő felségét és Kegdet is Isten segítse szívből kívánjuk és oly szükségesnek lenni ismerjük mint a ki nélkül annak a darab földnek megmaradhatása egészen reménytelen is, kívántatik csak az hozzá, hogy lenne hamar és az országnak arról való constitúciója szerént.

Ő Felsége dolgai az imperiumban hogy jó progressusban vannak, azt örömmel értjük. Kívánván, hogy Isten hátralevő részeit is boldog végekkel áldja meg szegény nemzetünknek is javára. Az oda fel való hirekről lett tudósítását is kedvesen vettük Kegdtől; az szerint holmi recreatiókra való állatoknak oblatióját is, melyekben mi szoktunk is igen gyönyörködni, értvén pedig mi is,

hogy Kgd gyönyörködnék bialokból álló majorságban egynehányat már szerzettünk, és im meg is indíttatván Sárosig el is hajtottuk Kegd számára, melyről annak idején tudósítani is fogja Klobusiczky Uram Kegdét; egyébiránt is minden alkalmatossággal kívánván Kegdnek szeretettel kedveskednünk.

A Kamuti familiának nem különben, hanem csak comperiál-tatható igazságokban kívántuk Kegd jóakarátját, ez mostan életben levő Kamutiaknak atyjok pedig egy test s vér volt Kamuti Farkassal. Portára szóló ő Felsége leveleit jó gondviselés alatt fogyatozás nélkül kezéhez juttatjuk ő felsége Portán levő Residensének; nagyobb dolgokban is ő felségének készek lévén és kívánván szolgálnunk.

Ez nap keleti országok felől mostan semmi új hireink nincsenek egyebek, noha im csak mostan is voltak tatár követek nálunk; hanem hogy ez két szomszéd Oláhországok csendességben vannak; vigyáznak csak a lengyel atyafiaknak rezgelődésükre, kik noha egyenetlenkedő gyűlések után conscribálnak is ugyan hadakat, de már ez esztendőben hogy valami derekas dolgot vihesse nek végbe kételkedve hiszszük. A portán köz beszéddel hirdetik a velencei követnek békeség tractájára való útban lételét; igazvolta mindazáltal bizontalan; egyébiránt igen continuálják a vízi erejüket készíteni.»

A. I. L. V. F. X. Fr. 25., eredeti magyar.

948. — 1652 decz. 1. Rákóczy György gróf Pálffy Pálhoz politikai s hadi ügyekben Görgény várából.

«8. Novembris irott Kgd levelét elvettük, és elébbi írásunknak világosítására küldöttük Kgd kezéhez ez includáltatott levélnek igaz páriáját, melyből kitetszik, veszik-e javalló kívánsággal és értelemmel hazánkhoz való jóindulatbeli cselekedeteinket vagy nem, némely emberek, kik elhiszük, magok ductusok szerint való információkat is fognak tenni. Hogy Kgd ő felségétől szorgalmaztatta büntetésüket azoknak, kik a minapi romlásnak mind okai, s mind pedig az ellenségnek nem resistálói voltak, igen méltán és helyesen cselekedte; ugyanis mások példájára méltó volna, hogy ő felsége animadvertálna azok ellen. A német vitézeknek oltalmokkal mint éljenek az emberek, és micsoda reménységgel lehessen szegény nemzetünk felőlük, ha szintén az ország constitutiói, nem tilalmaznák is, noha egyébaránt is tudtuk, mind-

azáltal in summa confidentia küldöttünk Mednyánszky Uram kezéhez néminemű leveleknek igaz páriájokat Kgd-dal való communicálásra, melyek reménytelen, de bizonyos helyről jutottanak kezünkhez, s úgy tetszik ha úgy kívátnának origináloknak is útjukban igazodhatnánk. Nem is egyéb végre közöljük pedig Kgeddel, hanem hogy azokból is értse némely embereknek hazánkra és szegény nemzetünkre való gondviselését.

Kgd írása szerint bizonyára el kell hinnünk mindnyájan, ha a török velenceiekkel való dolgát végezheti, mely molest hogy sokáig viselhessenek, emberi mód szerint reméltelen is, meg fog többülni gondjuk a több keresztyén országokban is, de kiváltképen szegény nemzetünknek. Oda fel való hírek felől, hogy Kgd tudósított bennünket igen kedvesen vesszük, szívből kívánván, hogy Isten a keresztyénségnek szívüket hozná egymás között való egységre» stb.

A. I. L. V. F. X. Fr. 26., eredeti magyar.

949. — 1652 december 26. Gyulafehérvár. Rákóczy György gróf Pálffy Pálhoz Mindszenti-család birtokügyeiről s az ország érdekeiről.

Apor Mindszentieket mellettek írt Kgd levelét nekünk megadván, becsülettel vettük s értjük a dolgot. De minthogy Báthory Zsigmond fejedelemmel ő Felségének oly végezésük volt, hogy amit arról a földről az erdélyi partra felhódoltathatunk, az Erdélyhez tartozzék, az pedig régen felhódoltatván, adták volt Balati János eleinek, kiről régi donatióját is magunk is láttuk. Hogy azért mi az ellen a végzés ellen az országtól és földesurától elidegeníthessük, abban módot nem látunk, annak oltalmazására lévén inkább kötelesek, melyből hogy Kgednek nem kedveskedhetünk, hatalmunkban az dolog nem lévén, megbocsásson.

Egyébképen kívánván minden lehetséges dolgokban Kgdnek jóakarattal kedveskedni stb.

A. I. L. V. F. X. Fr. 27., eredeti magyar.

950. — 1652 decz. 28. Regensburg III. Ferdinánd megholt Telegdy István jószágaiól gróf Pálffy Pál nádorhoz.

Gróf Pálffy Pál decz. 21. írt levelében értesítette a királyt, hogy Telegdy István örökösök nélkül meghalt, minélfogva a nagy terjedelmű Telegdy-javak a kir. kincstárba háramlottak.

A király kijelenti, hogy a Telegdy-javak leendő adományozásánál felmerülő bevételek Felsőmagyarország végvárainak javára fordíttassanak. A királynak gondja lesz, hogy a nevezett birtokok minőségéről s értékéről hiteles és tüzetes tudomást szerezzen.

A. I. L. 5. F. 8. Fr. 109., eredeti német.

1653.

951. — 1653 január 2. Munkácsi kuriából. Lorántfy Zsuzsanna gróf Pálffy Pálhoz. Újévi jókívánatok.

Lorántfy Zs. szívélyesen ékes tösmagyarsággal új év alkalmából tolmácsolja jókívánatait. Kívánja: «hogy az Úr Isten Pálffynak és minden szerelmesének ez új esztendőnek mindennemű részeit tegye jó szerencsésé, jó egészségessé és boldoggá Mi Istennek hála mindennapi sok búsulásunk között is, tűrhetőképen vagyunk, kérvén Kgdet becsülettel, bennünket mostani állapotja felől tudósítani ne neheztelje»

A. I. L. V. F. X. Fr. 28., eredeti magyar.

952. — 1653 január 27. Regensburg. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz, ragályok elleni óvintézkedésekről.

A velencei köztársaság több lengyel utast tartóztatott fel a velencei határokon, mivel azok a Lengyelországban pusztító ragály elől menekülni akarnak.

A király elrendeli: hogy Pálffy a morva és cseh határszélen szorgalmasan ügyeltesse, nehogy ily lengyel utazók — kiknek nincsen kellő utazási bizonylatuk — Magyarországra jöjjenek s a ragályt terjeszszék.

A. I. L. 5. F. 8. Fr. 110., eredeti német.

953. — 1653 február 4. Stomfáról. Pálffy Pál a királyhoz. A lengyelek s más idegeneknek bevándorlása elleni óvintézkedésekről.

Pálffy megkapta a királynak f. é. január 27. írt levelét. Pálffy már a király levelének kelte előtt rendelkezett, hogy idegenek bevándorlása megakadályoztassék. Mindezáltal a király újabb parancsa következtében újból szigoruan meghagyta a főispánoknak, vármegyéknek és városoknak, hogy veszélyes embereket s járványos helyekről való málhát ne engedjenek az országba. Pálffy a

járványos helyekről való idegenek bevándorlása ellen a legszigorúbb rendszabályokkal védte az országot, s bizonyos esetekre halálbüntetés is volt szabva.

A. I. L. V. F. VII. Fr. 40., német fogalmazvány.

954. — 1653 február 12. Konstantinápoly. Peniger (?) Simon gróf Pálffy Pálhoz. Natal futárról, a törököknek magyarok elleni hamis vádaskodásáról. Peniger ez ellen sikerrel védekezett. Capello velencei követ végzetes konstantinápolyi útja.

Köszöni gróf Pálffynak 1652 november 16. és decz. 6. kelt leveleiben foglalt tudósításait, valamint azt is, hogy Natal futárnak Erdélyországon át szabad menetet szerzett.

Nem régen megfordultak Konstantinápolyban végházi törökök s egész kötet panaszt hoztak a magyarok ellen, bizonyára remélvén itt engedélyt kapni a megtorlásra, de ugyan keveset kaptak.

Hamzsabég miatt itt igen heveskedtek s a nagyvezér ezért Penigernek is a kihallgatásnál éles szemrehányásokat tett; ez ellenben alaposan megfelelt; derekasan előadván a törököknek durva garázdálkodásait. Az ellentétek ekkép ki lennének egyenlítve s a törökök kezén levő végházakhoz ez érdekében szigorú rendeleteket menesztenek. A pápai s egyéb ártatlan foglyok ügyében azt parancsolják a budai vezérnek, hogy ezeket bizonyos szintén állítólagosan ártatlan török foglyok ellenében szabadon bocsássák.

Capello velencei követ január 20-án érkezett Konstantinápolyba s 27-én egész kíséretével egy óra alatt kellett elmennie. Mondják, hogy Adrianápolyban elzárták. A porta mindannyiszor azt üzentette, hogy ne jöjjön, ha nem hozza el Candia kulcsait; ő pedig Rettimot s Caneát kívánta, minek fejében a köztársaság Dalmátiában levő birtokait s a hadi költség egy részét ajánlotta fel. A porta ezt ellenzéssel fogadta s Penigernek is szemrehányást tett. De mindennek oka a francia követ, ki a jó köztársaságot ekkép rászedte és félrevezette téves tudósításokkal.

Ki tudja, mi fogja még a jó lovag Castellot s kíséretét érni?
Ezek után következik titkos betűkkel írt 9 sor.

A. I. L. V. F. X. Fr. 32., német eredeti.

955. — 1653 február 16. Munkács várából. Lorántfy Zsuzsanna gróf Pálffy Pálhoz. Rátka falut nem adhatja Thökölynek.

«28. die novembris nekünk iratott Kgld levelét elvettük, melyből értjük Teökeöly ur mellett való instantiáját, hogy még

Rátka nevű falut hagynánk tovább is birni, nem lévén ő Kgnek több boros jószága annál; s bizonyos dolog, mi a Kgd törekedésére nézve örömet tovább is birni engednénk, mert azt a pénzt, melyben vagyon nem is éri; de mivel Tállyának igen szűk határa vagyon, s közel lévén, gyakorta sok veszekedésük volt velök; panaszkodtak is sokszor ellenök, csak a határ végett kelleték kezünkhöz váltanunk. Kérjük is nagy becsülettel Kgmedet, kedvelenségnek ne tulajdonítsa, hogy most e dologban nem kedveskedhetünk . . . »

A. I. L. V. F. X. Fr. 33., eredeti magyar.

956. — 1653 márczius 16. Regensburg. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz a török portával kötendő békéről.

A király másolatban elküldi Pálffyhoz azon iratokat, melyek Peniger Simon tanácsos, s a királynak postai residence, tudósításait a Velenczével megszakított tárgyalásokról tartalmazzák s azon iratokat, melyek a béke helyreállítása s a foglyok kiadatására nézve a budai fővezér és Sagan herczeg királyi titkos tanácsos között folyt tárgyalásokról szólnak. Peniger az iratokat Konstantinápolyból Bécsbe menesztett külön küldöncz által kézbesítette.

A király utasításokat ad Pálffynak a törökkel kötendő béke valósítására.

A. I. L. 5. F. 8. Fr. 111., eredeti latin.

957. — 1653 márczius 27. Regensburg. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz egy ájtatos alapítvány megvédése ügyében.

Kumerer Katalin magyaróvári özvegy lakosnő fél házát, ingatlanainak felét s némely ingóságot hagyományozott a hamburgi kórháznak.

Draskovyth grófné — mint Magyaróvár földesúrnője — e hagyományt ellenzi, miután Mosony vármegye táblabirái kijelentték, hogy Magyarországból semmi vagyont sem kiadni vagy hagyományozni valamely külföldi templomra és kórházra nem szabad.

A király felhívja Pálffyt, hogy ügyekezze az említett alapítványnak érvényt szerezni, mivel ez sem a törvénnyel, sem az eddigi gyakorlattal nem ellenkezik; s Draskovyth grófné eljárása oly következtetésekre adna okot, melynélfogva Ausztriából sem lenne szabad valamit Magyarországra hagyományozni.

A. I. L. V. F. VIII. Fr. 8.

958. — 1653 május 7. Regensburg. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz. Hadügyekről s hadi felkelés elhalasztásáról.

Pálffy jelentést tett a királynál Mednyánszky Jónásnak az erdélyi fejedelem nevében tett előadásáról, mely a fejedelemnek Moldva elleni támadására vonatkozott.

A király ragaszkodik tavali rendelethez, miszerint a várme-gyék hadi felkelése egyelőre elhalasztandó, nehogy a felkelés ren-dezése a török porta és erdélyi fejedelemnél alaptalan gyanako-dásra okot szolgáltatson.

A. I. L. 5. F. 8. Fr. 112., eredeti latin.

959. — 1653 június 17. Csász. tanácsosok gróf Pálffy Pálhoz Kassa városában elhelyezendő német katonaság ügyében.

A király Kassán német katonaságot kíván letelepíteni.

A király azon feltevésben élt: hogy a moldvai fejedelem győzni fog az erdélyi fejedelem ellenében; Pálffynak utóbbi tudó-sítása szerint azonban az ellenkező következett be s Máté fejed-elem némely erdélyi népség segítségével Eupulumot (?) leverte. Tehát ezen esetben nem kellene félni a tatároktól és kozákoktól.

A csász. tanács azonban nem titkolhatja el Pálffy előtt, hogy megbízható értesülés szerint, az erdélyi fejedelem Tisza táján nem messze Kassától, táborba gyűjti seregét. Ennek oka és célja mind-edig még ismeretlen.

A csász. tanács mind a két esetre szükségesnek tartja, hogy Kassa városa — melynek fentartásától egész Felsőmagyarország sorsa függ — német katonaság befogadására hangoltassék.

A tanács bizalmasan kéri Pálffy, hogy Kassa városát a német katonaság elfogadására birja rá, miután ezt a király az ország és város védelmére most felette fontosnak tartja, s ezt elérni legfőbb kötelessége legyen.

960. — 1653 július 17. Regensburg. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz ferenczrendi visitator érdekében.

Ferdinánd f. é. június 23-án Pálffyhoz írt levelében meg-hagyta, hogy a Megváltóhoz nevezett ferenczrendi tartomány hiva-talos látogatására a szorosabb fegyelmi szent ferenczrendiek közül királyi előzetes engedelem nélkül senkit se bocsásson.

Ezután nem sokára Pater Frigyes tyroli tartományfőnök jött a királyhoz és előljáróságától, mint a nevezett tartomány visitatora, küldetést nyert.

A király meghagyja Pálffynak, hogy P. Frigyes a Megváltóról nevezett provincia látogatásában ne akadályozza, sőt ezen küldetése végrehajtásában buzgón segítse.

A. I. L. 5. F. 8. Fr. 114., eredeti latin.

961. — 1653 aug. 6. Radnóti várából. Rákóczy György gróf Pálffy Pálhoz. Rákóczy elleni agyarkodás. Luffaty gazsága. Hadi hírek. Stephan moldvai vajda lett.

«Kgdnek 12 és 13 proxime praeteriti mensis Julii Posonból irt két rendbeli leveleit vettük. Rotisbonában az imperiumbeli gyűlés hogy derekasan elkezdett, adja Isten jó végét; Császárné aszszonyunk ő Felsége koronázatja hogy 21 praesentis leszen hála Istennek igen akarjuk. A mely Portára szóló leveleket Kgd kezünkhöz küldött, hamarabb való alkalmatossággal megküldöttük. Inimicus homo, quid fecit, hogy tudniillik hamis hirt költött megint dolgaink felől ebben Istennek hála semmi sincs, adja Isten, hogy továbbra is ilyen igazak lehessenek nem jóakaróinknak ellenünk való beszédek, s az ő magok hamis hirköltésekből ismertessenek és ítéltesse meg, kik legyenek. Isten Laffaly ellen minémű jó szerencsével áldott volt meg azt már Kgd jól tudja; az időtől fogva semmi ellenkezések köztük nem estek; nem hogy annyi hadaink és derekas embereink vesztenek volna el, sőt még májustól fogva mióta onnat kijött Kemény János Uram három százan a székelyek közül oda be nem voltak, s német hadainkban is mint egy harmincfél százan s a harczon is két százan, ha lehettek akkor ben székely hadaink közül. Német gyalogink most is itt künn mellettünk vannak, s nem is küldjük el mellőlünk őket. Szacsvát már löttetjük, s most immár mind fizetett hadaink közül, s mind pedig székely hadához ugyan felest indítottak be, hogy ha valakik Szacsvát meg akarnák segíteni resistálhassanak nekik. Isten ezentúl is mint fentartja rajtunk áldását. Kgenek igaz sinceritással és confidentiával megírjuk.

Luppult igen későre ismerik meg az emberek, kiben a keresztyénségnek még csak szikrája sem találtatik. Hiszszük Istent valamint eddig, úgy ezután is minden ügyekezeti megcségyenednek, s minket Isten neve dicséretére hazánk nemzetünk s jóaka-

róink szolgálatára s gonoszakaróinknak bosszuságokra dolgainkban megsegít.

29 julii Portáról írja Ka pikihánk értvén és megbizonyosodván Luppulnak szégyenvallása és székéből való kiugrása, ottan hamar Stephán vajdának császár és a porta megadta a moldavi vajdaságot s az Kapugsi pasa a confirmatióval jövő útjában is vagyon. Ugyan 29 julii indult el Illyvóból egy póstaszolgánk s tegnap jó idején érkezett ide hozzánk, a király Muszta követ excipiálására ment volt be Ilyvora, hadainak fizetését mind király s hetmáynagy jóakarattjukat ígérik, s már nagyon feles hadai vannak Kaminicz táján, kiknek is parancsolt, ha valamént Luppuly kozák hadakkal indulna Stephan vajda és hadaink ellen, jó correspondentiájok lévén egymáshoz, ottan mindjárt által keljenek a Neszteren és conjungálván magukat hadainkkal conjunctis viribus az ellenségen legyenek. Illyvótól a király eddig amint volt akkor a készüllet, a kozákok fele meg is fogot indulni, embereink mind egy mind más felől mi hirekkel érkeznek Kgdet tudósítani felőle el nem mulatjuk.»

A. I. L. V. F. X. Fr. 35., eredeti magyar.

962. — 1653 szept. 4. Bécs. Ferdinánd Katalin (brandenburgi örgrófnő) hercegné eltartásáról, gróf Pálffy Pálhoz.

Pálffy Pál brandenburgi Katalin eltartása ügyében tárgyalt Sopron városának előljáróságával. Miután a tárgyalás határideje szeptember 3. már lejárt, s az eperjesi bizottság működését még nem fejezte be, továbbá mivelhogy a Sopronban dühöngő pestis nem szűnt meg, Ferdinánd megkeresi Pálffyt, hogy a hercegné eltartása érdekében tovább is járjon el, és ha Sopron városa az eltartás terhét ezentúl nem viselhetné, Pozsony vagy Nagyszombat várossal tárgyaljon.

A. I. L. V. F. 8. a.

963. — 1653 december 10. Pozsonyból. Sigray János özvegy gróf Pálffy Pálnéhoz szül. Khuen Mária Franciska grófnőhöz. Pálffy Pál végrendelete, s temetéséről. Lippay György primás és Pálffy Pál közötti viszonyról.

Sigray elvégezte az érsekhez adott megbizást. Az érsek mély részvételét fejezi ki gróf Pálffy Pál halála felett, és biztosítja, hogy mind az özvegy grófné, mind pedig gyermekei javát elő fogja mozdítani.

majdnem teljesen összhangzó az utolsó végérvényű végrendelettel, melyet 1653 november 5-én íratott, s mely a királytól is nyert megerősítést. Az imént említett magyar végrendeletből kiemelendő a malaczkai szent ferenczrendű zárdára vonatkozó alapítványa: «Mivel pedig — hangzik a végrendeletben — Szent Ferencz szerzetéhez való szeretetemből Malaczkán, detrekeői jószágomon klastromot építettem, Istennek kegyelmességéből jobb részét végben is vittem, Isten ő szent felsége kiszólván ez árnyékvilágból, a mi kevés héja leszen azon épületnek vigyék végben és a Pater Franciscusokat helyheztessek be a Klastromban, kinek végben vitelét biztam feleségemre, és a tutorokra; egyező akaratból vigyék végben. Fundatiójokról adott levélben rendeltem nekik urnas vini 100, kire parancsoltam csináltassanak konyhai és perneki hegyeimen másfél száz akó bortermő szőlőt, melyeket a detrekeői jószágból tartozzanak esztendőnkint munkálódni, míg a szőlők pedig megépülnek, esztendőnkint adják meg a száz akó bort nekik. Azonkívül esztendőnkint száz akó sert, kétszáz pozsonyi mécz gabonát, husz kő sót, ötven fontosakat, és minden húsevő nap tizenöt font húst, tűzre való fát az egész jószágból amennyi szükséges esztendő által adminisztráljanak.»

A malaczkai szent ferenczrendű szerzeteseket ezután ily szavakkal ajánlja örökösének jóhajlamába:

«Kérvén azon successoraimat nagy szeretettel, hogy ne csak ezen dispositióm és rendelésem szerint, mindeneket megadjanak a barátoknak, de magukéból is legyenek segítséggel s adakozással nekik, hogy imádkozzanak lelkünkért s familiánk előmeneteléért.»

A samarjai templomot sok munkával és fáradsággal vette ki a lutheranusok kezéből. E templomot megújíttatni rendelve, örökösei által Samarján nyolcz barátnak való kis klastromot, azonkívül egy plebániát és iskolát parancsol emeltetni

A pozsonyi várkapitánysági uradalomra nézve ekkép intézkedik: «Pozsony vára, hozzá tartozandó jószággal és grófságos várbeli kapitánysággal együtt. Istenben elnyugodott atyámnak adott donatio szerint, csak szintén két ágra szolgált úgymint Pálffy Miklós öcsém uramra, és az öregebbik fiamra, azok holtuk után ő felsége collatiójára devolváltatott volna; kire nézve jóllehet Pálffy Miklós Uram holta után magam ágára megkérhettem volna, de az igaz atyafiúi jóakarattól s ő kegyelméhez való szerelemtől viseltetvén, mindaz két ágra egyaránt kértem, azért maradjon az ő felsége által kiadott donatio szerint.

..... A marheki ménesből kérem tutor uraimékat negyven öreg kanczát és négy ménlovat, a fiatal kanczákból is huszat, és csödörökből is annyit válogatva tartsanak meg a gyermekeim számára; a többit adják el

A pozsonyi káptalannak mivel testamentomot ő kegyelmek által autentikáltatni, hagyok száz tallyert.

A. I. L. 9. F. 3. N. 21.

965. *Néhány részlet gróf Pálffy Pál nádornak végrendeletéből.*

1. A boldogságos Szűz Anyát különös pártfogójának választotta; ennek közbenjárásáért esedezik.

Holt tetemét kapuczinusrendű ruhába kívánja öltöztetni s minden pompa nélkül a pozsonyi szent Mártontemplomban — atyjának sírboltjában — eltemettetni. Szívét a bécsi kapuczinusoknál rendeli elhelyeztetni.

Lelkének üdvösségeért azonnal elhunytá után ezer sz. mise ajánltassék fel.

Alamizsnakép ezer frnt osztassék ki.

A bécsi kapuczinusok, és pedig úgy a városon belül mint azon kívül lakók új ruhával láttassanak el, s három napon át jó élelemben és italban részesíttessenek.

A máriavölgyi zárdának 200 frntot, 100 szekér meszet és 100.000 sindelyt hagyományozott. A pozsonyi szent Márton-templomnak pedig évi 80 frntot, melynek fejében ugyanott évenként 4 énekes szent mise az ő családtagjainak lelkéért mutattassék be.

A halottak és haldoklók pozsonyi congregatiójának 200 frntot, a pozsonyi káptalannak 150 frt. A pozsonyi szent ferenczrendűeknek házára 200 frnt s annyi meszet hagyományozott, a mennyi az épületre szükséges lesz.

A Malaczkán általa építtetett szent ferenczrendű zárda fenntartására nézve külön alapítványi levélben intézkedvén Detrekő várát s uradalmát birtoklandó örökösének meghagyja, hogy az alapítványt fentartsák, s ha a zárda épülete elégsze, ezt újra építsék.

A samarjai templomot — melyet a katolikusoknak ő szerzett — szépen helyreállíttatni s megújíttatni rendeli; a samarjai plebania akkép építtessék, hogy ott — a hivek lelkiüdvéért időnkint működendő 4 szerzetesnek alkalmas helye legyen — továbbá meghagyta: hogy ugyancsak Samarján az ő költségeire iskola építtessék.

Miután stomfai és detrekői (uradalmi) községeiben a kath. hit virágzik, kívánja: hogy örökösei e községekben a már fennlétező tervrajzok szerint templomokat építsenek és pedig minden évben egyet-egyet.

A stomfai, detrekői és bajmóczi jobbágynak a következő négy év lefolyása alatt egy évi, bármely néven nevezendő tizedet rendel ajándékozni, mi ellen minden eljárást megtilt Pálffy Pál végrendeletében egyes szolgálóiról is méltányosan megemlékezik.

Laczkó nevű gyermek, fiai mellett neveltessék s taníttassék, hogy majdan azoknak szolgálhasson, Laczkónak 100 frntot hagyományoz.

Anyai ágon levő rokonainak u. m. Fugger Antal gyermekeinek s Oberdorfféknak tízezer frntot hagyományoz, mely összeg négy év alatt kifizetendő.

Pálffy Tamás csanádi püspöknek egy ezüst medenczét kannástul 500 frt értékben.

Radolt Kelemennek, kit különféle viszonyok között őszinte s hű barátjának tanult ismerni ezer aranyat (aureos ducatos).

Keresztházy László, Egresdy Boldizsár, Farkas Endre és Sigray János uraknak külön-külön egy-egy 300 frt értékű ezüst medenczét kannástul, melyekbe czimerét rendeli vésetni.

A királynak, legalázatosabb s hű hódolata jeléül felajánlja bécsi házában egy kandalló felett függő festményét, mely az amfiteatrumban hadakozó viadorokat ábrázolja. Magyarország és Csehország királyának két lovat hagyományoz marheki istállójából. Lipót főherczegnek az erdélyi fejedelemnek, gróf Pálffy Miklósnak Forgách Ádámnak egy-egy lovat; Ottó örgrófnak (marchio) és Caretto Henrik gyámfiának két lovat, továbbá Csáky László, Batthyány Ádám, Zrinyi Miklós, Merode Ernő és Thököly István grófoknak szintén egy-egy lovat hagyományoz a marheki istállóból, hasonlólag Oroszy György, Cziráky Ádám és Vataj Lukács uraknak is egy-egy lovat.

A detrekői uradalmat hitbizománynak nyilvánítván, meghagyja, hogy azon arany díszserleg, melyet atyja: Pálffy Miklós a hies győri győzelem alkalmából az osztrák rendektől kapott s azon kard, melylyel Pálffy Miklós a győri csatában küzdött, a hitbizomány birtokosánál elidegeníthetlen ingóság gyanánt őriztessék. Az említett serlegről a végrendelet ekkép szól: «Idem de poculo meo aureo quod Parenti meo, optima recordationis — tempore recuperationis praesidii Jauriensis — ob praeclara ejus-

dem merita obtulerat provincia Austria, quod poculum frater meus, quondam Dominus Comes Stephanus Pálffy in eliberationem capitis sui dederat, ac tandem in manus Suae Maestatis Sacratissimae devenerat, quae ex singulari sua gratia illud mihi deinde dono dedit» stb.

Azon utódjait, kik a katholikus hitet elhagynák, határozottan kizárja az örökségből. «Si quis vero filiorum meorum, aut descendentium, haeredumque eorundem a verae fidei Semita et religione catholica defleceret, atque alieni sectae adhaereret, is eo facto exhaereditatus sit ex omnibus bonis meis, acquisitiis, atque in praemisso casu, qui proximus est, in catholica fide perseverans, ejusmodi apostatantis universa bona, quae ex haereditate mea ad ipsum devenerint, propria duntaxat auctoritate, abscissis omnibus juridicis remediis, ab eodem vel eadem occupare auferre & occupare possit & valeat.»

A pozsonyi várkapitányság méltósága s uradalmára nézve Pálffy Pál azt jegyzi meg, hogy azoknak birtoklása az adománylevél értelmében, Pálffy Pál halála után csak Pálffy Miklósról s Pálffy Pál elsőszülött fiára vala háramlandó, s hogy Pálffy Pálnak módjában állt e méltóságot s uradalmat csupán saját örököseinek biztosítani, de rokoni szeretetétől indíttatva kieszközölte, hogy e jogban Pálffy Miklós ivadéakai is részesüljenek.

Ha a Pálffy-család fiágon kihalna, akkor Pálffy Pál birtokai leányának, Tereziának ivadékaira háramoljanak, s ezen esetben birtokainak jövedelmeiből 2400 frntot rendel évenként adományozni 12 magyar nemes ifjúnak neveltetésére s oktatására, hogy ezek azután képesek legyenek akár politikai, akár katonai pályán a hazának szolgálni; neveltetésük főköllékekép meghagyja, hogy ezen ifjak katholikus vallásban neveltessenek.

Azon esetre ha a Pálffy-család fiága magvaszakadt lenne, pozsonyi házát az országnak azon célból hagyja, hogy itt tartassanak az országgyűlések

Ménéséből rendel 40 kanczát s 4 mént fentartani, fiatal kanczákban s fiatal méncsikókból huszat-huszat, a többi adassék el.

Gyermekeinek gyámjául anyjukat Khuen Mária Francziskát rendelvén, neveltetésüket illetőleg azon óhaját fejezi ki, hogy azok a kath. hitben életük utolsó leheletéig állhatatosan maradjanak meg, s ha felserdülnek, törekedjenek mindenütt a kath. hit terjesztésére, de különösen jószágaik területén; oktatásuk céljából oly nevelők s tanítók alkalmaztassanak, kikre nevelésüket bizvást lehet

rábizni, s ennél semmi költség sem kiméltessék; a gyermekek törhetlen kölcsönös szeretetet ápoljanak egymás iránt s a felette szükséges magyar nyelvet, lehető legközelebb tanulják meg, a mit legalkalmasabban elsajátíthatnak Pozsonyban Pálffy Tamás vezetése alatt, ki tanításukra felügyelne. Ezután gyermekeinek s utódainak szívére köti, hogy őseik példáját követve az uralkodó ház iránt hűséggel viseltessenek.

Végrendeletét a király által megerősíttetni kéri. Végrendeleti végrehajtókul: nejét, Pálffy Miklóst, Forgách Ádámot, Pálffy Tamás püspököt s Tarnóczy Mátyást rendelte.

A végrendelet kelt Pálffy Pálnak pozsonyi kuriájában 1653 november 5.

Ferdinánd király ezen végrendeletet Regensburgban 1653 december 18. sajátkezüleg megerősítette.

A. I. L. 9. F. 5. N. 25., eredeti latin. Bórhátyán könyvalakban írt okmány, függő viaszpecséttel.

966. *Pálffy Pálnak végrendeleti codicillusa.*

Pálffy Pál végrendeletének végrehajtói, Pálffy Pál temetésének gyászszertartásai után bemutatták a pozsonyi káptalan előtt Pálffy Pál végrendeletének érvényes codicillusát, melynek főbb s nevezetesebb intézkedései a következőkben foglalhatók össze:

Pálffy Pál a mult évben saját költségén egészen új templomot építtetett Nagy-Födémesen, hol a kath. hit sikeresen kezd terjedni; tekintetbe véve azonban a n.-födémesi plebános szerény jövedelmét egy fél urbéri telket megfelelő kényelmes beltelekkel együtt örök időkre adományoz a nagy-födémesi plebániának; s kéri Pálffy Miklóst, hogy ezen intézkedését fogadja el s hajtsa végre.

Azon nemes szolgáltnak, kiknek nem volt rendes fizetésük (conventio), s kik udvarában csak ünnepélyes alkalmaknál megjelentek volt, finomabb posztból való gyászruhát rendel készíttetni. Azon nemeseknek, kiknek rendes fizetésük és conventiójuk volt, valamint az étkefogóknak (dapifer) is szintén gyászruhát adjanak egyszerűbb posztból.

Sigray Jánosnak, ki ifjú korától fogva hiven, állandóan s legnagyobb meglegedésre szolgált, 3000 frntot hagyományoz, Gai-ger Dániel háziiorvosának 300 frntot, udvari káplánjának 50 frntot,

Patt Nándor német titkárának 100 frtot, lovászmestérenek 200 frtot, sebészének 100 frtot.

Idősebb udvari szolgálának a folyó fizetésen felül még egy évi fizetést rendel kifizettetni.

Azon szolgálának, kik kevesebb ideig szolgáltak folyó fizetésükön fölül félévi felülfizetést hagyományoz.

Pallner bécsi káplánnak 200, másiknak (t. i. káplánnak), ki János Károly (gróf Pálffy Pál fia) mellett van, 50 frtot.

Pálffy Pál végül megemlékezik Kőszegh városának egy ígéretéről. Midőn ugyanis Kőszegh városának képviselőtestülete, a királytól a város számára a sz. kir. városok jogait s kiváltságait kérte vala, Pálffy Pál előtt saját ösztönzésükből ígéretül kijelentték, hogy kérésük elérése esetében fognak a városban kath. templom, plebánia és iskola részére alkalmas területet adományozni.

Miután kérésük teljesült vala, a király meghagyta Pálffynak, hogy Kőszegh városát ígéretének beváltására figyelmeztesse és serkentse. Pálffy, hosszabb és súlyos betegsége miatt nem járhatván el a királyi parancs teljesítésében, e codicillusban inti Kőszegh városát adott szavának teljesítésére s egyúttal arra is figyelmezteti, hogy ezzel neki is tartoznak, minthogy ő kérésükben közbenjáró-kép szerepelt.

E codicilluson gróf Pálffy Pál és Merode Ernő gróf nevei vannak aláírva.

Az aláírások utáni sorokban olvasható, hogy páter Pongh Tóbiás volt Pálffy Pálnak gyóntató atyja.

A. I. L. 1. F. 2. N. 19., hiteles másolat.

GRÓF PÁLFFYAKNAK ÉLETRAJZI
VÁZLATAI.

IRTA

JEDLICKA PÁL.

A gróf Pálffy-család eredete.

Ha manap is, midőn a közvélemény a mult emlékei iránti érdeklődést és kegyeletet a műveltség és nemes érzelem kellékének tekinti, vajmi gyakran tapasztaljuk: hogy a jelen korban felmerülő s közművelődésünkre fényt derítő némely mozzanat nem részesül kellő figyelemben, sőt a régi időkől ránk maradt írott s egyéb emlékeket is nem kevesen mostohán gondolják, nem csodálkozhatunk és csak fájlalhatjuk, hogy az édes hazánkban elviharzott viszontagságok sok írott történeti kincset elpusztítottak. Ezt a gróf Pálffy-család is szomoruan tapasztalja, a mennyiben csak kevés okmánynyal rendelkezik a középkorból, s régi őseinek családfáját biztosan meg nem állapíthatja.

Miután a gróf Pálffy-család régi genealogiájának kutatásába nem bocsátkozom, szorítkoznom kell csupán dr. Reiszig Ede eme szavaira:¹

«A Pálffy-család eredetére nézve jónak látjuk a történetírók és genealogusok egymástól különböző és eltérő véleményeit följegyezni. Albrecht József, a hercegi ág levéltárosa, 1840-ben² befejezett s kéziratban a családi levéltárban őrzött munkájában a Pálffy-családot a Héder-nemzetségből származtatja. Az Albrecht-től készített leszármazási tábla a Pálffy- és Ujlaki-családokat egybe-
kapcsolva, mindkét család őséül Kont vagy Tóth Miklós nádort helyezi olyképen, hogy az előbbinek fiai közül Bertalantól az Ujlaki-, Istvántól illetőleg ennek fiától: Kont Páltól származtatja a Pálffy-családot. Nagy Iván — habár Albrecht adatai nyomán —

¹ Pozsony Vármegye. A Pálffyak, 702. lap.

² Albrecht József «*Monographia historico-diplomatica celeberrimae gentis Pálffyanae*» cz. kéziratán nem 1840., hanem 1829. év van följegyezve. E kéziratot a szerző gróf Pálffy Fidel főtárnokmesternek ajánlotta. E kézirat kötetébe van kötve Lendvay Ignácznak, a magy. kir. kamara Tanácsosának, Pozsony vármegye főispánjai névsorát tartalmazó kézírata, melyet az 1812. szept. 25. befejezett s herceg Pálffy Károlynak dedikált.

elfogadja a családnak a Héder-nemzetségből való származását, de a leszármazási táblát az 1383-ban szereplő Kont Páltól kezdi. Botka Tivadar szerint azonban a Héderváriak és a Kont-család között semmi összeköttetés nincsen s Csergheő Géza (Siebmacher Allg. Wappenbuch. Ungar. Adel) is kétellyel fogadja, az Újlakiaknak a Pálffy-családdal való összeköttetését, míg Csoma József szerint (Turul 21. K. 1. f. 30. l.) úgy a genealogia, mint a heraldika ellentmond a Pálffyak és Kont nádor ivadécai közös leszármazásának.

Az erdődi herceg és gróf Pálffy-család czimere napjainkig: kétkben küllős aranykerékből előtűnő szarvas, tehát az a czimer, melyet Mátyás király Bakócz Bálintnak adományozott. Ez a czimer igazolni látszik Podhraczkí amaz állítását (Akad. Értesítő 1855. évf. 567. l.), hogy a Pálffyak Bakócz Miklós Pál nevű fiától származnak. Mikor Pálffy Miklós 1581-ben bárói rangot nyert, az ide vonatkozó diploma a következő szavakat használja: «*praeterea cum majores quoque ipsorum, ac praecipue familia Erdődyana a qua paternam, Dersiffiana vero aqua maternam ducunt originem, diversis occasionibus et temporibus, diversa et cumulata servitia praestiterint...*», s így a szavak ismét Podhraczkí állítása mellett bizonyítanak, míg a Nagy Gézától a Pallas Lexiconban közölt stemma szerint, a család őse Kont Pál, a Héder nembeli Miklós fia István testvére volna. Botka Tivadar (Századok 1873. évf. 574. l.) a Pálffyakat a csallóközi dercsikai Kont-családból eredőnek mondja és innen származtatja a család régi «dercsikai» előnevét is. I. Miklós már (1480.) Dercsikáról és Ráróról írja magát.

Gróf Pálffyak eme életrajzi vázlatainál kútforrásaím gyanánt szolgáltak: Albrecht Józsefnek alapos s gondosan megírt, már említett monographiája. Reiszignek «Gróf Pálffyak» cz. munkálata gróf Pálffyak s gróf Erdődyek levéltárából s a grófi család több élő tagjától szerzett adatok.

I. PÁLFFY MIKLÓS.

1480. év körül szerepelt Dercsika és Ráróról vette előnevét. Hitvese volt Kinisy Katalin.

1519. évben említés történik egy Pálffy Miklósról, ki Szigethben mint ezredes működött. Nem bizonyos, hogy ez azonos lenne a felebb jelzett Pálffyval.

I. PÁLFFY LŐRINCZ.

Előnevei voltak: Kápolna és Cseleszteő; fia volt a fenti P. Miklós és Kinisy Kata hitvestársaknak. Neje Ujlaky Anna, újlaki Bánffy Jánosnak, II. Lajos király udvarmesterének leánya volt. Pálffy Lőrincz, mint a pozsonyvármegyei nemesek kapitánya, küzdött a mohácsi csatatéren, hol el is vérzett a hazáért.

II. PÁLFFY PÁL.

Pálffy Lőrincznek és Ujlaky Annának fia, Dercsika, Ráró és Bethlenfalvától kölcsönözte előneveit. Nagyságos (magnificus) főuri címmel illették; hitvestársul vette ngos csornai Erdődy Klárát, erdődi Bakáts (ki Tompának is neveztetett) Balázsnak és Bitovecz Juditnak leányát és Tompa Simon zágrábi püspök s erdődi Tompa Péter nővérét. Pál a török elleni ütközetben Kocsinánál esett el.

Albrecht Pálffy Pál s Erdődy Klára hitvesek házasságából származtatja le a Pálffy-családnak erdődi (ab Erdőd) előnevét és czimerét, melynek alakja kéken hármass zöld halmon nyugvó ötágú tört kerékből ágaskodó szarvas. az Erdődy-czimernek legfőbb alkatrészét képezi. A család a czimerpajzsából kiemelkedő zászlókon a Héder- és Kont-családok czimereit használja.

I. PÁLFFY PÉTER.

P. Pálnak fia. Előnevei: Zelina, Csábrágh, Ráró, Kápolna, Dercsika és ab Erdőd. A nagyságos urak sorába tartozott. Hitvese volt: zerdahelyi Dersffy Zsófia, nsgos Dersffy Miklós és Batthyány Perpetuának leánya.

P. Péter 1535. évben sz. Ferencz napján kelt egy adománylevél tanúsága szerint Tompa Simon püspök nagybátyjának testvérével: Tompa Jánossal elnyeri czirkveniczi Bencsics László magvaszakadta következtében Bakva várát több községgel, Kőrös és Verőcze vármegyékben, s ezekbe beiktatta őt a csazmai káptalan. Pálffy Péter ugyanezen évben mint Csábrágh várának ura is előfordul, melyet ez évben Simon zágrábi püspök Erdődy Péter főlovászmestertől 12.250 magyar arany forintért a Zilisy-féle birtokokkal együtt megvásárolt volt.

1536-ban szerepel mint Várdai Pál esztergomi érsek birtokainak praefectusa, kihez sógorsági kötelék csatolta.

1539. évben a bold. Szűzről nevezett saaghi Conventus leveleiben mint magnificus (nagyságos) csábrághi előnévvel említetik.

1547. évben Simon püspök halála után ennek örököse gyanánt fordul elő s hosszabb ideig birtokai rendezése végett Horvátországban tartózkodott.

1553. évben Endre szakolczai plebánostól Szakolcza Hlinik nevű szőlődülőjében két szőlőkertet vett. 1556. évben Szakolczán curialis házzal bírt, a mi kitűnik Zerdahelyi Imre nevű tisztviselőjének számadásaiból.

1568. évben Veliczánál a törökök elleni csatában hősi halállal elesett.

BÁRÓ PÁLFFY TAMÁS. I.

Péter fia született 1534. évben szent Simon és Juda napján. Neje Nyáry Sára volt. Lehoczky szerint neje lett volna csébi Pogány Anna is; szerinte ezen nejétől származtatják le néhányan II. Pálffy Tamást, kinek fia III. Tamás lett volna. Albrecht a monografiájához csatolt Pálffy-családfán II. Pálffy Tamást vallja ugyan I. Tamásunk fiául, de III. Tamást, Pálffy János fiának nevezi. Pálffy I. Tamás Palota várának főkapitánya és Zólyom vármegye főispánja volt.

Pálffy Tamás 1562-ben a szerencsétlen szécsényi ütközetben török fogságba esett Soós István és Csúthy Gáspár vezérekkel. Meghalt 1581 aug. 20. Nyáry Sára túlélte őt. Holt tetemét a bazini plébániai templomban helyezték el. A templom hajójának egyik falában ma is olvasható egy vörös márványlapon e jellemző sír-irata:

Hic recubat claro Thomas de sanguine Pálffy
Pannoniis condam Dux generosus agris.
Saepius innuméris rabidum qui caedibus hostem,
Afflixit, castrum Palota testis adest.
Vitae hujus varios, primis assvetus ab annis
Sustinuit casus, et grave mortis opus.
Nec modo pro patria dubiae discrimina vitae
Ast dudum sensit captus ab hoste jugum.
Ex quo non pretium, sed eum solertia solvit
Propria, solius cincta favore Dei.
Eripuit multam sociorum e carcere turbam
Anchora captivis certa salutis erat.
Hujus habet corpus tellus, vivit inclyta mundo,
Gloria factorum, spiritus astra subit.

I. PÁLFFY GYÖRGY.

Péter fia. Albrecht bizonyos egykorú feljegyzésben azt találta, hogy P. György 1540. év szent György napján született s a Temesvárnál vívott török elleni csatában egy török lándzsával átdöfte.

Reiszig szerint: Temesvárnál csak megsebesült s ennek következtében Érsekújvárt meghalt 1562. évben.

I. BÁRÓ PÁLFFY JÁNOS.

Péter fia. Született 1548 szent Máté utáni szombaton, Tata és Léva váraknak főkapitánya volt. Meghalt a Somoskő melletti csatában. Neje Kőrössy Katalin volt, kivel öt gyermeket nemzett.

I. BÁRÓ PÁLFFY ISTVÁN.

Péter fia. Született 1550. április 2. Győr, Csábrágh és Szitna váraknak kapitánya volt. Hitvese Bogacsóczy Marta volt, ki 1596. évben mint özvegy fordul elő s Gocznodon (Pozsonymegye) egy részbirtok tulajdonosa volt. Pálffy Istvánnak vagy báró Pálffy Jánosnak leánya volt Erzsébet, nsgos deregnyei Daróczy Ferencznek neje, ki özvegy Illésházy Istvánné szül. Pálffy Katalin inscriptiója alapján 1611. évben Gocznód községnek egész birtokába beiktattatott. (Albrecht Monografiája kéziratának 50. és 264. lapján.)

II. BÁRÓ PÁLFFY MIKLÓS, A GYŐRI HŐS.¹

A család legkiválóbb tagjának és családjá hirneve s dicsősége megalapítójának méltán nevezhető.

Született 1552. évben szent Miklós püspök napja előtt. Ifjú korában Miksa és Rudolf királyok udvarában nevelkedett. Bizonyára a királyi udvarokban való tartózkodása alatt tette meg nagy utazásait Németország-, Belgium-, Franciaország-, Spanyolország- és Görögországban. Felesleges említeni, hogy ezen előnyös körülmények között nyelvek s egyéb ismeretekben gazdagodott.

¹ Pálffy Miklós életrajzával csak röviden foglalkozom, miután ezt terjedelmesen közzétettem «Adatok erdödi báró Pálffy Miklós, a győri hős életrajzához és korához 1552—1600.» cz. eredeti történeti munkámban (1896. nagy VIII-rét, 800 lap).

1580 december 23-án gróf Salm Miklós halála után Pozsony vármegye főispánjává s Pozsony várának kapitányává nevezte-tett ki.

1581 ápril 24-én Tamás, János és István fivéreivel bárói méltóságra emeltetett. E kitüntetésre rászolgáltak — a bárói adomány-levél szerint — a Pálffy-testvéreknek «sokféle és hű hadi és udvari szolgálatai». E levél azt is említi: hogy őseik, különösen az Erdődy-család, melyből atyai ágon és Dersffy-család, melyből anyai ágon leszármaznak, az országnak számos s különböző szolgálatokat tettek, az ország bárói s mágnásai között legkiválóbb helyet foglaltak el és eléggé be van bizonyítva, hogy ezen díszes méltóságot inkább apáik nemtörődése s az idő mostohasága miatt veszítették el. II. Rudolf, tekintettel a nevezett négy Pálffy-testvér érdemeire, őket eddigi nemesi állásukból, melyben előkelőbb, becsületes és dicséretes helyet foglaltak el, Magyarország czimzetes bárói és mágnásai méltóságára emelte.

A bárói adománylevél 1610. évi (fer. III prox. post. Dom. Jubilate) Nyitra megyében kihirdettetvén, a levél hátlapjára Ivanóczy megyei jegyző e sorokat írta: «Mely Pálffy-családnak hírneves háza mint eddig is, úgy ezentúl is valódi s kétségtelen báróknak és mágnásoknak hálásan elfogadtatik».

1581 december 9-én kir. főkamrás, 1582 május 25-én belső kir. tanácsos, 1584 szeptember 20-án Komárom vármegyének főispánja, 1584 október 20-án Komárom főkapitánya lett.

1589 május 4-én elnyerte az austriai indigenatust.

1589 június 1-én Érsekújvár várának s a Dunán inneni részek főkapitányává nevezetett ki.

1592. évben megszerezte a csehországi indigenatust s ugyan-ezen évben megerősítette Rudolf király által Vöröskő várának adományát, mely várat nagy áldozattal megvette volt a b. Fuggercsaládtól. E vár s uradalom legrégibb birtok a Pálffyak kezén levő birtokok között.

1594 november 17-én a bányavárosi végvárok praefectusává s 1595 december 8-án ugyanazoknak s Esztergom főkapitányává nevezetett ki.

Ugyancsak 1595 január 28-án megbízást kapott többet magával Rudolf királytól, hogy Prágában Rákóczy Zsigmonddal tárgyaljon. E tárgyalás 1595. évben «Tractatus Transylvanici» cím alatt a törvénykönyvbe beiktattatott.

1598 márczius 27-én Schwarzenberg Adolf báróval vissza-

hódította a nagy fontosságú Győr várát s e csatában hősiségével halhatatlan dicsnevet vívott ki magának.

A törökök ellen 26 csatában szerencsésen küzdött. Ezek között különösen kiemelendők a Füle, Nógrád, Drégely, Keresztes, Palánk, Esztergom, Buda és Belgrád mellett vívott csaták.

Pálffy Miklósnak önfeláldozással szerzett hazafias érdemeit nemesen méltányolták az ország rendjei és karjai, minek kitűnő kifejezést adtak az 1599. évi törvények 48. cikkében, melyben — méltatva Pálffy Miklósnak a király és ország körül szerzett érdemeit, melyeknél fogva a legerényesebb s legvitézebb férfiak közé sorolható — saját sugallatuktól és senkinek kérelmétől indítatva alázatteljesen kéri a királyt: «hogy Pálffy Miklósnak Pozsony várát s uradalmát a pozsonyi gróf címével adományozza. Vagy ha a királynak jobban tetszenék, adja neki Bazin és szent György várai s uradalmainak birtokát s ezzel az örökös grófi címet».

A karok és rendek e kérést egyhangulag foglaltatták a törvénykönyvbe.

Rudolf király 1599 július 24-én adománylevelében Pálffynak s ivadékaiknak elsőszülöttségi joggal adományozta Pozsony vára s uradalmának birtokát, Pozsony vára örökös kapitányságát és Pozsony vármegye örökös főispánságát.

Pálffy Miklós, testvérei iránti szeretetétől indítatva, 1592. évben a pozsonyi káptalan előtt hivatalos fassióban minden atyai s anyai birtokjogáról lemondott fivéreinek s ezek gyermekeinek javára, hogy ekkép kevésbbé kedvező sorsukon javítson. Ugyan-ezen vallomást tette Ioó János kir. személynök előtt is.

Pálffynak a kereszténység törökök elleni védelmében tanúsított feláldozó vitézségét VIII. Kelemen pápa is két elismerő iratban (1594 július 2-án és 1595 június 15-én) kitüntető hálás szavakkal méltányolta.

Neje kirchbergi és weissenhorni báró Fugger Mária, báró Fugger Márk leánya volt. Ivadéka a dúsgazdag augsburgi Fugger-családnak.

Pálffy M. — a fenmaradt okmányok tanúsága szerint — boldog házasságban élt. 1596. évi végrendeletében minden vagyonának haszonélvezőjéül nejét rendelte, míg a Pálffy nevet viselni fogja.

Pálffy M. meghalt 1600 április 23-án Vöröskőn.

Halála után nejéhez II. Rudolf mély érzéssel részvétlevelet intézett. Teste a családnak a pozsonyi szent Márton-templomban

levő sírboltjában helyeztetett örök nyugalomra. Halálát özvegyén kívül hét gyermeke siratta.

Özv. Pálffy Miklósné 1603 július 7-én Borostyánkő vára s uradalmáról adományt eszközölt ki maga s négy fia részére. Ezen vár s uradalmat már Pálffy Miklós birta zálogban, miért 1592 márczius 11-én Salm Gyula grófnak 84.156 forintot fizetett vala.

II. GRÓF PÁLFFY ISTVÁN.

Özvegy anyja gondos nevelésben részesítette.

II. Ferdinándnak Pálffy István részére 1634 február 13-án kiállított elismerő grófi oklevele szerint Pálffy István ifjú korától fogva ügyekezett magát az ország hasznos szolgálatára kiművelni és kiképezni. Ifjúságában evégből több külföldöt beutazott és több nyelvet sajátított el.

Ifjú korában 1608. évben elnyerte a koronaőri méltóságot. Pálffy a szent koronát, miután 57 év óta számkivetésben volt, Mátyás király koronázására Prágából Pozsonyba hozta. Koronaőri fizetése 1500 frt volt.

«Midőn a cseh felkelés hírére Bethlen Gábor, Erdély fejedelme, felismerve a pillanat fontosságát, a vallásszabadság védelmére kardot rántott és az első sikerek hatása alatt Kassától Pozsonyig az egész vidék hatalmába került, 1619 november 18-án Pozsonyba országgyűlést hirdetett. Az egybegyűlt rendek első törekvései a pozsonyi vár és a korona megszerzése voltak. Az uralkodóhoz hű Pálffy István ilyenképen kényes helyzetbe került. Míg Révayval együtt abban állapodtak meg, hogy Bethlen hadát a várba be nem bocsátják, addig másfelől a tekintélyes túlerővel szemben sem léphettek fel ellenségesen és az országgyűléshez folyamodtak tehát utasításért, mely a korona őrizetére 200 gyalogost rendelt el.»

«Pálffy ezzel megszabadult ugyan visszas helyzetéből, sőt meg is jelent a Bethlentől 1681-ben Nagyszombatba összehívott gyűlésen, de az eredménytelen hamburgi tanácskozások hírére onnan ismét távozott.»

«Midőn a harc újból kitört, Pálffy István öcscsével Miklóssal, Bosnyák Tamással és Koháry Péterrel egyesülve, előbb a bányavárosokat térítették vissza Ferdinánd hűségére, azután Trencsén vármegyét s onnan Zólyomnál egész Fülelig hatoltak. Bethlen előnyomulása következtében azonban megváltozott a helyzet.» (Reiszig «A Pálffyak» 707. lap.)

1626 márczius 23-án Újvár s a bányavárosi végvárak főkapitányává, nemsokára pedig az ország dunántuli részeinek főkapitányává neveztetett ki.

Nyilvános pályafutásának legfényesebb vonása gyanánt tündöklék király iránti hűségének azon megnyilatkozása, midőn 1621. évben Bethlen Gábor ellen harczolván, Tátra hegység táján a Dévény—Zólyom közötti útvonalon 1621 július 3-án megsebesült s fogságba esett. Bethlen iparkodott őt a maga pártjára vonni; ámde Pálffy tántorítlanul hive maradt királyának s hogysen ettől elpártoljon, inkább anyja által 24.500 forintot fizettetett szabadulásiért. Miután e rengeteg összeget készpénzben egészen ki nem fizethette, a hátralékos készpénz egyenértéke fejében családi ékszereit és kincseit adta váltságul, melyeknek becsértéke s részletezése most is megvan a családi levéltárban, valamint Bethlen Gábornak eredeti nyugtája az átvett váltsági értékekről, melyet 1621 november 15-én Magyarbródon kiállított volt. E nyugta szerint özv. báró Pálffy Miklósné megbízott emberei által tízezer forintot készpénzben s 14.500 forintot ékszerek és családi kincsekben küldött Bethlennek. Pálffy a nikolsburgi békekötés után kiszabadult fogságából.

Katonai erényeiért és vitézségeért kartársai «a törökök rettegése» kitüntető címmel megtisztelték. (Synopsis de heroibus Pálffy et Erdődy 49. lap.)

Az említett grófi adománylevélben II. Ferdinánd felette méltányló szavakkal emlékezik meg Pálffy Istvánnak hadi érdemeiről. Különösen kiemeli, hogy Pálffy, őseinek erényeit követve, a Bethlen-felkelés mozgalmaiban sem ígérek, csábítások, sem Bethlen fenyegetései által nem engedte magát eltántoríttatni a királytól, sőt vissza nem rettenve a fenyegető életveszélyektől, nem kimélve vagyonát, munkásságát, másoknak példánykép gyanánt tündökölt. Itt az is van megemlítve: hogy Pálffy állhatatosan ellenállt a szent korona elidegenítésének. Pálffyt Bethlen egy ideig a pozsonyi várban fogva tartotta, honnan 1619. évben mint félfogoly a pozsonyi várból a szent koronával együtt Ecsedre került. Innen a korona visszakerülése után elmenekült; továbbá hogy mint főkapitány már kilencz év óta mindennemű viszontagság s a sorsnak különböző változásai között saját vagyonának károsodása s veszteségeivel mindenkor bátor, jeles hadvezér mintájakép küzdött a törökök ellen. Mindezekről II. Ferdinánd nemcsak bold. eml. Leopold főherczeg tudósításaiból, hanem személyesen is bőven meggyőződött.

Neje volt gróf Puchheim Éva Zsuzsanna, gróf Puchheim János Kristóf tábornagynak s báró Hofkirchen Zsuzsanna leánya, kit 1618 april 17-én eljegyzett magának. Neje meghalt 1640 november hóban. E hónap 12-én eltemették Pozsonyban szent Márton templomában.

Pálffy István III. Ferdinándnak 1639. évi május 17-én kibocsátott körlevele következtében lovas katonaságot toborzott s ugyanezen év október 28-án a magyar könnyű lovasság hadvezérévé neveztetett ki.

Miután Pálffynak egészsége a hosszú s nehéz hadi szolgálatokban nagyon megernyedett, a király elismerő kézirattal 1644 január 14-én fölmentette őt főkapitányi szolgálatától. Pálffyt katonai szolgálata idejében köszvényes fájdalmak sokszor kínozták. A hadi pénztárt többször kölcsönnel támogatta. Nagy birtokai daczára sokszor szűkölködött pénzben s nem fizethette János öcscsének követeléseit.

Pálffy a testvéreivel s anyjával kötött birtokosztály által birtokába jutott Vöröskő várában szokta kipihenni hadi fáradozásait. Meghalt 1646 május 29-én, tehát ugyanazon a napon, midőn anyja s János öcsce bevégezték földi pályájukat.

II. GRÓF PÁLFFY JÁNOS.

A Pálffy-család grófi adománylevelében róla is történik említés, melynél fogva erényeinek alapját II. Mátyás király udvarában vetette meg, melyben kamarási rangot viselt s Ujvárott lovas kapitány volt, mely szolgálatában minden alkalomkor vitéz és bátor katonának s vezérnek bizonyult be.

Érdeménél fogva több méltóságot ért el, és pedig: kir. tanácsos, aranysarkantyús vitéz volt. István bátyjának leköszönése után a 1625. 25. §. szerint koronaőr lett. 1643. évben Komárom vármegye főispánjává neveztetett ki; 1636 február 28-án grófi rangot nyert.

Kétszer nősült. Első hitvese volt Mannsfeld Anna Luczia Julia grófnő; második várkonyi Amade Judith, Thury István özvegye.

Pálffy Jánosnak vöröskői osztályrészlül jutott Zuha (most Szárazpatak) kastélya és birtoka, mely ugyan egy része a vöröskői uradalomnak, de ősidőktől fogva mint különálló birtoktest — zuhai kerület — név alatt szerepelt. Pálffy János családi tűzhelye Zuha kas-

télya volt. Több levele maradt fenn, melyet Zuhán írt. Sajátkezű levelei kitűnő magyarságról tanuskodnak. István bátyja pénzzel tartozott neki. Néha ezért keményen és férfias erélylyel írt neki, de ezért a testvéri szeretetről meg nem feledkezett. Szabad idejének nagy részét Zuhán töltötte.

1646 május 29. meghalt. Földi maradványait a pozsonyi szent Márton-templom sírboltjába temették.

III. GRÓF PÁLFFY PÁL NÁDOR.

Bizvást a Pálffy-család egyik legkiválóbb s legérdemesebb tagjának nevezhető, ki nemcsak a magas méltóságokban s rangban, de egyszersmind kitűnő erények- s érdemekkel is tündökölt.

1625 július 3-án a m. kir. kamara elnökévé nevezetett ki, mely terhes és sok küzdelemmel összekötött hivatalában egész 1646. évig működött.

1625 október 10-én a király fölruházta őt a főpohárnoki méltósággal, s ugyanezen év október 21-én kir. tanácsosává nevezte ki.

Az 1630. VI. t.-czikknél fogva megbízást nyert a pozsonyi országház helyreállításának vezetése s felügyeletére, mely föladat jelentékeny gonddal s áldozattal járt, minek a törvényczikk is kifejezést adott azon reményben, hogy Pálffy a haza iránti szeretetétől indítatva, e megbízást kellőleg fogja teljesíteni.

1647. év nyarán élénken foglalkoztatta a bazini és szentgyörgyi uradalom birtoka, melynek ügyében gróf Pálffy Miklós unokaöccsének 1647 július 24. és augusztus 14-én Bajmóczról két éles tartalmú levelet írt. Az elsővel nemzetes Kerekes Andrást küldte. Pálffy Miklóst perrel fenyegette, ha a nevezett uradalomra nézve nem fog barátságosan egyezkedni.¹

Az 1649. LXXIII. t.-czikk szerint — mint nádor — a reá bízott többrendű országos jövedelmek kezelésére, nevezetesen a pozsonyi vár helyreállításával s megújításával kapcsolatos kiadásokra nézve fölmentést nyert.

1634 február 14. örökös adományul nyerte Detrekő terjedelmes uradalmát «Detrekő örökös urának» czimével.

Pálffy Pál Detrekő uradalmát inscriptió fejében kapta, miután ezért 130 ezer forintot kifizetett vala a kir. kincstárnak. Ezen összeg-

¹ A. I. L. 6. F. 1. F. 1. 2 drb., ered. magyar.

ből ki kellett elégíteni 27.187 frttal Balassa Péternek özvegyét, Pálffy Magdolnát, mely összeget Detrekő uradalmába beirat czimén Balassa Menyhért fektetett volt be. Detrekő uradalmához tartozott 18 község, két pusztá és sok ezer holdat tevő erdőség.

1646 február 6-án az országbirói méltósággal tüntettetett ki. 1649 márczius 24-én pedig az ország nádorává választatott meg, mely méltóságához járult még a kunok kapitányának s az ország helytartójának magas rangja. Mint országbíró az 1646. szept.-ben megnyitott országgyűlésen kiváló sikert aratott, midőn a kath. főpapság és protestáns rendek között folyt vallási vitában tapintatos mérsékletet tanúsított. Ezzel annyira megnyerte a protestánsok bizalmát, hogy a gróf Draskovich halálával megüresedett nádori szék betöltésénél Forgách Ádám, Lónyay Zsigmond és Nyáry Lajos nádori jelöltek visszaléptek s ő közfelkiáltással nádorrá választatott.

«Az 1649. évi országgyűlésen, melyet ismét a vallási sérelmek foglalkoztattak, bölcs mérsékletével s jóindulatával megnyerte a protestáns rendek bizalmát is, sőt mint nádor II. Rákóczy György erdélyi fejedelem iránt is mindenkor nagy jóakaratot tanúsított. Ha a protestánsok tetszését nem is tudta mindenkor megnyerni, hazafiságát sohasem vonták kétségbe, még a Lippay esztergomi érsek ellen az 1646. évi országgyűlésen történt fellépése alkalmával sem, de főleg azért nem, mert a bécsi udvar központosító törekvéseit soha sem támogatta és azokat nyíltan ellenezte. Mindennek ellenére az udvari körökben is nagy népszerűségnek örvendett.» (Reiszig: Pálffyak 709. Pozsony vármegye cz. munkában.)

1651 márczius 12-én elnyerte önmaga és családja következő legidősebb tagjának részére Pozsony vármegye örökös főispáni s Pozsony vára örökös főkapitányi méltóságát, a pozsonyi örökös gróf czimével, mely utóbbival a Pálffy-család legidősbike egyúttal az ország zászlós urainak díszes sorába került.

IV. Fülöp spanyol király az aranygyapjas vitézek fejedelmi rendjével tüntette ki.

Pálffy P. szerezte meg a pozsonyi váralján fekvő Pálffy-curiát, s ezt alapjából fölépítette.

A Balassa-család malaczkai kastélyának romjaiból a szentferenczrendi szerzeteseknek Malaczkán (Pozsonym.) nagyszerű zárdát építtetett s a szerzetesek fentartására fejedelmi bőkezűséggel alapítványt tett, mely máig fennáll.

Családi birtokait gyarapította Dévény és Bajmócz nagy ura-

dalmaival s az Ausztriában levő Marchegg-uradalommal. Detrekő és Dévény uradalmait a pozsonyi Pálffy-curiával családi hitbizománynyá, a pozsonyi váruradalmat pedig családi senioratussá rendelte végrendeletileg (1653 november 5.) emeltetni. A király Pálffynak ezen végrendeleti intézkedését 1653 december 18-án helybenhagyta.

Emez intézkedés III. Károly király rendelete következtében 1726 augusztus 22-én Pozsony- s ugyanezen év november 2-án Esztergommegyében hirdettetett ki.

Ez utóbbi kihirdetést megmagyarázza azon körülmény, hogy Dévény uradalmához régente az Esztergom vármegyében levő Bátorkesz is tartozott.

Dévény várát s Bátorkesz birtokát Báthory István 1575. évben, mint együvé tartozó birtoktestet, elzálogosította volt praefektusának: Bay Mihálynak. Pálffy Pál kifizetvén a Dévény-uradalmon bekebelezett zálogösszeget, Dévényt 1635. évben szerezte meg örök adománykép.

Pálffy nem elégedvén meg a hegyek között fekvő Detrekő s Borostyánkő várak lakási viszonyaival, Malaczkán, Stomfán s Detrekő-váralján kényelmes és fényes kastélyokat emeltetett. Borostyánkő, Bajmócz s Marcheg várakat jelentékenyen megerősítette s javította.

Reiszig úr Pálffy István koronaőr s főkapitány életrajzában megemlíti, hogy Pálffy István benső barátságban állt Pázmány Péterrel s ennek némi bizonyoságakép tévesen fölhozza, hogy «Pázmány még közvetlenül halála előtt kilencz nappal tréfás levelet írt Pálffy István gróf nejének. Kérve, csináltasson számára oly pilulákat, melyek egy 68 éves aggastyánt 20 évvel megfiatalítanak.» Reiszig úr ez állításának helyreigazításául meg kell jegyezmem, hogy Pázmány érsek ugyancsak egészen hasonló tréfás kérést írt meg, de gróf Pálffy Pálhoz intézett levelében, kérvén ezt, hogy a pilulákra vonatkozó kérését közölje nejével. Egyébiránt bizonyos, hogy Pázmány baráti viszonyban élt úgy Pálffy Istvánnal, valamint gróf Pálffy Pállal is. (Lásd e munkám első részének 337. sz. levelét.)

1629 július 26-án házasságra lépett belasy Khuen Mária Francziska grófnővel, gróf Khuen János Özséb leányával, kivel harmadfokú rokonságban állt.

E hölgy jellemében a vallásos jótékonyság tündökölt. Ő vezette be először hazánkba a kegyesrendi szerzeteseket és számukra Privigyén templomot és rendházat építtetett 1666. évben.

1661 a pozsonyi vár alatt szent Miklós püspök tiszteletére

saját költségén új templomot építtetett a tótajkú hivek isteni tiszteletére.

Pálffy Pál haláláról Sigray János, Pálffy Pál jószágkormányzójának naplójából Viczián István ezeket közli. Pálffy Pál gróf, nádor 1653 november 6-án esti 7 órakor halt meg pozsonyvár-aljai curiájában. Deczember 3-án esti 9 órakor temettetett el a főtemplomban.

Szívét ezüst dobozban deczember 5-én helyezték el Malaczkán, a szent-ferenczrendi zárdának lorettói háza alatt. A szív temetésénél jelen volt gróf Pálffy Miklós, Merode Venustus, Kollonich Ferdinand, a csanádi és váci püspökök.

Halálát három gyermeke siratta, úgymint János Antal, János Károly s Mária Magdolna.

BÁRÓ PÁLFFY III. MIKLÓS.

A győri hősnek fia. Született 1599. évben. II. Rudolf — fölmentés mellett — 1607 június 7-én nevezte őt ki pozsonyi prépostnak, adományozván neki a főtemplom melletti préposti lakházat, a prépostság összes birtokait és jogait. 1607 szeptember 6-án ünnepélyesen iktattatott be a prépostságba Forgách Ferencz primásnak, Napragy Dömötör győri, Péter váci püspök és Draskovith János horvát bán jelenlétében. Meghalt 1621. évben.

Midőn Pálffy István Bethlen Gábor ellen 1621. évben fordult, hogy a bányavárosokat Ferdinánd részére hódítsa, Pálffy Miklós is részt vett e hadi vállalatban. Bethlen serege Fülek alól visszavonulásra kényszerítette Pálffy István hadi csapatait s Egry István, Bethlen vezére, megtámadta Pálffy hadát. E csatában július 3-án Pálffy Miklós elesett.

Midőn Forgách Ferencz esztergomi érsek 1615 október 16-án váratlanul meghalt, a primási szék betöltésénél Pálffy Miklós prépost is komolyan számításba jött. Khlesl püspök — ki a prágai udvarnál nagy befolyásnak örvendett — hathatósan támogatta Pálffy Miklósnak primási jelöltségét Pázmány Péter ellenében s evégből azt indítványozta, hogy a primas kineveztetése halasztassék el addig, míg Pálffy Miklós a megfelelő kort eléri. Khlesl úgy látszik attól tartott, hogy a hitbuzgó Pázmány Péter kineveztetése nagy visszatetszést szülne a protestánsoknál. Midőn e törekvések daczára 1616 szeptember 18-án Pázmány lett primás, a Pálffy-család mégis rokonszenvvel és teljes tisztelettel viseltetett iránta.

I. PÁLFFY MIHÁLY BÁRÓ.

Báró Pálffy I. Jánosnak fia. Életrajzához nem találhatók adatok. 1609. évben óvást emel 3 nővére: ú. m. Eufrozina, Borbálya és Annának azon szándéka ellen, hogy bizonyos ősi vagyont eloszthassanak.

PÁLFFY III. TAMÁS BÁRÓ.

Szintén Pálffy Jánosnak fia volt. Hitvese volt Szviecskov Katalin, kivel egy leányt s két fiút nemzett. A család ezen ága, melyet Szakolczainak neveztek, kihalt.

Fiai voltak: II. Péter és András; leánya: Szabina, Resitzky Szaniszló bárónak hitvese.

PÁLFFY II. PÉTER BÁRÓ.

Pálffy III. Tamásnak fia. Neje volt Kaunitz Eusebia Sabina.

Több gyermeke volt, kik azonban bizonyára zsenge korukban meghaltak. Csak Katalin leánya ért el nagyobb kort. Ez 1650. évben, mint Pálffy András örököse részt vett egy tárgyaláson.

Pálffy Péter 1650. évben halt meg.

I. PÁLFFY ANDRÁS BÁRÓ.

Háromezer lovasból álló horvát ezrednek ezredese volt. Több sajátkezűleg írt magyar levele van a Pálffy levéltárban. Szakolczán voltak kisebb részbirtokai. Zrinyi György horvát bánnal együtt Wallenstein alatt a német hadjáratban vett részt. 1641. évben a törökök, 1645-ben a svédek ellen harczolt. 1646. évben a horvát lovasság ezredese volt. 1649. évben október 10-én meghalt Szakolczán, s ugyanitt a plebániái templomban levő családi sírboltba temettetett el.

IV. PÁLFFY TAMÁS PÜSPÖK.

Mihály fia. 1633. évben Pozsonyban, később Nagyszombatban tanult, hol bölcsészeti tanulmányait is elvégezte. 1641. évben Rómába ment a Collegium Germanicum-hungaricumba. Római tartózkodása alatt, úgy látszik, leginkább Pálffy István segítézte és gyámolította őt.

Főuri származása s magas állású pártfogók közbenjárása kö-

vetkeztében alig tért vissza Rómából, máris esztergomi kanonokká neveztetett ki s mint ilyen hosszabb ideig Lippay primás oldala mellett működött. 1647 honti főesperes, 1649 zólyomi főesperes s 1651 május 10-én örkanonok s báthai apát lett.

A király 1652. évben csanádi püspökké nevezte ki s mint ilyen 1653. év augusztus 10-én lépett a szenttamási prépostság birtokába.

1654. évben Rómába utazott, hogy ott megerősítést eszközöljön ki csanádi püspöki méltóságára. 1655. évben szentelték püspökké Trencsénben és pedig Lippay György, Szelepchény György és Zongor Zsigmond segédkezése mellett.

Pálffy nem elégítette ki a csanádi püspökség, minthogy már 1655 szeptember 16-án kérte a primást, hogy őt a váci püspökségre ajánlja. Ez nem sikerült neki, mivel Szelepchény kancellár Zongor mellett foglalt állást. 1657 január 1-én ismét kéri a primást, hogy őt léptesse elő, arra hivatkozván, hogy Veszprém visszavívásánál több rokona vérént ontotta.

1658. évben március 22-én megkapta az esztergomi nagy-prépostságot s még ez évben a pozsonyi prépostságot s a váci püspökséget. 1666. évben egri püspök volt. 1669 október 5-én 36 éves korában az ország kancellárja lesz s emellett ismét elnyeri a pozsonyi prépostságot, melyről nemrég lemondott vala.

Ezenkívül megkapta a jászói prépostságot. 1670. évben nyitrai püspök lett. Ezen minőségben vagy tíz évig kormányozta a nyitrai egyházmegyét. I. Lipótnak kegyeit nagy mérvben birta, ki őt «a tanács angyalának» szokta nevezni. Mindemellett fenn tartotta «erős hazafias s alkotmányos érzületét», melyről különösen azon küzdelem tanuskodik, melyben része volt az 1678. évi országgyűlésen Hoher Pál osztrák kancellár ellen. (Lásd Fessler IX 273—274. l.)

Nyitra várában nagyszabású javítást s újítást eszközölt, minek emlékét hirdeti a fellegrvár kapujába illesztett czimere.

Kollányi F. szerint Pálffy Tamás «ékeesszóló ember, tevékeny, buzgó, körültekintő, áldozatkész főpap volt, aki nemcsak a nyitrai székesegyházat látta el gazdag egyházi öltönyökkel, arany és ezüst fölszereléssel, hanem a nevelésügyért is sokat tett, amennyiben 1678. évben megvette Rákóczy Erzsébettől Hejcze falvát 27 ezer frnton a Kisdy-féle kassai papnevelő alapítványának növelésére s ezt utóbb, midőn a Tökölyiek lefoglalták, ismét 34 ezer frton visszaváltotta».

Nem hagyom figyelmen kívül Pauler Gyulának róla írt jellemzését sem, mely némileg nem hangzik össze Kollányi jellemrajzával: «Pálffy Tamás — írja Pauler — a származása és esze által egyaránt tekintélyes püspök nem volt szeretetreméltó ember. A protestánsok ellenségei voltak, mert mindig azt állította, hogy a katolikusok üldöztetnek a felvidéken. A katolikusokat is sértette kihívó, nyers, majdnem cynikus modora, melylyel bátran oda-mondta véleményét bárkinek is, sokszor ugyan az igazság s a haza érdekében, de sokszor akkor is, midőn pénzvágyának akart eleget tenni».

Néhány beszédje nyomtatásban is megjelent. Ilyen latin beszédje Forgách Ferenczért följánlott gyászistentiszteletnél 1648, s latin beszédje, melyet a Vezekénynél elesett négy Esterházy fölött 1652 november 26-án mondott. Jelszava volt: «Victrix audacia fati». «A sorsnak győző bátorsága.»

Meghalt Bécsben 1679 május 6. és 7-ike közötti éjfélkor. Eltemettetett ugyanott a szent József-templomban. Holt tetemét 1883. évben fedezték föl. Id. gróf Pálffy János, Bazin és Szent-György uradalmak ura 1883 november 3-án a bazini kapuczinus templomba temettette el ideiglenesen. Ugyanezen gróf végrendeletileg intézkedett, hogy Pálffy Tamás püspök holt tetemei a bajmóczi vár sírboltjába temetessenek el.

Pálffy Tamás püspök munkáinak czimei :

1. *Felicitas Mater.* Cum suorum, corona et gratia filiorum defuncta. Sive oratio funebris in exequiis Comitissae ac Dominae Mariae Fugger Quondam Comitissae Nicolai Pálffy ab Erdeőd relictæ viduæ. Item Illustrissimorum Heroum Fratrum, & memoratæ Comitissæ filiorum, imprimis Comitissæ ac Domini Stephani Pálffy Equitis aurati; Comitatus Poson. Supr. Comitissæ, et deinde illustr Comitissæ Joannis Pálffy Comitatus Comaromiensis supremi Comitissæ. Habita Posonii in Capitulari Ecclesia S. Martini An. MDCXLVI. M. Majo 29. Viennæ.

2. *Thesaurus Perditus, seu Oratio in Exequiis Illustr. Comitissæ Francisci Forgách de Gimes Supremi Comitissæ Barsiensis. Habita Tyrnaviæ in ecclesia majori S. Nicolai die 17. Decembris Anno 1648. Trencsinii.*

3. *In exequiis Illustr. Comitissæ Ladislai Esterházi de Galanta Comitatus Soproniensis Supremi Comitissæ Item Spectabilium Dominorum Francisci Esterházi Supremi Capitanei Thomæ*

Esterházi Praesidii Levensis Vice-Capitanei etc. Caspari Esterházi ... In proelio contra Turcas ad Campum Nagy-Vezekény habito simul pro Patria die 26. Augusti gloriose occumbentium. Oratio habita Tyrnaviac in ecclesia S. Joannis Baptistae die XXVI. Novembris Anno MDCLII. Viennae. 1653.

4. Rituale Agriense seu formula agendorum in administratione Sacramentorum etc. Cassoviae. 1666.

A Lobkovitz-család raudnitz-i levéltárában 14 latin levél van, melyet Pálffy Tamás Lobkovitz Venczel herceghez intézett.

I. GRÓF PÁLFFY FERDINÁND PÜSPÖK.

II. Pálffy János és Mansfeld Anna grófnő fia. Született Bécsben 1620. évben. Keresztatyja volt II. Ferdinánd király, kinek neve után nevezték el Ferdinándnak. Némely iratban Antal név alatt is fordul elő.

Tanulmányait Nagyszombatban a jezsuiták iskoláiban végezte. Tanulótársai között értelmiségével és szorgalmával kitűnt. 1640. évben befejezte a bölcsészeti tanulmányokat s a szabad művészetek mesterévé avattatott. Ferdinánd már huzamosabb ideig hivatást érzett magában a jezsuita-rendbe belépni; ismervén azonban atyjának terveit, melyeket az ő jövőjéhez fűzött, hivatását s a rendbe való belépésének szándékát szorgosan rejtegette mind atyja, mind rokonai előtt. Végre számot vetvén magával, s meggyőződven arról, hogy őt valódi hivatás bizdítja a jezsuita-rendbe lépni, e hivatását nyíltan és férfias elszántsággal közölte atyjával. A Jézus-társaságot kedvelő atyát fiának eme közlése nagyon lehangolta s különnemű módon igyekezett őt szándékától elvonni. A rokonok is bőven vették ki részüket e lebeszélésből.

Ferdinánd, valószínű szándékát, elhagyta szülői házáat. Az atya belátván fiának szilárd elhatározását, végre beleegyezett fia akaratába.

Ferdinánd fölvetetett a jezsuita-rend római ujonczai közé. Előbb Szent-Endrén, később Grätzben iolytatta tanulmányait. Mint fölszentelt pap első szentmiséjét ünnepélyesen ajánlotta föl a Mindenhatóknak Nagyszombatban, keresztelő szent János templomában.

Ferdinánd mint jézus-társasági áldozár lángolón lelkesedett apostoli hivatásáért s különösen azt tűzte ki feladatául, hogy hazájában az eretnekek megtérése végett községről-községre fogja hirdetni Isten igéjét. Előljárói azonban másképp határozván jövő

működése fölött, majd a papnövendékeket s világi ifjúságot oktatta, majd pedig Nagyszombatban a magasabb oktatás terén serényen és nehéz viszonyok között munkálkodott. A generale collegiumban 1663-tól fogva három évig működött.

Sajátkezűleg latinul ezeket írta egy lapra: «E collegiumba az új igazgató 1663 január 7-én lépett és készpénzben csak 25 dénárt talált. Ez volt páter Pálffy Ferdinánd.»

1656. évtől fogva majdnem három éven át igazgatta a magyar ifjak konviktusát.

Pálffy Ferdinánd és rokonai között valamely birtoklási kérdésre nézve egyenetlenség tört ki. Pálffy érvényesítendő birtoklási jogigényeit, elbocsáttatását kérte a Jézus-társaságból, melyet 1671. évi július 26-án el is nyert. Perrel megtámadott birtokait ezután át is vette.

Leopold király méltányolván Pálffynak kitűnő erényeit és tudományát, őt csanádi püspökké kinevezte 1672 augusztus 19-én, mely kinevezéshez X. Kelemen 1673 márczius 2-án helybenhagyásával hozzájárult.

Csanád egyházmegye területén ekkor elpusztítva állt az Úr szőleje. Mostoha helyzetét a törökök hódításai s Kalvin követőinek elhatalmasodása okozták.

A jezsuiták collegiumának évkönyvei szerint az esztergomi érsek felkérte Pálffyt, hogy a pozsonyvidéki plebániák viszonyait rendezze. Pálffy e megbízásban nagy feláldozással s fényes sikerrel járt el. Különösen gondoskodott, hogy papjai az ifjúság oktatásával s jámbor életpéldájukkal mozdítsák elő a hit terjedését.

Hogy buzgalmat, erélyt és kitartást fejtett ki arra, hogy a katolikusoktól a hitújítók által elvett templomok ismét a katolikusok birtokába jussanak.

1674. évben a papság lelki életének emelésére s a papok jámborságának előmozdítása végett kiadta e munkáját: «Directorium ecclesiasticum, seu ordo perpetuus recitandi officium divinum juxta Breviarium Romanum. In usum totius Hung. regni apostolicis Tyrnairae typis Academiae 1674.»

Pálffy Ferdinánd mint jezsuita 1647. évben még a pozsonyi collegiumban volt. Innen október 28-án szép magyarsággal sajátkezűleg írt levelet intézett gróf Pálffy Miklós unokaöcscséhez Vöröskőre, melyben tőle egy ifjú részére mentére való szép posztót kér elemozsinakép, maga számára pedig papiros- és pergamenből való képeket Bécsből, melyeket majd a Pazmaneumban levő

Rott mester meg fog fizetni. Pálffy F. ekkor Pozsonyból elmenni készült. «Ki tudja — írja — mikor látom Nagodat.» (A. I. L. VI. F. 1. F., eredeti magyar.)

Leopold király értesülvén Pálffynak buzgó főpásztori apostolkodásáról, melyet Esztergom egyházmegye területén kifejtett, 1678 márczius 5-én egri püspökké nevezte ki. Pálffynak új püspöki székhelye Kassa városa volt, melynek lakossága őt nagy pompával s örömmel fogadta.

Pálffynak eddigi hitbuzgalma itt is kitünően megnyilatkozott, majd lelkes papokat küldvén megyeszerte a kath. hitben megfogyatkozott helységekre, majd pedig önmaga hirdetvén ily helyeken a katolikus vallás tanait és visszaszerezvén a kath. elvett plébániákat.

Erélyes közbenjárásával sikerült neki a jászói prépostságot is világi kezekből visszahódítani. Szentbeszédeit gazdag siker koronázta, miután az új hit több hive visszatért a kath. egyház kebelébe.

A nagyszombati jezsuiták tanintézetét, melyben tanulmányait végezte s mint tanár jelesen működött, saját pénzével magasabbra emelte s nagyobbította. Az egyetem Pálffy halála után 1701. évben a tanintézet homlokzatán egy fekete márványtáblán következő felirattal örökítette meg Pálffy Ferdinándnak ezen nagylelkűségét:

Antistitis meritissimi
Comitis genere, virtuteque illustrissimi
Moeenatis munificentissimi,
Gloriam, merita gratias
Loquitur hic lapis
Ferdinandus Pálffy
Est haec omnia, fuitque dum viveret
Qui firmatis a Pazmano universitatis
Fundamentis,
Fabricam, quam vides superaddidit.
Cujus proinde Moeenatis sui honori.
Ac perennaturae memoriae
Marmor hoc grato affectu fixit
Universitas Tyrnaviensis
Anno post seculum XVII. primo.

Főpásztosi működése közben többször visszavonult néhány napi szent gyakorlatok végett valamely jezsuita rendházba, többnyire a nagyszombatiba. A Jézus-társaságot mindenkor kedves anyjának nevezte.

Élete utolsó évében a nagyszombati kollegiumnak jövedelmeit földbirtokkal s egy falujának jövedelmeivel gyarapította.

A buzgó püspök két havi betegeskedés után 1680 október 31-én fejezte be áldásos életét.

A Jézus-társaság iránt mindenkor rokonszenvvel s vonzalommal viseltetett, minek végrendelete ezen szavaival is kifejezést adott: «... testem azonnal harmadnapra (t. i. halála után) a Jézus-társaság kassai templomába vitessék s itt minden pompa nélkül éjjel testvéreim közé temetessék, minthogy én is törvényes tagja vagyok Jézus társaságának.»

A kassai jezsuitakollegium évkönyve szerint Pálffy Ferdinánd holt teteme november 2-án esteli 5 órakor fáklyavilág mellett a jezsuitatemplom sírboltjába szent Ignác sacelluma alá helyeztetett. November 4-én reggeli 8 órakor Horváth György egri nagyprépost és általános püspöki helytartó tartotta az ünnepélyes gyászmisét.

GRÓF PÁLFFY IV. MIKLÓS.

Gróf Pálffy István és Puchheim Éva Zsuzsanna grófnőnek fia. Tanulmányait 1634—1636 Nagyszombatban a jezsuiták tanodájában végezte. Később tanult a bécsi s ingolstadt-i egyetemen. Olaszországban utazott.

1649. évben kir. kamarás, 1660 július 22-én kir. főajtónállómester. 1653 december 13-án aranysarkantyús vitéz s Pozsony vármegye örökös főispánja. Ezután felruházott a koronaöri méltósággal, s a király benső tanácsossá nevezte ki. 1662 november 22-én a főkamarási méltóságot nyerte el. 1669 június 29-én jeruzsálemi lovag lett. Pálffy a katonai pályán is dicséretesen működött. Egy csatában egy török vezért terített le (Lorberkranz 1662. 96. lap).

Hitvestársa volt Harrach Mária Eleonora grófnő, Harrach Károly Lenárd s Eggenberg Mária Franciska hercegné leánya. Ez magas műveltségű hölgy volt, mit kétségtelenül bizonyít nevelőnői állása, melyet 1686 július 31-től fogva mint özvegy I. Lipót király leányainál töltött be.

Pálffy Miklós nejével együtt Vöröskő várát fényesen helyreállították, minek biztos nyomai ma is láthatók a fellegvár kapuján, mely felett kettős czimerük díszlik, továbbá a fellegvár udvarának közepén levő, kőből faragott félkerékből emelkedő szarvas, melynek szájából víz szökécselt ki. A vár udvarába nyíló bolto-

zott hűsítő terem, melynek falait s boltozatát remek s mostanig épen fentartott freskóképek, tükrök, kagylók s berakott kövek ékesítik.

E terem falaiba csövek voltak alkalmazva, melyekből bizonyos faragott készlet segítségével a terembe víz szivárgott be. A padlózat szintén apró kövekkel mesterségesen van kirakva. Hogy e terem a nevezett grófi pár alkotta, bizonyítja falra festett kettős czimerük. E czimer a fellegrvár néhány szobájának sárgarézből készült zárain is látható.

Gróf Pálffy IV. Miklós volt a vöröskői családi gyógyszer-tárnak vagy megújítója, vagy — a mi valószínűbb — megalapítója. Ez utóbbi elég bizvást következtethetni a részletben még most fennmaradt gyógytári edények némely darabjára festett Pálffy-Harrach czimerekből. E gyógyszer-tár teljes virágzásban volt még 1750-es években.

Az 1831. évi kolera idején a szegény vidéki nép innen vette gyógyszereit.

Pálffy családja részére megszerezte az Ausztriában fekvő Krumbach, Kirchsclag, Saubersdorf uradalmakat s a szileziai Konitz uradalmat.

Meghalt Pozsonyban 1679 augusztus 12-én s a szent Márton-templomban levő családi sírboltba temettetett.

Neje 1693 december 1-én halt meg Bécsben, s a Pálffyaknak családi sírboltjába, az Ágostoniak templomában helyeztetett örök nyugalomra.

Gróf Pálffy IV. Miklós kétségtől uradalmaiban nemes lovakat tenyésztett, mire nézve én elegendő bizonyásnak tekintem: János György szász herceg s választófejedelemnek 1655 április 23-án gróf Pálffy Miklóshoz intézett levelét, melyben nemesfajú méneket kér tőle s evégből Buerberwoda urat küldi hozzá. Ha Pálffynak ily ménjei nem lennének, sziveskedjék olyanokat másoktól szerezni. (A. 1. L. 6. F. 1. Fr. 6., eredeti német.)

Pálffy Miklós atyjához: Istvánhoz jobbadán magyar nyelven írt leveleket intézett. Tekintetbe véve, hogy Pálffy István is testvéreivel, ú. m. Jánossal és Pállal többnyire magyarul levelezett, bizvást feltehető, hogy gróf Pálffyaknak magyar neveltetése a XVII. században nem szenvedett hátrányt az által, hogy anyáik többnyire német eredetűek voltak, sőt hajlandó vagyok feltenni, hogy a német eredetű Pálffynék ú. m. Fugger Mária bárónő. Puchheim Zsuzsanna grófnő, Mansfeld Anna grófnő s Harrach Eleo-

nora grófnő, részben beszélték, részben pedig értették a magyar nyelvet.

Némi például hivatkozom arra, hogy gróf Forgách Zsigmond báró Pálffy — Fugger Mária — anyósához, többször fontos családi ügyekben magyar leveleket intézett.

III. GRÓF PÁLFFY JÁNOS ANTAL.

Gróf Pálffy Pál nádornak fia. Született 1642-ben 1679. évi augusztus 21-én Pozsony vármegye örökös főispánja s Pozsony várának kapitánya lett.

1683 április 26-án a királynak és Fülöp Vilmos rajnai választófejedelemnek kamarásává s titkos tanácsosává neveztetett ki. Czimében Detrekő, Vöröskő és Stomfa örökös urának nevezte magát.

Első neje volt gróf Nádasdy Anna Terézia, kivel 1668. évi júniusban kelt egybe. Meghalt Bécsben 1683 márczius 22-én s eltemettetett az Ágostoniak templomában levő Pálffy-sírboltba. Második hitvesét Molarth Mária Eleonora udvarhölgyet 1685. évi márczius 12-én jegyezte el magának.

Meghalt Pozsonyban 1694 november 29-én. Testé. a szent Márton-templomban levő Pálffy-sírboltba temették; szívet pedig ezüst szelenczében atyja szíve mellé, a malaczкаи szent ferencziek lorettói kápolnája alá helyezték.

IV. GRÓF PÁLFFY JÁNOS KÁROLY.

Gróf Pálffy Pál nádornak fia. Született 1645 december 4-én.

1672 július 3-án katonai szolgálatba lépett. Saját költségén két lovasezred katonát állított ki az ország védelmére; és pedig egy horvát és egy német ezredet. Ez ezredeknek ezredese volt. Az egyik ezred most is létezik a 8. sz. huszárezred név alatt. A törökök s felkelők ellen többször küzdött; nevezetesen részt vett a Braniczka, Eperjes, Debreczen és Szent-Keresztnél vívott csatákban. Még 1672. évben lovassági tábornok lett.

Az 1681. soproni országgyűlésen a királyi udvar testőrségének kapitányává lett.

1687 augusztus 18-án altábornagyi rangot nyert el.

1683—1688. években az Esztergom és Párkány melletti csa-

tákban bátran harczolt s a győzelemből kivette a maga részét; majd pedig követségben járt el Angolországban, Belgiumban, Velenczében s több választó fejedelemnél.

Vitézségével különösen kitűnt Savoyában, midőn XIV. Lajos francia király azt megtámadta. 1693 október 4-én a savoyai herceget a francziák elleni csatában védte s hősiesen megmentette. Pálffynak a csata alatt három lovát lőtték meg. Ugyanezen csatában Pignarolla mellett elesett másodszülött fia: Pálffy II. Ferencz, ki saját pánczélos ezredét vezényelte e csatában. Két puszagolyó oltotta el ifjú életét. Pálffy ezen dicső győzelem után hadvezéri méltóságra emeltetett.

Ezenkívül többrendű méltósággal volt kitüntetve; nevezetesen: volt kir. kamarás, a csász. hadi tanács tanácsosa, egy pánczélos lovasezred tulajdonosa, a királynak savoyai fővezére.

1669. évi márczius 4-án Lichtenstein Szidonia Agnes hercegnőt jegyezte el magának. Meghalt Milanóban 1694. évi november 3-án.

GRÓF PÁLFFY MAGDOLNA TERÉZIA.

Gróf Pálffy Pál nádor leánya. Első férje volt gróf Zinzen-dorf Ágoston, második Obizzi Ferdinánd márk, tábornagy a bécsi őrség s Bécs városának parancsnoka. Különös említést érdemel azért, hogy Heidenreichstein (Felső-Ausztria) uradalmát megszerezte s végrendeletében a Pálffy-család hitbizományává nyilvánította, azon kikötéssel: hogy ezen uradalmat második férje, Obizzi márk életfogytiglan élvezze. Ezen uradalom jelenleg is a Pálffy-család hercegi ágának hitbizományát képezi. Gróf Pálffy Magdolna meghalt Bécsben 1684 november 20-án s az apáczák szent Lőrincz nevű templomában temettetett el.

V. GRÓF PÁLFFY MIKLÓS NÁDOR.

Gróf Pálffy IV. Miklós és Harrach Eleonóra grófnő fia. Született 1657 május 1-én. Tanulmányait Nagyszombatban kezdte s 1650-től fogva Pozsonyban folytatta. 1673. évben a bécsi egyetemen tanult.

1675 június 15-én királyi kamarás (cubicularius) lett. 1687 ápril 19-én az Aspermont ezrednek (desultarium regimen) ezredesévé és Esztergom várának parancsnokává neveztetett ki, évi

3000 forint fizetéssel. Pálffy egy 12 századból álló magyar gyalogezredet saját költségén létesített.

1688 szeptember 1-én kinevezte őt a király ezen ezrednek ezredesévé. 1690 május 30-án elnyerte a vezérőrnagyi (campi vigiliarum generalis praefectus) rangot. 1692 augusztus 6-án tábornagyi helyettes lett. 1693 április 7-én mint Kassa várának főparancsnoka felruháztatott az ország főkamarási méltóságával, 1693. az ország kényszerülvén a török ellen hadakozni Pálffy Croy Jenő herczeg seregéhez lett kirendelve. E seregnek feladata volt Belgrádot a töröktől visszahódítani.

Belgrád ostromlása lassan haladt előre, minthogy Croy herczeg alvezérével Heissterrel egyenetlenkedett. Pálffy a két viszálykodó között sikeresen vitte a közvetítő szerepét és helyreállította a meglazult katonai fegyelmet. Pálffy seregével gyakrabban ostromrohamot intézett. Pálffy egy ily kirohanás alkalmával Kaiserfeld tüzérségi vezérrel nagyon közel ért a tűzvonalhoz s ekkor — mint alább is említetik — nagyon megsebesült. 1694 december 10-én Pozsonymegye főispánja s Pozsony várának örökös kapitánya lett.

1700 augusztus 2-án a király titkos tanácsosi méltósággal tüntette ki. 1701 június 19-én koronaórré választották s ekkor a király gyalogos testőrségének főkapitányi méltóságát is nyerte el. Ez év szeptember 27-én a tüzérség tábornoki rangjára emeltetett, 1707 június 1-én tábornagyi lett.

A méltóságok rangfokozatán még ezután is magasabbra emelkedett. 1711-ben Eleonóra császárné főlovászmesterévé nevezte ki; 1712 márczius 30-án az aranygyapjas lovagok közé soroltatott, mely alkalommal a király sajátkezűleg üdvözölte. A kinevezési okmány 1712 május 3-án kelt.

1713 jan. 6-án az országbirói magas tiszttel ruházta fel a király. 1714 október 14-én pedig elérte az országos méltóságoknak legmagasabb fokát a nádorságot. Mint ilyen részt vett III. Károly nejeének, Erzsébetnek koronázási ünnepségén.

Közreműködésével nagyban hozzájárult a *pragmatica sanctio* megkötéséhez. «Mint országbiró is résztvett az 1713 április 19-én és ezt megelőzőleg tartott azon titkos tanácskozásokon, melyek a *pragmatica sanctio*t előkészítették.»

Az 1722—23. évi országgyűlésen, mely a *pragmatica sanctio*t törvénybe iktatta, Csáky tábornokon és Károlyi Sándoron kívül, tán legtöbbet buzgólkodott az uralkodó család nő ágának örökösödési joga érdekében. (Pálffyak: 713. lap.)

III. Károly király az országgyűlés berekesztése után 1723 július 24. Pirinitzben kelt felhatározásával Pálffy Miklósnak nagybecsű kerettel díszített arczképét küldte el és a kamarától egyszerűsmind javaslatot kért Szent-György és Bazin jószágok felől a két testvér jutalmazása végett. Miklós és János azonban ekkor mégsem a szentgyörgyi uradalmat nyerték adományul, hanem 1726-ban a bajmóczi uradalmat kapták 200 ezer forintnyi kegyadomány fejében.

Szent-Györgyöt és Bazint csak 1734-ben szerezte meg a család oly kötelezettséggel, hogy az akkor kitörő félben levő háború költségeihez 50.000 forinttal járul. A királyi adománylevél azonban a család hűségét és szolgálatait külön kiemeli. (Millen. Tört. VIII. köt. 223. stb. 1.)

Mint nádornak, főleg az országgyűlés alatt fényes háztartása volt és ilyenkor nagy pompát fejtett ki. Asztala messze földön híres volt, Nádorsága alatt szabályozták a neoaquisitica commissio működését, mely a törököktől visszafoglalt országrészekben a birtokviszonyok rendezésére volt hivatva.

O vetette meg a mai országos levéltár alapját. Az 1713. évi országgyűlés elrendelte, hogy a káptalanoknál és más hiteles helyeken, valamint egyes magánosoknál található s az ország ügyeit érdeklő iratok összegyűjtessenek. Pálffy Miklós nagy buzgalommal látott e feladathoz. «Az ő rendeletéből válogatták ki a kir. kamaránál levő iratokat az országos levéltár részére és az egyes családoktól is sokat szedtek össze. Az új országos levéltár székhelye Pozsony lett. E levéltárban a nádor is gyakran megfordult, a ki szintén nagy érdekléssel kutatót hazánk történeti emlékei között.» (Pálffyak: 713., 714. l.)

Pálffy nádornak a *pragmatica sanctio*ra való sikeres befolyását fényesen tanúsítja III. Károlynak sajátkezűleg írt következő tartalmú német levele:

«Kedves öreg sánta Nádorom! Ön valóban nagyon becsületes hű magyarjainak s Managettának visszatérésével nem mulaszthattam el, hogy kedves Pálffymnak ezen kevés sort ne írjam és hogy Önnel ne örvendezzek az én házamra, de még inkább a magyarokra nézve hasznos örökösödési ügy oly szerencsés kimenetele felett, a mely — hála legyen Istennek — fényesebben s biztosabban nem sikerülhetett volna, mint azt Ön elintézte. Én tudom, hogy ilyen ügyekben Önön kívül másoknak is van érde-

mük; de azt is tudom, hogy én Miklóskámnak és Övéinek leg-többel tartozom és örülni fogok, ha ezt Ön iránt nyilváníthatni fogom; mivelhogy én ismerem Pálffyknak szívét, és erre mindenkor különösen számítottam, s benne bizalmamat helyeztem. Remélem Önt holnapután ölelhetni, midőn többet fogunk beszélni; addig a többit a kézbesítőre bízom és maradok öreg Pálffyknak öreg kegyelmes Ura. Bécs 1722 július 4. Károly s. k.» (Német eredeti után. Lásd Fessler. történetet X. köt. 49. lap.)

1723. évben (lásd 97. trczikk) a hétszemélyes tábla elnökévé neveztetett ki.

Ifjú korában a Belgrád melletti csatában egy ágyúgolyó megsértette lábát. Ezen sebe következtében egész életében sántított. Megsebesülése után sokáig gyógykezelték, ápolása igen mostoha volt s még kellő élelmezésben sem részesült. E sanyarú helyzetében mondta: «Mindezt szívesen szenvedem és fogom szenvedni királyomért és hazámért».

Pálffy vitézül résztvett a bécsi, párkányi, esztergomi nissai csatákban s parancsnoka volt az esztergomi, kassai s belgrádi váraknak.

Kiváló műveltségével, nemes jószívúsége párosult. Ennek némi megvilágítására szolgáljon Bél Mátyás jeles történetkutató iránt tanusított nemeslelkűsége. Pálffy Bélnek irodalmi tevékenységét érdeklődéssel s méltánylással kísérte. Bélnek ellenségei irigységtől és bosszútól ösztönöztetve a királynál alattomos közveszélyes fondorlatokról és cselszövényről bevádolták. Ezen galád vád ellenében Pálffy kelt Bél védelmére, melynek az lett fényes eredménye, hogy a király Bélnek irodalmi munkái kiadására s irodalmi támogatására évi 600 forintnyi járandóságot rendelt fizetni.

Pálffy Weichs Katalin Erzsébet bárónőt Eleonóra császárné palotahölgyét vette nőül Lintzben 1680 október 24-én, ki 1724 június 5-én meghalt Pozsonyban s eltemettetett a malaczka-i családi sírboltban.

Pálffy Miklós nádor 1732 február 20-án déli 11—12 óra között halt meg Pozsonyban s az említett sírboltba helyeztetett.

V. GRÓF PÁLFFY JÁNOS NÁDOR.

Észrevételek gróf Pálffy János nádor életrajzához.

Midőn gróf Pálffy-család 1908-ban tavaszi családi gyűlésén nmélt. gróf Pálffy István családi senior úr indítványára elhatározta, hogy saját családi körében gyűjtést rendezend ezen munka kiadásainak költségeire s évégből

néhai idősb gróf Pálffy János v. b. titkos tanácsoshoz is felhívást intézett, gróf Pálffy János úr azt adta válaszul: hogy kész az említett költségre oly összeget adni, minő lesz a család legnagyobb adakozójának összege, de csak azon feltétel alatt, ha gróf Pálffy János nádor életrajzi vázlatában ki fogna tüntetni, hogy ez magyar nemzeti s hazafias lelkiületű férfiú volt.

Erre vonatkozó válaszümben kijelentettem, hogy a gróf úr szándékát az életrajzi vázlatban lehetőleg érvényesíteni fogom a nélkül, hogy az életrajz terjedelmére nézve különös kötelezettséget vállalnék.

Jóllehet néhai id. gróf Pálffy János emez irodalmi feltétele a látszat szerint nehéznek tűnik fel, amennyiben gróf Pálffy János, mint horvát bán — a Rákóczy Ferencz zászlaja alatt folyt szabadságharczban — a hazafias felkelők ellen harczolt, mégis a lehetőség határai között elfogadtam a gróf úr feltételét és pedig azon szempontból kiindulva, hogy gróf Pálffy János horvát bán azon teljes jóhiszeműséggel harczolt a királyi sereg élén, hogy ezáltal a nemzetnek is szolgál, nem reménykedvén az eszményi hazafiságtól lelkesített Rákóczy seregek vállalatának sikerében, továbbá azért is, hogy gróf Pálffy János nádor kora ifjúságától fogva egész aggkoráig a törökök s az ország más ellenségei ellen hőiesen és gyakran harczolt, mely feláldozásától a magyar hazafiság s kiváló érdemesség jellegét s történeti méltánylást megvonni nem lehet.

Sajnos — hogy id. gróf Pálffy János említettem irodalmi intenióját — nevezetesen egyenes nagynevű őse (nagyatyjának nagyatyja) gróf Pálffy János nádor iránti kegyeletét, még élete ifjabb korában, nagyobb mérvben nem valószínűsította, azaz, hogy e nádor életrajzát terjedelmesen meg nem íratta. E sajnálkozással egyszersmind kifejezést adok azon jámbor óhajomnak is, vajha néhai gróf Pálffy id. Jánosnak ezen mulasztását pótolják most az ő örökösei s ekkép kétszeres hálaáldozatot hozzanak; egyet a nádornak, másikat örökhagyójuknak. Hathatósan különös figyelmükbe ajánlom, hogy megbízható jeles történetirőt bizzanak meg gróf Pálffy János nádor életrajzának bő és szabatos megírásával, melyre nézve a gróf Pálffy s gróf Károlyiak levéltárában sok adat található. (Ezen utóbbiban van gróf Pálffy János nádornak vagy ezer levele.)

Tekintettel ezen munkámnak történeti kútforrási jellegére, ezen életrajzi vázlatnál is Pálffy János kimagaslóbb életeseményein kívül főszólyt fektettem reá vonatkozó több eredeti okmányok közlésére, melyeket a gróf Pálffyak pozsonyi s gróf Erdődy-család galgóczi levéltárában találtam. Ezek után önmagam iránti tartozásomnak tekintem jó tudattal kijelenteni: hogy néhai gróf Pálffy János v. b. t. tanácsos ismertett kívánságának jogos követelés határain tülön túl eleget tettem.

Jedlicska Pál.

I.

Pálffy Miklós koronaőrnek legifjabb fia. Született Vöröskő várában 1663 augusztus 20-án. Albrecht József írott monografiájában. 1664 augusztus 20-kát állítja Pálffy János születési napjának; de tévesen, mivel ennek határozottan ellenmond a pozsonyi szent Márton-templomban levő emléktáblának felirata, mely szerint a

nádor 1751 márczius 24-én meghalt és élt 87 évet 7 hónapot és 4 napot.

Pálffy János iskolai tanulmányait Bécsben, későbbben 1677—1679 között Parmában folytatta.

Már 1681. évben katonai pályára lépett a német neuburgi gyalogezredben, honnét önkéntesi minőségben átment az isemburgi német birodalmi gyalogezredhez. Még 1681. évben belépett a gróf Pálffy Károly által felállított vértesezredbe, hol zászló-tartó volt.

1683. évben résztvett Bécs védelmében.

1684. évben kapitány lett az említett vértesezredben, hol ezen rangban megmaradt egész 1687. évig, midőn Budavára visszavételénél küzdött.

1688. évben — katonai rátermettsége következtében lothringeni Károly herceg s fővezér hadsegédévé nevezetett ki.

1699. évben a Czobor-huszárezrednél ezredesi rangot nyert.

Apósa gróf Czobor Ádám halála után ezredparancsnok, 1693. évi ápril 3-án pedig vezérőrnagy lett.

Ezen időtájban volt Pálffynak párba János Frigyes würtembergi herceggel, ki a magyar nemzetről s főleg a magyar katonaságról gyalázólag nyilatkozott. Pálffy indítatva magyar nemzeti önérzetétől, a herceget párviadalra hívta ki, hogy ekkép — az akkori lovagias felfogás szerint — a magyar nemzeten ejtett gyalázatot lemossa. A párviadal fegyverének pisztolyokat választottak. Első lövési joga volt a würtembergi hercegnek, ki kiváló lövőnek hírében állt. A herceg pisztolygolyója csak Pálffynak kalapját találta és lyukasztotta át, de annál veszélyesebb volt Pálffy pisztolygolyója, mely a herceget holtra megsebesítette, ki a párba helyén halva is maradt.

Pálffy Jánosnak átlukasztott kalapját a család emlékül megőrizte. 1829. évben a királyfai kastélyban volt elhelyezve.

Pálffy János kitérendő a párba büntető következményeinek, melyek annál inkább fenyegethették s aggaszhatták, mint-hogy a lelőtt herceget sógorsági kötelék fűzte az uralkodó családhoz, Lengyelországba menekült.

Az idő sokat gyógyít s a protectio nagyon sokat vihet ki. Pálffy János nagy befolyású rokonai s a változott országos viszonyok nemsokára kieszközölték részére a királyi kegyelmet és szabad hazatérést.

Szabadságának visszanyerését az is előmozdította, hogy a

XIV. Lajos francia király által támasztott rablóhadjáratok elleni védekezésnél Pálffy személye, mint fontos tényező jött számításba.

Midőn Lengyelországból hazajött a francziák ellen küzdő rajnai hadsereghez küldték. Itt 1700 január 26-án altábornagy lett. Eddigi huszárezredét német vasasezreddel cserélte fel.

Midőn Rákóczy Ferencz hadai győztesen előnyomultak, a bécsi haditanács megijedvén a kurucz hadak tovább haladó győzelmeinek következményeitől, Pálffyt a francziák ellen küzdő táborból nagy sietve visszahívta.

Pálffynak föladatául jutott, hogy a Dráván tuli vidéken hadat toborozzon s ezzel Heister fővezérnek, ki Ausztriából előnyomult, segédkezet nyújtson.

József főherczeg a király megbízása következtében 1702 október 15-én gróf Pálffy Jánosnak — Landau ostroma s bevételénél tanúsított hősi közreműködéséért — elismerő s köszönő levelet küldött.

«A király — írja József — legkegyelmesebb és kitünő örömet s meglegedését nyilvánítja Pálffynak és pedig annyival inkább, mivel Pálffy vitézsége által nemcsak a drága hazának jó szolgálatot tett, hanem az utókor előtt magának örök hírnevet szerzett».

A király ígérte, hogy adandó alkalommal Pálffynak a közügyek javára tett szolgálatait különösen fogja tekintetbe venni.

József is örömet fejezi ki a felett, hogy neki jutott a szerencse ezen dicsőséges megbízást elvégezni. (A. IX. L. I. F. 1., eredeti német.

Pálffy 1704. év tavaszán Dráva mellékéről előre vonult seregével és sikerült is neki Károlyi hadát a dunántuli vidékről kiszorítani. Rákóczy fegyvereit mindezáltal ezentúl is siker kísérte.

Pálffy 1704 május 5-én lovassági tábornoknak nevezetett ki. Pálffy ezen évben egyesülvén Herbeville seregével Pudmericznél győzedelmeskedett a felkelők nagy serege felett.

Midőn 1705 nyarán Herbeville gróf császári fővezérré ki-neveztetett s a pudmericzi csata után Budára irányította útját Pálffy megbízást nyert az ausztriai határszélek védelme s őrizetére.

József király 1705 május 14-én meghívja Pálffyt június közepére Bécsbe, hogy itt neki — mint új királynak — jobbagyi hódolatát mutassa be. Ha ebben akadályozva lenne, a hódolatot és esküt a kiküldendő biztosok előtt fogja mondani. (A. IX. L. 1. F. 1., eredeti latin.)

Ocskay László Rákóczy brigadérosa ezen időtájban Morvá-

ban és Ausztriában próbált hadi szerencsét. Midőn ismét visszajött, Vöröskő várát kezdte ostromolni.

Ocskay seregének sikerült a várnak két külső udvarát elfoglalni, de győzelme tovább nem terjedhetett, miután Pálffy serényen sietett családi tűzhelyének megvédésére. Ocskay Pálffy jöttének hírére — nehogy két tűz közé kerüljön — abba hagyta a várnak további ostromát.

Pálffy 1706. évben Dunántúl is katonáskodott. Sopronnál ismét összeütközött Ocskay hadával. Csáktornyt és Muraközt visszafoglalta. E sikere után Csallóközben volt hadával. Itt Nagymagyaránál elszélesztette Rákóczy katonáit.

József király 1706 június 28-án hathatósan felhívta őt, hogy eddig tanúsított hadi ügyessége s hű szolgálataihoz képest, buzgón szervezzen Horvátországban általános felkelést, hogy a Rákóczy mozgalom elfojtassék. A király evégre Horvátország karjai- és rendeihez külön felhívást intézett volt. (A. IX. L. I.)

A király ugyanezen célból 1708 február 29-én Pozsonyban tartandó országgyűlésre meghívta Pálffy Jánost.

Midőn Bezerédy ajánlkozott a királynak hűséget fogadni s pártjához visszatérni, a király 1707 december 7-én felhatalmazta Pálffy, hogy Bezerédyvel bizonyos írott feltételek alapján egyezkedjék. Ha Bezerédy e feltételeket aláírja, Pálffy adjon neki ezer aranyat, mely összegre más ezer arany fog következni. A király elküldi egyszersmind a Nádasdyhoz intézni kívánt iratot is.

A király 1707 december 24-én ismét hasonló ügyben írt Pálffynak, kijelentvén, hogy Bezerédyt s Horváth Zsigmondot kívánságuk szerint vissza fogja fogadni királyi kegyeibe s biztosítja őket, hogy a békekötés, vagy a felkelés befejezte után nem lesznek kötelesek megtéríteni a kárt, mit egyeseknek okoztak vala. Ezen kívül arra is felhatalmazta Pálffy, hogy Kőszegh városát a királyi védelemről biztosíthatja. (A. IX. L. 1. F. N. 16., 17., két sajátkezű német levél.)

1708. évben (augusztus 8-án) a Rákóczy seregére nézve oly végzetes csatában Trencsénél Pálffy buzdította Heister Rákóczyak megtámadására. Mialatt Heister a támadást intézte, Pálffy a felkelők seregének jobb szárnyára rohant, melyet Pekry Lőrincz gróf vezényelt. Pálffynak ezen hadi műveletével a császári sereg diadalmaszkodott. Pálffy elfoglalta Rákóczyak táborát s a fenmaradt sereget megfutamította. Befolyása sokban hozzájárult, hogy Nyitra-Bajmóc s más városok — vérontás nélkül — a király pártjához csatlakoztak.

A király Pálffyt 1709 november 7-én Sáros vármegye főispánjává nevezte ki.

Pálffy János Keresztély Ágost bibornok-primás megkereste volt a királynál való közbenjárásáért, hogy ez adományozza Pálffy vértess ezredét idősb fiának, ha ő betegsége miatt azt nem vezényelhetné, vagy Isten őt e világból kiszólitáná.

A király 1709 márczius 3-án Bécsben kelt levélben igen kegyesen írt Pálffynak, biztosítván őt, hogy idősb fiát nemsokára ki fogja nevezni az említett vértess ezred tulajdonosának. E magánlevelét nyilvános kinevezési okmánynak tekintheti, mintha ezt már az udvari haditanács intézte volna hozzá. A király ugyanis nagyon kívánta e kinevezést egyideig titokban tartani. Kívánja, hogy még sok alkalom nyíljk, midőn hozzá és családjához való kegyes jóakarátát tettekben fogja nyilváníthatni. (A. IX. L. 1. F. 1. N. 19., sajátkezűleg irt német eredeti levél.)

I. József király bizalmas levelében (1709 ápril 13-án) jelenti Keresztély Ágoston primás és szász herczegnek, hogy néhány titkos tanácsost akar kinevezni. Nehogy e kinevezés miatt néhány magyar mágnás, úgymint a kalocsai érsek, az országbíró, de különösen a horvát bán (t. i. Pálffy János felháborodjanak), kéri a primást, tudassa velők, hogy ők is az országgyűlés végén elnyerendik a titkos tanácsosi méltóságot. A király ezt eddig elhalasztandónak tartotta. A primás különösen nyugtassa meg a horvát bánt s biztosítsa őt arról, hogy a király különös szeretettel és kegyességgel viseltetik iránta s őt nemcsak a tanácsosi ranggal, de nemsokára tábornagyi előléptetéssel is fogja megvizsgasztalni. (A. IX. L. 1. Tört. Emlék. 21. sz., másolat.)

Erről Pálffy különben — írja a király — már kisasszony-leányától is értesülhetett.

Pálffy 1710 október 1-én rendeletet kapott I. József királytól, melynélfogva azon győzelem alkalmából, melyet III. Károly spanyol király az anjou herczeg vezetése alatt volt hatalmas sereg felett aratott, Horvátországban ágyú s bombadörgés mellett hálaadó isteni tisztelet tartassék a várakban. (A. IX. L. 1. Tört. Emlék. 21. sz., másolat.)

1710 márczius 28-án a felsőmagyarországi hadak főparancsnoki méltóságát nyerte el.

Midőn a császári seregek sikeresen előretörték, Heister súlyosan megbetegedett s a bécsi haditanács a seregek fővezérségét Pálffyra akarta ruházni. O azonban nem volt hajlandó ezt elfogadni.

Később azonban Savoyai Jenő rábeszélésére engedett a felhívásnak s 1710 ősz táján elfogadta a magyarországi császári sereg fővezényletét.

I. József — Pálffy Jánosnak 1710 augusztus 17-én kelt — levelére 1710 augusztus 21-én sajátkezűleg írt válaszában jelenti, hogy mindazt, a mit Pálffy az ismeretes ügyben eddig cselekedett nemcsak helyesli, hanem igéri is, hogy mindazt mit Pálffy az ő szolgálatára ezentúl teend végre is fogja hajtani, biztosítván őt arról, hogy legnagyobb öröme válandik, ha Pálffynak és családjának állandó kegyességet és pártfogást fog tanúsíthatni. (A. IX. L. 22. sz. Tört. Eml., eredeti.)

Gróf Pálffy Jánosnak az uralkodóház iránti hűsége s közszolgálati többször kiváló elismerést s méltánylást idéztek elő a három uralkodó fejedelem részéről, kik alatt az országot szolgálta.

I. József király néhány eredeti levelében gyengéd s élénk hangon fejezi ki Pálffy iránti rokonszenvét s becsülését.

I, József egy keletnélküli sajátkezűleg írt levelében — mely Pálffyhoz, mint horvát bánhoz volt intézve — megbízást adván neki, hogy egy követét kellő kísérettel lássa el, ezeket írja: «Biztosítom Önt, hogy nekem semmi sem lesz kellemesebb és kedvesebb annál, ha sok alkalmam nyilni fog Ön iránti állandó szeretetemet és kegyelmemet nyilváníthatni».

E levélben üdvkívánatait is fejezi ki gróf Pálffy Sidónia leányának gróf Esterházy Ferenczczel kötendő házasságához. (Pálffy-levéltár. Arm. XI. Lad. I. Tört. Emlékek.)

II.

Gróf Pálffy János közreműködése a szathmári békekötésről.

Gróf Pálffy Jánosnak élete hadügyi s politikai nagy feladatok megoldása körül kifejtett serény és kitartó tevékenységnek szakadatlan láncolata.

Életének jelentős eseményei között különösen kimagasodik a Rákóczy vezénylete alatt küzdött szabadságharcznak megszüntetése s az ország békéjének helyreállítása. Pálffy J. mint a magyarországi királyi hadsereg főparancsnoka a Rákóczyakkal való tárgyalás s egyezkedésre teljhatalmat nyert a királytól.¹

¹ Ezen cikk adatai Pulyay Jánosnak a szathmári békéről írt latin kéziratából (A. VII. L. 14. F. 1. N. 6.) s Horváth Mihály M. O. Történelméből merítvék.

E fontos megbízás érvényesítésére — miként ez leveleiből s eljárásából eléggé kiderül — hazájának szálnalmas állapota és jobb sorsa indította. Az óhajtott békességet s kiegyezést inkább szelidebb s megnyerő eszközökkel, mint rideg s hatalmaskodó merevséggel igyekezett elérni.

E végből barátságos s rábeszélő leveleket intézett a felkelésnek némely kiválóbb tényezőjéhez, minek részben eredménye is volt. Ezzel nyerte meg Barkóczyt, Pethőt.

1710 november 17-én Pestről hasonló irányú felhívást intézett Károlyi Sándorhoz, ki ezen időben a felkelésnek főembere volt.

Hathatos szavakban ecseteli a haza siralmas állapotát s ennek megszüntetése végett felkéri őt, hogy működjék a béke megköltésére. Levelében kiemeli, hogy a király őt mint a magyar haza fiát, azért nevezte ki felhatalmazott vezérének, mivel őszintén akarja a békét. Pálffy keresztény hitével s lovagias szavával biztosítja jó szándékáról Károlyit. Hogy a haza javát akarja, azzal igazolja, hogy a tiszántuli vidéket is könnyen meghódoltathatná, de azt nem teszi, mivel nem akarja az ország további pusztulását. Ezt bizonyítják Érsekújvár, Szolnok és nemsokára Eger esete.

Károlyi erre a fölhívásra — Rákóczy megbízásából — előzékenyen felelt s előzetesen fegyverszünetet ajánlott Pálffynak, ki e kívánságot rövid fegyverszünet megadásával teljesítette, igérvén egyszerűs mind hosszabb fegyverszünetet is, ha a béketárgyalások folytatására kecssegtető kilátásokat fog tapasztalni. Pálffy azon óhaját fejezte ki, hogy Károlyi jöjjön hozzá, miután rövid együttlét alatt többet fognak végezni, mint hosszú levelezéssel.

Károlyi 1710 december 9-én Kis-Várdáról Pálffyhoz írt levelében jelentős szavakkal hangoztatván az ország békéjének szükséges voltát, nem felel pontos határozottsággal Pálffy fölhívására, miért is ez őt december 17-iki levelében lanyhaságról vádolja, nem mulasztván el azonban Károlyi iránti régi rokonszenvének kifejezést adni.

Károlyi 1710 december 23. és 26-án írt leveleket Pálffyhoz. Ez utóbbiban kiemeli, hogy immár tapasztalta Pálffynak a békére irányuló őszinte szándékát.

December 26-iki leveléhez írott előterjesztéseket is csatolt a békére s fegyverszünetre nézve s emezekkel Komáromy Györgyöt, bihari alispánt s debreczeni bírót küldte Pálffyhoz, ki Komáromy lelkére és szívére nagyon hathatott, mivel ez 1711 január 8-án Debreczenből írt levelében hatályos s megindító szavakkal buzdí-

totta Károlyit, hogy a haza és saját nemzetsége érdekében működ-jék közre a béke létesítésére.

József király 1710 december 22-én gróf Pálffy Jánosnak teljes felhatalmazást adott Károlyival egyezkedni, őt a király kegyelmébe fölvenni s evégből neki ígéreteket tenni, lekötelve magát, hogy a Pálffy által kikötött föltételeknek eleget fog tenni.

Pálffy Károlynak december 26-iki levelére csak 1711. évi január 2-án felelhetett, midőn Szoboszlóra érkezett. Csak röviden írt, miután a közlendőket Komáromynak, Károlyi követének, körül-ményesen kifejtette. Pálffy megkapta Rákóczynak a bibornokhoz (Keresztély Ágoston) írt levelét s ezt el is fogja küldeni, csakhogy a levél alig fogja a bibornokot Pozsonyban találni, miután a Szász-országba utazandó bibornoktól még Pesten kapott búcsúzó sorokat.

Pálffy Komáromy által küldött üzenetek között jelentette; ha Rákóczy fejedelem valamit közölni akar bizalmasan a bibornokkal, ezt inkább Pálffyval közölje, kit háromszoros, illetve négyszeres hit s kötelesség fűz a császári udvarhoz, általa akarván véghez-vitetni a kiegyezés ügyét.

Pálffy buzdítja Rákóczyt, hogy írjon a királynak, késznek nyilatkozván levelét a királyhoz fölterjeszteni, de kívánja tudni a levél tartalmát.

Rákóczy kérjen alázatosan kegyelmet a királytól saját maga s az elpusztult ország részére, mely pusztulást Rákóczy ugyan a haza javára irányult szándékból, de a haza kárára okozta. Ország-gyűlés tárgyalásokról és fegyverszünetről ne elmélkedjék.

Károlyi ezen üzenetek érdemleges elintézése végett, tekin-tettel Rákóczynak lengyelországi útjára, halasztást kért.

Pálffy 1711 január 10-én levélileg újból magához hívja Károlyit, útjának biztonságáért hitével s lovagias szavával kezes-kedvén. Károlyi ugyanis tudja, hogy adott szavával nem szokott játékot űzni. Ha tetszik 40—50—100 császári lovas fog elébe kül-deni; egyébiránt e levelének előmutatása is mindenütt elegendő menedékül fog szolgálni.

Pálffy, Komáromy jelentése szerint, január 10-iki levelével egyidejűleg 8 napi halasztást engedett meg Károlynak, mialatt mind a két ellenfél részéről minden ellenségeskedés s támadás kerülendő. Károlyi ne késedelmezzon elhatározásával.

Miután Károlyi a fejedelmet Munkácson nem találta, innen levélben (január 23.) kérte Pálffy, hogy a kívánt békétárgyalásig, illetve válaszádig még egy heti halasztási időt adjon.

Pálffy Károlynak e kérését igen zokon vette s ezt azzal is indokolta, hogy Rákóczy hivei őt hasonló körülmények között adott szavuknak s írásbeli ígéretüknek daczára Érsekújvárnál megcsalták. Károlyi ne csodálkozzék felindulásán. Az egyezkedés ügye nem kíván sok tárgyalást és halogatást, és pedig annál kevésbbé, nehogy a király orránál fogva látszassék vezetetni; s azért is, hogy Pálffy számot adhasson megbízatásában való eljárásáról. A fejedelemnek — ily válságos viszonyok között — már intézkedni kellett volna az egyezkedés ügyében. A hadi műveletek folytatása nem tűr sok elodázást. Pálffy Tiszánál már hadi rendeleteket tett, de ezeket a tárgyalásig fölfüggeszti. Mindezen viszonyok mellett, Pálffy óhajtván Rákóczynak bebizonyítani, hogy igaz magyar s hogy nemzetét, hazáját fentartani, Rákóczy hiveinek segíteni és csak a haza békéjét, az ártatlan vér ontását megkímélni kívánja, még egyszer belemegy a halasztásba, melyet 30-án túl nem terjeszt. A fejedelem jövő pénteken január 30-án jöjjön. Károlyi még csütörtökön jöjjön el. Egy nap alatt dülőre lehet vinni az egész ügyet. Isténre — írja — hogy pénteken túl nem fogadhat el halasztást.

Pálffy a kitűzött határnápig minden ellenségeskedéstől tartózkodni fog, panaszkodván, hogy tegnap Kisvárdra körül Rákóczy csapatai száguldoztak, az embereket megfosztották és pusztítottak. Pálffy megtartandó adott szavát, nem torolta meg a kihágásokat és szószegést.

Pálffy január 25-én reggel más levelet is küldött Károlynak Vaja községbe, hogy őt ott Károlyi s Rákóczy várni fogják. Miután Pálffy szóval és írásban adott nekik biztosítékot, ő is ilyent kér a fejedelemtől.

Rákóczy megérkezvén Lengyelországból, elhatározta magát, hogy Pálffy meghívását követni fogja. Károlyit előbb küldte Vajára, hogy ott jó szándékait tolmácsolja. Ő maga január 30-án érkezett Vajára, hol a tervezett béketárgyalás meg is történt. Pálffy és Rákóczy minden feszesség nélkül sokáig értekeztek. Étkezés után egyedül maradtak és késő éjjelig tanakodtak.

Pálffy előterjesztett javaslatában biztosította Rákóczyt Magyarországra s Erdély törvényes szabadságának helyreállításáról; saját személyére nézve minden kegyelmet várhat a királytól, de Erdély fejedelemségéről le kell mondania. Arra is figyelmeztette, hogy hazájok a békekisérletek meghiusulta után, ha a fölkelés fegyverrel elfojtatik, mint meghódított tartomány, Csehország sorsára juthat.

A békéltetési tárgyalás nem ment nagyon simán s a fejedelem Károlyi, Vay Ádám s más közvetítők közbenjárása következtében elhatározta magát, hogy írni fog a császárnak.

Rákóczy 1711 február 3-án Munkácson írta meg a császárhoz intézett levelet. Pálffy a levél tartalmát több oknál fogva kifogásolta; nevezetesen, mivel Rákóczy nem adott benne egészen megfelelő címet a királynak, a felkelést jogosnak nevezte s valamennyi felkelőnek javait visszaadni kéri. Rákóczy Pálffynak e levelét éles, erélyes válaszzal viszonzta 1711. évi február 11-én Salánkról.

Pálffy 1711 február 2-án Debreczenből Károlyihoz írt levelében nagyon sürgette Rákóczynak a királyhoz irandó levelét, kijelentvén, hogy ez legkésőbb holnapután kerüljön kezéhez. Pálffy Rákóczy levelét saját levelével is fogja támogatni. Míg a király válasza meg nem jön, a fegyverszünet tartani fog.

Rákóczynak a királyhoz írt levelét Pálffy megbízható küldöncz által kézbesítette az udvarnak. Midőn Rákóczynak levele az udvarhoz érkezett, épen ekkor lord Peterboroughnak, a magyar nemzet érdekében előterjesztett békéltetési javaslata is tudomásra jutott. A császári udvar február 11-én ekkor titkos tanácsot tartott s Pálffynak a további béketárgyalásokra teljhatalmat adott, kikötve azonban, hogy ne testületileg egyezkedjék a szövetséges rendekkel, hanem egyenkint igyekezzék ezeknek főembereivel egyezséget kötni s őket a királyi megkegyelmezésről s birtokaiknak visszaadásáról biztosítani.

Bécsből február 20-án Locher haditanácsost leküldték Pálffyhoz és pedig terjedelmesebb s úgy látszik kedvezőbb utasításokkal. Reiszig ellenkező véleményben van, amennyiben Locher Károly tanácsosnak feladatává tétetett, hogy Pálffyt a magyarokkal szemben tanusítandó engedékenységnél mérsékelje.

Rákóczy nemsokára a vajai találkozás után szövetségeseinek magyar s erdélyi tanácsát hívta egybe, hogy megtudja elhatározásukat a Pálffy részéről előadott békefeltételekre nézve. A tanács kedvezőtlenül fogadta a feltételeket s elhatározta, hogy a további béketárgyalások ügyében a szövetséges rendek is teljesen egybehivandók lesznek. Rákóczy ezután Lengyelországba ment. A határszélekről levelet írt Károlyinak, megbízván őt hadainak vezérletével, kivéve Munkácsot, melynek parancsnokságát Sennyey Istvánra bízta.

E közben Vetési, Rákóczynak megbízott követe meggyőző-

dött, hogy a francia udvarnak nincsenek őszinte jószándékai Rákóczi ügyével szemben s hogy az orosz cár meggyőződött a francia udvarnak a törököknél ellene elkövetett izgatásairól, minek következtében Rákóczi az orosz segélyre nem támaszkodhatik.

Pálffy ezalatt szorgalmasan buzgólkodott, hogy Rákóczynak kiválóbb egyéneit s katonai tisztjeit a békeföltételeknek megnyerje. Különösen iparkodott Károlyit erre bírni, ki, mint fővezér, nagy mérvben birta a rendek és katonaság bizalmát. Pálffy Károlyival ez érdeken szorgalmasan levelezett.¹

Pálffy február vége táján, midőn Locher hadi tanácsos hozzájött, Rákóczyt és Károlyit Debreczenbe meghívta, hogy egyezkedjék velök azon föltételek fölött, melyeket Locher Bécsből hozott, mint a császárnak végső elhatározását. Rákóczi nem jelent meg e meghívásra, de Károlyinak megjelenését nem ellenezte.

Ezen föltételek alig különböztek a Pálffy által előbb kitűzöttektől.

Károlyi elfogadta a király kegyelmét a maga személyére nézve, és pedig márczius 14-én, de még csak titkosan és le is tette a hűségi esküt. Pálffy ezután megbizta őt, hogy menjen Lengyelországba Rákóczyhoz s beszélje őt s ottani párthiveit a béke elfogadására s e végből Debreczenből 1711 márczius 14-én levelet is intézett hozzá. Pálffy e levélben kívánta, hogy Rákóczy hűséget esküdjék a királynak s adja át Munkácsot, Husztot, Kővárt s Kassát nyissa meg a császári hadaknak. Károlyi Sztryben találkozott Rákóczyval, kit a vele levő Forgách Esterházy Antal és Bercsényi, kik Károlyinak titkos ellenségei voltak, arra serkentettek, hogy Károlyit fogassa el. Valószínűleg sejtették, hogy Pálffyval alku-dozik. Rákóczy azonban nemeslelkűségénél fogva, nem hajlott említett környezetének ösztönzésére.

Rákóczi Pálffynak e fölhívására azzal válaszolt, hogy az elébe szabott békeföltételek fölötti határozat végett Husztra fogja a rendek gyűlését egybehívni s eddig kívánja a fegyverszünetet megtartatni.

Pálffy a fejedelem ezen válaszából azt vette ki, hogy ez csak időt óhajt nyerni és sürgettetvén Bécsből a békekötésnek előmozdítására, arra birta a Lengyelországból visszatért Károlyit, hogy hívja össze a hadakat s terjeszsze eléjük a császári udvar föltételeit.

¹ Lásd Pulyay Jánosnak, gróf Pálffy János titkárnak a szathmári békekötéséről írt munkáját.

Pálffynek e fölhívása annál nagyobb visszhangra talált Károlyinál, miután Rákóczy meghagyta neki, hogy az udvar föltételeire Pálffyhoz küldött válaszát okvetlenül hirdesse ki.

Károlyi a hadakat ápril 4-én nem Husztra, hanem Nagy-Károlyba hívta meg. A katonaságon kívül a tiszai, éjszakkéleti vármegyék és sokan Erdély rendei közül is megjelentek.

A gyűlésen a fejedelemnek Pálffy föltételeire adott válaszát s észrevételeit köztetszéssel fogadták. Ámde Komáromy György bihari alispán Pálffytól ápril 6-án újabb nyilatkozatot hozott Károlyihoz, melyben az előbbi föltételek következő változtatással terjesztettek elő:

«1. Rákóczynak s a vele levő párthiveinek mind személyeik, mind javaik tekintetében teljes kegyelem adatik, ha ápril 27-én, mi a fegyverszünet véghatárául tüzetik ki, a hűségesküt leteszik, s a kezeiknél levő várakat átadják. 2. Hasonló kegyelmet nyernek a hadi tisztek s minden más szövetséges rendek. 3. Az özvegyek és árvák, kiknek férjei s apáiktól javaik elkoboztattak, a hazai törvények szerint nyernek elégtételt. 4. Azon erdélyiek, kik Moldvába s Havasalföldre futottak Steinville tábornok útján mind személyeik, mind javaikra nézve, hasonló kegyelemről biztosíttatnak. 5. Ő Felsege az ország szabadságait s törvényeit letett hite szerint fenntartandja».

Károlyi személyesen akarta e föltételeket a fejedelemnek bemutatni, ki ekkor az ország határaihoz közeledett. Az egybegyűlt rendek azonban azokat mindjárt kihirdettetni kívánták. Ezután küldöttséget menesztettek maguk köréből a fejedelemhez, hathatósan kérvén őt, hogy megfontolva a fegyverszünet rövid határidejét s a szövetség reménytelen helyzetét, térne mielőbb haza a békét megkötni; ha pedig sem ő, sem vele levő párthivei nem akarnának megjelenni, mentené föl őket a hűségi eskü alól, melylyel neki, mint fővezérüknek s erdélyi fejedelemnek magukat leköteltették.

Rákóczyt a küldöttség megbízatása fölháborította s Károlyinak eljárását, valamint a gyűlés kívánságát szövetséggellenes s jogtalanannak nyilvánítván, ápril 18-án erre vonatkozó rosszaló nyilatkozatot tett közzé, mely azonban nem volt hatással a békét óhajtó fölkelők nagy többségére.

Ezen események folyama alatt ápril 17-én ragadta el a halál I. József császárt. Erre fölülkerekedett Bécsben a béke elleni párt, melyben — sajnos — néhány magyar úr is volt. E párt csak

fegyverrel akarta a békét megszerezni. Bizonyosan ezen pártnak hatása alatt rendelte el a császár halála után az anyakirályné, hogy a békéltetés föladata ezután gróf Cusami tábornokra bízassék s Pálffy Bécsbe siessen, hogy részt vegyen a magyar főurak és miniszterek tanácskozásaiban.

Pálffy jól ismerte e rendelet sugalmazóit és rugóit. Locher tanácsos által azonnal erélyesen azt iratta a főhaditanácsnak, hogy ő — Pálffy — nem vonakodik ugyan legott Bécsbe utazni, ha ott csakugyan szükség van reá; mindezáltal azonban jól fontolják meg, hogy a hadsereg vezényletében beállt ilyen változás új zavarokat fog előidézni s veszélybe sodorni a békéhez közeledő országot, mert tarthatni attól, hogy Károlyi, ki Cusami iránt távolról sem viseltetik oly bizalommal, mint régi barátja Pálffy iránt, látván, hogy ez t. i. Pálffy a haza megbékéltetésének dicsőségétől mások irigysége által fosztatik meg, más gondolatokra fog vetemedni.

Pálffy és Károlyi a császár halálát tőlük telhetőleg titokban tartották s ezután még buzgóbb odaadással munkálkodtak a béke létesítésére.

Ápril 27-én Pálffy Ebergényi tábornokát és Károlyi két nemest küldtek Esterházy Dánielhez, hogy Kassa városát adja át a császáriaknak. Esterházi kassai kapitány s a kassai várórség engedtek e felhívásnak. Pálffy ugyanezen napon Nagy-Károlyban Károlyi Sándorral, ennek kastélyában utoljára értekezett a békeszerződés pontjai s tartalma felett. Két nap múlva Locher haditanácsos fölkereste Rákóczyaknak szathmári táborát, hogy a kiegyezés s a végleges béke megerősítésére nézve egyezséget hozzon létre.

Pálffy ápril 30-án a szathmári táborhoz jött, hol Károlyi Sándor s a fölkelők ünnepélyesen hűségi esküt tettek. Pálffy átvette zászlaikat. A békeszerződés okmányát a fölkelők kiválóbb 151 tagja irta alá. Az okmányt Pálffy 1711. évi május 1-én ünnepélyesen kihirdette.

A békekötés ezen oklevele következő:

I. Rákóczy Ferencz fejedelemnek életére s minden ingatlan és ingó javaira — kivéve mik a város erődítéséhez tartoznak — mind Magyarországon mind Erdélyben, kegyelem biztosítottik, úgy mindazáltal, hogy három hét lefolyása alatt a hűségesküt letegye, a kezén levő várakat a császári őrségnek átadja s a maga őrségeit elbocsássa. Ha a fejedelem az országban lakni nem akarna, a hűségeskü letétele után Lengyelországba távozhatik. Mihelyt a feltételek végrehajthatnak, fiait is visszanyeri.

II. Hasonló amnistia adatik személyeikre s javaikra nézve, mindazon magyarországi s erdélyi egyházi s világi uraknak, nemeseknek s főtiszteknek, kik jelenleg a fejedelem mellett távol vannak, feltéve, hogy három hét alatt hűséget esküsznek, s mindazoknak is, a kik már elébb visszatértek a király hűségére. Javaikat mindezek, habár adomány vagy vétel útján mások kezén volnának is, azonnal visszanyerik. Az új szerzeményi bizottmánytól senki se féljen, mert ezen őszinte békekötés kizár minden hasonló cselfogásokat. A fegyverletétel alatt is csak az ellenségeskedés megszűnése értetik; az urak, nemesek és szolgálók szokott fegyvereiket a nemzeti szokás szerint ezentúl is hordozhatván. A közrendű vitézek szintén valamennyien kegyelmet nyernek anélkül, hogy császári szolgálatba állni kényszeríttetnének. Az idegeneknek útlevelük fognak kiszolgáltatni, melyekkel hazájokba visszatérhesenek; a császári ezredekől átszökötteknek sem lesz bántalmuk; kötelesek azonban ezredeikbe visszatérni.

III. Ő felsége a vallások szabadságairól szóló törvényeket mind Magyarországon, mind Erdélyben hiven megtartandja; s ha ezeken felül az illető feleknek még némi kérendőjük volna, azt akár most az országgyűlésen fölterjeszthetik.

IV. Az özvegyeknek és árváknak, kik férjeiket s apáikat e háború alatt veszítették el, mindazon javak szintén visszaadtnak, melyek másoknak még el nem adattak, vagy adományoztattak; ezen elidegenített javakról pedig az országgyűlés fog intézkedni.

V. Akik az országtól távolabb lévén, a kitűzött időre vissza nem térhetnek, mihelyt lehet, az udvarnál vagy Pálffynál, vagy ha erdélyiek, Steinville tábornagnál jelentik s késedelmök alapos okát adhatják, a II. pontban biztosított kegyelmet szintén megnyerhetik. Hivatalaik, méltóságaik visszanyerését azonban mind ezek, mind a többiek is csak ő felsége külön kegyelmétől várhatják. A jászok, kunok és hajduk kiváltságait, a mennyiben sérelmet szenvedtek, az országgyűlés fogja helyreállítani.

VI. E kegyelem hasonló módon kiterjesztetik a foglyokra is.

VII. Az utolsó fegyverszünet ideje alatt történt károk kölcsönösen helyreütkessenek.

VIII. Hogy minden félelem s bizalmatlanság elfojtassék, e békekötés ő felségétől mennél előbb megerősítetvén, kihirdetés végett a vármegyéknek haladéktalanul megküldessék.

IX. Ő felsége mind Magyarország, mind Erdély jogait, sza-

badságait s törvényeit szentül és sértetlenül fenntartandja s nem türendi, hogy az adott kegyelem ellenére akárki is újabb üldözéseknek s bántalmaknak tétessék ki.

X. Az ország lakosainak fennmarad joguk, a jövő országgyűlésen minden sérelmeiket előterjeszthetniök s azok orvoslatát ő felségétől teljes szabadsággal kérhetniök, miszerint senki se kételkedhessék, hogy ő felsége a magyarországi és erdélyi törvények hűséges magatartása s a hivatalokban bennszülöttek alkalmazása által az egész világ előtt tanusítani kívánja, miképen Magyarország s Erdély iránt valóban atyai indulattal viseltetik; valamint ő is megvárja viszont a nemzettől, hogy ily törvény- s alkotmányszerűleg kormányoztatván, semmi más nemzet által nem engedi magát túlhaladtatni királya iránti hűségben.»

Eleonora császárné Eugen herczeg tanácsára 1711 május 26-án adta ki e békeszerződési okmánynak megerősítését.

Pálffy ezután átvette Ecsedet, Somlyót, Kővárt és Husztot s Munkácshoz indult. Ennek parancsnoka: Sennyey István vonakodott a várat átadni, miután a várat — Rákóczi fejedelem rendeléséhez képest, ennek udvari hadaival együtt — semlegességben akarta megtartani ura részére, míg az országnak új királya lesz. A várban Károlynak családja is tartózkodott s Károlyi eredmény nélkül kérte Sennyeyt a vár föladására. Sennyey csak június 23-án hajolt meg Pálffy előtt, midőn ez őt a vár zárlatával s töretésével erre kényszerítette.

Károlyi nagy buzgalmat fejtett ki, hogy a békekötés ország-szerite megnyugtassa a kedélyeket. A császári békebiztosok két pont miatt gáncsot igyekeztek vetni a békekötés legfelsőbb megerősítése elé, de Károlyi két követe által ezen akadékoskodást ellensúlyozta. A császárné legjobb reményekkel bocsátotta el a két követet; ú. m. Csajághy Jánost és Pongrácz Györgyöt ígervén, hogy a békeokmány megerősítését fiánál, III. Károlynál is mielőbb ki fogja eszközölni.

Károlyi állítása szerint, az udvar s a miniszterek meg voltak elégedve a szathmári békével, de — sajnos — néhány magyar aulicus főúr nem barátkozhatott meg az általános amnestiával s ezek lettek volna okai a megerősítés fennakadásának. Károlyi azonban ennek is végére járt, s az esztergomi érsek, meg Trautson herczeg jóakarató közbenjárásával kivitte, hogy az üldözött fölkelők fölszabadíttak s a birodalmi cancellária a magyar cancelláriára, a nádorra s az országbiróra keményen ráparancsolt, hogy

ezentúl a szathmári békekötéssel ellenkező semminemű parancsot ki ne adjanak.

A békeszerződési oklevelet megerősítése után mind a magyar, mind az erdélyi országgyűlésen kihirdették.

A szathmári békekötés egy példányát azonnal annak létrejötte után Rákócynak is megküldték.

Gróf Pálffy János 1711 május 2-án Debreczenből értesítette a királyt a Rákóczy-fölkelésre vonatkozólag kötött békekötésről. A király Pálffy ezen levelére csak június 11-én válaszolt. Melegen s meglelégedéssel nyilatkozik a békekötés eredményéről s különösen gróf Pálffynak nagy fáradozalmairól, érdemei s buzgalmáról. Károly király ezért biztosítja Pálffyt, hogy ezen buzgalmát s nagy érdemeit nagyrabecsüli, minélfogva Pálffy és családja iránt mindenkor kiváló kegyességgel fog viseltetni. Pálffy a békéltetést május 1-én végezte.

Károly helyesléssel említi, hogy Károlyi lovasságával egyetemben hűségi esküt tett s e katonaság megyéibe vonult; hogy Károlyi Kővár, Huszt s Munkács várait kiűriteni ígérte, Pálffy pedig ezeknek megszállására nézve gyorsan intézkedett. A király meghagyja Pálffynak, hogy a még rejtőző négy fölkelőre óvatosan ügyeljen.

A király e levélben nagy örömmel megemlékezik Károlyi meghódolásáról és fogadott hűségéről, melyet alkalomadtán nem fog jutalom nélkül hagyni. (A. IX. L. I. 24. sz., eredeti német)

Pálffy János 1711 május 25-én értesítette Károly királyt Munkács várának megadásáról.

A király Barcelonából 1711 július 31-én sajátkezűleg írt levelében Pálffynak nagyon meghatólag köszönetet s elismerést nyilvánít a felkelés lecsillapítása körül szerzett nagy érdemeiért. A király Pálffynak leányára nézve közölt panaszáról azt írja, hogy Pálffy ne búslakodjék, mivel e királyi kegyességről újabb bizonyítékaik vannak; ha ő — Károly király — vissza fog térni, Pálffyt és családját lehető legjobban megvigasztalandja, hogy Pálffynak hű szolgálata benne és családjában megjutalmaztassék. (A. IX. L. I. F. 1. N. 26. sz., német másolat.)

III.

III. Károly 1715. évben, midőn a török a karloviczi békekötést megszegte, Velenczével szövetekezett a török ellen s az egész kereszténységet fölhevítte a török elleni háborúra. E nagyszabású

hadi vállalat fővezényletét savoyai Jenőre bízta a király. Jenő mellett Pálffy Jánosnak jutott ki a legfőbb hadvezéri hatáskör.

Pálffy már 1716 augusztus 2-án Karlóczánál hevesen összeütközött a törökkel. Pétervárnál is hőiesen harczolt ellene; a 21. lovasezrednek sikeres s bátor rohama, melyet ő intézett volt a török ellen, legdöntőbb hatással volt a csata fényes eredményére, s bizvást állítható, hogy a pétervárad győzelemnél neki volt legnagyobb érdeme.

Jenő fővezér a pétervárad győzelem után Temesvár megvételére irányította hadműveleti tervét.

Pálffy itt is megfelelt hadvezéri feladatának, midőn a várat először körülzárolta s a Temesvár segedelmére sietett török csapatokat szétverte.

1717. év kezdetén a hadakozás céljául Belgrád ostroma lett kitűzve. Pálffy itt is jelesen megállta helyét az általa vezérelt könnyű lovassággal. Ő nyitotta meg 1717 augusztus 16-án a döntő ostromot, melynél meg is sebesült. Ezen bátor és merész ostromnak köszönhető, hogy a törökök három nap mulva feladták Belgrádot.

Midőn a török hadjáratok a passaroviczi békével véget értek, gróf Pálffy bucsút vett a hadi pályától, s polgári pályán kezdett az országnak szolgálni.

Mint Horvátország bánja, halhatatlan érdemeket szerzett magának az uralkodó család körül, legbuzgóbban és sikeresen fáradozván, hogy Horvátország az uralkodó család nőági örökösödését elfogadta. Midőn az erre vonatkozó törvényjavaslat a horvát tartománygyűlésen az ő közvetítésére érvényt nyert, s az ország vármegyéi felhívást kaptak, hogy ama törvényjavaslatra nézve nyilatkozzanak, gróf Pálffy nemcsak Pozsony, hanem más megyékben is sikeresen vetette mérlegbe hatalmas befolyását.

Károly király 1723 márczius 15-én dicsérőleg s nagy elismeréssel kiemeli Pálffy Jánosnak azon buzgalmát, melyet a királynak a kerületi táblákra nézve kiadott határozata védelmében az ellenpárttal szemben kifejtett. Károly, hivatkozva Pálffynak ismeretes nagy hazaszeretetére, s tekintettel, hogy az említett határozat voltaképp királyi előterjesztés, ugyancsak az ország javát célozza, hathatósan megkeresi Pálffyt, igyekezzék befolyását az előterjesztésnek véglebonyolítását s érvényesülését előmozdítani. (A. IX. L. 1. F. 1. N. 30. sz., eredeti német.)

Gróf Pálffy János 1724 december 7-én Károly királyhoz írt

levelében, a legközelebb kinevezendő kir. helytartósági tanácsosnak — indítatva a király és közjólét iránti érdeklődéstől és lelkiismerettől — gróf Nádasdy Tamást ajánlja, ki már Lipót és József királyok alatt s Károly uralkodása idejében is hiven ragaszkodott a királyi házhoz s ezen kívül a jogügyi s közigazgatási téren nagyon jártas, majdnem mindannyi országos küldöttségeknél bizottságoknál közreműködött s valóban a közügyek szolgálatában megöregedett. Pálffy e levelét, úgy látszik a királynak különös s egyenes fölhívása nélkül írta. Egyenesen kijelentette, hogy a helytartótanácsához véleményezés végett küldött tanácsosi pályázók közül egyik sem alkalmas. Ezek voltak gróf Zichy Károly, gróf Zichy Imre, gróf Esterházy Antal, gróf Nádasdy Lipót és báró Révay Péter. Pálffy hangsúlyozza, hogy jó lélekkel mondhatja, hogy őt ezen ajánlásban semmi egyéni érdek vagy más tekintet, sem vezérli. Hogy Nádasdy T. kineveztetése esetében ne támadjon kétség arra nézve, mely helyet foglaljon el a helytartósági tanácsnál, javaslatba hozza a királynak, hogy Nádasdy kinevezési okmányában határozottan fejeztessék ki, miszerint Nádasdy T. czimzetes titkos tanácsosi rangja szerint nyerjen helyet a tanácsban.

Pálffy e kérésének támogatása végett egy főherceghez (Prinz. Duschlaut) is írt kérő levelet 1724 december 7-én. (A. IX. L. 1., másolat.)

Pálffy 1724 december 7-én meleg hangú levélben megköszöni a királynak, hogy az ő betegsége okozta távollétében, nemkülönben Koháry országbíró elmaradása következtében a királyi tanács ideiglenes elnökségét nem egyházi, hanem világi személyre bízta. A király emez intézkedése a királyi rendeket oly nagy elismeréssel töltötte el, hogy Pálffy ezt köteles a királylyal közölni, mivel a világi rendek ezen királyi rendelkezésből buzdírást nyernek a közügyeknek odaadóbb szolgálatára. Pálffy azt is kijelenti, hogy az említett kir. tanácsi elnökség tisztje nem is illeti meg az egyházi személyeket. (A. IX. L. 1. 31. sz., másolat.)

1724 január 15-én m. kir. helytartótanács lett. 1731 október 5-én pedig gróf Koháry István országbíró halála után országbíróvá neveztetett ki.

Ugyanezen év október 27-én pedig a hétszemélyes tábla bírájává.

1732 márczius 14-én elnyerte Pozsony vármegye főispáni méltóságát. 1734. évben örök adománykép megszerezte a bazini és szentgyörgyi uradalmat, melyet családja addig csak zálogul birt.

III. Károly, készítetve nagy hadi kiadásaitól, kölcsönhöz folyamodott, mely czélból 1735 márczius 16-án Pálffy megkereste: hívná föl a magyar mágnásokat és nemeseket — ha lehet, a pap-ságot is — hogy járuljanak hozzá eme kölcsönhöz, mire nézve indokul és buzdításul szolgáljanak nekik: a királyi birtokadományok, jövedelmező magas állásaik s azon biztosíték, melynélfogva a megajánlott kölcsönt szabott határidőben vissza fogják kapni.

E kölcsönművelet végrehajtásával gróf Erdődy, magyar kir. kamarai elnök meg volt bizva. Károly ez ügyben Pálffynak közbenjárását kéri, mivelhogy a mágnások és nemesek közbizalmát bírja, egyuttal megkeresvén őt, hogy a kamarai elnöknek kezére járjon. (A. IX. L. I. No. 33., eredeti német.)

Pálffy János 1736 június 5-én Pozsonyból értesítette Károly királyt, hogy az egybegyűlt országos karok és rendek rendkívüli hadi segély czimén csak 200 ezer forintot szavaztak meg előzetesen. Károly királyt — pénztárának mostoha állapota miatt — ezen összeg ki nem elégítheti. Valamint meg van győződve, hogy a megszavazott 200 ezer forintnyi összeg följárulásában nagy része van Pálffy közbenjárásának, szintoly bizalommal megkeresi őt, hogy a király s közügyek érdekében mindedig tanusított kitünő és dicséretes buzgalmánál fogva oda közreműködjék, hogy az egybegyűlt karok és rendek — ha többet nem — még legalább 100 ezer forintot s némi árpát és zabot szavazzanak meg. (A. X. L. I. N. 35., eredeti.)

III. Károly e rendkívüli hadi segély megadásának kieszközlésére 1736 május 31-én kelt levelében megkereste Pálffy, ki — a király szavai szerint — a karok s rendeknek részéről tapasztalt bizalmával már többször hasznos közszolgálatokat tett. (U. o. N. 34., eredeti.)

Pálffynak is — mint a legtöbb halandónak — tapasztalnia kellett, hogy az élet legfényesebb napjaiban is váratlanul borús s nehéz felhők borítják el az élet derült eget.

Nehéz szívvel fogadta a mellőztetést, mely őt az 1737. évi török elleni hadjáratnál érte, midőn nem ő, hanem lothringeni Károly nevezetett ki fővezérré s melléje Seckendorf rendeltetett ki.

Úgy látszik, hogy az illetékes körök, a hivatott katonai közvélemény és tényezők a török elleni háború kitörése előtt arra számítottak, hogy gróf Pálffy János fog hadvezéri megbízást nyerni. Maga a lothringeni herczeg is mint ilyent üdvözölte őt. Erre lehet

bizvást vonatkoztatni báró Grassalkovich Antal kir. személynök gróf Batthyány Lajos udv. kancellárhoz írt levelének e szavait: «A véletlen és talán mondhatom gyalázatos békességet mely érzékenységgel vettem, csekély pennám ki nem írhatja. Ez a gyümölcse nemzetünk megvetetésének és contemptusának.»¹

Gróf Pálffy Jánost a király részéről tapasztalt imént említetem mellőzés annyira bántotta, hogy sértett katonai önérzetességének a királylyal szemben is adott e sorokban kifejezést: «Nem titkolhatom a halálos fájdalmat, mely sírba visz, midőn látnom kell, hogy nem tekintve azt a sok vért mit családom s utoljára is két fiam a felséges családért ontott, nem tekintve, hogy soha senki se ócsárolta hív hadi szolgálataimat, engem mégis nyilvános gyalázatomra, hazám s az egész világ előtt elmozdítottak a sereg vezetésétől és épen a hadjárat kezdetén, midőn senki, legkevésbbé magam, nem gondolt arra. Nem is lehet másból származtatni, mint abból, hogy Felséged kegyét tehetetlenségem vagy gyanakodás által elvesztettem».²

«Méltóztassék ezt Felségednek legkegyelmesebben megszívlelni — folytatja tovább — és nem további kegyvesztéssel megfigyelní, hogy én fájdalomtól és bánattól majdnem megtört szívemet, ekkép föltárni kényszerülök. Magas koromban látom, hogy 54 éven teljesített szolgálatommal szerzett tisztességem és hirnemem egy napon eltűnt, s én valamint családom egész Magyarország és mindenkinek gúnyjává és nevetségévé lettünk. Minden elhagyott, hűségemen s engedelmisségemen kívül, és semmiért sem panaszkodom annyira, mint hogy egy nappal kelleténél tovább éltem s kénytelen lettem Istent kérni, hogy rövidítse meg ezen fájdalmas és felesleges életet.» (A. IX. L. I. N. 39., másolat.)

E mellőzés meg is boszulta magát, miután a vezérek szerencsétlenül vezették a hadsereget s Károly király kénytelen volt 1739 szeptember 18-án a hátrányos és dicstelen belgrádi békekötést elfogadni, melynélfogva a Száván túl levő meghódított területekről lemondott.

Ferencz lothringeni herczeg 1737 april 6-án jelenti Pálffy-nak, hogy a legközelebbi hadjáratban részt fog venni. Ferencz leginkább mint önkénytes szeretne Pálffy vezérlete alatt szolgálni, hogy az ő vezetése alatt valamit lásson és tanulhasson. Pálffy

¹ M. Nemzeti Múzeum kézirat fol. 136. 1739 nov. 25.

² Marczali H. Mária Terézia 33, 34. l.

ápril 1-én írt volt erről a hercegnek. (A. IX. L. 1. N. 37., eredeti német.)

Midőn a magyarországi hadi főparancsnokság — sokaknak várakozása ellenére — nem Pálffyra, hanem Ferencz lothringeni hercegre ruháztatott. Pálffy erről panaszkodva írt a hercegnek, ki 1737 május 1-én Pálffyhoz írt levelében szintén sajnálja, hogy e váratlan fordulat megtörtént, mely Pálffynak érzékeny fájdalmat okoz. (U. ott 40., eredeti német.)

Pálffy 1738 július 18-án megbízó levelet kapott Károly királytól, hogy őt — mint királyi biztos — Esterházy Imre hercegprimásnak július 27-én ünneplendő aranymiséjén az ünnepség emelése céljából s a királyi elismerés tanuságául — képviselje. (A. IX. L. I. 41. sz., eredeti latin.)

Ferencz lothringeni herceg 1740 december 10-én szívélyesen megköszöni Pálffynak, hogy Bercsényi levelét fölbontatlanul küldte hozzá, miáltal neki s a királynőnek nagy örömet okozott.

Pálffy december 1-én a rendes táblapénzek kivetése végett kéreleg írt volt a hercegnek, ki erre azt válaszolta, hogy Pálffy kérését — a jelenlegi mostoha pénzügyi viszonyokhoz képest — elő fogja mozdítani. (A. IX. L. 1. F. 1. N. 72., eredeti német.)

III. Károly gróf Pálffy Jánost 1740 február 20-án az aranyapjas renddel tüntette ki. Evvel, úgylátszik, némi elégtételt akart neki nyújtani azért, hogy őt a közel mult hadakozásnál mellőzte.

IV.

III. Károlynak 1740. év októberben bekövetkezett halála után — Mária Terézia uralkodása hajnalán — a háború viharos felhői borongtak az ország fölött. Mária Terézia fiatal kora daczára fölismerte Pálffy Jánosnak hadvezéri tehetségét s az uralkodóház és hazája iránti áldozatkészségét s ennek tulajdonítandó, hogy a fenyegető háború kitörésekor őt bizta meg a honvédelem nehéz föladatával. Pálffy hiven megfelelő e fontos megbízásnak, már 1741 január 26-án fegyverkezésre hívta föl az országot és hogy e fölhívása minél sikeresebb legyen, kijelentette, hogy ő maga is — magas kora daczára — fegyvert fog ragadni.

Pálffy János egyéniségének — a királynő kitüntető bizalmán kívül — az ország is fényes elismeréssel adózott, midőn őt az 1741. évi koronázási országgyűlés egyhangulag nádorrá választotta. A nádori méltóságra négy jelölt került választásra; úgymint: Esterházy József gróf, Révay Pál báró, Pálffy János gróf és Zay Imre gróf.

«Midőn a nádorválasztó gyűlésen az ország primása a nádorjelölő királyi leirat közlése után azt a kérdést vetette föl: szavazással vagy fölkiáltással kívánják-e a karok és rendek a nádor megválasztását végrehajtani: Esterházy József, habár tudhatta, hogy a vármegyék és városok többsége az ő megválasztását adta követleinek utasításul, ritka önzetlenséggel emel vala szót Pálffy érdemeinek magasztalására; kötelességének vallván, azok előtt szerényen visszavonulnia. Indítványára tehát az ország rendei egyező akarattal Pálffy Jánost emelték a magas méltóságra s vezették a királyné elébe tiszti esküjének letétele végett.¹

1741 junius 26-án ő koronázta meg a primással Mária Terézia királynőt.

Nádori működésének első föladatául tűzte ki a honvédelem rendezését.

Neki nagy része volt az 1741 szeptember 11-iki országos ülés, amaz örökké nevezetes magasztos jelenetében, midőn az ország karjai és rendjei — az ország és királynő ellen zúduló támadások láttára — nemes s hazafias lelkesedéssel fölkiáltottak: «Életünket és vérünket királyunkért, Mária Teréziáért!»

Mária Terézia 1742 május 18-án Pálffyhoz intézett levelében hathatósan megkeresi őt, hogy közreműködésével — indítatva az uralkodóház és a haza javáért eddig mindenkor tanúsított buzgalmától — ügyekezzenek a gróf Esterházy Miklós tanácsosnak adott királyi megbízást valósítani, melynél fogva az Ausztriához s Morvaországhoz legközelebb fekvő nyolcz vármegye kárpótlás mellett hivatva lesz ezer hatökrös szekérrel a katonaság részére zabot és lisztet fuvarozni. Mária Terézia Pálffy buzdítására kegyelettel emlékezik meg a magyar harczias nemzet lovagiasságáról s a mult évben nemesen megnyilatkozott jobbágyi hűsége s áldozatkészségéről, hangsúlyozván, hogy ő nem mint királyné, hanem inkább mint anya kegyeli a magyar nemzetet. (A. IX. L. I. N. 45. eredeti latin.)

Pálffy nádornak jutott örvendetes osztályrészül jelenteni a királynőnek, hogy hű magyarjai készen állnak védelmére. E váratlan kitünő eredmény is járult ahhoz, hogy Mária Terézia 1742. év elején Pálffyt nevezte ki a magyar hadseregnek fővezérévé.

Helyesen írja a Pálffyak életirója a magyar hadseregről: «Ez a hadsereg becsülettel állotta meg a helyét, s ha nem is győzött

¹ Horvath M. M. O. Tört. 1863. V. k. 132. l.

mindenütt, de megmentette a trónt s a magyar fegyvereknek három nemzet előtt dicsőséget szerzett. Mária Terézia maga méltányolta legjobban a magyarok hősiességét és ennek az 1744 június 13-án Pálffyhoz intézett levelében meleg hangon kifejezést is adott». (A Pálffyak s Pozsony Vármegye. 734. l.)

Mária Terézia megbízta gróf Pálffy Jánost, hogy a budai királyi vár építésének folytatására a vármegyékhez adandó segély végett fölhívást intézzon.

Pálffy megható szavakban köszönő levelet írt e megbízásért a királynőnek, örömét fejezvé ki a fölött, hogy Magyarországot nagy örömmel fogja elárasztani, ha királynőjének majd az országban fogja hódoló tiszteletét nyilváníthatni és hogy a királyné ezen hasznos terve kivitelével őt bízta meg.

Pálffy e leveléhez azon magyar fölhívásnak német fordítását is csatolta, melyet az említett segély céljából a vármegyékhez intézni akart, hogy a királynő ezt esetleges módosítás után megerősítse. A királyi helybenhagyás után ügykezni fog, hogy Pozsony vármegye a segély ügyében példakép előljárjon s egyszerűsmind értekezni fog a m. kir. kamarai elnökkel is. (A. IX. L. 1. F. Kelet nélkül. Német.)

Mária Terézia a Prága ostromlásánál szenvedett veszteségnek orvoslása végett 1742 október 3-án hosszabb levelet intézett gróf Pálffy János nádorhoz.

A Prágában elzárkózott francia seregen főleg azért nem győzedelmeskedhetett a királynő katonasága, mivel a Festetich vezérlete alatti nemzeti seregnek egy része elhagyta az ostromot s hazavonult. Mária Terézia előadván hathatós szavakkal a szenvedett vereség okozta helyzetnek javítására vezető intézkedéseket, várva-várta, hogy szeptember 26-án sajátkezűleg írt soraira Pálffy mielőbb nyilatkozzék, kérvén őt, hogy ha csak egészsége engedi, segítségére legyen hadi tapasztalataival a mostani viszonyok között s azt kívánja, hogy hadi szolgálatát legalább a jelen viszonyok jobbrafordultáig ne vonja meg, mivelhogy az egész országban nagy hatást szülne, ha Pálffy mint nádor átvinné a sereg vezényletét.

Mária Terézia e levelében körülményesen kifejtett kívánságaira és kérdéseire nézve, melyek nemcsak az ő uralkodói, de a magyar nemzet érdekeivel is szorosan összefüggnek, Pálffytól egyenes, szabad és bátor nyilatkozatot és tanácsot kíván. (A. IX. L. I. N. 52., eredeti német.)

Mária Terézia 1742 szeptember 18-án Pálffyhoz meleg elismerő levelet intézett azon alkalomból, hogy Pozsony vármegyének nemessége a legutóbbi gyűlésen megnyilatkoztatta a trón és haza iránti hűségét s áldozatkészségét. E tapasztalat csak fokozni képes azon anyai szeretetet s gondoskodást, melyet a királynő Magyarország s a magyar nemzetre nézve eddigelé ápolt. Pálffynak kiváló odaadásáról teljesen meg van győződve. (A. IX. L. 1. N. 50., eredeti német.)

Pálffy ezen levélre 1742 október 6-án hosszú választ küldött, melyben élénk szinekkel ecseteli fájdalmát a prágai ostrom baleredménye fölött. Határozottan rosszalja Festetich tábornok eljárását, melyet büntetendő könnyelműségnek nevez, miután Festetich a felkelők buzdítására és támogatására nemcsak nem kérte a német lovasezredek segítségét, de ezt nem is akarta. Pálffy Festetichet annál kevésbbé mentheti, minthogy saját hosszú és gyakori tapasztalásából tudja, mily kiváló vitézséggel harczoltak a huszárok, midőn tudták, hogy német katonaság is áll támogatásukra.

Pálffy — anélkül, hogy valakit sérteni akarna — nem hallgathatja el, hogy ha az említett esetben hivatva lett vala véleményt s utasítást adni, Festetichet — minden vonakodása mellett — kényszerítette volna, hogy hadi segítségül némely német lovasezredet fogadjon el.

Pálffy ezután hosszabban vázolja azon módot, mikép vél eljárni a szökevény felkelőkkel, hogy ezek a hadsereghez visszatérjenek s a bolyongó szökevények megbüntettessenek.

Megemlékezik egyszersmind mult hó 30-án kiadott fölhívásáról, melyet a magyar tábornokokhoz s a vármegyékhez a végére járó fölkelés meghosszabbítása okáért intézett. A felkelők megrendszabályozása és fegyelmezése végett a haditanács útmutatására, a főispánokat s vármegyei tisztviselőket is megfelelő utasításokkal ellátta.

Jelen mostoha viszonyok között nem lelhetett célszerűbb segédeszközt, mint a közelfekvő vármegyékhez írni, ú. m. Győr, Nyitra, Veszprém, Komárom, Fejér, Vas, Sopron és Trencsén vármegyékhez, nekik föltárni azon hátrányt, mely a felkelők botrányos megfutamodásából a házára s reájok háramlott, valamint azon módokat, miként lehet a felkelőket újból fölbuzdítani, hogy fegyvert ragadjanak.

Pálffy ezen iratokat a királynő elé terjesztette. A vármegyékhez intézett fölhívást a Dunán inneni és túli kerületi tábornokok

kal, ú. m. az országbíróval s gróf Esterházy Ferenczczel is a kitűzött cél istápolása végett közölte. A Tiszán inneni kerületben nincs ugyan tábornok, kihez a megbízást küldhette volna, mindezzel közölte ezt gróf Berényi Tamással, ki ott tartózkodik, kit Pálffy e megbízás véghezvitelére — tekintélye és szolgálati buzgóságánál fogva — képesnek tart.

Pálffy kéri a királynőt, hogy ha az említett fölhívást jónak találja, méltóztassék írni a nevezett vármegyéknek és tábornokoknak. Bizvást remélhető, hogy ezen vármegyék példájára a többi vármegyék is föl fognak buzdulni a haza védelmére. Pálffy jelenti, hogy legközelebb a többi vármegyéhez is fog hasonló lelkesítő fölhívást intézni.

Pálffy méltányolván a királynő azon szándékát, hogy a fölkelés továbbra is szerveztessék, szokásos nyíltságára hivatkozván kijelenti, hogy az elszéledett felkelők egybegyűjtése nagyon nehéz föladat, mivel nagyon szét vannak szórva, sokan rongyosak, nincsenek lovaik, sokan jó lovaikat kis nyereség végett rosszakkal fölcserélték és soknak nincs ruhája, lábbelije, azaz csizmája. Mindenekelőtt ezen hiányos szükségleteknek kell eleget tenni.

Méltatva s hálásan megemlékezik a királynő azon kegyes intézkedéséről, hogy a felkelőknek saját pénztárából — későbbi megtérítés fejében — rögtöni fizetést rendelt.

Pálffy ajánlja, hogy a huszárezredek is egészíttessenek ki, nem mulasztván el ennek nehézségeit is hangsúlyozni. Pálffy nagyobb jelentőséget tulajdonít a huszárezredeknek, mint a felkelőknek, minthogy amazoknál nagyobb az engedelmesség és fegyelem.

Pálffy toborzást is javasol e célra, ha a vármegyék puskával és lóval ellátnák a toborzáskor beállott katonákat. A megfutamodott felkelőkből bizonyára többen fölcsapnának husárok-nak, ha új egyenruhát kapnának, mivel azon felkelők már elszórtak a házi munkától és zsákmányra kapzsiak.

Pálffy ezután megemlítvén mult hó 30-án írt levelének tartalmát, melyből a királynő szolgálatára való készsége kitünik, fölhozza podagrás betegségét, mindezáltal nyomatékosan kiemeli, hogy a vármegyéknek kész jó példát adni s magas kora s gyengélkedése dacára örömmel élére fog állni a rendesen összeállított felkelő seregnek, ha ennek támogatására a királynő több lovas és gyalogos német ezredet fog rendelni. Ezen esetben semmi sem tartóztathatná őt vissza a vezénylettől, melyre őt a királynő

s közjóléthez való buzgalma ellenállhatlanul ösztönzi, miért kész vérére s életét is föláldozni.

E mellett azonban megjegyzi, hogy a most még kis számban levő felkelők, vagy pedig néhány csapat vezérletét el nem fogadhatja, mivel ez egy altábornagynak való s ezt nádori méltósága sem engedi meg.

Pálffy ezekről röviden a kir. személynökkel is értekezett s az országbirónak is írt a végből, hogyha ő — t. i. Pálffy — bizonyosan egészségi állapota miatt, nem volna képes a vármegyéket a felkelők visszahívására sarkalni, ezt ő tegye meg.

Midőn azonban Pálffy a királynőnek az országbíróhoz intézett levelét elolvasta s a fölkelés rendezésének sürgős voltáról még inkább meggyőződött, azonnal fölhívásokat írt a vármegyékhez, miről egyúttal az országbíró is tudósította. (A. I. L. I. 53., német másolat.)

1742 augusztus 6-án terjedelmes jelentést írt a királynőhöz az adóhátrálékoknak Pozsony vármegyében eszközölt behajtásáról. Irata elején említi, hogy ezen érdekében minden lehető megtett s e miatt semminemű vád nem érheti őt. Igen, saját pénzéből jelentékeny összegeket előlegezett a vármegyének, sőt e célra egyesektől saját nevére sok ezeret vett föl kölcsönkép. A késedelmes és makacs adósok kényszerítése véget 200 végrehajtót tartott a vármegyében.

Ezután részletesen felsorolta azon okokat, miért a szigorú végrehajtásnak kívánt teljes sikere nem volt. Ilyenek voltak: 1. Pozsony vármegye az 1741. évi koronázás alatt a területén megfordult ezredeknek minden kárpótlás nélkül adott fa, széna, szalma és fuvarban legalább 30 ezer forint egyenértéket költött.

2. Az országnak egy vármegyéje sem költött annyit az elvonuló sok ezer katona élelmére, mint Pozsonymegye.

3. A portalisták elvonulása Pozsony vármegyének legérzékenyebb károkat okozott, miután benne ujonczoztatnak és vizsgáltatnak s többnyire a vármegyén vonulnak át. Majdnem ekkép áll ez a felkelőkkel s a magyar gyalogossággal is. E körülmények okozta károk sok ezeret tesznek.

4. Jóllehet az ország az ingyen munkákat megváltotta, mind-ezáltal Pozsony és Nyitra vármegyék kénytelenek voltak az ágyúgolyókat s a többi löszereket Radisról Pozsonyba s innen megint — minden kárpótlás nélkül — tovább fuvarozni, miáltal nagy kárt szenvedtek.

5. Azon sebesült beteg s harczképtelen katonák, kik ez év elején Magyarországra jöttek, egész holmijukkal, feleségeik s gyermekeikkel nagyobb részt Pozsonymegyében lettek elszállásolva; s miután a betegek s közkatonák egészen pénztelenek voltak, a szegény adózó nép terhére estek. Ehhez járult a sok fuvar, melyet a sebészek s katonai biztosok vettek igénybe. Nyilvánvaló, hogy ezen költségeknek azon kárpótlási összege, melyet a rendeletek megszabnak, alig képezheti a tényleges költségeknek harmadát. Pálffy például hozza föl uradalmához tartozó Somorja városát, mely az említett kiadások miatt sok száz forintot elvesztett.

6. Pozsony vármegye a magyar gyalogság toborzása miatt is sok kárt szenvedett. Benne állítottak föl az első portalisták és felkelők.

Pálffy biztosítja a királynőt, hogy az adóhátralék beszédésének céljára minden lehető megtett s ennek beigazolására kész magát bármely vizsgálatnak alávetni; de az említett akadályok s nehézségek miatt nem lehetett nagyobb eredményt kivívni. Ennek további bizonyításául megemlíti, hogy a körülbelül 120 szekéren szállított élelmiszerek az adózóknak vagy 30 ezer forintnyi készpénzbe kerültek.

Mindezen mostoha viszonyok daczára az adózó nép készséggel s jóindulattal fizetett s a 153 ezer forintnyi portionalis összeg 31 ezer forint hiján be is folyt. Pálffy, hogy minél inkább teljesítse a királynő rendeletét, tízezer forintnyi kölcsönt vett fel, hogy ezzel a királynő pénztárába való 31.079 forintot teljesen beszolgáltathassa.

Pálffy panaszkodik — vármegyéjének mentségére — a miatt, hogy Pozsony vármegye más megyékhez képest aránytalanul több adó- és szolgálmánynyal van megterhelve. Míg más megyében — írja — egy paraszt 20—30 forint adót fizet, addig Pozsony vármegyében ennek kétszeresét s néha háromszorosát is fizeti.

III. Károly király épen ez oknál fogva meghagyta volt a kir. tanácsnak a porták kiigazítását s rendezését; mivelhogy az ezen rendelet végrehajtásából származó terhektől vonakodtak, a végrehajtás halasztatott és feledésbe ment.

Vármegyéjének védelmére még a következő érdekes adatokat közli: A palatinalis porták szerint elkészített fizetési rendszabályokhoz képest Fejér vármegye szolgáltat 23 élelmi szekeret, Pozsony vármegyében ugyanannyit ad 12 község; Somogy-megye összesen 33 élelmi szekérrel tartozik; Pozsonymegyében

ugyanannyit szolgálat 20 község. Veszprémmegyében csak 17 községet terhel e szolgálmány. Pozsony vármegye a nevezett vármegyékhez képest kétségen kívül túl van terhelve s valóban utolsó cseppig ki van szivattyúzva. Ezen adókirovásnak méltányosan kellett volna megtörténni. Ezt a felség legigazságosabb döntésére bízta. (A. IX. L. I. N. 48., másolat.)

Mária Terézia 1742 szeptember 26-án meghagyta Pálffynak, hogy Veszprém vármegye felkelőit, kik Prága ostromától haza akarnak menni, készítse a további szolgálatra. Erre vonatkozó levelének sajátkezűleg írt utóiratát érdekes szóserint idéznem: «Én a grófnak gondolkodási módja fölött egy pillanatig sem kételkedtem s felette meg vagyok elégedve, mit ő a jászok és kunok ügyében cselekedett.

Biztos lehet, hogy az ő tekintélye s az országnak jóléte nagyon is szíven fekszik és nemcsak nem engedem ezeket csorbítani, sőt mindenkép ezeknek növelésére mindent el fogok követni, jól tudván, mivel egyiknek és másiknak tartozom. Arról sem kételkedem, hogy a fölkelés folytatására mindent el fognak követni, hogy az, a mit ezen nemzet kezdett, egyszersmind dicsőségesen fejeztessék be. Ennek véghezvitelére senki sem képes annyira, mint a nádor, ha ugyancsak képes lenne magát a csapatoknál megmutatni. Valamint az országnak a nádor iránti szeretete és tisztelete, úgy az én hozzá való bizalmam, az egész ügynek nagy lendületet adnának s bizonyosan szerencsés kimenelt is.» (A. IX. L. I. F. 1. N. 51., eredeti német.)

Pálffy 1442 májusban két iratban terjesztette elő gondolatait a királynőnek arra nézve, mikép lenne czélszerű elbánni a nemzeti lovasság szökevényeivel és más kihágó katonákkal. Mária Terézia e javaslatok értelmében rendeleteket bocsátott ki s megelégedését fejezte ki a fölött, hogy Pálffy helyesen fejtette meg azon mód-szert is, mikép lehetend a nemzeti lovas katonaságot rend- és fegyelemben megtartani, megbízván őt egyszersmind, hogy a megtérő szökevényeket illetékes csapatjaikhoz mielőbb visszaküldje, a kitűzött határidőn túl is makacs s barangoló szökevények megrendszabályozására nézve megfelelő elbánást gyakoroljon. (P. A. IX. L. 1. N. 46., latin másolat.)

Mária Terézia 1742 július 25-én hathatósan megkereste Pálffyt, hogy főispánsága alatti vármegyéjében a hadi adót behajtani ügyekezék, miután ezen adópénzre a Csehországban táborozó hadseregnek igen nagy szüksége van. E sereget a királynő férje vezényelte.

Ha ezen adó idejekorán nem lenne behajtható a vármegyében, kölcsönről gondoskodják. Mária Terézia elismerőleg nyilatkozik a magyar nemzet nagylelkűségéről, miután ennek pénzéből a csehországi hadjáratra már 200 ezer forint fordítottatott. (F. M. 37., eredeti latin.)

Mária Terézia 1742 szeptember 22-én terjedelmes és szívhez szóló levélben fölhívja Pálffy, hogy kormányzása alatti megyéjében ügyekezzen minden egyes illetékes tényezőre buzgón hatni, hogy az országgyűlés által megszavazott lovas katonaság akár fölkelő, akár portalista, mely már ezelőtt ruhát és fizetést kapott, a többi királyi sereggel — az előirt egy év letelte után is tábo-rozzon és pedig a királynő költségén. Nem hallgathatom el azon kitüntető sorokat, melyekkel Mária Terézia e levélben a magyar nemzetről megemlékezik: «Ha a magyar nemzetnek nem csupán királynéja és úrnője iránti alattvalói hűsége, minő a haza valódi polgárait jellemzi, hanem jóságos fejedelemnője és gyengéd anyja iránti kitűnő rokonszenv valaha megnyilatkozott, ez valóban fényesen megtörtént az utolsó országgyűlésen, a karok és rendek egyhangú s lángoló lelkesedésével meghatározott fölkelés által, nemkülönben, midőn dicséretes s vetélkedő buzgalommal fegyvert fogott mellett uralkodó házam s az én jogaim védelmére. Nem csekélyebbek voltak ennél ezen hazafias erényekkel ékeskedő nemzetnek tényleges bizonyítékai. Valamint az ezekből reám háramlott vívmányokról mindenkor hálásan fogok megemlékezni, szintoly örömmel töltött el s el fog jövőben is tölteni azon tudat, hogy a magyar név dicsőségét uralkodásom elején kiválóan és fényesen emelő események dicsőséges hite az egész föld kerektségét betöltötte». (P. A. IX. L. I. N. 99., eredeti latin.)

Mária Terézia Pálffynak 1742 október 6-án kelt levelére már október 12-én válaszolt.

Pálffynak hadügyi javaslatait kivétel nélkül helyesli s elfogadja s a magyar udv. kancelláriát már utasította e javaslatok fogantatására, egyúttal megkeresvén őt, hogy erre nézve a jövőben is segítségére legyen tanácsaival. Nevezetesen helyesli Pálffynak a fölkelők csoportosítására s a huszárezredek kiegészítésére vonatkozó nézeteit.

Mária Terézia említi: hogy a saját pénztárából fölállított magyar lovasezredek száma sokkal nagyobb, mint az elődjei alatt valaha volt. Mindezáltal belátja, hogy ezek számát, t. i. a huszárezredekét még növelni kellene. Fölötte emelné a magyar nemzet

dicsőségét, ha néhány magyar lovasezred mielőbb küldetnék Németalföldre s Olaszországba. E végből minden huszárezredet 1500 lovasra kellene kiegészíteni.

Miután az ország a fölkelés tartamát egy évvel meghosszabbította s neki, t. i. Mária Teréziának a még létező katonai fölszerelést, fegyvert és lovat rendelkezésére bocsátotta, ő kész még minden katonának kisebb fölszerelésre egyenkint egy fontot adni.

Mária Terézia mindezen hadügyi föladat valósításának nehézségeit fontolóra véve, újból *teljes bizalommal* fölkeri Pálffy, hogy nagy tapasztalata és szolgálati buzgalmánál fogva közölje vele: mikép lehetend a szükséges intézkedéseket érvényesíteni s ezeknek akadályait elmozdítani. Végül kijelenti: hogy itt Bécsben — lehetetlen ezen hadi ügyeket s kérdéseket oly jól kidolgozni, mint ezt Pálffy teheti. (P. A. IX. L. I. 54. a. eredeti német.)

Pálffy Mária Teréziának azon kívánságára, hogy az országos fölkelés 1744 évben is készen álljon a honvédelemre, 1743 július 16-án kelt levelében következőkben adta elő egyenes véleményét.

Pálffy annak elérésére: hogy a fölkelők jövő évben is közreműködjenek a haza védelmében s e célból fizetést nyerjenek, nem ismer más biztosabb és törvényesebb utat, mint az országgyűlés egybehívását. Pálffy kételkedik afölött, hogy az országgyűlés a fölkelés ügyében kedvezőleg fog határozni, mit következőkép megokol: Pálffy sejtelve szerint az országgyűlés a királynőt sok panaszszal fogja terhelni, melyeket a királynő kívánságára kész részletesen közölni. A járványos pestis már négy vármegyében jelentkezik. Sok vármegye nagy nehezen engedte meg fölkelőit az országon kívül táborozni, s még nehezebben adták meg a fölkelők zsoldját, minélfogva félő, hogy az országgyűlésen mind a kettőt meg fogják tagadni, a mennyiben az országgyűlésen tett ígéretnek állandó törvény jellegével bírnak.

Pálffy elmélkedvén afölött, mely alapon lehetne a fölkelés érvényét még a jövő évben is föntartani, szemügyre vette az országos rendkívüli gyülekezet hozzájárulását (celebratio regni-colaris concursus), de ennek ellenmond az 1715: VIII. t.-cz., mely az országos rendkívüli gyülekezet jogkörét, csak az adózási segély meghatározására szorítja.

A királynő óhajának kedvezni látszó 1609: LXV. és 1681.: XLVII. t.-cikket szóról-szóra közli, melyekkel összhangzónek látszik a 1715: VIII. t.-cikk is.

Pálffy mindezen törvények kedvező értelmeztetése daczára,

miután az új 63. §. a fölkelés határidejét csak egy évben határozza meg — nem nyujthat határozott biztosítást a királynő óhajának törvényessége s teljesítésére nézve.

Miután a fölkelés határideje még csak néhány hónap mulva fog bekövetkezni, Pálffy a fölkelés kérdését függőben hagyni javasolta. Ha augusztus hóban is a fölkelés további szüksége fönforogna, akkor a királynő a primás nádor, a kir. tanácscsal s a tanácson kívül levő mágnásokkal lehetőleg személyesen tanácskozzék az iránt: mikép lenne föntartandó a fölkelő sereg a törvényes év leforgása után s mily fizetési föltételek alatt? Pálffy reméli, hogy e tekintélyes gyülekezet fog a királynőnek szükség esetében megnyugtató tanácsot adni. (P. A. IX. L. I. N. 46., latin másolat.)

Mária Terézia 1744 július 13-án gróf Pálffy Jánoshoz irt levelében nagy örömmel emlékezik meg azon vitéz és hősi küzdelemről, melyet a magyar hadsereg a rajnavidéki győzelemnél vívott.

E győzelmes kezdetét még fényesebb sikerek követték. Lautherburg bevehetlen védfalait megostromolták. Lautherburgot bevették, az ellenséget szanaszét szakasztották, lobogókat s egyéb hadi szerelvényeket elfoglaltak. Eme diadal Károly főherczeg jelentése szerint: Isten után egyedül a magyar csapatoknak köszönhető.

Mária Terézia e fölötti legnagyobb örömét szavakkal ki nem fejezheti. «Pálffy ugyanis — írja Mária Terézia — jól tudja, mily rokonszenvvel és bizalommal viseltettem ezen nekem annyira kedves nemzet iránt, mely rokonszenv és bizalom mindinkább nőttön nő, miután napról-napra nagyobb bizonyságokat nyerek arról, hogy a benne helyezett reményemben mily kevésbé csalódtam.»

«Ennélfogva nincs semmi olyan, mit a magyarok sok lehetőségétől minden körülmény között elérni magamnak nem ígérhetnék, valamint olyan sincs, a mit én az ország javára örömmel és hálásan teljesíteni készsége nem lennék!»

E levél végén Mária Terézia sajátkezűleg e szavakat irta latinul: «Ezen levél mint bizonyága azon jóakaratnak és különös szeretetemnek, melyet a nemzet iránt táplálok, a vármegyékkel közlendő». (A. IX. L. I. F. 1. N. 5/56.)

Pálffy János 1745 november 1-én hódolattal fejezte ki üdv-kívánatát Ferencz lothringeni herczegnek római császárrá történt megválasztatása alkalmából. A császár e szerencsekívánatokat 1745 november 20-án kelt levelében igen kegyesen megköszönte. (P. A. IX. 1. F. 1. N. 58., eredeti német.)

Pálffy János 1746 január 12-én fontos királyi rendeletet kapott, hogy több ezredet szállásoljon el Magyarországon, dolgozza ki az elszállásolás tervét s evégből érintkezzék Pozsonyban a kir. helytartótanáccsal. Ezen ezredek voltak: gróf Pálffy János nádornak. Hohenembs, gróf Pálffy Károly, St. Ignon, Luchese, Serbellone, Czernin, Sachs-Gotha, Preysing lovas vértés ezredei, és Filbert dragonyos ezrede. A királynő továbbá elhatározta: hogy e lovas ezredek s a 8-dik zászlóaljon kívül minden magyar nemzeti ezredből, továbbá a következő gyalogos ezredek: Hessen Max, Daun Leopold, Grüne, Baden, és Esterházy József — is fognak többen Magyarországon elhelyeztetni. A Baden- Baden gyalogos ezred őrségül fog szolgálni, a Wallis-ezred helyett, mely Olaszországba fog vonulni. Temesváron őrséget képezett Wallis és Kentt ezred, miután ezek Olaszországba vonulandók, a királynő meghagyja Pálffynak, hogy a temesvári hiányzó őrséget belátása szerint magyar vagy német zászlóaljakkal pótolja.

A királynő meghagyja Pálffynak, mint az ország hadi főparancsnokának, hogy az országban elszállásolt katonaságnál szigorú katonai fegyelmet tartson, mivégből fölhatalmazta őt, hogy nemcsak a közkatonákat, de a tiszteket is megbüntetheti, fogságba vetheti, pert indíthat ellenük s ítélhet fölöttük, az ítéletet azonban kihirdetése előtt köteles lesz a királynőnek fölküldeni. A közkatonákat szükség esetében halálra is ítélheti. Az altiszteknek nem szabad engedély nélkül elmenniök. Egy s ugyanazon időben egy ezrednél csak egy törzstiszt s egy századnál csak egy tiszt lehet távol. Ha azonban több törzstiszt akarna egyszerre rövid időre távozni az ezredtől, Pálffy köteles lesz ezt a távozás okaival és saját véleményével a királynő elé terjesztetni.

Pálffy gondoskodik arról, hogy a Magyarországon letelepített említett katonaság hadi gyakorlatait végezze; a gyalogság hetenkint legalább háromszor, a lovasság pedig a lehetőséghez képest, miután ezt nem lehet egykönnyen egybehozni. A gyalogság hetenkint egyszer lövészetben is gyakorolja magát. A királynő azt is kívánja Pálffytól, hogy az országban elszállásolandó katonaság tábornokai részére jó lakásokról gondoskodik a télen, miután nyáron táboroztak. Pálffy értekezzék e tábornokokkal a katonai fegyelem föntartása s a kihágások megtorlása felől.

Miután méltán föltehetem, hogy egynémely olvasó érdeklődni fog a Magyarországon akkor elszállásolandó s bizonyára el is szállásított tábornokok kiléte iránt, ide jegyzem neveiket.

A gyalogság tábornokai: Moth, Schullenberg, Suzan, Dungern, Marchall, Zanoj, Gosa, Wurmbrand, Rogendorf, Nazel, Forgách, Müller, Heiser, Emanuel, Knolf, Stahremberg Copons, Beneda Lütwitz, Pustenzy, Haller, Avellino, Hinterer, Pestaluzzy, Hagenbach, Pálffy Leopold, Colloredo, Zoll, Hompach, Winklmann, Okoner, Marhugo, La Cerda, Ariosti.

A lovasság tábornokai: Hohenems, Pallagra, Sachsen-Gotha, Preysing, D'Ollone, Przikowsky, Pertusati, Defin, Ciceri, Daun, Raigecourt, Ostein, Srenus, Kollowrat, Forgách, Kalchreutter, Spada, idősb Gross, Soyr, Winklmann, Puhinic, Locatelli, Valbrun, Möringer és Bukow, továbbá Stahremberg és Styrum tábornoki hadsegédek. (P. A. IX. L. 1. F. 1. N. 5.)

Pálffy János 1748 október 12-én Ferencz császárhoz folyamodott, hogy unokáját, gróf Pálffy Jánost kamarási ranggal tüntesse ki. Ferencz császár november 27-én kelt levelében megigérte e kérés teljesítését, hogy új bizonytságot szolgáltatasson Pálffy iránt ápoltt kegyességéről. (P. A. IX. L. F. 1. N. 61.)

Gróf Pálffy János nádornak gondoskodása gyermekei vagyoni viszonyairól.

«Fiaim számára való méltó observatiók és connotatiók.

Elsőben is. Ha üdvözült Gróf Károly özvegye e világból ki talál mulni, minemű negyven három ezer interes forintokkal tartozunk. Én s Palatinus Uram Bátyám azon summából juxtu initum eatenus contractum két részünkre huszonöt ezer forint megint visszaszáll.

2do. Meghalálózván ifjabbik Pálffy Miklós József vi contractum per nos roboratorum minden passivumokat magunk között fölosztottunk. És jöllehet néhai Pálffy Pál testamentoma expressis azt tartsa, hogy a réz s egyéb ágyúk suis in locis a hol vannak megmaradjanak, elvesztvén mindazonáltal bajmóczi ágyúimat kuruczok járásával, azon egyik contractus szerint, kik licito ineálhattunk sine laesione testamenti tartozik nekem Uram Bátyám stomfai várából ugyan bajmóczi várban tizenennyolcz réz ágyút adni.

3. Ha hogy Felséges Urunk maholnap bajmóczi dominiumot (a ki két száz egynehány ezer rhn. forintokban vagyon) tőlünk vissza és elvenné erga deponendorum depositionem, a ki nagy kárunkra válnék, mint hogy Stomfa és Marchekért, Bajmóc és Szuha jutott reám osztály szerint. Stomfának urbarium szerint

magának annyi Intradája s jövedelme lévén, mint Bajmócznak, a ki a *proportione summae supra* Bajmócz haerentis, még egyszer annyit ér, beöcs szerint 400 ezer forintokat. Uram Palatinustól s maradékitól vagy ujjabb osztált praetendálhatnak vagy aequivalenter kész pénzzel contentáltathatják magokat. Minémű szántó földeket pedig, réteket s más affélét *medio tempore* magam pénzemen szerzettem, s váltottam Bajmóczhoz, azokat Fiaim *pro casu redemptionis a fiscusnak* másképp nem, hanem *erga deponendorum depositionem*, (kiknek *emptionalis* és váltó leveleire in Rationária reá akadni) tartoznak remittálni.

4°. Üdvözült édes Apám testamentuma azt tartotta, hogy majóresco vöröskői várban legyen a ki a végre felét Csesztének, várbeli második kapunál levő korcsmát, és a felső fűrészmalmot birhassa, hogy a várnak saját költségén leendő reparatiója s gondviselése annak incumbáljon. Ha fog conserváltatni és eleget teszen említett testamentomnak, tollitur quaestio! holott pedig nem! Fiaim, Apám testamentumának observatiójára azért sem köteleztetnének, minthogy Fuggerekről szállott reánk Vöröskő, s nem volt maga keresménye kívül szabadon disponálhatott volna.

5°. Jövendőben ha Palatinus Uram Bátyám stomfai és detrekői dominiumokban szabadosok lévén, azok kifizetések concursusára kénteleníteni akarná gyermekeimet, *pro directione* ez lehet válaszuk: primo: A contractus Miklós halála után általunk roboráltatott, melyben irántok se emlékezett, se reserva feltéve nincsen. Secundo: Szuhai és bajmóczi dominiumokban is vannak hason szabadosok, szabad házak és nemesek, kiknek száma irataim közt *specifice* és tisztán fogja dilaálni a kérdést; tehát ide is concurráljon a Palatinus. Tertio: Ha szintén találkoznának is ily több difficultások, azokon kívül is nagyon adaequálván Stomfa Bajmóczot, se Palatinusnak se a dominiumoknak nem decedál kevesebb is. Quarto: Et quod a fortiori detrekői jószág ezen kérdéseket majoratus lévén, nem is ingrediálhatja. Quinto: Quibus etiam ne fors minus sufficientibus. Tehát inkább osztassanak el ujjabb ezen dominiumok, úgymint Stomfa, Marhek és Szuha, Bajmócz. Vigyázzanak pedig *pro tali casu* Fiaim, s tekintsék meg, hogy vi *puncti tertii* hujus connotationis Bajmocz a *proportione Stomfae* csak 200 ezer forintokban vagyon kezünknel. Denique

6°. Pro Lumine. Bizonyos Lencsehely nevű rétért, kit bátyámmal együtt birtunk ennek előtte, adtam Vedricz nevű pozsonyi kapu mellett levő házunkbeli részemet, s így most már magam birom.

7^{ino}. Kőrmöczbányai bizonyos egy özvegy asszony praetendál még szegény üdvözült Pálffy Károly által contrahált s néhai Miklóstól confirmált egynehány ezer forintokat; negligált interesse alkalmasint felment; meg lévén az osztály, Bátyámmal mind jószágokban, mind passivumok iránt, hihető feledékenységből, a vagy boldogult Úr tiszteinek tudatlanságából ezen praetensio az adósságokbeli sepecificatióból kimaradott. És ámbár in praespecificata debitorum signatura az legyen is expressis stabiliálva s assumálva, hogy kiki közülünk, ad incertorum legitimorum tamen debitorum exolutionem supra massam liquidatorum jam., még hat ezer egynehány forintokat acceptáljon s obligáltuk legyen contractualiter magunkat, hogy ha ennek utánna mely igaz adósságok tanálatnák, mind ketten egyaránt tartozunk azokat megfizetni. Insinuálván mindazonáltal magát gyakrabban, mint nálam (a ki quietanciája szerint de rata medietate, mint capitalis negligált interesséről rite contentáltam); mint Uram Bátyámnál oly válaszzal bocsáttatott el onnét: nem tartozik nekie semmivel, Bajmóczon lévén a hypotheca, ott keresse pénzét, quominus sufficit. Minthogy magam is conformiter contractui, mind Capitalis mind interessalis különb különb Stomfa és más Dominiumokra investiált summákat fizettem, s vi Contractus et specificationis fizetni tartozom. Ebbeli contractust mindazonáltal — holott Bátyám megtartani áttallana? tehát mindazonáltal adósságokat kikk hypothecája in Dominiis suis fizesse meg Bátyám, s én is Bajmócra investiált summákat assumálván complanálom.

8vo. Pro directione írásim között fognak fiaim találni egy adósságokbeli osztályos jegyzést, mennyi adósság háromlott legyen reám fizetendő, capitalis summák cum et sine interesse, vi initi et roborati contractus; más egy specificatiót, melyből kitanulhatják mennyi s minémű capitalis és interesteket megfizettem legyen, s mennyivel kinek még restáljak.

9°. Gróf Pálffy János üdvözültnek meghagyott özvegy Eleonora vala Eszterházy ha megtalálna halálozni, tehát vi contractus initi ő Kglmének inscribált 50 ezer forintokból fele, úgymint 25 ezer forint azonnal visszaszáll. Tizenhat ezerrel matrimonialis azon contractus szerint szabadon disponálhat, kilencz ezer pedig két kisasszony gyermekeinek marad, melyek közül ha egyikét avagy mind kettőt Istennek magához venni tetszenék, annak a ki meghalni találna, adni szokott intertentionis quantuma füstben megyen eo facto.

Hoc punctum qua erroneum non valet, sequitur in N°. 10. valide.

10. Üdvözölt gróf Pálffy János meghagyott özvegyének Eleonora született Eszterházy asszonynak — ha két gyermekeivel együtt halála történnék? vi initi cum eadem matrimonialis contractus ő kegyelmének inscribált s kötött 50 ezer forintokból fele, úgymint 25 ezer forint azonnal visszaszáll. Huszonöt ezerrel pedig — ha gyermekei előbb meghalnak, szabadon disponálhat. Holott pedig mind két kisasszony, avagy csak egyik is tovább élnének s élne? tehát említett contractus szerint többet nem, hanem csak 14 ezer forinttal disponálhat az asszony; gyermekeire maradván az több 36 ezer forintok. Iis etiam deficientibus? ut supra rederivál a pénz ad originem, ahonnét eredett volt.

Accedál ehhez, ha megirt két gyermek közül egyike avagy mindkettő meghalna? annak a ki életének végét érné adni szokott intertentionis educationis quantuma ipso facto füstben megyen. Gróf Pálffy János.» (P. eredeti VIII. 16. 1/14.)

Gróf Pálffy János egész élete végéig föntartotta harczkedvét, mert még akkor is, midőn Frigyes porosz király másodszor támadt Csehországra, mint 80 éves aggastyán részt akart venni a csataterén és szándékától csak a királynő hathatós ellenzésére és kívánságára állt el.

Mária Terézia gróf Pálffynak érdemei némi méltatásául — egy gyémánttal kirakott kardot, egy nagyértékű gyémántgyűrűt s egy lovat küldött következő német szövegű levéllel: «Atyám Pálffy. E lovat küldöm Önnek, melyet csak legbuzgóbb jobbágyom méltó megülni. Fogadja egyszersmind e kardot, hogy engemet ellenségeimtől megvédhessen; fogadja e gyűrűt is, mint Ön iránt való vonzalmamnak ismertető jelét».

Gróf Pálffy János nádor 1751 márczius 24-én 87 v. 88 éves korában halt meg Pozsonyban.

Reiszig találóan jegyzi meg róla: «Pálffy azzal a tudattal hunyta le szemeit, hogy a miért egész életét, férfikorú erejét és aggkorú javát áldozta, a Habsburg-ház trónja biztosítva van.»

Hült tetemeit a pozsonyi szent Márton-templomban levő családi sírboltba helyezték.

Pálffy János nádor neje gróf Stubenberg Mária Julia férjének kegyeletos emlékére következő sír-emléktáblát helyzetetett a pozsonyi szent Márton-templomban:

D. O. M.

Et immortalī heroīs incomparabilis virtutī

Hic situs est

Excellentissimus ac Illustrissimus Dñus

Dñus Joannes II-e Comitibus Pálffy

Regni Hung. Palat. Aurei Velleris Eques

Summus armorum per Hung. Praefec. & Locumte.

Regius, Generalis Campi Maresch. unius Legionis

Cataphract. Colonellus. S. C. R. A. M. Act. Int.

Consiliarius Regius et Tabulae

Septemv. Praeses.

Comit. Poson. Perpet. Pest, Pilis et Sold.

Supremus Comes etc.

Qui conflictu Viennensi, ac turcico, gallico, italico, bavarico bello Leopoldo Magno et patriae eximia virtute fortem operam praestitit, Josepho invicto victricibus armis suprema pace Szathm. solvit, Carolo Augusto quietam Hungariam reddidit, fidem Turca frangente pugnīs Petrov. Tem. Belg. equitatuī prae-fuit; utriusque Augustae stirpis successionem promovit; Mar. Ther. Aug. sacra corona inauguravit; ac irruentium hostium consilia Josephi Archi-Ducis blando conspectu prisca Hungarorum fortitudine excitata fregit, coque gloriam gentis auxit; concordiam, felicitatem firmavit. Vixit annis 87. mens, 7 diebus, 4. obiit A. MDCCCLI die 24 martii Hoc aeterni amoris monumentum. M. C. C. M. C. I. N. H. de Stubenberg L. L. P. P.

V.

*Gróf Pálffy Jánosnak gróf Erdődy Györgyhöz intézett levelei.
1707 január 10—1720 július 24.¹*

1. 1707 január 10.

Servitiorum meorum obligatissimorum Commendationem. A kegyelmed Uri levelét fiui kötelességgel vettem, köszönöm atyjai Gratiáját hogy tudnya illik varasdi várában szállást engedni méltóztatik kegyelmed, kívánván oly szerencsés lennem, abbéli hozzám mutatott kegyelmed atyjai Gratiáját megérdemelhessem.

Most semmi olyas occurrentiák itt nincsenek, melyek Communicatiot érdemelnének, jól lehet ugyan az Tractatus iránt vannak holmi considerátiók, de szerencse, ha valami effectus követheti. Magam még itt mulatok, de nemsokára már meg indulok, mivel se Bátyám urammal, se az Ezredgiekkel semmi nemű végezéssem nem lehetett. Uzolin uramnak kegyelmed kedvéért

¹ Ezen eredeti s kiadatlan levelek gróf Erdődy Imre galgóczi levéltárában találtnak.

örömet kedveskedném, de nem lehet magamat in Consciencia aggraválnom, és eö Felsége pénzét nem erogálhatom arra, a ki megh nem szolgálta. Ugy is Uzolin uramnak három óra való füzetést adtam, azonban eö kegyelme Méltóságos Erdödj Familia kedvéért ablicentialtatván, csak egy holnap sem szolgált, ellenben tudom azt, hogy az említett Familia szolgálattában foglalatostkodván kegyelmetektül érdeméhez képest való jutalmot vett. Járul ehhez hogy ha eö kegyelmének a két holnapi füzetést megadattánám, azonnal Vice Bán és Drnkoczi (?) Uramék is hasonlót praetendálnának, kire lehetetlen accedálnom. Remélem azért kegyelmed meg nem ítél, hogy eö Fölsége pénzeit nem osztatthatom úgy; a mint Uzolin Uram kívánja. In reliquo kívánom, Isten sokáig éltesse friss jó egészségben kgdet

Posony 10. Januarius 1707. Excellentissimaeac Illustrissmae Dominationis vestrae Servus filius et Frater obligatissimus Comes Joannes Pálffy.

2. 1707 márczius 18.

Servitiorum meorum obligatissimorum Commendationem. A kegyelmed méltóságos levelét szintin a midőn Csáktornyára érkezőben voltam, vettem böcsülettel, s megértettem akarattját. Én ugyan nem mondom igazságtalannak Uzolin Uram instantiáját, de csak csodálom, hogy úgy tudgya a maga rövidségét exagerálni, ellenbenha eö kegyelme vót, az artatlansághal szokta vétkét palástolni. Esset értessemre, hogy a midőn Compagniáját elsőben előttem, azután visszajövőben Hangosi Uram előtt a Mustrán által bocsátotta volna, tehát eö kegyelme egynehány gaz pénz s forint kedvéért olyanoknak adta be neveit, kik in rerum natura sem voltak, egyszóval mind engem megcsalt, s mind penig Hangossi Uramot, noha ha jól meg gondolom a dolgot, nem annyira engem mint egyébaránt eö Felségét. Hangossi Uram nem tudom mi okért halgatot eddig, ki is csak érkezzék meg Bécsbül, gondgya válik eö kegyelmének, mint adhat számot ezen állapotrul. Kegyelmed méltóságos interpositióját mind azonáltal tekintvén azon leszek (mivel ma vagy holnap már be megyek az országba), hogy eö kegyelme se személyében se Javaiban ne damnificaltassék; In reliquo kívánom Isten sokáig szerencsésen éltesse kegyelmedet. Csáktornya 18 Marty 1707. Excellentissimae et Illustrissimae Dominis vestrae Servus Filius et Frater obligatissimus Comes Joannes Pálffy.

3. 1707 június 14.

Obligatissimorum Servitiorum meorum commendationem. Igen kedvesen vettem, hogy méltóztatot kegyelmed az Meltóságos Familia Banderjumiát expedialny, ki is ma ide érkezven mingyárt áltol küldöttem Muraközben, nem is volt szükséges egyikének a másikára várakozni, mért azzal csak tartozkottak, a minthogy méggh duodecima praesentis ki adott orderejim szerinth itt kellett volna minyájuknak lenny azonban csak ma érkeznek, kiért nem kevésbé neheztellek is. Igen lesznek reflexioval hozzájuk, a mit másoknak adnak, őnekik is meg fogh járnny, de hogy fizetések légyen, azzal nem biztathatom őket, mert én nekem csak a Banalis Compagniakra adtak pénzt, mondotta ugyan ő Felsege ha tovább kívántatik szolgálattyok, teszen rendelest, hogy valami fizetések is lehessen. Meghvallom nehezen lehetet Uzolin Uramot oblicentialnom, de kegyelmed is az egész Familia tekintetiért megcselekettem usque ad ultimum Julii, ugy hogy akkora compareállyon a Táborban, eő kegyelme; taval is föl vette a fizetést kgdtektől is jó Discretioja lett, s azonban semmi szolgálatot nem tett, nehezen esik a töb Tiszteknek; A ki nem akar szolgálni, vagy nem arra való, az olyannak a Tisztét elveszem a minthogy Draskoczy és Vice Bán Uramék Tiszteit, hogy nem szolgálhatnak másoknak conferáltam. En magam is holnap indulok, ha olyas occurentaim lesznek, kik meghérdemlik az tudositást igenis fiui kötelességem szerénth azokkal udvarlok kegyelmednek. Atyámfia kedvessen vette kegyelmed köszöntését s ajánlja velem együt atyafiságos joakarattyában. Datum Varasdini Die 14 Junii. Anno 1707. Excellentissimae Illustrissimae Dominationis vestrae Frater, Filius et Servus obligatissimus Comes Joannes Palffy.

4. 1712 december 3.

Veszem a mai Postán Posonbul 24. Novembris irott Levelet, magamis bánom, hogy eljövetelem előtt szemben nem lehettem kegyelmeddel, igen akarom, hogy azon ezer Forintot kedves Atyámfia kezéhez le ne tette kegyelme tudom a többbit is mentül hamaréb fogja complanalni, békészülvén azért kegyelmed Horváth Országban, az hovais szükséges kegyelmed bé menetele, kívánok szerencsés utazást és állandó jo egészséget, ha nem minden oda valo dolgokrul, es occurrentiákrul várni fogom kegyelmed tudossitását, s bizonyos légyen benne, hogy utraque parte

non audita, akarhonnan jövődő Relatioknak, s panaszoknak mingyárt helyt nem adok, hanem a mennyire kegyelmedet tangálni fogják, Informationa bocsátom praevie mindenkor communicálván kegyelmeddel. Azonban Püspök ur ö kegyelme tudom Posoni beszélgetésünk szerint is, ha ekkoráig meg nem indultis, de nem sokára bé megjen, hanem G. Keglevics Péter Ur helyett Locumtenensem nem lévén, irtam vólt ugjan Groff Dráskovics János Urnak akarván eö kegyelmét azzal mások előtt is megbecsülni, de eö kegyelme minekelötte magát resorválná, kiváltképpen való három Consideratioit proponállya, az első: hogy az N. Ország Privilegiumait igyekezzem megtartani, s az ekkoráig való Diffidentiat vagy neheztelésemet félre tévén, tartsak az országbeliekkel jo Harmoniát. Második: hogy magára vállalván az locumtenentiat, had confirmáltathassa magát per debita Dicasteria. Harmadik: hogy a Confiniumokban való Confusiok iránt legyen facultassa rectificatiot tenni. etc. ebben az utólsóban ugjan semmi Consideratióm nem volt, s nincs is, csak edgyet értsen a Confiniumbeli Tisztekkal, kiknek is in tempore az eö kegyelme requisitiojára fogok parancsolatot adni, hanem Quod primum megirtam, hogy én az olyan Tisztekkal, a kiknek Collatioja rajtam áll soha nem szoktam senkinekis capitulálni, nemis illik, főképpen itt nem kívánhatja eö kegyelme, mert én hittel vagyok köteles a N. Ország-hoz, s bizony juxta exigentiam Functionis meae Banalis, azon voltam, vagyok, és leszekis, hogy a N. Ország Privilegiumit, és szabadságít pro viribus manuteneallyam, s ámbár pro revisione et indagatione ezen Dultának alkalmatosságával deputatus legjek is; mindazonáltal, ha lesznek olyan privilegiumi, fogom is minden tehetségemmel oltalmazni, és az harmoniatis megtartani, valamint ekkoráig megtartottam, mert hogy némelly Factiosus Elméjü emberekkel eddigis idegenségghben találtam esni, azzal a N. Ország-nak ellensége (kit Isten távoztasson töllem) nem voltam, s nem leszek, söt ha azok ad Saniora fognak térni, ámbár nemcsak nekem hanem az Orzágnak is vétettek, és kárt tettek, azoknak is in particulari jo akarojok lések, s az Ország dolgait egjaránt promovealhatjuk, csak hagjanak békét afféle semmire kellő Factioknak. Quod secundum punctum: Maga is tudja kegyelmed, hogy szüntelen nagy kialtások vannak circa Officy, et auctoritatis Banalis manutentionem, mégis nem akarván contentus lenni az Bánnak Collatiojával, s confirmatiojával, más Dicasteriumnak Rati-ficatiojához kíván eö kegyelme ragaszkodni, hiszem ha én Locum-

tenense teszem bizony igyekezem is ugy manutenealni, hogy abban annak rendi szerént procedálhasson, s ha valaki által impetitioja lenne, kit nem reménlek, valamint magam Bánságát, ugy az eő kegyelme Locumtenentiaját oltalmazni nem lennék elmulatója, meg esnék benne ha egy vice Ispánis nem elégedvén fő Ispánya, és vármegyéje electiojával, mind ad similia Dicasteria refugialna pro majori sui solidatione; Hogy pedig Groff Keglevics Uram is magát per Bellicum Consilium confirmáltatta, az is hirem nélkül esett, de eő kegyelme is nem tudom mit használhatott azzal magának, en ugyan superfluumnak itélem, sőt rossz Consequentiat hoz magával. Ezek igj lévén, lássa eő kegyelme fogjae magára vállalni, vagy sem, tanálok én Locumtemenst, kit meg is irtam eő kegyelmének, noha nem látom tovább minemű Consideratioi lehetnének proxime várom az eő kegyelme választát hanem ezt kegyelmednek kívántam tudtára adnom, légyen hallgatással felölle, mert absentambannis kívánom, hogy a dolgok jól folynának, mer felkelletvén fáradoznom kegyelmes Urunk eő Felsége dolgaiban. Gróf Imre Ur dogára vagjon gondom, mihelyest látok oly alkalmatosságot kegyelmednek tudtára adni el nem mulatom, s secundálni s igyekezem. In reliquo szerencsés utat kívánván kegyelmednek Maneo. Ejusdem Illustissimae Dominationis Vestrae. Datum Cassoniae 3. december 1712. Servus paratissimus Comes Joannes Palffy.

5. 1712 deczember 14.

Posonbul valo el jöve telem után vévén Levelét kegyelmednek, mellybül Horváth Országban bé menő szándékát értvén, ugy hiszem ekkoráig szerencsésen be is érkezett; És noha Posonban létünknek alkalmatosságával is bőven discurráltam vala kegyelmeddel mi módon, s miképpen lehetne, és kellene azon *Ludbrocz* táján levő Tolvajokat comprehendálni, minazáltal közölven Itélő Mester Plenics Urammal és eő kegyelme Gottal Péter, és Ptachics Pál uramékkal conferálni circa comprehensionem eorundem Praedonum solidius instituendam minemű Opiniot küldött nékem, ime capialiter Levelemben includálván közlöm kegyelmeddel, nékem ugyan az opinio teczik hanem a Militiának nyujtando praetextus nem látszik helyesnek azon okokbul, melyeket említett Itélő Mester Uramnak is megírtam, legyen azért Correspondenter kegyelmed azon dolgokban is fellyebb irt személyekkel arra nézve is, hogy az ország részérül is azoknak megfogatása egyaránt

incuminaltassék, és hogy inkább azon kel igyekezni, hogy arcana correspondentiát tartván General Hannibal Heister urammal a dolog ne propaláltassék, hanem mind a két rendbeli Militia végeztén napról, és óráról úgy congregiálhasson, hogy másoknak és kivált éppen az meg fogattando malefactoroknak ezen Hadak marschirozásának oka tudtára ne essék, másként vagy elabalnának, vagy magokat több Valachusok segetcségekre hívásával is oltalmaznák, ki ha úgy találna történni, a minemű fő Tiszt azon Militiával lészen, adhortállyá azon Tumultuálni kezdő Valachusokat, supersedeallyanak, s magukat ennehány rosz Gyilkos Tolvaiért ne vesztegessék, es annyival is inkább suspicioba ne ejtsék, mert Kegyelmes Urunk eő Felsége Parancsolattyából lévén azoknak meg fogatása, valaki őket oltalmazza hasonló vétkeseknek fognak ítéltetni, s valamint olyan Tolvajokkal úgy velek is fognak bánni, ha külömben nem, német Regimenteket is be fog ellenek eő Felsége küldeni, elhitem magammal desistálni fognak, noha azt is tudom, hogy csak hertelen bányanak velök, effélék nem következnek, de közben lévén az olyan megfogott Tolvajok valameddig vasba verettetnek és Tömlöczbe tétethetnek, addigh is Derékas vigyázat és őrzés alatt legyenek s nem is kellene osztán mulatozni, hanem egymás után revideáltatván dolgok, érdemek szerint csak exequáltassanak, ezekről a mint írák már praevie beszélgettem kegyelmeddel, az akkori Discursus szerint is a Militival expediálandó Tisztnek adhat bőveb instructiot kegyelmetek, csak ez a maximája a dolognak, hogy Heister Urammal praevie sub manu jól kell végezni, hogy mind két részről uno eodemque tempore tehessen a congressus, vagjon eő kegyelmének a bellicumtul is parancsolattyá, hiszem azon kívül is, ha jól akarja, kezében vagjon üstöke azon Valachusoknak, bizony könnyen comprehendáltathattyá; Ha pedig némelyek el találnának maradni a Tolvajok közül, s minnyáját egyszer s mind meg nem foghatnák, azután is könnyű lesz őket comprehendálni, mert vagy a varasdi Generalisság alatt maradnak, vagy Horváth országhba recipiállyák a Cofiniumok tájára magokat, mind két képpen leszen mód az eő megfogatásokban. Mindezekben egyenlő akarattal lévén kegyelmetek úgy aggrediállyá a dolgot, hogy pro Voto efficiallya nem utolsó csendességet szerez magának az ország, tudom megszűnik annakutánna a Tolvajlás. Ezen levelem pedig legygyen kegyelmednek order gyanánt, várván tovább is az iránt való tudósítását. Itten a rettenetes essők után nagy árvizek vannak, és iszonyu

rosz utak; Pesten ujjonnan két házat bezártak, Unghvár vármegyében is a pestis bizonyos falukban ujulni kezd; Az Posoniakrul is szomorú hirt hallok. Isten mentsen meg bennünket ezen ostorától, ezen a földön ugyan a communicatio ellen jó rendelkezéseket tettem, ezek az egészségtelen nedves üdők is nem kevésbé okozzák a Betegségeket itt is kevés Muskatéros vagjon, a ki beteg nem volna, nem bir, sőt szükséghe ha kegyelmetek is a passusokon vigyáztat. Ceterum Illustrissimam vestram diu feliciter vivero cupio et maneo Ejusdem Illustrissimae Dominationis vestrae Servus paratissimus Comes Joannes Pálffy. Datum Cassoviae 14. decembris 1712.

6. 1712 december 29.

Eszéken lakó Kallenek nevű harminczadadminisztráló tisztre assignáltatott az solutorium által számomra in rationem salarii banalis mei officii ötezerkétszázötven forint, ki is a mint Hangossi Uram által informáltatom, már készen leszen, hanem csak Varasdra való szolgáltatásában vagydon difficultas, tartván a tolvajoktól ne talántán az útban fel vegyék azon embereket a kik fogják hozni; kihez képest rendelje ki kgd magát vice commandans Matachics Ferencz uramat, annyi odavaló jó legényekkel, a mennyit elégségesnek fog itélni, mindazáltal a kiket fog kgd ő kgme mellé adni, ne legyenek ráczok, hanem confiniumbeli jó possessionatus vitézek, a kikhez bizhatni. Azok a magjar nevűk is jó forma, és igaz embereknek látszatnak, azok is véle mehetnek; Legyen kgd ez iránt correspondentem említett Hangosi urammal, az assignatio is ő kegyelménél lévén, hogy a pénz feladásában difficultást ne tegyen a fellyül irt harminczados; A mely pénzt is osztán Varasdon csak Hangosi ur kezéhez kelletik assignálni. In reliquo szerencsés karácsoni szent ünnepeket és boldog új esztendőket kívánván kgdnek, s kedves hozzátartozandóinak, permaneo Ejusdem Illustrissimae Dominationis Vestrae. Datum Cassoviae 29 Decembris 1712. Servus paratissimus comes *Joannes Pálffy.*

7. 1713 január 16.

Noha irtam ugyan az elmúlt postán is Kgdnek, hogy halála törtévé Múlt. Judex Curiae kedves Atyámfia és Atyám uramnak, onné emegált dolgaira nézve kijövetelére engedelmet adok Kgdnek, mind azon által Múlt. grófné asszonyom Kgd kedvese is ez iránt engem requirálván, ez levelem által ujobban is akarnám meg irnom Kgdnek, hogy igenis csak tisztit illető dolgait oda be

jó rendben hagyja, s mind az országbeliek, s mind az confiniumok consensusok legyenek Kgd kijövetelével, ki jöhet, úgy hogy által esvén ide ki maga dolgain megint be menetelét accelerálja. Caeterum maneo ejusdem illustrissimae d. vestrae. Cassoviae 16 Januarii 1713. Servus paratissimus comes *Joannes Palffy*.

Kívül: Illustrissimo Comiti Domino Georgio juniori Erdödy de Monyorókerek Montis Claudy et Commitatus Varas diensis perpetuo Comiti etc. Kosztanicza.

8. 1713 január 18.

Illustrissime comes, domine mihi observandissime. Sellinbül a-a currentis írott Kgd levelét tegnap előtt vévén, centinentiáját egészben megértettem, magam is csudálom, hogy miért kellett eddig is halasztani Gottal Péter uramnak Heister uramhoz való küldését, hanem mivel már ezen tolvajok instituálandó persecutiojárul, s comprehensiojárul ez elmúlt postákon mind másoknak, s mind Kgdnek eléggé bőven írtam, nem látok egyebet hátra lenni, csak azt, hogy mentül hamarébb menjen említett Gottal uram general Heisterhez, s voltaképpen vegye elméjét, mire ajánlja magát ezen tolvajok ellen intentálandó állapotban, ki is ha pro contento nostri nemcsak ajánlja, hanem tapasztaltatni is fogja maga igyekezést bene quidem, aggrediálja Kgtek is markossan, és haladék nélkül a dolgot; ha pedig venné észre Kgtek Gottal uram relatiójából, hogy Heister uram talán vagy nem banna sincere Kgtekkel, vagy pedig akár minévvel nevezendő interressiójátul, vagy consideratiójátul viseltetvén, csak immel-ámmal felelne, s remisse tenne ajánlásokat, s nem bizhatnék hozzája, azonnal írja meg genuine nékem, vagy ha a bellicumnak Kgtek, találhatunk oly módot, hogy tandem ennyire haladott igyekezetünket effectuálhatjuk, mert constál az mindnyájunknál, hogy csak ő Kgme igazán akarja, legkisebb lészen azon tolvajokat comprehendálni, és azután is compescálni. Nem tudom magam is mire vélni, hogy püspök uram mire mulatoz ekkoráig ide ki, már egynehányszor írtam accereralja bemenetelét, vettem is leveleit, melyekben válaszol, hogy már bagázsíáját is előre megindította, bizony azt gondoltam, hogy régen Zágrábban legyen; írtam azért ujabban is ő Kgmének egyáltalán ennyi sok publicumok kívánván az ő Kgme oda be való létét, tovább kin ne maradjon, nem tudom miért kellene arra várakozni ő Kgmének, hogy meginvitáltatná magát,

s azt sem penetrálom, hogy mi okra nézve kívánná az confusio-
kat, mert ha mikor nekem igyekezne alkalmatlanságot szerezni,
vagy azzal bemeneteletem közelíteni, nekem azt nevetnem kell, s
inkább magának s a többinek ártana tudván a fölséges udvar
mostanában minemü szükséges légyen ide fel való létem.

Csudálkozva értem Patachich Boldizsár uramnak a mesterrel
való lett megalkuvását, s összeszövetkezett barátságát, én nem
tudom kinek kellessék legkisebben is közülük hinni, miképpen
machinálodtanak, s miket sem szólottak egymás ellen, hogy lehet
azokat obliterálni, járjon azért végére Kgd voltaképpen, és enge-
met genuine tudósítson, léssen válaszok in eo casu a midőn
requirálni fognak az perpetua agentia, s annak fizetése iránt is.
Ez elmúlt postán írott levelemben is szomoruan emlékeztem
magam is mely keservesen értettem az méltóságos uram iudex
curiae kedves atyámfia, és mit atyámnak halálát, tudom már értette
Kgd bátyám gróf Miklós urnak azon hivatalba való successióját,
kinek hozzá sok szerencsét kívánok; értem hogy a méltóságos
asszony is igen beteges állapottal vagyon, alig ha ő Kgme is
messze viheti életét. Loson várossa már azon lármás contagiós
suspiciótul felszabadult, itt a felföldön is hála istennek az hol
valami jelensége volt is mindenütt megszűnt, Isten ő szent felsége
talan megelégszik eddig való sokféle csapásával, s megment mind-
nyájunkat azon ostorátul. In reliquo maneo eiusdem illustrissimae
dominationis vestrae Cassoviae die 18. januarii 1713. servus para-
tissimus comes

Joannes Palffi.

Kivül: Illustrissimo comiti domino Georgio Erdődy de
Monyorokerék ect., ect. Viennam Graecium Zagrabiam Koszta-
niczae.

9. 1713 január 29.

Sellinbül 12. currentis írott választtevő Kgd levelét ezen pos-
tán vévén, egészen megolvastam és bőven megértettem; mi illeti
azért először gróf Draskovics János uramnak offerált locumtenen-
tiának dolgát, magam is által láttam én azt, hogy azon capitula-
tióra való alkalmatosság, nem az ő Kgme feibül sült ki és azért
is minden onnét emergálandó consequentiákat penetrálván, felel-
tem nem sok szóval ugyan, de úgy hogy mind ő Kgme, s más
is érthetett rajta, s mind pedig én is pro futuro mindennemü
általok elkövetni igyekező practikáknak obviálhatok, és így nem
is szükség azon két első punctumot tovább declaráljam, és

enucleáljam, mert azon replicám mellett mindenkor subsistálok, akár miképpen magyarázzák, hanem csak térek az harmadik punctumára adott válaszomra, a kiben olyas szokat ejtettem ugyan, nékem abban semmi difficultásom nincsen, de több is volt még ottan, tudniillik, hogyha valami olyas állapot occurálna, a mely moram non pateretur, s affélének investigációjára és megtekintésére, s nékem szükséges megküldendő informciónak adására nézve absentiámba a locumtenensnek ki kellene az confiniumokban menni, különben legkisebbet sem cselekedhessen, hanem csak akkor és ugy a miképpen intimatiómat fogja venni nec habeat votum decisivum, hanem mindenkor ad meam ratificationem, nolía nem vélem, hogy olyan dolog occurálna, és ha occurálna is mindenkor Kgdnek, és több fő tiszt uraméknak praevie megírnám, mihez kellessék magokat alkalmaztatni, ingyen se gondolja azt is Kgd, hogy ordereket adhasson Kgdteknek, azt egyáltalában kezemből senkinek ki nem adom, főképpen in militaribus, hanem ha in politicis valamit fogok írni locumtenensemnek, hogy vegyje effectusban, s Kgdteknek efféle akaratomat intimálja, azzal nem fogja commendirozni Kgdteket, magam is tudom és ha azt megengedném minemű absurdumok s nagyobb confusiók következnének, azért ezen utolsó punctumra adott válaszomat is így értvén Kgd, semmi olyan consequentiákat abból ki nem hozhat, s nem is adok okot rá, hogy valami praeiudiciomra szolgáló inconvenientia emergálhasson, és így mindezekben nyugodt elmével legyen Kgd, hogy nem ott jár elmém, a mint Kgd discurrál. Az iudex curiaeség iránt nékem mindjárt szegény urunk halála után valának intimatióim, hogy magamat el ne felejtsem, de mindnyájának azt irtam, hogy én sum contentus mea sorte, inkább olyan hivatalt viselek, kit gyermekségemtől fogvást tanulván jobban értek, s abban ő felségének is hasznosabban szolgállok, a minthogy legkisebb jelentést sem tettem senkinek is, ugyis bátyámmal gróf Miklós urral competálni nem igyekeztem, kinek sok szerencsét hozzája kívánok, s nagyobb, és méltóságosabb Gradicsot is. Igen akarom, hogy Kgd maga is a zágrábi concursusra készül, igen is munkálodjon együtt a közönséges jóban; ítélő mester uram pedig a minemű titkos beszélgetéseket teszen Kgddel, voltképpen kihallgassa, és jól observálván, miképpen megyen végbe a gyűlés, minemű dolgok fognak elővételődni, és miképpen concludáltatnak, mindenekről circumstantialiter tudósítson.

Kedves atyámfia Kgd szép üdvözlését és köszöntését ked-

vesen vévén, viszont Kgnek atyafiságos szolgálatját ajánlja. S magam is kívánván levelem találja jó egészségben Kgdet maneo eiusdem illustrissimae dominationis vestrae. Datum Cassoviae die 29. Ianuarii 1713. frater ad serviendum paratissimus comes

Joannes Pálffi.

10. 1713 február 1.

Veszem Zágrábbul 16. Ianuarii költ Kg levelét, és igen is recommendálom tovább is correspondententer lévén Hangosi urammal olyan katonákat jó tiszttel küldjön Eszékre azon pinzemnek Varasdra való vitelére, a kikhez bizhatik. Magam sem vélem hogy bátyám G. Pálffi Miklós uram mind az három tiszttet kívánja együtt viselni, gondolnám legalább az főlovászmesterséget fogja resignálni, nem látván semmi incompatibilitást az iudex curiaeség és korona őrzőség között. Mihelyest Gottal Péter megérkezik Heistertül, minemü válaszszaal jött várni fogom Kg tudósítását, s ha ő Kgme is jól egyet akar az országgal, s Kgtekkal érteni, igen is mentül jobban csak lászon hozzá azon tolvajok megragadtatásához.

Azonban e mai postán veszem levelét bizonyos Markovics Raphaelnek Svidniczai püspöknek levelét, kinek copiáját ime includáltam, bőven megérteni fogja Kg, mit kívánjon, irtam az országnak is iránta nem leszen-e valamely praeiudiciumára, ha azon kívánt visitatióra kibocsáttatik, ha az ország nem ellenzi, includáltam passust ugyan az országnak kezében adhatja, s Kg is passírolhatja, ha pedig valami consideratiója volna, tartoztassa magánál a passust, s engemet informáljon felőle. Manerem illustrissimae dominationis vestrae Cassoviae die 1. Februarii 1713. servus et frater paratissimus comes

Joannes Pálffi.

Kivül: Illustrissimo comiti domino Georgio Erdődy de Monyorókerék ect. ect. Viennam Graecium Zagrabiae.

11. 1713 február 8.

Zágrábbul die 25. Ianuarii költ Kg levelének continetiájából értem, hogy szintén, a midőn a tudva levő correspondentiának Heister urammal való megtartása kedvéért Gottal Péter uramat ő Kgmehez küldötte volna, azon Luhbregi tolvajokat, nagyobb részről megfogatták, s a kik még közülük hátra vannak azokat is, ha eddig nem is, de rövid nap meg ragadtatják, a minthogy ha

valaki közülök az confiniumokban, vagy máshová is magát találná recipiálni, azokat is végére járván, fogassa meg Kgtek, s egyéb excurráló tolvajok is errül példát vévén, tudom exorbitálni nem mernek, s megcompestáltatni fognak s így nem szükség tovább e végre a militiát fárasztani, pedig hogy már által essek rajtok, magam is inkább akarom, mindazáltal jól esett, hogy a bellicumnak ez iránt Kgtek, magam is irtam Bottyániné asszonynak. Veszem észre ítélőmester Plenics Uram leveléből kezdi magát alkalmaztatni, s talán bánja az eddig való cselekedetét, irtam is némely kedves szócskákat úgy hiszem Kgdnek is megmutatja, csak hagyná abba a factiósuskodást, több hasznát venné, mert vehette észre, nincs kinek hinni, akkor hagyják abba, a mikor legjobban kellene mellette lenni, s úgy marad cserbe magánosan. In reliquo maneo ejusdem illustrissimae d. vestrae frater et servius paratissimus Comes *Joannes Palffy*. Cassoviae 8. Febr. 1713.

12. 1713 február 12.

Ez elmúlt postákon írott Kgd leveleire való válaszat nem kétlem ekkoráig mind kezéhez vette, én is mai napon veszem kedvesen sub dato 29^{ae}. Januarii zágrábi conferentiának alkalmazásával fenforgott dolgokrul bőven tudósító levelét Kgdnek, legelőször is hogy az eszéki pénznek Varasdra való kísértésére szükséges katonákat hogy készen tartja Kgd, igen jó néven veszem, melyről is mind ez elmúlt hetekben s mind pedig e mai napon is ujabban irtam ő Kgmének, tudom ha fognak kívántatni, in tempore requirálni irántok Kgdet, el nem mulatja. Meg irtam vala ennekelőtte is Kgdnek, hogy mind a mester s mind többen némelyek csak meg nem szenvedhetik, hogy valami factióban ne törjék fejeket s méltán is vigyázzon Kgd magára, hogy valamiben miattok ne intricáltassa magát, mert tapasztalva tapasztalhatja Kgd, nem egyébért requirálták Kgdet is a praesességnek magára való vételével, hanem látják most Kgdnek velem való egyértelmét s kedvemben való létét, mesterkedtek azon ezen tentátiójokkal, hogy valami uton módon előttem valamely nótában, és kedvetlenségben hozhatták volna Kgdet, mihelyst hirem nélkül consentiált volna azon praesességnek, és így tudván már Kgd s általlátván nyughatatlan elméjüket, igenis ójja magát tőlök, hanem méltó s valamint ez előtti levelemben, úgy most is hagyom és javallom is Kgdnek, hogy az gyűléseket és conferentiákat gyakorolja, mert úgy sem ők semmi olyast, a ki autoritásom, vagy praejudiciomra

szolgálna, elkövetni nem mernek, s Kgd is a dolgokrul engemet voltaképen informálhat s nekiek in omnibus intentandis machinatióibus obviálhatunk, elgondolhatja Kgd, mire való lett légyen a mesternek Kgddel való beszélgetése Draskovics Uram lócumtenentiája végett, azzal is csak próbálta Kgdet, hol járjon elméje, mondotta ugyan ő Kgme, hogy nekem sok rátiókkal megírta, ne engedjem említett gróf Draskovics Uramnak az általa kívánt lócumtenentiára való confirmátióját, de én azon ő Kgme levelét nem láttam, és így nincs is, ki tetszik, hogy nem lehet mindenkor hitelt adni az ő Kgme szavainak, akár irt s akár egy szót nem irt volna is, pedig ő Kgme, én soha az Draskovics Uramnak meg nem engedtem volna, akkor recedáltam volna banalis autoritásom-tul, hanem elégedjen meg az én lócumtenensem valaki lészen az, az én manutentiómmal, mert akármennyi dicastóriummal confirmáltatná is magát valaki, de ha én nem kívánnám manuteneálni, bizony füstben menne minden autoritása. Immár én tovább nem járok gróf Draskovics Uram után is, találok én lócumtenenst, általláttam, hogy az mester azért kezdette tentálni ezzel kegyelmedet, hogy olyast is irtam volt levelemben, hogy ha másutt nem is, de confiniárius tiszt uramék között is lészen oly érdemes tiszt, és személy, a ki ezen lócumtenentiára alkalmas, és elégséges leszen s ezen okbul kegyelmedrül gondolkozván, úgy kezdett projectisálni, pedig hogy már püspök Uram is benn légyen, csudálom is, hogy bemenetelét annyira halasztotta, mert engem még Pozsonyban assecurált vala, hogy minden üdő vontatás nélkül indulását accelerálja, de tudom, s alkalmasint általlátom annyira való mulatását is ok nélkül ő Kgme nem cselekedte, vettem is Bécsbül tudósítást, minemü dolgok fenforgottak vala szegény üdvözült judex curiae uram történt halálának alkalmatosságával, de ott is semmit sem efficiálhatnának, vajki furdalja szivét némely embereknek, az privilegiumoknak (kiket a diaetán allegáltak) productiója, a kire nekem lészen is gondom, mihelyest bemehetek, bizonyos idejét ugyan bemenetelemnek meg nem tudom mondani, mert ide fel is számtalan dolgom vagyon Kgmes Urunk őfelsége szolgálatiban jöttön jövőn sokféle parancsolatja reám a bellicumnak s a török pedig mozgolódván, tarthatunk netalántán tavaszra kelve dolgot ne találjon adni itt a szomszédságban, vajjon ha ugyan ellenünk támadna, s talán Horvátországra is igyekeznék, akkor jó szívvél látnának e engemet horvát uramék? Nem kell tartani Kgdnek is ezen török szándékátul, mert Kgdnek is jobb

dolga lenne s őfelsége is békességet csinálván a francziával, könnyen nem csak ellene állhatnának, de triumfálhatnánk is az ellenségén, feles derék regimentjei lévén oda fel őfelségénél.

Stanislaus hogy Budán általment volna Bender felé a svéciai királyhoz, az meg nem bizonyoskodik, hanem valami más svecus tiszt volt; Kollonics Uram előtt kedvesebb az jó bor, hogy sem az hírek.

Adtam ugyan szabadságot Kgdnek a kijövetelre, de hogy mindeneket jó rendben hagyjon, azért igen is jól cselekszi Kgd, hogy re infecta ki nem akar jönni s maga functiójában fáradozván, benn való mulatását továbbra halasztja, in tali casu mi tévő légyen Hangosi úr a tudva lévő pénzemmel, e mai póstán irtam ő kgmének. Mi illeti a Jeszenoveczi kapitányságot, noha én azt magamtul is ekkoráig resorválhattam volna, de mivel az ország ellen tartó volt benne állítván, hogy nem szükséges, tartózkodtam, projectáljon azért inter discursum némelyekkel az országbeliek közül Kgd s vegye elméjeket, és nekem írja meg, azután meglátom, Balog András úr személyét prae reliquis fogom consideratióban venni, egyébiránt magam is azon igyekezem, hogy a mint alkalmas subjectumok vannak, máris az confiniumokban Kgd mellett, ő Kgmével is szaporodjanak, s consequenter pro manutentione sui sikeresebbek legyenek az ország gyűléseiben is. In reliquo maneo eiusdem illustrissimae dominationis vestrae frater, et servus paratissimus Comes Joannes Pálffy. Cassoviae die 12. Febr. 1713.

P. S. Minthogy azon Branyug uram sója nem olyan, hogy kereskedésre hozták volna, hanem régi adósságnak kifizetésére, azért igen is szabadítsa fel Kgd az contraband alul és assignálja ő Kgmének, különben pedig a török sőt igen is nem kell engedni indukálni.

P. S. Pálffy sajátkezüleg. Az itélőmester azt kívánná, hogy Kgd locumtenens lenne, Draskovics pedig kosztaniczi kapitány.

13. 1713 február 23.

Kosztanicziáról 9. currentis datált Kgd levelét e mai napon veszem, minthogy már azon tolvajok general Heister és Kinigszeg uramék által comprehendáltattak, igenis valamint minap is megírtam, már nem leszen szükség a confiniumok részéről azon intentált expeditio, csak maradjon abba, hogy pedig az országbeliekkel is communicáltam volt praevie ezen állapotot, azuttal esett, hogy sem locumtenensem akkor tájba oda bé nem vala, mind pedig

hogy meg akartam mutatni nekiek ne mondassák azt, hogy hírek nélkül valamit a ki őket is illeti, cselekedjem, de ugys haszontalan vala mert addig halogatták, hogy mások gyorsabban bánván a dologgal, elébb véghez vitték, ezután ha valami olyas occurál, csak directe kegyelmednek fogok írni iránta. Patachich uramnak az ítélő mesterrel lett megbarátkozása miképpen continuáltatik. Az agenségről minemű végzéseket tesznek, és ez elmúlt pro 15. currentis praefigált gyűlésben is minemű propositiók, discursusok és állapotok forgottanak fenn, genuina tudósítását Kgdnek elvárom. Hangosi Uram requisitiójára a kívánt expeditiót Kallenekhez iterato is recommendálom mentül jobb instructióval, s jó meghitt legényekkel inditsa meg Kgd. A mely vojvoda a tudva levő cserdákat felterve, minthogy kitudódott ki legyen, igen is csak ragadtassa meg Kgd és in exemplum etiam aliorum kemény inquisitiót peragáltatván ellene, dolgát törvényesen revideálja, s a mit érdemel, büntesse, s a kik intressatus társai compariáltatnának az confiniumokban, a kik actu szolgálatban vannak, azokat ab officio suspendálhatja, tudósítván engemet, kik és minemű tisztek legyenek. Hogy Kolonics és Spléni uram regimentjeibeli tisztek nemcsak simpliciter recrutáznak, hanem kész pénzbeli fizetést is in rationem portionum suarum kívánnak, s már ment is a végett intimatio az országra iránta, értem, el is hiszem, hogy már is eléggé lamentálódnak, de mind ezeknek ők magok egynehányan az okai, most vehetik észre és tapasztalhatják a factiosus fejek, mit vittek azzal véghez, hogy bánjuk híre nélkül machinálódtanak némely dolgokban, s magoknak glóriát kívánván nyerni, az országnak terhet szerzettenek, jobb volna azt a pénzt, kit agens Koch által Bécsben egynek is másnak is offerálnak, más szükségesebb helyre fordítani, a mint is ha velem egyet értettek volna, nem kellene mostanában ily haszontalan költségeket tenni, s az országot azzal terhelni, tudom errül azon gyűlésben elég szó és discursus vala, kirül is várni fogom tudósítását Kgdnek. Caeterum illustrissimam dominationem vestram diu feliciter vivere cupiens, maneo eiusdem illustrissimae dominationis vestrae frater et servus paratissimus comes Joannes Pálffi. Datum Cassoviae die 23. Febr. 1713.

P. S. Kedves atyámfia viszont Kgdnek atyafiui szeretettel való szolgálatját ajánlja és mivel mind a ketten mostanában távol vagyunk Pozsony vármegyétől, gróf Kollonics uram inchoalta a dolgot G. Czoborné asszonyommal, mi is csak annak kimenete-

létül várunk, azután miképpen végezi ő Kgme tudtára fogom adni Kgdnek. Itt e tájon rettenetes esőszakadások vannak, szintén pedig mához egy hétre igyekezem őfelsége parancsolatjából Váradi Uramat élémbe vennem, nem tudom az iszonyú árvizek miatt miképpen fogok utamban progrediálhatni.

Kivül: Illustrissimo comiti domino Georgio Erdődy de Monyorókerék etc. etc. Wiennam Graecium, Varasdini.

14. 1713 márczius 25.

Kosztaniczárul 12ma currentis irott Kgd levelét vévén, magam is bánom, hogy az Árvármegyei főispánságrul elesék Kgd, kétsék kívül voltak Bécsben oly balakarói, a kik Kgdnek ebbéli szándékát gátolni igyekeztek, de hiszen ha szóllott is Kgmték a diaetán, szabad volt, nem szóllott őfelsége ellen, hanem a törvény mellett, mindnyájunknak javára, egyébiránt voltak olyan dolgok, a kikhez hozzá kellett szóllanunk s hallgatásra nem lehetett vennünk, bár csak a Barsvármegyei főispánságot consequálhatná Kgd.

E minapi levelében írta volt Kgd, hogy Matachichot már expedialta volna a tudva lévő pénzemért, azonban, a mint ezen leveléből értem, talán még ekkoráig is helyben vagyon, hanem továbbra ne halogassa Kgd, igenis adjon jó instructiót nekie etiam quoad levationem pecuniae, akármi gizgaz pénzt vagy aranyat quid pro quo el ne vegye, hanem jó monetát, itt feljebb nem veszik az közönséges aranyat hat krajczár lásínál, az körmöczit pedig (azt is nem a régít, hanem Leopoldus császártul fogva valókat) öt garasba, de másféle, úgy mint Rákóczi idejében vert magyar aranyak, Szent László aranyai, czikiny s több afféle már csak a közönséges aranyak közzé számláltatnak, azért erre szorgalmatossan vigyázzon említett Matachich uram; És mivel Kgd szándékozik oda be maradni tova szeptemberig, gondoltam ugyan magával ott levő pénzemet ki fogja Kgd hozhatni, mivel pedig az késő lenne, oly rendelést tettem kihozásáru, hogy nemes Vasvármegyében kvártélyozó Dormstat uram regimentjebeli tisztnék irok, a ki enéhány dragonyossal Varasdra menvén Hangosi uramtul leválja, erga suam quietantiam, s hozza ki nekie adott instructióm szerént. Tapasztalom magam is, hogy csak ekkoráig is alkalmas tentátiókon által ment s próbálgattatott Kgd, de levelében allegált három okra nézve jól cselekszi, hogy hirem s consensusom vétele előtt semmibe sem ereszkedik Kgd, nem is helyesen cselekedné, ösmervén már valamint egyikét, úgy másikát is minémü emberek,

s álhatatlan elmével bírók legyenek, ha legkisebb persuasiojokra valami olyast követne, a kit gondolhatná, hogy ellenemre szolgálhatna, csak ennekutánna is úgy viselje magát köztük, Kgd a mint elkezdette, bizony tapasztalható képpen fogja látni, jól folynak a dolgok, kiváltképpen hogy a püspök a mesterrel nem szintén egy értelemben vannak s valamint ők egyik a másiktul, úgy Kgd-tul is tartanak, azért viseli magát a mester is oly csendesen. Csudálom azonban, hogy sem az ország nem irt gróf Draskovics János uram locumtenetiája mellett, vállalta-e magára, vagy nem, sem pedig magának levelét nem vehetem, talán megint capitulációra akar velem menni, de abbul semmi sem lészen, Kgd úgy írta volt, hogy igen is resorválta magát, azonban másunnét semmi tudósítást nem vehetek, lássa őkgme, én bizony oly autoritást nem adhatok őkgmének, hogy a confiniumokkal is disponálhasson, mert én vagyok ott az főkapitány, hanem igenis ha valami occurál, fogok írni őkgmének, vagy revisióra, vagy más affélére kimehet Kgd-dal is correspondenter lévén, úgy mindazáltal, hogy magátul semmit ne decidálhasson, hanem informálván engemet praevie, várjon ratificációmtul, e jövő gyűlésbe tudom jelen fog lenni őkgme is, akkor talán végsőképpen fogja magát expectorálni, várni is fogom Kgd genuina tudósítását. Ez alkalmatossággal akarám tudtára adnom Kgdnek, hogy ez elmúlt póstán, ugymint sub dato 22^{ae} currentis mensis martii irtam az statusuknak egy választvő levelet, minthogy egy kevésbé exaggeráltam némelyek cselekedésit, a kik hirem nélkül a diaetakor kezdettek vala holmi dolgoknak végben viteléhez fogni, személyemnek postorgatóijával tartok attul (sub rosa alatt irván Kgdnek) netalántán ha addig veszik is maguknál tartsák s in publice el ne olvassák, s consequenter suppressálják, légyen azért vigyázással Kgd azon levelemre, és ha elő nem találják adni, szót is tehet iránta, lehetetlen addig Zágrábba ne jusson, s mit fognak arra mondani a statusok, jól observálván tudósítson circumstantialiter; minemű instantiát adtam őfelségének az vicebánság és főispánságok végett, az is includálva vagyon, azon levelemben. Hitesse el magával Kgd minthogy diaetaliter végeztetetett, s Kgmes urunk őfelsége resolútiói is hozzá járultanak, nincsen az az ember, a ki disvadeálja nékem azt, hogy a mester által allegált privilegiumoknak productióját ne kívánjam, ugyanis akkor lészen a mester circumscribálva nem fog egyfelé s másfelé is pro varietate circumstantiarum szögdécsölhetni, mint eddig, hogy ha az országbelieknél disgustusban talált esni, azt

mondotta, hogy a bán protonotáriusa, et sic viceversa, és így nem kapcsolhatnak annyira magokhoz, hogy ennek elkövetője ne legyenek. Minemű confusióban hadta légyen szegény Delisimonovich az confiniumokat, értem Kgd leveléből, igenis azért mind a strásák s mind más állapotok iránt azon legyen Kgd mentül jobb rendben hozhassa. Micsoda rendelést tesznek a confiniumok reparatiójáru, minapi levelemben erről is tettem vala emlékezetet, s irtam az országnak, azért erről is tudósítson Kgd. Ha a törökkel háboru találna lenni, igenis én bizony német militia nélkül be nem mennék, s magokra az horvátokra magam nem biznám, s mindenkor oly operatiókat igyekeznék tenni, a melyek eddig való keresett becsületemnék öregbítésére s nem kisebbitésére szolgálának, tudom akkor mellettem az ifjú kapitányoknak is becsületek s erszények is jobban nevednének, noha már mostanában nem hiszem a mint az circumstantiák vannak, hogy a török valamit kezdjen velünk, kiváltképpen directe, hanem ha másokkal kezdendő hadakozásával valamiképpen intricáltatnánk. Mit írjon az só iránt az aulica camara positive Kgd ellen is, az országnak includáltam originálisát s in copia ime Kgdnek is megküldöm, mivel azért confiscálván Kgd püspök uram őkgme sóját, az már fiscális, és őfelségét illeti én ahhoz nem szólhatok, hanem Kgd. azon kamara előtt mentse magát, hogy Kgd szorgalmatos vigyázással van afféle sónak be nem bocsátására, a mint most is miképpen mind ezt s mind minap Branyug uramét contrabanálta, Kgd ellen emiatt püspök uramnak semmi panasza nem lehet, mert hogy ordere mellett eljárt a dologban, tartozott vele s igenis jól cselekedte, s ha el nem követte volna talán nagyobb notában esett volna a camaránál is. Amely vajvodát és cáprált is nyakon ragadtatott Kgd általok elkövetett excessusokért, azok ellen criminális processust indítván Kgd., a mit a törvény hoz magával, csak járjon el benne s exequáltassa, nem is lészen szükség az ilyen malefactor iránt tovább előttem relatiót tenni, büntetessenek etiam in exemplum aliorum; Irtam a dubiczaiak és szisziek iránt is a nemes statusoknak e mai postán, hogy a minapi tumultuánsok antesignáriussit comprehendáltassák, s azokra is szolgáltatassanak törvényt, s tovább zabolázzák meg, hogy afféléket elkövetni ne merészeljenek, másként sokan meg fogják adni az árát, ugyanis minemű militia s fejetlen láb az, a ki főtiszt által kiadott order mellett procedáló confináriusokra így, s ilyenképpen mer feltámadni, s isten tudja minemű rosz consequentiát, vérontást és rebelliót okozni, tudom én csak egynehányon

exequáltassanak s az által exemplum statuáltassék, fognak az olyan malitiózusok supersediálni efféléktől, s azzal az egész confiniumokban jó rendtartás és disciplina fog stabilitatni; Ezen punctum iránt magamat az országnak írott levelemben Kgdre provokáltam nem akarván levelének extractusát inclusive megküldennem, hanem declarálja Kgd bőven és exaggerálja resensusomat is mentül legjobban lehet, mert találok én módot ha magok nem igyekeznek miképpen lehessen őket derekasan compescálni. Az jeszinoveczi kapitánságrul már mind Kgdnek, s mind az országnak is irtam volt ennekelőtte, de mivel választ nem vehettem, én nem sokára resorválni fogom; nem ártana Kgdnek előhozni a jövő gyűlésben. Báró Patachich Boldizsár uram az öccsét Patachich Mátyást recommendálja, de oda jobb embert kelletik helyeztetnünk, magának is megírtam említett Patachich Boldizsár uramnak, elégedjen meg azzal, hogy oly rút cselekedeteiért grátiája lett, és a perceptorságban is elszenvedtem, mert ha akartam volna, onnét is könnyen exturbálhattam volna, de dissimulative bántam vele. Mivel pedig tétováznak azon kapitánság dolga iránt minémű discursus leszen e jövő gyűlésben iránta írja meg nékem Kgd, annakutánna az én dolgom leszen, és olyat resorvátok a kit ösmerek s tudom, hogy az ellenséggel is szembe fog merni állani. In reliquo illustrissimam dominationem vestram diu feliciter vivere cupiens maneo eiusdem illustrissimae dominationis vestrae frater et Datum Cas-soviae, 25. martii 1713. Servus paratissimus comes *Joannes Pálffy*.

15. 1713 márczius 23.

Zágrábbul 19. Februarii írott kegyelmed levelét vévén, értem, hogy azon Markovics nevű rácz püspök passualisát ob rationes in suis litteris expressas, melyeket magam is helyben hagyok, megtartoztatta, s kezéhez nem adta, ugyan ezért is communicáltam az országbeliekkel, ne talánlán valami confusió emergáljon belőle, maradjon azért abba. Minémű discursusok voltanak a minapi gyűlésben, mint hogy a posta sietvén, bővebben nem írhatott kegyelmed, fogom várni e jövő postával circumstantiális tudósítását; mi illeti azonban a locumtenentiát, hogy már magára vállalta gróf Draskovich Uram, eddig is csudálom, hogy haszon-talan consideratióra nézve tartózkodott, találtam volna egyébaránt én locumtenenst, de már ő kegyelme resorválván magát, csak tetszésem szerént (a mint nem is kételkedem) viselje magát, fogom én külső instantiák nélkül is hivataljában manutenealni. Az vice

bánságra én sem itélnék alkalmasabb személyt Gottál Péter uramnál, nem is vagyok én ő kegyelmétől idegen, de hogy az kapitánságot is egyszersmind magánál kívánná tartani, azt lehetségesnek lenni nem látom; Igen jól esett azonban, hogy az instructióbul a vice bánság dolgát ki hagyatta, secundálván ez iránt Patachics Boldizsár Uram s többek is kegyelmed intentióját, mert ugyanis annak collátiója authoritásomon áll, hanem ha a főispánság iránt őfelségénél instantiát azt nem neheztelhetem, noha ezt is még a diaetakor könnyen véghez vihettem volna én, de hogy mindeneket csak magoktul, s hirem nélkül akartak cselekedni, nem bánom, hogy az egész machinációjok marokban szakadott, magok factiója az oka, tudtam én jól azon regimentek regrutázó tiszteinek bemenetelét is még akkor, de hogy annyira disgustalanok én is csak in abstracto viseltem magamat, bizvást lehet indignatiója az országbelieknek azok ellen, a kik miatt ilyen terhei következtek, már pedig az hibernalis hónapok nagyobb részint vége felé lévén, éppen nem hiszem, hogy azoknak amótiójokban, vagy miattuk interveniált aggravatiójokban, relaxatiójában legkisebbet is efficialhassanak. Én holnap dél tájba igyekezem innét Várad felé indulnom utaim ugyan alkalmatlanok lesznek, de nem tehetek róla, nem tehetvén tovább halasztanom, minthogy az az üdő is kezd nyilni, most leszen ideje a házak építésének. Kedves atyámfia viszont ajánlja atyafiui szeretettel való szolgálatját kegyelmednek. Várom azért proxime bővebb tudósítását ajánlása szerént mindenekről et maneo ejusdem illustrissimae d. vestrae frater et servus paratissimus Comes Joannes Pálffy. Cassoviae die 4. mart. 1713.

Kivül: Illustrissimo Comiti Domino Georgio Erdődy de Monyorókerék etc. etc. Wiennam, Graecium, Zagrabiae die 23. Martii 1713.

16. 1713 márczius 6.

Minap is includálván meg küldöttem párban Kgdnek, mely keményen animadvertálja az udvar a török sónak némely confiniumbeli comandansok által való fel bocsátását, ime most is ujonnan minemű parancsolatot vettem Kgdnek in paribus, az statusoknak pedig in originali meg küldöttem, Kgd ugyan alkalmasint megmentheti magát, de azon Branyug comandans canonicusnak cselekedetét éppen aprehendálom, irtam is keményen reája, ebben azért az országgal együtt jó rendelkezéseket kell tenni, s orvosolni, mert ha tovább történik, keményebb médiumokat

kelletik fel találnom orvoslásában. Én meg valloam a pap comendansok nékem éppen nem tetszenek, mert a militia is alatta ndiscipline vagyon, nem büntettetnek, criminális állapotokba magukat nem avatván, ha hadakozás occurral, táborba nem mehetnek, bizony érette leszek, hogy ezen dolog remedeáltassék. Ugy informál engem említett Branyug uram, hogy Dubiczán az oda való nép nem a Kgd által commendiroztatott militiára akart fel támadni, hanem csak azért gyűl össze, hogy Kgd hírét halván, akarták Kgdet becsületessen excipiálni, azzal is menti magát, hogy még Kgd Installátója közöttök nem publicáltatott, de erre is vala válasza. Caeterum maneo illustrissimae d. vestrae frater et servus paratissimus Comes Joannes Pálffy. Cassoviae 6. Martii 1713.

Kivül: Illustrissimo Comiti Domino Georgio Erdődy de Monyorókerék etc. Wiennam, Graecium, Varasdini.

17. 1713 márczius 22.

Vissza térvén Váradrul ide érkezésemnek alkalmatosságával veszem a Statusok levelét Zágrábbul sub dato 15. Februar, kire is válaszolván, tudom in proxima congregatione el fog olvastatni s meg fogja kegyelmed continentiáját érteni; csudálom se az ország sem pedig maga gróf Draskovics János uram az Locumtenentiának állapottyárul semmit sem irnak, kegyelmed ugyan olyast irt minapában is, mintha már teljességesen magára vállalta volna, de püspök uram levelébül is mintegy olyat értek, hogy még sem resováltta volna magát egészen, nem tudom minemű consideratiói lehetnek, ő kegyelme lássa, de én már többet utánna nem járhatok. Az ország irta nékem a többi között azt is, hogy mivel a Confiniumokban bizonyos reparációkat kellett tétetni szükséges revisiót rendelnünk, hol s minemű Reparatiók legyenek, erre az országbeliek fognak bizonyos Commisariust deputálni s kérnek engemet is részemről commitálnék valakinek, ha azért kegyelmednek lészen tovább is oda bé mulatása, én kegyelmedet delegálom azon Functióra, vagy ha ki találna sietni kegyelmed, hadja és commitálja nevemmel Patasics Pál uramnak, járjon el kegyelmed absentiájában ezen dologban, s nekem tegyen teljes relatiót, noha ebben olyan consideratio occurrál, hogy a karloviczi pacificatiónak ne prejudicáljunk, s azt valahogy ne infringáljuk, mert vigore illius lehet ugyan reperatiókat a romladozott bástyákban, kőfalakban és palesatáknak (!) megnyitásában tennünk, de hogy ujjab erősségre, s egész bástyákat építsünk úgy jut eszembe mind két részről

praescindálva vagyon. De tudva levő pénzemet is, úgy vettem észre kegyelmed leveléből, már Eszékre Matachics Uramat cum adjunctis expediálta, de viszont Hangosi uramtul is értem, hogy hogy meg sem indultanak meg, ezen dolgomat is recommendálom kegyelmednek, és ha nem találna oda bé mulatni inkább akarnám ha kegyelmed hozná ki azon pénzemet. Mindazáltal, ha tovább is mulatása történne, irtam Hangosi uramnak Dormstat Regiment-jéből való és Vas vármegyében quartélyban levő tiszt, a midőn levelemmel hozzá fog menni erga quietantiam illius adja ki azon pénzemet az oda menendű tisztnek, kinek is mi tevő legyen vele, s kinek adja, lészen tőlem bőséges instructiója. In reliquo maneo ejusdem illustrissimae d. vestrae frater et servus paratissimus Comes Joannes Pálffy. Datum Cassoviae 22. Mart. 1713.

Kivül: Illustrissimo Comiti Domino Georgio Erdődy de Monyorókerék etc. etc. Wiennam, Graecium, Zagrabiae.

18. 1713 ápril 23.

Egészen megolvastatván Zágrábbul 9. currentis irott Kgd levelét, continentíáját bőven megértettem, sok szerencsét kívánok Kgdnek Nemes Bars vármegyei főispánságához, úgy érdeméhez képest illendő nagyobb méltóságokat is. Ezen levelére azonban most sokat nem irhatok Kgdnek, hanem csak Kgd tovább is magát úgy viselje, én is tudom magamat miként alkalmaztatni, mcrť úgy látom csak így kell velők bánni, s a dolgok factiók nélkül jól fognak folyni, Kgd-től lévén tartalékjok, jövőendőben is valamiben tudhatni fogom Kgd-et és dolgait secundálnom, fogja tapasztalni nem lészek el mulatója. A gratiarum actióra levelet még nem vettem, haszontalan csak ki tetszik a szög a zsákból; publice determináltatott, s mégis a mester expeditióban venni nem akarja, méltó tovább is in statu eo a mint most bánunk véle, tartani, úgy látom máris kezdi magát észre venni, ne búsoljon Kgd observálom tovább is az aequilibriumot. Draskovich Uram ha az jövőendő gyűlésben compareálni fog, observálja Kgd fogja e venni locumtenentialis helyét, magam is el hiszem, hogy eddig is késedelmeskedett, nem egyéb az oka, hanem örömet valamely több jószágot akarna az anyátul ki sajtolni, ezt ugyan magam is helyesnek itélem, tudván nehéz subsistentiáját eddig is ő Kglmének, és adósságban való keveredését. Valamint az elmúlt postán is megirtam non est de tempore, hogy az allegált contumaxok mostan militari brachio compescáltassanak, ne is accedállyon Kgd

semmire ez iránt, ámbár tovább is sollicitálják; Isten bé vivén, csak könnyen véghez viszem én azt, fognak az országnak engedelmeskedni. Igen keveset determinált az ország a confiniumok reparatiójára, azzal nem sokat építtethet Kgd, kiváltképpen azon husz mázsa puskapor annyi praesidiumok szükségére bagatella. Azon Jeszinoveczi vajdára in exemplum et terrorem aliorum törvényt láthasson Kgd, de ad ratificationem meam minekelőtte pronunciáltatnék a Sententia közölje velem, annak utánna mi tévő legyen véle Kgd meg fogom irni. A kívánt parancsolatokat e mai postán küldöttem Patachich Pál, Gottál Péter és Kanonok Branyug uraméknak, miképpen irattam, copiáját praesentibus includálom. A minemű dolgot hallott Kgd, talán eddig voltaképpen végére járhatott, várni fogom tudósítását. Már tettem rendelést azon Hangosi uramnál lévő pénzemnek kihozatása iránt, kedvesen veszem elhozatása körül tett Kgd szorgalmatoskodását. Viszont szerencsés és örvendetes sok boldog Alleluját kívánván Kgdnek, maneo ejusdem illustrissimae dominationis vestrae frater et servus paratissimus Comes Joannes Pálffy. Cassoviae 23. Aprilis 1713.

19. 1713 ápril 2.

Kosztaniczárul 14 Martii irott Kgd levelét is veszem, egy-néhány rendbéli leveleire az elmúlt napokban bőven válaszoltam, ugyis hiszem ekkoráig kezéhez deveníáltak Kgdnek. Hangosi uram levelét is vévén, igen akarom, hogy már az vice commendanst a tudva lévő pénzemért expedialta Kgd Eszékre, tettem is oly rendelést, hogy mihelyest tudósítását veszem említett Hangosi urnak azon pénznek kezéhez lett vételérül, azonnal kihozzam, irván már nemes Vasvármegyében quártélyozó Dormstat regimentjebéli colonellus Orsetti uramnak, ki is egy kapitányt vagy Hadnagyot egy-néhány dragonyossal fog Hangosi urhoz béküldeni. Iterató is consensus vagyok azzal, s jól cselekedte Kgd, hogy azon Vajvodát és Deszetniket comprehendáltatta, peragáltasson Kgd kemény inquisitiót mind azok s mind pedig complex társai ellen, kiknek is jól végire járván, azokat is csak nyakon kell ragadni, és egymás után ellenök törvényt szolgáltatni, s consequenter ha ugy hozza az igazság, s megérdemlik, csak exequáltassa, és statuáljon exemplumot mások példájára is. Irtam ez alkalmatossággal püspök urnak, ugy a N. Káptalannak is ex officii Banalis, et supremi capitaneatus mei autoritate, hogy a minemű malefactorok sub eorum iurisdictione találtatnának, mihelyest az inquisitióból végire járhatni,

hogy kik legyenek azok, azonnal comprehendálják, másként ha el-
 mulatják, kemény animadversiót fognak incurrálni, és úgy el hiszem
 parancsolatom szerint fognak el járni megfogatásokban, s con-
 sequenter úgy itélnem nem kellene mindjárt a bellicumot az iránt
 requirálni, ha csak commandóm alatt lévő confiniumokban van-
 nak azon malefactorok, ha pedig nem főkapitánságom iurisdic-
 tiója alatt találtnának, tehát eo in casu igen is requirálhatja maga
 is Kgd az bellicum consiliumot, hogy azon commendansra, vagy
 pedig kapitánra, aki alatt tartózkodnak, keményen parancsoljon
 megfogatásokrul, és ellenök való törvény szolgáltatásrul, várom is
 ez iránt való Kgd bővebb tudósítását. A török mozgolódására
 nézve jól cselekedte Kgd, hogy minden tisztnek parancsolt con-
 finiumjában és praesidiumában való menetelérül, s leendő jó vigyá-
 zásokrul, mindazáltal nem hiszem, hogy legkisebb hostilitást is
 kövessen, nem tudom Gvozdanszki Bányákon, vagy másutt is a
 táján micsoda nyereséget várhatnának magoknak, de ugyan csak
 okot excursióval vagy más alkalmatlansággal nem kelletik nekik
 részünkről nyújtani, netalántán ha mi történnék is, nekünk tulaj-
 doníthatnák. Minemű villongás volt a vojvodák és vice commen-
 dáns között és Kgd azt miképpen sopiálta és decidálta, bőven
 megértettem s magam is helyben hagyom, igenis úgy kell lenni,
 valamiképpen annak előtte eleitül fogvást observáltatott, akarom,
 hogy azon decisióhoz alkalmaztassa magát vice commendáns Mata-
 chics uram is, meg ugyan eddig ez iránt engem ő Kme nem
 requirált, de informatus lévén már a dologban, leszen tőlem Kgd
 determinációjához való conformis válasza. Szánakozva értettem gróf
 Erdődy Sándor uram betegségét az alkalmatlan himlő miatt, de
 a mint értem, már is jobban érzi magát, kívánom is, Isten térítse
 elébbeni jó egészségét. Még az regálisok, ha expeditióban vétet-
 tenek is, ki nem küldtettenek, mindazáltal még kétséges vagyok,
 hogy oly hamar lehessen reassumptiója, s conclusiója azon diae-
 tának. Annakutánna csak ő felsége dolgai engedjék, magam is
 szándékozom Kmtekhez Horvátországba bé rándulni. Kgd azon-
 ban igenis igyekezzék mentül jobb rendben venni ott a confinium-
 béli állapotokat. Caeterum illustrissimam dominationem vestram
 diu feliciter vivere cupiens maneo eiusdem illustrissimae domi-
 nationis vestrae frater, et servus paratissimus Cassoviae 2. Apri-
 lis 1713. Comes

Joannes Palffy.

20. 1713 ápril 13.

Kosztaniczárul 24. Martii írott Kgd levelét vévén, örömet értenem gróf Draskovich János uram az elmúlt gyűlésben maga pocumtenetiális helyére ült-e már és azon congregatióban minémű állapotok forgattanak fenn, arrul is ne sajnáljon circumstantialiter tudósítani. Az sveciai királyt már a török megfogván, s actu is rabságban tartván, nem hiszem, hogy már valamit kezdjen a porta ellenünk, egyébiránt mostanában ő felségének derék számos regimentje lévén, ha a francziával való békesség succedál, nem kell nekünk hadi embereknek bánnunk, ha (kit éppen nem remélek) a török ellenünk hadakozást indítana.

Az confiniumok reparatiója végett mit obtineált Kgd az országnál, adja értésemre Kgd, én ellent tartó nem vagyok benne, ha fog is irni Kgd magától az bellicumnak es incasu a midőn az országtul semmit sem nyerhetne, ugyis nekem e tájon az munkácsi sáncznak és kassai czittadellának demoliáltatása s más szüntelen való dolgaim miatt is untig elég foglalatosságom vagyon. Kedves atyámfia atyafiui szeretettel viszont szolgálatját ajánlván kgdnek, mind a ketten szerencsés alleluját kívánunk et maneo eiusdem illustrissimae dominationis vestrae Cassoviae 13. Aprilis 1713. servus et frater paratissimus comes *Joannes Pálffy.*

21. 1713 május 4.

Kgd szép üdvözlő levelét kedvesen vévén, viszont hogy Kgd sok jeles Husvétii szent ünnöpeket kedves hozzá tartozandóival együtt teljes contentumával érhessen, ülhessen, es állandó jo egészségben mulathasson, tiszta szívből kívánom. Azonban minémű panasza légyen Gottal Péter úramnak, ime ezen includált levelének extractussából bővebben megértheti Kgd, melyet is azért includáltam, hogy informáljon Kgd iránta voltaképpen, es ha notabiliter praejudiciuma s kára okoztatott volna az ő Kgme Jurisdictionis alatt lévő Confiniumnak, a mennyire lehet orvosoltassék. In reliquo maneo Ejusdem Illustrissimae Dominationis Vestrae Cassoviae 4-ta Mai 1713. servus et frater paratissimus comes

Joannes Pálffy.

22. 1713 május 11.

Nem kétlem ez elmúlt postákon írott leveleimet is ekkoráig vette Kgd, ezúttal pedig akarám tudtára adnom Kgdnek, hogy ezen postán veszem a Statusok levelét három dologrul írván, az

elsőnek extractussát ime includálom Kgdnek, secundó kérnek, hogy parancsoljak Kgdnek azon contumax colapianusoknak megzabolázása és az contributióra való compellálása iránt; tertio pedig, hogy in reparatione praesidiorum az confinariusok is concurráljanak, a mely punctumokra minemű választ adtam, ime in copia azt is includálom pro sui directione Kgdnek, mindazáltal tartsa magánál sub rosa. Ezen kívül minémű determinatiót tett volt gróf Keglevics Péter úr Kamenyan Ferencz Jamniczaiak és Gradicziek dolgában egy részről, más részről pedig a Szredicski lakosok között, azon determinatiót is includálom. Először azért vizsgálja meg Kgd azon differentiát derekasan s járjon voltaképpen végire correspondenter lévén Patachich Pál és Gottal Péter uramékkal is, és ha az confiniumnak praejudiciumára nem vergál-e azon determinatio? s a pártok contentáltatnak-e véle, úgy hogy genuine informatiót tévén előttem Kgd ezen controversia sopiáltassék, magam is azon fogok lenni. Mi illeti azon contumax colapianusokat, azok iránt is válaszat meg fogja érteni Kgd, megírván, hogy most, mikor a török is őtt a szomszédba mozgolódik s nem tudhatni, ki ellen fordítja fegyverét s kegyelmes Urunk ő Felsége is az francia ellen való had dolgában intentus lévén, nem ítélem, hogy de tempore legyen erővel a contributióra compellálni, mert olyan non putarem következhetne belőle, a melyet magok erejével nem suppressálhatnának; mindazáltal, ha ugyan tovább is engemet e végett urgeálni fognak, én ordert adok Kmetekre, de ha valami következik, én oka ne legyek, hanem ő kegyelmek tartozzanak róla számot adni. Az confiniáriusok dolgarul tartozzanak-e vagy nem az fortalitium körül való reparációban concurrálni? Én ugy gondolkozom, hogy szintén most demoliáltatván mind ezt a kassai cittadellát, s mind a munkácsi sánczot, ha az muskaterosok dolgoznak, azoknak a nemes vármegyék napi számos fizetések megadják, s ajándékon nem dolgoznak, de tudja Kgd az táborokon ugyancsak sanczokat, aprokat, s efféle munkákat tesznek ingyen az muskaterosok is, hanem énnékem az oda való confinariusok között és az ő felsége gyalog militiája között differentiának lenni láttatik, mert ezek csak fizetéseken élnek, amazok pedig nem csak a fizetést is föl veszik, hanem még a confiniumok territoriumát is használják és így erre nézve nem lehetne megmenteni s kivonni őket azon reparációbeli munkából, annyival is inkább, hogy ennek-előtte is effélékben concurráltak; kihez képes proxime el várom ez iránt Kgd sentimentumát, hogy tudhassak e végett az ország-

nak felelni, egyébiránt méltónak is ítélem ebben az országbelieket segíteni, s azon reparációnak munkáját a confinariusokkal is toldani. In reliquo illustrissimam dominationem vestram diu feliciter vivere cupiens, maneo ejusdem illustrissimae dominationis vestrae Cassoviae 11. Maii 1713. frater et servus paratissimus. comes

Joannes Palffy.

23. 1713 május 25.

Servitiorum meorum paratissimorum commendationem. Elmult póstákon is írtam vala Kgdnek, panaszolkodván Gottál Péter uram azon indaginesek iránt, kiket csináltatott Kgd az Zrini és Kosztaniczai confiniumok között, hogy nemcsak az ő Kgme confiniumjának nagy részét el vonta azzal Kgd, sőt ártalmas is és a correspondentiát a két confinium között azzal praecludálván Kgd, az ellenségnek is inkább javára szolgálna, de még válásszát nem vehetvén, nem informáltathattam voltaképpen miben legyen dolga azon bévágatásoknak, ujabban is mit írjon nékem ő kegyelme ime levelének includált extractussából bővebben meg fogja érteni Kgd. Annak okáért mihelyest levelemet veszi, azonnal tudósítson mentől hamarébb tudhassak rendelést tenni, mitévőnek kellésék lenni azon indaginesekkel s ha kívántatni fog pro revisione deputatusokat rendelni. Caeterum maneo ejusdem illustrissimae dominationis vestrae Cassoviae 25. Maii 1713. frater et servus paratissimus comes

Joannes Palffy.

24. 1713 június 3.

Kosztaniczárul 19. Maii írott Kgd válasz tévő levelét vévén, hogy Gottál Péter uram előttem tett informatiója azon Kgd által erigált indaginesek iránt nem oly praejudiciósa volna ő Kgmeének a mint detegálta, megértettem, peragáltatván azért Kgd azon oculata revisiót, küldje kezemhez, annak utánna opiniómat és resolutiómat e végett megírom, et maneo ejusdem illustrissimae dominationis vestrae Cassoviae 3. Junii. 1713. servus et frater paratissimus comes

Joannes Palffy.

25. 1713 június 27.

Ezen bajnóczi jószágomba érkezvén, vészem egyszersmind sub dato 12. et 13. currentis költ kgd két rendbéli levelét az includált indaginesek iránt való teljes informatióval együtt, kit is megértvén, igen is kgd kívánsága szerént igen is bemenetelemig akarom, hogy in statu quo maradjon és addig is úgy hiszem Gottál Péter uram is derekasán informáltatván consentiál; által látja

és tapasztalván, megnyugszik rajta, hogy confiniumának ellenére nem léssen s tovább nem is fogja urgeálni, de ha urgeálná is, léssen válasza.

Itélő mester uramnak veszem újabb levelét is, mely által hozzám contestálandó igaz voltárul assecurál. Igen is zabolán fogom tartani, hogy tovább való machinatiókra fakadni ne merjen. Tudja ő kgme miért nem compareált az elmúlt gyűlésre! Mert ha igazán gondolkozik akárki is, nem utolsó oka vala, hogy azon militia az országban rendeltetett, kiknek exolutiójokrul lévén a discursus, terhes volt volna ő kgmének s talán alkalmatlan is azon dologban voxolni. Megértettem minemű discursusok voltak azon gyűlésben. Bizony observálni fogom Patachich uraimék érdemes és másként is becsületre méltó személyeket, hogy az közjóhoz és annak promotiójához illendőképen szólottanak; ellenben pedig, hogy némelyek levelem tenorának contrariuskodtak, úgy látom nem tudják azok, mit tégyen contra Suam Maiestatem vagy quietem publicam feltámadni, mert edgyik tizenkilencz s másik pedig egy héján húsz. Bár jobban megolvasta volna Hyacinthi uram az auctorokat! Kár hogy magát okos prokátor embernek és törvénytudónak tartja! Ő kgme értelme szerint csak támadjanak föl tehát a végek táján lakó valachusok és ráczok; meglátom, ki fogja compescálni egyéb őket, ha nem ha az ő Felsége hadai. Hogy pedig Gottal uram nem szólott, talán sokféle tiszteire nézve cselekedte, noha quoad bonum publicum et universalem tranquillitatem promovendam mindenképpen tartoznék ő kgme is suffragiumával adstipulálni. Nem jó effélében akárkinek is hallgatni és partialitást observálni.

Igen jól cselekedte kgd, hogy az confiniumok separatiójára rendelt kevés pénzt is maga kezéhez nem akarta s nem is akarja venni, ne mondhasák, hogy talán maga szükségére fordította, s legkisebb scrupulust is ezzel elkerült.

Magam is inkább akarni fogom, ha személye szerint a jövő gyűlésen is jelen leszen s írással mindenekrül bőven informálni fog; vagy ha úgy tetszik igen is nem gátolom, sőt akarni fogom kgd kiszándékozó útját. Mindeneket oda bé jó rendben hagyván igen is kirándulhat kgd s magam is valahol in Augusto lések, mindenütt szóbeli relatiónak tételére is jó szívvel fogom látni.

Tovább is ne gondoljon kgd azzal, hogy az bellicum csak pro tempore intitulálja commendansnak kgdet; Isten kihozván kgdet és a diaeta is beállván (kinek is már rebesgetődik hire)

könnyen obviálhatunk és remedeálhatjuk s nyerhetünk olyan sarsit, melylyel kgd a többinek eleiben fog ugordani.

Mind azon Paraminszki kétszáz forintját s mind pedig Hangosi uramnál léendő több pinzemet is recommendálom kgdnek. A midőn in Augusto fogja venni kifelé való útját, hozza ki magával és adja vagy posoni házam gazdájának, vagy pedig ha hozzám jönni kívánna, hozza el magával.

Már megküldöttem kgdnek néhai commendans és generalis Delisimonovich és Geréczi vice commendáns között ineált transactionak canfirmatióját. Az vicebánság iránt tett recommendatiómnak nem sokára lészen effectusa, noha még válaszom nem érkezett; maga is levele által m. cancellarius uram ajánlja elégséges képen magát pro secundatione.

Skerlecz dolgában ez elmúlt postán is írtam kgdnek, maradjon in statu quo; nem tehetem le Novoszelt, sőt confirmálom, vegyen tőlem új donatiót Skerlecznek, ha vacantia occurrál kész lévén mást conferálnom, csak érdekesebbé tegye magát, mint az elmúlt gyűlésben.

Most general Graven és Viandt uraimék vannak nállam; még vőm gróf Esterházi Ferencz uraimék el nem érkeztek.

Kedves atyámfia viszont ajánlja atyafiúi szeretettel való szolgálatját kgdnek. Maneo eiusdem illustrissimae dominationis vestrae Bajnoczii 27. Junii 1713. frater et servus paratissimus comes

Joannes Pálffy.

26. 1713 junius 20.

Illustrissime comes, domine et frater mihi observandissime.

Ide bajnóczi jószágomnak megtekintésére a fördő kedvéért is érkezvén, veszem Kosztaniczárul 6. currentis irott kgd levelét.

Azon sententiázott vajvodát már a tisztit is Paraminszkinak conferálván, csak elbocsáthatja kgd úgy, hogy reversalist adjon magáru, ha legkisebben is ennek utánna tapasztaltatik, a kít most elkerült, azután, hitesse el magával, meg nem engedek nekie, el fogja életét veszteni; ha pedig jól fogja magát viselni, mihelyest alkalmas aperturája lészen, kész leszek s el sem mulatom őtet promoteálni hallván másként katona emberségét.

Édesgesse bizvást magához kgd azon nemzetet részemről is, a kik érdekesek, Isten bévivén kívánom őket consolálni.

Paraminszki ötven aranyát tartsa magánál kgd. A mikor Isten kihozza kgdet, kezemhez fogja assignálhatni.

Ma veszem nemes statusok levelét 30. Maii tartott gyűlé-

sekből. Most köszönik a vice bánság iránt a nemesség mellett tett Ő Felségéhez küldött recommendatiómat is. Nem sokára, a mint látom, fog resolváltatni; vettem is cancellarius uram levelét. Azután az Kgd által commendált viceispánokra leszen gondom.

Resolváltam kgd opiniója szerént is, hogy Novoszal maradjon meg maga mostani vajvodaságában, de újabb donatiót vegyen tőlem; Skerleczet is mihelyest apertura leszen consolálni el nem mulatom, a mint magának is megírtam.

Patachics Pál uram levelét igen is vettem. Difficultásit diluáltam, hogy most helybe épen nem tehet kérdést kgd commandójában. Mezőben más, az holott az üdösbik tiszt szokott commendirozni, de könnyű annak eleit venni kgd részére, magam is segíteni fogom suo tempore bellicumon. Nem sokba fog kerülni egy obrsterségnek megnyerése s azzal az ő kgme consideratióinak obviálhatni. Ha azért érkezni fog ő kgme, gróf Keglevich Péter uram dolgának revisióját és az iránt nékem küldendő informatióját ne halaszsa kgtek. Az kívánt transactiót expediáltatván ime megküldöm sub authentico kgdnek, kihez akarom, hogy Matachics uram is, kgd vicéje magát accomodálja.

Nem leszen itt sokáig mulatásom, két hét mulván, azon vagyok, hogy megint Kassára visszamenjek. Manerem illustrissimae dominationis vestrae Bajnoczii, 20. Juni 1713. frater et servus paratissimus comes

Joannes Pálffy.

27. 1713 julius 4.

Tegnap i napon is veszem Kosztaniczárul 19-a Junii irott levelét Kgdnek, valamint megértettem az elmúlt póstakon irott Kgd leveleinek continentiájából Gottal Péter uramnak az indaginek iránt tett helytelen panaszait, úgy gróf Keglevics Péter uram kívánságait, hogy azon confiniumnak nagy praeiudiciumára szolgáljon Kgd mostani levele által informáltatom, bizonyos is légyen benne, resolutiomnak kiadásával nem hirtelenkedem, hanem inkább magam bemenetelére halasztom, akkor ha lehet és a ratio status úgy engedi, bene quidem investigálván decidálok, különben pedig hogy ha ő felsége és az ország s közönséges jónak szolgszolgálatja, és megmaradása ellen ő kegyelme praetensiójának végét nem találna consequálni, arrul nem tehetek, hogy pedig az statusokkal is közlöttem én tudom azt miért cselekedtem annál jobban informáltathatom magamat, a midőn Kgd ajánlott igaz relatióival confrontálhatom az ő resolutiójokat vagy inkább opinio-

jokat, ne mond hassák: de nobis sine nobis, nincsen ez Kgd autoritása ellen is, nem is akarom, hogy legyen; bár szegény Delisimonovich is mindenekről igazán informált volna nem következett volna ily rövidsége a confiniumnak, most kitetszik szegénynek interestentiája. A mikor isten kihozza Kgdet, jó rendben hagyván ott az dolgokat, tiszta szívből látom. Manerem eiusdem illustrissimae dominationis vestrae Bajnoczii, 4. Julii 1713. frater et servus paratissimus comes

Joannes Pálffy.

28. 1713 július 11.

Veszem Kosztaniczárul 17-a Junii irott Kgd levelét is, melynek continentiajában foglalt kívánságaira minthogy az elmult postákon bőven, et pro voto feleltem, most egyebet nem irok, hanem igenis valamint már indultumot adtam Kgdnek az kijövetelre, csak jó rendben hagyja oda bé a dolgokat, szabadon ki jöhet. Insinuálja azért magát Kgd Hangosi Uramnál is lévén ő Kgménél valamely pénzem, mind azt, mind pedig a ki Kgdnél vagyon specificációban vévén, melyik minémű pénz legyen, hozza ki magával. Vagyon említett Hangosi Uramnál tizenkét csujtár, vagy lótakaró, irtam ő Kmének is iránta, csináltassa szépen össze, hogy az útban bennök kár ne essék, tudom valamely szekere is fog lenni Kgdnek. tétesse fel, és azokat is hozza ki, kedvesen fogom venni Kgd jó akaratját. Még lészen itt vagy két hétig való mulatásom az után megint Kassa felé veszem utamat. Itten igen hideg idők járnak éppen Júliushoz nem illendők, sőt Mártiusban s Áprilisban is melegebb napok szolgálnak, e napokban is havazott az hegyekben. Posonban az Isteni ostora naponként terjed, igen kezdettek halni az emberek, sőt másutt is pululálni kezdett, csak Isten ő szent fölsége mentene meg már ezen hosszas látogatásátul. In reliquo maneo ejusdem illustrissimae dominationis vestrae Bajnoczii, 11. Julii 1713. frater et servus paratissimus comes

Joannes Pálffy.

29. 1713 július 14.

Veszem Kgd Kosztaniczárul 3-a currente datált levelét; Gottál Péter uram panasza végett tett Kgd informatioján részemről is megnyugodtam és a Colapianusok iránt való resolútiómat is manuteneáлом, ámbár a n. ország az iránt ujabban is requirálna. Kgd urgeálja tovább is az országot, hogy az reparatióra rendelt költséget még kijövetele előtt tegyék le, már az materiálék, respective manuiariusok iránt is tevén Kgd alkalmas rendelést, csak hagyja

jó rendben hozzá foghatnak a munkához, ha nem lenne sokáig való mulatása, még három hét múlva is találna engemet ezen puszta jószágomban, akarnám is ide való jövetelét. Azt a meggrátiázott vajvodát igenis elébbeni levelemnek tenora szerint kemény reversalist vévén tőle elbocsájthatja, ha magát jól fogja viselni, Vacantia érkezvén személyéhez való, nem veszem felejdékenységben accomodálni fogom őtet. Ime Novoszel donációját megküldöttem, a mint annak előtte megírtam a főbb költségekről, és Hangosi urnál való pénzről ezt is ki hozza magával. Patachics Pál ur levelét nem vettem utól, ki Kgd személye iránt írott levelemre, úgy hiszem contentáltatott tenorával s békít hágy az competensiának, annyival is inkább a mint Kgd leveleiből értem, hogy reménsége nincsen erőtlensége miatt valaha lehető campirozásához; Isten ki hozván Kgdet az kívánt bellicumra, s máshová való recommendátiót is érdeméhez képest efficaciter fogom kiadni Kgd kívánságára. Szrediskóra menvén Kgd a tudva lévő informátiót Patachics Pál, úgy Gottál Péter urnak opiniójok szerint is el fogom várni Kgd-től. Kgd vice commendansa, Matachics Ferencz uram sok difficultásokat ne tegyen ki adott confirmatióban, hanem valamint az előbbeniek, úgy ő kegyelme is contentus legyen véle, mert az ő kme kedvéért, én az én általam kiadott Autenticum Instrumentumot el nem rontom, ha rövidséget érzi, panaszolkodjon (még ugyan levelét nem vettem) lészen válasza, bár a jó Matachics békít hagyna az Interessentiának, jobb hasznát venné, és okot nem adna magára való nagyobb vigyázásra, az honnét valamiben tapasztaltatván, ugyis árthatna magának, hogy nem könnyen rázhatná le magát. Nem csak Posonban, de másutt is, sőt legközelebb Szomolyán is hallatik hire az Infectionnak, magam is tartok az hol még nem volt, grassálni ne kezdjen, mindenütt Austriában is, nagy consternatióval vannak, Isten mentsen meg már tőle hosszú ostorozása után. Maneo illustrissimae dominationis vestrae Bajnoczi, 14. Julii 1713. frater et servus paratissimus comes

Joannes Palffy.

30. 1713 augusztus 26.

Sellinből 16. currentis írott Kgd levelét vévén, megértettem continentiaját, de hol létét mind ekkoráig nem tudhattam, hanem secretáriusom nagyszombati utjából megtérvén, mondá, hogy Kgd elérkezett és Nagyszombat mellett elmenvén, vette útját Vitencz felé, örülök azért szerencsés érkezésén, bánom mindaz által, hogy Bajnóczon nem találhat, holnap jó reggel Kassa felé költetvén

megindulnom, a minémű beszélgetési és relációi lesznek, (kiket várván várok) ugyis most gróf Gábor püspök uram Eger felé szándékozván, úgy hiszem Kgd is el nem marad, ökgmével együtt isten Kassára hozván Kgteket, tiszta szívből fogom látni, kedves atyámfia is nem sokára utánam fog feljönni és ottan bőven kibeszélhetjük magunkat az ítélőmester subtilis viceispánságára való affectatioja végett is. Kivánom azért jó egészségben látnom Kgdet. Ha az kihozott pénzt praefectusom, Sipeki Mihály uram kezéhez tetszik adni, vagy magával el akarja hozni, mindegy lészen, az obligatoriát vissza adom. Includálom Gottal Péter uram levelének is párját, arrul is szóval aztán beszélgethetünk. Manerem illustrissi mae dominationis vestrae Bajnóczii, 26. Augusti 1713. frater et servus paratissimus comes

Joannes Pálffy.

P. S. Szintén levelem végzése után veszem staffetaliter küldött Kgd levelét, megküldtem Sipeki uramnak kgd obligatoriáját is azon nála lévő pénzt egészben csak ő Kgme kezéhez assignáltassa Kgd. Kedves atyámfia Kgdnek, és velem együtt egész uri compániájának atyafiui szeretettel és becsülettel való szolgálatát ajánlja, ő még itt fog maradni.

Kivül: Illustrissimo Comiti Domino Georgio Erdődy de Monyorókerék etc. etc. Tirnavia, Csejte.

31. 1714 május 6.

Veszem Nagy Szombatbul 25. Április írott kegyelmed levelét kinek Continentiáját megértvén, várom naponként a mostani vacantiák iránt az ország levelét. Mihelyest vehetem, azonnal közölvén kegyelmeddel is azon lészek, hogy mentül jobb móddal resolváljam mindenikét, igenis nem vévén feledékenységből az confinariusokat is. Nékem nem lészen itt sokáig mulatásom; azon vagyok, hogy circa 15. currentis meginduljak bajnóczi jószágomban kedves atyámfiát, a ki már jobbadon érzi magát és kgdnek is atyafiságos szolgálatját ajánlja, előre megindítván. Ha annyira való mulatása leszen, hogy hozzánk oda rándulna, kedvesen fog-nánk látni.

Maneo ejusdem illustrissimae dominationis vestrae Cassoviae, 6. Maii 1714. frater et servus paratissimus comes *Joannes Pálffy.*

Kivül: Illustrissimo Comiti Domini Georgio Erdődy de Monyorókerék etc. Tirnaviae.

32. 1714 június 17.

Most veszem ő felsége intimatióját, mely által tudtomra méltóztatik Kgdhez az colonellusság collátiójával mutatott kegyelmességét, valamint azért contentumon szerint esett, s Kgdet nagyobakra is érdemesnek ítéltem, úgy atyafiságos tiszta, igaz szívből aggratulálván, kívánom éltesse isten Kgdet, s tartsa ennél feljebb való gradicsoknak is consecutiójára. Lészen azonban szerencsém csakhamar szóval való üdvözlésemhez is Pozsonyban megtérvén, manerem eiusque etiam illustrissimae dominationis vestrae Vöröskő, 17. Junii 1714. frater et servus paratissimus comes *Joannes Pálffy*.

Kivül: Illustrissimo Comiti Domino Georgio Erdődy de Monyorókerék etc., etc. Tirnaviae.

33. 1714 június 22.

Akarám értésére adnom Kgdnek, hogy tegnap estve kilencz óra tájban Pozsonyi utambul szerencsésen visszaérkeztem, nem kétlem Kgtek is ekkoráig ítélő mester uram előtt dolgán által eshetett, hanem mivel mégis holmi beszélgetésim lesznek Kgddel, addig eleibe ne vegye Horvátországi utját, miglen velem szemben nem leszen, várom is Kgdet kívánván isten hozza szerencsésen et maneo illustrissimae dominationis vestrae Vereskő, 22. Junii 1714. frater ad serviendum paratissimus comes *Joannes Pálffy*.

P. S. Kgd kedvesénél M. grófné asszonyomnál lévén ebédén, igen jól tartott, majd kilencz óráig estve ott maradtam, valóban finom csejtei sert ittam ő Kgménél, kedvesen venném, ha hasonlót egy hordóval nékem juttatna Kgd, mert igen megtetszett.

Kivül: Illustrissimo Comiti Domino Georgio Erdődy de Monyorókerék etc., etc. Tirnaviae.

34. 1714 június 24.

Illustrissime comes, domine et frater mihi observandissime.

Veszem mai napon Nagyszombatbul irott Kgd nállam kedves levelét, szép üdvözlését is igen jó néven veszem és Kgdnek is hasonló minden jókat kívánok, áldja meg isten Kgdet egy szép János urfival is, hogy mind Kgdnek is teljes contentuma lehessen, mind pedig nékem is okom légyen nevemen való szent patro-

nusom napjának alkalmatosságával ezután is szives üdvözlésemre. Minthogy azonban magam is jószágim megtekintésére örömet kirándulok, kedvesen venném, ha Mlts cardinál ur ő eminentiája mikor és mely napra való szándékárul és idejöveteléről sub manu végére menvén, praeive tudósítana Kgd. Ajánlván ezután is Kgd affectiojában magamat, maneo eiusdem illustrissimae dominationis suae Vereskő, 24. Junii 1714. frater et servus paratissimus comes
Joannes Pálffy.

Kivül: Illustrissimo Comiti Domino Georgio Erdődy de Mo-nyorókerék etc. Tirnaviae.

35. 1714 június 26.

Kgd tegnagi napon irott levelét vévén kedvesen, azért kívántam venni tudósítását méltóságos cardinal uramnak ki jövő szándékárul, hogy jószágimak megtekintésére akarnék kirándulni s bánám, ha olyankor találni kijönni, a midőn otthon nem volnék, a mint is holnap szándékozom Királyfalvának megtekintésére lerándulnom. Igen akarom, hogy Kollonicsné asszonyom napánk gróf Czoborné asszonyomnak való alkuja véghez ment, csak a ratificationnak alkalmatosságával valami változás benne ne történjen. Kgtek dolgának is jó successusát kívánom, én is csakhamar hozzá kezdek, hasonló dolgunk lévén nekünk is ő Kgmével, a mint e végett bővebben irtam ítélő mester Nagy István uramnak. Ma reggel öt óra tájban kirándulván itt közel levő egy kis erdőcskémben igen szép öreg, tizenkét esztendőszarvast lőttem, leszen szerencsém Kgddel együtt való elköltésére. Kedvesen veszem Kgd jó akaratját az küldött csejtei ser iránt, reciprocalni is igyekezem, permanerem illustrissimae dominationis vestrae Vereskő, 26. Junii 1714. frater et servus paratissimus comes
Joannes Pálffy.

P. S. Mit irjon az bellicum consilium nékem, ez includált levelének copiájából bőven meg fogja érteni Kgd, constálván azért Kgdnak is az oda való situs tégyen oly rendelésekre, hogy azok praeccludaltassanak másként részemről is animadvertálni fogok azok ellen, a kik tovább efféléket cselekedni praesumálnának.

Kivül: Illustrissimo Comiti Domino Georgio Erdődy de Mo-nyorókerék etc., etc. Tirnaviae.

36. 1714 július 9.

Az estve sietve expediálván kegyelmed Staffietáját, itt felejtetem a minapában kegyelmed által nékem küldött Informátio, kit ime praesentibus includálván vissza küldök, e jövő postán válaszolok az országnak. Azonban sub manu szolhat kegyelmed Gr. Erdődj Sándor ural, legalább ne hirtelenkedjék a Camara az Favágással, mert nincsenek ugyan itten Leveleink, de már is találtam itt nálam olyan írásokat, mellyekbül kitettségik, hogy Ferdinandus Császár Familiánknak adta az erdőbeli Just is, azonkívül ha ő kegyelme Jóakarónk volna, legalább tudunkra adhatta volna azon dolgot, mivel ugyis en magamtul Index Curiae Bátyám hire nélkül semmit se cselekedhetem, úgy lévén közöttünk a Contractus, mit válaszolni fog ő kegyelme, várni fogom válaszát, nem is gondolnám, hogy ujabban ne requirálnának bennünket, mi is kénytelen lévén igazságunknak prospiciálni. Maneo illustrissimae dominationis vestrae Vereskő, 9. Julii 1714. frater et servus paratissimus comes

Joannes Pálffy.

Kivül: Illustrissimo Comiti Domino Georgio Erdődy de Monyorókerék etc. Posony.

37. 1714 augusztus 10.

Tam Officy Commandae Zriniensis, quam per Promotionem Domini Kamenyán, vice Commandae Szredicskoiensis, ita, potissimum vice Banalis dignitatis munium resolvendo, eatenus Collationales manibus Illustrissimae D. Vestrae meas exhibui; Personas itaque in iisdem Collationalibus meis denominatas quamlibet erga exigentiam dignitatis suae, vestra. Illustrissima Dnao praemissis solitis Ceremonijs eatenus adhibere solitis installare, et in Officia sua erga tenorem Donationalium mearum introducere non intermitted. Maneo Illustrissimae Dominationis vestrae. Vereskő, 10. Augustii 1714. Servus et Frater Paratissimus Comes *Joannes Pálffy.*

Kivül: Illustrissimo Comiti Domino Georgio Erdődy de Monyorókerék etc. Posony.

38. 1714 augusztus 13.

Ujabban veszem Patachics Pál ur levelét, melyben szörnyen recommendálja Krisanicsot. Ime includálok is Kgdnek. Egyéb-

aránt régi soldat lévén én itélem méltónak promotióra, ugyis Jellachics Miklós talán csak egyszer insinuálta magát, mindazáltal valamint minap szóval, úgy most ez levelem által is bizom kegyelmed dexteritására a dolgot; úgy cselekedjék, a mint leghelyesebbnek s méltóbbnak itéli. Permaneo ejusdem illustrissimae dominationis vestrae Vereskő, 13. Augusti 1714. Frater et Servus Paratissimus comes

Joannes Pálffy.

39. 1714 augusztus 18.

Noha mind Krizanics s mind pedig Jellachics uram részére való collationalisokat Kgd kezéhez assignáltam, igenis Jellachics uram érdemes, de mivel főcommandans uram fogyatkozott erejében, ő kgme pedig csonka, egy confiniumban nem illik, nem is tanácsos sánta, béna és csonka commandánsoknak lenni, néha fel is kellett-vén ülni nékiek, másoktul is vagy on ilyen intimationom. Azért csak Krizanicsot installálja Kgd, más közelebb aperturában kívánok complaceálni említett Jellachics uramnak.

Recommendálom Kgdnek mind ezen, s mind más taxaktúl proveniált és Hangosi uram kezénél rész szerint levő pénzemnek kezéhez való vételét s kihozását és szerencsés utazást kívánván, maneo illustrissimae dominationis vestrae Vereskő, 18. Augusti 1714. Frater et Servus Paratissimus. Comes

Joannes Pálffy.

40. 1714 szeptember 1.

Illustrissime comes, domine et frater mihi observandissime.

Sellinbül 12. Augusti datált kegyelmed levelének continentiáját egészen megértettem. Igen akarom, hogy a gyűlésre még opportuno tempore beérkezhetett kgd s a privilégiumoknak elolvasásán is jelen lehetett, melyeket tudom ugyan jól megvizsgált is, csak hogy mely equivoce ír nékem azok iránt püspök Eszterházi uram, ime levelének extractusát includálva megküldöm. Ha így sonálnak tehát nékem kellene a pecsétet először az mesternek adnom, a kinek én adnám, azt kellene az országnak választani. Mindazonáltal megírtam az országnak, úgy a káptalannak is, hogy a pecsétet adják kezéhez az választott mesternek Branyncz uramnak, de cum inter posita expressa Protestatione, hogy tovább is e végett sem magam, sem succesorim banalis auctoritásának ne praejudicáltak. Meg tetszik a megholt mesternek factiosussága. Igenis tartott ő attól, hogy ha azon privilégiumokat világosságra bocsátotta volna, tehát tisztinek manutentiója veszedelemben for-

gott volna, azért szegény idején korán maga pecsétje alatt a káptalanban letévén, el palástolja.

A mit gróf Erdődy Sándor urammal való tractálásom végett beszéllenek, soha még róla nem is álmodoztam, nem hogy legkisebb szándékomban is lett volna; hanem maga tudja Kgd, nem egyébért kívántam a privilégiumok productióját, hanem hogy magamnak és successorimnak praejudiciumát eltávoztathassam. Igen is Isten kihozván kegyelmedet, a több dolgokrul is várni fogom teljes relatióját. Azon jövőendő mondó Ráczt pedig magával el ne felejtse kihozni.

Hangosi Uram fog ott kegyelmeddel szóllani Korcselics adósága végett, melylyel nékem tartozott; secundálja Kgd ő kgmét, hogy tandem incassálhassam.

A mit irtam minap Jellasics Miklós végett, hogy talán helyesebben esnék a másíkáknak conferálni azon Zrini vice Commandát, legyen gondja reája, mert ugyanis az első nyavalyás, e megént csonka lévén, fogyatkozás eshetnék ő Felsége szolgálatjában mind a kettő defectuosussága miatt.

In reliquo maneo illustrissimae dominationis vestrae Vereskő,
1. Septembris 1714. Frater et servus paratissimus comes

Joannes Pálffy.

Kivül: Illustrissimo Comiti D. Georgio Erdődy de Monyoró-kerék etc. Zagrabium Kosztanicza.

1714. Sept. in negotio privilegiorum Regni quo ad electionem prothonotarii.

41. 1714 december 17.

Kedvesen veszem Kgd levelét. Az ország követjei már is széltibe oszlnak; nehezen hiszem, hogy pro 14. imminentis megén-ten összegyűlhessenek, kiváltképen az távolabb lévő vármegyék Deputatusai. Ma vala utolsó sessiójok, az honnét kinek-kinek az haza menetelre szabadság adattatott. Akarom, hogy méltóságos cardinal uram jobbadon vagyon; bizony szívből kívánom, Isten elébbeni egészségét térítse kívánt állandóságára.

Gyönyörködöm benne, hogy csekély ürmös borom kegyelmes urunknak ő Felségének tetszett. Adja Isten egészségére, magam is ő Felségének szolgálatjára való vagyok.

Nem hiszem, hogy már a török valamit kezdene, de mindazáltal csak kezdje el, contentumommal fogom érteni efféle hada-

kozásra való resolútióját. Akkor többet szolgálhatok ő Felségének is, mint mostani itthon való haszontalan pansommal. Kedves atyámfia viszont ajánlván atyafiui szeretettel való szolgálatját, kívánjuk Isten hozza mentül hamarébb közinkbe jó egészségbe et maneo illustrissimae dominationis vestrae Posony, 17. Decembris 1714. Servus et frater paratissimus comes *Joannes Pálffy.*

Kivül: Illustrissimo Comiti Domino Georgio Erdődy de Monyorókerék etc. Vennae.

42. 1715 június 2.

Mit irjon nékem a fölséges bellicum consilium az includált originalis levelébül bőven meg fogja érteni Kgd, ebben azért pro primo tegyen Kgd teljes relátiót és Informátiót azon fölséges hadi tanácsnál, pro secundo a repressáliákat éppen tiltsa meg Kgd, mert a mostani circumstantiákra nézve éppen nem akarja, hogy effélén elkövetessenek; pro tertio pedig ha ebben teljes informátiója nem volna Kgdnek, tehát mindjárt irjon bé s magát volta-képpen informáltassa, hogy ahoz képest is osztán melyik basának, a Belgradinak-é vagy Boszniainak iránta irni kellessék, megtudhassuk; In reliquo ajánlván az ott lévő mult companiának atyafiui kötelességgel való szolgálatomat, kívánok pro contento az majalis Cura succedáljon és conducáljon. Maneo illustrissimae dominationis vestrae Posonii die 2-a Junii Anno 1715. frater et servus paratissimus comes *Ioannes Pálffy.*

43. 1716 június 26.

Kosztaniczárul 8-va currentis emánált kegyelmed levelit vevén mindeneket megh értettem; csak megh engedem Zadar felé való szándékja szünik az Töröknek. Itt mindazon által oly hért hallok, hogy most recenter egy városát ell vette az Velenczéseknek, a mit is ex relatis a tájka felé nagy lövések hallattak, kegyelmed közelebb lévén, miben létit jobban érthette. Ugy veszem észre Töröknek háborunál jobban küllenék az békeséghez, noha ugyan bizonyos az, hogy az nagy vezér Adrianápolbul Lándorfehérvár felé már megh indult, várják is tiz tizennégy nap mulva; ki azt mondja három száz ezerrel, ki több, ki kevesebbel, de csak való az, hogy nagy ereje nem lehet, mindenekben készültelen lévén; hogy pedig hertelen mindennel provideálhasson magának lehetetlenség. Semmiben ellent nem áll Száván külömbféle iléssel, s portékákkal rakva lévitt s véendő hajóét megh tartoztattam s ell vétettem nem

is jelenti magát; kár ennyi sok szép néppel itt hevernünk kölietik, már ugyan ki adott orderim után maid mind együtt leszünk, az Eugenius herczeghet is óránként várgyuk! Ell válék közénkbe való jövetelével, mi tevők leszünk. Az Rácز püspököt illetvén, ha az Metropolitának authoritása, s privilégiuma püspöket constituálni, én gátolni nem kívánom, nékem mind egy akár ki legyen, mind azon által produkállya kegyelmed előtt emlétet privilégiumit. Mind ezekről ugy más a táján történhető esetekről várom hamarébb kegyelmed tudósítását. Illustrissimae dominationis vestrae Ex castris Futak die 26. Junii 1716. servus paratissimus comes

Joannes Pálffy.

44. 1716 június 30.

Kosztaniczárul 15-to currentis datált kegyelmed leveleibül, hogy Törökországban signante Bánya Lukán, az békességnek fel bomlása publicáltatott légyen, több punctumokkal edgyütt, megh értettem. A mint előbbeni levelemben is íráom, csak nincsen nagy kedve az háboruhoz, holott már hét rakott hajóit elvesztvén, megh sem mozdul érántok, nem hogy fegyvert foghna. Ez napokban ugyan oly hirem érkezvén számosan Száva felé közelgetnének, azontul Langlet Uramat ezer némettel s hatszáz rácczal oda comandéroztam. Egyedül csak az Herczeghet várgyuk, mert az nép-ség oly közel vagyon mindenestül hozzám, hogy ad summum, három Marsch alatt, a ki még mellettem nincs, bé érhet. A mi készültelenségét illeti, az Confiniumoknak ép az bellicumnak magam is repraesentáltam. Lássa az országh, ha kevés miatt, többen (kitül Isten eörizze) megh talál károsodni. Nicanor Dimitrivich Zrimopoliensis püspök, mit ír nékem, ime kegyelmednek copíáját a véghre küldöm meg, engem genuine informálhasson, ha ezé a Rácз püspök, ki éránt minapi levelében emlékezett kegyelmed, hogy másiknak kiüzettetése után, az metropolita választván helyébe instálta, a vagy más? és ha ugyan vagyoné hatalma püspököt választani secundum privilegia suemttis scrmae allegata? Errül kegyelmed tudósítását, másokrul occurentiákról való hérekkal edgyütt várván, kívánom Isten szerencsésen éltesse kegyelmedet, et maneo ejusdem illustrissimae dominationis vestrae Ex castris Futak die 30. Junii 1716. Servus paratissimus Comes

Joannes Pálffy.

Kivül: Illustrissimo Comiti Domino Georgio Erdődy de Monyorókerék etc. etc. Vienna, Varasdini.

1716. 18. Julii Kosztaniczae Litterae Banales acceptae.

45. 1716 július 11.

Miképpen lamentáldgyék újabb Zágrábi Captolom ezen accludált leveléből beövebben megérti kegyelmed; hogy azért untalankodásoktul megh menekedgyem intizze ell kegyelmed az dolgot úgy, hogy tovább ne tergyedgyen. Az herczegh tegnapelőtt érkezett hozzánk. Háborut noha ugyan erősen gyülekezik a török, nehézen remélek. In reliquo várván mindenekről kegyelmed tudósítását, maneo ejusdem illustrissimae dominationis vestrae. Ex castris Futak die 11. Julii 1716. servus paratissimus Comes

Joannes Pálffy.

Kivül: Illustrissimo Comiti Domini Georgio Erdődy de Mo-nyorókerék etc., etc. Essekino. Varasdinum.

26. Julii 1716 Kosztaniczae acceptae.

46. 1716 július 14.

Zágrábban 1-ma praesentis költ kld levelét vévén continentiáját beöven megh értettem. Csudálom Locumtenens Uram az országh gyűlésben megh nem jelent! A mint látom nagy az álhatatlanságh némely emberekben ennek előtte melette, már most ellene kíván lenni püspök Uram? héjában ugyancsak Locumtenens, a kin előbbennyiekkért authoritását manuteneálni tartozik, a ki kegyelmed ellen is panaszolkodik, hogy ordereinek nem akarna obtemperálni, s ha talán többször történnik Attyafisághát félre tévén Tiszte s beöcsületinek megh felelni kintelentetnék, Kegyelmed azért a mint sokszor már irtam vala, a mennyire orderi ujsághot nem sopiálnak igenis haitson azokra, mert casu, s szokása szerint is az Bellicumnak repraesentálna? Valamely galibát szerezhetne Kegyelmednek, s így javallom mint Locumtenens mindeneben megh beöcsüllye kegyelmed; Emlétet Locumtenens Uram pedig, hogy sok irogatása miat levitásrul ne arguáltathassék, semmi kétségem, lássa ha mit ollyast tanál irnyi eö ad számot róla. Az Hrgh, ell érkezett ugyan, Török is hogy gyülekezik, seöt az Dunán hidat is épít, való, de se háborunak se békességhnek valóságára nem érhetünk; itten eszünk, iszunk henyélünk és parancsolattúl ohaitva várunk; My már réghen tiz ember veszteségh nélkül is Száván át mehettünk volna, a hol a mire fakadunk, nagyobb kárral is nem tudom bocsátanaké bennünket. Itt az Táboron Vaj és Zabnak jó kelete s arra óránként szükséghe? ha ahoz képpest mit

akar kegyelmed nyerességhre le küldeni, raita nem veszthet, én is a miben promoteálhatom, hasznát kegyelmednek kívánok tehet-séghemért szolgálnom. In reliquo maneo, Ejusdem Illustrissimae Dominationis vestrae. Ex castris Futak die 14. Julij 1716. Servus paratissimus Comes *Joannes Pálffy.*

26. Julij 1716. Kosztaniczae acceptae.

47. 1716 július 21.

Mult postán Draskovjcs János Uram leveleit vevén, nagyon panaszkodik kegyelmed ellen, hogy semiben néki obtemperálni nem akarna, seőt a mint accludált leveleinek Extractusából is által látta kegyelmed, Végházban való létekor csak parolát sem akart kegyelmed, eő kegyelmétül venni; Tudom igen jól, tudom kegyel-metek közöt passio lévén megh nem egyezhetnek? de megbo-csásson kegyelmed Locumtenens lévén eő kegyelme, ugyancsak köl respectussal lenni s mindenekbén ordere szerénth (a mennyire parancsolati ujsághot nem sapiálnak) obtemperálni, s kívált hogy személyiben vegye kegyelmed az parollát illik. Értem levelébül említet Locumtenens Uramnak, hogy mezzőben száléttya az népet, de nem hiszem mint my, mint kegyelmetek sok Töröket lássunk ez idén: mert ugy látom az időnek javát már negligáltuk. In reliquo várván quoad acclusum Extractum kegyelmed exculpátio-ját, et maneo Ejusdem Illustrissimae Dominationis vestrae. Ex castris Futok, die 21. Julii 1716. Servus paratissimus Comes *Joannes Pálffy.*

1. Aug. 1716. Kosztaniczae acceptae.

48. 1716 július 18.

Kosztaniczárul de dato 9 et 12 emanált kegyelmed leveleibül Groff Draskovics Ur Expositiojira szükségheis válaszát értettem. Én jól lehet inquisitio által nem verifikálhatom szavait eő kegyel-minek, mind azon által illet hozzám az éránt, ha ugy törtint volna, megh intenem, hiszen ha hivatallyaként ell járt kegyelmed, senki-nek vádolásától nem fél: valamint ekkoráigh ugy ennek utánna sem irhatok én egyebet kegyelmednek, ut decet locumtenentem, eidem pareat in quantum novitatem non sapit, s ell hiszem pa-naszra okot nem tanál. Ujjobban exponállya megh irt Locumte-nens Uram, értette légyen, Petrinyiai s varasdi Commendanstul 200 németet kívánt Kosztaniczaj Quarnizonban; ez ha ugy vagyon, kegyelmed távoztassa németeknek inductioját, ujjobban, mint már egyszer ennek előtte is történt varasdi Quarnizon az várat ellne

foghlallya, győzni ember ki vájni kezekből, ha egyszer possessiot veninek. Draskovich Uram innen port, olmot, kenyeret és fegyveres németeket kér, de egyikéből sem lehet sem is, mind ezekre itt nagy szükségh lévén, irtam eő kegyelmének Steuer országból provideállyon valamely modalitással. Az Török az Száván által költözhén, táborát Semlénál helyeztette, már ma alkalmas álgyulővéseket hallottam, oly vélekedéssel vagyok Langlet Uramat magok hajóinak vissza vételére nézve aggrediálták, ki ha ugy vagyon, megh orderezhén mind az seregeket ide marchérozsanak, magunk sem sokat késünk; Semmi bizonyos hért tőlek nem vehetünk, mégh ekkoráigh nem ellenkezhén vélek embereket foghni nem mérésztük, kémyeinktől pedigh kevesset érthettünk, hanem hogy kenyérben nagy fogyatkozása légyen az Töröknek, és hogy lovaj igen hitványak hértelen marchaj miat referállyák. Hallom Novinál 800 Török által jöven az hidon, rablót a tájon s két falut be is hamvazott, a ki nyilván való ellenkezés volna, azt is hogy alkalmas Corpok mutatnak magukat oly hérrel, minha mi próbálni intentionalodnának; nem árt azért jó vigyázással lenni kegyelmednek. In reliquo maneo, Illustrissimae Dominationis vestrae Ex castris Futak die 28. Julij 1716. Servus paratissimus Comes *Joannes Pálffy*.

Kivül: Illustrissimo Comiti Domino Georgio Erdődy de Monyorókerék etc., etc, Essek Varasdini.

49. 1716 augusztus 3.

Töröknek közelgetésit értvén, tegnap előtt három ezer német s vagy eőt száz magyar lovással Dunán által menvén az ellenséghnek táborát erejit, s miben létit megh vizsgálnom: csak nem meszsze Péterváradgyátul előre bocsátván az katonákat, előttem azonnal Török két száz Emberbül álló seregre akadván keményén eőszve lövöldöztek, kit magam halván s látván, hogy secundálhattam, utánnok siettem: megh alapodván németekkel és lészolitván eőket, hát ihon hol két, hol eőt száz, hol egy, hol két, hol több ezer Török, csak rajtam rohanik, oly fegyveres lovas és bátor szivel, kit éltemben nem hittem volna; sok Törökkel és más egyéb ellenséggel hadakoztam, de hasonló vakmerőséghe mégh nem láttam, a mint is ha mindenkor így viselik magukat? az ördögök hadakozsanak vélők; Alégh nyomtam vissza eőket már másfeül méghént raitam gyűttek; ugy hogy egy álhatatlan tűzben Embereimmel hat órátul fogva reggvel, egész tizenkét oráigh

álottam, valamégh por s olom volt; Ezt látván, hogy már nem tüzelhetünk, sok száz ezer lövések után kit reám tevének, untalan rendben hulván fegyveresim népemet a mint lehetét retaradoznom kölltet, csakhogy szoros uttban dévélerezvén az utolját joformán marczangolták; Ezer gologisnál több megh környékezvén magamat, csodáalom agyon nem löttek, karomat ugyan megh találták, de fáratt lévén az golobis megh nem járta: hanem két paripámat megh sebesítettik, egyiket ell foghták. Inasomat nagy Gábor Uram fiát agyon löttik, lovászsomat is megsebesétvén jógyullássát nem reméllem. Graf Preunert levágták, General Haubet kopiával megsebesiteték több Tiszt Uraimékkal s leghalább eöttött fél száz Ember vesztességgel egész Pétervárad kapuhoz, hogy muskotérossok hozzájuk löhettek, kergettek, Adjutans Rittmeisterem is nyargalásban megh esvén mind össze törte magát csak vagyon a mint vagyon; Török a ki rajtunk jött, volt hétemre huszon négy ezer. Tatárt kevésset láttam; megh éngedem Kgtek Töröknél több Tatárt fogh láthatni, kitül félni nem köl, mert nyomorult nép, e napokban hoztak hármát foghva, Isten ugy segélyen nem adnik jóváért három forintot. Már által takarosunk ma az Dunán, megh válik mire vezérell Isten bennünket, et maneo. Illustrissimae Dominationis vestrae Ex castris Futak die 3. Aug. 1716. Servus paratissimus Comes

Joannes Pálffy.

P. S. Kegyelmed két levelit 18 és 23. datáltakat vettem ennek subscriptiojakor az Herczeghnek communicálnom lehetetlen most. Munitioért Steiereket megieszsze kegyelmed mert innéd a herczegh már mindenfelül irt éránta. Ezen órában jövök hadi tanácsbul, kiben resolváltatott, minth hogy a Török hatalmassan víja Péterváradgyát, a ki nagy impertinentia töle lévén benne 30000 gyalogh emberünk ez itszaka meghindulunk s holnap regvel megh üttyük, Isten secundállya fegyverünket s büntesse virszopó ellenségünket. Az parolát csak vegye kegyelmed maga Locumtenens Uramtul annyival is inkább, hogy Gral Vachtmeister is ő kegyelme semmit sem derogál.

Kivül: Illustrissimo Comiti Domino Georgio Erdődy de Monyorókerék etc., etc. Essek Varasдини. 17. Aug. 1716 acceptae.

50. 1716 augusztus 14.

Kosztaniczáru 27. praesentis emanált kegyelmed levelébül az Captolom praetensiojának miben létit értettem. Mindhogy más

dolgaink most szaladjon más időre. Locumtenens Uramnak vádolásra Bellicumnak szabadsághot nem adtam, úgy hogy engem prae-terálljon, hanem in casu magam ad remedium eléghtelen volnék, akkor igenis veheti Instantiájul az Fölséghes Bellicumot. Háborut illetvén előbbi levelembül az Töröknek megh verésit minden pereputtyajának ell nyerésit érthette kegyelmed beövebben; most ujjabb commandéroztattam Temesvár felé csak az hidak ell készítésit várom, s azonnal által költözködöm emberimmel. Velenczéseknek is szerencsés ütközeteket hirdetik, kegyelmetek közelebb lévén valóságghát tudhatták; nem is kitlem, ha csak lehetséghes volt, kegyelmetek is ekkoráigh valamit nem attentáltak volna, mely éránt már mult postákon irék Locumtenens Uramnak. In reliquo maneo, Illustrissimae Dominationis vestrae Zenta, die 14. Aug. 1716. Servus paratissimus Comes *Joannes Pálffy.*

Kivül: Illustrissimo Comiti Domino Georgio Erdődy de Mo-nyorókerék etc., etc. Szegedino Baudam, Varasdinum Kosztaniczae 30. Aug. 1716. percepi Kosztaniczae.

51. 1716 szeptember 8.

De dato 17. et 20-ma Aug. költ kegyelmed levelit vevén expositióit voltaképpen megh értettem. Igen helyesnek tanáлом kegyelmetek próbál, s bár ekkoráigh több operatiokat attentált volna kegyelmednek lévén nagyobb mód benne: mert ha csak lehetséges volna, és által rándulhatnék kegyelmetekhez, bizonyos vagyok abban, eöszve szedvén országgh népet, Karloviziajakat conjungálván magamot Heister Urammal, csak rövid idő mulva Bihács tájékát rabolnám jó nyereséggel, a kit kegyelmetek is tudom (csak időt ne vesztesse) ha akkoráégh nem is, ell követnek; Remélem is sokat nyervén rulam sem lészen felejtkezett szokás szerénth, mivel magam ujsághot ugyan nem kezdek, de a mi engemet illet azt felejdékenységhbe nem ejtem: Locumtenens Uramnak is megmutathatja kegyelmed levelemet, meg ne próbállya engemet illető prédát magának adscribálljon, mert udvaráru is kiragatom. Én sem avatom magamat obtingensiben. Temesvári erőségghet körben foghtuk már, egyik felül maga az Herczegh az gyalogsággal, más felül én huszonkét regement lovassal állunk, vagyon már tíz napja az Herczegghet nem is láttam, minden dispositiot reám bizott; valoban eléggh galibája az gyarló gyalogsággal lészen is gondja, méghlen teczésse szerént ell éntizheti szándékát; naponként vár-

gyuk az még hátra hagyott Arteleriát és azonnal hozzá foghunk az erőségnek véásához, remélem Isten nekünk adja. Ezzel több próbákhoz sok szerencsét kívánván kegyelmednek maneo rap-tissime. Illustrissimae dominationis vestrae Ex castris ad Temesvár die 8-va Sept. 1716. Servus paratissimus Comes *Joannes Pálffy*.

52. 1716 augusztus 27.

Kosztaniczárul 10-ma currentis emánált kegyelmed levelét vévén, szerencsés próbákat kegyelmeteknek voltaképpen megh értettem; magunk Actioj éránt írott levelemet is tudom ekkoráigh vette s szerencsénket (kit kétség kívül Isten eő szent Feölséghe-nek adscribálunk) értette kegyelmed; melynek véghezvitelével azon-nal ide Temes vár alá commandéroztattam, ell érkezvén utánnam már Eugenius herczegh is az egész Armadával óránként csak az Artelleriát várgyuk s mindgyarást hozzá foghunk az várnak lövise és vételéhez: A mint értettük nem igen erősek benne, remélem azért sok időt (hacsak nagyobb essők nem praepediálnak) alatta nem töltünk. Réghi szokást azonban jól tudván kegyelmed, constál kegyelmednél, hogy azon nyert, s fogott Aga, nem Locumtenens, hanem engemet illet, kihez képeest repentállya eő kegyelmétül s tarcsa magánál számomra, kit ha vissza nem akarna engedni? bizonyos légyen eő kegyelme benne házábul kivétem. Hasonló-képpen az nyert lovakbul is nem kitlem excindáltatt kegyelmed szokás szerént számomra: Én ujsághot nem inducálok, de a ki ennek előtte practicalódott azt manuteneáalom. In reliquo maneo Illustrissimae Dominationis vestrae Ex castris ad Temesvar Die 27. 1716. Servus paratissimus Comes *Joannes Pálffy*.

Kivül: Monsieur Monsieur le Comte Gorge Erdödy Cham-bellan et premier Capitin de sa Mjte Imple a Catholique a Kosztanicza par Vienne Varasдини. 13. Sept. 1716. acceptae Kosztaniczae ratione Captivorum.

53. 1716 szeptember 25.

Mindaddégh hédeték jövetelit s költözésit az Dunán Török és Tatárnak valamégh maga is meglatogata bennünket; Tegnap-előtt déltájban szénten, görcs háborgatása miatt ágyban fekvék, láрма kel és alégh kaphaték lovamra hát ihon kétszáz lépésnyire sátorom mögött terem rettentő kiáltással tizenkét ezer jó lovas árnutakkal egyenlitett Török, oly szándékkal (a mint rabjaink val-

lottak) által vághván táborunkon magát segítséget s munitiot viszen Temesváriaknak; De megh csala az reménység: Egész táborhelyünk árokkal bélévén kerétve (kit nem hiszem tudott volna). Karabény végére várván keményen vissza puskáztunk: magam is ágyuval ennyeánnak feit ell löttem; noha előbb hogy sem lineánkra jött feles marháinkat elkéretette: kibocsátván mindazon által nimely katonákat más felől megh érth nagyobb részét vissza nyertik tőlek. Bires szolgálókban ennyehányat levághtak, fogtak is, melyekről midőn értetem kegyelmedet maneo raptissime. Illustrissimae Dominationis vestrae Ex castris ad Temesvár die 25. septembris 1716. Servus paratissimus Comes *Joannes Pálffy*.

54. 1716 október 6.

Kosztanizáról 14-én irott kegyelmed levelét vettem többekkel edgyütt, kik ekkoráigh még h választlan nem maradtak, continetiáját voltaképpen értettem. Groff Locumtenens Uram ha csak végekben nem marad, azt tartom akár volna az országban akár sem. Örvendek jó progresussin kegyelmednek, tovább is kívánok jó szerencséket s nagyobb nyereségeket; megirtam categorice Draskovics Uramnak, mind előbbi, mind mostani feleséghe Rabomat restituállya az kitől vette, máskép isten segéllyen házából is kiragatatom megmondhatja kegyelmed több confiniumbeli Tiszteknek is a modo imposterum az első Rabot, ha kéri is, mivel engemet illet ne adgyák ut secundus loco második az a kegyelméié lehet, nem bánom. Az palánkát 1-ma corentis ostrommal meghvettük; csak az battériáink el készüllyenek, az várossal is Isten segítségével nem sokat fogunk ceremóniáskodni. Most is több töröknek hire nem hallatik, hanem csak annak, ki a minapiban sátorom mögött tentált, vagyon Tatár s Janicsárjaival edgyütt 20 ezer, ki hacsak több nem érkezik bizony semit sem tesz: bár csak egy helyben maradna, majd felszentelném, de héjában, ma itt, holnap másutt tartózkodik, kit nehéz németimmel nem győzők. In reliquo maneo. Illustrissimae Dominationis vestrae. Ex castris Temesvár die 6-to octobris 1716. Servus paratissimus Comes

Joannes Pálffy.

55. 1717 február 13.

Illustrissime comes domine mihi observandissime.

Bécsben decima currentis költ Kgd levelit vévén, consignált pinzemnek Pozsonyban lett depositióját értettem. Így lévén azért az dolog, csak azon kérem Kgdet, jelentvén nevemmel magát egy

főszerszámmal kereskedő kolmár, ne terheltessik ad interim maga pinzébül három száz forintokat le tenni, és nála lévő agent Koch uramra adott két száz forintos assignatiómat repetálni. Köszönettel refundálok.

Mért semmi új héreket nem ír Kegyelmed? Draskovics Uram megint lárma csináló mosarakat kér, azt írván: bosznai új basa fenegeti az confiniumokat, semmi hada nem lévén, tart az szerencsétlenségtől, bizván abban az ellenség jakortább Karloczaiakat tanálja.

In reliquo maneo Illustrissimae Dominationis Vestrae Királyfalva, 13. Februarii 1717. Servus paratissimus Comes *Joannes Pálffy*.

56. 1717 február 22.

Illustrissime comes domine mihi observandissime.

Komornyikomtúl informáltatom, kgddel szemben lévén Horvátországból hozott pinzem éránt ugyan emlékezett, csak hogy Pozsonyban lett hagyása miatt kgdtől fel nem vehette; Mely pinzre mostanság szükségem lévén s ne talánt hosszabb oda fel való késésre nézve kezemhez nem vehetném, mint hogy az M. Asszony Posonyban vagyon, a ki nem kétlem hozzá férhet megírt pénzhez, ez napokban magam is bé menvén Pozsonyban, kedvessen fogom venni, ha azonban oly rendeléseket téend, bé érkezéssel leválhassam.

Ekkoráig azonban tudom az bellicumnak ordine érte Kegyelmedet, bé menni siessen, a ki egészen Draskovics dolga. Ennyéhány krajnákat le tanálván vágni az Törökök, már lángol az ország, nem más okbul, hanem nékie ottbenn lévén maradása, azzal mások absentiáját is gátolhassa. Fogja annak okáért tudni alkalmaztatni Kgd, maga dolgait et maneo illustrissimae dominationis vestrae Királyfalva, 22. Februarii 1717. Servus paratissimus Comes

Joannes Pálffy.

57. 1717 márczius 30.

Emlékezhetik frissen Kegyelmed, miképpen tavali táborra lett menetelem előtt, accludált ezen Consignatiórul beszilgetvén edgyütt, mind én, mind Kegyelmed adossaj lévén Lehoczkiné Asszonyomnak, hogy adósságom inkább egy mássában s idegennél inkább, hogy sem atyafiunál, minden in Similibus Materijs, csak könnyen eredhető neheztelés, vagy haragnak eltávoztatására nézve is lenne, transferálná Kegyelmed ezen Summa pinzit; kire valamint akkoriban Kegyelmed, s a mint tudom megírt Asszony is consentiált, hiszem most sem lesznek ellenzőj. Es hogy ez szán-

dékunknak is tandem végét érhessük, megtérétvén Isten Kegyelmedet Posonyi házához, jól lehet magam Királyfalván leszek is, végezzen, s egyezzen meg Kegyelmed fundamentaliter az Asszonyynyal, ad transferendam hancé summam tudniillik in pleno hat ezer forintoknak residuitását pedig mihelyest véget ér az translatio, in paratis Kegyelmednek azonnal le tétetem: Ugy mind azon által az obligator, vagy Lehoczkiné Asszonyomnak, vagy magamnak resignálja Kegyelmed; máskép, bár Kegyelmed adóssága Superálja is ezen 6000 forintokat: hiszen arrul csak könnyen conveniálhatni, tetszise szerint Kegyelmednek. Azomban mely pleni-potentiát hagyott vala nálom Kegyelmed pro parte Domini Fratrís J. quippe Episcopi Agriensis, maga itten lévén most Kegyelmed, azt is restituálom: s várom errül hamarébbé válószát. In reliquo maneo Illustrissimae Dominationis Vestrae Posonii, 30. Martii 1717. Servus paratissimus Comes

Joannes Pálffy.

58. 1717 november 16.

Illustrissime comes, domine frater mihi observandissime.

Hallván olyast zágrábi püspök Uram excellentiája leérkezésével se levelemet, se abban foglalt replicámat nem vette volna Bécsben, tudván pedig (bár oda fel negligált postára nézve) hogy Pozsonyban kezeihez juthatott ekkoráég; arra való nézve kérem, azon kívül konveniálván Kgd ő excellentiájával, csak magátul, quid sentiat, de transmissa replica, tüle értekezzék Kgd, s úgy tudósítson engem éránta, oly praemittált jóvallással, válaszsát accelerálná hamarébb ő excellentiája. Valóban sürgeti, s óhajtja Dráskovich Uram bé menetelit Kgdnek, mely hogy ő Fölsége parancsolatja szerint januáriuség fog haladni, megírtam ő Kgmének. És így mulván itt maradásával Kgdnek az promoteált tisztek taxája ki küldése is, kire most kivált nagy szükségem, mint hogy azon kívül magára vállolta Kgd depositióját azon pinzeknek, reménlem tanál annyira való fundust s méglen az tisztektül megtér Kgd engem arrul itten contentál. In reliquo eandem dominationem vestram illustrissimam felicissimam vivere cupio, et maneo illustrissimae dominationis vestrae Királyfalva, 16. novembris 1717. Frater et servus paratissimus Comes

Joannes Pálffy.

P. S. Meglett az alkú az száz ezer portio iránt vagy sem, kérem tudósítson. Rajtam rettenetes chatarus vagyon, szobámbúl ki nem mehetek.

59. 1718 június (kétes).

Reménlettem elmenetelem előtt, kit holnapra termináltam, még szemben lehetek Kegyelmeddel; mely gondolatimban mint hogy megcsalatkoztam, ez levelem által is bucsuzom, s kívánom Istentől szerencsés és friss egiségit Kegyelmednek.

Ha, a mint értettem, tovább is szándéka Kegyelmed és Eszterhás Ferencz Uramnak, tempore Tractatus Pacis jelen lenni Posareveczen, javallom, hogy egy órát se mulassanak, mert (a mint remélem is) vagy most csak hamar meglesz, vagy ujjobb hozzá fogunk az Actiókhoz.

Patachics Pál uram levelit veszem, melyben praejudiciumát allegálja Imre Eöcsémnek, ha intra Confinium cedálni köllének, kivel az Rangot in Confinio kérdésben veszi, de válaszoltam nékie; Nem árt mindazon által in Bellico vigyáztatni, ha casu, ott nyomozná az dolgot, megelőzhesse Kegyelmetek. Az tudott Ezer forintokat kérem csak Atyámfíának tétesse le Kegyelmed, kezínél hadtam az chartabiankát is. In reliquo Maneo. Illustrissimae Dominationis Vestrae Frater et servus paratissimus Comes *Joannes Pálffy*.

P. S. Az vajvodaság Collatiójáért még restaló pinzt is recommendálom Kegyelmednek.

60. 1718 június 27.

Házomtul való távozásomkor Leányomnál hagyott Kegyelmednek szolló levelemet nem kitlem ekkoráégh vehette Kegyelmed, kit ezzel megújtván, ha tovább is Kedve tarttya Kegyelmednek, Békességh Tractájakor jelen lenni, melyhez nagy az bizodalom, mit késnyi nincsen! Máskép, alégh lehelünk az rettentő meleg miatt: Nagy porban büvelkedünk, meleg italban sincs még fogyatkozásunk, csak hogy essönek hérit sem halhattuk: minden fűvellő helek ell szárodtak, ugy annyira, ha sokáégh itten maradunk, megvesznek lovaink.

Az Ezer forintokat nem kitlem mér le tette Kegyelmed Atyámfíának; holott pedig mint ekkoráégh is halladott volna le tételek, Kegyelmedet kérem azokat kezeihez szolgáltatni s erga chartabiancam kit nála hattam ki olvastatni hamarébb ne terhel tessik. De reliquo servet Deus Illustrissimam Dominationem Vestram diutissime Salvam et incolumem cupio, et maneo. Illustrissimae Dominationis Vestrae Ex castris Semblin die 27. Junii. 1718. Frater et servus paratissimus Comes *Joannes Pálffy*.

61. 1719 ápril 1.

Ma jövőn hozzám Okolicsány Mihály uram, exhibeálja ő Feölsége kegyes missilis parancsolatját, hogy mult diaetalis articulus szerént, az törvinykedők, s köz igasságnak elől mozdítására s sok esztendőkéig elhaladott törvény, s bánszékinek megújítására telhető alkalmatossággal az banalis sedest tartsam, pro speciali etiam revisione causae familiae Erdödianae, cum domina comitissa Auerspergiana; kit, ha csak legitime nem excusáltatom, azon kívül is szándékoskodván bé mennem az országban, igen is effectuálnom akarok, el sem mulatom. Pro directione azért midőn ezt Kgdnek intimálom, kívánom tanálja levelem szerencsésen s frissen Kgdet et maneo illustrissimae dominationis vestrae Királyfalva, die 1-ma mensis Aprilis 1719. Prater et servus paratissimus Comes

Joannes Pálffy.

62. 1719 ápril 6.

Szomolyárul 4-ta huius választévő Kgd levelit kedvesen vettem. Suo tempore bánszékem tartása publicatiója után certificatoriák, s intimatoriákban semmi fogytkozás nem lészen: Az kit ugyan pro octava S. Jacobi terminálnom kívánok azért is, hogy indispensabiliter parancsolván ő Fölsége celebratióját télre (kinek hideg szellőit tudtára Kgdnek is nehezen szenvedek) ne haladjon. Az diurnumok, s költség nehezbétik ugyan utamot; ne láttassak mindazonáltal késedelmes lenni Urunk parancsolatja effectuatiójában s máskép is, hogy annyi esztendőktől fogva mult iudicium szokott folyását vegye, elmulatója nem leszek, s inkább pro Augusto vel septembri, a midőn az quantumról lesz az kérdés, kívánok itten jelen lenni, hogy sem attingált porták rectificatiójakor, az ki nálom nélkül is végét érheti. Ezek után kívánom viszont, szent ezen böjti napokat fejezhesse s utána járuló dücsöséges ünnepeket számos következendőkkel érhesse s mulathassa szerencsésen Kgd egész úri háza népivel együtt, qui maneo illustrissimae dominationis vestrae Poseni, 6. Aprilis 1719. Frater et servus paratissimus Comes

Joannes Pálffy.

63. 1719 május 6.

Salutem, et servitiorum meorum paratissimam commendationem. Én mint reménlettem ajánlása szerént árvai utja után, közel esvén azon kívül ide melyékes járása, megalázza magát Kegyelmed házamhoz, s elsőbb Levelem éránt bőven beszélgethetünk, de úgy látom megcsalatkoztam reménségemben, s eképen mind ekkoráég

is haladott egyben jülésünk azért is, hogy kezdett Curámnak még végit nem érhettem, és máskép is meglátogatván Stubnbergné Asszonyom, kit első Vizitával el nem hagyhatok: mely ratiókkal Palatinus Uram Bátyámnál is köllött Excusatiómat falsinálnom, ajánlásom szerént való meg nem jelenésem miatt. Kihez képest iteró is kívántam tudtára adni Kegyelmednek, hogy pro celebratione sedis Banalis tovább is intentionált Terminusom in Festum S.-Jacobi, respective pro 5. Julii szól, kire nem kétlem alkalmatossan fog compareálhatni Kegyelmed, mint hogy azonkívül is, az tartandó alkalmatlan quarantenára nézve, pro hic, et nunc Lore-tumba sem fog mehetni Kegyelmed. In reliquo servet Deus Illustrissimam Vestram Dominationem ag tota felicissime valere, cupio et maneo. Illustrissimae Dominationis Vestrae Királyfalva 6-ta mai 1719. Frater et servus paratissimus Comes *Joannes Pálffy.*

A. 1719. Die 10-ma May acceptae in Arce Szomoljan.

64. 1720 ápril 10.

Gyilkos Lancsák Miklós Atyjával mint alkudott légyen meg interpositiójára Kgdnek, megölt Kinterinek Atyja, nekem írott Kgd leveliből voltaképpen meg értettem, mint stáljanak ratiócina-tiói Kgdnek, az kik előttem is constálnak? Én mindazonáltal et his non obstantibus a tévő leszek, a kit az igazság dictálанд. Pace mea pro gratia instálhat királyunknál. Urunk lévén megadhatja ad tales quales informationes, de arra fakadván, megfelelek én is tisztí hivatalomnak. Rút, istentelen gyilkosság ez, s ha csak példa nem lesz, a vagy mindenékinék kegyelem adatik, mire való leszen a törvény és igazság? Valóban dicséretes actust követet Kinteri Uram alkujával! Ugyan szép dologé, bírálom Kgdet, ámbár más halálával fiát fel nem támaszthassa is, virét gyilkosának pinzért eladni!? Oly formán öljem meg öcscsét Kgdnek praeconcepte s alkudjak meg Kgddel, salva erit res? Sapienti pauca in reliquo maneo Illustrissimae dominationis vestrae Királyfalva, 10-ma Aprilis 1720. Frater et servus paratissimus Comes *Joannes Pálffy.*

65. 1720 július 24.

Zágrábi kanonok Rees Urtul eő kegyelmétül nem kétlem bőven informáltatott Kegyelmed, mely nyughatatlan legyen Imre öcsém uram, s mi dolgokat, mind sziszekiek, s mind dubiczaiakkal controveráljon. Az elsőknék Delisimonovich féle contractust, ki már tülem confirmáltatott is, disputálja; ezeknek pedig Száva,

Puszka, Pletenicza és Turia vizek közt levő makos erdőt. Nem cápiálom; kegyelmed s mások meg tudtak alkudni oda bé, s jó öcsém untalan galibáskodik, ki miatt több nyughatatlanságom, hogy sem az egész ország s több végeivel. Már ugyan ennyéhányszor megintettem, békit hagyjon efféléknek, máskép fére tévén ekkoráég viselt atyafiúi tekintetet, úgy mint alattam való tiszteel procedálok; de még eddig semmi emendátiót nem láttam. Kihez képpest kgdet kérem, maga is ezeket serio inculcálja ő kgmének s engem hamarébb tudósétani ne terheltessek, lévén bő informátiója kgdnek azon controvertált Dubicza s Kosztanicza közt lévő erdőről; pro aequo et justo mint gondolkozik, mint birta tempore suae commandae s ugyan melyikét illeti inkább s melyikének nagyobb szükségé arra? Mert noha comissionaliter revideáltattam is már azon terrenumot, de opiniójuk s egyben jőjtett bizonyágokból bizontalanságnál egyebet sem eruálhatok. In reliquo praetitulatam nationem vestram ad vota propria diutissime valere cupio et maneo illustrissimae dominationis vestrae Vöröskeő, die 24. Julii 1720. frater et servus paratissimus Comes *Joannes Pálffy*.

I. GRÓF PÁLFFY FERENCZ.

Gróf Pálffy IV. Miklós koronaőr fia.

1676. évben Grácban tanult. 1677 és 1678. évben Hollandban Angol- és Olaszországban utazott.

Cs. kir. kamarás volt. Gróf Pálffy János IV. Károlynak lovas vértesezredében ezredes, később tábornok lett. — Midőn Károly herczeg hirül vevén Szulejman pasa nagyvezér hadi készülődését, Eszék ellen indult 1687. évi július vége táján Pálffy Ferencz is a sereghez csatlakozott.

A török a Mohács és Nagy-Harsány közötti csatában igen nagy vereséget szenvedett. A vert török hadsereget a fővezér rendeletére Pálffy János Károly és Gondola lovassága vette üldözőbe. Pálffy János előbb Duna felé szorította a törököket, majd pedig üldözte azokat, kik az eszéki sánczok felé menekültek. Ezen üldözésben Pálffy Ferencznek is volt nagy része, ki mindenütt az üldözöttek sarkában volt.

Reiszig szerint; «Pálffy Ferencz Eszéknél két menekülő török golyójától találva Pálffy János Károly főhadvezér-helyettes szemeláttára holtan esett le lováról».

Albrecht monografiája szerint pedig az eszéki sánczokon ágyúgolyó oltotta el életét.

Neje volt gróf Drugeth Krisztina, Drugeth György Magyarország felső részei főkapitányának és Eszterházy Mária grófnőnek leánya, kivel 1687. évi ápril 27-én egybekelt.

VI. GRÓF PÁLFFY MIKLÓS JÓZSEF.

1671—1706.

Gróf Pálffy János IV. Károly fia.

Detrekő, Stomfa és Vöröskő örökös urának (liber baro), továbbá Bajmócz, Dévén Marchegg Baumgarten, Heidenreichstein, Neulempach Szuha és Kisvárdá urának czimeit viselte. Cs. kir. kamarás, koronaőr és ezredes volt.

Született 1671. évben. Neje gróf Drugeth Julia Drugeth Zsigmond és Keglevich Terézia grófnőnek leánya volt. 1693 májusban kötött vele házassági frigyet.

1706. évben katonai szolgálatban Caspiban (Olaszország) tartózkodott. Itt 1706 augusztus 10-én forrólázban meghalt 35 éves korában.

Vele sírbaszállt gróf Pálffy Pál nádornak utolsó férfiivadéka, minek következtében a vöröskői uradalomnak Pálffy Pál fiai kezén volt része a senioratusi s elsőszülöttségi hitbizományokkal egyetemben gróf Pálffy István unokáira szálltak.

GRÓF PÁLFFY II. FERENCZ.

† 1693.

Gróf Pálffy János IV. Károly fia.

Atyjának lovas vértesezredében kapitány volt. Midőn 1693 október 21-én Pignarollánál (Olaszország, Perusia völgyében) atyjával a francziák ellen küzdött, két puskagolyó érte, mely őt atyja szemei előtt holtan leterítette. Nőtlen volt.

I. GRÓF PÁLFFY LEOPOLD JÓZSEF IGNÁCZ KÁLMÁN.

1681—1720.

Gróf Pálffy V. Miklós nádornak fia.

Született 1681 október 15-én. Hadi pályán működött cs. kir. kamarás és ezredes volt. 1703. évben a Savoyai Jenő vezetése alatt levő seregben szolgált. Bajorországban Hochstadtnál vagy Blindheimnél a francziák és bajorok elleni híres ütközetben 1704. év

augusztus 13-án lováról leesett; a csata rohamában vágató katonák elgázolták s nagy sérülései következtében súlyos betegségnek áldozatává lett. Meghalt Bécsben 1720 márczius 27-én. Holt tetemét az ágostoniak templomában levő családi sírboltba helyezték.

Neje volt Ratuit de Souches Mária Antonia grófnő, gróf Ratuit de Souches Károly Lajos gróf kamarás és ezredesnek, meg gróf Puchheim Mária grófnőnek leánya, kivel 1708 június 18-án a császári palota templomában egybekelt.

VI. GRÓF PÁLFFY KERESZTELŐ JÁNOS JÓZSEF.

1685—1716.

Gróf Pálffy V. Miklós nádornak fia.

Született 1685 június 25. Ezredes és Savoyai Jenő hadvezérnek hadsegéde volt. Mint ilyen 1716. évben Péterváradnál a törökök elleni csatában elesett.

III. GRÓF PÁLFFY FERENCZ RUDOLF LŐRINCZ.

1686—1735.

Gróf Pálffy Miklós nádornak fia.

Született Bécsben 1686 augusztus 11-én. 1693 június 4-én, korára vonatkozó kivételes felmentéssel, maltai lovaggá nevezetett ki.

Katonai pályán a vezérőrnagyi rangot nyerte el. Egy magyar gyalogezerdet szervezett, s ennek ezredese és tulajdonosa volt.

Midőn a francia király és a Habsburgház közötti feszültség a lengyel király választásánál új háborúra szolgáltatott okot. Pálffy Ferenczet akkor Olaszországba rendelték.

Itt résztvett 1734 június 29-én a híres parmai csatában, melyben a Pálffy családnak három tagja vitézül küzdött; úgymint Pálffy Károly és Miklós, Pálffy János későbbi nádornak fiai. Midőn Miklós az ütközetben elesett, Károly hősi elszántsággal mérte halálos csapásait az ellenség soraira; Ferencz pedig halálmegvetéssel keresztül hatolván a csatarenden, egészen az ellenség táboráig tört elő. E hősi vállalkozás közben több sebet kapott, melyeknek következtében meg kellett válnia a hadi szolgálattól. Ezen sebek okozták kora halálát, mely őt Stomfán 1735 márczius 24-én érte el. Holt tetemét a malaczka-i családi sírboltba helyezték.

I. GRÓF PÁLFFY KÁROLY JÓZSEF MIKLÓS ROCHUS.

1687—1720.

Gróf Pálffy V. Miklós nádornak fia.

Született 1687 augusztus 16-án. Cs. kir. kamarás volt. Az Althanezredben alezredesi rangra emelkedett. Részt vett 1717. évi augusztus 16-án a törökök ellen vívott belgrádi ütközetben, hol megsebesült. Sebe hosszú betegséget idézett elő, mely 1720 június 13-án kiragadta az élők sorából.

II. GRÓF PÁLFFY KÁROLY PÁL ENGELBERT.

1697—1774.

Gróf Pálffy V. János nádornak fia.

Született Pozsonyban 1697 október 30-án. Val. belső tanácsos, az udvari hadi tanácsnak tanácsosa s tábornagy volt. Egy vértesezrednek tulajdonosa, Pozsony vármegye főispánja s Pozsony várának örökös kapitánya is volt. Az ország főajtónállómesteri méltóságával is volt fölruházva.

Meghalt Pozsonyban 1774 szeptember 14-én reggeli 1/28 órakor. Háromszor nősült. Első hitvestársa volt: Stubenberg Mária Margit grófnő; kivel 1718 november 28-án kelt egybe.

Második volt Berge Jozefa grófnő, Proskau gróf özvegye. Ezzel házasságra lépett 1734; harmadik pedig Stahremberg Mária Erzsébet grófnő, csillagkeresztes palotahölgy; Erzsébet özvegy császárnő udvarhölgye. Ezzel egybekelt Bécsben 1749 október 12-én.

Első nejétől: szül. 1719 október 2-án Mária Terézia. Férje volt: gróf Cobenzl Károly János, kivel 1734 november 24-én kötött házasságot; Mária Anna szül. 1721 † 1723; Mária Antónia szül. 1724; férje volt gróf Eszterházy József altábornagy. † 1759.

Harmadik nejétől: Pál, szül. és meghalt 1750; Leopoldina Anna szül. és meghalt 1752.

VII. GRÓF PÁLFFY MIKLÓS JÓZSEF.

1699—1734.

Gróf Pálffy V. János nádor fia.

Született Pozsonyban 1699 október 24. Cs. kir. kamarás volt. Hadi pályán szolgált. Hohenzollern herceg lovas ezredében őrnagy volt; később az Althanezredben ezredesi rangra emelkedett. Hit-

vesül birta Schlick Mária Jozefa grófnőt, Erzsébet császárné udvari hölgyét. Esküvőjét tartotta Laxenburg várában 1726 ápril 29-én, Csatamezőn érte őt a halál Parmánál 1734 június 29-én.

VII. GRÓF PÁLFFY JÁNOS.

† 1717.

Gróf Pálffy V. János nádornak fia.

Atyja lovas-vértesezredében, mint alezredes szolgált. 1717. évi augusztus 17-én a belgrádi csatában elesett. Hitvese volt Esterházy Anna Eleonora hercegnő, herceg Esterházy Mihály és de Dessana Margit grófnő leánya, kivel 1715. évben kötött házasságot.

VIII. GRÓF PÁLFFY MIKLÓS JÓZSEF MÁRIA JÁNOS.

FERENCZ STB.

1710—1763.

Gróf Pálffy I. Lipótnak fia. Született Bécsben 1710 szeptember 4-én. Atyai házában megkeresztelte őt gróf Puchheim Ferencz neustadti püspök.

1732. évben kir. kamarás lett. 1734 január 16-án magyar kir. udvarmesteri méltósággal ruháztatott föl. 1739 október 7-én a magy. kir. udv. cancellária tanácsosává nevezetett ki. I. Ferencz császár 1745 október 5-én kitüntette őt a római birodalom valódi tanácsosi rangjával; 1746 június 4-én pedig Mária Terézia királynő nevezte őt ki val. titkos tanácsossá.

1746. július 8-án önszántából lemondott m. kir. kancelláriai tanácsosi hivataláról, melyet derekasan betöltött volt.

1758 márczius 15-én Magyarország kancellárjává lett.

I. Ferencz császár 1759 november 13-án az aranygyapjas lovagrend díszes sorába emelte.

1760 szeptember 28-án mint királyi biztos a legujabban szervezett királyi nemes testőrök hűségi eskütételénél elnökölt.

1762 november 27-én lemondott az ország kancellárságáról.

1765 ápril 27-én országbíróvá nevezetett ki.

1767 július 20-án Szent-István-rendnek nagykeresztjével tüntették ki.

Hitvestársa volt Althan Maria Anna Szidónia grófnő, kivel 1733. évben január hó 2-án kelt egybe Bécsben az udvari templomban.

Pálffy VIII. Miklós meghalt 63 éves korában Bécsben 1763 február 6-án. Sírja volt az ágostoniak templomában a családi sírboltban.

Pálffy Miklós egyéni jellemzése s hivatalos működésére nézve ismét a «Pálffyak» érdemes szerzőjének szavait idézem: «Mint kancellár a magyar rendi élet és az ősi kiváltságok fennmaradásáért küzdött és e tekintetben teljes összhang uralkodott közte Batthyány Lajos nádor és gróf Grassalkovich Antal kamarai elnök között. Midőn a kancelláriai állást elvállalta, terjedelmes emlékiratot nyújtott át Mária Terézia királynőnek (Pálffy Miklós emlékiratai Magyarország kormányzásáról. Kiadta Marczali Henrik), melyben határozottan megjelölte azokat az irányelveket, melyeket hivataloskodása alatt követni akart. Emlékiratát Magyarország közállapotainak alapos ismerete rendkívüli éleslátás s óvatosság jellemzik. Különös figyelmébe ajánlja a királynőnek, hogy a nemzeti érzelmeket és az esetleges előítéleteket kimélni kell; különösen ügyelni kell a nemzet jogaira s ezért a minisztereknek nem szabad a királyi tekintélyt oly czélok elérésére fölhasználni, melyek sem a törvénnyel, sem a lehetőséggel össze nem egyeztethetők. A törvényhozás terén főelvül az ősi alkotmány fenntartását jelöli meg, melyen ott, a hol kell, javítani lehet; egyúttal fölveti a magánjogi kódex megalkotásának szükségét, melynek czélja a birtokviszonyok rendezése. Nagy óvatosságot ajánl az adóügyekben is. Mindenekelőtt új fölmérést és adóösszeírást tart szükségesnek, mely munkálatok megbízható magyar emberekre volnának bízandók. Fölveti a papság megadóztatásának eszméjét is és erre Róma hozzájárulását óhajtja megnyerni. Vallási ügyekben is megjelöli a követendő eljárást; a protestánsokkal és görög-keletiekkel szemben is. Habár ebben az emlékiratban a XVIII. század állambölcselelőinek hatása kétségkívül föllelhető, tagadhatatlan, hogy erős nemzeti érzés vonul végig rajta.»

«Pálffy kancellárnak hivataloskodása kezdetén nagy befolyása volt a kormányzatra. A királynő az ő tanácsára igyekezett mindjobban lekötelezni a magyar nemességet. Nagy része volt a magyar nemzeti testőrség föllállításában.»

«De a bécsi udvar hangulata megváltozott, Batthyány kegyvesztett lett és Pálffyt a királyné 1762 november 27-én fölmentette állásától. Helyükbe hivatalnokemberek léptek, a kik a német kormányhivataloknál kezdték pályájukat.»

Az 1764. évi országgyűlés azonban az új hivatalnokoknak

nem hozta meg a várt sikert és így a királynő ismét igénybe kívánta venni Pálffy szolgálatait, kit az országgyűlés berekesztése után 1765 ápril 27-én országbíróvá nevezett ki. Ebben az új méltóságában nagy fontosságú tevékenységet fejtett ki, különösen az úrbér szabályozása tárgyában kibocsátott rendelet körül. Mária Terézia, ki az úrbér szabályozására nagy súlyt helyezett, még az országgyűlés folyama alatt fölhívta Festetich Pál gróf kamarai alelnököt egy úrbéri szabályzat kidolgozására; de időközben Pálffy neveztetvén ki országbíróvá, Raab udvari tanácsos készítette el a szabályzat legnagyobb részét, mely így 1765 július 10-én bocsátatott ki. Hogy mennyire érdeklődött a királynő e fontos rendelet iránt, mutatják azok a levelek, melyeket e tárgyban az új országbíróhoz intézett». (Pálffyak 715. és 716. lap. Bővebben olvasható Pálffy M. működése Marczali Henriknek «Gróf Pálffy Miklós főkancellár emlékiratai Magyarország kormányzásáról. 1884. Értekezések a tört. tud. köréből XI. 9.)»

II. GRÓF PÁLFFY LIPÓT ISTVÁN JÓZSEF STB.

1716 – 1773.

Gróf Pálffy I. Lipótnak fia. Született 1716. évben. A skót benczések templomában megkereszteltetett.

Már 1734 január 13-án ezredessé nevezte őt ki III. Károly s egyúttal engedélyt kapott egy magyar gyalogos ezredet alapítani.

Mária Terézia 1741 július 26-án kinevezte őt vezérőrnaggyá (generalis Vigiliarum Praefectus). 1752 július 12-én a tűzérség tábornoka lett. 1758 július 26-án a szent korona őrévé választatott. 1758 szept. 13-án a császár és királynő val. belső tanácsosa lett. 1760 október 9-én a királyné tábornagyi magas méltósággal tüntette ki. 1763 márczius 8-án Magyarország főhadparancsnokává nevezte ki évi tizezer font fizetéssel.

1765 január 28-án elnyerte Szent-Istvánrend nagy keresztjét.

Atyjának nagy kiterjedésű uradalmaiból a borostyánkőit nyerte, melynek székhelye volt Stomfa mezőváros. Kétségtelen, hogy a stomfai kastélyban — különösen nyaranta — sokszor tartózkodott.

Két izben nősült. Első felesége volt Waldstein Mária Jozefa grófnő, Waldstein Venczel gróf s Pálffy Mária Borbálya grófnő leánya. Házasságra lépett vele 1739 január 20-án. Másodszor 1765

ápril 15-én házasságot kötött Ogilor Vilhelmina grófnővel Jozefa császárné első udvarhölgyével.

Pálffy I. Lipót elhunyt 1773 ápril 9-én Pozsonyban, saját palotájában. Eltemették a malaczkai családi sírboltba.

I. GRÓF PÁLFFY RUDOLF JÓZSEF JOACHIM STB.

1719—1768.

Gróf Pálffy I. Lipótnak fia. Született 1719 márczius 4-én Bécsben. Mint bécsi tanuló következő munkáját adta ki: *«Imago tricolor quasi per speculum in aenigmate summi Dei, veri Dei Unius et Trini. Dreyfärbige Bildniss. Das ist: hochheiliges dreifärbiges Scapulier gleichsam durch einen Spiegel in einem Räthsel des Allerhöchsten Gott, des wahren Gott, des drey- und einfachen Gott. Anzuschaven vorgestellt durch eine demütigst-verpflichtete Lob und Ehrenrede von dem unergründlichen gottlichen Geheimniss dreyeinigten Gottheit am hohen Titularfest des Barfusser-Ordens... allhier zu Wien. Wien 1723»*. (Petriks: Bibliografie.)

Katonai pályán működött. A hét éves háborúban nagy része volt. Pályáján egészen altábornagyi rangig emelkedett.

Mint legifjabb fia atyjának legkisebb részét kapta az ősi javaknak, nevezetesen osztályrészül jutott neki a vöröskői uradalomnak $\frac{3}{8}$ része. Székhelye a vöröskői várban volt. Most is itt látható olajban festett szép arczképe, valamint nejéé is. Hitvесе volt Kaunitz Eleonora grófnő, kivel 1792. évben eljegyezte magát. A bazini és szentgyörgyi uradalomban is volt része.

Egy magyar lovasezrednek tulajdonosa volt.

Meghalt Pozsonyban 1768 ápril 1.

Gróf Pálffy Rudolf Vöröskő várának fentartására s emelésére nagy gondot s költséget fordított. O építtette a vár külső részén lévő nagyszerű s kényelmes lóistállót 24 lóra s a mellette való 21 öl hosszú s 9° széles téli lovardát. Ezen lovardában 13 nagy falfülke van, melyben hiteles családi hagyomány szerint a gróf Pálffy-család több tagjának lovagló alakban festett s jól sikerült arczképei voltak elhelyezve. Az istállóban van vízcsatorna, melybe a régi hegyi vízvezeték szolgáltat vizet. Gróf Pálffy Rudolf e vízvezeték javítására sokat költött.

Gróf Pálffy Rudolf nagy barátja volt a művészeteknek s régiségeknek. Az ő korában Vöröskőn nagyszerű mű és régiséggyűjtemény volt, melynek egy csekély része mostanában is látható.

E gyűjtemény egyes tárgyairól s nagy terjedelméről ma is szerezhetünk fogalmat a fennmaradt hat nagy kötetes leltárakból. Habár bízvást föltehető, hogy a vöröskői gyűjtemény már a XVIII. század közepe előtt létezett, mindazáltal gróf Pálffy I. Rudolfot minden túlzás nélkül: a gyűjtemény másodalapítója s átalakítójának nevezhetjük. Ennek bebizonyítására fölhozzuk az egyik leltár következő címét: «Series Augustarum Caesarum ac Tyrannorum a C. Iulio Caesare ad Basilicum inclusive in moneta cuprea juxta praesentem cathalogum reperitur in Thesaurario Excell. ac. Illustr. D. Com. Rudolphi Pálffy concinnata industria ejusdem prae-titulati Dom. Comititis.

Gróf Pálffy Rudolfnak műízlését neje: Kaunitz Eleonora grófnő is osztotta, minek bizonyosságát szemléljük, az ő idejéből reánk maradt hasonló tüzetességgel szerkesztett nagy terjedelmű leltárban. A vöröskői műgyűjtemény érmekből, műrégiségekből régi edényekből: különböző különlegességekből állt.

Pálffy Rudolf idejéből fennmaradt értékes nyereg kamarájának, lőszerszámai s lőtakaróinak leltára is. (Lásd Jedlicska Pál: «Kiskárpáti Emlékek Vöröskőtől Szomolányig» című munkáját. 69. 95. lap.)

VIII. GRÓF PÁLFFY KER. JÁNOS LIPÓT JÓZSEF ISTVÁN.

1728—1791.

Gróf Pálffy VII. Miklósnak fia; született 1728 augusztus 18-án Pozsonyban. Ifjú korában katona lett. Kir. tanácsos, altábornagy s egy magyar gyalogos ezrednek tulajdonosa volt. Ezen kívül viselte Borsod vármegye főispáni s a nemes kir. testőrség kapitányának helyettesi méltóságát. Főispán volt Borsodban 1754—1774. 1774 szeptember 23-án Pálffy Károly Pál halála után Pozsony vármegye főispánjává lett, mely állásában 1785 évig megmaradt. II. József halála után ismét eltolgatta Pozsony vármegye főispáni állását.

Nőül vette 1762 január 27-én Colloredo-Mansfeld József herczegnek Mária Gabriella leányát csillagkeresztes hölgyet.

Pálffy Károly Pál halála után Vöröskő uradalmának ötnolczad részét örökölte, melyet fiai között két részre osztott föl. Reiszig Ede csak háromnyolczadrészt említ. Az ötnolczadrész valószínűbb, miután Pálffy János († 1908 június hó) Pálffy VII. Miklósnak utolsó örököse Vöröskő uradalma ötnolczadának birtokában volt. Meghalt 1791-ben.

III. HERCZEG PÁLFFY KÁROLY JÓZSEF JEROMOS.

1735—1816.

Gróf Pálffy VIII. Miklósnak fia. Született Bécsben 1735 okt. 1-én. 1757. évben a cs. kir. udvari kamaránál szolgálatot vállalt; már pályája kezdetén ifjú korában 1762 december hóban lett a bécsi csász. kamara tanácsosává s 1774. évben alelnökévé. Ugyanezen év július 18-án val. belső titkos tanácsossá nevezetett ki. Nem sokára ezután a magyar kancellária tanácsosává s 1777. évben alkancellárjává nevezetett ki; ezután pedig az ország kancellárjává.

1778. évben a fenyegető bajor örökösödési háború miatt küldetést nyert II. Józsefhez, ki ekkor a császári sereggel Bajorországban tartózkodott.

A királynő 1779 márczius 13-án fölruházta őt Zemplén vármegye főispáni méltóságával, melybe ugyanezen év július 7-én ünnepélyesen iktattatott be Sátoraljaújhelyen.

1780. évi június hóban a budai m. kir. egyetem felavatásánál mint királyi biztos működött II. József császár 1780 november 14-én kitüntette őt az aranygyapjas lovagok rendjével s ezen alkalommal sajátkezűleg írt szívélyes levelet intézett hozzá. II. József uralkodásával a közügyek menetébe hatályosan folyt be. Gróf Esterházy Ferencz holta után 1785 az 1782. év óta egyesített magyar s erdélyi kancellária vezetését bizták reá. Ezt a nagy hatás-körű állást II. József megelégedésére töltötte be.

1783. évi augusztus hó 14-én magyar főudvarmesteri rangra emeltetett.

A II. József halála után megtartott országgyűlésen tanusított bölcs eljárásával s különösen az országgyűlés végével márczius 13-án mondott beszédével nagy rokonszenvet keltett a rendeknél. Ezen beszéde nyomtatásban is megjelent.

1791 május 14-én mint Pozsonymegye örökös főispánja s Pozsony várának kapitánya iktattatott be.

1807. évben lemondott magas állásáról. Ezen alkalomból Ferencz király őt s utódjának elsőszülött fiavadékát osztrák hercegi rangra emelte. A király már ezelőtt a Szent-István-rend gyémántos csillagával kitüntette.

Hitvestársával, Lichtenstein Mária Terézia hercegnővel, herczeg Lichtenstein Emanuel leányával 1763 ápril 23-án eljegyeztetett s 1764 május 3-án kelt egybe.

Pálffy IV. Károly meghalt Bécsben 1816 május 28-án. Hült tetemét a malaczкаи családi sírboltba temették.

III. GRÓF PÁLFFY LIPÓT.

1739—1799.

Gróf Pálffy II. Lipótnak és Waldstein Mária Jozefa grófnőnek fia. Született Stomfán 1739 október 24-én. 1759 évben cs. kir. udvarnok; 1762. évben a magyar kir. kancellária tanácsosa lett.

1772 január 1-én államtanácsossá neveztetett ki. Csongrád vármegyének főispáni hivatalát is viselte.

Batthyány József kalocsai érsek 1775. évben nagy ünnepséggel vezette őt be e főispáni állásába. Ugyanekkor a m. kir. főudvarmesteri méltósággal is lett kitüntetve.

1780. évben lemondott főispáni állásáról s birtokára visszavonult.

Midőn II. József törvénytelen rendeletei Csongrád vármegyében is elégedetlenséget idéztek elő, a megye megtagadta a török háborúhoz követelt segélyt. Pálffy Lipót 1790. évben ismét elfoglalta e vármegyének főispáni székét s nagy része volt a közönség forrongásának lecsillapításában. 1796. évben lemondott főispáni méltóságáról s Bécsbe vonult.

1762 július 12-én kelt egybe Daun Terézia grófnővel, gróf Daun Lipót theanoi herczeg és tábornagnak leányával.

Pálffy III. Lipót meghalt Bécsben 1799 október 4-én. A malaczкаи családi sírboltban temettetett el.

III. GRÓF PÁLFFY JÁNOS.

1744—1794.

Gróf Pálffy I. Rudolf fia. Született 1744-ben. Csász. és kir. kamarás és tüzérkapitány volt. Mint őrnagy vonult nyugalomba.

Nőül birta Fekete Francziska grófnőt. Meghalt 1794. évben.

II. GRÓF PÁLFFY RUDOLF.

1750—1802.

Gróf Pálffy I. Rudolfnak fia. Született Vöröskő várában 1750. évben. Szabad idejét, melyet neki katonai állása engedett, Vöröskőn töltötte, mely egyedüli székhelye volt.

Cs. kir. kamarás volt. A katonaságnál a Pálffy-vérteslovas-ezredben kapitányi rangot viselt. Mint őrnagy nyugalomba vonult.

Neje volt Kolowrat-Krukowszky Mária Antonia grófnő, kivel tizenöt gyermeket nemzett.

E jeles s nemeslelkű hölgynek emlékét hagyomány útján még a jelen nemzedék is emlegeti.

Mint özvegy anya szerényebb anyagi viszonyok között nagy gondot fordított gyermekeinek nevelésére.

Meghalt 1802 márczius 23. Vöröskőn.

II. HERCZEG PÁLFFY JÓZSEF VINCZE.

1764—1827.

Herczeg Pálffy III. Károly herczeg fia.

Született Bécsben 1764 szeptember 2-án. 1802. évben titkos tanácsossá lett. Eleinte a m. kir. kancelláriánál mint titkár, később mint tanácsos hivataloskodott s udvari referens volt. Atyja halála után elnyerte mint elsőszülött, a herczegi rangot.

1808. évben mint főispáni helyettes átvette Pozsony vármegye kormányzását. 1825 augusztus 16-án pedig Pozsony vármegyének valóságos főispánja s Pozsony várának kapitánya lett. Ekkor újból ki lett hirdetve a gróf Pálffy-család pozsonyi kapitányi méltóságának adománylevele, melyet I. Ferencz király 1825 június 17-én Majlandban kiállított.

Felesége volt Hohenfeld Karolina grófnő, kivel 1792 nov. 9-én kelt egybe. Csillagkeresztes és udvari hölgy volt.

Pálffy József sok uradalomnak birtokában volt. Ezek voltak Detrekeő, Devén, Bátorkesz, Marczelháza Magyarországon; Ausztriában: Marchegg, Krumbach, Kirchschlag, Saubersdorf, Heidenreichstein, Eisenreich és Weisenbach.

Meghalt Pozsonyban 1827 ápril 13-án délután 3 órakor. Végrendelete értelmében holt teteme Bátorkeszen helyeztetett örök nyugalomra.

IV. GRÓF PÁLFFY LEOPOLD.

1764—1825.

Gróf Pálffy III. Leopoldnak és gróf Daun Jozefának fia. Született 1764. évben.

Schachnin lovasezredben hadnagy lett és csakhamar ugyanott 1779. évben főhadnagyi rangra emelkedett.

1785. évben a Graevenitz huszárezrednél kapitányi rangot nyert, honnét a nemes testőrséghez került 1790. évben; mint őrnagy katonáskodott Cavagagh vértesezrednél 1793; ugyanezen ezrednél ezredes lett 1797; 1799. évben pedig tábornok.

1816. évben mint brigadéros tábornok megvált a katonai pályától.

1810. évben elnyerte a val. b. titkos tanácsosi méltóságot s Pozsony vármegyének tényleges főispánja lett.

Neje volt: báró Jöchlingen Karolina.

Meghalt 1825 február 29-én Pozsonyban és Malaczkán a családi sírboltban temettetett el.

IX. GRÓF PÁLFFY MIKLÓS JÓZSEF FERENCZ.

1765—1800.

III. herczeg Pálffy Károlynak fia. Született Bécsben 1765. év december 3-án.

Cs. kir. kamarás és őrnagy volt. Tagja volt a maltai lovagrendnek. Megbízást kapott a Richecour, Lobkovitz, Wurmser és Zeschwitz ezredek hadi bérének gondozására és kifizetésére.

1797. vezére lett a Dunán inneni kerület nemes felkelő seregének s mint ilyent Trencsén vármegye karjai és rendjei megtisztelték őt egy arany karddal, melyre ezen fölírat volt bevésve: «I. D. C. N. P. Iusurgentium Duci, Civi, Militi boni forti, generoso in Signum grati devotique animi», mely fölírat magyarul ekkép hangzik: «Méltóságos gróf Pálffy Miklós úrnak. A fölkelők vezérének, jó, bátor s nemeslelkű polgárnak katonának; hálás s kegyeletes lelkület jeléül».

1800. május 26-án Olaszországban a Romano melletti aostai völgyben folyt csatánál egy ellenséges golyó furódott jobb oldalába, minek következtében a csatatéren dicsőségesen fejezte be hadi pályáját. Melas főhadvezér az elesett vitéz hadi érdemeiről felette elismerő levelet intézett annak atyjához, gróf Pálffy Károly kancellárhoz, mely az akkori pozsonyi lapban (1800. 46. sz.) közzé is tétetett.

Pozsony vármegye pedig, mint főispánja fiának, lelki üdvére és emlékeztére gyász-isten tiszteletet rendelt és síríratos emlékkal örökítette meg a megholt vitéz iránti kegyeletét.

Pálffy Miklós Turinban lett eltemetve.

IV. GRÓF PÁLFFY KÁROLY.

1767—1823.

Gróf Pálffy III. Leopold fia.

Született 1767. évben. Cs. kir. kamarás és görcei kormány-
széki tanácsos volt. Gróf Erdődy huszárezrednél mint kapitány
szolgált, melyből őrnagyi ranggal lépett ki.

Hitvesül birta Hoyos Ernesztina grófnőt. Meghalt Bécsben
1823 január 28-án s február 1-én eltemettetett a malaczka-
ládi sírboltba.

GRÓF PÁLFFY ERNŐ.

1769—1832.

III. gróf Pálffy Leopoldnak és Daun Terézia grófnőnek fia ;
született 1769.

A Gyulay-féle granátosezredben kapitány, cs. kir. kamarás, a
souver-maltai lovagrend tagja. 1827-től fogva a családnak seniora
volt. 1794. évi július hónapban Landrecy (ma Landrecies) bevételénél
a francziák ellen küzdött.

Gróf Pálffy Ernő az 1831. évi kolera után, mely igen sok
árvát hagyott hátra, 1832 július 28-án Hernalsban kelt alapító
levéllel a pozsonyi várkapitánysági uradalomhoz tartozó 21 köz-
ség részére 4000 ezüst forintnyi tőkét alapított oly czélra és ren-
deltetéssel, hogy ennek kamataiból ezen községekben letelepedett
jobbágyok keresztény hitvallású azon árvái, kik mind a két szülő-
jüket elvesztették és sem vagyonuk, sem pedig oly rokonaik nin-
csenek, kik ellátásukat elvállalni hajlandók, képesek volnának, azon-
túl is évi 16, illetőleg Pozsonyváralján és Somorja városában 8
frntnyi segélyben részesíttessenek.

Hasonló rendeltetésű 2000 p. frntnyi alapítványt tett a
pozsonyvármegyei Lozorno, Zohor és Láb községek jobbágyai-
nak javára.

A gróf az alapítványi tőkéket 4%-os metalliques kötvényekbe
helyezte s az uradalmi pénztár gondjaira bízta azon szándékkal :
hogy míg ő él, a tőke kamatai a tőkéhez csatoltassanak s az ura-
dalom fizesse az árváknak járó kamatot. Az árvák fölvételét az
illető községek lelkészeire s a járási szolgabíróra bízta, ezeket
ellenőrzési joggal is felruházván.

A tőkéket az alapító gróf ismételt kérésére Pozsony vármegye
vette kezelésbe. A két uradalmi tőkekezelő pontosan adta át a

vármegyének a tőkéket; az átvételnél a várkapitánysági tőke 4500 frtnyi névértéket, a lozornói 2200 frtnyit képviselt.

A vármegye ezen alapítványi tőkének kezelését az akkori másodlevéltárnoknak gondjaira bízta. Ennek halála után 1855. évben kiderült, hogy az alapítvány értékpapirjai eltűntek. A tőkéből csak 468 pp. frt s 30 kr. került vissza. Mennyire szaporodott föl mai napig, nem tudom. (Ezen alapítvány egyes fázisait olvashatni a pozsonyvármegyei közgyűlési jegyzőkönyvnek 529. sz. alatt.) Pálffy Ernő meghalt 1832 nov. 30-án.

II. GRÓF PÁLFFY FERDINÁND.

1774—1840.

Gróf Pálffy III. Lipótnak fia. Született 1774 február 1-én. Tanulmányait Bécsben végezte. Diplomáciai szolgálatban állt egy ideig. Cs. kir. kamarás, előbb bánya, később kir. val. b. t. tanácsos lett.

1834. évben Pozsony vármegye főispánja lett, mely állásáról 1835. évben lemondott.

«A XIX. század elején a bécsi főrangú társaság egyik első gavallérja volt. A tudomány és a művészet iránt rendkívüli nagy előszeretettel viseltetett és az egyik bécsi színháznak (Theater an der Wien) igazgatója is volt.

Hernalsban óriási áldozatok árán oly díszkertet alkotott, hová Európa minden részéből hozatott dísznövényeket. E meseszerű kertben épített háza gyakori multságoknak volt színhelye. Kertjében a főuri körök, sőt az uralkodó család tagjai is gyakran megfordultak és Mária Lujza Napoleon császár neje is gyakran fölkereste.» (Reiszig: «A Pálffyak» 720 l.)

Meghalt 1840 február 4-én.

GRÓF PÁLFFY FÜLÖP.

1774—1794.

Gróf Pálffy III. Leopold fia. Született 1775 (Reiszig szerint 1774-ben).

A Mihálkovics önkénytesezrednél mint kapitány vitézkedett. A landreci csatában, hol Leopold király és Ernő fivérei is küzdöttek, hőiesen elesett 1794 július 17-én.

X. GRÓF PÁLFFY JÁNOS GÁBOR.

1775—1821.

Gróf Pálffy VIII. Jánosnak és Colloredo-Mansfeld Gabriella grófnő fia. Született 1775-ben. Meghalt 1821 márczius 15-én Bécsben. Eltemettetett Pozsonyban szent Márton templomának sírboltjába.

Cs. kir. kamarási rangja volt.

Hitvese volt de Ligne Eufemia herczegnő.

V. GRÓF PÁLFFY KÁROLY JÁNOS.

1776—1858.

Gróf Pálffy IX. Jánosnak és Fekete Francziskának fia. Született 1776. évben. Vértesezrednél hadnagy volt, val. b. titkos tanácsosi rangot nyert. Hitvese volt Rindsmaul Ludovika grófnő. Meghalt 1858 január 21.

Négy leánya volt és pedig *Mária Terézia*, szül. 1801. szeptember 6-án meghalt 1862 november 20-án. *Borbála*, szül. 1822 szeptember 20-án, meghalt 1846-ban, férje: gróf Attems Ferencz cs. kir. kamarás és lovassági kapitány, kivel 1843 július 4-én kelt egybe. *Valburga Paulina*, szül. 1804., † 1861. évben. Eufenia szül. 1806, meghalt 1870 ápril 30-án Pozsonyban.

V. GRÓF PÁLFFY FERENCZ ALAJOS.

1780—1852.

Gróf Pálffy VIII. Jánosnak fia. Szül. 1780. június 22-én. Nőül birta Erdődy Natalia grófnőt.

Nagy pazarlása következtében terjedelmes birtokai zár alá kerültek. Vagy három millió pengő frttal meg voltak terhelve. Cs. és kir. kamarás volt.

Meghalt 1852 november 14-én.

VI. GRÓF PÁLFFY FERENCZ.

1785—1841.

Gróf Pálffy II. Rudolf fia. Született 1785 május 23-án Pozsonyban.

Cs. kir. kamarás volt. Pozsony vármegye közügyeinek intézé-

sében tevékenyen közreműködött. Midőn beleházi Bartal György 1827. évben megvált a vármegye alispáni hivatalától, gróf Pálffy Ferencz tartotta a búcsuzó beszédet, mely nyomtatásban is megjelent.

Hitvesül birta gróf Erdődy Jozefát, kivel 1808 május 2-án kelt egybe Csesztén.

A nyarat jobbra Vöröskőn töltötte; télen pedig Pozsonyban tartózkodott.

1805. évben átvette a gróf Pálffy-család vöröskői ágának osztatlan állapotban kezelt birtoka vezetését.

Pálffy F. korán jutott özvegyiségre, mivel neje 1813 ápril 1. meghalt Vöröskőn. Eltemettetett a malaczkai családi sírboltban.

Pálffy F. meghalt Vöröskőn 1841 júnirs 28-án. Holt tetemét a malaczkai sírboltban helyezték örök nyugalomra.

I. GRÓF PÁLFFY FIDEL.

1788—1864.

Gróf Pálffy II. Rudolf fia. Született 1788 augusztus 24.

Hivatalos pályáját az ország helytartótanácsánál kezdte. Innen előmozdított tanácsosi ranggal a m. kir. kancelláriához és udvari referens lett. Később mint Árva vármegye főispánja működött és az ország tárnoki, meg val. b. titkos tanácsosi méltóságával felruházott. A hétszemélyes táblánál is bíraskodott. Továbbá Pozsony vármegyében helyettes főispán volt, mely állásába 1828 július 21-én ünnepélyesen lőn beiktatva. De már 1832. évben Pálffy Ernő halála után megszűnt főispáni helytartó lenni. 1830. évben főkincstartó, 1835-ben kancellár lett. Mint ilyen a nemzeti irányú törekvésekkel szemben ellenkező állást foglalt el, miáltal az ország nagy részében ellenszenvet keltett maga iránt. Az 1832—1836. országgyűlés után a «Társalkodási Egyesület» több tagját elfogatta, majd Kossuthot és Wesselényit is s ez utóbbi ellen hűtlenségi pert indított. (Reiszig: «A Pálffyak» 725. lap.)

Mielőtt az 1839. évi országgyűlést egybehívták, felmentették kancellári állásától, hogy ekkép némileg élet vegyék az ellenség támadásainak.

1836. évben a Szent-István-rend nagykeresztjével lett kitüntetve. Midőn állását elhagyta, megkapta az aranygyapjas rendet.

Hitvесе volt Dőry Krisztina grófnő (Reiszig Krisztinának nevezi), kivel 1816 ápril 24-én egybekelt. Pálffy Fidel meghalt 1864 márczius 12-én.

GRÓF PÁLFFY VINCZE.

1792—1857.

Gróf Pálffy II. Rudolf fia. Született 1792 január 13-án.

Cs. kir. kamarás volt. Nőül birta Csáky Apollonia grófnőt.

Mint lovassági tiszt 1809—1819. évig szolgált; a francia és orosz háborúban tényleges részt vett. Mint dzsidás százados nyugalmába vonult és Vöröskőn családja körében tartózkodott élete végéig. Meghalt 1857 október 9-én.

Neje 1868 januárban halt meg Pozsonyban.

I. HERCZEG PÁLFFY ANTAL KÁROLY.

1793—1879.

II. herczeg Pálffy Józsefnek fia. Született 1793 február 23-án.

1827. évben atyjának halála után lett herczeggé s e czimmel birtokába vette a herczegi Pálffy-ág nagy terjedelmű uradalmát.

Az aranygyapjas rend vitéze, a belga kir. Lipót-rend nagykeresztese, az orosz Sz. Vladimir-rend s a bajor koronarend lovagja, cs. kir. kamarás, b. titkos tanácsos volt. Belgiumban és Szászországban mint rendkívüli nagykövet s meghatalmazott miniszter 1821—1828. években szerepelt.

Házasságot kötött Kaunitz-Rittberg Leopoldina Dominika grófnővel 1820 január 15-én. Hitvese csillagkeresztes s udvari palotahölgy volt.

Meghalt 1879. november 24-én.

X. GRÓF PÁLFFY MIKLÓS.

1797—1830.

Herczeg Pálffy Józsefnek fia. Született 1797 január 7-én. Ifjúságától fogva katonáskodott.

A braziliai d'avizi szent Benedek-rendnek commendátora, a de Reunione katonai sicíliai rendnek lovagja, lovas kapitány és cs. kir. kamarás volt. A francziák ellen s Olaszországban is küzdött a forradalmárok ellen. I. Ferencz császár leányát Braziliába kísérte.

Hitvesül birta Rossi Terézia grófnőt.

Nagyon gyászos halál legszebb korában ragadta ki az életből. 1830 augusztus 6-án több társsal vadászott a Detrekő vára

vidéken levő erdős hegységben. Egy kilőtt golyó kemény sziklától visszapattant az ő testébe s kioltotta életét. Hült tetemét hirtelen halála közelségében a detrekőváraljai temetőbe helyezték. Most is gondosan ápolt sírjára bátyja, herczeg Pálffy Antal kegyeletes tartalmú latin feliratos emléket állíttatott.

Anyja is hasonló tartalmú emléktáblát helyezett el a malackai szent ferenczrendi templomban.

Az első emlékirat tartalma:

P. M. S.
 Nicolao Comiti Pálffy ab Erdőd
 Augustissimo Francisco I. A. Cubiculis
 Provinciae Posoniensis Haereditario Olim Equitum Magistro.
 Qui Popularium. Primus Antipodes Invisit.
 Mansuetudine, Comitatus. Benignitate
 Optime Omnibus Merito.
 Cunctis Desideratissimo.
 In Ipso Virilis Aetatis Flore
 Nonis Augusti A. D. MDCCCXXX Aetatis XXXIV.
 Dum Venationi Cum Amicis Vacaret
 Fatali Glande Plumbea A. Saxo Infauste Repercussa. Icto
 Hic Adamata Inter Nemora
 In Medio eorum quibus illum suum olim Dominum
 Sors invida monstravit, non concessit
 placide quiescenti
 Princeps Antonius Pálffy ab Erdőd
 Germano Carissimo.
 Aeternum Deplorando
 L. P.

A második emléktáblának felirata:

Cenotaphium

Illustrissimi D. Comitis Nicolai Pálffy ab Erdőd, Perpetui in Vöröskő, I. Comit. Poson. Perp. Comit. et arcis Reg. Poson. Haeredit. Capitanei, S. C. & R. A. M. Camerarii, Insignium Equestrum Ordinum Caesaris Brasiliae a Sancto Benédicto Avisiensi Commendatoris Regii Siciliae meritorum militarium de Reunione vero Equitis emeriti C. R. Equitatus Capitanei etc.

Qui natus VII. Januarii MDCCXCVII.

Heroum antenatorum secuturus vestigia ab ineunte Iuventute
 Se Militiae dicavit.

Augustam Francisci I. Caesaris gnatam ad nulli popularium visas
 Brasiliae oras comitatus est.

Dein in serie Europae a jugo Galliae liberatorum mox inter Italiae pacatores
 pugnavit.

Ast praemature suorum amplexibus infetici fato ereptus
 Relicta moestissima Vidua Theresia. Comite Rossi.

Atque Paulo, Antonio, Theresia Orphanis
 Anno MDCCCXXX. Die VI. Augusti superis cessit.
 In coemeterio Detrekeö-Varaljensi terrae conditus
 Cujus piae memoriae.
 Et in percune Niobei doloris monimentum
 Mater Lugens
 Carolina vidua Princ. Pálffy ab Erdöd
 nata Comes ab Hohenfeld
 Filio Optimo
 Desideratissimo
 Hunc Lapidem
 Inter venerandos immortalium antenatorum Tumulo
 Moesta Posuit.

XI. GRÓF PÁLFFY JÁNOS KÁROLY.

1797—1870.

Gróf Pálffy II. Rudolf fia. Született Vöröskőn 1797 június 7. Kora ifjúságában lépett a katonai pályára. Már 1814. márczius 15. Kolowrat nevű 36. sz. ezredben helyettes tisztté neveztetett ki s ugyanezen évben ápril 16-án hadnagyi rangot nyert. Előléptetése ugyancsak rohamosan haladt, mivel már május 21-én a Colloredo (33. sz.) ezredhez főhadnagyi ranggal helyeztetett át.

1817 június 1-én Ferencz császár 4. sz. uhlanus ezredbe lépett. 1822. július 16-án O'Reilly 3. sz. könnyű lovasezredében második kapitányi rangra emelkedett, mely ezredben 1826 márczius 30-án századparancsnok lett.

1830 ápril 1-én áthelyezték őt Nostitz-ezred (7. sz.) könnyű lovasságához.

1831 február 28-án lemondott katonai rangjáról. E lemondás felette elkeserítette Pálffy anyját: Kolowrat Antónia grófnőt, a ki felháborodásában fiának lemondási bejelentésére e szavakban tört ki: «Annyi Pálffy (a grófné állítólag 36-ot mondott) halt meg a csatatéren, csak az én fiam hunczut.¹ Ezen szigorú anyai feddés nem maradt hatás s eredmény nélkül. Pálffy ismét kérelmezte a katonasághoz való felvételét, már 1831 márcz. elsején újból előbbeni rangjával osztatott be régi ezredébe, melyben 1832 október 16-án második őrnagy lett; ugyanitt 1835 június 3-án ki lett tüntetve az

¹ Ezen megbízható hagyományt merítettem gróf Kulmer Alexandrina úrnő soraiból, ki ma 81 éves, gróf Pálffy neje nővérének leánya, a ki huzamos ideig tartózkodott gróf Pálffy János Károly rokoni körében.

I. fokú őrnagyi ranggal. 1836 február 29-én a 4. sz. b. Geramb huszárezrednél alezredesnek neveztetett ki.

Ezen ezredben 1838 május 7-én ezredesi rangra emelkedett; s ugyanezen év december 7-én nyerte el Károly Albert Sardinia királya 5. sz. huszárezredének parancsnokságát. Ez ezred élén közmegegyezésre hét évig működött.

Károly Albert király 1842. évi ápril elején Viktor Emmanuel trónörökös és Savoyai hercegnek Rajner főherceg Adelhaid nevű leányával tartandó esküvőjére meghívta gróf Pálffy János Károlyt s ezrede néhány tisztjét, kik április 10-én útra is keltek s résztvettek a Turin melletti Stupinigiben megtartott menyekzőn s mindannyi lakodalmi ünnepségen. A király mind Pálffyt, mind az ezredi küldöttség tisztjeit kiváló figyelem- és kitüntetésben részesítette. Pálffy ezredes már a menyekző napján feldisznított a szt. Mórícz-rend s Lázár-rend nagy keresztjeivel.

Gróf Pálffy János Károly kedvence volt gróf Radetzky tábornoknak és gyakran megfordult házában.

1845 szeptember 29-én Zágrábban vezérőrnaggyá s dandárnokká neveztetett ki s ezen minőségben 1846 november 16-án Grácba küldetett; 1848 ápril 9-én elnyerte az altábornagyi méltóságot.

Az 1849. évi hadjáratban gróf Nagent hadtestében mint hadosztályparancsnok vett részt.

1850 márczius 12-én saját kezdeményezésére nyugalomba vonult.

Jeles katonai szolgálatainak méltánylása bizonyságaul a szent István-rend lovagkeresztjével s az orosz első osztályú szent Anna-renddel lett kitüntetve.

Neje volt gróf Erdődy Amália, kivel 1830. évben kelt egybe.

Gróf Kulmer Alexandrina sajátkezü közlése szerint gróf Pálffy János Károly igen igazságos és jólelkű ember volt alárendeltjeivel szemben.

Többször hadnagyokká mozdította elő az őrmestereket s ezeket előléptetésük alkalmával rendesen asztalához hívta s asztalkendőjük alá rejtette a tiszti bojtot.

Egyszer megesett, hogy halálos ítéletet kellett aláírnia. Ekkor e felett sokáig vigasztalhatlan volt. A nevezett Kulmer grófnő, ki Pálffy János Károly neje: gróf Erdődy Amália nővérének leánya volt, e szavakkal emlékezik meg nagynénje s Pálffy János Károlyról: «Velünk — két teljes árvával — két unokahugaikkal (t. i.

Kulmer Alexandra nővérével) mind gróf Pálffy János Károly, mind neje rendkívüli nemeslelkűséggel bántak. Pálffyné nagynénénk a jószág s nemesszivűség angyala volt. Bennünket annak daczára, hogy számos gyermekük és csekély vagyonuk volt, éveken át házukban tartottak s én bizvást mondhatom, hogy ha valami jó van bennem, ezt csakis az én jó s felette nemes nagynénémnek köszönhetem».

Pálffy János Károly meghalt Pozsonyban 1870 december 13-án s ugyanott el is temettetett.

I. GRÓF PÁLFFY ALAJOS.

1801—1876.

Gróf Pálffy II. Rudolf fia. Született 1801 június 26-án Vöröskőn. Ifjú korában egy ideig Pozsony vármegye szolgálatában működött.

Cs. kir. kamarás volt. A m. kir. kancelláriánál folytatta nyilvános működését, hol nem sokára titkár lett. Az 1830-as években Velenczében volt alkalmazva, mint kormányzótanácsos, honnét Triestbe helyeztetett át mint alelnök, innen később ismét Velenczébe került ugyanezen, vagy talán jobban mondva alkormányzói rangban. A király 1840. évben a velencei tartományok kormányzójává nevezte ki, mely méltóságban 1848-ig megmaradt s a forradalom kitörése előtt megvált kormányzói állásától.

Már Triesztben lett kitüntetve a val. belső titkos tanácsosi méltósággal.

Ezenkívül a vaskoronarend I. osztályú lovagja is volt.

Velencei működése után nyugalomba vonult.

Jablonowsky Zsófia] hercegnővel lépett házasságra 1833 augusztus 16. E hercegnő szül. 1812 december 28-án; meghalt 1848 szeptember 18-án.

Gróf Pálffy Alajos meghalt Hradiskban (Csehországban) 1876 február 2-án.

III. GRÓF PÁLFFY-DAUN NÁNDOR LEOPOLD.

1807—1900.

IV. Gróf Pálffy Lipótnak és Jöchlinger Karolina bárónőnek fia. Született Pozsonyban 1807 december 2-án.

Alig volt 28 éves, midőn Pozsony vármegye főispáni hely-

tartójavá kineveztetett, mely állásban 1847. évig általános megelégedésre működött. 1847-ik évben a felség a valóságos belső titkos tanácsosi méltósággal tüntette ki. Pálffy cs. kir. kamarás, I. oszt. spanyol grand és rivolai őrgrof volt.

Midőn a Daun-család 1851. évben Daun József salzburgi prépost halálával kihalt: a gróf Daun-féle hitbizomány haszonélvezete gróf Daun Terezia teanoi herczegnő révén — ki nagyanyja volt Pálffy Nándor Leopoldnak — emerre szállt.

Pálffy N. 1853 márczius 11-én császári elhatározással engedélyt nyert, hogy a Daun nevet és czimert használhassa. 1875. év december 30-án kelt legfelsőbb elhatározásnál fogva pedig följogosítottatott, hogy a teanói herczegi czimet a birodalmi tanácsban képviselt tartományok területén használhassa. Ezen herczegi czimet gróf Daun Wirich 1711. évben nyerte a teanoi (thianói) hűbérrel egyetemben. A király 1879 január 23-án újabb engedélyt állított ki arra, hogy Pálffy Nándor fiaival együtt Magyarországon is élhessen a teanói herczegi czimmel. A teanói herczegi czimernek a gróf Pálffy-czimerrel egyesített képét s tüzetes leírását az 1879. évi királyi oklevél szerint lásd Reiszig Ede «Gróf Pálffyak» című életrajzi leírásában.

Neje volt: Lobkowitz Szidónia herczegnő, kivel Eisenberg várában kötött házasságot.

Pálffy az ötvenes években Bécsben tartózkodott. Bécs szépítése érdekében sokat áldozott, minek következtében őt a város díszpolgárává választotta.

1868. évben ősi családi stoinfai uradalmát cserébe adta gróf Károlyi Alajosnak a sokkal kisebb vasmegyei surány-patyi birtokért, mire őt bizonyára mostoha vagyoni viszonyai kényszerítették. Később eme birtok árán megvette a stajerországi stubingi várkastélyt és birtokot, mely most unokája kezén van.

1879. évben, mint a család seniora és pozsonyi gróf az ország zászlósúrává lett. 1900 december 8-án Stubing várában meghalt.

V. GRÓF PÁLFFY JÓZSEF.

1810—1873.

Gróf Pálffy Ferencznek és Erdődy Jozefa grófnőnek fia. Született 1810 november 15-én Vöröskőn.

Tevékeny részt vett ifjú korában Pozsony vármegye közigazgatási terén. A főrendi házban a negyvenes években az ellenzéki párt soraiban serényen működött és többször felszólalt.

Az 1839—40. évi országgyűlésen elvi alapon megalakult pártban, a kiválóbb vezérférfiak és számottevő szónokok közé tartozott. Beszédeiben többször élesen támadta a kormányt, a miért őt a konzervatívek a «felső tábla sulykának» nevezték.

Az 1848. évi felelős magyar miniszterium Pozsony vármegye főispánjává nevezte ki, mely állásáról azonban a szabadságharc kitörése előtt lemondott s magánéletbe vonult vissza.

Az 1861. s 1866. évi országgyűléseken, mint a főrendiház tagja, szorgalmasan látogatta az üléseket. 1866 február 13-án felszólalt a főrendiház fölirati vitájánál. 1866. február 22-én része volt azon bizottságban, mely a föliratot a felségnek átnyújtotta.

A második felelős magyar miniszterium ismét kinevezte őt Pozsony vármegye főispánjává, mely magas állását 1869. évig megtartotta.

1855. évben átvette — egyezség útján nagynénjétől: özv. gróf Erdődy Józsefnétől — a jókeői uradalmat, melyet ez özvegyi jogon haszonélvezett. A mintegy tizenhatezer holdnyi uradalmat idővel — czélszerű gazdasági rendszer mellett — rendbe hozta s tetemesen emelte. Vittenczi kastélyát s kertjét helyreállította. Uradalmában magyar könyvkezelést hozott be.

A téli évadokat Budapesten, a nyáriakat vittenczi kastélyában töltötte. Szenvedélyes vadász volt. Vittenczen visszavonult életet élt. Legfőbb szórakozását a vadászat képezte.

A jóközi (vagy vittenczi) uradalmat 1869 május 9-én kelt végrendeletében elsőszülöttségi hitbizománynak rendelte s első örökösének Móricz öcsce elsőszülött fiát: gróf Pálffy Józsefet nevezte ki. Ezen hitbizomány 1883 ápril 24-én nyert királyi megerősítést.

Gróf Pálffy József meghalt 1873 május 7-én Budapesten. Földi maradványai a vittenczi templom sírboltjában nyugsznak.

I. GRÓF PÁLFFY MÓRICZ.

1812—1897.

Gróf Pálffy Ferencznek és gróf Erdődy Jozefának fia. Született Vöröskőn 1812 július 12-én.

Vöröskőn és Pozsonyban nevelkedett. Már kora ifjúságában katonai pályára lépett. A 4. számú s később a 7. sz. vérteszredben szolgált. A 40-es években mint kapitány visszavonult a katonai pályától.

1847. évben Pozsony vármegye főispáni helytartója lett; ezen állásáról a magyar felelős miniszterium kineveztetésekor lemondott. 1848. évben belépett a császári hadseregbe, melyben rövid idő alatt őrnagyi rangra emelkedett.

1847. év táján megjelent «Pályakérdés a telepítésről» című munkája.

Nem osztván a magyar szabadságharcz törekvéseit, 1849. év május 17-én, Budavár visszafoglalása után több főrangú úrral és pozsonyi polgárral fegyverletételre hívta föl az ország lakosságát. Ez ügyben Pozsonyban népgyűlést is hívott egybe.

A hadseregben tovább szolgált. Rövid idő alatt csendőrségi alezredes, majd pedig 1850. évben az I-ső számú huszárezred parancsnoka lett. 1850. évi május 6-án házasságot kötött Wilczek Paulina grófnővel.

1852. évben a szent István-rend kiskeresztjével lőn kitüntetve.

1855. évben vezérőrnagy és dandárparancsnokká nevezetett ki. Cseh-, Morvaországban és Bécsben állomásozott.

1858. évben hadosztályparancsnok és altábornagy lett. Mint ilyen Károlyvárosban és Nagyszebenben volt állomásozva.

1859. évben részt vett az olasz háborúban. Küzdött a magentai és solferinói csatában s ez utóbbiban súlyosan megsebesült.

Ezután vitézségeért a Lipót-rend keresztjét kapta.

1861. évben az országgyűlés feloszlatása után Magyarország katonai kormányzójává nevezetett ki, mely állásban 1865 július haváig megmaradt. Ezen időszak elején, ú. m. 1861-ben a 15. huszárezred tulajdonosává lett.

Habár kormányzói ideje alatt — az uralkodó viszonyoknál fogva — a bécsi sugalmazásokat kényszerült a nemzeti érdekek ellen többször érvényesíteni, mindezáltal Schmerling magyarellenes tervei ellenében erélyesen működött. Schmerlinggel szemben már kezdettől fogva ellentétes állást foglalt el, s mindenkép igyekezett őt megbuktatni. Schmerling az 1865. évi országgyűlési választásokat úgy akarta és iparkodott előkészíteni, hogy a magyar választók a nemzetiségiek arányában hátrányt szenvedjenek. Pálffy ezen szellemű intézkedésnek egyenesen ellenállt és Schmerlingnek megtagadta az engedelmességet; s ekkor egyszersmind lemondását is beadta.

Ő volt azoknak egyike, kik nagyobb mérvben okozták Schmerling rendszerének bukását.

1865 július 18-án, már Schmerling bukása után, felmentetett

helytartói állásától. Ekkor a Lipót-rend nagykeresztjével tüntette ki a felség.

Pálffy Móríczt visszavonulván ekkor magánéletbe, kizárólag családjának s vagyoni rendezésnek szentelte életét.

1865. évben visszaváltotta gróf Pálffy Jánosnál még a XVIII. század végéről elzalogosított szomolányi uradalmat, melyre neki anyai örökösödés címén jogigénye volt. Ezen uradalomnak emelésére, fölszerelésére sok költséget s fáradságot áldozott. Igyekezett jövedelmeit iparvállalatok által gyarapítani. Felső-Dióson és Dejtén nagy költséggel mesterséges halastavakat létesített, melyeknek terjedelme vagy 7000 négyszögölet tesz.

E tavakban tenyésztetnek pisztrángok, lazacok, pontyok és harcsáknak különböző fajai, melyekből évenként két milliónál több halpete kerül eladásra. Ugyancsak Felső-Dióson egy fűrészmalmot, műmalmot asztalosműhelyt s az 1880-as évek elején egy falepároló vegyészeti gyárat emelt, mely utóbbi eleinte nagy nehézségek s akadályokba ütközött. Midőn bátyja, József 1873. évben meghalt, ő vette át a jókői uradalomnak gondozását s az uradalom örökösének, ú. m. fiának, Józsefnek nagykorúságáig ő vezette az uradalom ügyeit.

Az ő vezetése alatt jött itt létre a legtöbb tagosítás s kétséget nem szenved, hogy az ő közbenjárása nem kis mérvben járult a jókői uradalom hitbizományi jellegének legfelsőbb megerősítéséhez.

1867. évben rendelkezési állományba került s 1889. évben az aranygyapjas renddel lett kitüntetve.

Több jellemvonása között kiválik katolikus hithűsége s valóságossága, melyet nem rendelt alá emberi tekinteteknek. Ennek a többi között kitűnő s tanulságos példáját adta, midőn az 1894. évi egyházpolitikai törvények és polgári házasság törvényjavaslata második ízben kerültek a főrendiházban döntés alá. Épen a második szavazás előtt egy vagy legfőlebb két nappal veszedelmes s igen fájdalmas szembaja miatt Bécsbe ment egy speciálista szemorvoshoz. Az orvos kijelentette, hogy a nagyon fájós és már akkor vak szemet ki kell metszeni, mivel a fájós vak szem veszélyeztethetné az egészséges szemet. A gróf ezután megkérdezte az orvostól: nem lenne-e veszélyes, ha a szem kimetszése egy nappal elhalasztatnék. Az orvos az egy napi elodázást csak fájdalmasnak nyilvánítván, egyelőre veszélyesnek nem tartotta. A gróf mindjárt Budapestre utazott; másnapon a főrendiházban az egyházpolitikai

törvényjavaslat ellen leszavazván, megint tüstént visszament a bécsi orvoshoz, ki a beteg vakszemet kimetszette.¹ A javaslat ellen beszédet is tartott a főrendiházban.

Élete utolsó pillanatáig családja és vagyona gondozásában valóban rendkívüli ernyedetlen tevékenységet fejtett ki. Szívós s ifjú erőt meghaladó kitartása a munkásságban Szomolány vidékén közismeretű volt. Ennél gyakrabban túlzásba is esett s gondosságát néha kicsinyes feladatokra irányította, minél nem volt idegen a szőrszálhasogatástól.

Meghalt 1897 szeptember 14-én Kaltleutgebenben. Hült tetemét a szomolányi családi új sírboltba helyezték el.

IX. GRÓF PÁLFFY PÁL ANTAL.

1827—1866.

Gróf Pálffy Miklósnak és Rossi Terézia grófnőnek fia. Született 1827 június 27-én Bécsben.

Ifjú korában katonáskodott s mint kapitány lépett ki a katonai szolgálatból. A szent István-rendnek vitéze és cs. kir. kamarás volt.

1855 május 8-án házasságra lépett Károlyi Geruldina grófnővel, gróf Károlyi István és Esterházy Franciska grófnő leányával, kivel boldog házasságban élt s hét gyermeket nemzett. (Lásd a családfát.)

Nejével 1863. évben a Konyha községtől keletre, a Kiskárpátok alján s a Vizsoka hegy tövében fekvő Vyvrat nevű kies vadászkastélyt építtette.

Meghalt 1866 ápril 4-én.

GRÓF PÁLFFY ISTVÁNNÉ SZÜL. DESSEWFFY MATILD GRÓFNŐ.

1827—1908.

Született Kassán 1827 november 21-én. Gyermek- és ifjúkorát jobbára Kassán töltötte.

Fenkölt szellemű, nemes gondolkozású, jótékony s vallásos lelkeletű hölgy volt, ki jóllehet főleg családjának élt, még is talált időt, hogy jótékony egyleteknél sikeresen működhessek.

1869—1899. évig a pozsonyi oltáregyletnek elnöknője s

¹Jedlicska Pál: «Eszmék és Tanulságok» cz. munkája. 84., 85. lap.

1891—1908-ig, azaz haláláig az első pozsonyi népkonyhának védőnője volt.

Midőn idősebb korában — különösen a téli időben — nem mehetett templomba, 1902. évben X. Pius pápától engedélyt kapott, hogy palotájának egyik szobáját kápolnává alakíthassa át, melyben szentmitsét hallgatott.

Midőn vendégszerető házában sok éven át többször megfordultam, majdnem mindannyiszor egyházi ruhák készítése s himzésével találtam őt elfoglalva.

Meghalt Pozsonyban 1908 szeptember 4-én. Hült teteme a vöröskői családi sírboltba helyeztetett.

III. GRÓF PÁLFFY ISTVÁN.

szül. 1828.

Gróf Pálffy Vincze és gróf Csáky Apollóniának fia.. Született Vöröskőn 1828 június 3-án.

Középiskolai és jogi tanulmányait Pozsonyban végezte. 1846. évben letette a jogtudományi államvizsgálatot s ugyanezen év aug. havában Pozsony vármegye tiszteletbeli aljegyzője lett.

1848. évben a m. kir. belügyminiszteriumban mint fogalmazó működött, mely állását a forradalom kitörésekor elhagyta.

Később, a forradalom után, atyjának kívánságára ismét állami szolgálatba lépett s a Bécsben székelő legfőbb törvényszék magyar osztályában vállalt hivatalt.

1856 január 15-én házasságot kötött gróf Dessewffy Mathildal, gróf Dessewffy Ferencz és gróf Csáky Alojziának leányával. Ezen évben cs. kir. kamarás lett.

1857. évben m. kir. helytartósági tanácsossá s Bars vármegye főnökévé neveztetett ki, mely állásban 1859. évig maradt meg s egyszersmind az ottani úrbéri törvényszéknek elnöke volt.

1859. évben lemondván barsmegyei főnökségéről, Vöröskő várába vonult vissza s átvette birtokainak kezelését.

1861. évben kivette részét Pozsony vármegye gazdasági egyletének alapításában, melynek másodalelnökévé választatott meg 1864. évben. A gazdasági egylet serény működése elismerésül 1871. évben elnökévé választotta, mely díszes tisztségét mai napig kitünő szorgalommal s dicséretes eredménnyel tölti be.

1861. évben a bazini képviselő-választó kerület nagy szóbbséggel megválasztotta őt országgyűlési képviselőjévé. Ő azon-

ban már 1866. évben lemondott képviselőségéről. Őt nem vonzotta nagy országos működési hatáskör ambíciója, hanem beérte azzal, hogy tevékenységét Pozsony vármegye közügyeinek előmozdítására fogja szentelni. Minden túlzás s túlbecsülés nélkül mondhatjuk, hogy e hazafias vágyát s föladatát derekasan érvényesítette.

A téli évadban mindig Pozsonyban tartózkodván, nemcsak a vármegye, de a város érdekeit is tőle telhetőleg felkarolta s nemcsak lelki támaszát, hanem anyagi támogatását is tőle várta. Ennek bizonyosságául elég lesz megemlítenünk, hogy ő védnöke a pozsonyi művészi társaságnak, elnöke a pozsonyi szépítő egyesületnek, a Pozsony városi vöröskereszt-egylet fiókjának, s az Erzsébet-gyermekotthon egyesületnek.

Az utolsó évekig hosszú időn át elnöke volt a pozsonyvármegyei magyar közművelődési egyletnek, nemkülönben más jótékony s művelődési egyletnek. Ezen utóbbi elnökségekről magas kora miatt leköszönt.

1900. évi december 8-án a család seniora lett s mint ilyen 1901. április 5-én átvette a pozsonyi váruadalom haszonélvezetét, s pozsonyi gróf lett.

1901. évi december 23-án a Felső val. belső titkos tanácsosává lett.

Gróf Pálffy István 1856—1899. években a családi koridősbéi hitbizománynak volt gondnoka. Mint ilyen nagy buzgalommal s gondozással jelentékeny mérvben emelte az uradalom jövedelmeit, jó karba hozta annak épületeit. Neki legnagyobb része volt a gróf Pálffy-család szabályrendeleteinek (statutum) megalkotásában, s a herczeg Pálffy Antal által nagy mérvben megajándékozott prosenioratusi alap és tisztviselői nyugdíjalap létesítésében.

Vöröskői birtokainak értékesítésére sokat áldozott. Három új majort építtetett s három majort tetemesen javíttatott s bővített. Vöröskő várát — őseinek ezen három százados tartózkodási helyét — nagy áldozatokkal fentartotta s megújította. A vár épületeire 1902—1908. években vagy 40 ezer koronát költött. 1869—1870. évben családja részére Vöröskő alatt, egy régi kápolna mellett, templomszerű temetkezési épületet emeltetett.

Vöröskő uradalmi birtokrészét 1901. évben haszonélvezet s kezezés végett Béla s Ödön fiaira ruházta, 60 ezer koronát adván át nekik, mely összeg törzstőkéül szolgál a birtok fölszerelésére és emelésére.

Pálffy István nejevel — kivel boldog s valóban példás házasságban élt — 1906. január 15-én fényesen megünnepelte Pozsonyban házasságának ötvenedik évfordulóját. A lélekemelő ünnepség-

nél a gróf Pálffy-családnak majdnem minden ága képviselve volt. Ezeken kívül részt vett e hálaünnepen a jubiláns házaspár több tisztelője is. Az egyházi ténykedést követő díszebédnél gróf Pálffy Ede találóan s helyesen kiemelte: hogy gróf Pálffy István körül a gróf Pálffy-család legtöbb tagja, mint legjobb részvevő tanácsadója s barátja körül, már régóta bizalomteljesen csoportosult s őt mintegy a család központjának tekintették. Ezt saját tapasztalásommal is bizonyíthatom, minthogy negyvenhárom éven át olyan-
nak tanultam őt ismerni, ki családja érdekeit önzetlenül szíven hordja s nemes kegyeletet táplál őseinek emlékei iránt.

Gróf Pálffy Istvánnak, mint a pozsonyvármegyei gazdasági egylet elnökének 80. születési évfordulóját 1908 június 4-én nagy kegyelettel s méltánylással ünnepelte meg az említett gazdasági egylet.

Az egylet az ünnepelt gróf elnök tiszteletére a vármegye házának nagy termében díszülést tartott, melyen a miniszteri s más egyleti képviselőkön kívül a vármegye színe-java részt vett.

Ha egy életrajz képeinek elmaradhatlan részét a jellemvonások képezik, akkor nem hallgathatom el Pálffy Istvánról különösen megjegyezni: hogy őt a nemesebb önzetlen emberszeretet, előkelő szíveség s vallásos lelkület jellemzik. Róla majdnem bizvást elmondható, hogy nincs ellensége. Ezért jogosan jegyezte meg felőle Reiszig Ede: «Pálffy István a vármegye egyik kiválóan tisztelt és legnépszerűbb alakja».

A ki életmódját, tevékenységét s eljárását tüzetesebben megfigyelte, arról meggyőződött, hogy ő az arany középúton haladt. Ennek köszönhető, hogy ő mindig megfelelő főúri rangja jogos követelményeinek, középszerű jövedelmű ősi vagyonát nemcsak megtartotta, de gyarapította is.

Vajha más főuraink is követték volna példáját!

A grófot 80-dik évében nagy csapások érték. Ezen évében egy év alatt két nővérét, szeretett nejét s egyetlen egy leányát ragadta el a halál. A sujtott gróf Isten akaratában való megnyugvással sajgó, vérző, de nem megtört szívvel viselte e kimondhatatlan veszteségeket.

IV. GRÓF PÁLFFY RUDOLF.

1822—1878.

Gróf Pálffy Vinczének és Csáky Apollonia grófnőnek fia, született 1822 július 29-én.

Fiatal korában vagy három évig a m. kir. kancelláriánál volt alkalmazva.

Hitvесе volt Donati Paulina (szül. 1829, meghalt 1881. jan. 26-án Oberwaltersdorfbán), kivel 8 gyermeket nemzett.

P. Rudolf nyaranta több éven át Betlénen, télen Pozsonyban tartózkodott, mely utóbbi helyen meghalt 1878 február 10-én. Eltemetett a vöröskői családi sírboltban.

II. GRÓF PÁLFFY ANTAL.

1829—1869.

Gróf Pálffy Miklósnak és Rossi Terezia grófnőnek fia, született Malaczkán 1829 június 10-én. Életének javát a katonai pályán töltötte.

Mint lovassági kapitány meghalt 1869 február hó 20-án Bécsben. Eltemetett Malaczkán a ferenczrendi zárdában levő családi sírboltban.

XIV. GRÓF PÁLFFY JÁNOS.

1829—1908.

V. Gróf Pálffy Ferencznek és gróf Erdődy Nataliának fia. Született 1829 augusztus 12-én.

Atyjának 1852 november 14-én bekövetkezett halála után átvette tejedelmes uradalmainak kezelését.

Atya nagy adósságokkal terhelten hagyta hátra zárgondnokság alá került birtokait. Pálffy János mindjárt gazdálkodása elején hozzálátott az adósságok csökkentéséhez s idővel ezeket egészen törlesztette.

Mindenesetre hazafias érdemszámba sorolandó, hogy ősi örökségét a fenyegető tönktől megmentette, annak jövedelmeit jobb gazdasági rendszer alkalmazásával növelte, birtokait gyarapította és számos új gazdasági épületekkel emelte.

O nagy részben érvényesítette Geóthének a főurakhoz intézett ezen oktató mondását: «Was du ererbt hast, trachte es zu erwerben», és szívén viselte nagy Széchenyink ezen igaz hazafias intelmét: «Kié a föld, azé a haza».

I.

Pálffynak e conservatív takarékos gazdálkodása annál inkább méltánylandó, minthogy épen az ő korában dühöngött édes hazánkban a főúri s középosztályokban a birtokeladási járvány, melynek a régi ősbirtokosok hibái és részben bűnei miatt az ősi családi

birtokok áldozatul estek s jobbadán idegen kezekre kerültek. Ezen érdemét növeli azon körülmény is, hogy nőtlensége tehát egyenesen leszármazó örökösök hiánya következtében nem volt takarékosságra különösen ösztönöztetve.

A szülői között kíváncsi összhangzat és egyetértés hiánya miatt, a hagyományos tudósítások szerint ifjúsága nem volt derült s örvendetes. Ehhez járult a nevelésére hivatott különböző tényezőknek befolyása.

Nagykorúságának nagyobb felét, ha nem háromnegyed részét külföldön töltötte. Ezen külföldi huzamosabb tartózkodását végrendelete VIII. pontjában azzal megokolja, hogy «a külföldnek a képző művészeteknek gazdag tárházából annyi képzőművészeti tárgyat szerezzen meg, hogy ezekkel hazánknak ily tárgyakban szüklőködő voltán segítsen, a hazai műizlést nemesítse s a művészetet ébressze».

Tagadhatatlan, hogy e nemes szándokát sikeresen valóra váltotta, de az is igaz, hogy rövidebb külföldi tartózkodással is elérhette s tehetségeit s vagyoni előnyeit itthon édes hazánk javára jobban értékesíthette volna. E mulasztása sehgy sem menthető!

Emellett elismeréssel kiemelendő, hogy a hatvanas évek végén Pozsony vármegye társadalmi és közéletében jelentékeny szerepe volt. 1871—1874. években, mint Pozsony vármegye főispánja élénk részt vett a megye ügyeiben s ezen érdeklődését dicséretes áldozatokban is nyilvánította. Főispáni járandóságát Pozsony város szegényeinek segélyezésére ajánlotta; a vármegyei tisztviselői nyugdíjintézetet húszezer forinttal növelte. Midőn 1873. évben a kolera Pozsony vármegye több területén pusztított, saját költségén hozatott a vármegyébe orvosokat, s a szegény nép ételmezésére vagy hatvanezer forintot költött.

A szegedi árvízkárosultaknak gyámolítására ötvenezer frntot áldozott. Pozsony vármegyében ő vetette meg a közmagtárnak alapját. Somorján és Nagyszombatban a polgári iskolát segélyezte.

A pozsonyi ágost. evang. lyceum theologiai osztályának tizenhatezer frntot adományozott. Ezen adomány jellemzését itt nem mellőzhetem; miután ezt 32 év előtt hirlapilag¹ nyilvánosan megbíráltam. A katolikus tanítás szerint más hitfelekezeti jótékony-célra, p. o. kórház, szegényház, menhelyre stb. adakozni érdemes jócselekedet, de nem katolikus hittani intézetre pénzt áldozni, merő hitelvi következetlenség s vallási meggyőződés hiánya!

¹ «Magyar Állam» 1878 január 8., 9., 10. számai.

Gróf Pálffy János több évvel halála előtt az ősrégi s történeti nevezetességű bajnóczi várat igen nagy költséggel előkelő műizléssel, fejedelmi fénynyel megújította s hazánkat drága építészeti műkincscsel gazdagította. A bajnóczi vár újjáalkotására vagy hárommillió koronát fordított. Fentartására háromezrezer koronát hagyományozott törzstökének.¹

Nézetem s érzetem szerint felette kívánatos, hogy országos művelődési szempontból is mielőbb megerősítést nyerjen gróf Pálffy Jánosnak bajnóczi s egyéb hitbizományi intézkedése miután ezzel egyszersmind összefügg a gróf által hagyományozott családi ingó műkincseknek elidegenítést kizáró fenntartása is.

1900. évi október 9-én a miniszterelnökhöz intézett s alább szószerint közölt levelében megvetette alapját a nagyszerű vöröskői tanulmányi alapítványnak.

II.

Gróf Pálffy Jánosnak vöröskői alapítványa.

Nagyméltóságú m. kir. Miniszterelnök Úr!

Ugy voltam és vagyok mindenkoron meggyőződve, hogy a magyar államnak — mint ilyennek — feltétlenül szüksége van arra, miszerint a törzset képező magyar középosztály fenntartassék s mindinkább gyarapítva erősbíttessék. Minthogy azonban ezen cél elérésére vagyoni eszközökre is van szükség, elhatároztam magamban, miszerint ezen vagyoni eszközök megteremtéséhez a magam részéről is hozzájárulok és pedig oly irányban, amelyet én a jelzett célra alkalmasnak tartok.

A magyar középosztály szolgáltatja ugyanis a szellemi tényezők legnagyobb részét s azért úgy vélem, hogy a legmegfelelőbb, ha én egy alapot létesítek, a melynek a jövedelmeiből kétharmadrészben 700 koronás, egyharmadrészben pedig 1000 koronás ösztöndíjak alkottatnak, amely ösztöndíjak adományozása által azután a magyar középosztály több magyar családjának megadatik a mód, hogy tehetséges és törekvő magyar érzelmű gyermekeit közvetlenül a maga, közvetve pedig a magyar haza javára neveltetheti föl.

Ezen és ily alapítvány számára szántam én Pozsony vármegye területén fekvő Alsó-Diós, Ottóvölgy, Cseszte, Pila és Du-

¹ A bajnóczi vár leírása műkincseinek ismertetése olvasható a «Magyar Iparművészet» 1910. év 4. számában.

bova községek határaiban létező összesen 5758 katasztr. hold erdőt és 734 hold szántót kitevő s legalább 1.743,600 korona forgalmi értékkel bíró s korlátlan tulajdonomat képező tehermentes ingatlanaimat azoknak összes járulékaival, jogaival, de dologi és az összes örösköi uradalom patronátusi terheivel együtt is.

Emez alapítvány céljaira szánt vagyonom ezen felajánlásom elfogadásával nyomban menne át az alapítvány tulajdonába és én csakis az életfogytiglani haszonélvezeti jogot tartanám fenn magamnak akkép, hogy halálom bekövetkeztével nemcsak maga az ingatlan vagyon, hanem az azon levő s ahhoz tartozó összes holt és élő felszerelés függő, úgy már leszedett termék és készlet is az alapítvány birtokába menne át. — Miután pedig a vagyon legnagyobb része erdőbirtokokból — áll már eleve is kijelentem, hogy azt a kormány kiküldendő közegével egyetértően megállapított üzemterv szerint akarom haszonélvezni, s hogy azt tartozmányaival együtt, mint eddig, úgy ezentúl is használható karban fenntartom.

Alapítványom a többi hasonló alapítványok módjára a m. kir. kormány képviselte és fennhatósága alatt állana s általa kezeltetnék is oly módon, hogy annak jövedelmeiből menél több ösztöndíj lehessen alkotható és kitűzött célom ehhez képest mennél nagyobb mérvben lehessen elérhető.

Az alapítvány mindenkoron nevemet fogja viselni s az abból alkotott ösztöndíjak a magyar középosztály magyar érzelmű férfi-gyermekeinek lesznek minden valláskülönbség nélkül a m. kir. kormány által pályázat útján adományozandók, a kiket a tanári kar tehetségük és törekvésük folytán ösztöndíjra érdemeseknek fog kijelölni és a kinek szülői ezen mintegy neveltetési járulékra — nem megfelelő vagyoni erőik folytán — utalva lesznek, megjegyezvén, hogy ezen ingatlan alapítványom soha eladásnak vagy cserének tárgyát nem képezheti.

Az 1000 koronás ösztöndíjak csak a felsőbb iskolák, a 700 koronásak azonban úgy a közép-, mint pedig a felsőbb iskolák növendékeinek juttathatók s ha valaki ez ösztöndíjak valamelyikét már elnyerte, úgy akkor az annak elnyeréséhez szükséges föltételek változatlan fennforgása esetén, azt tanulmányainak teljes befejeztéig megtartja.

Czeszte határában fekvő úgynevezett örösköi várból engem illető $\frac{3}{8}$ részt — nyári üdülő helyül óhajtanám fölhasználni — erre érdemesült középiskolai tanárok, valamint ösztöndíjamat élvező s arra reá utalt tanulók által.

Alapítványalkotási szándékomat és annak főbb mozzanatait ekkép Nagyméltóságod tudomására hozva, arra kérem:

Hogy ezen felajánlásomat tudomásul venni, azt a m. kir. magas kormány nevében elfogadni, az alapítványi vagyon és tartozmányainak az összeírására s felbecslésére, úgy az üzemtervnek közös elkészítésére hivatalos szakközöket kiküldeni s ezen szükségességek megtörténtével az elkészülendő alakszerű alapítóokmányt, a melynek alapján a vagyon tulajdonjoga életfogytiglani haszonélvezeti jogom egyidejűleges biztosításával, az alapítvány javára telekkönyvileg átírható lesz, a maga idején velem együtt aláírni sziveskedjék.

Budapest, 1900. év október hó 9-én.

Nagyméltóságod tisztelő híve

Id. Gróf Pálffy János s. k.

III.

Gróf Pálffy János 1884. évben valódi belső titkos tanácsosi méltóságot nyert; 1896. évben az I. osztályú vaskoronarenddel lett kitüntetve. Már ifjabb korában volt cs. és kir. kamarás.

Gróf Pálffy Jánost vagy négy évvel halála előtt szélhűdés érte, melynek következtében nem járhatott és sokat szenvedett. Betegségében is igyekezett rendes foglalkozásait végezni s birtokait gondozni.

Életében többször végrendelezett; utolsó végrendelete 1907. év őszén készült. Miután a végrendeletben többnyire megnyilatkozni szokott a végrendelezőnek szelleme, jelleme és szándoka, szükségesnek tartom gróf Pálffy J. végrendeletének néhány intézkedését szószerint közölni, kifejezván egyúttal végrendelezése fölötti véleményemet.

Gróf Pálffy János végrendeletének legfőbb vonásai gyanánt tűnnek elő: szándéka, hogy családi ősi birtokainak nagyobb része visszaszálljon a gróf Pálffy családra, miáltal érvényesülni óhajtott régi őseinek akarátát. Ezen szándéka annál nyilvánvalóbb, miután ő felette távoli rokona volt mindannyi gróf Pálffynak; ugyanis az ő családjának s a többi Pálffyaknak ősapja volt IV. gróf Pálffy Miklós koronaőr, ki 1679. évben meghalt. Ennek fia Miklós nádor volt egyenes őse a most élő Pálffyaknak; második fia János (szül. 1663. évben) nádor pedig volt egyenes ősapja gróf Pálffy Jánosnak. Emellett jelentékeny mérvben megemlékezett legközelebbi vérrokonáról, nővéréől özv. gróf Andrássy Manóné szül. gróf

Pálffy Gabriella, illetőleg ennek gyermekeiről. Végrendeletében tüzetesen és szorgosan intézkedett benne régi családi ingóságairól, s azon nagybecsű műkincsekről, melyeket nagy áldozatok árán szerzett volt. Műkincsei több milliónyi értéket képviselnek.¹

A hosszú s terjedelmes végrendelet átolvasása után fájdalmasan hatott reám, hogy abban a gróf úr Istenről, lélekről s örökévalóságáról egyetlen egy szóval sem emlékezik meg. Miután a keresztény szeretet eíve szerint «a szeretet rosszat nem gondol», föl kell tennem, hogy a gróf úr, az említettem három magasztos eszmét, mely a halállal foglalatoskodó s halálhoz közeledő hívő halandó gondolkodásának legfontosabb s legfőbb feladatát képezi, véletlenségből hagyta ki a végrendeletben. Ha ez ellenben szándékosan történt, akkor ez biztos tanúsága lenne azon szomorú valóságnak, hogy a megholt gróf úr hitvallásában megfogyatkozott s messze volt a valódi nagyság eszményétől, mely Isten s a lélek halhatatlanságának hite nélkül nem képzelhető s el nem érhető.

IV.

Részletek gróf Pálffy János 1907 november 14-én kiállított végrendeletéből.

Halálom esetére a méltóságos gróf Pálffy-család koridősbje hitbizományára várományosi joggal bíró férfitagok másodidősbje, vagyis az első prosenior részére és javára másod koridősbje (prosenioratus) hitbizományt rendelek. Ezen hitbizomány részére és céljaira hagyom Pozsony szab. kir. város bel- és külterületén létező összes ingatlanaimat, továbbá Felső-Ausztria, Wien szék- és főváros területén I. ker. Wallner-Strasse 6., Haarlof 4. Naglorgasse 21., IV. ker. Wohllebengasse 1., 3. és 5., valamint a Heugasse 12. házszámú házaimat, továbbá Budapest szék- és főváros Kossuth Lajos-utca 3. és Koronaherczeg-utca 3., Granátos-utca 6. számú házamat s végül Pozsony vármegye területén fekvő királyfai uradalmamat képező Királyfa, Királyfa-Apáczaörmösd, Papkörmösd, Egyháza, Szempcz, Dunaújfalu, Saáp, Vöök, János háza, Nagyfödemes, Csallóköz-Körtvélyes, Csataj, Tonkháza, Csütörtök, Kispaka, Szemet, Torcs, Uszor, Misérd és Nagymagyar községek kül- és belterületén fekvő összes ingatlanaimat.

¹ Lásd Radisich Jenő «Gróf Pálffy János műkincsei» című értekezését a «Magyar Iparművészet» cz. folyóirat 1910. évi 4. számában.

Ezen itt felsorolt vagyont csakis a jelzett célra és a hitbizományi alkotás föltétele alatt hagyományozom el. Ezen másodszülöttségi hitbizomány első haszonélvezőjekép, az alább írt megszorításokkal, azon gróf Pálffy-családbeli férfitagot jelölöm ki, a ki elhalálozásom napján a gróf Pálffy-családbeli férfitagok közt életkorra nézve a másod-legidősb lesz. A másod-legidősb gróf Pálffy családbeli férfitag az általam alkotott ezen másodkoridősbségi, fennebb felsorolt hitbizományi vagyonnak, az alább foglalt megszorításhoz képest, haszonélvezője leend addig, a míg a gróf Pálffy-családnak esetleg a seniorává nem válik, vagy amíg mint prosenior el nem halálozik. Eszerint tehát ezen prosenioratusi hitbizomány élvezője, a gróf Pálffy-családnak a seniora sohasem lehet, kivéve azt az egyetlen esetet, ha a gróf Pálffy-család férfi tagjaiból csak egyetlen egy férfitag volna már csupán életben.

A mennyiben az ezennel elrendelt prosenioratusi hitbizomány céljára szánt ingatlanok közül az Alsó-Ausztriában létezőknek hitbizományi vagyonná leendő alakítása és Magyarországon alkotott ezen prosenioratusi vagyonhoz való tartozása és annak állagként való elismerése megtagadtnék, azon esetben ezek az Alsó-Ausztriában fekvő ingatlanok önkéntes nyilvános birói árverezés útján eladandók s az értük befolyó készpénzből, magyar állampapirosok lesznek vásárlandók s a prosenioratusi hitbizományi vagyonhoz csatolandók.

A prosenioratusi hitbizomány összes vagyona, a méltóságos gróf Pálffy-család koridősbségi (senioratusi) hitbizományi vagyonának kezelésére nézve mindenkor érvényben levő családi statutumok rendelkezéseihez képest kezelendő és ellenőrzendő, a mennyiben jelen végrendeletem attól esetleg eltérő intézkedéseket nem tartalmazna. A méltóságos gróf Pálffy-család egyetemének illetve családgyűlésének ezen prosenioratusi vagyonkezelése és ellenőrzése tekintetében mindig az a jogköre leend, mint a mily jogkört a családgyűlésnek az említett mindenkori családi statutumok a senioratusi hitbizományi vagyonra nézve biztosítanak, mindazonáltal a jelen végrendeletemben netán eltérő intézkedéseknek a figyelembe vételével.

A senioratusi és a prosenioratusi családi hitbizományok, illetve hitbizományi vagyonok egymástól való függetlenségének és önállóságának a biztosítása kedvéért kikötöm, hogy a két hitbizománynak ugyanazon egy gondnoka nem lehet, a miért is tehát a

családi gyűlésnek a két hitbizomány mindegyike részére külön-külön gondnokot kell választania.

A két hitbizományi vagyon ugyanazon hivatalnokok által sem kezelhető, szóval kikötöm, hogy a két hitbizományi vagyon teljesen elkülönítetten s egymástól függetlenül kezeltessek és hasznosíttassék ugyanarra, hogy a két hitbizománynak ugyanazon egy hivatalnok, vagy bármi más alkalmazottja, de még ugyanazon jogtanácsosa sem lehet.

A prosenioratusi hitbizományi vagyon haszonvételeinek egymástól elütő élvezete s tiszta jövedelmének egymástól ugyancsak különböző felosztási módja, szükségessé teszi azt, hogy a hitbizományi vagyon ezeknek megfelelően csoportosíttassék, minek folytán:

1. Az első csoporthoz tartoznak Pozsony szab. kir. város bel- és külterületén létező összes ingatlanaim, valamint szék- és főváros területén létező ingatlanaim közül az I. ker. Wallnerstrasse 6., Haarhof 4., Naglergasse 21., IV. ker. Wohllebengasse 1., 3. és 5., valamint a Heugasse 12. házá számú ingatlanaim, illetve a meny nyiben a wieni ezen ingatlanoknak hitbizományi vagyonná leendő átalakítása Ausztriában meg nem engedtetnék, az ezen ingatlanoknak önkéntes birói árverésen befolyt árából vásárlandó magyar állami értékpapírok, mint az ezen ingatlanokat helyettesítő törzsvagyon.

2. A második csoporthoz tartoznak Pozsony vármegye területén fekvő királyfai uradalomhoz tartozó Királyfa, Királyfa-Ápáczakörmösd, Papkörmösd, Egyházfa, Szempecz, Dunaújfalu, Saáp, Vöök, Jánosháza, Nagyfödemes, Csallóközkörtlvényes, Csataj, Tonkháza, Csütörtök, Kispaka, Szemet, Torcs, Ussor, Misérd és Nagymagyar községek bel- és külterületén létező összes ingatlanok.

3. A harmadik csoporthoz tartozik Budapest szék- és főváros Koronaherczeg-utca 3-ik és Granátos-utca 6-ik házá számú ingatlanom.

4. A negyedik csoporthoz tartozik Budapest szék- és főváros Kossuth Kajos-utca 3., házá számú ingatlanom.

A hitbizományi vagyonok hasznosításra szolgáló vagyonrészeinek évi jövedelmeiből elsősorban levonandók és fedezendők lesznek a közterhek, azután a vagyonok hasznosításával és kezelésével, úgy ennek ellenőrzésével felmerült költségek, azután az ingó és ingatlan hitbizományi vagyon karbantartási és biztosítási költségei s végül a hitbizományi ingó és ingatlan vagyonállag fenn-

tartására jelen végrendeletem VII. pontjában rendelt fenntartási és újraépítési alapok részére meghatározott hányadok.

Mindezeknek a levonása és beszámítása után fennmaradó évi jövedelem fogja a tiszta jövedelmet képezni, a mely évi tiszta jövedelem élvezete és felosztása tekintetében ugyancsak rendelem:

Hogy az első csoporthoz tartozó hitbizományi vagyონrészek évi tiszta jövedelméből a felerésze, vagyis 50% rész a mindenkori proseniornak bocsáttassék szabad rendelkezésére, mint az őt megillető jövedelemrész, a-jövedelem másik felerésze pedig a méltóságos gróf Pálffy-család harmadik, negyedik, ötödik és hatodik legidősb férfitagja közt fejenként egyenlő részekben osztassék föl. Amennyiben netán azonban oly eset állana be, hogy a családban a férfitagok száma annyira lepadna, miszerint a senioron és prosnioron kívül még csak egy férfitag léteznék, az esetben a prosenioratusi hitbizományi vagyón első csoportjához tartozó vagyónrésznek az évi tiszta jövedelme $\frac{2}{3}$, azaz kettőharmad része fogja a proseniort a fennmaradó $\frac{1}{3}$, azaz egyharmad része pedig a korra nézve nálánál közvetlen fiatalabb férficsaládtagot megilletni. Ha pedig a családban a senioron és prosenioron kívül több férficsaládtag nem volna, az esetben a proseniort illeti meg az azon évbeli egész tiszta jövedelem.

A prosenioratusi hitbizományi vagyón második, harmadik és negyedik csoportjához tartozó vagyónrészek tiszta jövedelmeiből a mindenkori proseniort egy ötöd, vagyis 20% részek illetik meg, s ezek az évi tiszta jövedelmi részek az ő szabad rendelkezésére elkülönítendőek s neki kiadandók.

A prosenioratusi hitbizományi vagyón második csoportjához tartozó vagyónrész évi tiszta jövedelméből, a proseniort megillető hányad levonása után megmaradó négyötöd, vagyis 80% részből, a méltóságos gróf Pálffy-család koridősbbségi hitbizományára várományosi jogosultsággal bíró családok bármelyikéből származó gróf Pálffy születésű azon női tagok birnak évi járadékra igényvel, a kik hajadonok maradtak, vagy özvegyiségre jutottak, vagy férjük hibájából házasságuk felbontva lett, vagy férjük által hűtlenül elhagyva lettek, vagy kiket férjük társadalmi állásához képest el nem tart, vagy eltartani képtelen.

Ezen igényjogosultak a prosenioratusi hitbizományi vagyón második csoportjába tartozó vagyónrésznek évi tiszta jövedelméből, a proseniort illető 20% levonása után, szétosztásra fennmaradó részére igényt csak az esetre támaszthatnak, ha az igény

támasztó gróf Pálffy születésű hölgynek bárhonnan és bármiből eredő vagy eredhető évi jövedelme az 5000 kor. azaz ötezer koronát meg nem haladja és ha az illető gróf Pálffy születésű hölgy a 18 életévet már is betöltötte s eltartásra köteles szülei elhaltak, vagy társadalmi állásuknak megfelelő, fentszámjelzett mérvű tartásukról azok szűkebb vagyoni viszonyaik folytán nem gondoskodhatnak. A 18 éves életkor alul kivételt képeznek azon gróf Pálffy születésű 18. életkoron aluli leányok vagy leánygyermek, a kik árvaságra jutottak s oly vagyonnal nem birnak, vagy őket szüleik ugyancsak szűk anyagi viszonyaik miatt oly neveltetésben nem részesíthetik, a mely neveltetés évi 3000 kor. azaz háromezer koronát meghaladó, vagy legalább is ezt az összeget kitevő évi kiadásba kerülne.

Az imént meghatározott igényjogosultsággal bíró, a 18. életkort meghaladt gróf Pálffy születésű hölgyek, a prosenioratusi hitbizomány második csoportjához tartozó vagyonrésznek felosztásra szánt tiszta jövedelem részéből évente 5000 kor., azaz ötezer korona életjáradékot, a 18. életkoron alul levő gróf Pálffy születésű leányok, vagy leánygyermek pedig évente 3000 korona, azaz háromezer korona neveltetési járadékot kérhetnek és kaphatnak. A mennyiben a felosztásra szánt évi tiszta jövedelmi rész bármely évben is kimerülve nem lenne, úgy akkor az igényjogosult gróf Pálffy születésű hölgyek két legidősbjének az évi járadék összege 10.000 kor., azaz tízezer koronára kiegészítendő. A mennyiben pedig az igényjogosultak száma valamikor oly összegre növekednék föl, hogy számukra egyenkint az évi 5000 kor. életjáradék, illetve 3000 kor. neveltetési járadék ki nem telnék, azon esetben a főelosztásra szolgáló évi tiszta jövedelmi rész az igényjogosultak közt fej és járadék összeg arányában osztandó föl, ez esetben is azonban a két legidősb igényjogosult hölgynek évi járadéka 5000 koronán alul nem apadhat.

A mennyiben a felosztásra szánt jövedelmi rész valamely évben az igényjogosultak által ki nem merítették, az illykép megtakarított rész tőkésítendő s annak kamatszelvény-jövedelme a feloslás alá jutó jövedelemrész szaporítására fordítandó. — A gróf Pálffy születésű hölgy, leány, vagy leánygyermek igényjogosultsága mindaddig tart, a míg az ő vagy hozzátartozóik vagyoni viszonyai nem változtak vagy nem javultak, s a míg esetleg életben vannak. Végül megjegyzem, hogy a mennyiben az igényjogosultak bármelyikének vagy szüleinek valamelyes évi jövedelme

lenne, az a részükre meghatározott évi járadékba betudandó s így ez esetben csupán évi jövedelmük kiegészítésének van helye.

A prosenioratusi hitbizományi vagyon harmadik csoportjába tartozó vagyonrésznek fölosztás alá kerülő jövedelmi részéből a méltóságos gróf Pálffy-család koridősbbségi hitbizományára várományosi jogosultsággal bíró gróf Pálffy-családágak bármelyikéből is származó gróf Pálffy születésű azon női tagok, akik akár mint hajadonok, akár pedig mint már özvegyek, vagy akár mint elvált volt férjes nők, férjhez menve, senkitől sem kapnak s nem is kaphatnak hozományt s ilyenre megfelelő vagyonnal, sem hozományadásra köteles szüleik, sem pedig maguk nem bírnak, hozományt kérhetnek, s a mennyiben igényjogosultságuk kétségtelen, úgy részükre első férjhezmenetelük alkalmával 200.000 kor., azaz kettőszázezer korona, második férjhezmenetelük alkalmával pedig 100.000 kor., azaz egyszázezer korona hozományf kaphatnak. A másodszori férjhezmenetel alkalmával igényelhető 100.000 kor., azaz egyszázezer korona hozomány azonban csak különösen figyelemreméltatandó okokból adható annak, a ki másodszor megy férjhez, vagy különösen, a kinek első férjhezmenetele alkalmával a 200.000 kor., azaz kettőszázezer korona hozomány már is kiszolgáltatva lett. Az ilyeneknek igazolniok kell, hogy első hozományukat az önhibájukon kívül vesztették el. Olyannak, a ki kétszernél többször akar férjhezmenni, hozomány nem adható, valamint nem adható olyannak sem, a ki 40. életkorának a betöltése után akarna férjhezmenni. A hajadonnak, a már egyszer férjnél volt hölgy előtt, a hozományra elsőbbségi igénye van. A hozomány az igényjogosultnak csakis a házasság megkötése után adható ki. A menyenyiben a hozomány akár részben, akár pedig egészben is tőke-részlet hiánya miatt kiadható nem lenne, úgy akkor a hozomány vagy a hiánylat a felosztásra szolgáló s legközelebb befolyó jövedelmi részből lesz minden kamatigény nélkül, akár részletekben is kifizetendő. A mennyiben az igényjogosultnak magának vagy hozományadásra köteles szüleinek volna oly vagyona, hogy abból az igényjogosult hozománya legalább részben fedezhető volna, úgy az esetben csupán hozománykiegészítésről lehet szó. Végül rendelem, hogy a prosenioratusi hitbizomány harmadik csoportjába tartozó vagyonrész évi tiszta jövedelmének felosztás alá kerülő része, a mennyiben az a meghatározott célra bármely évben is föl nem használtatnék, a kikötött célra gyümölcsözőleg elhelyezendő s tőkésítendő oly célból, hogy a maga idején az enge-

délyezett hozományok kifizetésére mint készlet igénybevehető legyen.

A prosenioratusi hitbizományi vagyon negyedik csoportjába tartozó vagyonrész felosztás alá kerülő jövedelmi részéből a méltóságos gróf Pálffy-család koridőbségi hitbizományára várományosi jogosultsággal bíró gróf Pálffy-családtagok bármelyikéből is származó, gróf Pálffy születésű, 24 éven aluli fiúk részesülhetnek évi 4000 kor., azaz négyezer koronás neveltetési és ellátási évi járadékban, ha szüleik s árvaságra jutásukkal erre köteles más hozzátartozójuk, szűk anyagi viszonyaik folytán, ezeket hasonló évi összegbe kerülő ellátásban és neveltetésben részesíteni nem tudnák. A mennyiben ezeknek az igényjogosultaknak száma úgy annyira megnövekednék, hogy a fölosztás alá kerülő jövedelem az ily összegű évi járulékot nem fedhetné, az esetben a jövedelem köztük fej és kor arányához képest osztandó föl, azok azonban, a kik főiskolát jó eredménnyel látogatnak, az évi 4000 kor. járadék élvezetében meghagyan-dók. A mennyiben a fölosztásra rendelt évi jövedelem bármely évben is a jelzett célra föl nem használtatnék, a fölösleg gyümölcsözőleg elhelyezendő s az csupán e célra tőkésítendő s ennek a tőkének évi kamatszelvényjövödelme, a szóban levő célra, a szükséghez képest fölhasználendő. A mennyiben ismeretei bővítése céljából valamely főiskolát végzett igényjogosult tanulmányait a külföldön 24 éves korának a betöltése után is folytatni akarná, eredményes tanulmány föltétele a 4000 koronás évi járadékot legfőljebb huszonhét éves koráig megtarthatja, sőt a családgyűlés a tőkésített összegből évi 4000 kor. járadékot 8000 koronás, azaz nyolcezer koronás járadékra fölemelheti. A mennyiben a kiskorú fiúnak magának vagy köteles hozzátartozójának volna valamelyes jövedelme, ez az évi járadékba beszámítandó s ez esetben csakis kiegészítésnek van helye. A mennyiben a kiskorú, vagy hozzátartozóinak a vagyoni viszonyai időközben annyira javulnak, hogy ezen évi járadékra reá nem szorulna, a járadék kiszolgáltatása nyomban beszüntetendő.

A prosenioratusi hitbizományi vagyon bármely csoportja fölosztásra rendelt jövedelmének terhére utalt évi járadékok vagy hozományok bármelyikét is akarja az igényjogosultak valamelyike elnyerni, köteles megfelelő bizonyító okmányokkal fölszerelt kérvényét a családi gyűléshez címzetten, a prosenioratusi hitbizomány gondnokánál beadni, a ki megvizsgálja és utánanyomoz a tekintetben, vajjon a folyamodó igényjogosultsága tényleg és

valóban fennforog-e s annak utána a kérvényt megokolt véleményével a családgyűlés elé terjeszti, a mely ugyancsak szigorú és lelkiismeretes mérlegelés tárgyává teszi azt, vajjon a folyamodó kérelme teljesíthető és teljesítendő-e s a helyadás vagy elutasítás tárgyában a családi gyűlés jogosult tagjai számának megfelelő szótöbbséggel határoz. A családgyűlés határozata ellen a családgyűlés bármely tagja, maga a kérvényező, a hitbizományi gondnok, sőt a család bármely más tagja is élhet a hitbizományi hatósághoz jogorvoslattal.

II.

Nyitra vármegyében levő bajmóczi várát s uradalmát, melynek birtokrészei 26 község területén vannak, mint hitbizományi birtokot gróf Pálffy Endrének Emil másodszüllött fiának hagyományozta.

III.

Pozsony vármegyében fekvő alsónyárasdi, vámosfalusi, csallóközkürti és felistáli ingatlanait hitbizományi birtoklás föltételével gróf Pálffy Sándornak néhai Géza fiának hagyományozta.

IV.

Pozsony vármegyében levő szárazpataki, harangfalvi, kosolnai s hosszúfalusi ingatlanait a Bogdány községhez tartozó Nemcsény praedialis birtokkal egyetemben gróf Pálffy-Daun Vilmos és Nugent Eleonora grófnő elsőszüllött fiának: gróf Pálffy József Vilmosnak mint hitbizományi birtokot hagyományozta.

V.

Nagyszombat sz. kir. város, Bélaház, Istvánlak, Selpőcz, Jánostelek és Bogdány községek bel- és külterületén fekvő összes ingatlanait Nemcsény praedialis birtokot kivéve néhai gróf Pálffy Géza János fiának szintén hitbizományi föltétellel hagyományozta.

VIII. pont.

Éltem hosszú folyása alatt tett külföldi utazásaimnak s ottani huzamosb tartózkodásaimnak az oka és célja, nem csupán az volt, hogy én a saját műízlésemet kielégítsem, hanem hogy a külföldnek a képzőművészetekben gazdag tárházából megszerezsek annyit, a mennyit a körülményekhez és anyagi erőimhez képest éppen megszerezni lehetett s hogy e megszerzett képzőművészeti tárgyakat hazahozva, hazánknak így tárgyakban szűkölködő voltán

segítsek s ezekkel a hazai műízlést nemesítsem s a művészetet ébreszszem.

E célnak a sikeresb elérhetése okából hagyományoztam el ép jelen végrendeletem X. pontja szerint a «Magyar Országos Múzeum Képtára»-nak nagy értéket képező 178 darab, azaz százhetvennyolcz darabot kitevő eredeti műfestményeimet. Királyfai és bajmóczy várkastélyaimban és pozsonyi, úgy wieni palotáimban berendezve levő lakásaimban azonban, ezeken kívül még nagybecsű tömérdek műtárgyat és műfestményt is halmoztam föl, a melyek mind alkalmasak arra, hogy a jelzett közcélnek szolgáljanak. Meghagyom azért is utódaimnak, hogy korszakok szerint rendezett és leltározott s a képzőművészetet egészben felölelő ezen műtárgyakat, műfestményeket, ötvösműveket, metszeteiket és sok más egyéb értékes gyűjteményeket múzeumszerű megtekinthetés végett, jelenlegi elhelyezésük megtartásával az ahhoz értőknek a képzőművészetek iránt érdeklődőknek s egyáltalán a művelt nagyközönségnek megtekinthetővé s hozzáférhetővé tegyék; szívükre kötöm azonban, hogy különös gondot fordítsanak arra, miszerint ennek a becses műkincseknek egyike vagy másika el ne kallódjék, meg ne rongálódjék, vagy el ne pusztítassék. Végül meghagyom még, hogy az esetre, a mennyiben a wieni palotát, mint hitbizományi vagyont megtartani nem lehetne, hanem azt elárverezni kellene, úgy ejtse módját a prosenior annak, miszerint a palota a proseniorok részére megszereztesse, s az abban fölhalmozott műtárgyak és a képzőművészet egyéb becses remekei abban az elhelyezésben, a mint azokat találni fogják, továbbra is megtarthatók legyenek.

IX. pont.

Az 1900. év október hó 11-én felajánló levelemmel a magyar középosztály fiai részére alkotott alapítványommal módot nyújtottam a szerény anyagi viszonyok közt levőknek is arra, hogy középiskolai és főiskolai tanulmányaikat folytathassák; ezenkívül most módot akarok nyújtani a főiskoláikat végzett magyar ifjaknak arra, hogy főiskoláik eredményes elvégzése után tanulmányaikat külföldön folytathassák és ismereteiket bővíthessék; minekfolytán halálom esetére alapítványt alkotok oly kiváló tehetségű, törekvő, született keresztény vallású, magyar ifjak részére, a kik valamely magyar főiskola eredményes elvégzése után ismereteik bővítése és gyarapítása céljából még külföldi híres főiskolákat, vagy más neves képzőintézeteket, mestereket, műhelyeket, gyá-

rakat stb. fölkeresni s azokban tanulmányaikat és önképzésüket tovább folytatni óhajtják.

Ezen alapítvány részére hagyom Pozsony vármegye területén fekvő Neustift, Horvátgurab, Grinád, Limbach, Tótgurab, Schweinsbach és Czajla községek területein fekvő összes ingatlan vagyonomat, valamint Bazin szab. kir. város külterületén fekvő ingatlan vagyonomnak «Natália» majorsági birtokot képező részét. Ezen alapítvány czime «erdődi gróf Pálffy János tanulmányi alapítványa» lesz.

Ezen alapítványom vagyonának a kezelése, valamint hasznosítása is a mindenkori m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztert illeti meg s így az ő fennhatósága alá tartozik.

Az alapítványi vagyon tiszta jövedelméből mindenekelőtt 15% az alapítványi vagyon épületeinek újrafölépítési céljára évente levonatik és gyümölcsözőleg összegyűjtetik mindaddig, a míg az ilykép összegyűjtött összegek az épületek leltári értékét meg nem üti, a mint ez bekövetkezett, az évi járulékokkal való szaporítás megszűnik, a tőkének évi kamatjövedelme azonban tőkésíttetik, az évi járulékokkal való szaporítás csak akkor veszi újból kezdetét, ha a tőke valamely épület újjáépítése következtében a leltár értékén aluli összegre csökkent.

Az alapítvány tiszta jövedelméből, a mely a 15% járulék levonása után fennmarad, évente 4—6000 koronás, azaz négy egész hatezer koronás ösztöndíjak alkotandók, a pályázók által végzett főiskolák tanári testületeinek a meghallgatása után, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter által, oly magyar érzelmű, kiváló tehetségű és szorgalmú s kizárólag született keresztény vallású, magyar ifjak részére adományozandó, a kik valamely magyar főiskola eredményes elvégzése után ismereteik bővítése és gyarapítása céljából tanulmányaik és önképzésük továbbfolytatása és tökéletesítése céljából még valamely külföldi híres főiskolát vagy más hasonlóképző intézetet stb. fölkeresni óhajtának. A miniszter, az érdekelt főiskolai tanártestületek meghallgatása után meghatározhatja azt a külföldi főiskolát vagy képzőintézetet s egyáltalán azt a helyet, a melyet az ösztöndíjasnak látogatnia kell. Megfelelő eredmény elérése esetén a miniszter a már egyszer adományozott évi ösztöndíjat a következő években még kétszer ugyanazon ösztöndíjasnak megadhatja. Hasonló tehetség és eredmény mellett több pályázó közül előjoga van az olyanoknak, a ki «Iskolai ösztöndíj-alapítványom»-ból már is élvezett. A m. kir. miniszternek figye-

lemmel kell lenni arra, hogy oly valaki ezen ösztöndíjban ne részesüljön, a kinek vagy szüleinek oly vagyona vagy jövedelme van, hogy továbbképzésének költségeit abból fedezni lehet, s egyáltalán nem részesülhetnek ezen alapítványom ösztöndíjaiban a katonai vagy papi főiskolákat végzett egyének. Jelen alapítványom ösztöndíja pályázat útján s azon főiskolák tanári testületének a meghallgatása után adományoztatik, a mely főiskolákat a pályázók épp végezték. Azok az ösztöndíjasok, a kik ezen alapítványom ösztöndíjából külföldön tökéletesítették magukat és bővítették tudásukat, a m. kir. miniszter által visszatértük után bizonyos idejű közszolgálat végzésére szoríthatók, illetve az ösztöndíj elnyerése ily előre meghatározott föltételtől függővé tehető. Megjegyzem, hogy a közszolgálatnak nem kell föltétlenül állami szolgálatnak lenni, hanem csak közhasznúnak, a miért is a miniszter e tekintetben legjobb belátásához és a szükséghez képest intézkedhetik.

X. pont.

Pozsonyban Szilágyi Dezső-utca 19—21. szám alatt fekvő lakházam lakrészeiben, lépcsőházaiban és ezeknek előtornácaiban elhelyezett 56 darab hollandiai iskola, 57 darab olasz iskola mestereitől származó régi eredetű műfestményeimet, továbbá a bazini várban levő 8 darab az alsó-németországi régi iskola mestereitől származó eredeti műfestményeimeit, továbbá wieni Wallnerstrasse 6. számú palotámban elhelyezett 20 darab, s budapesti Kossuth Lajos-utca 3. számú házamban levő lakásomban elhelyezett 21 darab olajfestményt, s Grottger Arthur lengyel festőművésznek a lengyel forradalmat dicsőítő tíz darab szénrajz sorozatát, végül bazini váramban elhelyezett 6 darab, a modern belga főiskola mestereitől származó eredeti műfestményemet is s így összesen 178 darab eredeti műfestményeimet, kereteikkel együtt a Magyar Országos Múzeum Képtárának hagyományozom olykép, hogy ezen összesen 178 darab eredeti műfestmény és szénrajz a budapesti országos képtárnak már is elajándékozott s a maga idején átadott «Nero Róma romjain» Pillotyól származó műfestménnyel együtt a régi múzeum (Budapest, Múzeumkörút) épületében «erdődi gróf Pálffy János hagyománya» felirattal és pedig lehetőleg egymásba nyíló s egymás melletti külön termekben helyeztessenek el.

Ezen műfestményeim csere vagy eladási vagy egyáltalán elidegenítés tárgyát sohasem képezhetik s azok megfelelő elhelye-

zéséről, gondos fenntartásáról s megőrzéséről a magyar állam lesz mindig köteles gondoskodni. Ezen műfestményeimet elhalálózásom után végrendeleti végrehajtóim a magyar országos múzeum képtára kiküldötteinek megfelelő leltárak mellett ott adják át, hol ezen műfestményeim épp lenni fognak s a múzeum küldöttei azokat az országos múzeum képtára részére ugyancsak ott kötelesek tőlük átvenni.

XI. pont.

Szükségesnek tartom kijelenteni, hogy e végrendeletemmel a másod-koridősbségi (prosenioratusi) mint pedig az elsőszülöttségi hitbizományok alkotásának céljára rendelt vagyonok, valamint e végrendeletemmel alkotott mindennemű alapítványok is, csakis a kikötött célra és csakis ezek alkotásának a feltételek alatt tekintendők elhagyományozottaknak. Valamint szükségesnek tartom kijelenteni és elrendelni azt is, hogy a hitbizományi és alapítványi gondnokok, valamint az azon vagyonok kezelésénél, hasznosításánál és ellenőrzésénél alkalmazott egyének csak született keresztények és magyarok lehetnek s hogy ugyanezek, valamint a hitbizományok s alapítványok kegyuraságában bemutatandó plébánosok, hasonló képzettség és megbízhatóság mellett a régi magyar középosztályhoz tartozott családok ivadékaiból vétessenek s végül, hogy úgy a hitbizományi, valamint alapítványi készpénzrészre kizárólag magyarországi pénzüzetekben helyezhetők el és csak magyar állampapirokban tőkésíthetők és ily értékekbe fektethetők.

XII. pont.

Bazin sz. kir. város belterületén fekvő összes ingatlanaimat, jelesül a régi várat, várkertet a gazdatiszti és cselédlakokat s gazdasági épületeket, szérüt és egyéb kerteket stb., valamint a város külterületén fekvő ingatlanokból Rössler Imre téglagyáros, illetve az «Első bazini téгла- és agyaggyár részvénytársaság»-nak bérletiileg átengedett összes ingatlan részeket a rajta levő épületekkel együtt, úgy, a mint mindezeket tartozmányaimmal én bírom és birni jogosítva voltam, elhagyományozom ezennel a méltóságos gróf Pálffy-család koridősbségi hitbizományának.

XIII. pont.

Pozsony vármegye területén fekvő Szentgyörgy szab. kir. város bel- és külterületén létező összes ingatlanaimat tartozékaival együtt a Pozsonyban létező Ferencz-József-gyermekekórház alap-

jának, illetve a nevezett gyermekkorháznak hagyom, gyermek-üdülőhely céljára, esetleg a lábadozó beteg gyermekek felüdülésére. Ezen ingatlanokon kívül 60.000 korona, azaz hatvanezer korona összeget hagyok a szentgyörgyi Kúriának a jelzett célra leendő helyreállítására, berendezésére és az üdülő telep fenntartási költségeire, mint a telep törzsvagyonának a kiegészítő részét.

XXVIII. pont.

Arany- és ezüsből készült összes ékszereimet, úgymint gyémánt, briliáns, rubin stb. drágaköveimet, úgy egy kis bőrszelenczében tartott drágakövekkel és gyöngyökkel ékített gyűrűimet, mellény, ing- és kézelőgombjaimat, magyar díszruháimat ékességeikkel együtt, valamint az ötvösműveket, prémeimet és prémeműimet, úgy egyéb piperéimet is a jelen végrendelettel alkotott proseniorátusi hitbizománynak hagyományozom, még pedig mint család-ékszereket és ruhákat azzal a rendeltetéssel, hogy azok ünnepélyes alkalmakkor hordassanak és használtassanak. Összes ékszereim részben nálam, részben pedig három zsákban, egy bőrönd és egy kazettában pozsonyi központi főpénztáram egyik tűzmentes vasszekrényében s annak a tressortjában találhatók. Az ezen pontban elhagyományozott összes tárgyakat azok gondos megőrzését, gondozását és kimélését a család különös figyelmébe ajánlom s azon tárgyaknak vagy azok bármelyikének a kicserélését vagy elidegenítését megtiltom.

XIX. pont.

Ezen pontban egyebek között intézkedik a bazini várban létező fegyvertáráról, mely a bajmóczi várba lesz átszállítandó, mint ennek tartozéka.

XX. pont.

E pont szól nővérének s több rokonának szánt hagyományairól.

XXII. pont.

Részletesen és tüzetesen intézkedik a hitbizományok átháramlása s örökösödéséről, egyik vagy másik hitbizományos gróf Pálffy-ág férfisarjadékainak magvaszakadta eseteiben.

XXIII. pont.

Hasonlókép rendelkezik az egész Pálffy-család férfiágainak elhalálózása következtében a gróf Pálffy leányok fiúsításáról.

XXIV. pont.

Levéltárainak birtokviszonyokra vonatkozó leveleit a birtokok hagyományosainak rendeli átadatni, a levéltár családi vonatkozású leveleit pedig a prosenioratusi hitbizomány levéltárában elhelyezendő.

XXIV. pont.

Holt tetemének a bajmóczi vártemplom alatti sírboltba való elhelyezéséről intézkedvén, elrendeli, hogy temetése — rangja s vagyonához méltóan, de fölösleges pazar költségek elkerülésével esti órákban fáklyafény mellett végeztessék. E pontban egyúttal elrendeli, hogy a nevezett sírboltba helyeztessenek anyjának s gróf Pálffy Tamás volt nyitrai püspök és magyar kancellárnak holt tetemei. Ha nővére özv. gróf Andrassy Emánuelné ugyanott akarna temetkezni, akkor az ő holtteste a végrendelező gróf mellett elhelyezendő.

XXV. pont.

Központi irodai, gazdasági s erdészeti tisztjeinek nyugdíjai s eltartásáról gondoskodik s e nyugdíjaztatást a magyar állam tisztviselőinek az 1885. évi XI. t.-cikkben megszabott arányai szerint rendeli szabályoztatni.

XXVII. pont.

Uradalmi felügyelőjét s főügyészét rendeli végrehajtókul, ingó s ingatlan vagyonának kezelőül, míg vagyona végérvényesen fog az illető hagyományosoknak átadatni.

XXIX. pont.

Nővérenek a prosenioratusi hitbizományból 24 ezer korona élethossziglani évi életjáradékot rendel.

XXX. pont.

Említi, hogy Franciaországban létező ingó és ingatlan vagyonának elhagyományozása tárgyában alkotott és Mr. Plicq rue des petits champs párisi közjegyzőnél (notarius) elhelyezett végrendeletével jogérvényesen rendelkezett.

★

Gróf Pálffy Jánosnak végrendelete 1908 június 3-án Puschmann kir. járásbíró tanúsága szerint ki lett hitdetve a pozsonyi kir. járásbírósnál.

A végrendeletet dr. Pohl Károly pozsonyi kir. közjegyző 1907

november 14-én 914/1907. sz. jegyzőkönyve szerint gróf Pálffy Jánostól — ennek pozsonyi — Szilágyi Dezső-utczai 21. sz. házában vette át.

A végrendeletet, mint tanúk aláírták Bittó Ernő nyug. kir. táblabíró s dr. Schmidt Hugó m. kir. állami kórházi főorvos, ugyan-
csak 1907. november 14-én.

V.

Jóllehet minden emberbaráti jótékony célra szánt adomány-
és alapítványtól a jó szándék s érdemesség meg nem vonható, mind-
ezáltal alig tagadható, hogy gróf Pálffy János fentebb közölt vöröskői
iskolai alapítványához néhány észrevétel jogosan koczkáztatható.

A mennyire méltányolhatók gróf Pálffy Jánosnak a gróf
Pálffy-család vagyoni előnyössége érdekében alapított hitbizomá-
nyai s ezáltal őseinek szándéka iránt tanúsított kegyelete, szintűgy
különös, hogy ő vöröskői uradalmát — mely a gróf Pálffy-család
birtokainak legrégibb birtoka¹ — a szóban levő iskolai alapítvány-
nyal megcsonkította, noha készpénzből könnyen lehetett volna
hason értékű alapítványt tennie.

De még szembeötlőbb emez iskolai alapítványának követ-
kező szavakban kifejezett intézkedése: «Cseszte község határában
fekvő úgynevezett vöröskői várból engem illető $\frac{3}{8}$ részt, nyári
üdülő helyül óhajtanám felhasználni, erre érdemesült középiskolai
tanárok, valamint ösztöndíjamat élvező s arra reá utalt tanulók által».

Megjegyzendő, hogy gróf Pálffy János e háromnyolczadának
legnagyobb része a hegyen emelkedő négyszegű fellegvárban van,
s ezen háromnyolczad lakosztályai épenséggel nincsenek akkép el-
osztva, hogy ezeket czélszerűen s arányosan lehetne elkülöníteni a
fellegvár másik, gróf Pálffy Béla s Ödön birtokát képező résztől.
Ehhez még azon körülmény is járul, hogy a fellegvárba csak egy
kapu s bemenet van s más bemenetet a helyi viszonyoknál *lehe-
tetlen* nyitni és a fellegvár aránylag kis udvarát nem lehet fallal
ketté osztani; ha pedig e felosztás valamiképp eszközölhető is lenne,
akkor a fellegvár mind a két része felette sokat vesztené értéké-
ből. Nyilvánvaló ugyanis, hogy a fellegvár előrése, mely gróf
Pálffy Béla s Ödön birtoka majdnem teljesen elvesztené az állandó
tartózkodási helynek legtöbb feltételét s vonzerejét, mely hátrányt
azonban a gróf Pálffy János várrészből esetlegesen alakított üdülő

¹ A család czimei között van, perpetuus in Vöröskő és liber ban in Vöröskő.

lakosztálynak lakói is hasonlóképp tapasztalnák s kellemetlenül éreznék. Tudvalevők a közös lakásokból s a felette közeli szomszédságból eredő elkerülhetetlen érintkezések, melyek Vöröskő várának imént ecsetelt átalakítása s felosztásánál elmaradhatatlanok lesznek.

Vöröskő fellegvárának eme helyi viszonyai tehát sokat vonnak le az üdülő tanárok s tanulóknak szánt jótétemény értékéből s a vár birtokos társainak majdnem lehetetlenné fog válni a várban való lakás, ha gróf Pálffy János intézkedése — jobban mondva csak óhaja — valósul s vöröskői várrésze igen nagy költséggel üdülő lakosztálylá fog átalakíttatni.¹

Tagadhatatlan, hogy az alapító grófnak számolnia kellett volna azzal az erkölcsi elvvel: a jó cél nem szentesíti mindenkor az eszközt és sajnosan tapasztalható, hogy gróf Pálffy Jánosnak eme vöröskővári alapítványánál igen sokan a jó célon, illetőleg szándékon kívül kevésbbé nemes indokokat s intentiót tudnak be. — Mentségére csakis a «de internis non judicat praetor» jogelv hozható fel...

Gróf Pálffy János a végrendeletileg hagyományozott gróf Pálffy-féle hitbizományoknál ismételten feltételkép kötötte ki a hitbizományi jelleget. Sokan vethetik föl azon kérdést: miért nem rendelkezett akkép, hogy a hagyományozott Pálffy-birtokok azon esetben is a gróf Pálffyakra fognak szállani, ha mint hitbizományok nem nyernének legfelsőbb jóváhagyást? Gróf Pálffy János —

¹ Szerény nézetem szerint ezen átalakítás nem tekinthető határozott intézkedésnek, miután az alapító gróf vöröskői vára $\frac{3}{5}$ -adát csak *óhajtaná* üdülő helylyé felhasználni, tehát kevesebbet mond, mintha azt írta volna: kívánom, óhajtom, annál kevésbbé magyarázható tehát az «óhajtanám» szó biztos megmásíthatlan rendeletnek. A magas minisztérium — mint gondozója ez alapítványnak — nem sértené meg az alapító szándékát, ha a várnak említett $\frac{3}{5}$ -adát a már ismeretes gróf Pálffyaknak eladná, s ezek ezt méltányos áron megvennék. A vételárért — néhány ezer korona hozzáadásával — Vöröskő táján sokkal czélszerűbb üdülő lak volna építhető, hol az üdülőket senki sem feszélyezné, mint a vöröskői $\frac{3}{5}$ -ad lakása s ekkép az alapító gróf szándéka előnyösebben érvényesülne s a vár egész területében a gróf Pálffy-család birtokába jutván, remélhető, hogy mint a Pálffyak ősfészke és bölcsője, rövid idő múlva stilszerűleg megnyitatték s az ország egy helyreállított műemlékkel gazdagodnék. Ezen kíváncsi eladásnál okvetlenül le kelljen kötelezni a vevő gróf Pálffyakat, hogy a várat idő folytán helyreállítandják s ezt nem fogják idegen kezre juttatni. Emez intézkedések — úgy hiszem — még az elhunyt alapító grófnak tetszését is megnyerték volna. Minden magyarázat elkerülése végett hangsúlyozom, hogy e jegyzetem saját emberbaráti s hazafias vélekedésem kifejtése s hogy ezt senki sem sugalmazta.

véleményem szerint — a hitbizományi intézkedésnek megtagadását — a gróf Pálffy-családuak a trón és haza körül szerzett érdemeinél fogva — egészen kizártnak találta és ha a nevezett birtokokat akár hitbizomány, akár szabadbirtok gyanánt elhagyományozza, attól tartott, hogy ez további rendelkezés fog érvényesülni, a mely az ő vagyonszerzési áldozatait s műkincseinek az országban való biztos fennmaradását rövid idő múltán meghiusíthatta volna. Bizonyára aggasztotta őt azon gondolat, hogy hagyományozott birtokait, ha nem lesznek hitbizományok, örökösei idővel akkép fogják elpazarolhatni, mint ezt több főúr és nagybirtokos a közel mult időkben, sajnos, a haza kárára megtette.

Gróf Pálffy János végrendeletében különösen méltatandó, hogy hitbizományos birtokaival épen azon gróf Pálffyakat ajándékozta meg, kiknek kevés vagy semmi ingatlanuk sincs.

VI.

Gróf Pálffy János, bővebb és tűzetes életrajza s jellemzésének megírására azok hivatottak, kik vele többször érintkeztek.

Én közéleti szereplése, tudomásomra jutott hiteles adatok nyomán csak azt írhatom jelleméről, hogy több nagy eszme, nem kevés tévedéssel és fogyatkozással párosult lelkületében.. Életében gyakorolt jótékonysága jövedelmi képességéhez mérten igen csekély volt, de ezt végrendeletével s alapítványaival pótolta. Megbízható tanúságok szerint nagy vagyona s előnyei mellett nélkülözte az élet legbecsesebb kincsét: a megelégedést, amit arra lehet visszavezetni, hogy vallási meggyőződése megrendült, honnét valódi megelégedést meríthetett volna. E meggyőződés hiányának tulajdonítható hiánya azon fontos valláserkölcsi tudatnak is, melynél fogva hivatva kellett volna magát éreznie, életét hű hitvestárssal megosztani s édes hazáknak hasznos ivadékokat nevelni. Benne egy részben valósult «a végletek találkoznak» közmondás.

Radisics Jenő, kit — állítása szerint — gróf Pálffy János bizalmával annyira megajándékozott, hogy ezzel csak kevesen dicsekedhettek, ekkép jellemzi őt: «Gróf Pálffy János... bizonyos fölényvel, de azért szívesen beszélgetett érdekesen és tanulmányosan, mert sok mindent tudott s bámulatos emlékező tehetsége volt. Jaj volt annak, a ki valamely rejtett mellékczéllal, oldalt kerülve közeledett hozzája.

... Zárkózott természete nem igen kereste a társaságot. Lénye sajátságos ellentéte volt azoknak, a kik őt körülvették s hivatva

lettek volna társaságot alkotni. Szinte idegennek látszott hazájában, noha kétségtelen, hogy nagyon szerette azt, a mit végrendelkezése bizonyít legjobban...

... Hogy neki is meg voltak a maga hibái, hogy bizalmatlan, alkalomadtán maliciózus is volt, műkincsekért ezeket áldozni, saját embereinek szolgálatát ellenben nem volt hajlandó bőkezűen jutalmazni, hogy gyűlölni, szeretni ellenben nem, s ahhoz sem értett, hogy kell magát megszerettetni.

Az élet nagyon szövevényes valami. Ismerni kellene mindazokat a körülményeket és tényezőket, a melyek a jellemek kialakulásánál közreműködnek, mielőtt azokról ítéletet mondunk. Csak egyet említek: a lehető legrosszabb emberismerő volt...

Pálffy János bizonyos szempontból nézve, abból, melyet ő maga választott meg magának, egyedül áll az előttem ismeretes gyűjtők között. Csakis Wilczek Hans hasonlítható hozzája. Mindketten a gyűjtött tárgyak ezernyi elemeiből egy új önmagában zárt, eddigelé nem létezett egészet alkottak... Pálffy nem halmozott föl műtárgyakat önönmagukért, nem vásárolt festményeket és régiségeket rendes amateur módjára, hanem a legszebb és legtökéletesebb formában rekonstruálta és restaurálta nemzetségének egy történelmi becsű fejezetét s ezzel Magyarországnak is egy fejezetét a minő az részben volt, részben lehetett volna... Szakértelme feladatának megfelelően volt beállítva. Ritka, mondhatnám páratlan érzékkel és tapintattal kereste s találta meg céljainak legjobban megfelelő anyagot»...

Radisics J. gróf Pálffyról s működéséről írt értekezését e szavakkal zárja be:

«Vajha adna a magyarok Istene sok Pálffy Jánost az országnak!»

A nélkül, hogy Radisics Jenőnek imént ismertetett jellemző birálatát taglalnám, azon hő óhajjal zárom be gróf Pálffy Jánosról írt ezen életrajzi vázlatomat: «vajha minden főrangú úr és vagyonos honpolgár birtokához aránylag annyit áldozzon a haza oltárára, mint gróf Pálffy János!»

I. GRÓF PÁLFFY BÉLA.

1829—1857.

Gróf Pálffy Vinczének és Csáky Apollonia grófnőnek fia, szül. 1829 okt. 28-án.

Cs. kir. huszárcapitány volt. Nyargalás közben Welsben szerencsétlenül esett le lováról, minek következtében meg is halt. 1857 június 25-én.

X. GRÓF PÁLFFY MIKLÓS.

1831—1884.

Gróf Pálffy Miklósnak és Rossi Terézia grófnőnek fia, született 1831 január 28-án.

Neje: Pleszovice-Fredro Henrika (szül. 1844 július 19-én), kivel 1864 június 16-án kelt egybe Lembergben.

M. kir. honvédőrnagy. Leánya, Mária Antonia Paulina, szül. Malaczkán 1866 május 29-én. Jelenleg apáca a Jézus Szent Szívéről nevezett zárdában Budapesten, hol már több év óta tartózkodik s áldásosan működik.

Fia László stb. — lásd életrajzát.

Gróf Pálffy Miklós meghalt Drezdában 1884 január 20-án.

II. GRÓF PÁLFFY ANDOR.

1832—1902.

Gróf Pálffy János Károly s Erdődy Amália grófnőnek fia, született Lodiban 1832 aug. 14-én.

Középosztályú tanulmányai végeztével a bécsújhelyi katonai akadémiában nyerte katonai kiképeztetését. 1856. évben hadnagy lett a 8. számú dzsídás-ezredben. Ezen ezreddel végig harczolt az 1859. évi olasz hadjáratban, 1860. évben a 6. számú huszárezredbe lépett s főhadnagy lett. 1863. évben cs. és kir. kamarási rangot nyert. 1865. évben huszárszázados volt s mint ilyen, Rudolf trónörökös mellé szolgálatátételre rendeltetett. Pályáján ezután mindegyre emelkedett. 1869. évben őrnagyi rangot nyert. 1877. ő felségének első lovászmesterévé, 1881. évben pedig Stefánia főhercegnő főudvarmesterévé neveztetett ki és val. belső t. tanácsosi méltóságra emeltetett. 1885-ben a m. kir. testőrségnél főhadnagy, 1886-ban altábornagy, 1887-ben a testőrség kapitánya lett. 1890. évben a 9. sz. huszárezred tulajdonosa lett, 1894-ben pedig lovassági tábornok.

Gróf Pálffy A. birtokosa volt az I. oszt. vaskoronarendnek, a Szent-István-rend s a Lipót-rend kiskeresztjének és számos külföldi érdemrendnek.

Almássy Melánia grófnővel 1871 május 16-án lépett házasságra, kivel három leányt nemzett, kik közül csak Erzsébet grófnő (szül. 1872 július 2.) él.

Gróf Pálffy A. meghalt Bécsben 1902. április 14-én.

I. GRÓF PÁLFFY GÉZA.

1834—1898.

Gróf Pálffy János Károly altábornagynak és gróf Erdődy Amáliának fia. Született Vöröskőn 1834 márczius 23-án.

1850. évben belépett a 3. huszárezredbe. 1851. évben hadnagy lett. Ezután mint főhadnagy szolgált a Galicziában állomásozó 11. huszárezrednél egészen 1857. évig, mikor mint kapitány át lett helyezve a 8. huszárezredbe.

1864. évben kilépett a katonai kötelékből, de az 1866. évi háború alatt ismét szolgálatra jelentkezett. Ő nem lett ugyan beosztva a hadakozó katonaság sorába, de szolgálati följánlásának legmagasabb elismerésül ő felsége kinevezte őt tartalékos őrnagynak a 8. huszárezredbe.

1876. évben belépett a m. kir. méneskarba és Sepsiszentgyörgyön. méntelepi parancsnok lett. Itt 1877. évig maradt. Ezután a fogarasi m. kir. állami ménes parancsnokává lett kinevezve, mely állásában haláláig megmaradt. 1882-ben alezredes, 1885-ben ezredes lett. Érdemeiért 1890. évben a vaskoronarend III. osztályú lovagkeresztjével lett kitüntetve.

Gróf Wrangel Gusztáv «Ungarns Pferdezeitung» cz. munkájában igen előnyösen nyilatkozik gróf Pálffy Gézának a méntelepek körül szerzett érdemeiről.

A Pálffyval szolgáló tisztek nagyon ragaszkodtak hozzá; nehéz körülményeikben s helyzetükben mindenkor bizalommal fordultak hozzá. Tapintatos és sikeres bánásmódja az emberekkel annyira ismeretes volt, hogy olyan tiszteket, kikkel nem igen lehetett kijönni, hozzá osztották be s ezek nála többnyire be is váltak.

Egyik kiváló jellemvonása volt, hogy sok viszontagsága között megőrizte lelki egyensúlyát s derült lelkületét. Minden dologban s minden emberben csak a jót és szépet kereste s tudta is kitalálni.

Neje volt gróf Erdődy Gizella, kivel 1854 január 17-én kötött házasságot. Mintaképe volt egy szerető s föláldozó anyának, kit gyermekei odaadó tisztelettel s kegyelettel szerettek.

Pálffy Géza meghalt Bécsben 1898 okt. 17-én s Pozsonyban temettetett el.

V. GRÓF PÁLFFY-DAUN LIPÓT KÁROLY.

1834—1884.

Gróf Pálffy-Daun Ferdinandnak és herczeg Lobkowitz Szidóniának fia. Született 1834 nov. 21-én.

I.

Gróf Pálffy Lipót Károlynak egy névtelen jóbarát «Ifjabb gróf Pálffy-Daun Lipót teanoi herczeg emlékezete. Irta egy jóbarát. (Kézirat gyanánt)» cz. munkában — mely nagy negyedréttű, 155 lapnyi könyvet tesz — kegyeletes emléket emelt.

Az igazság s érdemesség méltatása késztet e munkában foglalt több érdekes s tanulságos adatot itt közzétennem.

Kétségen kívül áll, hogy az ifjú P. Lipótnak lelkületére, eszményi világára nevelői nagy hatással voltak. Különösen Ipolyi Arnold nagy befolyást gyakorolt az ifjúnak vallásos s hazafias érzületére. Bizonyosan neki tulajdonítható, hogy Pálffy Lipót egész életében élénken s tevékenyen érdeklődött a haza történeti emlékei iránt. Ipolyi 1849 június havától fogva egészen szeptember közepéig házikáplán volt a grófi család kastélyában s mint ilyen, az ifjú grófokat is oktatta. Midőn zohori plebános lett, a grófi családnál mindennapos vendég volt és szünidőben előadásokat tartott az ifjú Lipótnak. Ennél s öcsceinél mint nevelő működött Kelemen Lajos egészen addig, míg Lipót a wiener-neustadti katonai akadémiába lépett. Kelemen nagyban élesztette a Pálffy-fiúknak magyar hazafias gondolkodását.

Habár atyja, mint az ó-konzervatív pártnak hive, Kossuth politikáját nem osztotta, mindazáltal tudatában volt magyar mágnességi hivatásának s ennél fogva nejével, szül. Lobkowitz Szidónia herczegnővel együtt gyermekeiket magyar hazafias szellemben kívánták neveltetni. Lipót lelkének vallásossága az egész család szellemében, de kívált anyjának vallásos gondolkodása s gondozásában leli magyarázatát. Ennek némi megvilágítása s Lipót anyja, lelkületének megismertetése okáért néhány gondolatot, voltaképp tanácsot idézek Lipót fiához Stomfáról 1848 szept. 23-án írt német leveléből:

«Szeretett drága gyermekem! Áldásom kísér a távolba s

ha még egyszer oly messze volnál is, minden este utánad küldöm anyai áldásomat. Te is, édes fiam, soha el ne felejtsd reggeli s esti imádat, el ne feledd szüleidért és testvéreidért imádkozni s azt se felejtsd el, hogy én az elválást tőled csak azért tűrhetem, mivel beláttam szükséges voltát, de nem viselhetném el, ha téged rossz uton látnálak haladni. Gondolj mindig a jó Istenre s tartsd szemed előtt szüleid és előjáróid iránt való kötelességeidet. Légy hű a valláshoz és uralkodóhoz. Szenvedj bátran az igazságért; mondj le az örömről, élvezetről, ha tiltott uton kellene elérned... Légy határozott, erős akaratú, becsületes munkás világpolgár. Tetteiddel válj becsületére derék elődeidnek és ősi nevednek, de ne kevélykedjél velük; mert nagyságuk s régiségük nem a te műved.

Ha évek múlva kilépsz az akadémiából, ha mi a te szavadra, józan elmédre, szigorú jogérzetedre bizton építhetünk, mily boldogan fogom én kezemet fejedre nyugtatni és Istent dicsérni, hogy az én mindennapi könyörgésemet kegyesen meghallgatta. Ha majd utánam sóhajtozol s anyai szívből származó szavakat fogsz óhajtani, olvasd e levelet s kövesd tanácsomat és ha egykor többé nem leszek, akkorra is e levelet hagyom, hogy hozzád beszéljen. De mindenekelőtt lelkiismereted szavára hallgass s mikor majd a jó és rossz között gyakran ingadozol, tekintsz föl Istenhez és figyelj a halk feleletre. Neked jó, szeretetteljes szived van, tartsd meg mindörökre, de ne kérkedj vele, igyekezzél, hogy tetteid beszéljenek helyetted.»

P. Lipót 1753. évben a Schwarzenberg lovas dzsídásezredben hadnagy lett. 1854. évben mint főhadnagy a 6. sz. huszárezredhez került.

Gondos anyjától 1853. évben is kapott egy tartalomdús levelet, melyből helyén van néhány jellemző eszmét megismertetni: «Kedves Lipótom!...Te tanuló éveidet bátran és szép sikerrel végezted...Katonává nevelkedtél, tehát tétlen nem maradhatsz; légy katona szívvel, értelemmel és mondd te is, miként vitéz ősöd mondotta: «Moriatur pro rege nostro»...Ifjúságod kincsét tartsd meg szivedbe zárva, de ne hirdesd a világnak, hallgass róla; ha tisztán akarsz élni, legyen szilárd ez akaratod és világosan álljon lelked előtt: úgy Isten segítségével lesz is erőd hozzá...Kerüld a tunya tétlenséget...írj, olvasd és szigoruan vizsgáld meg magadat...Bizalmas barátoddá csak későre válassz bárkit is...Magadról ne sokat beszélj; bíz az másokra».

«Pálffy — névtelen életírója szerint — egész életében kegyelettel őrizte e leveleket s a bennök foglalt jó tanácsokat hiven követte. Az anyai szónak oly szigorú teljesítője volt, hogy például egész életében szokásává lett esténként, midőn csendes magányába egyedül visszavonult és magábaszállt, az eltelt napot még egyszer gondolatban átfutni s netán elkövetett hibáit belátva, megbánva, azoknak elhagyását ígéré magának». (17. lap.)

Fölötte érdekesek a névtelen életírónak gróf Pálffy Lipót vallásosságáról írt következő sorai: «Rajongó vallásossága, mely nemcsak az erős hitben s az igaz felebaráti szeretetben nyilatkozott, hanem abban is, hogy rendkívüli bizodalommal és tisztelettel viseltetett az egyházi rend iránt és abban is, hogy szigoruan ragaszkodott a vallás külső formáihoz, a vallásos szertartások külső gyakorlatának megtartásához is. Azonkívül, hogy naponta elvégezte buzgó imádságait; határozott időközökben meggyónt és magához vette az Úr Testét s míg a templomban — vagy a hol templom nem volt: lakásában vagy sátorában — lelkészével az ájtatos szertartást végezte, katonáit szállása elébe állította, kik az érkező és távozó lelkésznek katonai módon tisztelegtek... Még szembeötlőbb volt életének erkölcsi tisztasága, mely szerint az ő társaságában az erkölcstelen, tisztességtelen dolgokról és személyekről való beszédet meg nem tűrte s ha valamelyik tisztára az ő jelenlétében ily tárgyat kezdett, vagy csak meg is pendített, ő ridegen tiltakozott s a ki ellenkezni akart, azonnal kihivta... E modor, ezen eljárás előbb titkos kinevetést vagy botránkozást okozott, később teljes tiszteletet és becsülést biztosított számára minden tisztára előtt».

P. Lipót 1857. évben magasabb katonai kiképzetés végett a felsőbb hadi iskolába lépett. A fölvételi vizsgát fényesen megállván, egy év múlva kitűnő eredménnyel végezte el itt tanulmányait.

A villafrancai békekötés után avégből lépett ki a katonaság köréből, hogy hazája közügyeiben résztvegyen. Kegyes jóakarója, Károly Ferdinánd főherczeg, Pálffynak ezen indokát méltatta s bár fájdalmasan, mégis bizonyos megnyugvással beleegyezett kaptányi rangjáról való lemondásába.

P. Lipótot gróf Széchenyi hazafias s politikai multja eszménykép érdekelte. Ennek hatása ösztönözte őt: a nagy hazafit Döblingben többször fölkeresni. Halljuk, mily érzést keltettek e látogatások a legnagyobb magyar lelkében! Gróf Széchenyi Istvánnak Lipót atyjához intézett következő levele ezt eléggé megvilágítja:

«Mélyen tisztelt hazafi! Mióta törött szívvel hosszú évek súlya alatt itteni fogságomban nyomorgok, mondhatom őszintén — honunk jövő sorsát tekintve — nem éltem oly derült órákat, mint mióta Lipót fiadat, tán 12—13 év leforgása után ismét meg láttam, vele szorosabb összeköttetésbe léptem és társaságában több boldog órákat tölthettem. Már egész gyönyörű fiú, minden tekintetben ugyancsak talpraesett derék magyar legény. Kit a becsület sodrából tudom, senki ki nem szorít. Nem hiheted, mennyire épültem benne, szivem erősen tárgult s mióta kiismertem, költőnknek azon ismert sora szünetlen s vajmi édesen zeng lelkemben:

«Él magyar, áll Buda még!»

Én ugyan félig temetve vagyok, de koporsómban is tán ifjodnék, ha szorosabb kapcsolatba hozna az ég nemeslelkű fiaddal.

Isten áldjon meg s ha majd télre bécsi lakos leendesz, keress tán föl barlangomban.

Őszinte magyar rokonkeblű érzéssel valódi hived Széchenyi István.

Felső-Döbling 163. 1859. szept. 26-án.»

Lipót atyjának lelkére e levél mély benyomást gyakorolt, mely gróf Széchenyi Istvánhoz írt következő válaszában fényesen visszatükröződik:

«A legkellemesebben meglepetve szives soraid által, atyai érzetem legnagyobb büszkeségének tartom, ha hogy fiam tetszésedet megnyerni képes volt. Adja Isten, hogy nyomaiddba lépve, bár csak távolról is, megközelíthesse azon tetters s érdemdús honfiúi pályádat, melyen hazádnak és nekünk, kortársaidnak dicsőségére és javára fénylettél. Részemről, midőn ismételve köszönöm fiam iránt tanúsított atyai barátságodat, őtet tovább is szives kegyedbe és hajlandóságodba ajánlva, örömmel nézek a percz elébe, melyben téged viszont láthatni szerencsés lehetek. Hazafiúi rokon-érzettel levén őszinte tisztelő hived: gróf Pálffy Lipót Ferdinand.»

1859-ben kapitány lett gróf Radetzky huszárezredében s nem-sokára Károly Ferdinand főherczeg mellett segédtisztii állást nyert.

II.

Gróf Pálffy Lipót a pápa hadseregében.

Gróf Pálffy Lipót vallási s lovagias tudatától ösztönöztetve — sok rokonérzésű vitéznek példájára — a pápai állam s fejedelmi

trón megvédéséért 1860 április 15-kén a Lamoricière tábornok vezérlete alatt álló római hadseregben a Bersaglieri-k (vadászok) hetedik századánál mint másodkapitány vállalt szolgálatot. Néhány hét múlva a pápai Chef de Compagnie rangot nyerte el s ezután nemsokára Lamoricière oldala mellé rendeltetett hadiszolgálatra.

Lamoricière megismerte Pálffynak kitünő egyéni jellemét s katonai erényeit, gyakran döntő esetekben tanácsát is kikérte, sőt követte is. Pálffy a többi között főleg bátor vitézségével szerezte meg hős tábornoka bizalmát és vonzalmát, ki azt szokta róla mondani: «Pálffy est brave comme son épée, et rien n'est lui impossible». «Pálffy oly derék, mint a kardja s neki semmi sem lehetetlen.»

Pálffynak hasonló tekintélye volt tisztársai s katonái előtt is. Tiroli német katonái indulót (Pálffy-Marsch) írtak nevére s ennek hangjainál vonultak vele táborba és csatára.

Lamoricière méltatván Pálffy tulajdonságait s érdemeit, csakhamar őrnagyi rangra emelte s a hadműveletek irodájának főnökévé nevezte ki. Eme nagy horderejű állását pontosan betöltvén, a hadjárat mindennapi műveletéből kivette részét.

«Minden ütközetnél nemcsak jelen volt, hanem babérokat is vivott ki magának, nem gondolva személybiztonságával s nem kímélve életét.» (30. l.)

Istennek különös kegyelme örködött fölötte, minthogy gyakran a csata leghevesebb pontjain életveszélyben forgott, míg bajtársai oldala mellett a csatatéren halva maradtak.

Egy alkalommal jószántából fölötte veszedelmes kémszemlére vállalkozott. Hozzácsatlakozott önkénytesen gróf du Parc Mór is, kit ő — mint családós embert — e merész csatlakozásról lebeszélni igyekezett. Du Parc nem állt el szándékától.

A kémszemlében kettőjükön kívül két vitéz «Gens d' arme» is résztvett. Midőn az éj beálltával — kipuhatolandók az ellenség álláspontját — merészen előrenyomultak, az ellenség két ágyúlövése du Parc grófot holtan terítette le lováról, a két «Gens d' arme» halálosan megsebesült s Pálffy lovának fejét szétszaggatta. Pálffy lerogyott lova alá került s valóban csak Isten nagy kegyelmével szabadult ki alóla s megmenthette életét.

Pálffy olaszországi hadi élményeit az «Österr. milit. Zeitschrift» V. köt. 24. füzetében 1861. évben írta le s ezt önálló munkában is közölte. Hirtenfeld, a folyóirat szerkesztője, Pálffynak ezen irodalmi művét következőkép méltatta: «Örömmel vesszszük

e részletleírásokat oly körülmények és események felől, melyekről nem léteznek hivatalos okiratok; különösen oly hiteles kútforrásból, mint gróf Pálffy őrnagy tudósításai, ki mint szemtanú ír s ki ama kis hadseregnek egyik legbátrabb s legtöbb érdemet szerzett tagja volt és mint ilyen, Lamoricière tábornok által is kitüntetésben részesült». (31. l.)

Pálffy Lipót — Lamoricière mellett — egy ideig mint a hadművelleti iroda főnöke is működött.

Felette érdekes s lélekemelő Pálffy Lipót e haditudósítása. Sajnos, hogy feladatom korlátai miatt csak néhány vonást ismerethetnek meg ezen tudósításból.

Pálffy odaadó tisztelettel és rokonszenvvel ragaszkodott Lamorcière tábornokhoz, minek elég kifejezést adott e jellemző rövid soraiban:

«...Neki jutott osztályrészül, ez oly különböző elemekből álló sereg-egyvelegbe egységet, öszhangot hozni létre... Mindennap van alkalmam személye felett studiumot csinálnom. Tehát Lamorcière... örökös actio vas energiával párosulva, a legjobb szív... józan, az igazat kutató, s mindjárt felfedező, tudomány és tapasztalat által nagyon kiművelt szív... Ő lehetetlenséget nem ismer, vas fejével vagy a falat törí, vagy összezuzódik általa... És mi mindent felér az, hogy *szereti a magyart.*»

Lamorcière katonáinak egy hősie hadi művelete után a magyarokról e méltató szavakat mondta: «Minden hálám mellett csak az bánt, hogy az ügyért és érettem nem az én honfitársaim tevék e hőstettet s hogy erre a vitéz magyaroknak kellett vállalkozniok...»

Midőn Lamorcière a végzetes castelfidardoi ütközet után Pálffyt és gróf Zichy Sándort törzstisztekké nevezte ki, azt mondá: «Engemet a magyarok mentettek meg».

A jelzettek kapcsán érdemes a nagy tábornoknak Pálffy Lipóthoz intézett bucsúzó levelét a t. olvasóval megismertetnem:

«Kedves Pálffym! Ön el akarja hagyni a szent Atya szolgálatát és visszatérni hazájába. Nem hagyhatom Önt eltávozni a nélkül, hogy ki ne fejezzem bánatomat az elválás felett s köszönetemet azon jó szolgálatokért, melyek Önnek az annyira jól megérdemelt őrnagyi rangot megszerezték.

Én soha sem fogom elfelejteni, amit művelt Loretto alatt, a mi hadjáratunkban Ancona-nál s e helynek ostroma alatt.

Mi nem voltunk szerencsések a kiállott háborúban; ez egye-

netlen csatázás, mely úgy végződött, mint végződnie kellett; a jognak óvástétele az erőszak ellen és örömömre válik kijelentenem: hogy Ön azoknak sorából való volt, kik megértették, hogy a katonatiszteknek és katonáknak bizonyos alkalmaknál nem szabad kimélni életüket, hogy megvédjék az általuk szolgált kormánynak megsértett becsületét.

Fogadja biztosításomat kiváló érzelmeimről. Lamorcière tábornok. Róma, 1860 október 27.»

Pálffy olaszországi katonáskodása viszontagságos szakában szenvedett küzködéséhez járult még forrón szeretett György öcsésének gyászos halála, ki mint főhadnagy szolgált a pápai seregben. Györgyöt Viterbo városában egy reggel meggyilkolva találták. 21 éves volt. Lipót temettette el és sírja fölé magyar feliratú emléket emeltetett testvéri szeretete jeléül.

Hazatérvén Olaszországból, Pozsony vármegye 1860. évi november 17-iki gyűlésén aljegyzővé választott meg, mi őt nagy örömmel töltötte el. 1860—1868. években többnyire Stomfán tartózkodott.

Grátzi tartózkodása alatt ugyanitt egy magyar olvasó-egyletet szervezett. 1868. évben Vilmos öcsésével nagyobb utazást tett. Beutazták Nyugateurópát.

III.

Pálffy Lipótnak művészeti s irodalmi munkássága.

Pálffy Lipót Istentől nagy festőművészi tehetséggel volt megáldva, miről több hátramaradt jeles műve tanuskodik. Sajnos, hogy sokoldalú tevékenysége s kora halála megakadályozták őt a művészet terén többet alkotni.

Az a gyöngéd kéz, mely Pálffy Lipót életrajzához a névtelen jó barátnak sok adatot szolgáltatott, ezt írja Pálffy művészi alkotásairól: «O, bár megszállhatná e tollat is az égi ihlet, a mint megszállta az ecsetet annak kezében, ki emez isteni adománynak avatott felkentje volt, hogy eltalálnók a hangot, kifejezést, mely hozzá méltó legyen».

Első művészi kísérletei ón- és tollrajzok voltak, melyek különleges kedvtelését képezték. Első nagyobb műve volt «Vörösmarty álma», mely 1868. évben megjelent s a «Szózat» eszméjének keletkezését s kifejezését ábrázolja. E képet a Nemzeti Múzeum könyvtárának ajándékozta, az aradi vértanúk emlékének javára lefényképezte s e fényképek jövedelméből 4128 frt 50 krt gyűj-

tött ezen emlékre. Több tollrajzot, aquarellt s néhány olajfestményt készített. Tizennégy képét a Nemzeti Múzeumnak ajándékozta. E képek:

1. Magyarország története. Architechnikus alakban tünteti elő hazánk történetét. Pálffy e képhez 32 lapra terjedő magyarázatot csatolt.
2. Hunyady János fiával, Lászlóval s Kapisztrán Jánossal tanácskozik a táborban.
3. A szegény festő műhelye.
4. Hunyady Mátyás király.
5. IV. Béla a budai királyi vár őrtornyáról nézi a betörő tatárokat.
6. Vörösmarty Mihály álma.
7. Petőfi ébredése.
8. Mátyás király Bécsbe vonulása 1485. évben.
9. Nagy Lajos visegrádi várában tervezi a nápolyi hadjáratot.
10. A mohácsi csatából visszatérő Ulrik, királyi főlovászmester a budai vár nagytermében Mária királynénak és környezetének jelenti II. Lajos királynak gyászos kimúltát.
11. III. Béla király 1189. évben palotája előtt fogadja a keresztes haddal Budára érkező Barbarossa Frigyes német császárt és fiát, sváb Frigyes királyt.
12. Magyar népdalok illusztrációja.
13. A magyar költők illusztrációja.
14. A máriacelli nagytemplom alapkövének letétele.

Pálffy ezen kép szerint élőképekből Gratzban nagyszerű előadást rendezett a szegedi árvízkárosultak javára. Ezen élőképek bemutatása valódi diadalünnepe volt Pálffynak.

A magyar történet, ennek műveltségtörténeti adatai, a régi szokások, viselet, fegyverek és jelmezek tanulmányozása kedvencz foglalkozása volt. A jelmeztanban bizonyos tekintetben tekintély volt és erre nézve soknak tanácscsal szolgált.

1879 őszén a «Népszínház» felkérése következtében «Székely Katalin» eredeti operette-hez korhű jellemzajzokat készített. E jelmezek albuma a fővárosi művészi körökben általános tetszést s igen kedvező bírálatot aratott.

Hasonló eredménnyel rajzolta meg «Bánk bán» dalműnek jelmezeit.

Művészi alkotásainak legkiválóbb részlete azon tizenöt albumlap, melyet ő a honfoglalás ezredéves forduló ünnepségére a végből készített, hogy ezen albumlapok szerint — melyek édes hazánk történetének néhány jelentős eseményét ábrázolták — élőképekben való előadások tartassanak meg a Nemzeti Színházban, vagy az Operaházban.

Ezen műlapok tárgyai:

1. Oseink bevándorlása.
2. A keresztény hit felvétele.
3. Szent István Pannonhalmán.
4. A kunok telepítése IV. László alatt.

5. A boszorkányégetés betiltása Kálmán király alatt. 6. IV. Béla a tatárjárás után. 7. Nagy Lajos Visegrádon. 8. A belgrádi ütközet előtt. 9. Mátyás király menyegzője. 10. Tinódi Sebestyén Nádasdy Tamás udvarában. 11. Zrínyi, a költő. 12. Rákóczi Ferencz Sárospatakon. 13. Huszártoborzás a hétéves háborúra. 14. A pesti árvíz. 15. Hazánk ujjaszületése.

Kisebb dolgozatai jobbra a «Fővárosi Lapok»-ban jelentek meg. Munkálatai: Legrégibb magyar harczok. 1871. Magyar emlékek külföldön. 1867. Régi hazai építészet. 1871. A fénykor; daliás idők. 1880. Kéziratban maradt: «Az öreg jó Toldi utazása Magyarországon», melyben az 1850-es évek német kormányrendszerét gunyorosan jellemzi. (Színnyei: Magyar Írók Élete és Munkái 84—85. füzet.)

Gróf Pálffy Alajos velencei helytartó és rokona kívánságára képből és magyarázó szövegben elkészítette a Konth- és Pálffy-családok történetét.

IV

Pálffy Lipótot ifjabb korában is többször epesztette azon hő óhaj, hogy életét hű s odaadó élettárssal megoszssa, ámde ez nem teljesedett be.

Még mint fiatal tiszt, egy előkelő osztrák grófnővel remélt házasságot kötni. Ezen kilátása azonban az eljegyzést megelőzni szokott megállapodás stádiumában hajótörést szenvedett és pedig a gróf alkuvást nem ismerő magyarságán. Midőn Pálffy ugyanis kívánta, hogy leendő hitvestársa Magyarországon lakjék, magyar asszonynya legyen nyelvben és szokásokban s a megszeretett grófnőnél erre nézve biztosítékot nem nyert, lemondott házassági tervéről.

A házas élet boldogsága csak kora delén jutott neki osztályrészül, midőn 1881. év október 4-én Lónyay Olga úrhölgygyel, Olgyay Gábor leányával egybekelt. Mint házasembernek egy ízben ezen emlékezetes s tanulságos szavak röppentek el ajkairól: «Elértem végre, mire mindig vágytam, mi eszményképem netovábbját képezé. Mindenha Magyarországon lakom, magyar feleségem van, hazám közügyeivel, kedves művészetem ápolásával párosulva foglalkozhatom. Itt élek boldogan, szerényen, de kielégítve lelkem mélyében; majd egykor itt halhatok meg s hazám földjében nyughatom».

Ámde rajta is valósult in media vita in morte sumus. Midőn sok küzdelem, hányattatás után a megnyugvás sóvárogva várt s

keresett révpartját elérte, a halál angyala kérlelhetlenül eloltá szárnyaival élete fátkyját 1884 szeptember 22-én.

Névtelen barátja és életirója e kegyeletos szavakkal emlékezik meg élete alkonyának utolsó pillanatairól: «Isten úgy találta, hogy nagyon is jó e földi életnek s már érett a mennyország számára.»

«Istenről sohasem is feledkezett ő meg. Mélyen megindító volt látni a szenvedésteljes hetek alatt ama hívő, tűrő s Istenhez emelkedett lelket. Megadással tűrt és szenvedett s dicsérte Isten kegyelmes voltát; soha egy zugolódó, megfeledkező s keresztényellenes szó nem jött ajkára; mindvégig ájtatos imádsággal kereste és szerette az Istent, gyermekded, naiv, odaadó s átszellemült meggyőződéssel».

Mint az életiró tovább említi, ily vallásos lelkülettel vette föl ájtatosan a haldoklók szentségeit s halála előtt közvetlenül is a megszentelő vallás áldása követte őt a halálba.

GRÓF PÁLFFY-DAUN VILMOS KÁROLY VINCZE.

1836.

Gróf Pálffy-Daun Ferdinánd és Lobkovitz Szidonia hercegnő fia, szül. 1836 június 25-én Bécsben.

Íjű korában az I. számú huszárezredbe lépett. Innen főhadnagyi ranggal a Radeczky-huszárezredhez helyeztetett át. Később a 4. sz. vértesezrednél kapitány lett s mint ilyen nemsokára gróf Degenfeld tábornok mellé segédtiszti rangban került. Az 1859. évi hadjáratot végig küzdötte s ekkor különösen a felderítő szolgálatoknál jelesen működött. Hadi érdemeinek tanuságául a katonai vitézségi éremmel s a megfelelő hadi ékítményekkel tüntettetett ki.

1867. évben őrnagyi rangra emeltetett, 1869. évben a honvédség megalapítása után őrnagyi ranggal lépett a honvédségbe, hol rövid idő múlva alezredes, majd ezredes lett, végül pedig vezérőrnagy s mint ilyen nyugalomba vonult.

Pálffy Vilmos a máltai lovagrend tiszteletbeli lovagja, több katonai érdemrend tulajdonosa és cs. és kir. kamarás volt.

Atyjának távolléte miatt, mint ennek teljhatalmú képviselője, 21 évig volt kormányzója a gróf Pálffy-család senioratusi hitbizományának s ezen minőségben a senioratus javára több előnyös újítást foganatosított.

Hitvestársa Villani Anita őrgrófnő, csillagkeresztes hölgy és a souv. máltai lovagrend tiszteletbeli hölgye volt, kivel 1862. év augusztus 9-én kötött házasságot Velenczében. A grófnő szülői voltak: Villani-Crivelli Fülöp őrgróf és Ferri-Coccino Anna.

Pálffy-Daun Vilmos gróf meghalt —.

GRÓF PÁLFFY EDE KÁROLY.

1836.

Gróf Pálffy Alajos s Jablonowsky Zsófia hercegnőnek fia; született 1836-ban.

Ifjabb korában a brünni, később a budai helytartóságnál volt alkalmazva.

1864 április 24-én házasságra lépett báró Walterskirchen Máriával, csillagkeresztes hölgygyel, ki 1842 július 23-án született.

Gróf Kolowrat-Krakowsky-Nowohradsky Jánosnak végrendelete alapján a Merklin Brežnič és Hradišk csehországi uradalma, meg a stájerországi Retzhof uradalom gróf Pálffy Edének jutottak osztályrészül s ezekkel az ujezdi bárói cím és czimer is, melyeknek viselésére 1873 április 26-án nyerte meg az uralkodó engedélyét. A nevezett gróf Kolowrat János meghalt 1872 június 26-án Prágában.

Pálffy Ede cs. kir. kamarás, a souv. máltai lovagrend lovagja, a vaskoronarend I-ső r. lovagja s val. belső titkos tanácsos.

Pálffy Ede említett uradalmainak birtoklása óta elszakadt Magyarországtól s külföldi birtokain tartózkodott. Vajha gyermekei s ezeknek utódjai, ha cseh honpolgárok is lesznek, ne feledjék s tartsák becsben magyar eredetüket!

GRÓF PÁLFFY ZSIGMOND.

1837—1894.

Gróf Pálffy Alajosnak s Jablonowsky Zsófia hercegnőnek fia.

Született 1837 november 18-án. Cs. kir. kamarás volt. Előbb a dragonyosoknál mint hadnagy szolgált. 1860-ban kapitány lett a magyar hajdu és a debreczeni önkéntes ezredben. Katonai pályáján az ezredesi rangot érte el. Meghalt 1894 márczius 30-án.

ÖZVEGY GRÓF PÁLFFY PÁLNÉ SZÜL. KÁROLYI GERALDINA
GRÓFNŐ.

1836.

Gróf Károlyi Istvánnak és Esterházy Francziska grófnőnek leánya. Született 1836 november 23-án.

1855 május 9-én házasságra lépett gróf Pálffy Pállal. Főnkelt jellemű, hitbuzgó katolikus, apostoli lelkeletű s hazafias atyjának méltó leánya, ki mint hű hitvestárs, gyermekeit gondosan s vallásosan nevelő feláldozó anya, a jótékonyság nagylelkű serény munkása méltán példányképül s eszményül szolgálhat.¹

A grófné nagy érdeklődéssel viseltetett a szent Ferencz-rendnek az 1880-as években létesített megújítása, reformja iránt s ezt tetemes áldozatokkal elő is mozdította. A reformnak első zárójában, Malaczkán, nagyszerű ujításokat s átalakítást fogantatosított. 1885. évben a zárda összes folyosóit betoniroztatta; 1888. évben az első emeletet akkép alakíttatta át, hogy a zárdai növendékek 14 szobát nyertek. 1890. évben a zárdában második emeletet építtetett, mi által a zárda 16 szobával s egy nagy díszteremmel nagyobbodott. A szobákat ellátta a szükséges butorokkal s a zárda fogyatékos ruházatát gazdagon kiegészítette. Midőn a zárda sok növendékkal megtelt, gróf Pálffy Pálné nemes bőkezűségével tette lehetővé azoknak ellátását.

A nemes grófné az áldásosan működő országos katolikus nővédő-egyesületnek alapítója. Ezen egyesület 14 patronage-ból áll. Tevékenysége kiterjed a lelki s testi irgalmasságnak többnemű cselekedeteire. Ezeknek megismerésére különösen ajánlható «Mi a patronage» című füzet,² s az «Országos Kath. Nővédő-Egyesület» évkönyvei.³

Ő alapítója s örökös tiszteletbeli elnöknője az ujbudai Erzsébet-Nőegyesületnek. 1909. évben kókai (Pestmegye)

¹ A nemes grófné működésére több kútforrásból csak hézagos adatokat nyerhettem. Mindenünnen azt az összhangzó választ kaptam, hogy a grófné jótékony művei teljesen ki nem puhatolhatók, mivel szigorúan betartja az isteni Megváltó tanácsát, miszerint a balkéz ne tudja meg azt, a mi jót tesz a jobbkez.

² Szent-István-Társulat könyvkereskedése, IV., Kecskeméti-utca 2. sz. Budapest.

³ Ugyanott.

birtokán a szent keresztről nevezett apáczák vezetése alatt négy osztályú leányiskolát és óvodát alapított.

A budapesti Knezits-utcai hasonszenvi kórháznak özv. gróf Pálffy Pálné volt egyik főalapítója. A kórház tervének kivitelét eleinte több jólelkű úrnő egylet alapítása által akarta életbe léptetni, mely módhoz a grófné nem akart hozzájárulni, hanem a kórház létesítésének ügyét saját kezébe vevén s biztosítván, hogy a szent Vinczéről nevezett irgalmas nővérekből három szerzetesnőt fog nyerni, hozzáfogott a nemes célú műre adományokat gyűjteni. A jótékony vállalatot Isten áldása kísérte. Hat héttel a kezdeményezés után már annyi pénz gyűlt össze, hogy a grófné képes volt tizenkét beteg számára egy házat bérelni. Midőn e tervével foglalkozott, váratlanul, jótékony angyalkép megjelent nála özvegy Stoffer úrnő, 6000 forintot ajánlván fel az említett kórházra. A grófné e nemes adakozó hölgy óhajára — melyet ő maga is osztott — nem bérlakást vett fel, hanem saját nevére a kórház céljára egy házat vett. (Ez volt bizonyára a kórháznak mostani Knezits-utcai háza.) E ház számos éven át, egészen 1890-es évekig, özv. gróf Pálffy Pálné háza volt, míg a kórházi alapítvány teljesen nem rendeztetett. A kórházban jelenleg nyolcz szent Vincze-nővér működik.

GRÓF PÁLFFY EMIL.

1837.

Gróf Pálffy János Károlynak fia, szül. 1837 április 24-én.

1860. évben főhadnagy lett a 9. sz. huszárezrednél. 1869-ben ugyanitt elnyerte a kapitányi rangot s egyszersmind Rajner főhercegnek szolgálattelvő kamarása lett.

Később a m. kir. testőrség szolgálatába lépett. Élete utolsó éveiben lupinjaki, horvátországi birtokán gazdálkodott.

Hitvese D'Orsay Dominika csillagkeresztes hölgy, kivel 1871 június 15-én kötött házasságot.

Gyermekei: *Rajner*, szül. 1872 június 10-én. Cs. és kir. kamarás; huszárfőhadnagy. Néhány év előtt megvált a katonai pályától s balsorsa miatt külföldre vándorolt.

Andor, szül. 1883 november 13-án és Zsigmond, született 1873 deczember 16-án. Gr. P. Emil meghalt.

I. GRÓF PÁLFFY ZSIGMOND.

Gróf Pálffy Alajos és Jablonowski Zsófia hercegnő fia; szül. 1837 november 18.

Cs. és kir. kamarás. Eleinte a dragonyosoknál hadnagy volt, 1860-ban a magyar hajdu- és a debreczeni önkéntes ezredben kapitány s később ezredes volt. Meghalt 1894 márczius 30-án.

II. GRÓF PÁLFFY-DAUN GYÖRGY.

1838—1860.

Gróf Pálffy-Daun Nándor Lipótnak és Lobkovitz Szidónia hercegnőnek fia; született 1838. szeptember 15.

Katonai pályára lépett, s az aradi önkéntes huszárezredben hadnagy lett. Lipót bátyjával a birtokaiban megtámadott pápa védelmére sietett s a pápai seregben főhadnagyi rangot nyert. Viterbóban 1860. június 16-án átlőtt mellel ágyban találták.

Reiszig valamely közelebb meg nem határozott adatról ír, mely szerint gróf Pálffy György a szintén pápai szolgálatban volt herceg Odescalchival vívott párbajban esett volna el.

Viterbóban temették el. Nyughelyét magyar fölíratú sír-emlék jelzi.

GRÓF PÁLFFY GYULA.

1841.

Gróf Pálffy János Károlynak és Erdődy Amália grófnőnek fia. Született 1841. május 5-én.

Mint hadapród a 18. gyalogezredbe lépett, hol hadnagy lett. Rövid szolgálat után kilépett.

VI. GRÓF PÁLFFY-DAUN KÁROLY.

Gróf Pálffy-Daun Nándor Lipótnak és Lobkovitz Szidónia hercegnőnek fia.

Papi pályára lépett. Theologiai tanulmányait az esztergomi papnöveldében végezte. 1860-ban ad proprium patrimonium saját vagyona czimére áldozárrá szenteltetett, t. i. hogy kötelességet vállalt Esztergom főegyházmegyével szemben eltartás, alkalmazás és javadalmazás czimén minden jogigénnyről lemondani, kimutatván egyszersmind, hogy saját családi vagyonából fentarthatja magát.

E kötelességének meg is felelt s élete végéig szülői s testvérei körében, többnyire Stübingben élt. Ismerősei nemesszivű jámbor papnak tanulták ismerni.

Meghalt 1908. évben.

VI. GRÓF PÁLFFY JÓZSEF.

1853.

Gróf Pálffy Móricz és Wilczek Paulin grófnőnek fia, született 1853. szept. 8. Lanczuton, Galicziában.

Első gimnáziumi tanulmányait szülői házában végezte. Ekkor Maszlaghy Xav. Ferencz jeles szépirodalmi írónk — most esztergomi kanonok — nevelősködött oldala mellett. Gimnáziumi magasabb osztályait a pozsonyi gimnáziumban végezte. Ugyanott hallgatta a jogtudományi előadásokat is.

Később hallgatója volt a bécsi műegyetemnek s a bécsi gazdászati főiskolának.

Eme tanulmányai befejezése után katonáskodott.

Mint utászhadnagy végig résztvett az 1878. évi boszniai hadjáratban.

Ifjú korában nagy utazást tett külföldön. Beutazta Arábiát, Szudánt s egészen a Kék-Nilus abessziniai mellékfolyóihoz jutott.

I.

1882—1883. években az osztrák-magyar északsarki expedícióval közreműködött Jan-Moyen szigetén a tudományos megfigyelő állomás fölállításánál. Harminczéves korában behatóbban kezdett foglalkozni a gyakorlati gazdasággal, s később bérbe vette atyjától a szomolányi uradalmat s ugyanekkor saját kezelésébe jutott saját hitbizományi uradalma is.

Birtokainak javítására, jövedelmezőségük emelésére nem kimélt költséget. Már 1891. évig a vittenczi volt uradalomba ötszáz-ezer forintnyi tőkét fektetett be, sok új gazdasági épületet s majort emelt.¹

Az előbb kellőképen ki nem használható terjedelmes erdőségeket erdei és iparvasutak által értékesebbé tette.

A felső-diósi (illetőleg szomolányi) vegyészeti gyárat egészen átépíttette s új, modern berendezéssel szerelte föl. Jókön egy nagy-

¹ Jedlicska Pál: «Kiskárpáti Emlékek Elcskótól Vágújhelyig.» 248 lap.

szabású új vegyészeti gyárat létesített, mely úgy a felső-diósi vegyészeti gyárral, valamint a nádas-szomolányi vasuti állomással iparvasút által lett összekötve. A lóvasút körülbelül 28 kilométer, a gőzüzemű erdei és iparvasút 70 kilométer körül hosszú.

Ezen új berendezés következtében a jókeői (v. vittenczi) uradalomnak vagy 13 ezer magyar holdnyi s a szomolányi uradalomnak mintegy 9 ezer magyar holdnyi erdőségeiből egy hasáb tűzifa sem kerül eladásra, hanem az egész termelés a két vegyészeti gyárba szállítatik, s ekkép értékes vegyi termékek alakjában értékesíttetik.

Gróf Pálffy József a jókeői és szomolányi uradalmakban az erdők között vagy 1665 holdnyi területeket — melyek régebben birkalegelők voltak — erdőkké alakított át.

A szomolányi erdőkben a Bohata nevű regényes fekvésű erdődülőben 1882. évben kastélyszerű diszes vadászlakot emeltetett, hasonló vadászlakot emelt 1879. évben Czerován, s 1899. évben Vitek nevű vittenczi erdőterületen.

Egy nem kiváló minőségű juhnyájából egy egészen új merino húsjuhnyáját létesített, mely hazánkban a legelső ily fajú s ily irányban tenyésztett nyáját képviseli és annyira megnyerte a tenyésztők tetszését, hogy annak összes ivadéakai mint tenyészállatok adatnak el.

Szomolányban egy közkedveltségnek örvendő simmenthali szarvasmarha-tenyészetet létesített, mely Pozsony vármegyében a szarvasmarha-tenyésztőknek sok tenyészállatot szolgáltat.

Gróf Pálffy József többször nevezett két uradalmában nagyobb-szabású ménest rendezett be, mely mai napig fennáll. E ménes eredete visszavezetendő az atyja által 1867. Szomolányban alapított ménesre, melyből kezdetben csak házi használatra való lovak kerültek ki. Gróf Pálffy József tapasztalván, hogy az uradalmi helyi viszonyok kedvezőek a lótenyésztésre, a ménes létszámát tetemesen emelte. Az anyakanczák száma jelenleg 60 darab. Ebből 10 darab Nonius- és Furioso-vérbeli igás kancza, az uradalmi igás lovak tenyésztésének céljára; 42 darab nemes angol félvér-kancza, használati lovak, valamint luxus-lovaknak eladására, és 8 darab telivér-kancza versenylovak tenyésztésére.

Jelenleg két Furioso-, egy félvér-mén (kincstári tenyésztés) és két telivér-mén, ú. m. Cyclops (apja Southamphon, anyja Brunatta) és Rampion (apja Amphion, anyja Rydal) vannak a gróf ménesében, melyeket ő maga hozott be Angolországból.

Ezelőtt következő telivérmenek voltak a gróf ménésében: Pásztor, Rontier, Küldöncz, Panzerschiff, Hannover, Jack, Montbar.

A félvér-kanczák legnagyobb része egy Kisbéren nevelt «Zivatar» nevű kincstári ménre megy vissza, mely a North-Star és Furioso-törzsek vegyülékéből való és a szomolányi ménésben kitűnő ivadékokat hagyott hátra.

A ménes félvérű lovai nagyrészt mint hároméves csikók a katonai csikótelepekbe, a hadsereg céljaira lesznek eladva. A gróf használatára megtartott lovakon felül maradt lovak mint háts- és vadászlovak értékesítettnek.

II.

A gróf már röviden említett építkezésein kívül még több jelentékeny épületet emeltetett. Vittenczen és Kátlócson két szeszgyárat. Szomolányi kastélyának földszinti részére egy emeletet építtetett, emeletes részét pedig tetemesen nagyobbította.

A régi szomolányi uradalmi sörházát nagy költséggel lóistállókka alakította át, melyben 44 drb használati ló van elhelyezve. Az istállók a megfelelő kocsiszinekkel diszesen és czélszerűen vannak berendezve.

1894. évben Szomolányban a gróf Erdődyek által a XVIII. század első felében emelt szent Vendel-kápolna helyén családi sírboltot építtetett. Miután e kápolna a sírbolt czélszerű elhelyezését gátolta volna, a kápolnát lebontatta s a sírbolt mellett saját költségén a régi kápolna alakja és méreteiben újat emeltetett.

Legnagyobb építkezési vállalata a középkori és egészen rombadólt szomolányi várnak újjáépítése. Ezen építésre eddigelé már jelentős összeget fordított. Most már készen van a vár külső védfalai között levő négy körbástya s az ötödik körbástyában elhelyezett várkápolna. Ez utóbbi gót izlésben már föl is van szerelve. Készen vannak a védfalak is. Jelenleg a vár főépületeinek alapozása folyik, valamint a kőfaragók munkája is. A vár ablak- és ajtókeretei jókeői terméskőből lesznek faragva. A törmelékkal behányt régi várkút ki van ásva, s miután ez nem szolgáltathat elég vizet, a gróf a Vlcsárná nevű erdőrészben levő dús vízforrásból több kilométer hosszúságú vízvezeték révén pótolja a vízhiányt.

A vár körül elterülő legelőket csinos parkká alakította.

A vár leendő fölszerelésére Német- és Olaszországban, valamint Németalföldön igen sok régi képet, bútort és műtárgyat szerzett.

III.

1895. február 26-án házasságra lépett Wilczek Luizia grófnővel, csillagkeresztes hölgygyel, Wilczek János gróf és Emo-Capodilista Emma grófnő leányával.

Gróf Pálffy József csász. és kir. kamarás, a főrendi ház örökös tagja és val. belső titkos tanácsos, állandóan Szomolányban tartózkodik, csak csekély részt vesz a politikai közéletben. Nemcsak családi körének és vagyona gondozásának él, hanem szorgos munkásságot fejt ki mint a nagyterjedelmű árvai közbirtokossági uradalomnak kormányzója s a gróf Pálffy-család senioratusának 1899. évtől fogva megválasztott hitbizományi gondnoka. Bokros elfoglaltsága mellett élénken foglalkozik évek óta gróf Wrba Rudolf ellen támasztott s majdnem országosan ismeretes örökösödési perrel, melynek tárgyát Morvaországban levő gróf Kaunitz-családtól származó két nagy uradalom képezi. Ernyedetlen és fárasztó kutatásainak és szorgalmának sikerült is eddig a peres eljárást elég kedvező álláspontra hozni.

Említett többrendű feladatai és nagy horderejű foglalkozásai — szívós tevékenysége daczára — készítették őt, hogy gazdasági terhein könnyítsen, s ezért 1903. évben mintaszerű jókeői uradalmának nagyobb részét bérbe adta, egy közelebbi részét s a szomolányi uradalmat saját kezelésében tartván fenn.

Öt gyermekét lásd a családfán.

XV. GRÓF PÁLFFY JÁNOS.

1857.

Gróf Pálffy Móricz és Wilczek Paulina grófnőnek fia, született Bécsben 1857. márczius 19.

Elemi ismereteit a szülői házban nyerte. Felsőbb gimnáziumi tanulmányait részben Pozsonyban, részben Kalksburgban a jezsuiták internátusában végezte.

Kitűnő érettségi vizsgája után négy évig a pozsonyi jogakadémia hallgatója volt. Midőn 1878. évben határozattá lőn Bosznia occupatiója, Pálffy János — mint önkéntes — a mozgósításban résztvevett s a 33-as vadászokhoz soroztatott be.

1878. július 30-án örömmel értesült, hogy a Boszniát és Hercegovinát megszállandó csapatokhoz fog küldetni.

Pálffy tüzetesen és érdekesen írja le akkori naplójában bosz-

niai útjának tapasztalatait, fáradalmait. Mint önkéntesnek — illetőleg közembernek — társaival többször kísérni kellett a török katonaságot egészen a gravosi kikötőhöz, honnét ezek fegyver nélkül utaztak hazájukba. Ily elkísért katonák száma ezrekre ment. Pálffy megemlíti naplójában, hogy a török katonáknak ezen hazaszállítása körül Jovanovics táborszernagynak nagy érdeme van. Pálffy aug. 20. és 21-én heves csatázásban vett részt. «Ezek voltak — írja e két napról — a reám nézve örökké nevezetes napok, midőn a tűzpróbát állottam.» Pálffynak először része volt a Cernicinél való összeütközésben, azután pedig a Kremenač melletti csatában, mely egy egész napig tartott. Stolac erősség megmentésére, melyet a fölkelők körülvettek és veszedelmesen ostromoltak. Pálffy szemtanuja és részese volt azon győzelmi örömnök és diadalnak, mely Stolac megmentését követte. A győzelemnél főérdeme volt Michalics tiszthelyettesnek, ki paraszt-ruhába öltözködve s így áthatolva az ellenséges csapatokon, Stolac veszedelmének hírét közölte a távolabbi osztrák katonasággal, s merész vállalkozásának eredményét ismét visszahozta a stola-ciáknak.

Pálffynak bőven kijutott a katonai élet mozgalmas, fárasztó és veszedelmes tapasztalataiból, alkalmá volt a költörés mesteriségét is gyakorolni. A boszniai foglalás alatt 1878. december hóban a tartalékosokkal szabadságoltatott.

Pálffy J. az önkéntes katonai év befejezése után hivatási hajlamát követve, tényleges katonai szolgálatba állt be a Frigyes porosz herczeg nevét viselő 7-es huszárezredbe, hol három évet töltött s mint főhadnagy vált meg a katonaságtól, mire őt sürgetve készítették pudmeritzi birtokának gondozása és kezelése. E fontos vagyoni feladata okáért a magyaróvári felső gazdasági intézetbe lépett 1883-ban. Ezen intézet tanulmányainak végeztével átvette a pudmeritzi gazdaságot, melynek jövedelmeit új gazdasági épületek fölállításával, csatornák és alagcsövezéssel emelte.

1889. évben házasságra lépett gróf Schlippenbach Erzsébettel. E házassági frigy — sajnos — 1900. évben elválással végződött. Gróf Pálffy János 1888—1890. években a Pudmeritz mellett elterülő Lindau erdőben Neumann Ferencz lovag s bécsi műépítész tervei szerint igen csinos kastélyt építtetett. A kastélyt igen diszes kert környezi, a kert tözsomszédságában terül a több száz holdas lindau erdő.

Néhány év mulva Várdai Szilárd rajztanár az országos

képzőművészeti főiskola jelenlegi igazgatójának sikerült és cél-szerű tervei szerint építtette a kastély épületi tartozékait, ú. m. kertészlakot, istállókat, kocsisínt, mosóházat, cselédlakásokat, vadászlakokat.

Pudmeritzi birtokán keményítőgyárat emelt, mely jövedelmezőnek bizonyult be.

Említett nejével egy fiút nemzett, ú. m. paulai Ferenczet (kit általában Pálnak neveznek), ki 1890. február 12-én Bécsben született.

Fiának neveltetésére több éven át papnevelőt tartott házá-nál. Családi örömére, lelkületére nyomasztó bánatot borított házasságának szomorú válsága, miután — tudvalevőleg — hitveséhez őszinte szeretettel ragaszkodott. E bánatának borus fellegeit vigasztaló angyalkép nagy mérvben eloszlatta a grófnak fenkölt lelkületű Mária nővére, ki második anya gyanánt nemes önfeláldozással karolta föl a gróf elárvult fiának gondozását s a grófnak házveze-tését, s e két nagy feladatát a gróf hálájával és közelismeréssel kitűnően betöltötte.

A gróf fia gimnáziumi tanulmányait a pozsonyi kir. kath. főgimnáziumban kiváló sikerrel végezte. Ezek után ismereteinek gyarapítása végett nagyobb utazást tett a külföldön, s magasabb tanulmányai előtt mint önkéntes a katonaság kötelékébe lépett, melytől betegsége miatt elválni kényszerült. Hosszabb gyógy-kezelés helyreállította megtámadott egészségét. Gróf Pálffy János télen Pozsonyban, a nyári idényben pudmeritzi kastélyában tar-tózkodik.

HERCZEG PÁLFFY MIKLÓSNÉ ZICHY MARGIT GRÓFNŐ.

1857.

Gróf Zichy paulai Ferencz és Korniss Anna grófnő leánya, született 1857 okt. 27-én.

A herczegné férjével karöltve az ifjúság nevelésére s a sze-génység gyámolítására jelentékenyen áldoz. Különösen kieme-lendő a malaczkai róm. kath. leányiskola, melyben paulai szent Vinczéről nevezett 12 szerzetesnő működik. Ezen iskolában van hat elemi osztály, egy varróiskola, egy óvoda és 30 leányra való internátus. Az iskola épülete, melyet a herczegi pár adományo-zott, százezer korona értéket képvisel. Az iskolákat a herczegi pár szerelte föl s fönntartásukra évenként 10—12 ezer koronát áldoz.

Az internátus valóságos áldás nemcsak Malaczkára, hanem az egész vidékre is, mert a középosztályú vidéki családoknak serdülő leánykái ott neveltetnek vallásos és hasznos magyar honleányokká. A herczegék gyakran látogatják ezen iskolákat. A herczegné karácsonykor s a vizsgák alkalmával az iskolai növendékeknek sajátkezüleg osztja ki a gyakorlati s értékes ajándékokat.

A malaczkai iskola s leánynevelő-intézetnek jövője — amennyire tudom — eddigelé alapítvánnyal még nincs biztosítva, de tekintetbe véve az alapítók nagylelkűségét s az intézet iránt tanúsított nemes s bőkezű gondoskodását, biztosra vehető, hogy az építeni kezdett nagy művet be is fogják méltóan fejezni.

Malaczkán s vidékén általában ismeretes tény: hogy a herczegék a szegénységet élelemmel, ruházattal s fával jelentékeny mérvben segítéyzik.

PÁLFFY ANNA MÁRIA TERÉZIA GRÓFNŐ.

1858.

Gróf Pálffy Pál Antal és Károlyi Geraldina grófnőnek leánya; született 1858 február 19-én Bécsben.

Megfigyelve munkálkodását, kétkedés nélkül mondhatni róla: hogy a felebaráti szeretet tevékeny gyakorlata életének főfeladatát képezi s ebben anyjának hű segédkeze és társnője.

Az Országos Kath. Nővédő-Egyesület intézményeinek története ezen állításomra bizonyára sok adatot fog szolgáltatni.

A budapesti bokréta-utczai munkásnőotthonnak alelnöke.

A fővárosi IX. ker. Knezits-utczai Erzsébet-kórházban népkonyhát alapított, hol az étkezők száma 180—300 között változik.

Ujabban a vakok könyvirására tanítja a hölgyeket. Eme fáradságos munkájával igen nagy jótéteményt gyakorol, a mennyiben általa a vakok jó könyvek olvasását elsajátítják.

II. GRÓF PÁLFFY BÉLA.

1858.

Gróf Pálffy Istvánnak s Desseffy Mathild grófnőnek fia. Született Aranyosmaróthon 1858 augusztus 24-én.

Elemi s első gimnáziumi tanulmányait szülői házában nevelők vezetése alatt, magasabb középosztályú s jogi tanulmányait

pedig Pozsonyban végezte. Ugyanitt a pozsonyi jogakadémián kitüntetéssel tette le a jog- és államtudományi vizsgálatokat.

Tanulmányainak befejezése után ismereteinek gazdagítása végett beutazta Olasz-, Francia-, Németországot és Svájcot.

1882-ben kineveztetett Pozsony vármegye tiszteletbeli al-, később főjegyzőjévé s mint ilyen, tevékeny részt vett a vármegyei szolgálatban. Több bizottságnak előadója s a katonai felülvizsgáló-bizottság czivil elnöke volt.

1891. évben leköszönt ezen állásairól. Ugyanezen évben házasságot kötött Batthyány Blanka grófnővel, gróf Batthyány Józsefnek leányával.

Házasságának első éveit Vöröskő várában töltötte. Midőn gróf Batthyány József 1897. évben meghalt, leánya: gróf Pálffy Béláné örökségi részül nyerte a pozsonymegyei nagymagyari uradalmat.

Pálffy Béla nejével még ez évben Kismagyarra költöztek, hol máig állandóan tartózkodnak.

A gróf tevékenységének nagyobb részét a magyar uradalom újabb rendezése s belterjes gazdasági föllendítésére szenteli. Már 1899. évben nejével megújította részben a kismagyari kastélyt s 1901. évben nagyszerűen átalakították s nagyobbították. A kastélyhoz templomszerű nyilvános kápolnát építettek s ezt díszesen s művészileg fölszerelték.

Gróf Pálffy Béla még ifjabb korában elnyerte a cs. és kir. kamarási méltóságot. A főrendiház reformja alkalmával ennek élethossziglani tagjává választott. Mind a főrendiház fontosabb ülésein, mind a vármegye nyilvános üléseiben állandóan részt vesz. A magyar uradalmat, mely azelőtt nagyjából bérben volt, saját kezelésbe vette s jövedelmeit tetemes áldozatokkal emelte.

Hiteles forrásokból merített adatok nyomán biztosan állítható: hogy a grófi pár fölfogván rangjának nemes hivatását, a szegényeket s ügyefogyottakat gondosan gyámolítja. Az egyik adat szerint a grófi házaspár kismagyari tartózkodása alatt megkétszerezedett a koldusok száma.

I. GRÓF PÁLFFY SÁNDOR.

1861.

Gróf Pálffy Gézának s gróf Erdődy Gizellának fia. Született 1861 okt. 15-én Csehországnak Bischof-Temitz helységében.

1881. évben mint hadapród lépett be a Nagyszebenben állomásozó herceg Thurn és Taxis nevét viselő 3-ik huszárezredbe. 1883 május 1-én ugyanezen ezredben elnyerte a hadnagyi rangot. 1885. évben cs. és kir. kamarás lett. 1888 aug. 18-án főhadnagygyá neveztetett ki. Ezen esztendőben a «K. u. k. Militär Reitterlehrer-Institut» című intézetbe lépett Bécsben, melynek két évi tanulmányát elvégezte. 1890. évben visszatért ezredéhez Nagyszebenbe.

Az ezred 1891-ben Magyarfehértemplomba áthelyeztetvén, Pálffy-nak százada Boszniába rendeltetett s Pálffy Brékába került. Pálffy három hétig ment lóháton Beszterczéből Boszniába. Ezen utazás reá nézve igen érdekes, kedves s emlékezetes volt.

1891 novemberében nehéz szívvel búcsúzott el régi ezredétől s gróf Radetzky 5. huszárezredébe osztatott be, mely Bécsben állomásozott.

1903. évben József főherceg fölszólította Pálffyt, vállalná el fia, József Ágost főhercegnél a szolgálattevő kamarási állást. Midőn József Ágost 1893 nov. 15-én megnősült, Pálffy nála kamarai előjáróvá lett. Nászútjában Egyiptomba s Palestinába kísérte.

Pálffy Sándor 1894 június 5-én oltárhoz vezette gróf Batthyány Erzsébetet, gróf Batthyány József leányát.

Házassága után fölmentetvén kamarai előjárói állásától, József Ágost főherceg szolgálatában tanúsított működésének elismerésül a «Signum laudis» rendjellel tüntettetett ki.

1894 nov. 1-én százados lett s mint ilyen 1894—1895. évben Pozsonyszentgyörgyben, ezután 1897 tavaszáig Modorban állomásozott. Ezután mint ezrede 3-ik századának parancsnoka, Nagyszombatba került.

Családi s egyéb viszonyai következtében 1897 őszén szabadságot nyert, mely 1899. évben telt le. Ezután még rövid tényleges szolgálatot teljesített s 1904. évben nyugdíjat nyert.

Ezután Dunakilitibe (Moson vármegyébe) vonult, hol neje, birtokainak gondozásával foglalkozik.

Gyermekei: *Fidelis*, szül. Pozsonyszentgyörgyön 1895 május 6-án
Sándor, szül. Pozsonyban 1897 december 5-én.

Andrea, szül. Pozsonyban 1899 január 17-én.

Géza, szül. Dunakilitiben 1900 június 24-én.

József, szül. Görzben 1904 márczius 3-án.

XII. HERCZEG PÁLFFY MIKLÓS ANTAL.

1861.

Gróf Pálffy Pálnak és Károlyi Geraldina grófnőnek fia, született 1861. november 11-én Malaczkán. Vallásos és nemeslelkű anyjának örökődése alatt gondos nevelésben részesült. Oldala mellett nevelő s oktatókép egy ideig Bernátsky Ferencz váczegyház-megyei áldozár, később hódmezővásárhelyi plebános és ráczevei apát működött. Az érettségi vizsgát a budapesti piaristáknál, jogi tanulmányait pedig a budapesti egyetemen végezte.

Önkéntesi évének végétével hadnagyi rangot nyert a 7. számú cs. és kir. huszárezredben, melyben főhadnagy s később kapitány lett.

Most a 6. sz. m. kir. honvédhuszárezrednél mint tartalékos kapitány van beosztva.

Herczeg Pálffy Antalnak 1879 nov. 24-én bekövetkezett halála után átvette a herczeg Pálffy-ág terjedelmes hitbizományi uradalmait, melyekhez tartoznak a detrekői (vagy malaczkai), dévényi, marchegi, heidenreichsteini, bátorkeszi uradalmak. Ezen uradalmakban 1880. év óta a gazdaság értékét és jövedelmét emelő hasznos beruházásokra mintegy öt millió koronát áldozott; nevezetesen Bátorkeszin nagy szeszgyárat építtetett, Malaczkán a kor igényeinek megfelelő gőzfűrészgyárat, erdei gőz- és lóvasutakat, új erdei kötélpályát, közúzmalmot. Továbbá nagy halastavakat létesített és több célszerű gazdasági épületet emeltetett.

Heidenreichstein (Ausztria) várát, mely már roskadozó állapotban volt, mint külsőleg, úgy bensőleg, félmillió koronányi költséggel egészen helyreállíttatta és díszesen megújíttatta. A heidenreichsteini uradalomban levő több magánbirtokot (enclave) vagy 200 ezer korona értékben megvett. A herczeg ezen birtokán többnyire a nyári hónapokban tartózkodik.

Bizvást lehet róla mondani: hogy ő a herczegi uradalmak ujjáalapítója.

Pálffy herczeg 18 plebániának nemcsak kegyura, hanem valóban kegyes kegyura, ki lelkiismeretesen s nagylelkűen teljesíti kegyuri kötelességeit, a mi annál inkább méltánylandó, minthogy sok nagybirtokos, mint kegyúr, csak tehernek tartja a kegyuri kötelmeket s nincs tudatában, hogy a «noblesse oblige» elv nemes föladata s kötelessége a kegyuraság.

1885. évben cs. és kir. kamarás lett. 1900. évben az arany-

gyapjas-rend lovagi méltóságát s 1902. évben a val. belső titkos tanácsosi méltóságot nyerte el. 1909. évben gróf Apponyi Lajos halála után m. kir. udvarnaggyá neveztetett ki. A főrendiházban a közjogi és a törvénykezési bizottság tagja.

1885 február 15-én Budapesten oltárhoz vezette Zichy Margit grófnőt, csillagkeresztes hölgyet, gróf Zichy paulai Ferencz és Korniss Anna grófnő leányát.

A herczeg a felebaráti szeretet nemes gyakorlatában vetelkedik nejével, miről ennek életrajzi vázlatában tüzetesebb említés fordul elő.

GRÓF PÁLFFY ÖDÖN.

1863.

Gróf Pálffy Istvánnak és Dessewffy Mathild grófnőnek fia, született 1863 február 13-án. Elemi kiképeztetését a szülői házban nyerte. Katonai tanulmányait a weiszkircheni katonai akadémiában végezte.

Több évi katonai szolgálat után mint a jászok és kunok 13. sz. huszárezredének főhadnagya, a magánéletbe vonult vissza.

Ifjabb éveiben lett cs. és kir. kamarás.

II. GRÓF PÁLFFY SÁNDOR.

1865.

Gróf Pálffy Pál Antalnak és Károlyi Geraldina grófnőnek fia; született 1865 június 11-én.

Jogi tanulmányainak befejezése után a keleti akadémiába lépett. Ezután a diplomacziái pályán működött. Eleinte Konstantinápolyban követségi attaché, később követségi titkár volt London és Stockholmban, végül pedig követségi tanácsos Párisban. Mint ilyen, 1904. évben saját kérelmére nyugdíjaztatott.

Jelenleg Budapesten tartózkodik. Mint a patronage elnöke, serényen s nagylelkűleg munkálkodik a közjótékonyság előmozdításán és jelentékeny részt vesz ki anyjának emberbaráti műveiből.

II. GRÓF PÁLFFY-DAUN VILMOS MÁRIA.

1867.

I. gróf Pálffy-Daun Vilmosnak és Villani Anitta örgrófnőnek fia; született 1867 május 14-én Stomfán.

A bécsi terezianumi akadémiában nevelkedett; mint ennek növendéke, Erzsébet királynénak nemes apródja volt.

Befejezván tanulmányait, Pozsony vármegyében mint tisztelhetbeli főjegyző lépett szolgálatba. Ezen időben lett cs. és kir. kamarás s a souverain maltai lovagrend lovagja.

1892. évben a dunaszerdahelyi képviselőválasztó kerület szabadelvű programmal képviselőnek megválasztotta.

1893-ban Moson vármegye főispánjává lett s ezen állásában 1901. év elejéig működött.

1889 szept. 30-án egybekelt Görzben Nugent Eleonora grófnővel (szül. 1867 április 25-én), kivel három gyermeket nemzett. (Lásd a családfát.) Gróf Pálffy Vilmos jelenleg Stübing várában (Stájerország) tartózkodik.

GRÓF PÁLFFY LÁSZLÓ MIKSA HENRIK.

Szül. 1867.

Gróf Pálffy Miklósnak és Pleszovicze-Fredro Henrikának fia; született 1867 nov. 23-án.

Cs. és kir. kamarás és tartalékos főhadnagy a 3. sz. huszárezredben.

Neje szül. Borzecki Henrika (szül. 1874 okt. 18-án), kivel 1896 szept. 14-én kötött házasságot.

Tartózkodik Gönczön (Abaujmegye).

II. GRÓF PÁLFFY MÓRICZ.

1869.

I. gróf Pálffy Móricz és Wilczek Paulina grófnő fia; született 1869 febr. 11-én Szomolányban.

Gimnáziumi tanulmányait Kalksburgban a jezsuiták convictusában végezte, honnan 1887. évben az érettségi vizsga sikeres megállta után önkéntesnek állott be a 7-es huszároknál. 1888-ban nyerte a hadnagyi rangot.

1888-ban beiratkozott a budapesti egyetem jogi fakultására. Jogi tanulmányainak első évét nem Budapesten, hanem Párisban töltötte, hol az «Ecole des sciences libres et politiques» rendkívüli hallgatója volt.

1893. évben Budapesten elnyerte a jogtudori oklevelet s még ez évben diplomáciai pályára lépett. Mint ideiglenes attaché

csakhamar Konstantinápolyba került. Itt jó eredménnyel tette le 1894. évben a diplomáciai vizsgát s ugyanitt három évet töltött mint cs. és kir. attaché. Ugyanezen minőségben 1896. évben rövid időre Drezdába helyeztetett át, innen pedig szintén mint attaché 1897. évi tavaszig Párisba.

1897 április 29-én Triestben házasságot kötött Suchodolska Janina úrhölgygel.

Házassága után régi állásában Münchenbe került, hol követ-ségi titkárrá lett.

1899. évben a berni osztrák-magyar követséghez küldetett, hol 1902-ig maradt.

1902. évben Bécsben a külügyminiszteriumban nyert alkalmazást, hol megszakítás nélkül 1909 június haváig maradt. E helyen eleinte másodrendű tanácsos volt, 1906. évben elsőrendű tanácsossá léptettetett elő.

1909. június havában mint követségi tanácsos és egyházi ágens jött a vatikáni nagykövetséghez.

1873—1897. évig máltai lovag volt, mely rendből házassága következtében kilépett.

1908. évben a Szent-István-rend kiskeresztjével lett kitüntetve.

XVI. GRÓF PÁLFFY JÁNOS.

1872.

Gróf Pálffy Géza s Erdődy Gizella grófnőnek fia s gróf Pálffy Alajos ikertestvére, született 1872 aug. 9-én.

Néhány év előtt mint a 4. huszárezred főhadnagya, alkalmazva volt Lajos Viktor főhercegnél szolgálattelvő kamarási minőségben. Jelenleg huszárszázados.

III. GRÓF PÁLFFY ANDOR.

1873.

Gróf Pálffy Emilnek és D'Orsay Dominika grófnőnek fia; született 1873 nov. 13-án.

Cs. és kir. kamarás, cs. és kir. huszárfőhadnagy az 5. sz. huszárezredben.

Hítvese Wurmbrand-Stuppach Paula grófnő (szül. 1878 nov. 25-én) csillagkeresztes hölgy, kivel 1899 nov. 15-én lépett házasságra Pozsonyban.

Gróf Pálffy János végrendelete szerint a nagybajmóczi uradalomnak várományos örököse.

II. GRÓF PÁLFFY ZSIGMOND.

1875.

Gróf Pálffy Emilnek és D'Orsay Dominika grófnőnek fia:
született 1875 december 16-án.

Cs. és kir. kamarás; főhadnagy a 8. sz. huszárezredben.

GRÓF PÁLFFYAK CSALÁDFÁJA.

Konth-nemzetségnek Családfája.

II. Lőrincz mester,
ki Tóthnak is neveztetett 1322.

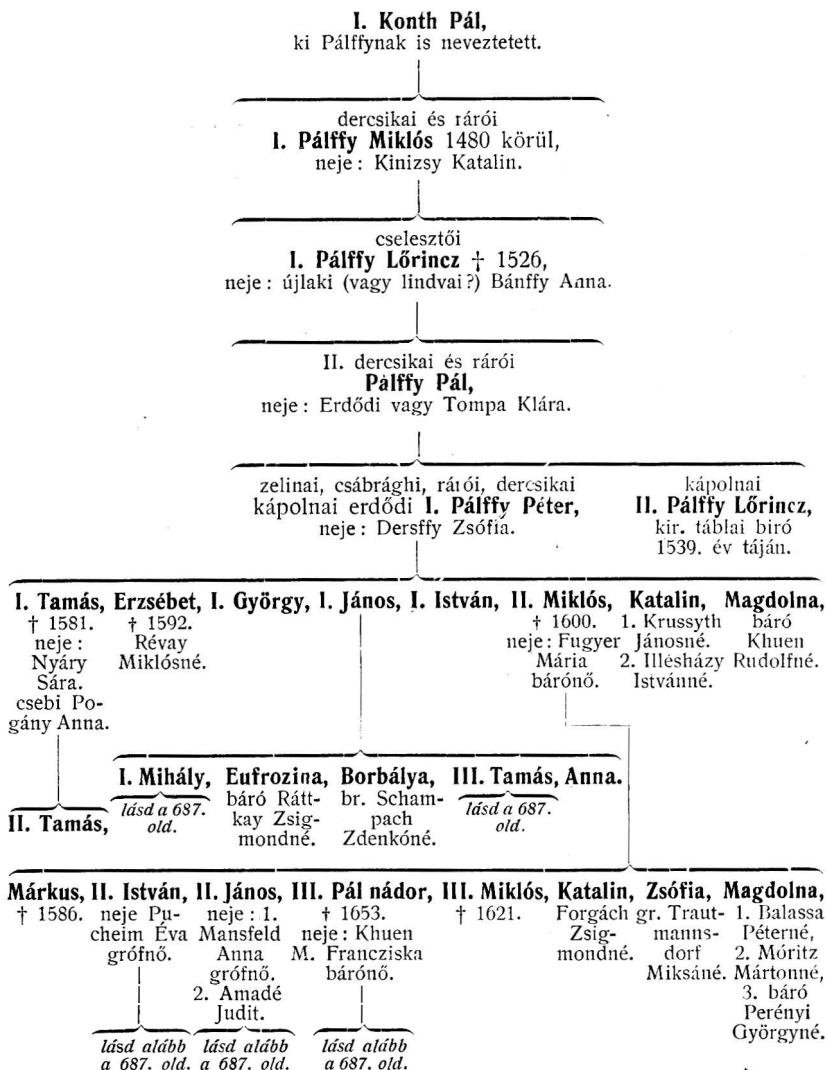
Tóth és Konth II. Miklós,
orsz. főpinczester, Nyitra, Vas, Bars és Varasd
vármegyék főispánja, erdélyi vajda s végül az ország
nádora. † 1367.

Konth István,
Zsigmond király 1390. évben Budán lefejeztette.
Neje: Szilágyi Erzsébet.

Konth Pál,
hitvese: Illés Erzsébet.

Konth Pál,
ki Pálffynak is neveztetett. Neje: Vingárthi Gereb
Anna.

Erdődi gróf Pálffy-családnak Családfája.

I. Gróf Pálffy István,
neje: Puchheim Éva grófnő.

IV. Miklós,
neje: gr. Hairach
Eleonora.

Mária,
gr. Erdődy
Gáborné.

II. Gróf Pálffy János,
1. neje: Mansfeld Anna gr.
2. neje: Amade Judit.

I. Ferdinánd,
csanádi püspök.

Francziska,
Révay Miklósné.

Terézia,
apáca.

III. Gróf Pálffy Pál nádor,
neje: Khuen Francziska bárónő.

III. János Antal,
1. neje: gr. Nádasdy Teréz.
2. neje: gr. Molarth.

IV. János Károly,
neje: Lichtenstein
Magdolna hercegnő.

Mária Borbálya,
gr. Waldstein
Józsefné.

VI. Miklós József,
neje: gróf Drugeth
Julia.

II. Ferencz,
† 1693.

V. Miklós nádor,
neje: Weichs Katalin grófnő.
Az idősebb Pálffy-ág őse.

Mária Zsuzsanna,
gróf Erdődy Antalné.

I. Ferencz,
neje: gróf Drugeth.

V. János nádor,
Nejei: 1. gróf Czobor Mária Anna.
2. gróf Stubenberg Mária Julia.
Az ifjabb Pálffy-ág őse.

I. Leopold,
neje: Ratuit
de Souches.
(lásd alább a 688. old.)

Eleonora,
gróf Abensperg
Ferenczné.

Mária Erzsébet,
gróf Bouquoi
Károlyné.

VI. János,
† 1716.

III. Ferencz,
† 1735.

I. Károly,
† 1720.

Karolina Anna,
gróf Roggendorf
Lajosné.

Mária Anna,
gróf Weissen-
wolf Antalné.

Mária Anna,
gr. Przsehor-
zowsky
Ferenczné

VII. János,
neje: Ester-
házy Anna
gr.

II. Károly,
Pál † 1774.

Szidonía,
gr. Ester-
házy Fe-
renczné.

VII. Miklós,
neje:
gróf Schlick
Jozefa.

Mária Anna Erzsé,
gróf Draskovich
Lipótné.

Mária Anna Terézia,

Eleonora Magdolna.

lásd alább a 689. old.

I. Pálffy Mihály báró.

IV. Tamás,
nyitrai püspök,
† 1679. május 7.

III. István,
† 1637.

III. Pálffy Tamás báró,
neje: Zswieczkow Katalin.

II. Péter,
† 1630 neje:
Kaunitz Eusebia.

I. András,
† 1649. okt. 10.

Szabina,
Ressiczki
Szaniszlóné.

I. Gróf Pálffy Leopold,

szül. 1681. † 1720. Neje: Ratuit des Souches grófnő.

VIII. Miklós, neje: Althan Sződónia grófnő. (A malaczka Pálffy-ág őse.)	Mária Franciska,	Mária Jozefa, † 1721.	Mária Antonia,	Mária Augusztá, gróf Kinsky Ferdinándné.	IV. Pál, † 1716.	II. Leopold, 1. neje: gróf Waldstein Jozefa. 2. neje: gróf Ogiloy Vilhelmina. (A stomfai Pálffy-ág őse.)	Emmánuel Tamás, † 1718.	I. Rudolf, neje: gróf Kaunitz Eleonora. (A vöröskői Pálffy-ág őse.)	
Mária Antonia, de Los-Rios Ferencz márkiné.	III. Károly József, kancellár, első herczeg, neje: Lichtenstein Terézia herczegnő. <i>lásd alább a 689. old.</i>	Mária Anna, gr. Esterházy Jánosné.	Terézia Jozefa, † 1749.	Jozefa Franciska, † 1752.	VI. Pál, † 1752.	Francziska Jozefa, gr. Batthyány Lajosné.	Mária Terézia, gróf Zichy Istvánné.		
III. Leopold, † 1799. Neje: Daun Terézia grófnő, theanói herczegnő.	Karolina, gróf Korniss Mihályné.	Antónia, gróf Auersperg Rikárdné.	V. Pál, † 1750.	I. József, Péter, † 1751.					
Antónia, gróf Cziráky Lászlóné.	IX. János, neje: gr. Fekete Francziska. <i>lásd alább a 692. old.</i>	Francziska, gróf Serényi Károlyné.	II. Rudolf, gr. Kolowrat Antónia. <i>lásd alább a 690. old.</i>	Eleonora, † 1758.	Mária Anna, báró Jöchlin- ger Jánosné.	Jozefa, báró Bor- nemisszané.	Terézia, gróf Erdődy Jánosné.	VII. Pál, † 1763.	Ernestina, báró Perényi Jánosné.
IV. Ferencz, † 1803.	IV. Leopold, † 1825. neje: Jöchlin- ger Karolina bárónő. <i>lásd alább a 692. old.</i>	III. József, pap.	IV. Károly, † 1823. I/28. Neje: Hoyos Ernestina grófnő.	Mária Terézia, gróf Nádasdy Lipótné.	I. Ernő, máltai lovag, † 1832.	Jozefa, † 1772.	Domonkos, † 1772.	II. Ferdinánd,	I. Fülöp, † 1794.

III. Herczeg Pálffy Károly József,

neje : Lichtenstein Terézia hercegnő,
(malaczkai család-ág)

II. József herceg,
neje : Hohenfeld
Karolina grófnő.

IX. Miklós,
† 1800.

I. Antal herceg,
neje : Kaunitz-Rittberg
Leopoldina grófnő.

X. Miklós,
neje : Rossi
Terézia grófnő.

Anna Mária,
gróf Schönhofeld
Adolfné.

Terézia,

IX. Pál Antal József,
neje : Károlyi Geraldina grófnő.

XI. Miklós,
neje : Pleszovicze-Fedro Henrika grófnő.

II. Antal,

Mária Antónia, László Miksa Henrik,
neje : Borzecki Henrika.

Franziska Mária,
gr. Festetich Pálné.

Anna Mária Terézia,

Geraldina Terézia,
gróf Károlyi Gyuláné.

XII. Miklós Antal hg.,
gr. Zichy Margit.

Margit M. Terézia,
gróf Wenckheim
Istvánné.

Sándor,

Paula M. Klára,
gr. Kinsky Rudolfné.

VII. Gróf Pálffy Miklós — V. János nádor fia,

(ifjabb ág),

neje : Schlick Mária Jozefa grófnő.

Mária Terézia Anna,
gróf Erdődy Jánosné.

VIII. János,
1728—1791. Neje : Colloredo-
Mansfeld hercegnő.

Mária Ludovika,
herceg Kinsky Józsefné.

Jozefa Gabriella,
gróf Hunyady Jánosné.

X. János Gábor,
sz. 1775. † 1821. III/23.
De Ligne Eufemia Krisztina
hercegnő.

V. Ferencz Alajos,
sz. 1780. VI/22.
† 1852. XI/14.
Neje : gróf Erdődy Natália.

XVI. János Ferencz,
szül. 1829. aug.
† 1908 június 2.

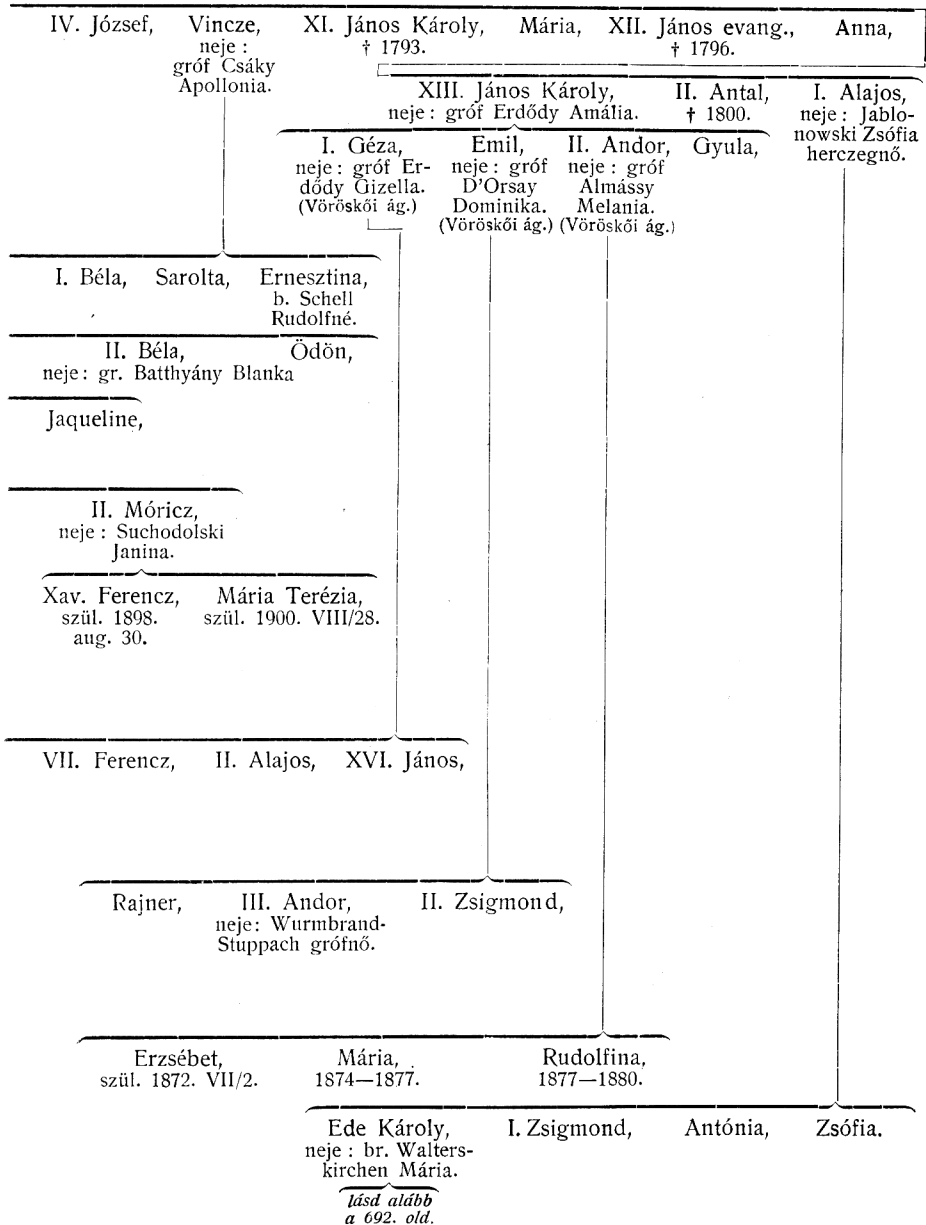
Gabriella,
gróf Andrássy Manóné.

Ezzel kihalt az ifjabb gr. Pálffy-ág.

II. Gróf Pálffy Rudolf,
neje : Kolowrat Antónia grófnő.
(Vöröskői ág.)

Erzsébet,	Vilhelmina,	VI. Ferencz	III. Rudolf,	Borbála,	I. Fidel,	II. Mihály,
		(paulai),			neje :	† 1790.
		neje :			gróf Dóry	
		gróf Erdődy			Ernesztina.	
		Jozefa.				
Hermína,	V. József,	I. Móríc,		Konstant,		Fidelia,
Tolomei		neje : gróf Wilczek				† 1843.
Márius gróf		Paulina.				
neje.						
VIII. Pál,	IV. Rudolf,	Gabriella,	Anna Valeria,	Georgina,	III. István,	
	neje : Donati			Roth	neje : gróf Des-	
	Paulina.			Józsefné.	sewffy Mathild.	
					Aloyzia,	
					br. Stillfried	Rudolfné †
Alice,	Johanna,	Julia,	Arthur, †	Tamás,	V. Rudolf, †	
gróf Bolza	br. Grovestins	gróf Hübner				
Józsefné.	Edéné.	Sándorné.				
Mária,	VI. József,	Gizella,	XV. János,	Mária Terézia,	M. Paulina,	
szül. 1852.	szül. 1854. IX/8.	szül. 1854.	neje : Schlip-	szül. 1856. I/26.	gr. Stuben-	
III/17.	neje : gróf Wil-	IX/22.	penbach		berg Károlyné.	
	czek Lucia.		Erzsébet.			
			VIII. paulai Ferencz,*			
			szül. 1890. II/12.			
Mária Lucia,	Francziska Mária,	VIII. József,	III. Péter,	VII. Károly.		
szül. 1896. III/26.	szül. 1897. III/10.	szül. 1898. II/21.	szül. 1899. IX/10.			
		I. Sándor,	Fidelia,	Amália,		
		neje : gróf Batthyány	báró Apor			
		Erzsébet.	Gáborné.			
II. Fidel,	III. Sándor,	Andrea,	II. Géza,	IX. József,		

* Általában *Pálnak* hívják.

IX. Gróf Pálffy János,
neje: gróf Fekete Francziska.
(Vöröskői ág.)

Amália, gróf Erdődy Sándorné.		V. Károly János, neje: Rindsmaul Ludovika grófnő.	
Mária Terézia, † 1862. nov. 20.	Borbála, gróf Attems Ferenczné, † 1846.	Valburga, † 1861.	Eufemia, † 1870. ápril 30.

Gróf Pálffy Ede, ujezdi báró,
neje: báró Walterskirchen Mária.
(Vöröskői ág.)

Zsófia, gr. Wallis Györgyné.	Mária, herceg Lobkowitz Ágostonné.	XVII. János, neje: Wurmbrand-Stuppach Ferdinanda grófnő.
Mária Vilma,	VII. Károly Mária Frigyes,	Zsófia.

IV. Gróf Pálffy-Daun Leopold,
neje: Jöchlinger Karolina bárónő.

Ludovika, gróf Zichy Györgyné.		III. Ferdinánd S. Leopold, theanói herceg, neje: Lobkowitz Szidónia hercegnő.	
V. Lipót Károly Nándor, neje : Lónyay Olga.	I. Vilmos Károly Vincze, neje : Villani Anita grófnő.	II. György, Mária Gabriella, gr. Thurn-Valle-Sassina György neje, † 1867 VI/23.	VI. Károly Miklós Hugó, pap.
Mária Anna, férje: Giovanni Conte degli Alessandri.	II. Vilmos Mária Leopold, neje: Nugent Eleonora grófnő, theanói herceg.	Blanka, gr. Goluchowski Józsefné.	
Eleonora Anna Mária, szül. 1890. okt. 10.	VII. József Vilmos, szül. 1892. aug. 7.	Mária Anna Eleonora, szül. 1897. febr. 1.	

TARTALOM.

1401.

Oldal

1. — 1041. Szent Pál fordulásának második napján. Óvástétel Szentpéterföld és Perdeföld községek közötti birtokokra nézve a pozsonyi káptalan előtt 1

1424.

2. — 1424. Buda. Pünkösöd előtti pénteken. Gara Miklós nádor bizonyítja, hogy zecheeni Frank László 50 márkát fizetett ki Frank Dorottyának, ifj. bolondóczi Stibor nejének, anyjának járó hozomány s kelengye fejében 1

1473.

3. — 1473. Szent Pál fordulása napján Mátyás király meghagyja a pozsonyi káptalannak, hogy nagyságos Graffenegk Ulrikot Samarja mezővárosának s néhány somogy megyei községnek részirtokába vezesse be... .. 2

1586.

4. — Vöröskői halas tavak. 1586 2

1589.

5. — Pálffy-Fugger Mária jótékonyága. 1589 2

1594.

6. — 1594. július 10. Révay András jegyeséhez 3
7. — Losonczy Anna Szomolányból 1594. szeptember 2-án Pálffy-Fugger Máriához. Baráti levél. Török hadi hírek 3

1595.

8. — Troyer Joachim 1595 január 19-én Vöröskőről Pálffy-Fugger Máriának Bécsbe 3
9. — Troyer Joachim Vöröskőről 1595. január 25-én Pálffy-Fugger Máriának Bécsbe 4
10. — Pálffy Miklósné jószivüisége. 1595 5
11. — 1595 július 23. Pálffy Miklósné Mansfeld Katalinhoz 5

1596.

12. — Ungnád Dávid Sentkéről 1596 július 27-én báró Pálffy Miklósnéhoz 6000 aranyat s iratokat küld 5

1598.

Oldal

13. — 1598 és 1599, Kivonatok báró Pálffy Miklós fiának iskolázási kiadásaiból... 6

1600.

14. — 1600. Özv. Pálffy Miklósné szül. Fugger Máriának kiadásaiból ... 15
 15. — Mátyás főherczeg 1600. május 14. Bécsből özv. báró Pálffy Miklósnénak ... 15
 16. — Rudolf király 1600 december 8-án Prágából özv. Pálffy Miklósnéhez 16

1601.

17. — 1601 január 20. Mátyás főherczeg Pálffy Istvánról honvédelem ügyében 16
 18. — Mátyás főherczeg 1601. február 12-én Bécsből özv. báró Pálffy Miklósnénak hadi segélyről... 16
 19. — Mátyás főherczeg 1601 február 17-én Bécsből báró Pálffy Miklósnéhez egy fogat ügyében... 16

1603.

20. — A m. kir. kamara 1603 június 20-án Pozsonyból özv. Pálffy Miklósnénak Stomfa adományozásáról ... 17
 21. — A m. kir. kamara 1603 szept. 9-én Pozsonyból özv. Pálffy Miklósnéhez Stomfa védelméről... 17

1604.

22. — Rudolf Pálffy Istvánhoz Prágából 1604. december 16-án ... 17
 23. — Rudolf király 1604. Prágából december 16-án özv. báró Pálffy Miklósnénak. Országgyűlési meghívó ... 17

1606.

24. — Mátyás főherczeg 1606 április 20-án Bécsből özv. báró Pálffynéhoz. Foglyok ügyében ... 18

1607.

25. — Rudolf király Pálffy Istvánhoz Prágából 1607 június 15-én. Országgyűlési meghívó ... 18

1609.

26. — 1609. okt. 12. Leopold főherczeg Pálffy Istvánhoz Teufenbach indítványairól ... 18

1611.

27. — Pálffy István özv. Pálffy Miklósnénak Pozsonyból 1611. május 6. Honvédelemről... 18
 28. — Ditrichstein Ferencz bíbornok s olmützi püspök 1611. május 7. Kremsírből özv. báró Pálffy Miklósnéhez. Meghívás temetésre ... 19
 29. — Armpruster özv. Pálffy Miklósnénak Pozsonyból 1611. június 1. Vöröskőre. Számadások vizsgálatáról ... 19

30. — Pálffy János anyjának, özv. Pálffy Miklósnénak Ujvárról 1611. július 8. Táborozási hírek 20
31. — Forgách Zsigmond Pálffy-Fugger Máriának Kassáról 1611. július 13. Családi s hadi hírek 20

1616.

32. — 1616. ápril 14. Galantháról. Esterházy Gábor, Dániel és Pál Pálffy István koronaörhöz. Gabona felosztásáról 21
33. — Miksa fhg. Pálffy Istvánhoz Nagy-Lévárd birtoka ügyében 1616. nov. 27 21
34. — 1616. decz. 28. Pozsony. Pázmány Péter Pálffy Pálhoz Léva vára és uradalmáról... .. 21
35. — Mátyás király Pálffy Istvánhoz Prágából 1616. decz. 31. A nádori állás betöltéséről 22

1617.

36. — Gróf Thurzó Borbála Szomolyánból 1617. május 17. özv. Pálffy Miklósnéhez. Baráti levél 22
37. — Pálffy Fugger Mária leányainak örökös részéről intézkedik. 1617. jún. 27 22
38. — Baza Antal ferenczrendű főnök Nagyszombatból 1617. december 22. özv. Pálffy Miklósnénak Vörösköre. Lelkeszi segédkezésről 23
39. — Moritschgín János Zuháról 1617. decz. 4. özv. Pálffy Miklósnénak. Jubileumi levélről s vöröskő-uradalmi borokról 23

1618.

40. — Mátyás Pálffy Istvánhoz Bécsből 1618. márcz. 16. Meghívja Regensburgba 24
- 40/a. — 1618. május 22. Pozsonyból. Berchény Imre Pálffy Istvánhoz. Bizalmas ügy 24
41. — Pálffy János Bécsből 1618. okt. 1. özv. Pálffy Miklósnénak. A király kíséretében van. Csehországi hadi viszonyok... .. 24
42. Révay Péter özv. Pálffy Miklósnénak Holicsból 1618. október 13. Vörösköre fog jönni bizonyos tárgyalás végett 25
43. — Mátyás király Pálffy Istvánhoz 1618. decz. 16. Bécsből. Stomfa és Pozsony várak megerősítéséről 25

1619.

44. — Gr. Forgách Zsigmond özv. Pálffy-Fugger Máriához Tavarnok kastélyból 1619. január 9. Nagyszombat városával való perről 25
45. — Gróf Forgách Zsigmond Tavarnokról 1619. márczius 5. özv. Pálffy Miklósnéhez. Balassa Péternének Illésházy Istvánné által hagyományozott 8000 frtról s a nagyszombati perről 26
46. — Gróf Forgách Zsigmond özv. Pálffy Miklósnéhez Tavarnokról 1619. márczius 6. A nagyszombatiak pere 27
- 46/a. — Forgách Zsigmond özv. Pálffy Miklósnéhez Komjáthiból 1619. év márczius 15. A nagyszombatiak pere 27
- 46/b. — Forgách Zs. márczius 17. 1619. özv. Pálffy Miklósnéhez Tavarnokból. A nagyszombatiak nem akarnak egyezkedni... .. 27

47. — Ferdinand Pálffy Istvánt értesíti Mátyás király haláláról Bécsből 1619. márczius 20.	28
48. — Gróf Forgách Zsigmond Nagyszombatból 1619. ápril 1. özv. Pálffy Miklósnéhoz. Barátságos egyezkedést ajánl a nagyszombati perben ...	28
49. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz 1619. ápril 9. Bécsből... ..	28
50. — Gróf Forgách Zsigmond Pálffy-Fugger Máriához Komjáthiból 1619. ápril. 8. Békés kiegyezést javasol a nagyszombatiakkal	28
51. — Pyber János vál. váradi püspök özv. Pálffy Miklósnének Nagyszombatból 1619 ápril 21. Mentegető levél	29
52. — Révay Péter Holics várából 1619 ápril 24. özv. Pálffy Miklósnéhoz. — Ápril 28. nem jöhet Zuhára	30
53. — Győrffy Tamás Pozsonyból 1619 ápril 25. özv. Pálffy Miklósnének. A personalisról ír	30
54. — II. Ferdinand Pálffy Istvánhoz 1619 május 10. Bécsből. Katonák elszállásolása	30
55. — 1619 aug. 1. Lembachból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. — Pénzügyekről	31
56. — Lipót fhg. Pálffy Istvánhoz Pozsony várának védelme ügyében. Bécs, 1619. szept. 12	31
56/a. — Lipót fhg. Pálffy Istvánhoz a kir. banderium ügyében. Bécs, 1619 szept. 14.	31
56/b. — Lipót Pálffy Istvánhoz egy szóbeli megbízás ügyében. Bécs, 1619 szept. 21.	32
57. — Lipót fhg. megdicséri Pálffynak hű szolgálatait. Bécs, 1619 okt. 12.	32

1619.

58. Birtokosztályos egyezség özvegy Pálffy Miklósné szül. Fugger Mária s gyermekei, ú. m. Pálffy István, János, Pál és Miklós között	32
---	----

1621.

59. — II. Ferdinand Pálffy Istvánhoz Bécsből 1621 febr. 13. Tiffenbach küldetéséről	34
60. — 1621 nov. 5. Pálffy István váltságdíjáról	34
61. — 1621 nov. 15. Bethlen Gábor nyugtája Pálffy István váltságdíjáról	36

1622.

62. — 1622 ápril 12. II. Ferdinand király Pálffy Pált inti, hogy a szerződés szerint tartozó gabonát szolgáltassa a csász. hadi élesztárba	36
63. — 1622 ápril 14. Mádon. Alaghi Menyhért nyugtája a Pálffy István váltságdíja czimén felvett pénzről	36
64. — 1622 okt. 1. II. Ferdinand meghívja Pálffy Pált, hogy őt a birodalmi gyűlésre Regensburgba kísérje	37

1623.

65. — 1623 ápril 4. Pálffy Istvánnak II. Ferdinand király 40 ezer frtnyi kegyelemdíjat rendel	38
--	----

1625.

66. — 1625 márczius 13. Stomfáról Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz egy falu kiváltásáról	38
--	----

67. — 1625 május 15. A király Pálffy Istvánt tanácskozáásra meghívja ...	39
68. 1625 júl. 26. Listhy Anna barátságos levele Pálffy Istvánhoz...	39
69. — 1625 december 13. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz az ujbáryi főkapitányi hivatalról ...	39
69/a. — 1600 (?) január 29. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz honvédelmi ügyben	39

1626.

70. — 1626 márczius 14. Nagyszombatból. Pálffy Kata Pálffy Istvánhoz. Testvéri levél ...	40
71. — 1626 márczius 24. Csász. kir. hadi tanács Pálffy Istvánhoz huszárok ellátásáról ...	40
72. — 1626 július 6. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz a szentgyörgyi és bazini uradalomról...	40
73. — 1626 július 15. Komáromból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz utazásról	41
74. — 1626 július 16. Komáromból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz hadi ügyekben ...	41

1627.

75. — 1627 jan. 18. Herrknecht. Özv. gróf Forgách Zsigmondné szül. Pálffy Kata Pálffy Istvánhoz. Több ügyes-bajos dologát közli. Egy irodalmi munkájáról megemlékezik ...	41
76. — 1627 február 2. Galántháról. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. Esterházy Gábor temetése. A katonák insége s fizetése ...	42
77. — 1627 február 3. Bakyth Péter Pálffy Istvánhoz. Pálffy István aján-déka. Zombathely János előmozdítása...	43
77/a. — 1627 február 5. Modor sz. kir. város Pálffy Istvánhoz. Katonák fizetéséről ...	43
77/b. — 1627 február 15. Münchenből Fugger Henrik Pálffy Istvánhoz pénz ügyében ...	44
78. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz 1627 február 9. Bécsből. Katonaság elhelyezéséről ...	44
79. — 1627 ápril 17. A bécsi udvari kamara Pálffy Istvánhoz, az ettől fel-ajánlott hadi kölcsönről ...	44
80. — Ameth bég Pálffy Istvánhoz, hadi ügyekben. 1627 ápril 19...	44
81. — 1627 június 6. Hertknehtől özv. Forgách Zsigmondné Pálffy Istvánhoz. Testvéri szeretet megnyilatkozása ...	45
82. — 1627 július 15. Ugróczról. Idősb Zay Zsigmond Pálffy Tamáshoz. Zay fiának lakodalma ...	45
83. — 1627 július 26. Drégelypalánk. Bakyth Péter Pálffy Istvánhoz hadi hirekről s a török mozdulatairól ...	45
84. — Ahmet bék esztergomi helytartó Pálffy Istvánhoz Szőnyről 1627 júl. 29. Lovat küld egy rab váltságdíja fejében ...	46
85. — Ahmet bék Pálffy Istvánhoz Szőnyről 1627 augusztus 2. Rab váltságára lovat ajánl ...	47
86. — 1627 augusztus 3. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz kilenczed elenge-dése ügyében ...	47
87. — 1627 augusztus 3. Komáromból. Esterházy Dániel Pálffy Istvánhoz. Török küldöttség Bécsben ...	48

88. — 1627 augusztus 25. Pálffy Kata P. Istvánhoz. Vidéki rablókról. Mórítz Mártonné lakodalmáról	48
89. — 1627 augusztus 20. Sellye. Pázmány Péter gr. Pálffy Istvánhoz török ügyekről	48
90. — Murtza basa Pálffy Istvánhoz a hódolt faluk szolgálatai végett. 1627 szeptember 1	48
91. — 1627 szeptember 13. A békekötés bizottsága Pálffy Istvánhoz Komáromból	49
92. — 1627. szeptember 19. Nógrádról. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. A törökkel való békekötésről	50
93. — 1627 szept. 25. Stomfáról. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Királynál leendő találkozásukról s pénzügyről	50
94. — Murcza budai vezérbasa Pálffy Istvánhoz Budáról 1627 szeptember 29. Panaszkodik Bosnyák Tamásra, füleki kapitányra	51
95. — 1627 okt. 13. A m. kir. kamara Pálffy Istvánhoz Sárfű, Németgurub községek s Tárnok pusztá visszaváltása ügyében	52
96. — 1627. nov. 6. Zuhárol Pálffy János P. Istvánhoz. Vöröskő uradalmi tavak halairól. Lovakat akar vásárolni s ajándékozni... ..	52
97. — 1627 december 30. estve Nógrádból. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek a török vezér terveiről: latrok és csavargókról	53

1628.

98. — II. Ferdinánd Pálffy István újvári kapitányhoz Prágából 1628 január 8. Intézkedés a török hódoltsági terület sértése ellenében	53
99. — 1628 január 19. Nógrádból. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz a török követségről s Balog Istvánról; csavargó latrokról s egy szentségtörő szabadosról	54
100. — Ibrahim bék Pálffy Istvánhoz 1628 február 1. Hódoltsági fizetésről, lovak eladásáról	55
101. — Ibrahim bék követség s egy ló ügyében Pálffy Istvánhoz. 1628 febr. 4. Követségről s Pálffynak felajánlott lovakról... ..	57
102. — 1628 február 11. Zólyomból. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz hadi ügyekben.	57
103. — 1628 május 11 Újvárról. Koháry Péter Pálffy Istvánhoz Szitnya és Csábrágh várak érdekében	58
104. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz 1628 jún. 7. Bécsből. Pálffy jogkörén kívül szabott büntetést	59
105. — 1628 nov. 1. Gróf Puchheim János Rudolf Pálffy Istvánhoz Bécsből Pozsonyba. Bizalmas ügy. Hittérítés	59
106. — 1628 november 9. Bécsből. Csász. kir. hadi tanács Pálffy Istvánhoz. A budai basa panaszainak vizsgálatáról	59
107. — 1628 nov. 20. Adorjából. Csáky László Pálffy Istvánhoz. Lakodalmára hívja	60
108. — II Ferdinand Pálffy Istvánhoz 1628 decz. 4. Bécsből	60
109. — 1628 decz. 7. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz. Megkeresi Pálffyt, hogy Tersztyánszky Gáspárt ne akadályozza a sz. györgyi és bazini erdők jogos használatában	61
109/a. — 1628 decz. 19. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz a bazini kath. plébánosnak adandó ideiglenes szállás végett	61

110. — Murcza budai vezérbasa hódolt falvak adója ügyében Pálffy Istvánhoz. 1628 karácsony estén Budáról 61
111. — 1628 decz. Bécsi hadi tanács Pálffy Istvánhoz hat török rab kibocsátásáról 62

1629.

112. — 1629 január 15. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz. A szécsényi katonaság akadályozza a harminczadadó fizetését 62
113. — 1629 január 20. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz török foglyok váltságdíjáról 63
114. — 1629 január 26. Pálffy Kata Pálffy Istvánhoz Komjáthról. Csákyt vendégül várja 63
115. — 1629 január 27. Nógrádból Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. Hadi ügyben. Esterházy jószágának jogtalan megterhelhetése 63
116. — 1629 jan. 29. Murcza budai vezérbasa Pálffy Istvánhoz a hódolt faluk adója ügyében 64
117. — Murcza budai vezérbasa Pálffy Istvánhoz a békeség fenntartása s a latorságok megtorlásáról. Budáról 1629 január 30 65
118. — 1629 február 9. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz az újvári híd javításáról 67
119. — 1629 február 9. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz a megváltott török foglyok rendeltetése helyéről 67
120. — 1629 febr. 10. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz Roskovány László által. — Bakos István szendrői kapitány ellen felhozott vádak ügyében 67
121. — 1629 február 10. Nógrád — Esterházy Pál — Pálffy Istvánhoz. Egy strázsamester alkalmaztatása. Vadat küld Pálffynak. A törökök békés hajlamai 68
122. — 1629 február 20. Galánta, Esterházy Dániel Pálffy Istvánhoz. Esterházy Miklós ajándékaról s Dánországi békekötéséről 68
123. — 1629 február 19. Királyi megbízás Pálffy Pál és Müller Zsigmond jogtudor és udvari kamarai tanácsos részére Sárospataknak Rákóczy György által óhajtott megvétele ügyében 69
124. — 1629 febr. 24. Bazin sz. kir. mezőváros Pálffy Istvánhoz a czajlaiak borárulása ügyében 69
125. — 1629 február 27. Galántha. Esterházy Dániel Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek 70
126. — 1629 márczius 1. Kékkőből. Balassa András Pálffy Istvához. Balassa tagadja a szécsényi vásárkor történt kihágások miatt ellene emelt vádakat 70
127. — 1629 márczius 12. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz török foglyok váltságáról 71
128. — 1629 márczius 25. Nógrád. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. Gonosztevők büntetéséről 71
129. — 1629. Pozsonyból. Pálffy János Pálffy Istvánhoz. Fizetésre inti 72
130. — 1629 márczius 21. Galcsról Pálffy Kata Pálffy Istvánhoz. Egy fontos levelet megköszön 72
131. — 1629 márczius 29-én Zuháról Pálffy János Pálffy István és Pálhoz. Perényi fizetési kötelességéről és Dóczy haláláról 73

132. — 1629 márczius 30. Ugrócz várából idősb Zay Zsigmond fiát ajánlja Pálffy István szives kegyességébe	73
133. — 1629 április 4. Magyar kir. kamara Pálffy Pálhoz, főpinczemesterhez Andrassy-féle pénz kifizetése	73
134. — 1629 április 18. Nógrád. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. Balassa Imre katonáinak garázdálkodása. Török viszonyok	74
135. — 1629 április 21. Marcheggről. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz, temetés rendezése s bizalmas összejövetel ügyében	75
136. — 1629 július 27. Kirchberg F. (úgy látszik bibornok) Pálffy Pálhoz házassági dispensatio ügyében	75
137. — 1629 augusztus 15. Pálffy András Pálffy Istvánhoz Bazinból. Katonai parancsait végrehajtotta	75
138. — 1629 szeptember 16. Zuháról. Pálffy János Pálffy Istvánhoz. Fizetés ügyében	76
139. — 1629 november 1. II. Ferdinánd király meghívja Pálffyt a legközelebbi országgyűlésre	76
140. — 1629 december 14. Pálffy Istvánnak egy adóssága	76
141. — 1629 december 18. II. Ferdinánd király Pálffy Pált meghívja az osztrák országgyűlésre	76
142. — 1629 ? 21. Nógrád. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. A törökök mozgalmai s a békekötés	77

1630.

143. — 1630 márczius 21. II. Ferdinánd Pálffy Pál m. kir. kamarai elnök, kamarás s kir. tanácsost tanácskozásra hívja	78
144. — 1630 május 28. Cs. haditanács Pálffy Istvánhoz. Hadi rendeletek 1630 május 31. Haditanács Pálffy Istvánhoz. A törökök támadásairól s ez elleni védekezésről	78
145. — 1630 június 27. Zuháról. Pálffy János hitvestársának temetési előkészületeiről Pálffy Istvánhoz	79
146. — 1630 július 2. Pálffy Mária atyjához, Pálffy Jánoshoz sajátkezű magyar levelet írt Nagyszombatból. A levél helyesen van írva	80
147. — 1630 július 13. Nógrád. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. Hadi jelentések, fizetések. A törökök vezérének gyengesége	80
148. — 1630 július 15. Pálffy Jánosné temetéséről	81
149. — 1630 augusztus 6. Marcheggről. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Panaszkodik, hogy édesanyja egy rajkai ház miatt keserűséget okoz	81
150. — 1630 augusztus 8. Szuháról. Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz Bazin és Szentgyörgy uradalom jövedelmeiről s ezekre való követeléseiről	82
151. — 1630 augusztus 24. Nógrádból. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. A törökök ellen tervezet támadásokról s egyéb török hírekből	83
152. 1630 augusztus 27. Nógrádból. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek; békeség. Nazur bék békés szándéka	85
153. — Pálffy Katalin Tavarnokról 1630 szeptember 1. özvegy anyjának, Pálffy-Fugger Máriaának	85
154. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Regensburgból 1630 szeptember 5. Békebontó katonákról	86

155. — 1630 szeptember 27. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz. A török vezér állítólagos támadások miatt panaszkodik. Pálffy ezeket vizsgálja meg 86
156. — 1630 szeptember 28. A király megbízásából az udv. kamara Pálffy Pálhoz a Marchegg uradalomtól járó felajánlott adóról 87
157. — 1630 október 5. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz a verebélyi végvár kapitányáról 87
158. — 1630 október 5. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz. Számon kéri királyi rendelet alapján a törökök ellen intézett támadásra nézve 87
159. — 1630 október 26. Drégely-Palánkról Bakyth Péter Pálffy Istvánhoz drégelypalánki tisztségekről 88
160. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Burghausenből 1630 november 21. Dervis bég elégtétele végett a garázda katonákat büntesse meg 88
161. — 1630 december 12. Lozornóról. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Jelenti, hogy a királyt Marcheggben vendégül várja; különböző vadhúst kér P. Istvántól 88

1631.

162. — 1631 ápril 4. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz. Miért ellenzi Hoffer alkaptány parancsainak végrehajtását? 89
163. — 1631 ápril 9. Sellye. Pázmány Péter Pálffy Istvánhoz honvédelmi intézkedésekről 89
164. — 1631 ápril 29. Kerekess András a m. kir. kamarához bizonyos tábornoki földek felől. Dienesdről 89
165. — 1631 május 20. Kis-Márton. Gr. Esterházy Miklós nádor Pálffy Pálhoz. Perényi Györgyné egy hagyománya ügyében 90
166. — 1631 május 30. Tardoskedről Pázmány Péter Pálffy Istvánhoz barátságos levél 90
167. — 1631 II. Ferdinánd magához hívja Pálffy Istvánt 91
168. — 1631 június 10. Galántha. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. Nagy Tamás katonai előléptetésre ajánlja 91
169. — 1631 június 21. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz. A bányavárosi vég-helyeken elhelyezendő német katonákról s hadi bíróságról 91
170. — 1631 július hó. Pálffy István Modor városához rablóknak elfogatásáról 92
171. — II. Ferdinánd Pálffyhoz Neustadtból 1631 szeptember 4. Horváth László századosi kineveztetéséről 92
172. — Az udv. kamara 1631 október 29., hasonló levelet intézett Pálffyhoz s ez évre ismét a fentjelzett határidőkben 2200 frtot követelt. A fizetés késedelme 10 százalék késedelmi kamattal fog járni s esetleg végrehajtást maga után vonni 92
173. — 1631 november 5. Nagyszombat. Esterházy M. nádor Illésházy István végrendeletét kéri Pálffy Páltól 92
174. — 1631 november 28. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz. Romhány Albert katonai előléptetése ügyében 92
175. — 1631 december 8. Nagy-Kér. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. Hadi mozgalmak Nyitra megyében 93
176. — 1631 december 17. Nagyszombatból. Bakyth Péter Pálffy Istvánhoz. Bakyth betegsége, octavalis pere 93

177. — 1632 január 12. Zuháról. Pálffy János kézfogójára hívja meg Pálffy Istvánt	94
178. — 1632 január 13. Nemetujvár. Gróf Batthyány Ádám lakodalmára hívja meg Pálffy Istvánt	94
179. — 1632 január 16. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz. Öröködjék a menevéd nélküli gyanús utasokra, s ilyeneket fogasson el	95
180. 1632 január 18. Nagyszombat. Pázmány Péter Pálffy Istvánt alamizsnás szent János ünnepségére meghívja	95
181. — 1632 január 22. Kismárton. Gróf Esterházy Miklós Pálffy Pálhoz. Pálffy ne ellenkezzék a szentszék határozatával	95
182. — 1632 január 31. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz a lévő kapitányság betöltése végett	96
183. — 1632 szeptember 2. Bazin. M. kir. kamara a bazini plébánia (r. kath.) épületének helyreállításáról	96
184. — 1632 február 3. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz királyi lovak részére szerzendő takarmányról	96
185. — 1632 február 13. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz a bazini vár helyreállításáról	96
186. — 1632 február 17. Trencsén várából. Gróf Illésházy Gáspár Pálffy Istvánhoz. Baráti levél	97
187. — 1632 márczius 1. Tavarnokról. Pálffy Kata Pálffy Istvánhoz. Testvéri levél	97
188. — 1632 márczius 18. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz hadiszerek szállítása ügyében	97
189. — 1632 márczius 26. Zai János paulinus generalis praeses Zágbrát feletti Remete nevű kolostorból Pálffy Pálhoz	98
190. — 1632 márczius 29. A hadi tanács Pálffy Istvánhoz. Egy Érsekujváron meghalt Schütz nevű orvos vagy vegyész hagyatékának rendezéséről	98
191. — Év (?) ápril 6. Esztergomi káptalan Pálffy Pálhoz fordul Nagyszombat várostól szenvedett sérelmeinek orvoslásáért	99
192. — 1632 ápril 3. Pálffy István Ujvárról — ohory főhadnagy halálát jelenti Pálffy Pálnak	99
193. — 1632 ápril 3. Forgách Miklós, Felsőmagyarország generálisának egy lecsillapított parasztlázadás következtében kiadott rendeletei	99
194. — 1632 ápril 10. Kassa. Forgách Miklós Pálffy Pálhoz hadi viszonyokról	101
195. — 1632 ápril 12. Pozsony. Pálffy István Pálffy Páltól bizonyos pénzt hathatósan követel	102
196. — 1632 május 2. Érsekujvár. Pálffy István Pálffy Pálhoz. Hadi hirekről, Koháry betegsége és pénzügyekről	103
197. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Bécsből 1632 május 5. Zabolázza meg a kihágó katonákat	103
198. — 1632 május 6. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz Koháry Péter kinevezendő utódjáról	103
199. — 1632 május 7. Bogdánocz. Izdenczy András Pálffy Pálhoz. Megholt Koháry Péterről. Kollonich nehezteléséről	103

200. — 1632 május 11. Bécs. II. Ferdinánd Pálffy Pálra bizza Pozsony várának helyreállítását	104
201. — 1632 május 12. Illava várából. Ostrosy István Pálffy Pálhoz Bodrogkeresztúr megvétele ügyében... ..	104
202. — 1632 május 13. Újvárról. Pálffy István Pálffy Pálhoz. Koháry Péter haláláról, érdemeiről, utódjának kinevezéséről és pénzügyekről	105
203. — 1632 május 17. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz ennek a királyhoz szándékolt utazása ügyében	106
204. — 1632 máj. 18. Issza bék, fő szancsák bék és esztergomi főhelytartó Pálffy Istvánhoz a szegény jobbágyság kimélése érdekében. Esztergomból	106
205. — 1632 május 29. Oroszvárról. Pervan János gr. Pálffy Pálhoz Batthyány tartozása ügyében	107
206. — 1632 május 20. Bécsből. Pálffy Pál — Pálffy Istvánhoz, ennek közeli bécsi útjáról. P. Pál szívesen fog közbenjárni P. István bora s gabonája értékesítésében adósságát kész kifizetni. Németországi hadi híreket közöl	108
207. — 1632 május 24. Nagyheflan (?) vára fürdőjéből gr. Esterházy Miklós Pálffy Pálhoz. Elpanaszolja, hogy az udv. kamara s az udvar nem méltányolja érdemeit s jogtalanságot követnek el rajta	109
208. — 1632 május 28. Bécsből. Esterházy Pál Pálffy Pálhoz Esterházy Miklós érdekei ügyében.	110
208/a. — 1632 május 28. Bogdanóczról. Izdenczy András gróf Pálffy Pálhoz. — Szellemes érdekes levél... ..	111
209. — 1632 május 29. Bakyth Péter Pálffy Istvánhoz. Drégelypalánkáról egy keresztény rab sarcza ügyében... ..	112
210. — 1632 június 1. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz Sibrik Pál lévő kapitányi állásáról	112
211. — 1632 június 1. Kis-Marton. Esterházy Miklós gróf Pálffy Pálhoz. Meghívás Kis-Martomba	112
212. — 1632 június 4. Pozsonyból. Draskovith György váci püspök Pálffy Istvánhoz. Szemrehányást tesz, hogy Pálffy I. a mamlári hadat a nyárhidaikra szállította s a szunyogdi kerteket elégettette. Ez ügyben végezzen Pálffy I. Pázmány kardinállal... ..	112
213. — 1632 június 5. Gyulafejérvár. Sennyey István győri püspök gr. Pálffy Pálhoz hadi hírekről	113
214. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Laxenburgból 1632 június 5. Szökevény katonák kinyomozásáról s megbüntetéséről... ..	114
215. — 1632 június 8. Lakompak. Gr. Esterházy Miklós gr. Pálffy Pálhoz. Az udvari kamara végzését kéri s a pápai uradalom csonkításáról s túlbecsüléséről	114
216. — 1632 június 13. Trencséni fürdőből. Gróf Illésházy Gáspár Pálffy Istvánhoz. Barátságos levél. Illésházy ménese	115
217. — 1632 június 20. Drégely-Palánkról. Bakyth Péter Pálffy Istvánhoz. A törökök hadi készülődéséről	115
218. — 1632 június 28. Drégely-Palánkról. Bakyth Péter Pálffy Istvánhoz. Drégelypalánk védelmi állapotáról	116
219. — 1632 július 9. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz Sibrik Pálnak a lévő kapitányságba való beiktatásáról	116

220. — 1632 július 13. Pozsony. Pázmány Péter Pálffy Istvánhoz katonák részéről szenvedett sérelmek megtorlásáról	116
221. — 1632 július 18. Gruskowits Márton paulinus generalis gr. Pálffy Pálhoz érkezés végett Mariathalról	117
222. — 1632 július 24. Mariathal. P. Gruskowits Márton paulinus generalis Pálffy Páltól a mariathali templom javítására segítyt kér	117
223. — 1632 júl. 25. Lakompak. Gróf Esterházy Miklós Pálffy Pálhoz. Elkeseredetten ír az udvari kamarától kívánt határozó végzés ügyében, melyet egyszersmind Pálffytól is sürget... ..	117
223/a. 1632 júl. 29. Fraknó. Gróf Esterházy Miklós kincstári követelése ügyében gróf Pálffy Pálhoz	118
224. — 1632 július 28. Galántháról. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. Esterházy Galánthán épít, minél jelenléte szükséges	118
225. — 1632 szept. 8. Trautmannsdorf Pálffy Istvánhoz	119
226. — 1632 szeptember 7. Lakompak. Gr. Esterházy Miklós gr. Pálffy Pálhoz. Erdélyi fejedelem ügyeiről	119
227. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Bécsből 1632 szeptember 20. A békekötés megtartásáról	120
228. — 1632 szeptember 22. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz, a végvárak megvédéséről	120
229. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Bécsből 1632 szeptember 26. Fize-tési ügy	120
230. — 1632 november 4. Érsekujvár. Pázmán Péter cardinalis Pálffy Pálhoz	120
231. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Bécsből. 1632 november 17. Gyanus utasokra s titkos levelekre ügyeljen... ..	121
232. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz 1632 november 24. Bécsből. A své-deken aratott győzelemért «Te Deum» tartandó... ..	121

1633.

233. — 1633 február 12. Csász. udv. kamara Pálffy Pált tartozásának kifizetéseire sürgeti	121
234. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz a várkapitányok visszaélései ügyében. Sopron, 1633 február 14.... ..	122
235. — 1633 február 25. Nagyszombat. Pázmány Péter Pálffy Istvánhoz bőjtől való felmentésről	122
236. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Bécsből 1633 márczius 5. Pasztorovich Pál javairól	122
237. — 1633 ápril 12. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz, a szőgyéni kapitányság betöltéséről	122
238. — II. Ferdinánd hadi ügyekben Pálffy Istvánhoz Bécs. 1633 április 13. A királyi, illetőleg hazai szabad és meghódolt török területeken való közlekedésről	123
239. — 1633 ápril 13. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz Pográny Benedeknek kérvényéről, melyben ez a királytól a palánki vár főkapitányi állását kéri	123
240. — 1633. ápril 14. Pozsony. Pázmány Péter Pálffy Istvánhoz Pográny Benedek ajánlásáról	123
241. — 1633 ápril 21. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz, honvédelmi ügyekben	124

242. — II. Ferdinánd határvillongás ügyében Pálffy Istvánhoz 1633 május 21. Laxenburgból	124
243. — 1633 június 18. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz. Török hadi hírek. Pálffy Bécsbe szándékozik menni	124
244. — 1633 (?) június 23. Pozsony. Pázmány Péter Pálffy Istvánhoz. Szé- nássy István kiszabadításáért	125
245. — 1633 július 11. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz a katonák kirohaná- sainak megtiltásáról	125
246. — 1633 július 13. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz Léva várórségének megerősítéséről	125
246/a. — 1633 július 16. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz Pográny Benedek- nek Palánk vára kapitányságáról	126
246/b. — 1633 július 26. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz honvédelmi ügyben	126
247. — II. Ferdinánd hadügyben Pálffy Istvánhoz Bécsből 1633. augusz- tus 18... ..	126
247/a. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Nógrád vára kapitánysága ügyé- ben. 1633. Augusztus 23	126
248. — 1633 július 19. II. Ferdinánd Pálffy Pálhoz Brandenburgi Katalin hercegnőnek Sopron városától járó eltartásáról... ..	127
249. — 1633 július 30. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz Esterházy Pál bánya- városi végvára alkaptányságáról	127
250. — 1633 augusztus 27. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz egy török fogoly- nak állítólagos megégetéséről	127
251. — 1633 augusztus 30. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz Anarczy Ist- ván birtokairól	127
252. — 1633 szeptember 3. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz a kinevezendő nógrádi kapitányról	128
253. — 1633 szeptember 13. Bécsből. Questenberg Pálffy Istvánhoz. A nógrádi kapitányság betöltéséről	128
254. — 1633 október 15. II. Ferdinánd Pálffy Pálhoz a portára küld- endő követnek adandó utasítások ügyében... ..	128
255. — II. Ferdinánd országgyűlés ügyében ír Pálffy Istvánnak 1633 októ- ber 19-én Eberstorfból	129
255/a. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz a törökhöz küldendő követség ügyében. Bécs, 1633 október 25.	129
255/b. — 1633 november 14. Rétéről. Csáky István gróf Pálffy Istvánhoz. Puchheim Törökországba megy. Csáky s a királyné óhajtanak a portá- ról lovakat hozatni. Pálffy kérje Puchheimot, hogy a lovakért menő szolgáknak kezére járjon	129
255/c. — 1633 december 18. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz a szentferencz- rendi szerzetesek által venni kívánt házak ügyében	130
255/d. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz a várakban követendő óvatosság- ról. Bécs, 1633 december 24	130

1634.

255/e. — 1634 január 6. Budetin várából. Ostrosith Borbálya Pálffy Istvánhoz. Meghívja Pálffyt Szunyogh Ilona s Balassa Endre kéz- fogójára	131
--	-----

255/f. — 1634 január 17. II. Ferdinánd meghagyja Pálffy Pálnak: hogy a magyar kir. kamara részéről száz mázsa sárga viaszt szolgáltatson a császári udvarhoz	131
255/g. — 1634 márczius 10. Bécsből. Questenberg Pálffy Istvánhoz. Magyar katonák toborzása	132
255/h. — 1634 márczius 23. Nógrádból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Hadi szolgálata viszonyairól és fizetéséről	132
255/i. — 1634 márczius 30. Pozsony. Pázmán Péter gróf Pálffy Pálhoz. Megköszöni, hogy egy discantista gyermeket küldött Pozsonyba... ..	133
255/j. — Murcza budai vezér basa Pálffy Istvánhoz magyar katonák garázdálkodásáról. 1634 június 17	134
255/k. Forgách Zsigmondné, szül. Pálffy Kata 1034 július 21-én Tavarnokról Pálffy Istvánhoz. Birtokjog biztosításáról, Forgách Ádám által okozott károk megtérítéséről	134
255/l. — 1634 szeptember 5. Vöröskőről Bazinba. Özv. Pálffy Miklósné fiához, Pálffy Istvánhoz. Barátságos levél	135
255/m. — 1634 október 20. Orth várából II. Ferdinánd tanácskozársra meghívja Pálffy Pált	135
255/n. — 1634 november 11. Garany. Pálffy Kata Pálffy Istvánhoz. Alaghyné haláláról. Tállya birtokáról. Pálffy Kata testvéri szeretete Pálffy István iránt	136
255/o. — 1634 november 22. Marcheggről. Gróf Pálffy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Tállya birtokáról	136
255/p. — 1634 december 7. M. kir. kamara Pálffy Istvánhoz Tállya birtokáról	137
255/r. — 1634 december 26. Nagyszombat. Pálffy Miklós Pálffy Istvánhoz. Fiúi levél	137

1635.

256. — 1635 január 3. Nagyszombatról. Pálffy Tamás Pálffy Istvánnak boldog új évet kíván	137
257. — 1635 február 3. Sopron. Pázmány Péter Pálffy Istvánhoz Benyék ügyében	137
258. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Balassák ügyében. Sopron 1635. február 8.	137
258/a. — 1635 febr. 26. Kecskemét városa Pálffy Istvánhoz megrendelt darutollak ügyében	138
259. — 1635 márczius 16. Nógrádból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A törökök löszert szállítanak. Esterházy egy rabnak fülét metszeti el. A végházak állapota. Esterházy a pöstényi fürdőbe készül	138
260. — 1635 márczius 23. Pozsonyból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Cardinál részletekben akar fizetni Pálffy Istvánnak	140
261. — 1635 márczius 30. Pálffy Kata Pálffy Istvánhoz. Bizalmas magán levél Nagyszombatról	140
262. — 1635 május 8. Hefflan. Gróf Esterházy Miklós gróf Pálffy Pálhoz. Regécz birtokáról és ellenségeiről	140
263. — 1635 május 14. Galantháról. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. Esterházy fürdőzése. Bosnyák temetése. Balassa Ferencz szemtelen kívánságai	141

264. — 1635 június 12. Prága várából. II. Ferdinánd 200 ökör elküldését kívánja	142
264/a. — 1635 június 23. Kassáról. Bercsény Imre Pálffy Istvánhoz Tallya birtoka ügyében	142
265. — Részletes kimutatás a Pálffy István részére utalványozott 40 ezer frntnyi királyi adománynak kifizetéséről. 1635 július 18.	142
266. — 1635 július 19. M. kir. kamara gróf Pálffy Istvánhoz ennek követe- lései ügyében	144
267. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz a rablók és kalandorok megtorlása végett. Bécs, 1635 július 24.	144
268. — 1635 július 28. Pozsonyból. Pázmány Péter gróf Pálffy Istvánhoz a pozsonyi apácák kolostorának építéséről	145
269. — 1635 augusztus 26. Puchheim gróf Pálffy Istvánhoz Tallya birtoka ügyében	145
270. — 1635 augusztus 29. Nógrádból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Budai nagy tűzvészről	146
271. — 1635 szept. 3. Pozsony. Draskovith György váci püspök gróf Pálffy Pálhoz az ország kancellársága s a győri püspökség elnyerése érdekében	146
272. — 1635 szeptember 6. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz. Miskoy lévő kapitánynya nevezetett ki	147
273. — 1635 szeptember 11. Vöröskőről. Özv. Pálffy-Fugger Mária fiához gróf Pálffy Istvánhoz. Köszönetet küldött vadhusért	147
274. — 1635 szept. 23. Gróf Salm Gyula lakodalmára hívja Pálffy Istvánt	148
275. — 1635 október 7. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz Bakos és Pálffy közötti feszültségről	148
276. — 1635 okt. 8. Oberstorf várából. II. Ferdinánd Pálffy Pálhoz hon- védelem érdekében	148
277. — 1635 október 29. Bécsből Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Lovakról	148
278. — 1635 november 6. Mehmet bék Musztaffa pasának esztergomi karine- kamja Pálffy Istvánhoz az egyházi férfiaknak a törökök részéről való megterhelteséről	149
279. — 1635 november 18. Sellye. Pázmány Péter gróf Pálffy Istvánhoz, ennek egy kívánságáról	149
280. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz a közbéke ügyében. Bécs, 1635 nov. 24.	150
281. — 1635 decz. 1. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz: végvári tisztí állomások betöltéséről	150
282. — 1635 deczember 8. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Mocsonokról	150
283. — 1635 decz. 12. Orthban. II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz az ország védelme ügyében	151
284. — 1635 deczember 15. Nógrádból Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz. A törökök veszteségéről. Esterházy egy időre el akar távozni. A hadi fizetés sürgetése	151
285. — 1635 decz. 26. Nagyszombat. Pálffy Miklós atyját, Pálffy Istvánt névnapján üdvözli	152

1636.

286. — 1636 január 11. M. kir. kamara gróf Pálffy Istvánhoz 15 ezer frntnyi követelésről	152
---	-----

287. — 1636 márczius 5. Mustaffa pasa esztergomi bék Pálffy Istvánhoz — az udvardi vásárra menendő kereskedők menevéde ügyében ... 152
288. — 1636 márczius 9. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz. A Pálffy által Bécsbe szállítani óhajtott gabonára való szállítási menevédet a király egyelőre nem adhatja meg ... 153
289. — 1636 ápril 4. Bécs. II. Ferdinánd Pálffy Pálhoz a leendő ország-bíróról ... 153
290. — 1636 ápril 4. Bécs. II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz tábori munkások s napszámosok felbérleése ügyében ... 153
291. — 1636 ápril 11. Bécs. II. Ferdinánd tanácskozássra meghívja Pálffyt ... 154
292. — 1636 május 18. M. kir. kamara gróf Pálffy Istvánhoz Sárffő és Eisgrub helységekről ... 154
293. — 1636 május 18. Nógrádból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A törökök jogtalan támadásai s pusztításairól ... 154
294. — 1636 május 28. Mustaffa Pasa esztergomi bék Pálffy Istvánhoz Nagy-Binben szenvedett jogtalan támadás és sérelem miatt ... 156
295. — 1636 május 29. Nagyszombat. Pázmány Péter gróf Pálffy Istvántól fenyőfát kér a nagyszombati barátok kolostorának tetejére ... 156
296. — 1636 május 31. Stomfáról. — Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. — Testvéri s közérdekű ügy ... 157
297. — 1636 június 2. Gajarról. Gr. Pálffy Pál gr. Pálffy Istvánhoz. Pálffy István visszaérkezett a királytól. Szent-György várának javítása ... 157
298. — 1636 június 4. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz a lévai vár fatemplomának javítása ügyében ... 157
299. — 1636 június 5. M. kir. kamara gr. Pálffy Istvánhoz Sárffő, Eisgrub s Gocznod községek birtokviszonyáról, s Véghles várának a Pogránycsaládtól való visszavételéről ... 158
300. — 1636 jún. 13. Donauwerth. II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Léva uradalma ügyében ... 158
301. — 1636 június 16. Stomfán Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Pál Linzbe készül a királyhoz. Katonák fizetéséről és rabokról ... 159
302. — 1636 május 17. M. kir. kamara gróf Pálffy Pálhoz. Véghles várának kiváltása — s Babindalynéval való tárgyalás ... 159
303. — II. Ferdinánd zsoldos katonák fizetéséről Pálffy Istvánhoz 1636 június 25. Linczből ... 160
304. — 1636 június 26. Stomfáról. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz, ennek pénzübeli kielégítéséről. Pálffy István küldjön szolgákat a király rendelete szerint ... 160
305. — 1636 június 27. Pozsonyból Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz egy orvosi könyvről ... 161
306. — 1636 június 28. Galantháról. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz Pálffy Mihály fiainak selizi birtoklásáról ... 161
307. — Lipót Vilmos fhg. Pálffy Istvánhoz a török háború ügyében. Bécs, 1636 júli 3. ... 161
308. — 1636 július 11. Pozsonyból. Gr. Pálffy Pál gr. Pálffy Istvánhoz posztószállításról. Ujvárra ... 162
309. — 1636 július 13. Nagyszombat. Pázmán Péter gr. Pálffy Pálhoz. Lelkeszek és tanítók fizetése érdekében. Erdélyi Istvánért közbenjár ... 162

- 309/a. — 1636 július 18. Sellye. Pázmán Péter gr. Pálffy Pálnak. Baráti levél 162
310. — 1636 július 29. Szécsényből Ujvárra Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz utazásáról 163
311. — 1636 július 31. Seffy Mehemeth esztergomi bék Pálffy Istvánhoz lovak vétele ügyében 163
- 311/a. — 1636 aug. 1. Bécsből. Trautmanstorf Pálffy István grófhhoz hadi ügyben 164
312. — 1636 aug. 1. Fülekről. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Magdeburg bevételéről. A királynak két rendelete — s hadi ügyekről 164
313. — 1636 aug. 2. Gácsból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Lévai kapitány követeléséről 165
314. — 1636 aug. 16. Szent-Kereszt. Pázmány Péter gr. Pálffy Istvánhoz honvédelem tárgyában 165
- 314/a. — 1636. szept. 3. Sellye. Pázmány Péter gr. Pálffy Pált ebédre hívja meg Tardoskedde 165
315. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz néhai Thurzó Mihály javairól. Regensburgból 1636 aug. 30 165
316. — 1636 szept. 8. Nagyszombat. Pálffy Miklós Pálffy Istvánhoz. Tanügy 166
317. — 1636 szept. 12. Nagyszombat. Pázmány Péter gróf Pálffy Istvánhoz honvédelemről 166
- 317/a. 1636 szept. 14. Nagyszombat Pázmány P. gróf Pálffy Istvánhoz honvédelmi helyzetről 166
318. — 1636. szept. 15. Marhekről. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. A király részére darukat, hattyúkat és veres kócsakot, saját részére tűzokokat kér 167
319. — 1636 szept. 24. Nógrádból. Esterházy Pál gr. Pálffy Istvánhoz. Fegyelmetlenség a táborban. Esterházy török lovak vételéről; a törökök táborozásáról. A török vezér küldöttségéről 167
320. — 1636 szept. 28. Nógrádból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Törökök hadi hirei, tatárok állítólagos megveretéséről, török lovak vételéről 168
321. — 1636 október 19. Brünnből. Salm Gyula gróf Pálffy Istvánhoz katonaság toborzása végett 169
322. — 1636 október 20. Pozsony. Pázmány Péter gróf Pálffy Istvánhoz. Nagy örömet fejezi ki a magyarok győzelme felett, melyet a törökök arattak 169
323. — 1636 október 22. Sellye. Pázmány Péter gróf Pálffy Istvánhoz hadi hirekről 170
- 323/a. — 1636 november 8. Pozsony. Pázmány Péter II. Ferdinándhoz. A magvaszakadt Thurzó-családnak jószágairól 170
324. — 1636 október 22. Pozsonyból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz insurrectio ügyében 171
325. — 1636 október 24. Nógrádból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Esterházy betegsége 172
326. — 1636 október 25. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Pozsonyból. A nádor megtiltja a tűzok elleni katonai eljárást. Pálffy Pál ezt nem helyesli. Thurzó Ádámné részére hadakat fogadnak 172
327. — 1636 november 1. Nógrádból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A törökök hadi mozgalmai; a tatárok segítségének bizonytalansága;

a törökök félelme. A temesvári basa vesztesége. Sempte várának rész- birtoka	173
328. — Lipót főherczeg Pálffy Istvánhoz a török elleni támadások s az elfogott hatvani bék ügyében. Bécs, 1636 november 15	173
328/a. — 1636 december 2. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Pál Regensburgba készül	174
329. — 1636 december 5. Nógrádból. Esterházy Pál gróf Pálffy István- hoz. Hírek a törökök hadi mozdulatairól. A török megbékélése Rákóczi- val. A törökök hadakozása Kazullal	174
330. — 1636 december 22. Regensburg. Pálffy Pál Pálffy Istvánnak a római császár választásáról	175

1637.

331. — 1637 január 7. Pálffy Istvánnak egy adóssága	175
332. — 1637 január 8. Zólyomból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Ez 50 aranyat küld Esterházynak madarak vételére. A madarak drágasága	175
333. — II. Ferdinánd Pálffy Istvánnak hadi kihágások megtorlása végett. 1637 február 12. Bécsből	176
334. — II. Ferdinánd a lengyel katonák lecsillapítása végett ír Pálffy Istvánhoz. Bécs, 1637 február 14.	176
335. — 1637 február 18. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Bécsből. Tartozását kifizetendi Pálffy Istvánnak	176
336. — II. Ferdinánd 1637 február 27-én Bécsből. Gróf Pálffy Istvánt meghívja	176
337. — 1637 márczius 11. Pozsony. Pázmány Péter gróf Pálffy Pálhoz. Apáczazárda építését sürgeti. Szellemes tréfás üzenet a grófnénak egy fiatal kort elővarázsló gyógyszerrel. Bécsben	177
338. — 1637 márczius 13. Nógrádból Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A törökök mozgalmai. Wesselény küldjön Nógrádba taraczkot	177
339. — III. Ferdinánd lovasok toborzásáról Pálffy Istvánhoz. Bécs, 1637 márczius 22, július 8.	178
340. — 1637 május 2. Hadi tanács gróf Pálffy Istvánhoz. Haczy Balta esztergomi török tiszt garázdálkodásának meggátlása ügyében	179
341. — 1637 május 8. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Nagyszombat. Érseki installáció	179
342. — 1637 május 8. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz honvédelmi ügyben	180
343. — 1637 június 6. Hadi tanács az ujbári mészárszéki és korcsmai jogról	180
344. — 1637 augusztus 1. Hadi tanács néhány engedetlen kapitányról s Pálffy Istvánnak bécsi útjáról	180
345. — 1637 május 15. Ferdinánd király sürgeti Pálffy Pált, hogy Mar- chegg uradalomtól járó adóhátralékát mielőbb fizesse meg	180
346. — 1637 május 20. Hadi tanács gróf Pálffy Istvánhoz. Gátolja és torolja meg a lévai várhoz tartozó jobbágyságon a lévai kapitány lovassága által elkövetett igazságtalanságokat s károkat	181
347. — 1637 május 20. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz. Főkapitányi állása ügyében	181
348. — 1637 május 28. Prágából. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz ökrök vásár- lása végett	182

349. — 1637 június 7. Galantháról. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. E. Pál érvel Illey jószágaira való jogos igényeiről... 182
350. — 1637 június 7. Galantháról. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Esterházy egy donatiójának jogérvényét védi Pálffyval szemben; panasz-kodik ennek sérelmeiről. Csontos állítólagos követeléséről ... 184
351. — 1637 június 23. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ennek pénzügyei; határkérdés Szencznél; a pozsonyi vár javítása ... 185
352. — 1637 július 6. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Pozsonyból. Pénzügy 186
353. — 1637 július 7. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Stomfáról. Török agárról 186
354. — 1637 július 8. Juszuff esztergomi bék Szabó Mihálynak Pálffy István újvári helytartójának, rablások megtorlásáról ... 186
355. — 1637 július 14. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz. Hírek szerencsés csatáról ... 187
356. — 1637 július 16. Csász. udvari kamara a m. kir. kamarához gróf Pálffy Istvánnak 10.717 frt s 15 krajczárnyi követeléséről ... 187
357. — III. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz a horvát szökevényekről. Bécs, 1637 július 23. ... 188
358. — Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz 1637 augusztus 5. Pozsonyból ... 188
359. — III. Ferdinánd Pálffy Istvánt tanácskozáásra hívja föl. Bécs, 1637 augusztus 15. ... 188
360. — 1637 augusztus 29. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz, pozsonyi vár javítása ügyében. Pozsonyból ... 188
361. — III. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz a törökök elleni támadások megakadályozásáról. Ebersdorf, 1637 szeptember 19. ... 189
362. — 1637 október 2. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz hadi fizetés ügyében. Marchekről Ujvárra ... 189
363. — III. Ferdinánd 1637 okt. 19-én Ebersdorfban Pálffy Istvánhoz, november 1-jére Bécsbe hívja, hogy vele a közeledő országgyűlésre nézve előzetesen tanácskozzék ... 190
364. — 1637 október 25. Galantháról. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Esterházy nejeinek betegsége, Lovakról. Törökök háboruja a persákkal 190
365. — 1637 december 15. Pozsony. Ferdinánd király intézkedik a Pozsony vára helyreállítására megrendelt s vizár által elragadott fakészlet megtérítése s vámmentessége ügyében ... 190
366. — 1637 december 19. Tavarnokról. Pálffy Kata Pálffy Istvánhoz. Honvédelemről ... 191

1638.

367. — 1638 ápril 7. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz, ennek tartozásáról 191
368. — 1638 ápril 6—23. Hírek Pálffy Istvánról ... 191
369. — 1638 ápril 26. Pozsonyból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Egy képről s Majthény lakodalmáról ... 191
370. — 1638 ápril 18. Zólyomból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Romhány Simon alkapitány tiszte. Halászi Jakab hadnagynak ajánltatik 192
371. — 1638 ápril 20. Mustha váczí basa Pálffy Istvánnak ajándékkal akar kedveskedni ... 192
372. — 1638 ápril 24. Nógrádból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Sallay Balázst vajdaságra ajánlja. Bercsény installációja. Darabos szökése 193

373. — 1638 ápril 27. Váczról. Mustar basa Pálffy Istvánhoz rabváltság ügyében 193
374. — 1638 május 1. Ahmat budai Kajmekam rabkezességről s a magyar katonák garázdálkodásáról 194
375. — 1638 május 2. Nógrádból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Wesselény Hatvannál táboroz. A törökök hadi mozzanatai. Musza basa. Bercsényi hadi tisztsége 195
376. — 1638 május 5. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz Nógrádból. Wesselény hadi fegyelmetlenségéről. Forgách Hatvan felé indult 196
377. — 1638 május 5. Nógrádból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Török foglyok. Pálffy fegyelme. Esterházy lemondása. Wesselény csatázása 196
378. — 1638 május 2-án Ungvár várából gróf Drugeth János gróf Pálffy Istvánhoz. Baráti levél 197
379. — 1638 május 9. Palánkról. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Romhány Simon beiktatásáról. Rabokról. Nógrádiak sanyarú állapotáról. Wesselényit gáncsolja 197
380. — Mehmet budai vezér basa budai Kazmakámjának levele rabok ügyében Pálffy Istvánhoz. 1638 május 9. 197
381. — 1638 május 12. Bécsből Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ennek sziléziai birtokáról. Galgócz és Semthe uradalmairól 198
382. — 1638 május 15. Ferdinánd rosszalja Pálffy Istvánnak engedetlenségét s végváraiból a törökök ellen intézett támadásait. Pálffy Pált küldi hozzá hadi rendeletekkel 198
383. — 1638 május 16. Bodnan. Ostrosith Borbála Pálffy Istvánhoz. P. I. két falut akar kiváltani Ostrosith Borbálától 199
384. — 1638 május 18. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Ujvárra. Kölcsönös ajándékok 199
- 384/a. — 1638 május 21. Pálffy Pál királyi megbízásról tudósítja Pálffy Istvánt 199
385. — 1638 május 19. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz a lévai alkapitányról 199
386. — 1638 május 29. Malaczkaról. Pálffy Pál Pálffy Istvánnak lovat küld 199
387. — 1638 május 29. Malaczka. Pálffy Pál uti terveiről értesíti Pálffy Istvánt 200
388. — 1638 június 6. Bécsből. Pálffy Pál néhány végház ügyében ír Pálffy Istvánhoz 200
389. — 1638 június 17. Galántháról. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Sok teendője miatt június 24-ike előtt nem jöhet Szombatba. Installatiója végett írt a hadi tanácsnak. Pálffy ha akar Bécsbe is elmehet s 10 nap mulva vissza jöhet 201
390. — 1638 június 18. Akmat kihaja Pálffy Istvánhoz igazságszolgáltatás ügyében 201
391. — 1638 június 19. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Ujvárra. Esterházy installatiója után jöjjön fel Bécsbe. Wesselényivel nincsenek itt megelégedve. Bercsényit ajánlja. Esterházy Pál jöjjön fel Bécsbe 202
392. — 1638 június 18. Esztergomból. Dervis aga, esztergomi török tiszt Pálffy Istvánhoz egy rab szabadsága végett 202
393. — 1638 június 25. III. Ferdinánd hadiszolgálati bért rendel Pálffynak kifizettetni 203

394. — 1638 június 25. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Ujvárra. Lovak vételéről. A király teljesítendi Pálffy István kívánságát. Esterházy Pál installációja 203
395. — 1638 július 2. Bainóc. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Ujvárra. Bercsényi szabadságolása. Pálffy István betegsége 204
- 395/a. — 1638 július hava. Bercsény Imre Pálffy Istvánhoz. Ez ne menjen Bajmócra. Bercsény installációja 204
396. — 1638 július 4. Vácra. Szogor Musta basa Pálffy Istvánhoz rabváltság s lovak ügyében. Romhányi palánki alkapitányról s egy rab váltságáról 205
397. — 1638 augusztus 4. Prágából. Udvari kamara gróf Pálffy Istvánhoz a kemnitzi uradalom átvételénél felmerült visszasságok kiegyenlítéséről 205
398. — Az udvari hadi tanács Pálffy Istvánhoz Wesselényi Ferencz füleki kapitány sérelme ügyében. 1638 augusztus 5. 206
399. — 1638. Ahmad kihája Mehemet budai basa kajmekámja Pálffy Istvánhoz rabváltság ügyében 206
400. — 1638 augusztus 21. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz Wesselényinek visszahelyezéséről Fülek vára kapitányságába 207
401. — 1638 augusztus 24. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz Nadány Miklós nógrádi alkapitánynak fogságból való szabadon bocsáttatásáról ... 208
402. — 1638 szeptember 4. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz Nadány kiszabadításáról. Váczi bég két rabot küld. Gyermekekrablás ... 208
403. — 1638 szeptember 11. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Drégely várának tatarozásáról. Esterházy áldozni kész a katonák fizetésére s építési javításokra. Határigazítás 209
404. — 1638 október 4. Pozsonyból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Pál Prágából megérkezett s megint oda készül. Pálffy István papot küldött sziléziai jószágára 210
405. — 1638 október 13. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz az új budai török vezérnél leendő tisztelges ügyében 210
406. — 1638 november 7. Ujvárról. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Egy Csausz volt Esterházynál. A törökök igazságtalanul fognak el rabokat és megszegik a békességet. Koháry fizetéséről. A kapitányok követeket akarnak küldeni a királyhoz 211
407. — 1638 november 25. Ujvárról. Esterházy Pál gr. Pálffy Istvánhoz. A törököknek portyázásai. A hazai sereg némely mozzanatáról. Pográny viselkedése 212
408. — 1638 decz. 8. Bécs. Ferdinánd a magy. kir. kamara elnöke és tanácsosaihoz özv. Pográny Györgyné szül. Listhy Anna Rozina nyitramegyei birtokainak visszaadása ügyében 213
409. — 1638 decz. 9. Ujvárról. Esterházy Pál gr. Pálffy Istvánhoz. Gyarmati fegyvertárnokról. Hídepítésről, s hadi lajstromokról 413
410. — 1638 decz. 14. Szomolányból. Gróf Pálffy Mária gr. Pálffy Istvánhoz. Gazdasági érdekekben írt bizalmas levél 214
411. — 1638 decz. 14. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A törökök garázdálkodásairól 214
412. — 1638 decz. 19. Esterházy Pál Ujvárból gróf Pálffy Istvánhoz. A törökök garázdálkodása 215

413. — 1638 decz. 20. Bécs. III. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz hadi élel-
mezési rendszabályokról 216
414. — 1638 decz. 22. Ujvárból. Esterházy Pál gr. Pálffy Istvánhoz.
Török hírek. Védelmi tervek s intézkedések 216
415. — 1638 decz. 29. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz.
A török fővezér békés hangulata. A magyar sereg insége 217
- 415/a. — 1638 decz. 30. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz.
A török vezér személyi intézkedései. Wesselény szolgálatáról... .. 217

1639.

416. — 1639 február 4. Klenownik várából Draskovith János gróf, gróf
Pálffy Istvánt meghívja Erdődy Erzsébet lakodalmára 218
417. — 1639 január 6. Pereszlén. Özv. Appony Balázsne szül. Serény Bor-
bálya. A kir. kamara által kívánt buza ügyében Majthény Mihály
kamarai tanácsoshoz és sógorához 218
418. — 1639 január 3. Ujvárból Esterházy Pál Pálffy fizetéséről 219
419. — 1639 január 12. Szanchina. Trestyánszky Mária Pálffy Istvánhoz
gazdasági ügyben 219
420. — 1639 január 21. Ujvárból. Esterházy Pál Pálffy Istvánhoz.
A török császár veszteségei. A kihaja kegyvesztett. Pálffy embereinek
kihágásai 219
421. — 1639 január 23. Pápa. Csáky László gróf Pálffy Pálhoz. Szolgálá-
tait felajánlja s alkalmazást kér... .. 220
422. — 1639 febr. 9. Pozsonyból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Léva vára
vétéláráról 220
423. — 1639 febr. 20. Ujvárból. Esterházy Pál gr. Pálffy Istvánhoz.
Thurzók jószágáról. Hadi fizetésről. Pénzügyekről. Kassai katonák-
ból 14 esett törökök kezébe 221
424. — 1639 febr. 20. Bécs. III. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Balassa Ferencz
birtoksérelni ügyében 222
425. — 1639 febr. 22. Ujvárról. Esterházy Pál gr. Pálffy Istvánhoz. A vég-
házak mostoha viszonyairól s a hadi fizetés sürgetésének eredménytelen-
ségéről 222
426. — 1639 február 28. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A fülekiek
rabválsága. Esterházy Veselényit védelmezi. A tőzsérek elítéltetése 223
427. — 1639 márczius 6. Szokolczáról. Pálffy András gróf Pálffy Istvánhoz a
militiczi (Morvaország) uradalom állapota, értéke s jövedelmeiről 224
428. — 1639 márczius 16. Pozsonyból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz annak
betegségéről s valamely udv. kamarai ügyéről 225
429. — 1639 ápril 3., 27. Bécs. III. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz katoná-
toborzás ügyében 225
430. — 1639 ápril 6. Komáromból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Tárgyaljon
a végbeli kapitányokkal 225
431. — 1639 ápril 9. Kékkő. Balassa Ferencz Pálffy Istvánhoz. Gyarmaton
szenvedett sérelmeinek orvoslását hathatósan kéri 226
432. — 1639 ápril 18. Szokolczáról. Biecziczky Szaniszló gróf Pálffy István-
hoz. Lovak eladásáról 227
- 432/a. — 1639 ápril 20. Palócz kastélyból. Barkóczy László gróf Pálffy

- Istvánhoz. Szunyogh Gáspár katonai toborzásáról s azon módokról, mikép kell katonákat jó eredménnyel felfogadni 227
433. — 1639 ápril 25. Ujvárbán. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Engedélyt kér, hogy Pöstyénbe mehessen fürdőbe 228
434. — 1639 ápril 30. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Tüzetes leírása Ujvár sanyarú védelmi viszonyainak s védelmi hiányainak. Esterházynek erre vonatkozó javaslatai 229
435. — 1639 május 7. 6 óraker. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A végházak állapotai, Kéry betegsége. — Pálffy értekezzék a haditanácssal. Egy pribék bűnhődése 231
436. — 1639 május. Gróf Pálffy István főkapitány parancsot kap a királytól, hogy Ordódy Gáspár, Törös János és Majthény Mihály kir. kamarai tanácsosokat védje meg Esterházy Pál és Berchényi Imre támadásai ellen 231
437. — 1639 május 10. Bécs III. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz hajduknak hadi szolgálata végett 232
438. — 1639 május 10. Kir. kamara gróf Pálffy Pálhoz. A pozsonyi vár területén való jogtalan építkezések beszüntetendők 233
439. — 1639 május 13. Thuryszakállos. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz. Birtokvásárlás ügyében... .. 233
440. — 1639 május 17. Stomfáról. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. A királynak Pálffy Istvánra nézve hozott kedvező határozatáról. Kamarások kívánságairól 233
441. — III. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz, ennek hadifizetése ügyében. Bécs, 1639 május 17 234
442. — III. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz 300 huszár táborba vonulása végett ír. Bécs, 1639 június 1 235
443. — 1639 június 4. Sopornyáról. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A katonaság felmondta szolgálatát a fizetés elmaradása miatt. Esterházy iparkodott őket lecsendesíteni 235
444. — 1639 június 4. Zuha. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz. Adósság fizetése ügyében. Birtokállomány 236
445. — 1639 június 11. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A katonák fizetését sürgeti s ennek módjáról ír. Több egyént javasol a katonaság vezetésére. A posztó szállításáról 236
446. — 1639 június 21. Haditanács Pálffy Istvánhoz katonák toborzásáról 238
447. — 1639 július 3. Stomfáról. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Testvéri levél. A király gyermekének temetése 238
448. — 1639 július 10. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Francziák felett aratott győzelem. Bécs megerősítése. Hadi hírek 238
449. — 1639 július 17. Ujvárról. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Szunyogh harcra készen áll 2000 lovassal. Pálffynak késedelmét helyteleníti 239
450. — 1639 július 18. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz az országos jövedelmek körül bekövetkezett visszaélések megszüntetéséről 239
- 450/a. — 1639 július 18. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz a felsőmagyarországi végvárok költségének ügyében 239
451. — 1639 július 26. Vácyról. Musta váczi basa Pálffy Istvánhoz rabváltság, sátor a lószerszámok ügyében 240

452. — III. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Bercsényi Imre hadi útjáról. Bécs,	
1639 július 29	241
452/a. — III. Ferdinánd Pálffy Istvánt Csehországba rendeli. Bécs, 1639	
július 30	241
452/b. — III. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Vesselényi Ferencz lengyelországi	
útjáról. Bécs, 1639 augusztus 5	242
453. — 1639 augusztus 9. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Lőcséről. Az	
erdélyi fejedelem s Máté vajda találkozása	242
454. — III. Ferdinánd Pálffy Istvánt katonáival együtt Csehországba rendeli.	
1639 augusztus 18	242
455. — 1639 augusztus 23. Váczi. Musta basa Pálffy Istvánhoz lovokról	
és látogatásról	243
456. — 1639 szeptember 21. Styavnicza várából. Révay Ferencz gróf Pálffy	
Pálhoz. Hadi ügyekben. Szemrehányást tesz Pálffynak vele való méltatlan	
eljárásáért	243
457. — 1639 október 11. Szombatból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz	
Prágába. Esterházy orvosnál van. A törökök Gyarmatot felgyújtották.	
Ujvár erősítése	244
458. — 1639 november 13. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Pálffy	
Pál komolyan betegeskedik. Pálffy István védje meg Wollsteinnak	
(bizonyára Wallenstein) és a maga jószágát	246
459. — 1639 november 30. Bécsből Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Prágába.	
Pálffy István és Pál betegeskedtek. Pálffynak jószágáról, mely közel	
van Wallenstein birtokához. Pálffy István előbb temettesse el feleségét,	
mintsem visszatér	246
460. — 1639 december 7. Bécsből. Bercsényi Imre Pálffy Istvánhoz. Kéri	
támogatását és közbenjárását a palánki kapitányság elnyerése végett	
461. — 1639 december 9. Zuháról. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz	
Prágába. Paripákról. Erdődyné látogatásáról s özv. Pálffy Miklósnéról	
462. — 1639 december 14. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Prágába.	
Az ellenség helyzetéről. Pálffy Istvánné temetéséről	248
463. — 1639 december 18. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Prágába.	
Ajánlja Khán urat	248
463/a. — 1639 december 19. Czifferről. Gróf Pálffy János gróf Pálffy	
Istvánhoz. Prépost jelentése; a czifferi templom építése	249

1640.

464. — 1640 február 11. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz.	
Pálffy nem ad életjelt. A vámegyék hadi segítsége. A törökök mozgoló-	
dásai. Új kapitányok. Ujvárott több előkelő ember halt meg	249
465. — 1640 február 12. Prágából. Schwanberg Ádám úr Pálffy Istvánhoz.	
Baráti levél	250
466. — 1640 február 28. Sobotkáról Jungenpunzelbe. Piccolomini gróf Pálffy	
Istvánhoz. Hadi hírek	250
467. — 1640 márczius 1. Gitschinből Jungpunzelbe. Piccolomini gróf Pálffy	
Istvánhoz. Hadi hírek és parancsok	251
468. — 1640 márczius 2. Gitschinből. Piccolomini gróf Pálffy Istvánhoz.	
Hadi parancsok	251

469. — 1640 márczius 2. Gitschinből Jungenpunzelbe. Piccolomini gróf Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek	251
470. — 1640 márczius 2. Gitschinből Jungenpunzelbe. Piccolomini gróf Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek és parancsok	251
471. — 1640 márczius 3. Gitschinből. Piccolomini Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek és parancsok	251
472. — 1640 márczius 6. Gitschinből Jungenpunzelbe. Piccolomini gróf Pálffy Istvánhoz ennek működéséről s hadi rendeletekről	252
473. — 1640 márczius 8. Gitschinből. Piccolomini Pálffy Istvánhoz. Pálffytól jött hadi hírek	252
474. — 1640 márczius 12. Sabotka Jungenpunzelbe. Piccolomini Pálffy Istvánhoz. Hadi parancsok	252
475. — 1640 márczius 14. Piccolomini elrendeli, hogy Pálffy István Weisswasserből magyar katonaságával Hirschbergbe vonuljon	253
476. — 1640 márczius 17. Az alsó ausztriai rendek gróf Pálffy Pált sürgetik egy jámbor szándékának valóstítására	253
476/a. — Gróf Pálffy Pál Ferdinánd királyhoz. A király kívánsága szerint igyekezni fog az országgyűlési ügyekre nézve az illető tényezőkkel megállapodni. Kelet nélkül	253
477. — 1640 márczius 20. Hirschberg. Gonzaga Lajos Pálffy Istvánhoz	253
477/a. — 1640 márczius 21. Leutmericzről. Piccolomini gróf Pálffy Istvánhoz	254
477/b. — 1640 márczius 23. Prágából. Piccolomini Pálffy Istvánhoz Launba	254
478. — 1640. Gonzaga Lajos Pálffyhoz Hirschbergből Taubba	254
479. — 1640 márczius 30. Piccolomini Pálffyhoz	254
480. — 1640 márczius 28. Piccolomini Pálffyhoz Satzból, Kaden vidékére	254
481. — 1640 márczius 28. Launból Kaden vidékére. Piccolomini	255
482. — 1640 márczius 31. Wilimiczből. Piccolomini	255
483. — 1640 április 9. Piccolomini Neussingből	255
484. — 1640 április 11. Gróf Suys Töppelből	255
485. — 1640 április 18. Piccolomini Falkenauból	255
487. — 1640. április 1. Piccolomini Willenitzből Foelixbergbe	256
488. — 1640 ápril 24. délután. Adorfból. Piccolomini Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek s parancsok Pálffyhoz	256
489. — 1640. ápril 28. Plavenből. Piccolomini Pálffy Istvánhoz	256
490. — 1640 ápril 28. Plavenből. Piccolomini Pálffy Istvánhoz. Rosszalja Pálffy katonáinak fegyelmezetlenségét	257
491. — 1640 ápril 30. Sahlfeldből. Piccolomini Pálffyhoz	257
492. — 1640 május 2. Christendorfból. Gonzaga Lajos Pálffyhoz. Hadi parancsok	257
493. — 1640 május 4. Schlezből. Piccolomini Pálffyhoz. Hadi hírek és parancsok	257
494. — 1640 május 4. Piccolomini Pálffyhoz. Christendorfból	257
495. — 1640 május 2. Bécs. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz. Szendrő várának vételára részletkép befolyt pénz hadi czélokra fordítandó	258
496. — 1640 május 5. Nimeritzből. Piccolomini Pálffy Istvánhoz	258
497. — 1640 május 9. regg. 3 órakor. Sahlfeld. Piccolomini Pálffyhoz	258
498. — 1640 május 11. Sahlfeldből. Piccolomini Pálffyhoz	258
499. — 1640 május 11. Sahlfeldből. Piccolomini Pálffyhoz	258

500. — 1640. május 11. Piccolomini említi, hogy Pálffytól már kapott hadi tudósításokat	259
501. — 1640 május 12. Salfeldből Piccolomini Pálffyhoz	259
502. — 1640 december 27. Rómából. Gróf Puchaim O. F. részvétirata Pálffyhoz	259
503. — 1640 május 10. Sahlfeldből. Gróf Piccolomini gróf Pálffy Istvánhoz. Hadi intézkedések... ..	259
504. — 1640 május 9. Sahlfeldből, reggeli 3 órakor. Gróf Piccolomini gróf Pálffy Istvánhoz	260
505. — 1640 május 11. Sahlfeldből. Gróf Piccolomini gróf Pálffy Istvánhoz	260
506. — 1640 július 6. Regensburgból. III. Ferdinánd gróf Pálffy István hadszolgálati fizetéséről	260
507. — 1640 szeptember 1. Zuhárol. Pálffy János gróf Pálffy István grófhoz. Ocskay Miklós Ormándy Erzsébetnek lakodalmára hívja	261
508. — 1640 szept. 1. Pozsonyból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Balogh István temetéséről. Nádor követeket küld a vezérhez. A vármegye Komjátiban gyülekez	261
509. — 1640 november 4. Szakolczáról. Pálffy Péter anyjának, nemes Wieskow Katalinnak, néhai ngos Pálffy Tamás özvegyének temetésére meghívja gróf Pálffy Istvánt	262
510. — 1640 november 11. Ungvárról. Gróf Druget János gróf Pálffy Istvánhoz. Pálffy Istvánné temetése	262
511. — 1640 november 21. Omliburgt. Pálffy András gróf Pálffy Istvánhoz ennek pénzügyeiben. Hadi hírek és jelentések	262
512. — 1640 december 3. Hadi tanács gróf Pálffy Istvánhoz. Sárközy Márton szökevény kapitány s gonosztevő megbüntetéséről	263
513. — 1640. december 4. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek	264
514. — 1640 december 10. Zuhárol. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz. Adósságairól ír és pénzt kér	264
516. — 1640 december 14. Pozsonyból. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz. P. Jánost tolvajok megkárosították	265
517. — 1640 december 17. Bécsből Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Betegségéről; spanyol alattvalók lázongásáról, s Pálffy István pénzköveteléséről ír	265
518. — 1640 december 18. Bécsből Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Ujvárra. Pálffy Istvánt deputátumának kifizetését illetőleg türelemre inti. Regensburgban a béke megkötésére törekednek. Pálffy István két leánykát neveltet. Pálffy István verseiről	266
519. — 1640 december 20. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ujvárra. Részvétét fejezi ki Pálffy István betegsége felett. Névnapijára üdvökivárait nyilváníttja. Egy nemes lovat fog neki ajándékozni	266
520. — 1640 december 23. Vöröskőről. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz. Családi ügyben. Pálffy Istvánt kiméltre inti	267

1641.

521. 1641 január 4. Szakolcza. Pálffy Péter gr. Pálffy Istvánhoz Szömodi Judit kiszabadításáról	267
522. — 1641 január 6. Murányból. Homonnay Mária gr. Pálffy Istvánhoz. Meghívja leányának: Széchy Évának lakodalmára	267

523. — 1641. január 7. Zólyom várából. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Esterházy betegsége. Néhány végházba katonát küldött. Izdenczy a portára készül. Császármadarat küld Pálffynak 268
524. — 1641 január 20. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. — Hadi hírek Németországból. Egy nemesfajú lóról... .. 269
525. — 1641 január 21. Zólyomból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Esterházy személyes ügyei. Palánki kapitány lakodalma 269
526. — 1641 január 21. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Pál fájdalmas betegsége. — Pálffy Istvánra 500 lovas lenne bizandó. Pozsony s Ujvár várak építéséről 270
527. — 1641 január 29. Bazin városa Pálffy Istvánhoz honvédelmi ügyben 271
528. — 1641 január 22. Gicznik városból. Pálffy András gróf Pálffy Istvánnak. Rajkovics adóssága s harci hírekről 271
529. — 1641 február 7. Regensburg. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz huszárok toborzásáról 272
530. — 1641 február 15. Zuháról gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz adósságok fizetési ügyében 272
531. — 1641 február 15. Bécsből Ujvárra. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Érdekes hadi hírek. Pálffy István hátralékos hadi fizetéséről... .. 273
532. — 1641 február 25. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ennek szép lovairól, melyekből 8-at adjon el a királynak 274
533. — 1641 február 15. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ujvárra. Megsebesített török lóról; P. Istvánnak pénzt küldött 274
534. — 1641 február 18. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Bécsből Ujvárra ... 275
535. — 1641 február 28. Regensburg. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz országos jövedelmekről 275
536. — 1641 márczius 2. Regensburg. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz ... 275
537. — 1641 márczius 7. M. kir. kamara gróf Pálffy Istvánhoz hadszolgálati fizetése ügyében 275
538. — 1641 márczius 14. Pozsonyból. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz; pozsonyi várról, pénzügyekről s Lippay Gáspárról 275
539. — 1641 márczius 22. Zuháról. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz. Országos hadi hírek. Családi pénzvisszonyok 276
540. — 1641 márczius 26. Bécs. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Hathatósan kéri, hogy engedje meg Csataj községet Törös által Szunyoghnétól kiváttatni 277
541. — 1641 márczius 23. Kosolnyai határban. Gróf Pálffy János gr. Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek 277
542. — 1641 márczius 28. Zay Zsigmond és Zay Ferencz Pálffy Istvánhoz 278
543. — 1641 ápril 1. Gróf Druget János Homonnáról Pálffy Istvánhoz ... 278
544. — 1641 ápril 3. Hadi tanács Pálffy Istvánhoz megfogott lengyel szökevény katonáknak közmunkáknál való alkalmaztatásáról 278
545. — 1641 április 13. Damasdról. Bercsenyi László gróf Pálffy Istvánhoz. A vár védelmére hajdukat kér 279
546. — 1641 nagycsütörtökön. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek 279
547. — 1641 április 17. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ennek bécsi útjáról s néhány irat elintézéséről 279

548. — 1641 április 18. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pozsonyi tűzvészről s utcának tágtításáról 280
549. — 1641 április 20. Haditanács Pálffy Istvánhoz egy lengyel hadiszökevényről 280
550. — 1641 május 2. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek 280
551. — 1641 május 2. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz ennek betegségeről s jó orvosokról 281
552. — 1641 május 9. Haditanács Pálffy Istvánhoz lovasok toborzásáról ... 281
553. — 1641 május 13. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Keglevith Miklóst megverték a törökök 282
554. — 1641 május 21. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Komáromy Györgyről előnyösen nyilatkozik. Hosszútóthy sarcza. Az esztergomi békről 282
555. — 1641 május 26. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ez fürdőbe készült s bort kínált eladásra Pálffy Pálnak 283
556. — 1641 május 23. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Pálffy bécsi útja. Komáromy György új tiszte. Mustak basáról ... 283
557. — 1641 május 27. Haditanács Pálffy Istvánnak meghagyja, hogy özv. Pográny Jánosné és fiát Ferenczet Nagy-Szombathely palánki kapitánytól szenvedett káraikért elégtételben részesítse 284
558. — 1641 május 28. Regensburgból. Trauttmannsdorf gróf Pálffy Istvánhoz, ennek hadi fizetése ügyében 284
559. — 1641 május 29. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Zádori Chemetei Farkas Pál és Csákyról ír. A törökök netáni támadásai ellen készül. Miskey Lévára ment 284
560. — 1641 május 30. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Kerestessen több helyen török öszvéreket, melyek őt — betegsége miatt — hordoznák 285
561. — 1641 augusztus 30. Regensburg. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz bányavárosi végvárak fizetéséről 286
562. — 1641 május 31. Haditanács Pálffy Istvánhoz lovassági tisztek alkalmazásáról 286
563. — 1641 június 3. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Veendő öszvérekről, az esztergomi törökök garázdálkodásáról és Forgách Ádám készülődéséről 286
564. — 1641 június 5. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Paxi-Sarnóczai és Csókáról ír. A hajduk garázdálkodása 287
565. — 1641 június 6. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Pál betegsége; öszvérek vétele s ára 288
566. — 1641 június 6. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Panaszkodik Sarnóczayra. Öszvérekről. Hadifizetésről. Forgách a törökök akarja megtámadni 288
567. — 1641 május 7. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek. A vezér szándékai. Hitehagyó keresztények 289
568. — 1641 június 8. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Forgách Ádámnak támadása a törökök ellen. A törökök készülődései ... 290
569. — 1641. június 22. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz Esterházy

- zólými építkezése. Szombathelyi halála. Nadany rossz bánása a rabokkal. Esterházy a rabokkal való bánásmódról 290
570. — 1641 június 14. Ratisborn. Lippay György egri püspök gróf Pálffy Pálhoz. Tanácsok egy venni szándékolt kincstári birtokra nézve. Keglevicsnek egy horvátországi birtokáról. Hadi hírek. Sennyeyné aszszonyról és Lónyayról 291
571. — 1641 június 16. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Pozsonyból. Pálffy Pál a bajmóczi fürdőbe készül 292
572. — 1641 június 19. Pálffy István a pöstyéni fürdőben 292
573. — 1641 június 25. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. A király utitervéről 293
574. — 1641 június 28. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Pogrányiné szemtelen követelései. Palánk, Gyarmat és Szécsénben Esterházy közbenjárására történtek építkezések... .. 293
575. — 1641 június 28. Ujvárról. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Bercsényi László mulasztásai s hibái. Esterházy Zólyomba indul. Kazai Párkány alá csapott. Hadi hírek 293
576. — 1641 július 5. Bajmóczról. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz, ki Pöstyénben tartózkodott. Pálffy István töltsse be a megürült kapitányi állásokat 294
577. — 1641 július 11. Bajmóczról. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ariancana gyógymódról. A király Pozsonyba készül országgyűlésre. Pálffy Pál kész doctor Gayert Pálffy Istvánhoz elküldeni... .. 295
578. — 1641 július 10. Nagyszombatból. Pálffy Tamás gróf Pálffy Istvánhoz. Péter Tányíró és nyomdai költségekről 296
579. — 1641 július 10. Ujvárról. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Esterházy Zólyomban volt. Bercsényi László kedvezőtlen jellemzése. Ujvár védelmi készlete. A vácziai hadi kalandozása. Hírek Vesselényi és Forgáchról. Pálffy fürdőzése 296
580. — 1641 július 15. Bajmócz. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz orvost küldött 298
581. — 1641 július 17. III. Ferdinánd gróf Pálffy Istvánhoz hadügyben. Regensburgból 298
582. — 1641 július 17. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz Ujvárból. Ujvár, Damasd és Szölgyén sanyarú védelmi viszonyai. Bercsényi László hibái. Musztafa bék Esztergomba jött 298
583. — 1641 júl. 21. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Damasd török kézre jutott. Több falu meghódol a töröknek. Esterházy panaszai 299
584. — 1641 július 21. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Török hírek. Esterházy alantasainak engedetlensége. Esterházy néhány helyre segédcsapatot küld 299
585. — 1641. júl. 26. Ujvárból. Bercsényi Imre Pálffy Istvánhoz. Mentetgeti magát a miatt, hogy őt Esterházy fogságba vetette 300
586. — 1641 július 27. Hadi tanács gróf Pálffy Istvánhoz. Örvendetes jelentés a francziák felett aratott győzelemről 301
587. — 1641. Morvaország királyi tanácsa (tribunal consilii Regii) gróf Pálffy Istvánhoz a török hadi tervek hiveiről 302
588. — 1641 július 28. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A damasdi kapitány bora és sója. Esterházy feles költségei. A török

- által koholt hamis harczi hírek. Bercsényi L. oka Damasd elvesztésének. Esterházy nagy levelezése. Csontos-család pere 302
589. — 1641 július 30. Hadi tanács gróf Pálffy Istvánhoz. Véleményt kér Zádori András verebélyi kapitánynak kéréséről, melyben a palánki (drégely) kapitányságért folyamodik 303
590. — 1641 július 30. Ujvárból. Bercsényi Imre Pálffy Istvánhoz. Esterházy Bercsényit fogsággal és perrel üldözi 304
592. — 1641 augusztus 1. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Bajmóczi. A maga s Pálffy István egészségi állapotáról 304
593. — 1641 augusztus 3. Nagyszombatból. Pálffy Tamás gr. Pálffy Istvánhoz. Köszönet vett adományért 305
594. — 1641 augusztus 29. Nagyszombatból. Pálffy Miklós gr. Pálffy Istvánhoz. Új színes ruhát kér színi előadáshoz s egy szerszámos lovat 305
595. — 1641 augusztus 5. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Pozsonyból. Nyitrai hírek szerint Pálffy István nem tart fizetéséhez mérten elegendő katonát Ujvárbán. P. Pál, habár ezt nem hiszi, mégis kénytelen ezt vele tudatni. A nádor egyszer Pálffy Pált is hasonlólól alaptalanul megvádolta 305
596. — 1641 augusztus 7. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A törökök Surányra ütöttek, Esterházy őrségeket állított fel. — A hadi szákmány csekélysége. A mustrálás nagy hibái. — Pálffy embereinek s rabjainak visszaélései 306
597. — 1641 augusztus 14. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Esterházy Buják várában a kapitányi tisztelet Chorgál Jánosra bizta ideiglenesen; Palánkon a hadnagyságot Horpácsy Orbánra. A nóg-rádi kapitány szigorúan megbírálja 307
598. — 1641 augusztus 17. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Pozsonyból. Örül pozsonyi látogatásának 308
599. — 1641 augusztus 26. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Néhány végházba több lovast küldött; ilyenek: Palánk, Verebély és Surány. A törökkel tárgyalandó békéről. A kapitányok otthon tartózkodjanak 309
600. — 1641 augusztus 27. Regensburg. A király honvédelmi ügyben tanácsot kér Pálffy Istvántól... .. 310
601. — 1641 szeptember 5. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. — Borfogasztás Ujvárott. A vármegyék segítik a hadsereget. A nádor Ujvárott. E vár javításai 310
602. — 1641 szeptember 6. Dirnpurgkából. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Irja meg haladék nélkül, kiket ajánl a megürült végházi tiszti állomásokra és kik eltávolítandók 311
603. — 1641 szeptember 8. Marhechről. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Szemrehányással illeti, mivel nem ajánlott eddig a végházakba tiszteket ... 311
604. — 1641 szeptember 7. Gr. Pálffy Pál Ferdinánd királyhoz. Forgách Ádámmal való tárgyalásról s a bányavárosok katonaságának fizetéséről 312
605. — 1641 szeptember 19. Hadi tanács gróf Pálffy Istvánhoz a bujáki kapitányság ügyében 312
606. — 1641 szeptember 11. Nagyszombatból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Forgáchra vár s Pozsonyba készül 312

607. — 1641 szeptember 11. Zempczről. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Bazinba. Meghívja Pozsonyba vagy Stomfára ... 313
608. — 1641 szeptember 11. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Ennek egészségi állapota. A nádor Sementére megy. A törökök felégették Damasdot. Száz magyar lovas a törökökre támad Irsaszegnél ... 313
609. — 1641 szeptember 14. Bécsből Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Megdorgálja amiatt, hogy késedelmeskedik a kinevezendő kapitányok ajánlása-s kijelölésével ... 314
610. — 1641 szeptember 15. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Teke-nős békákat kér. Kapitányok kineveztetése... 314
611. — 1641 szeptember 16. Hadi tanács gróf Pálffy Istvánhoz a török és magyar hadak közötti összeütközések megszüntetéséről ... 314
612. — 1641 szeptember 16. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A nádor közreműködik Ujvár építésénél. — Borfogyasztás. Bory Mihály 315
613. — 1641 szeptember 17. Nagy-Lévárdról. Kollonich Henrik Károly Pálffy Istvánhoz. Örvend ígért látogatásának ... 315
614. — 1641 szeptember 23. Juházmajorból. Gróf Pálffy János sürgeti pénzbeli követelését Pálffy István gróftól ... 315
615. — 1641 szeptember 26. Marhekről. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. — Ven-dégei miatt nem látogathatja meg ... 315
616. — 1641 szeptember 29. Ujvárból. Esterházy Pál gr. Pálffy Istvánhoz. — A nádor budai küldöttjei. Esterházy a pöstényi fürdőbe kíván menni. Esterházy Buják vár birtokosa. A bujáki kapitányság ... 316
617. — 1641 október 4. Ujvárból. Esterházy Pál gr. Pálffy Istvánhoz. — A hadi fizetés késedelve. A török kirohanásai. Kunaczt hadnagy-nak ajánlja. Egy török ifjúról ... 316
618. — 1641 október 5. Köpcsényből. Lysthy János Kristóf gróf Pálffy Ist-vánhoz. Pálffy felüdülése. Almásy Tamás Lysthynak tisztje ... 317
619. — 1641 október 5. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Esterházy a pöstényi fürdőbe készül. Némayak Budáról jöttek. Török levelek fordítása ... 317
620. — 1641 október 5. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Örül, hogy Pálffy István vigan mulatott több úrral ... 318
621. — 1641 október 6. Marcheggről. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Pozsonyba. Holnap ebédre fog jönni ... 318
622. — 1641 október 7. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A törökök álnoksága. Nagy Tamás rabjai. Ujvár építkezése. A bujáki kapitányi hivatal ... 318
623. — 1641 október 11. Marcheggről. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. A kan-czellár Stomfán volt. Teőreös Mártont jóakarátába ajánlja ... 319
624. — 1641 október 20. Komáromból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Ujvárba. Komáromba ment a katonaságot mustrálni és kifizetni ... 319
625. — 1641 november 8. Kékkőről. Balassa Ferencz Pálffy Istvánhoz. Balassa kéri Gyarmat várának főkapitányságát ... 320
626. — 1641 november 13. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Sajnálko-zik betegsége felett s kiméletet ajánl. Keliót instructióval küldte ... 321
627. — 1641 november 13. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Miklós nevelője ügyében ... 321

628. — 1641 december 1. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Esterházynak Pöstyén nem használt. A mezei hadak oszladoznak. Oláh kompánia 322
629. — 1641 december 4. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Czepke musztafát levágták. A törökök Tatában kívánnak egyezkedni ... 322
630. — 1641 december 6. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Gombkeőteő János kértérítés czimén megtámadja Szinta falut s megverekszik a törökökkel 322
631. — 1641 november 18. Hadi tanács gróf Pálffy Istvánhoz Léva várának kapitányáról 323
632. — 1641 november 20. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy István egészsége. Gocs levele 323
633. — 1641 december 2. Zuháról. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz a cifferi templom megáldásáról 324
634. — 1641 december 13. Gyarmat várának kapitánysága 324
635. — 1641 december 13. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A nádor sokat áldozott a katonaság eltartására. A katonaság létszáma. Forgách Ádám vonakodik a katonaság fentartásához közreműködni. A katonaság mostoha helyzete. Három nógrádi hajdu vitézsége. Esterházy fiát a gyarmati kapitányságra ajánlja 324
636. — 1641 december 15. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Intézkedik a katonaság összetartására. Forgách Ádám ehhez nem akar hozzájárulni. A katonaság fizetatlensége és szegényes viszonyai ... 326
637. — Katonai szabályrendeletek 1641. évből 326
638. — 1641 december 13. Malaczka. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Pozsonyba. Meg akarja látogatni. A szász herczeg Pálffy Pálhoz készül 329

1642.

639. — 1642 január 6. Stomfáról. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Csákyt védelmébe ajánlja 329
640. — 1642 január 18. Komárom. Questenberg gróf Pálffy Istvánhoz. Köszönet. A tractatio halad 330
641. — 1642 január 24. Komáromból. Esterházy Dániel gróf Pálffy Istvánhoz. A királyhoz s a vezérhez írt hódolt falukról 330
642. — 1642 január 26. Precsény v. Balassa András Pálffy Istvánhoz. Ajánlja magát a balassagyarmati kapitányságra 330
643. — 1642 január 24. Bécsből Ujvárra. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz lovak vétele ügyében 330
644. — 1642 január 25. Nagyszombatból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Temetésre készül. Pálffynak nagyszombati szállása. Hadi hírek ... 331
- 644/a. — 1642 február 22. Esterházy Dániel gróf Pálffy Istvánhoz lovakról 331
645. — 1642 január 26. Precsény. Balassa András gróf Pálffy Istvánhoz. Balassa a megürülendő balassagyarmati kapitányság elnyeréséért Pálffy közbenjárását kéri 331
646. — 1642 január 26. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Ujvárba. Nevelőt szerzett Pálffy István Miklós fiának részére. Jellemzi a nevelőt ... 332
647. — 1642 február 18. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Miklós nevelőjéről 333

648. — 1642 február 19. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz, egy rokoni per s lovak ügyében 333
649. — 1642 február 21. Bécs. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ladányit a szögyéni kapitányságra ajánlja 333
650. — 1642 február 22. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Lippay Gáspárról, Wesselényi, Balassa Ferencz és Miskeyről 334
651. — 1642 február 24. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Több főúr-nak csehországi útjáról 334
652. — 1642 február 25. Bécsből Marcheggbe. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Pál megbetegedése s marcheggi útjáról 335
653. — 1642 február 26. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Nadáni ajánlása 335
654. — 1642 február utolsóján. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Trauttmannsdorf fiának menyegzőjéről 335
655. — 1642 február 28. Ujvár. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek. Zádorhoz a katonaság békés együttléte ügyében 336
656. — 1642 márczius 5. Szécsényből. Géczy Gábor Esterházy Pálhoz, ujvári vicegenerálishoz 336
657. — 1642 márczius 8. Bécs. III. Ferdinánd Pálffy Istvánhoz Nadány Miklós kapitányságáról 337
658. — 1642 márczius 11. Komáromból. Esterházy Dániel gróf Pálffy Istvánhoz a törökökkel való egyezkedés eredménytelenségéről... .. 338
659. — 1642 márczius 11. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A törökök szöszegéséről. Kapitányságok. Ghiczy Gábor, Forgách és Nadányiról... .. 338
660. — 1642 márczius 14. Marcheggről. Pálffy Pál Stomfára és Pozsonyba tervezett útjáról ír Pálffy Istvánhoz 339
661. — 1642 márczius 15. Stomfáról Pozsonyba. Pálffy Pál csak holnap estvére fog jöhetni Pozsonyba Pálffy Istvánhoz 339
662. — 1642 márczius 17. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Szabadságot kér, hogy Nagyszombatba mehessen. A török egyezségről 339
663. — 1642 márczius 26. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz kis leánykák oktatásáról. Piccolomini győzelméről 340
664. — 1642 márczius 28. Szombatban. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Forgách Ádám Giczyvel ki nem békült. Farkas Pál a korcsmálatási jog egy részének elnyeréséért Pálffyhoz megy 341
665. — 1642 április 2. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Öt török úr váltsága. Nagy Tamás sarcza. A kihajabék engedékenysége. Pálffy lovainak minősége s állapota 341
666. — 1642 április 5. Haditanács gróf Pálffy Istvánhoz Keszy János fog-sága ügyében 342
667. — 1642 április 5. Pálffy István adóssága 343
668. — 1642 ápril 6. Ujvárról. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A törökök keresztény gyermekeket törökökké tettek. A törökök az egyezségi tractálás után hatszor csatáztak. Pálffy István szolgáinak kihágásai. Balassa Ferencz követelései 343
669. — 1642 ápril 6. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz Pozsony várának helyre-állításáról 344

670. — 1642 ápril 9. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Rabok cseréjéről. Ebeczkyné fogságáról. Ujvári híd ... 344
671. — 1642 ápril 10. Esterházy Pál gr. Pálffy Istvánhoz Ujvárból. A nádor Ujváron szemlét tartott a várban. Két kadia van Ujváron. A békek nagylelkűen osztanak hitleveleket több vásár tekintetéből. Kéri Tamás elfogatása ... 345
672. — 1642 ápril 18. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Trautmansdorf betegsége. Pálffy István bécsi szállása ... 345
673. — 1642 ápril 19. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvántól tekenyős békákat kér ... 346
674. — 1642 ápril 21. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A törökök az ígért rabokat ki nem adták. Pálffy István hévízbe készül; ezt Esterházy is szándékozik használni ... 346
675. — 1642 ápril 28. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ne fáradjon most a királyhoz Bécsbe ... 347
677. — 1642 május 5. Hadi tanács gr. Pálffy Istvánhoz. Alkalmas-e Chorgál János a bujáki kapitányi hivatalra ... 347
678. — 1642 május 12. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A seregbíró elbucsúzott. Ujváron törvényszéket tartottak. Esterházy melegen védi a seregbíró. A bírák Esterházy alkaptányi jogkörét is megszorítani ügyekeztek... 347
679. — 1642 május 14. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Szeresse meg a hadi tanácstól Czorgúl János részére a bujáki vár kapitányságáról szóló kinevezési okmányt ... 348
680. — 1642 május 21. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Miklós deákot porkolábságra ajánlja. Mátyás pribék lovászt pedig török írás magyarázatára ... 349
681. — 1642 június 1. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz a király részére vásárlandó lovak érdekében ... 349
682. — 1642 június 4. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A csauosztot elküldte Kis-Martonig. A törökök csalásai, ezek megtorlandók ... 349
683. — 1642 június 4. Bécsből. Gr. Pálffy Miklós atyjához, gr. Pálffy Istvánhoz. Fiúi tisztelet nyilvánítása ... 350
- 683/a. — 1642 június 4. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Működjük közre a király részére vásárlandó lovak vételénél... 350
684. — 1642 június 9. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. P. Pál betegsége s közbenjárása P. István ügyeiben. — Bethlen Istvánról és fiáról. Piccolomini és Leopold herczeg hadi útjáról ... 350
685. — 1642 június. Pálffy István személyes ügyei ... 351
686. — 1642 június 12. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. A tanács feladata. Pálffy Miklós szükségleteiről, ruhája-, ezüstműveiről ... 351
687. — 1642 június 13. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Profontmester kötelessége; malmok hiánya, francziák állítólagos megveretése, törökök viselkedése... 352
688. — 1642 június. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Lovak vásárlásáról s áráról ... 353
689. — 1642 június 16. Szuhárol. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz. Ujabb hadi mozzanatok... 353

690. — 1642 június 20. Marcheggből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz hadi hírekről 354
691. — 1642 június 23. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Nagy Tamás váltsága ügyében 354
692. — 1642 június 24. Pozsonyból Ujvárra. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy István követeléseinek kielégítése végett Ecker jószágát kívánna. Hátralékai végett hiába fog személyesen menni a királyhoz. Lovasok felfogadása 354
693. — 1642 július 3. Semtéről. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A katonák Pálffy István jószágán is szállásolnak. A nádor Pálffynak Prágához való expeditiójáról s az instructióról másolatot kér 355
694. — 1642 július 17. Galántha. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Wesselényiről Sibrik Pálról s heflejni fürdőről is 355
695. — 1642 július 22. Bécs. III. Ferdinánd Pálffyt egészsége végett szabadságolja 356
696. — 1642 július 26. Semte. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Herczegek és főurak készülnek Tavarnokra Forgáchhoz és Semptére is. 5 zászlóalj lovast küldtek a hegyen át. A herceg Olmützet ostromolja, s egyéb hadi hírek 356
697. — 1642 július 27. Semtéről. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Liphay Györgynek egy ügyét ajánlja. Hadi hírek. Wesselény indulása. Hírek a lengyel hercegekről 356
698. — 1642 augusztus 7. Bécsből. Gróf Puchaim János Rudolf Pálffy Istvánhoz. Memoriáléjáról 357
699. — 1642 augusztus 7. Galántháról. Esterházy Pál gr. Pálffy Istvánhoz. A nádor Esterházy Pállal pénteken Érsekújvárra fog jönni, az érsek házába fog szállni, a vár épületeit fogja megtekinteni. Intézkedés azon esetre, ha Pálffy a nádort ebédre akarja meghívni 357
700. — 1642 augusztus 13. Bécsből Ujvárra. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz hadi hírekről 358
701. — 1642 augusztus 18. Deorne v. Desoni. Bercsényi Imre Pálffy Istvánhoz. A palatinus haragja miatt Kornis Zsigmondnál tartózkodik. Kéri Pálffy közbenjárását a palatinusnál 358
702. — 1642 augusztus 22. este felé Pálffy István Pozsonyból Bécs felé utazott 359
703. — 1642 szept. 6. Gneredorffból Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz, ennek fia, Miklós tatai kapitányi méltósága érdekében 359
704. — 1642 szept. 11. Lempachból. Gróf Pálffy Miklós atyjához, Pálffy Istvánhoz. Egy fegyvernök 360
705. — 1642 szept. 14. Zuháról. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánnak. Családi egyezés végett részt veend a megszabott összejevetelen 360
706. — 1642 október 14. Szakolczáról. Pálffy András gróf Pálffy Istvánhoz. A vesezelei (Morvaország) vár s uradalom eladásáról s állapotáról 360
707. — 1642 okt. 21. Bajmócz. Gróf Pálffy Pál Ferdinánd királyhoz. Révay András katonasága ügyében 361
708. — 1642 okt. 26. Marchegről Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz, a katonaság útjáról 361
709. — 1642 okt. 27. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Chyr-

- ván vezér elvonult Aszak alól, hová lengyel had érkezett. Muszu basa Budán. Pozsony vármegyének hozzájárulása az árkok ásásánál 361
710. — 1642 nov. 14. Prebuczból Pozsonyba. Pálffy András gróf Pálffy Istvánhoz. Hadi hírek a csata helyéről 362
711. — 1642 nov. 21. Bécs. III. Ferdinánd testőreinek elszállásolása végett ír Pálffynak 362
712. — 1642 nov. 27. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Megyery banderiumról 363
713. — 1642 decz. 24. Pozsonyból. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. P. Pál megbizza P. Istvánt egy szép paripa vételével. Kellio Pál kérelméről 363
714. — 1642. Visegrádról. Musár basa Pálffy Istvánhoz. Barátságos levél 363

1643.

715. — 1643 január 1. Stomfáról Ujvárra. Pálffy Pál sürgeti Pálffy Istvánt, hogy Pozsony vármegyében megyei gyűlést rendezzen 364
716. — 1643 január 23. Bécsből Ujvárra. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Küldjön pénzt a fiának 365
717. — 1643 január 30. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Miklósról s Pálffy Pál betegségéről 365
718. — 1643 február 20. Bécs. III. Ferdinánd hadi szükségletekre kölcsönt kér Pálffytól 365
719. — 1643 február 23. Szombatról. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Esterházy Farkasnak hugával való osztzkodása 366
720. — 1642 v. 1643. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Betegségéről, törökök juhainak ellopásáról, a Budán járt magyar követség kedvező végzéséről 366
721. — 1643 február 28. Bécsből Ujvárra. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz, ennek fontos ügyeiről s hadi hírekről 366
722. — 1643 márczius 3. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz lovasok szerzése ügyében 367
723. — 1643 márczius 5. Esztergomból. Hanil bék Esztergom várának helytartója Pálffy Istvánhoz halászatról és hatalmaskodásról Ujvárra 367
724. — 1643 márczius 8. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Családi örömről s Pálffy István kívánságának méltánylásáról 368
725. — 1643 márczius 14. Prágából. Pálffy Miklós atyjához gróf Pálffy Istvánhoz, foglyok elbocsátásáról 368
726. — 1643 ápril 5. Rómából. Pálffy Tamás gróf Pálffy Istvánnak. Római országos hírekről és saját subdiaconatusáról 368
727. — 1643 ápril 9. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A törökök négy magyar katonát lefejeztek; Ghymesnél gyermekeket loptak. Pálffy solicitálja Bécsben a munitiót 369
728. — 1643 ápril 11. Stomfáról Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz, hadi hírekről. Pálffy I. betegsége 369
729. — 1643 ápril 12. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. — Budai tűzvészről. Pálffy István zálogának kiváltásáról 370
730. — 1643 ápril 18. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz, ennek zálogváltsága ügyében. A király uti tervéről 370

731. — 1643 ápril 25. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz, ennek zsidóknál elzálogosított értéktárgyairól. Óvja őt a zsidóktól ... 371
732. — 1643 ápril 28. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy István a zsidónál elzálogosított értéktárgyainak ügyében ... 371
733. — 1643 május 14. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ennek gyógyításáról s a tőle kiadott pénzről ír ... 372
734. — 1643 május 16. Bécs. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz. Ruszt és más városok megváltása ügyében ... 372
735. — 1643 szeptember 13. Stomfáról. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Gurabra. Pálffy Miklósné temetéséről ... 373
736. — 1643 szept. 23. Stomfa várából Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy I. Pozsonyban volt ... 373
737. — 1643 szept. 30. Ebersdorf. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz svéd követek elfogatásáról ... 373
738. — 1643 október 3. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. Tiffenpach Ujvárból s Komáromból pattantyúsokat kíván Bécsbe. — Nógrád várában pusztít a pestis. Ujvár erődítési munkája ... 373
739. — 1643 okt. 9. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Egy végrendeletről, melyet Forgách Ádám nem akar kiadni ... 374
740. — 1643 október 27. Bécs. III. Ferdinánd Pálffy Istvánnak. Nógrád vára ügyében ... 375
741. — 1643 november 1. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. A pestis pusztít. E—y fiával Hédervárra s Galántára kíván menni ... 375
742. — 1643 december 30. Marheggről Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Meghívás ... 375

1644.

743. — 1644 január 2. Ingolstadt. Pálffy Miklós gróf Pálffy Istvánhoz újabb hadi hirekről ... 375
744. — 1644 január 6. Stomfáról Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Három királyok játéka ... 376
745. — 1644 január 9. Ingolstadt. Pálffy Miklós atyjához ... 376
746. — 1644 január 9. Malackáról Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Kamarai ügyben sürgetve intézkedésre inti ... 376
747. — III. Ferdinánd ajánlja Pálffynak, hogy nyugalomba vonuljon, miután ezt egészsége követeli. 1644 január 14 ... 376
748. — 1644 január 17. Pálffy Tamás gróf Pálffy Istvánhoz, mint patronusához kegyelettel s hálával ír, továbbá a pápa s fejedelmek között kötendő békéről. Rómából ... 378
749. — 1644 január 20. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ennek Pálffy Jánossal való egyenlensége és pénz miatt ... 378
750. — 1644 január 22. III. Ferdinánd tanácsot kér Pálffy Istvántól ... 378
751. — 1644 január 23. Stomfáról Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Szunyogh balesete. P. Pál Pozsonyba menendő ... 379
752. — 1644 febr. 16. Gödingből. Gróf Schampach Henrik Burián gróf Pálffy Istvánhoz, halak ügyében ... 379
753. — 1644 május 22. Pálffy István pénzügyekben több levelet kapott Ostrosith Borbályától ... 379

754. — 1644 február 22. Bécs. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz országos pénz-segély érdekében 379
755. — 1644 február 23. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Egresdyt küldi értekezés végett 380
756. — 1644 márczius 3. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz országos felkelés érdekében 380
757. — 1644 márczius 4. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz hadi élelmezésről 381
758. — 1644 márczius 17. Bécs. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz hadi célokra való előlegek ügyében 380
759. — 1644 márczius 20. Ujvárból. Esterházy Pál gróf Pálffy Istvánhoz. E—y nem fogathatja el Komjáthy Tamást, ki sokáig hű szolgája volt Pálffynak. Pálffy katonái s hajdui felmondták a szolgálatot 381
760. — 1644 ápril 16. Ingolstadtból Pozsonyba. Pálffy Miklós gróf Pálffy Istvánhoz. Jelentés tanulmányairól, s harci hírekről 381
761. — 1641 v. 1644 május 3. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ennek betegsége s egyéb bajai 382
762. — 1644 május 17. Borostyánkő (Peilnstein) várából Bazinba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Pál betegeskedése. Borostyánkői építkezés 382
763. — 1644 május 28. Ingolstadtból Pozsonyba. Pálffy Miklós atyjához kérést intéz 383
764. — 1644 június 5. Szuháról. Gróf Pálffy János meghívja gróf Pálffy Istvánt anyjuknak halálózása évfordulóján tartandó isteni gyásztiszteletre 383
765. — 1644 június 7. Nagyszombatból Pozsonyba. Pálffy Ferdinánd gróf Pálffy Istvánhoz. Lelkészek alkalmaztatása s elhelyezéséről. Országos hírek 383
766. — 1644 június 11. Stomfa várából Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz ennek fiáról, Miklósról, kinek Pálffy Pál pénzt küldött 384
767. — 1644 július 1. Stomfáról Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Puchaim vitézeiről s Pálffy István máriatháli útjáról 384
768. — 1644 július 8. Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ennek samarjai útjáról s az érsekről 384
769. — 1644 július 12. Bécs. III. Ferdinánd az erdélyi fejedelem elleni háború ügyében ír Pálffynak 385
- 769/a. III. Ferdinánd a hadsereg részére gabonát kér Pálffytól. Bécs, 1644 július 13 385
770. — 1644 július 15. Zuháról. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz. Forgách Ádám házasságáról, temetési gyászról, Forgách Ádám zálogos birtokáról 385
771. — 1644 július 21. Stomfáról Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Résztvétirat a csesztei tűzvész alkalmából 386
772. — 1644 július 23. Pálffy Miklós tervezett utazásról ír atyjához: gróf Pálffy Istvánhoz 386
773. — 1644 július 29. III. Ferdinánd az erdélyi fejedelem elleni katonaságot kíván Pálffy Istvántól! 386
774. — 1644 július 30. Stomfáról Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Miklós tanulói utazása s költekezéséről 387
775. — 1644 július 31. Eberstorf. III. Ferdinánd meghívja Pálffy Istvánt a nagyszombati hadügyi tanácskozásra 387

776. — 1644 augusztus 26. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ennek fia, Miklós neveltetéséről, kiadásairól, s a törökök királyi kihallgatásáról 387
777. — 1644 szeptember 13. Váraljáról (valószínűleg Detrekőváraljáról) Bazinba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Tieffenbach és Questenberg békealkura mennek. — Egy titokról 388
778. — 1644 október 2. Rómából. Pálffy Tamás tanulmányairól s megtartandó első szent miséjéről gróf Pálffy Istvánhoz 388
779. — 1644 október 4. Bécsből Bazinba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Pál búcsút járt 389
780. — 1644 nov. 20. Pálffy Pál köszönetet szavaz Pálffy Istvánnak kölcsönadott 100 akó borért, melyet nemsokára hálásan fog visszaszolgáltatni 389
781. — 1644 november 3. Linz. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz 3000 fr. kölcsön ügyében 390
782. — 1744 november 9. Bécsből. Gr. Pálffy Pál Ferdinánd királyhoz a magyar katonaság eltartására kívánt pénzről 390
- 782/a. — 1644 december 20. Bécsi császári Tanács gróf Pálffy Pálhoz. Akadályozza meg Marcheggben a Magyarországra — acatholikus gyülekezetre utazó — osztrák lakosokat 390
783. — 1644 november 19. Ingolstadtból Bécsbe. Pálffy Miklós hadi hirt közöl atyjával 391
784. — 1644 december 16. Váraljáról Bazinba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. — Pálffy István betegsége miatt nem jöhet Modorba. Bazinban állítólag pestis van. Teőreös jelentést teend Pálffy Istvánnak 391
785. — 1644 december 17. Ingolstadtból Bécsbe. Pálffy Miklós gróf Pálffy Istvánhoz. Hadi hirekről. Pán szomokot (?) kér 392
786. — 1644 december 22. Marhekről Bazinba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Miklósról. Pálffy István nemes lovaírói 392
787. — 1644 december 31. Bécsből Bazinba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. P. Pál pénzt küldött Pálffy Miklós ifjúnak 393

1645.

788. — 1645 január 13. Ingolstadtból Bazinba. Pálffy Miklós gróf Pálffy Istvánhoz, hadi mozzanatokról 393
789. — 1645 január 20. Bécsből Bazinba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ez lovakat ajándékozott nagylelkűleg. Özv. Pálffy Miklósné temetéséről 393
790. — 1645 január 30. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ennek lovaírói, s anyjuknak eltemetetéséről. Pálffy Pál testvéri gyengédsége 394
791. — 1645 február 1. Prágából. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz. Meleg elismerést nyilvánítt Pálffynak a honvédelem körül kifejtett buzgó működéséért 395
792. — 1645 február 4. Rómából. Pálffy Tamás gr. Pálffy Istvánhoz, primitíájára való előkészülésről s erre való költségről 395
793. — 1645 február 25. Bécsből Prágába. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ezer fntot küld neki, a hátralékra nézve emlékiratot írjon 396
794. — 1645 március 11. Retz (Oberpfulz). III. Ferdinánd gr. Pálffy Pálhoz Pozsony vára felszereléséről 396
795. — 1645 március 13. Szakolczáról. Pálffy Péter gróf Pálffy Istvánhoz, eladó borról s hadi hirekről 397

796. — 1645 márczius 16. Bécsből Nagyszombatba. Pálffy Miklós római utazásáról s egy hű szolgájának ajánlásáról ír atyjához, gróf Pálffy Istvánhoz 397
797. — 1645 márczius 17. Rómából. Pálffy Tamás első szentmiséjének ünnepségéhez pénzsegélyt kér gróf Pálffy Istvántól ... 398
798. — 1645 márczius 18. Pozsonyból. Gróf Pálffy János gróf Pálffy Istvánhoz, nádor leveléről ... 398
799. — 1645 márczius 16. Pálffy Pál óvatosságra inti Pálffy Istvánt ... 398
800. — 1645 márczius 24. Bécs. III. Ferdinánd felhívja Pálffy Istvánt, hogy ezer aranyból álló tartozása czimén Pozsony várába gabonát szállíttson 398
801. — 1645. ápril 6. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz; fizesse meg ezer aranyból álló tartozását a királynak ... 399
802. — 1645 ápril 7. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz lovakat küld ... 399
803. — 1645 ápril 8. Velenczéből Bécsbe. Pálffy Miklós gróf Pálffy Istvánhoz. Megköszöni ajándékait. Utazási tapasztalatai. Ballota bibornokkal való értekezése... 399
804. — 1645 ápril 11. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. A háborús időken való óvatosságra inti ... 400
805. — 1645 ápril 18. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Miklós utazása s kiadásairól ... 400
806. — 1645 ápril 21. Rómából. Pálffy Tamás ünneplendő szentmiséjéhez pénzsegélyt kér gróf Pálffy Istvántól ... 400
807. — 1645 ápril 22. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Ez ne menjen Győrre; meneküljön Vörösköre. Pálffy Miklós kiadásairól ... 400
808. — 1645 ápril 28. Rómából Pozsonyba. Pálffy Tamás ismét pénzsegélyt kér első szentmiséjére gróf Pálffy Istvántól ... 401
809. — 1645 május 5. Gróf Pálffy István egy adóssága ... 401
810. — 1645 május 7. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Miklós utazása s kiadásairól. Pálffy Pál ajándékuul kínál lovakat 401
811. — 1645 május 11. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz újabb hadi hirekről ... 403
812. — 1645 május 16. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy István fogadja személyesen Lipót főherczeget... 403
813. — 1645 május 17. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Miklós tanulmányi kiadásairól s római útjáról ... 403
814. — 1645 junius 2. Rómából. Pálffy Miklós atyjához, gróf Pálffy Istvánhoz 404
815. — 1645 junius 4. Bécs. III. Ferdinand gróf Pálffy Pálhoz hadi élelmezés megszerzéséről ... 404
816. — 1645 junius 20. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz az óvári uradalom vásárlásának meghiusulásáról ... 404
817. — 1645 junius 20 ... 405
818. — 1645 junius 18. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Pálffy Miklósnak költségeiről ... 406
819. — 1645 junius 24. Pálffy Pál a liszt szállítása ügyében egy megbízható küldönczöt küldött Pálffy Istvánhoz ... 406
820. — 1645 julius 1. Rómából Pozsonyba. Pálffy Tamás gróf Pálffy Istvánhoz. Jelentést tesz elvégzett primitiájáról s utiköltséget kér ... 407
821. — 1645 julius 15. Pálffy Tamás ismét utiköltségért írt Pálffy István-

- hoz s keservesen említette, hogy ha nem kap pénzt, majd csak peregrinus ruhában gyalogszettel kell majd gyalázatosan hazautaznia... 407
822. — 1645 július 8. Bécsből. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz a szolgáltatott 100 mut liszt minősége ellen emelt kifogásokról ... 407
823. — 1645 július 15. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz Pálffy Miklós jellemzéséről 408
824. — 1645 július 23. Bazin sz. kir. város tanácsa Pálffy Istvánhoz hadi kihágás orvoslása ügyében ... 408
825. — 1645 július 24. Bécsből Pozsonyba. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Jóvóltába ajánlja Markes de Granat... 409
826. — 1645 szeptember 11. Bécsből. Gróf Pálffy Pál Zsigray János stomfai tisztartóhoz. Kastély rendezése és járvány elleni védekezés ügyében 409
827. — 1645 október 21. Rómából. Pálffy Miklós Pálffy Istvánhoz. Nápolyi útjáról... 409
828. — 1645 október 21. Váraljáról (bizonyosan Detrekőváralja) Bécsbe. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz... 409
829. — 1645 október 29. Váraljáról Bécsbe. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz a pozsonyi alispán választása s jelölése ügyében ... 410
830. — 1645 november 7. Váraljáról (Detrekő) Bécsbe. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. Helyteleníti a primás uralkodási vágyát. Pálffy Tamás papnak előmozdításáról ... 410
831. — 1645 november 3. Detrekői kastélyból. Pálffy Tamás gr. Pálffy Istvánhoz. Látogatásának elmaradását indokolja ... 411
832. — 1645 február v. november 17. (valószínű november) Detrekő várából. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz ennek fia utazási költségeiről ; az erdélyi követségről ... 412
833. — 1645 november 18. Detrekő-Váraljáról. Gr. Pálffy Pál III. Ferdinand királyhoz. A katonaság élelmezéséről s az ország sanyarú viszonyairól 412
834. — 1645 november 23. Varsó. Vladislaw nagy Lengyelország királya gróf Pálffy Pálhoz néhai Bánffy István birtokainak örökösödése ügyében 413
835. — 1645 december 9. Detrekőváraljáról Bécsbe. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. A Pálffy István által eladott lisztről, s a Pálffy Miklósnak küldött pénzről ... 413

1646.

836. — 1646 január 5. Stomfáról. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz ennek fia, Miklós tanulmányi kiadásairól ... 414
837. — 1646 január 15. Stomfáról Bécsbe. Pálffy Pál Pálffy Istvánhoz. A lovasok garázdálkodásáról Csallóközben. Pálffy Istvánnak kellene Pozsony vármegyében alispánról gondoskodni ... 414
838. — 1646 február 8. Linz. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz. A végvárok erősítéséről s felszereléséről ... 415
839. — 1646 március 13. Linz. III. Ferdinand hálás köszönetet szavaz Pálffy Pálnak a végvárok segélyezésénél kifejtett sikeres buzgóságáért 415
840. — 1646 június 11. Linz várából. Ferdinand felhívja Pálffy Pált, hogy a tartandó országgyűlés alkalmából való lakások megállapításánál támadt egyenetlenséget a német és magyar furirok között egyenlítse ki 416
841. — 1646 június 13. Pozsonyból. Vataj Lukács beszámol Pálffy Pálnak azon költségekről, melyet ez Pálffy? temetésére utalványozott ... 416

842. — 1646 december 2. Magyar Szkalitz (Szakolcza) özv. Pálffy Eusebia Szabia szül. Kaunitz Pálffy Pálhoz. Megköszöni férje temetése alkalmával tanúsított jótéteményeit 417
843. — Az 1646. évi országgyűlés alkalmából a csász. főudvari mester hivatalából tett jelentés az országos rendek pozsonyi lakásairól 417
844. — 1646. A császári főudvarmester jelentése a közeledő országgyűlés alkalmából a magyar szálláskészítők által elfoglalt lakásokról, melyekben az előbbeni országgyűlések alatt német urak voltak elszállásolva 418

1647.

845. — 1647 január 12. Bécsből. Pálffy Francziska gróf Pálffy Pálhoz pénzbeli támogatás érdekében 419
846. — 1647 május 2. III. Ferdinand fiának koronáztatásáról Pálffy Pálhoz 420
847. — 1647 május 4. Pozsonyból. Gróf Pálffy Pál III. Ferdinand királyhoz. A király kívánságára egy könyvet küld át, mely a jezsuiták ellen kiadatott 420
848. — 1647 május 19. Bécs. III. Ferdinand az ország panaszairól s fia koronáztatásáról Pálffy Pálhoz 421
849. — 1647 június 12. Pálffy Francziska gr. Pálffy Pálhoz. Érzékenyen fejezi ki Pálffy iránti rokoni szeretetét s háláját. Kéri, hogy szerezzen vissza mostoha anyjától néhány ingóságát. Zárdába való vonulását említi 421
450. — 1647 június 30. Lintz várából. III. Ferdinand Pálffyhoz vásárlandó ezer könnyű horvát lóról 421
851. — 1647 július 10. Stomfáról. Gróf Pálffy Pál Ferdinánd királyhoz. Illésházytól ígért pénzről. Pálffy András megsebesüléséről és Jakusich megkegyelmezéséről 422
852. — 1647 július 28. Egeri táborból. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz hadi ügyekben 422
853. — 1647 szeptember 4. Pilseni táborból. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz, országbíróhoz a kir. kincstárnak a Bánffy-birtokok elleni végrehajtási jogáról 422
854. — 1647 szeptember 20. Bajmóc. Gróf Pálffy Pál válasza és jogi véleménye III. Ferdinándnak 1647 szeptember 4. levelére, vonatkozólag a kir. kamara részéről a Bánffy-birtokok ellen intézett foglalási támadásra nézve 423
855. — 1647 szept. 23. Prágából. Ferdinánd király gróf Pálffy Pálhoz katonák toborzásáról 424
856. — 1647 október 9. Prágából. III. Ferdinánd a török vezérnek panaszáról a magyar katonák békeszegő kirohanásai miatt 424
- 856/a. — 1647 okt. 15. Ferdinánd Pálffy Pált decz. 1. az osztrák országgyűlésre meghívja 425
857. — 1647 október 16 Ebersdorff várából. Ferdinánd a törökök panaszairól s Révay András elleni vizsgálatról 425
858. — 1647 november 8. Prágából. Ferdinánd király Pálffy Pálhoz. Bizalmas 425
859. — 1647 decz. 19. Bécsből. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz Pográny Judit hagyatékáról 425

1648.

Oldal

860. — 1648 márczius 29. Pozsonyból. Gróf Pálffy Pál gróf Trautmann-dorfihoz, a király részére szerzendő kölcsön ügyében 426
861. — 1648 ápril 18. Prágából. III. Ferdinánd gróf Pálffyhoz pénzügyekben 426
862. — 1648 augusztus 14. Linzből. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálra és Lippay György primásra bizza az országos ügyek vezetését 427
863. — 1648 auguszt. 30. Linzből. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz Keöszegh és Kis-Márton városoknak, az ország szab. királyi városok sorába való felvétele iránt 427
864. — 1648 augusztus 31. Linz. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz katonatoborzási ügyekben 428
865. — 1648 szept. 22. Bécs. III. Ferdinánd megbizza Pálffy, hogy az özv. Zéchy Györgynétől végrendeletileg hagyományozott 300 mérő búzát szerezze meg 428
866. — 1648 nov. 20. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz Revistye vára s uradalmának adományozása ügyében 429
867. — 1648 december hó. Bécs. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz a Késmárkiak és gróf Tökölyi István között fennforgó vagyoni egyenletlenség elintézéséről 429
868. — 1648 május 14. Pozsony. Gróf Pálffy Pál Ferdinánd királyhoz, ennek koronázása ügyében 430
869. — 1648. Erdődi Pálffy András végrendelete 430

1649.

870. — 1649 márczius 3. Bécs. III. Ferdinánd megbizást ad gróf Pálffy Pálnak salétrom készítése, éles lándzsák s élelmiszerek megszerzése ügyében 431
871. — 1649 márczius 20. Varsó. János Kázmér Lengyelország királya gróf Pálffy Pálhoz rézbányák bérleti kárpótlásáról Wizemberg Miklós érdekében 432
872. — 1649 ápril 30. Pozsonyból. Orosy György a király nevében gróf Pálffy Pál nádorhoz Ferencz Károly szász hercegnek gróf Csáky Istvántól való harminczötezer frt követelése ügyében 432
873. — 1649 június 19. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz fenyegető hadi veszélyekről 433
874. — 1649 július 15. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz salétrom megszerzéséről 434
875. — 1649 július 17. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pál nádorhoz német katonaságnak Kassa városában való elhelyezése végett 434
876. — 1649 július 19. Sárospatak. Rákóczy Zsigmond gróf Pálffy Pálhoz Esterházy Dániel és Egresdy László ügyéről 435
877. — 1649 július 31. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz katonai ügyben 435
878. — 1649 aug. 10. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz. Néhány költség megvétele ügyében, honnét köszönet lehetne nyerni 435
879. — 1649 aug. 10. Ferdinánd király Rott Hermann körmöczi kamaragrófhoz és Tschekh Jeremiás számvevőhöz Selmech táján szerzendő szén-étgetőkről 436

880. — 1649 augusztus 17. Bécsi udv. kamara gróf Pálffy Pálhoz, több királyi megbízás végrehajtásáról ... 436
881. — 1649 augusztus 22. Ebersdorf várából. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pál nádorhoz. Vigyázzon Brigi állítólagos francia követ útjára ... 436
882. — 1649 aug. 24. Ebersdorf várából. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz. Köszönet Pálffy szivességeért ... 437
883. — 1649 aug. második felében (aug. 28.). Gróf Pálffy Pál a csász. udvari kamarához, a fentjelzett megbízások tárgyában ... 437
884. — 1649 aug. 25. Bajmóczról. Gróf Pálffy Pál III. Ferdinánd királyhoz Brigi vicomte egyéniségének s útjainak megfigyelése s kémlelése ügyében ... 437
885. — 1649 aug. 29. Bajmóczról. Gróf Pálffy Pál III. Ferdinánd királyhoz, Brigi vicomte lengyelországi francia követ elfogatására nézve, az esztergomi érsek részéről követett eljárásról ... 437
886. — 1649 aug. 27. Bajmócz. Gróf Pálffy Pál Ferdinánd királyhoz 200 dragonyos elszállásolásáról ... 439
887. — 1649 szeptember 24. Sárospatak várából. Lorántfy Zsuzsanna gróf Pálffy Pálhoz; barátságos levél ... 439
888. — 1649 szept. 25. Sárospatak. Rákóczy Zsigmond köszönetet ír Pálffy Pál ajándékaiért ... 439
889. — 1649 szept. 29. Bajmóczról. Gróf Pálffy Pál Ferdinánd királyhoz. Jelenti, mennyi gabonát tartozik még néhány főúr a katonaság élelmezésére szolgáltatni s miként igyekezik e gabonát beszerezni ... 440
890. — 1649 szeptember. (Ezen időpont csak valószínű, mert az okmány kelet. nélkül van írva.) Rascher János csász. főélelmezési hivatal a csász. udvari kamarához hadi élelmezés érdekében ... 440
891. — 1649 szeptember 22. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz katonaság élelmezéséről ... 442
892. — 1649 okt. 5. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Miklós nádorhoz. Tokaj várának rajzáról ... 442
893. — 1649 október 11. Bécs. III. Ferdinánd foglyok kölcsönös kiváltásáról ... 443
894. — 1649 okt. 23. Bécs. III. Ferdinánd jelenti Pálffynak, hogy gróf Csáky Lászlót nevezte ki országbíróvá ... 443
895. — 1649 okt. 18. Bajmóczról. Gróf Pálffy Pál egy grófhöz török foglyok szabadításáról ... 443
896. — 1649 okt. 18. Gróf Pálffy Pál III. Ferdinánd királyhoz keresztény foglyokról; a törököktől szenvedett sérelmekről, Wesselényi leveléről és vallási értekezletről ... 444
897. — 1649 október 20. Csász. udv. kamara gróf Pálffy Pálhoz. Egy ólombányának megszerzése ügyében ... 445
898. — 1649 okt. 29. Pálffy Pál Bajmóczról az udvari kamarának Bossányiék ólombányája ügyében ... 445
899. — 1649 november 3. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz, a kassai templomok, plébániák és iskolákról ... 446
900. — 1649 decz. 1. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz. A kassai templomok, plébániák és iskolák helyeinek meghatározásáról ... 446
901. — 1649 decz. 8. Bécs. Ferdinánd király Pálffy Pál nádorhoz Bossányiak bányájának megszerzése ügyében ... 446

902. — 1649 decz. 8. Bécs. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz a tizenhárom szepesi város kiváltásáról 447
903. — 1649 decz. 28. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz; bizalmas meghagyás a végvárak katonái helyzetének megvizsgálására... .. 448
904. — 1649 decz. 28. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz. Gróf Merode pénzkövetelésének kielégítéséről 448
905. — 1649 decz. 29. Bécs. III. Ferdinánd biztosokat fog küldeni gróf Pálffy Pálhoz 448

1650.

906. — 1650 január 12. Bécs. III. Ferdinánd elismerő irata gróf Pálffy Pálhoz, melyben ennek a végvárak gondozása körül tanusított hazafias áldozatkészségéért meleg méltánylást nyilvánít... .. 449
907. — 1650 január 15. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz német katonáknak magyar végvárakban való elhelyezéséről 449
908. — 1650 febr. 25. Bécsből. Ferdinánd király Roth Hermann magyarországi albányagráfhoz. Értekezzék Pálffy Pál nádorral, az ezáltal indítványozott salétrom készítése ügyében... .. 450
909. — 1650 febr. 25. Csász. udv. kamara gróf Pálffy Pál nádorhoz salétrom készítése ügyében 450
910. — 1650 febr. 28. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz honvédelmi intézkedésekről 451
911. — 1650 márczius 1. Késmárk. Thököly István kérése a királyhoz, melyben esedezik, hogy a király a késmárki lakosok és jobbágyságok által okozott károkért Thökölynek elégtételt adjon s azokat jobbágysági kötelességeikre szorítsa 451
912. — 1650 márczius. Hadügy. Gróf Forgách Ádám s katonáknak hátralékos hadi fizetése 452
913. — 1650 márczius 10. Bajmóczról. Gróf Pálffy Pál nádor az udvari kamarához salétrom készítéséről 453
914. — 1650 márczius 16. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz. Honvédelmi ügyekről 453
915. — 1650 márczius 21. Eperjesről. Pálffy Pál a királyhoz a Thökölyi István és Késmárk városa között fennforgó egyenetlenségről 453
916. — 1650 márczius 28. Egyezség báró Sonau György Endre, mint a király meghatalmazottja s az udvari kamara megbízottja és Késmárk városa között Thököly István követelései ügyében 454
917. — 1650 május 19. Eperjesről. Pálffy Pál Ferdinánd királyhoz a Thökölyi István és Késmárk városa közötti egyenetlenségről 454
918. — 1650 május 31. Laxenburg. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz honvédelmi ügyben 455
919. — 1650 július 15. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz 455
- 919/a. — 1650 július 15. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz a városi taxák behajtása érdekében 455
920. — 1650 szept. 17. Ebersdorf várából. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pál nádorhoz. Német katonák ügyében 456
921. — 1650. szept. 20. Ebersdorff. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pál nádorhoz. Kisdy Benedek egri püspök a jászói prépostságot kéri... .. 456

922. — 1650 szeptember 21. Ebersdorf. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz muszketírek elhelyezéséről	456
923. — 1650 szept. 21. Ebersdorf. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz a törökökkel kötendő békéről	457
924. — 1650 okt. 31. Bécs. III. Ferdinánd Pálffy Pálhoz a katonaság élelmének szállításáról	457
925. — 1650 decz. 13. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz Nádasdy gróf birói megbízatásáról	457

1651.

926. — 1651 január 16. Szamosujvár. Rákóczy gróf Pálffy Pálhoz közügyekben	457
927. — 1651 február 10. Bécs. III. Ferdinánd megkötött házasságáról értesíti Pálffy Pált	458
928. — 1651 július 1. Bécs. III. Ferdinánd az újvári katonai szállásokról	458
929. — 1651 július 20. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz Árva vára s birtoka ügyében	459
930. — 1651 július 27. Bécs. Ferdinánd véleményt kér gróf Pálffy Páltól a gróf Forgách Ádám és menyje: Batthyány grófnő között fennforgó peres birtokügyről	459
931. — 1651 augusztus 3. Dévai kuriából. Rákóczy gróf Pálffy Pálhoz. Wesselényinek rossz indulatára panaszkodik. A király iránti hűségét hangsúlyozza	459
932. — 1651 november 28. Bécs. III. Ferdinánd gróf Pálffynak előterjesztéseiről	461
933. — 1651 decz. 8. Sárospatak. Lorántffy Zsuzsanna gróf Pálffy Pálhoz. Köszöni Pálffynak jóakarátát. Biztosítja őt, hogy meg akar maradni a király hűségében. Lónyai fondorlatairól panaszkodik	461

1652.

934. — 1652 február 10. Varsó. János Kázmér lengyel király gróf Pálffy Pálhoz Balassa Ferencz peres ügyében	462
935. — 1652 február 28. Fogaras várából. Lorántffy Zsuzsanna gróf Pálffy Pálhoz. Zsigmond fia haláláról s György fia betegségéről	462
936. — 1652 márczius 3. Gyulafehérvár. Rákóczy György gróf Pálffy Pálhoz. Betegségéről, a király iránti hűségéről s török ügyekről ír	463
937. — 1652 márczius 29. Gyulafehérvár. Rákóczy György gróf Pálffy Pálhoz. Köszönet részvétért. Betegségéből való fellábalása	463
938. — 1652 ápril 30. Gyulafehérvár. Rákóczy György gróf Pálffy Pálhoz Vay Péter szabolcsi birtoka érdekében	463
939. — 1652 június 13. Görgény várából. Rákóczy György hadi hírekről tudósítja gróf Pálffy Pált	464
940. — 1652 július 12. Titkos császári és követségi tanácsosok gróf Pálffy Pálhoz, a lengyeleknek Magyarországba való állítólagos bevándorlásáról	464
941. — 1652 július 27. Prága. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz. Kassán elhelyezendő német katonákról	464
942. — 1652 aug. 3. Sárospatak vára. Lorántffy Zsuzsanna gróf Pálffy Pált megnyugtatja az ónodi katonák kihágásai miatt	465

943. — 1652. Rákóczyaknak közlekedése gróf Pálffy Pállal	465
944. — 1652 okt. 11. Gyalu várából. Rákóczy György gróf Pálffy Pálhoz. Lovakat küld	466
945. — 1652 nov. 8. Zowic. János Kázmér lengyel király gróf Pálffy Pálhoz békés szomszédság érdekében	466
946. — 1652 nov. 14. Csász. tanácsosok gróf Pálffy Pálhoz. Törökországba küldendő futár megbízásáról... ..	466
947. — 1652 november 17. Görgény várából. Rákóczy György gróf Pálffy Pálhoz. Közügyekről, magánérdekekről	467
948. 1652 decz 1. Rákóczy György gróf Pálffy Pálhoz politikai s hadi ügyekben Görgény várából	468
949. — 1652 december 26. Gyulafehérvár. Rákóczy György gróf Pálffy Pálhoz Mindszenti-család birtokügyeiről s az ország érdekeiről	469
950. — 1652 decz. 28. Regensburg III. Ferdinánd megholt Telegdy István jóságairól gróf Pálffy Pál nádorhoz	469

1653.

951. — 1653 január 2. Munkácsi kuriából. Lorántfy Zsuzsanna gróf Pálffy Pálhoz. Ujévi jókívánatok	470
952. — 1653 január 27. Regensburg. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz, ragályok elleni óvintézkedésekről... ..	470
953. — 1653 február 4. Stomfáról. Pálffy Pál a királyhoz. A lengyelek s más idegeneknek bevándorlása elleni óvintézkedésekről	470
954. — 1653 február 12. Konstantinápoly. Peniger (?) Simon gróf Pálffy Pálhoz. Natal futárról, a törököknek magyarok elleni hamis vádasko- dásáról. Peniger ez ellen sikerrel védekezett. Capello velencei követ végzetes konstantinápolyi útja	471
955. — 1653 február 16. Munkács várából. Lorántfy Zsuzsanna gróf Pálffy Pálhoz. Rátka falut nem adhatja Thökölyinek	471
956. — 1653 márczius 16. Regensburg. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz a török portával kötendő békéről	472
957. — 1653 márczius 27. Regensburg. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz egy ájtatos alapítvány megvédése ügyében	472
958. — 1653 május 7. Regensburg. III. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz. Hadi ügyekről s hadi felkelés elhalasztásáról	473
959. — 1653 június 17. Csász. tanácsosok gróf Pálffy Pálhoz Kassa váro- sában elhelyezendő német katonaság ügyében	473
960. — 1653 július 17. Regensburg. Ferdinánd gróf Pálffy Pálhoz ferencz- rendi visitator érdekében	473
961. — 1653 aug. 6. Radnóti várából. Rákóczy György gróf Pálffy Pál- hoz. Rákóczy elleni agyarkodás. Luffaty gazsága. Hadi hírek. Stephan moldvai vajda lett	474
962. — 1653 szept. 4. Bécs. Ferdinánd Katalin (brandenburgi örgrófnő) hercegné eltartásáról, gróf Pálffy Pálhoz... ..	475
963. — 1653 december 10. Pozsonyból. Sigray János özvegy gróf Pálffy Pálnéhoz szül. Khuen Mária Franciska grófnőhöz. Pálffy Pál végren- delete, s temetéséről. Lippay György primás és Pálffy Pál közötti viszonyról	475

	Oldal
964. — 1653 decz. 18. Gróf Pálffy Pál nádor végrendeletéről	476
965. Néhány részlet gróf Pálffy Pál nádornak végrendeletéből	478
966. Pálffy Pálnak végrendeleti codicillusa	481

Miután a felsorolt okmányok között utólagosan észrevett tévedés következtében egyes számok alatt 50 okmány fordul elő, a gr. Pálffy-levéltárból itt közölt okmányok nem 966, hanem **1016** számot tesznek.

Gróf Pálffyoknak életrajzi vázlatai.

	Oldal		Oldal
A gróf Pálffy-család eredete	485	II. Gróf Pálffy Károly Pál Engelbert	603
I. Pálffy Miklós	486	VII. Gróf Pálffy Miklós József... ..	603
I. Pálffy Lőrincz	487	VII. Gróf Pálffy János	604
II. Pálffy Pál... ..	487	VIII. Gróf Pálffy Miklós József Mária János Ferencz stb.	604
I. Pálffy Péter	487	II. Gróf Pálffy Lipót István József stb.	606
Báró Pálffy Tamás I.... ..	488	I. Gróf Pálffy Rudolf József Joachim stb.	607
I. Pálffy György	489	VIII. Gróf Pálffy Ker. János Lipót József István	608
I. Báró Pálffy János	489	III. Herczeg Pálffy Károly József Jeromos	609
I. Báró Pálffy István	489	III. Gróf Pálffy Lipót	610
II. Báró Pálffy Miklós, a győri hős	489	III. Gróf Pálffy János	610
II. Gróf Pálffy István	492	II. Gróf Pálffy Rudolf	610
II. Gróf Pálffy János	494	II. Herczeg Pálffy József Vincze	611
III. Gróf Pálffy Pál nádor	495	IV. Gróf Pálffy Leopold	611
Báró Pálffy III. Miklós	498	IX. Gróf Pálffy Miklós József Ferencz... ..	612
I. Pálffy Mihály báró	499	IV. Gróf Pálffy Károly	613
Pálffy III. Tamás báró	499	Gróf Pálffy Ernő	613
Pálffy II. Péter báró	499	II. Gróf Pálffy Ferdinánd... ..	614
I. Pálffy András báró	499	Gróf Pálffy Fülöp	614
IV. Pálffy Tamás püspök	499	X. Gróf Pálffy János Gábor	615
I. Gróf Pálffy Ferdinánd püspök	502	V. Gróf Pálffy Károly János	615
Gróf Pálffy IV. Miklós	505	V. Gróf Pálffy Ferencz Alajos	615
III. Gróf Pálffy János Antal	507	VI. Gróf Pálffy Ferencz	615
IV. Gróf Pálffy János Károly	507	I. Gróf Pálffy Fidel	616
Gróf Pálffy Magdolna Terézia	508	Gróf Pálffy Vincze	617
V. Gróf Pálffy Miklós nádor	508	I. Herczeg Pálffy Antal Károly	617
V. Gróf Pálffy János nádor	511	X. Gróf Pálffy Miklós	617
I. Gróf Pálffy Ferencz	600	XI. Gróf Pálffy János Károly... ..	619
VI. Gróf Pálffy Miklós József... ..	601	I. Gróf Pálffy Alajos	621
Gróf Pálffy II. Ferencz... ..	601	III. Gróf Pálffy-Daun Nándor Leopold... ..	621
I. Gróf Pálffy Leopold József Ignác Kálmán	601		
VI. Gróf Pálffy keresztelő János József	602		
III. Gróf Pálffy Ferencz Rudolf Lőrincz	602		
I. Gróf Pálffy Károly József Miklós Rochus	603		

	Oldal		Oldal
V. Gróf Pálffy József... ..	622	Gróf Pálffy Gyula	668
I. Gróf Pálffy Móricz	623	VI. Gróf Pálffy-Daun Károly... ..	668
IX. Gróf Pálffy Pál Antal	626	VI. Gróf Pálffy József	669
Gróf Pálffy Istvánné szül.		XV. Gróf Pálffy János	672
Dessewffy Matild grófnő	626	Herczeg Pálffy Miklósné Zichy	
III. Gróf Pálffy István	627	Margit grófnő	674
IV. Gróf Pálffy Rudolf	629	Pálffy Anna Mária Terézia grófnő	675
II. Gróf Pálffy Antal... ..	630	II. Gróf Pálffy Béla	675
XIV. Gróf Pálffy János... ..	630	I. Gróf Pálffy Sándor... ..	676
I. Gróf Pálffy Béla	652	XII. Herczeg Pálffy Miklós Antal	678
X. Gróf Pálffy Miklós	653	Gróf Pálffy Ödön	679
II. Gróf Pálffy Andor	653	II. Gróf Pálffy Sándor	679
I. Gróf Pálffy Géza	654	II. Gróf Pálffy-Daun Vilmos Mária	679
V. Gróf Pálffy-Daun Lipót Károly	655	Gróf Pálffy László Miksa Henrik	680
Gróf Pálffy-Daun Vilmos Károly		II. Gróf Pálffy Móricz	680
Vincze	664	XVI. Gróf Pálffy János	681
Gróf Pálffy Ede Károly	665	III. Gróf Pálffy Andor... ..	681
Gróf Pálffy Zsigmond	665	II. Gróf Pálffy Zsigmond... ..	682
Özvegy gróf Pálffy Pálné szül.		Gróf Pálffy családja	683
Károlyi Geraldina grófnő... ..	666	Konth-nemzetségnek családfája	685
Gróf Pálffy Emil... ..	667	Erdődi gróf Pálffy-családnak	
I. Gróf Pálffy Zsigmond	668	családfája	686
II. Gróf Pálffy-Daun György... ..	668		

NÉVMUTATÓ.

A

Abaujvár 100.
 Achmet aga 139.
 Achmat pasa 174, 194, 206.
 Acsády Mihály 235.
 Adrianápoly 471.
 Agárdy András 112.
 Agárdy István 341.
 Arem Mehemed 194, 201.
 Ákos 1.
 Alaghy 144.
 Alaghyné 109, 134, 136.
 Alaghy Menyhért 36, 37.
 Albisch 362.
 Albrecht József 485, 517.
 Allai bég 289, 302, 356, 368.
 Ally Pay 197.
 Almásy János 317.
 Alsódiós 632.
 Alsólindva 413.
 Alsólindvay László 1.
 Althan Mária 604.
 Amádé Judit 94, 494.
 Amádé Mihály 18.
 Ambery 271.
 Ameth bég 44, 46, 47.
 Amhat bég 84.
 Anagraczi István 109, 134, 136.
 Ancara 660.
 Andrásy 73, 74.
 Andrásy Mária (?) 634.
 Angerana Tamás 397.
 Angol herceg 391.
 Angolország 508, 600.
 Annaberg 255.
 Antal István 208.
 Apponyi Balázsné 219.
 Arábia 669.
 Aradi Bálint 326.
 Armpruster 19.

Árva vára 459.
 Aspermaud 508.
 Aszód 2.
 Auersperg 598.
 Auscher 253.
 Austria 428, 464, 515.

B

Báb 93, 150.
 Babindaly 157.
 Babindalyné 441.
 Bácsmegye 134.
 Bád 196.
 Badok 275.
 Bagdad 219.
 Bajmócz 204, 234, 292, 357, 435, 439
 447, 479, 515, 545, 546, 576, 632.
 Bajor herceg 392.
 Baka 300, 352.
 Bakabánya 268.
 Bakócz 407.
 Bakoss 148.
 Bakos Gábor 451, 459, 460.
 Bakos István 67.
 Bakyth Péter 43, 88, 112, 115, 116,
 123, 126.
 Balassa család 496.
 Balassa András 54, 70, 84 131.
 Balassa Ferencz 84, 137, 141, 142,
 226, 320, 330, 332, 334, 344, 462.
 Balassa Imre 71, 74, 137, 141, 142.
 Balassa Menyhért 496.
 Balassa Péter 26, 496.
 Bali bég 49.
 Balintfy Bazil 410.
 Balog András 561.
 Balog István 54, 261.
 Balog jószágok 428.
 Balog Kata 233.
 Balota 399.

- Bamberg 393.
 Banden 370.
 Bánffy-birtokok 422, 423.
 Bánffy-család 413.
 Bánffy István 413.
 Bánffy-örökösök 424.
 Baranyay 31.
 Barkóczy László 225, 227, 384.
 Bars 64, 99.
 Bars vármegye 569.
 Batthyány 107.
 Batthyány Ádám 94, 441, 479.
 Batthyány Borbálya 459.
 Batthyány Ferencz 60.
 Batthyány grófnő 417.
 Batthyány József 610.
 Batthyány Lajos 531.
 Batthyányi Perpetua 487.
 Báthory Zsigmond 569.
 Bátorkeszi 289, 497, 678.
 Bátorkeszy Ferencz 287, 289, 316.
 Baumgarten 601.
 Baychy János 431.
 Bay Mihály 497.
 Bayran 139.
 Bazin 40, 61, 69, 70, 82, 96, 135, 188,
 271, 277, 300, 306, 391, 510, 646.
 Becke 174.
 Bécs 5, 8, 11, 15, 16, 19, 24, 30, 38,
 48, 59, 103, 111, 140, 148, 153, 176,
 180, 336, 503, 506, 513.
 Bede Dániel 331.
 Beky István 250.
 Bél Mátyás 519.
 Bélaház 642.
 Béla király 662.
 Belgium 508.
 Belgrád 491, 511, 528.
 Bén 64.
 Benatky 250.
 Bender 561.
 Beneschau 370.
 Benyák 137.
 Berchtold 117.
 Berchényi 41.
 Bercsényi 193, 195, 201.
 Bercsényi Imre 24, 204, 231, 241, 247,
 250, 300, 304, 358.
 Bercsényi László 250, 279, 293, 296,
 297, 299, 303.
 Bercsényi Miklós 522, 532.
 Berencs 93, 214, 215.
 Berényi Tamás 536.
 Bernácsky Ferencz 678.
 Berzenche 209.
 Beseli aga 59.
 Besztercze 72, 175.
 Besztercebánya 78, 437.
 Bethlenfalva 487.
 Bethlen Gábor 36, 104, 105, 492, 493.
 Bethlen István 168, 173, 178, 208, 351.
 Bezerédy 515.
 Bicchi 378.
 Bischof-Temitz 676.
 Bitovecz Judit 487.
 Blankenburg 257.
 Boben-Neunkirchen 256.
 Bodna 199.
 Bod K. Benedek 1.
 Bodonhely 3.
 Bodroghkeresztúr 104, 105.
 Bogacsóczy Márta 489.
 Bogáthy Mihály 431.
 Bogdánocz (Bogdány) 103, 111, 642.
 Bohata 670.
 Bokay 35.
 Bolpecht 267.
 Bori 21.
 Bornemisza 436, 437.
 Bornemisza Ambrus 151.
 Bornemisza István 122.
 Bornemisza János 244.
 Borostyánkő 13, 33, 382, 409, 492,
 497.
 Borsod 100.
 Borzita György gf 390.
 Bory Mihály 315.
 Bosnyák 97, 83, 141, 360.
 Bosnyák Tamás 51, 492.
 Bossányi 445, 446, 447.
 Bossok 60.
 Bosznia 195.
 Botha Katalin 284.
 Botka Tivadar 486.
 Bouillan 301.
 Boza Antal 23.

Bozok 261.
 Börsön 64, 80.
 Bragabanz 273.
 Brandeisz 250, 251, 253.
 Brandenburgi Katalin hgnő 127, 475.
 Braniczka 507.
 Branyug 561, 567, 568.
 Braun Mátyás 258, 380.
 Breiczky Szaniszló 227.
 Breda 263, 264.
 Breiner Szigfrid 32.
 Brigi 436, 437, 438.
 Brodnó 379.
 Brünn 169.
 Buczy Gergely 306.
 Buda 49, 50, 53, 54, 57, 65, 67, 95,
 138, 150, 151, 173, 194, 202, 210,
 222, 241, 243, 303, 309, 318, 326,
 366, 370, 455, 491, 513.
 Budai Pál 168.
 Budapest 680.
 Budatin 131.
 Buerbenvoda 506.
 Buják 54, 55, 66, 125, 307, 316, 347,
 348.
 Burghausen 88.
 Buryán György 431.
 Busterad 254.
 Buzásy Miklós 431.

C

Candia 471.
 Canea 471.
 Capello 471.
 Caretto Henrik 479.
 Caspi 601.
 Catalonia 403.
 Cavagagh 612.
 Cham 278.
 Chekey Tamás 280.
 Chemericz 300.
 Chemetei 284, 338.
 Chernel György 410.
 Chétényi János 161.
 Choka 287, 289.
 Chorgal János 307, 312, 319, 347, 348.
 Christiani 203.

Chyrván 361.
 Colapianusok 578.
 Collato 148.
 Collerto 250.
 Corbelius 357.
 Courselle báró 301.
 Croy Jenő herceg 509.
 Cusami 524.
 Csaba 80.
 Csábrágh 58, 143, 216, 487, 489.
 Csajagi János 526.
 Csáktornya 515.
 Csáktornay István 351.
 Csáktornay 376.
 Csáky 84, 285, 329, 509.
 Csáky Apollónia 617.
 Csáky István 41, 63, 129, 171, 172, 433.
 Csáky László 60, 220, 225, 240, 323,
 412, 432, 443, 479.
 Csallóköz 4, 346, 414, 515.
 Csallóközköztvélyes 635.
 Császár Péter 99.
 Csataj 277, 635.
 Csehország 241, 334, 362, 470, 539.
 Cseke István 155.
 Csergheő Géza 486.
 Cseszte 386, 410, 616, 632.
 Csiky 23.
 Csongrád 322.
 Csongrád vármegye 610.
 Csontos 285.
 Csontos István 215, 287.
 Csontos János 184.
 Csontos Márton 182, 240, 274, 366.
 Csuthy Gáspár 488.
 Csütörtök 635.
 Czajla 69, 644.
 Czepléd 53, 84.
 Czeke 54.
 Czepke 322.
 Czernin gróf 248, 403, 543.
 Czerova 670.
 Czétényi 213.
 Cziffer 94, 95, 249.
 Czigihan 263.
 Cziráky Ádám 479.
 Czobor Ádám 513.
 Czoborné 562, 582.

D

Dallos 291, 317, 348.
 Dallos Márton 322.
 Dalmátia 471.
 Damasd 80, 87, 93, 156, 195, 212, 294,
 297, 398, 299, 301, 303, 309, 313,
 342, 343.
 Dánorság 68.
 Darabos 193, 211.
 Daróczy Ferencz 489.
 Dauber 253.
 Daun József 622.
 Daun Leopold 543.
 Daun Terézia 610, 622.
 Daun Wirich 622.
 Deák Balázs 213.
 Debreczen 224, 507, 521, 522, 527.
 Delisimanovich 576, 599.
 Dercsika 486, 487.
 Dersffy Miklós 487.
 Dersffy Zsófia 487.
 Dervis bég 78, 88, 202.
 Detrekő 292, 479, 495, 497.
 Detrekőváralja 409, 617.
 Dévény 71, 292, 441, 497.
 Dienesd 89.
 Dietrichstein Ferencz 19.
 Dierinpruck 311.
 Diós 23, 33.
 Diósgyőr 155.
 Dobos György 288.
 Dóczy 73.
 Dóczy Istvánné 250.
 Donauwert 158, 182.
 Dormstadt 563, 569.
 Döménd 210.
 Dóry Krisztina 116.
 Draskóczy 550.
 Draskovich gf 150, 496.
 Draskovich György
 Draskovich János 218, 223, 427, 498,
 551, 556, 560, 561, 564, 566, 568,
 572, 589, 594.
 Drégely 156, 209, 491.
 Drégelyi Balázs 245, 336, 337.
 Drégelypalánk 43, 88, 112, 115, 116.
 Drezda 653.

Drugeth gf 433.
 Drugeth János 197, 209, 278.
 Drugeth Julia 601.
 Drugeth Krisztina 601.
 Dubicza 600.
 Dubova 632.
 Duna 19, 63, 66, 68, 174, 190, 233,
 268, 343, 535, 590.
 Dunáninnen 170.
 Dunakiliti 677.
 Dürnach 284.
 Dymokuri 246.

E

Ebeczky 410.
 Ebeczkyné 345, 346.
 Ebeczky László 343.
 Ebensdorf 129.
 Ebergényi 524.
 Ebéni István 466.
 Ecker 143.
 Eckert 354.
 Ecsed 168, 526.
 Eger 198, 518, 580.
 Egerfolyó 256.
 Egermüller 104.
 Eggenberg Mária 505.
 Egresdy 380, 435.
 Egresdy Boltizár 479.
 Egyházfa 635.
 Ehrfurt 278.
 Eisenreich 611.
 Eisgrub 154, 158.
 Elbe 393.
 Elbét 254.
 Elbogen 254.
 Eleonora császárné 401, 509, 526.
 Eleonora mantuai hgnő 458.
 Elle 233.
 Emir 145.
 Emőke 285.
 Ems 76.
 Eötvös István 93.
 Eperjes 153, 243, 455, 507.
 Erdély, 70, 81, 161, 168, 520, 524.
 Erdélyi 231, 345.
 Erdélyi András 168.
 Erdélyi István 162, 235, 236.

Érd 138.
 Erdődy 14, 530, 549.
 Erdődyné 247.
 Erdődy Amália 620.
 Erdődy Erzsébet 218.
 Erdődy Gábor 22, 411.
 Erdődy György 22.
 Erdődy Klára 487.
 Erdődy Natália 615.
 Erdődy Péter 487.
 Erdődy Sándor 571, 583, 585.
 Erfurt 256.
 Ernst 13.
 Ernstenberger 14.
 Érsek 383, 384, 411.
 Érsek (esztergomi) 461, 476, 526.
 Érsekújvár 57, 90, 98, 102, 120, 490.
 Erzsébet kórház 675.
 Esterházy 30.
 Esterházy Antal 208, 522, 529.
 Esterházy Dániel 21, 48, 68, 330.
 Esterházy Eleonora 546, 597.
 Esterházy Farkas 366.
 Esterházy Ferencz 324, 517, 536, 576.
 Esterházy Gábor 21, 42, 270.
 Esterházy Imre 532.
 Esterházy József 532.
 Esterházy László 423, 427, 440, 467.
 Esterházy Miklós 39, 68, 90, 92, 95,
 109, 110, 112, 114, 117, 118, 119,
 140, 263, 380, 533.
 Esterházy Pál 42, 50, 54, 57, 63, 66,
 67, 68, 74, 77, 80, 83, 91, 92, 93,
 118, 110, 127, 141, 146, 151, 154,
 161, 172, 173, 216, 228, 348.
 Eszék 570, 600.
 Esztergom 44, 55, 56, 78, 106, 115,
 138, 178, 199, 210, 209, 290, 310,
 342, 345, 352, 491, 507, 508.
 Eteki 287.
 Eugen herczeg 526, 528.

F

Fajt Bernát 249.
 Farkas Pál 199, 229, 285, 289, 341, 479.
 Farmath 280.
 Farnad 215.
 Fehérhegység 302.

Fejérvármegye 535, 538.
 Fejes János 361.
 Fekete Balázs 38.
 Fekete Franciska 610.
 Fekete Lukács 350.
 Felsődiós 625
 Ferdinánd II. 28, 30, 31, 34, 36, 37,
 44, 59, 62, 76, 78, 91, 92, 104, 114,
 120, 121, 122, 126, 129, 131, 153,
 154, 165, 176, 493, 502.
 Ferdinánd III. 178, 188, 190, 203, 216,
 275, 286, 344, 356, 362, 365, 373,
 376, 379, 380, 385, 387, 390, 395,
 396, 404, 415, 420, 422, 424, 326,
 434, 443, 446, 449, 451, 453, 456,
 457, 464, 473.
 Ferencz Albrecht hg. 352, 353.
 Ferencz Károly szász hg. 432.
 Ferenczffy Lőrincz 122, 133.
 Ferlamund 362.
 Festetich 534, 535.
 Festetich Pál 606.
 Filiberto 382, 442.
 Fischer 145.
 Fischlenk Simon 275.
 Fisermen 361.
 Flandria 208.
 Fogaras 462.
 Foghol Mustafa 198.
 Foki Imre 104.
 Forgách 196, 297, 338, 356, 453.
 Forgách Ádám 22, 92, 134, 135, 164,
 172, 220, 225, 283, 286, 290, 309,
 312, 318, 324, 326, 336, 341, 357,
 374, 385, 394, 422, 425, 426, 440,
 441, 452, 459, 479, 481, 496.
 Forgách Éva 73.
 Forgách Ferencz 498, 501.
 Forgách László 41.
 Forgách Miklós 41, 47, 88, 98, 99,
 101, 281.
 Forgáchné 242.
 Forgách Péterné 250.
 Forgách Zsigmond 20, 23, 25, 26, 27,
 28, 32, 41.
 Forgách Zsigmondné 45, 134, 135,
 459, 507.
 Fóth 77.

Födémes 114.
 Földvár 177.
 Földváry kapitány 250.
 Fraknó 118.
 Francia 238, 352.
 Franciaország 648, 676.
 Frank Dorottya 1.
 Frank László 1.
 Frigyes pater 474.
 Fugger 13.
 Fuggerek 545.
 Fugger Antal 479.
 Fugger Henrik 44.
 Fugger Mária 15, 166, 267, 491, 507,
 Fugger Márk 491.
 Funtner 320.
 Futak 587, 588, 589, 591.
 Füleik 59, 86, 125, 162, 163, 165, 185,
 200, 207, 218, 219, 242, 269, 297,
 369, 449, 491, 492, 498.
 Fülöp Vilmos 507.

G

Gabell 251.
 Gács 20, 164, 165.
 Gaiger Daniel 481.
 Gaiger 281, 292, 294, 372, 382.
 Gajár 157.
 Gál János 366.
 Galánta 24, 68, 70, 91, 118, 141, 161,
 318, 375.
 Galas 370.
 Galgóc 198.
 Gallas gróf 187, 242, 246.
 Gara Miklós 1.
 Garam 64, 214.
 Garay 341.
 Garnich György 120, 124, 126.
 Gattendorf 2.
 Géczy és Ghyczy Gábor 336, 338,
 339, 341.
 Gedy György 1.
 Gémes 369.
 Geréc 576.
 Ghadócz 46.
 Ghudóczy Benedek 22.
 Gleichenberg 119.
 Gocznod 158, 489.

Goess 316, 402, 403, 426.
 Gombkötő János 322.
 Gombkötő Péter 38.
 Gonzága Kajos 253, 256.
 Gottal Péter 552, 558, 570, 572, 577, 579.
 Göncz 680.
 Götyeönödy Pál 229.
 Grabenreith 257.
 Gradicz 573.
 Graevenitz 612.
 Grafenegg Ulrich 2.
 Grassalkovich Antal 531.
 Graven 576.
 Graz 403, 502, 662.
 Greinfenelan Samu 428.
 Grinád 644.
 Grottger 645.
 Grüve 543.
 Guinte 366.
 Gula 106, 107.
 Gunal 319.
 Gúta 215.
 Gvozdánsky 571.
 Gyarmath 68, 81, 86, 125, 134, 155,
 162, 179, 185, 212, 226, 231, 244,
 245, 250, 268, 293, 313, 366.
 Gyarmathy Istók 212.
 Győr 16, 50, 87, 192, 280, 400, 449,
 450, 451, 453, 489, 535.
 Győrfi 26.
 Györffy Lukács 53, 212.
 Györffy Tamás 30.
 Gyula 51, 168.
 Gyulafehérvár 113.
 Gyonli aga 47.

H

Haberstock 11.
 Habcz 353.
 Haczí Batta 179.
 Hajduk 525.
 Halusy 383.
 Hamburg 233.
 Hamzsabég 471.
 Hangosi 549, 554, 561, 563, 568, 570,
 578.
 Hamil bég 367.
 Harrach 14.

Harrach Eleonóra 508.
 Harrach Károly 505.
 Harrach Mária 505.
 Haszon 46.
 Hatvan 134, 174, 195, 220, 245.
 Hatzfeld 251.
 Haubet 591.
 Havas(-Alföld) 523, 249.
 Hédervára 375.
 Héderváryné 429, 440, 442.
 Héderváry János 378.
 Heicze 500.
 Heflan 140.
 Heidenreinstein 76, 508, 678.
 Heister 514, 515, 516, 553, 558, 561, 592.
 Helemba 367.
 Herbeville 514.
 Hercsinczi 147.
 Herczeg Péter 1.
 Herczegovina 672.
 Herczel 295.
 Herknecht 41, 45.
 Hessen Max 543.
 Heves 158.
 Hiers 372, 396.
 Hirtenfeld 659.
 Hiziry Miklós 62.
 Hlinik 488.
 Hoff 2.
 Hoffer 89, 91.
 Hofkirchen Zsuzsanna 494.
 Hohenembs 543.
 Hohenfeld Karolina 611.
 Hohenzollern 603.
 Hoher Pál 500.
 Holics 25, 30.
 Holland 264, 600.
 Homonnay 21, 404.
 Homonnay János 244.
 Homonnay Mária 428.
 Hont 64.
 Hornstein János 205.
 Horpácsy Orbán 308.
 Horpácsyné 281.
 Hortobágy 168.
 Horvátgurab 644.
 Horváth Ferencz 691.
 Horváth Gáspár 158.

Horváth György 505.
 Horváth László 92, 126, 158.
 Horváth Mihály 281.
 Horváth Miklós 244, 274, 309, 340, 351.
 Horváth Zsigmond 515.
 Horvátország 528, 550, 553, 560, 571.
 Hosszútóti 281, 285, 287, 289, 290.
 Hradiskó 431, 621.
 Hunger 369.
 Hunnobrod 36.
 Hunt 179.
 Hunyady János 662.
 Hunyady Mátyás király 662.
 Huszt 522, 527.
 Hyaczinthi 575.

I

Ibrahim bég 55, 57.
 Illésházy 421.
 Illésházy Gábor 268, 459.
 Illésházy Gáspár 97, 115, 166.
 Illésházy István 92.
 Illésházy Istvánné 26.
 Ilyvára 475.
 Imreház 139.
 Ingolstadt 360, 365, 375, 383.
 Inkudász 195.
 Insenling 175.
 Ipác Balázs 112.
 Ipoly 63.
 Ipolyi Arnold 655.
 Isaszeg 138.
 Issza bég 106.
 Istvánlak 642.
 Izdenczi 276.
 Izdenczi András 103, 104, 111, 268.

J

Jablonowsky Zsófia 621.
 Jáköffy 233.
 Jakusitz püspök 353.
 Jakusich 422.
 Jakusith Anna 433.
 Jamkovicz 396.
 Jamnicza 155, 573.
 János Kázmér király 432, 462, 466.
 Jánostelek 642.
 Jáskay Péter 38.

Jászberény 138, 168.
 Jászó 456.
 Jászok 525.
 Jászság 465.
 Jellasicsh Miklós 584, 585.
 Jerin 362.
 Jeszenovecz 562.
 Joan de Vert 367, 375, 393.
 Jovanovich 673.
 József I. 522.
 József II. 609.
 Jöchlinger Karolina 621.
 Jungenpulcel 251, 252.
 Jussuf bég 185.

K

Kaiserfeld 509.
 Káldy Ferencz 380.
 Kalielowski 464.
 Kalksburg 672, 680.
 Kallenek 554.
 Kálló 20, 434.
 Kálmán király 663.
 Kálnay György 88.
 Kalocsai érsek 117.
 Kalttleutgeben 626.
 Kamenyán 573, 583.
 Kaminicz 475.
 Kamócza 283.
 Kanisai 250.
 Kanizsa 15, 53, 245, 250.
 Kápolna 487.
 Kapuczi basa 56, 57.
 Kapuczi 309, 310, 331.
 Kapuvár 3.
 Karlócza 528, 595.
 Karloviczak 592.
 Karlsbad 254, 256.
 Karnig 41.
 Károly III. 500, 516, 530, 532, 538.
 Károly Albert király 620.
 Károly bibornok 24.
 Károly herceg 600.
 Károlyváros 624.
 Károlyi Geraldina 666.
 Károlyi Sándor 509, 518, 522, 526, 527.
 Kasay Jakab 283, 294.

Kassa 20, 97, 101, 138, 222, 245, 383, 434, 446, 464, 465, 473, 492, 522, 578, 579.
 Kátlócz 671.
 Kaunitz Eleonora 608.
 Kaunitz-Rittberg Leopoldina 617.
 Kazul 174.
 Kecskemét 53, 138.
 Keglevith Ferencz 218.
 Keglevich 281, 291.
 Keglevich Péter 551, 572, 577.
 Kehren Wolfgang 2.
 Kékkő 70.
 Kék Nilus 669.
 Kelecsény 181.
 Kelemen VIII. pápa 491.
 Kelemen X. 503.
 Kelemen Lajos 655.
 Kelio Pál 221, 363, 410, 414.
 Kemencze 64.
 Kemény János 474.
 Kemény Simon 466.
 Kemnitz 205, 234.
 Kentt 543.
 Kerekes 89, 90.
 Keresztély Ágoston 516, 519.
 Keresztes 491.
 Keresztházy László 479.
 Kéry 54, 110, 209, 226, 320, 325.
 Kéry János 222, 223, 324, 330, 331.
 Késmárk 429, 444, 451, 453, 454.
 Keszi István 297.
 Keszi János 342, 343.
 Khan 21, 248.
 Khepencik 390.
 Khevenhüller 359.
 Khuen Francziska gfnő 75, 480.
 Khuen Mária 497.
 Khüeninger 5.
 Kincsi Ambrus 111.
 Kinitz 258.
 Király 93.
 Királyi 150.
 Királyfa-Apáczakörmösd 635.
 Királyfalva 582, 595, 599.
 Kirchberg F. 75.
 Kirchschlag 506, 611.
 Kirenberghan 386.

Kisdy Benedek 456.
 Kisdy-féle papnövelde 500.
 Kiss Péter 222, 293.
 Kiserdő 138.
 Kislibercse 214, 216.
 Kismagyar 676.
 Kismárton 69, 110, 112, 427.
 Kispaka 635.
 Kisszécsény 181.
 Kisujfalu 219.
 Kisvárd 518, 520, 601.
 Klenovnik 218.
 Klobusiczky 410.
 Klobusiczky András 465, 468.
 Klosterneuburg 14.
 Koch 562.
 Koczy György 324.
 Koháry 9, 13, 19, 55, 56, 66, 77, 103, 211, 230, 435, 436.
 Koháry István 437, 529.
 Koháry Péter 38, 43, 45, 57, 58, 64, 103, 105, 492.
 Kollányi F. 500.
 Kolionich 21, 41, 103, 561, 562.
 Kollonich Ernő 59.
 Kollonich Ferdinand 431, 498.
 Kollonich Henrik 315.
 Kollonich Udalrik 431.
 Kolowrath Antonia 119.
 Kolowrath Krakowski Mária 611.
 Kolowrath-Libčenski 239.
 Komárom 41, 48, 49, 50, 178, 281, 310, 319, 326, 338, 451, 535.
 Komáromi György 281, 283, 342, 518, 519.
 Komjáth 63, 97.
 Komjáti 28, 191, 261, 287.
 Komjáthy Tamás 338, 381.
 Konjándi Mihály 214.
 Konkoly 148, 183.
 Konkoly János 175.
 Konsky 249.
 Konstantinápoly 471, 681.
 Kont 485.
 Korláth Ferencz 210.
 Korniss Zsigmond 358.
 Korpona 261, 268.
 Kosuth 616.

Kosztanicza 574, 589.
 Kovács István 317.
 Kovács Pál 150.
 Köbölkút 215.
 Königsgrätz 362.
 Königseg 561.
 Köpösd 150.
 Körmendy István 6, 7, 8, 11, 12, 15.
 Körmöcz 133.
 Körmöczbánya 298, 453.
 Kőrös 53, 168.
 Kőrösi Katalin 489.
 Kőrösi Péter 317.
 Kőszeg 427, 482.
 Kővár 522, 527.
 Krakó 111, 218.
 Krämichfeld 259.
 Kremsier 19.
 Krisanics 583, 584.
 Krumbach 506, 611.
 Krusyth Ilona 19.
 Kulcsár Bálint 237.
 Kulmer Alexandrina 620.
 Kunacz István 317.
 Kunok 525.
 Kunság 465.
 Kürth 289.

L

Láb 613.
 Ladány 200, 214, 294.
 Ladányi 443.
 Ladony 6.
 Laffay 474.
 Lain-Iberbugk 382.
 Lajos (Nagy) király 663.
 Lajos XIV. király 514.
 Lajos Viktor főherceg 681.
 Lakompak 112, 114, 117, 119.
 Lamacz 361.
 Lamberg báró 301.
 Lamoricière 659.
 Landau 514.
 Landorfehérvár 54.
 Lantos-Húros 224, 245.
 László (szent) 563, 662.
 Laun 254.
 Laxenburg 54.
 Lebel 104, 108.

Lehoczkyné 595.
 Leippe 251.
 Leitemisch 335.
 Leitmeritz 254.
 Lempach 31, 360.
 Lencsehely 545.
 Lengbach 5.
 Lengyel Boldizsár 208.
 Lengyel Gyurka 212.
 Lengyel István 166.
 Lengyelország 20, 114, 433, 438, 447,
 466, 470, 513, 521, 522, 524.
 Leopold 166, 269.
 Leopold főherceg 18, 31, 32, 173, 274,
 276, 286, 311, 340, 349, 362, 382, 493.
 Lepes 147.
 Lessig 382.
 Lesli 359.
 Leska vára 218.
 Léva 21, 22, 61, 80, 86, 116, 125, 126,
 147, 157, 158, 162, 165, 179, 181,
 199, 209, 210, 221, 237, 285, 294,
 323, 489.
 Lichtenstein 5, 393.
 Lichtenstein Mária Terézia 609.
 Lichtenstein Szidónia 508.
 Linz 159, 269.
 Lindau 673.
 Lindenschier 420.
 Lindenspür 430.
 Linn 301.
 Lipcse vára 268.
 Lipót I. 500.
 Lippay esztergomi érsek 119, 146, 496,
 500.
 Lippay Gáspár 222, 272, 276, 334,
 364, 422, 441.
 Lippay György 231, 500.
 Lippay János 395.
 Lippa 168.
 Liptay György 283, 356, 427.
 Listhy Anna 39.
 Listhyné 436, 437, 440, 442.
 Lobkovitz 612.
 Lobkovitz Szidónia 622, 655.
 Locher Károly 521.
 Lodány 181.
 Logy 251.

Lónyay 292, 461, 462.
 Lónyay Olga 663.
 Lónyay Zsigmond 496.
 Lóosi 259, 264.
 Lorántffy Zsuzsanna 435, 439, 461,
 462, 465, 470.
 Losenstein gróf 401.
 Losenstein Farkas 37.
 Losonc 213, 216.
 Losorm 88, 613.
 Lothringeni herceg 774, 531, 532, 542.
 Lovas János 183.
 Lublyó 448.
 Luchese 543.
 Ludbrócz 552.
 Luneburgi 331.
 Lüneburg 392.
 Lupinjak 667.
 Lupul 475.

M

Maád 36.
 Madách 337.
 Magdeburg 164.
 Mágócsy 12.
 Majtényi 11.
 Majtényi 141.
 Majtényi Mihály 218, 231, 272.
 Majerin János 432.
 Maklár 43, 86, 92.
 Maklary János 263.
 Malacka 79, 105, 157, 186, 306, 475.
 Managetta 510.
 Manesdorff 2.
 Maniga 292.
 Mannsfeld Anna 494, 506.
 Mannsfeld Fülöp 169, 238, 449.
 Mannsfeldné 5.
 Marchegg 76, 87, 88, 117, 121, 136,
 161, 180, 338, 334, 390, 413, 438,
 497, 545.
 Mária császárné 397.
 Mária Terézia 533, 534, 539, 540, 541,
 542, 547, 605.
 Máriavölgy 117, 478.
 Markès de Grana 286, 288, 316, 409.
 Markovics 566.
 Markovics Rafael 558.
 Maros 178.

- Matachics 554, 569, 579.
 Máté vajda 242.
 Mátyás deák 42.
 Mátyás főherceg 15, 16, 17, 18.
 Magnó gróf 397.
 Mechmed basa 362.
 Mechmed bég 149, 197.
 Mednyánszky Jónás 460, 467, 469.
 Megyery 363.
 Melnik 250, 251, 252, 253.
 Mereőg 150.
 Menyhárt diák 249.
 Merbalt György 343.
 Meróde Ernő 479.
 Meróde gróf 448, 476.
 Meróde Venustus 498.
 Mersy 403.
 Mertig 375.
 Mészáros János 151.
 Michalics 673.
 Mihalkovics 614.
 Miksa főherceg 21.
 Milano 508.
 Miloticz 224.
 Misérd 635.
 Miskay 147.
 Miskey 237, 334.
 Miskey János 299.
 Miskey István 285, 297.
 Mocsonok 93, 150.
 Modor 391.
 Mohács 600.
 Molárth Mária 507.
 Moldva 391.
 Moldári István 116.
 Moricsgin János 23.
 Mórícz Mártonné 48.
 Mórócz 304, 334, 364, 376, 384.
 Mórócz Farkas 315.
 Mórócz István 410.
 Morra 398.
 Morvaország 112, 224, 302, 470.
 Munkács 519, 522, 527.
 Muraköz 515, 550.
 Murat basa 240.
 Musza v. Mursza basa 48, 49, 61, 62, 65, 84, 134, 177.
 Musztafa aga 59, 168.
 Musztafa basa 149, 152, 156.
 Muszta basa 192, 240.
 Musztafa bég 297, 299, 345.
 Muszták basa 74, 169, 193, 262, 283, 287, 325, 363.
 Muszta követ 475.
 Muzeum (magyar) 643.
 Mühlendorf 256.
 Müller Zsigmond 169.
 München 681.
 Münchengrätz 252.
- N**
- Nadány 289, 290, 294, 325, 335, 338, 339, 341, 345, 355, 371.
 Nadányi 196, 237.
 Nadányi Miklós 208, 337.
 Nádasdy 3, 423.
 Nádasdy Anna 507.
 Nádasdy Ferencz 423.
 Nádasdy Lipót 529.
 Nádasdy Tamás gróf 529.
 Nagy Barabás 324.
 Nagy Ambrus 93.
 Nagy Gábor 591.
 Nagy Géza 486.
 Nagy János 215, 300, 309.
 Nagy István 582.
 Nagy Iván 485.
 Nagy Károly 523.
 Nagy Mihály 231.
 Nagy Tamás 91, 115, 184, 192, 307, 319, 322, 334, 340, 341, 354.
 Nagy-Bid 156.
 Nagyfödemes 481, 635.
 Nagyheflán 109.
 Nagyharsány 600.
 Nagykér 93.
 Nagylévárd 21.
 Nagymagyar 635.
 Nagymihályi Ferencz 52, 408.
 Nagyógya 181.
 Nagysalló 280.
 Nagyszeben 624.
 Nagyszécsény 181.
 Nagyszombat 4, 23, 27, 28, 35, 40, 68, 92, 95, 99, 111, 137, 156, 158, 387, 388, 398, 412, 415, 475, 502, 580.

Najhác 272.
 Nándorfehérvár 193, 195, 241.
 Napoleon 614.
 Nápoly 409, 412.
 Náprági Dömötör 498.
 Naszvad 299.
 Nemay István 316, 318.
 Nemeskürt 39.
 Nemesorosi 210.
 Németalföld 541.
 Németgurab 185.
 Németország 95, 676.
 Németszögyén 342.
 Németujvár 94.
 Néne 212.
 Névery Márton 114.
 Neszter 475.
 Neumann Ferencz 673.
 Neustadt 24, 257.
 Neustift 644.
 Nimeritz 257.
 Nograd 24, 50, 54, 58, 71, 77, 115, 116,
 124, 125, 126, 138, 146, 150, 151,
 154, 162, 173, 177, 194, 215, 325,
 366, 375, 491.
 Nógrádpalánk 222.
 Noláni 259.
 Norbast 375.
 Novigrad 49.
 Novosel 576.
 Nussdorf 190.
 Nürenberger 384.
 Nürnberg 271.
 Nürnberg 250.
 Nyáry 136.
 Nyáry Bernát 410.
 Nyáry István 110, 281.
 Nyáry Lajos 110, 496.
 Nyáry Sára 488.
 Nyárhíd 112, 113, 214.
 Nyirő Gergely 314, 326.
 Nyitra 283, 285, 294, 310, 535.
 Nyitra vármegye 212, 215, 306.

O

Óbars 181.
 Ober-Welmern 258.
 Obersdorf 148, 479.

Obizzi Ferdinánd 528.
 Ócsa 233.
 Ócsay Mihály 315.
 Ocskay Jánosné 233.
 Ocskay László 514.
 Octavi 15.
 Octavián 14.
 Okolicsányi Mihály 598.
 Oláhország 466, 468.
 Olaszok 393.
 Olaszország 378, 541, 543, 600, 676.
 Olmütz 169, 353, 354, 356.
 Onni 116.
 Onori 11, 13.
 Onori János 45.
 Oppeln 438.
 Ordódy Gáspár 231, 232.
 Ordódy Imre 38.
 Ormándy Erzsébet 261.
 Ormándy Miklós 232.
 Oroszlány 223.
 Oroszvár 107.
 Oroszy György 479.
 O' Reilly 619.
 Orsetti 570.
 Orth 135, 151.
 Ostrosyth Borbála 131, 199, 379.
 Ostrosyth István 104, 205.
 Ottó őrgrof 479.
 Ottóvölgy 632.
 Otty 400.
 Ölhausen Máté 12.

P

Paczin 36.
 Payóth 271.
 Paksy 287, 288.
 Paksy János 293, 303, 309, 313, 491.
 Palánk 80, 81, 84, 85, 125, 126, 132,
 147, 162, 176, 192, 195, 197, 216,
 261, 269, 293, 303, 309, 313, 491.
 Pálffy 686—692, 740, 741.
 Pálffy András 75, 224, 360, 362, 422,
 430.
 Pálffy Eusebia 417.
 II. Pálffy János 6—415.
 Pálffy Francziska 419, 421.
 II. Pálffy István 4—414.

- Pálffy Istvánné 5.
 Pálffy Károly 543.
 Pálffy Katalin 3, 40, 63, 47, 136, 140.
 Pálffy Mária 80.
 Pálffy Mária szül. Fugger 2, 4, 5, 20, 32, 103, 135.
 Pálffy Miklós 3, 5, 31, 34.
 IV. Pálffy Miklós 360, 364, 368, 381, 384, 387, 397, 399, 400, 401, 403, 405—409, 477, 479—481.
 Pálffy Mihály 161.
 Pálffy Miklósné 16, 17, 18, 22, 25, 27, 28, 30, 31, 44.
 Pálffy Pál nádor egész munkában fordul elő.
 Pálffy Sidonia 517.
 Pálffy Tamás püspök 137, 161, 296, 368, 378, 388, 395, 398, 400, 401, 407, 411, 431, 479, 481, 511.
 Pallner 482.
 Palota 488.
 Palotto 406.
 Pamfili 389.
 Pápa város 110, 115, 457.
 Pápa (római) 378.
 Papaz Ogli 84.
 Papkormösd 635.
 Panedimind gróf 349.
 Paraminszki 576.
 du Pare 659.
 Pardovicz 362.
 Párducz Lukács 168.
 Paris 680.
 Párkány 156, 186, 187, 193, 214, 281, 289, 290, 294, 300, 507.
 Parfirst 263.
 Parma 604.
 Partinger 295, 311, 314, 349.
 Passau 108.
 Pastorovith 18, 72.
 Pastorovith Pál 35—37, 122.
 Patachich Boldizsár 556, 566, 567.
 Patachich Mátyás 566.
 Patachich Pál 568, 570, 577, 579.
 Patak 383.
 Pavler Gyula 501.
 Pázmán Miklós 417.
 Pázmán Péter érsek 21, 22, 48, 89—91, 95, 112, 116, 120, 122, 123, 125, 133, 137, 145, 149, 156, 157, 162, 165, 167, 169, 170, 171, 177, 497, 498.
 Pazmaneum 503.
 Pazmaniták 395.
 Pechler Miksa 44.
 Pechy Zsigmond 71.
 Peczer herczeg 263.
 Peli 232.
 Peniger 471.
 Pentele 155.
 Perdeföld 1.
 Pereszleny 218.
 Persan 301.
 Persa 190.
 Perényi György 48, 90.
 Perényi 73, 92, 110.
 Pervan János 107, 108.
 Pest 68, 345, 554.
 Peterbourgh 521.
 Pétervár 528.
 Pétervárad 591.
 Péter püspök 498.
 Petrinyi 589.
 Pettinger Bertold 104.
 Pfult 279.
 Piccolomini 238, 250, 252, 253, 256, 257, 258, 260, 268, 278, 233, 340, 353, 369.
 Pignarolla 528, 601.
 Pila 632.
 Pitoch György 76.
 Piloti 645.
 Plankenberg 259.
 Pleincs 552, 559.
 Pletenicza 600.
 Podolin 448.
 Pogány Anna 488.
 Pográny 14, 158, 200, 217, 285.
 Pográny Benedek 123, 126, 245, 284.
 Pográny Ferencz 284.
 Pográny Jánosné 243.
 Pográny Istvánné 284.
 Pográny Judit 425.
 Pográny Mária 425.
 Pommern 187.
 Polik 256.
 Pongrácz György 526.

Pongrácz 35.
 Portenstein 362.
 Pöstyén 103, 139, 229, 292, 294, 302, 321.
 Pozsony 8, 11, 13, 17, 23, 25, 31, 56, 76, 81, 104, 112, 116, 117, 127, 130, 140, 144, 145, 146, 149, 151, 199, 221, 294, 310, 476, 478, 511, 528, 554, 578, 586.
 Pozsony vármegye 529, 535, 537, 538, 622; Pozsonyvár 233.
 Prajner 333, 591.
 Pralin marki 301.
 Prága 4, 12, 13, 18, 22, 53, 142, 182, 204, 238, 534, 538.
 Preisbaki hercegznő 72.
 Preschenk 74.
 Presing 237.
 Presinger 229.
 Prickl Simon 417.
 Prinzenstein 14.
 Pucheim 75, 94, 128, 129, 130, 145, 191, 210, 357, 384, 393, 408, 449, 451, 453, 456, 461.
 Pucheim Éva 492.
 Pucheim János 59, 494.
 Pucheim Kristóf 448.
 Pucher 311, 409.
 Pudmericz 383, 514, 673.
 Puicz 368.
 Purpach 2.
 Purz János 205.
 Putnok 155.
 Pyber Ferencz 22, 26, 32.

Q

Questenberg Gerhát 148, 263, 388.
 Questenberg 53, 57, 128, 132, 221, 274, 275, 279, 283, 289, 320, 329, 330.

R

Raczok 393.
 Radolt 225, 230, 233.
 Radisich Jenő 651.
 Radolt Kelemen 405, 412, 426, 448, 449, 461, 479.
 Rajkovics 262, 271.
 Rajner főherceg 620.

Rákóczy 6, 168, 171, 174, 438, 457, 458, 459, 515.
 Rákóczy Erzsébet 500.
 Rákóczy Ferencz 432, 514, 518, 521, 527.
 Rákóczy György 69, 462, 463, 465, 467, 468, 496.
 Rákóczy Pál 153.
 Rákóczy Zsigmond 434, 443, 462, 463, 490.
 Rakolubszky 104.
 Rakomoz 433.
 Ráró 486, 487.
 Rascher János 440.
 Rat 83.
 Ratach 53.
 Ratibor 438.
 Ratisbona 108, 142, 226, 279, 314, 474.
 Ratka 471.
 Ratuit de Souches Maria Antonia 602.
 Rayk 81.
 Rechberg 280, 281.
 Recs 599.
 Récsé 79.
 Regécz 140.
 Regensburg 24, 37, 154, 273.
 Remete 98.
 Reniger 466.
 Rétey Bálint 129.
 Rettim 461.
 Renschenberg 435.
 Révay 26, 29, 129, 492.
 Révay András 3, 361, 445.
 Révay Ferencz 243.
 Révay István 53.
 Révay László 217.
 Révay Pál báró 532.
 Révay Pálné 385.
 Révay Péter 25, 30.
 Reviszje 441.
 Richelieu bibornok 351.
 Richecour 612.
 Rickovitz 258, 260.
 Rimmay 71, 72, 77.
 Rindsmaul Ludovica 615
 Rodek György 431.
 Rohony 60.
 Róma 388, 399, 400, 404, 405, 406, 411, 414, 499, 500.

Romhányi 205.
 Romhányi Albert 88, 92, 93.
 Romhányi Simon 192, 197.
 Roquelaure 301.
 Roskoványi László ?
 Rossi Terézia 617.
 Roszfort 256.
 Roth Hermann 447, 450, 453.
 Rothal János 169, 302, 353.
 Roxicky Ignác 412.
 Ruber János 454.
 Rudelstadt 257.
 Rudolf király 16, 17, 18, 123.
 Ruebländer 251, 252.
 Ruszt város 372.

S

Sahlburg 257.
 Sahlfeld 256, 257.
 Salgay Balázs 193.
 Salgay László 210.
 Salló 59.
 Salm Gyula gróf 148, 169, 492.
 Salm Miklós 490.
 Salz 256.
 Samarja 2, 31, 237, 384, 385, 477.
 Sampach gróf 353, 379
 Sándor Ferencz 172.
 Sárfő 61, 154, 158.
 Sárközy Márton 263, 264.
 Sarnóczay 278, 287, 288, 298, 344, 345.
 Sárospatak 69.
 Sartor János 2.
 Saubersdorf 506, 611.
 Sauerschei 447.
 Savoyai Jenő 601, 602.
 Sax Gotha 543.
 Schlang 254.
 Schletz 256.
 Schlick gróf 108, 145, 148, 202, 245
 311, 314, 351, 359, 371, 418, 424, 428.
 Schlong 340.
 Schmerling 624.
 Schmidt Rudolf báró 455, 457.
 Schmitter Konstantin 9.
 Schöndorfer-utca 419.
 Schrembsér 417.
 Schütz 98.
 Schwarzenberg Adolf 490.
 Seckendorf 529.
 Sedan 301.
 Seffi Mehemed 163.
 Selhard 295, 318.
 Sellyey 147.
 Sellyey István 113.
 Sellye 89, 162, 165, 170.
 Selmece 435, 436.
 Selpőcz 642.
 Semblin 597.
 Semle 590.
 Sempok 375.
 Sempste 357.
 Sennyey István 521, 526.
 Sennyeyné 292.
 Senkvicz Márton 232.
 Sense 301.
 Sepsiszentgyörgy 654.
 Serény Gábor 302.
 Siam basa 428.
 Sibrik Pál 112, 116, 128, 147, 280,
 281, 355.
 Sigony 24.
 Sigray János 475, 476, 479, 498.
 Siffering 8.
 Silézia 157, 169, 176, 351, 355.
 Sipeky Mihály 580.
 Skerlecz 576.
 Slavata gróf 417.
 Solmbis (Salm) 417.
 Somlyó 526.
 Somogyi Ferencz 122.
 Somogy vármegye 532.
 Somoskő 489.
 Sonan György báró 454.
 Soós István 337, 338.
 Soponya 235.
 Sopron vármegye 535.
 Sopron város 82, 122, 127, 137, 475, 514.
 Sorondorf 403.
 Sörény 319.
 Spáczay 211, 230, 231, 237.
 Spáczay Márton 79, 92, 225.
 Stadion János 32.
 Stadlmann Frigyes 104.
 Stanglin Felicián 13.
 Starenberg 451.
 Stefan vajda 475.

Stibor 1.
 St. Ignon 543.
 Stoffer 667.
 Stomfa 11, 17, 23, 25, 28, 50, 103,
 104, 105, 157, 159, 161, 167, 313,
 319, 375, 479, 497, 545, 602, 661.
 Straubing 273.
 Stubenberg Mária 547.
 Stubing 620, 622.
 Suhodolszka Janina 681.
 Suis gróf 254.
 Sulz Károly 16.
 Surány 306, 309.
 Svéd király 561.
 Swainzbach 379, 644.
 Swajz 676.

Sz

Szabadka 323.
 Szabó András 214, 346.
 Szabó Mihály 186, 187, 229, 230, 237.
 Szacsva 474.
 Szakmáry 14.
 Szakolcza 224, 267, 960, 430, 431.
 Szalancz 85.
 Szalay Tamás 137.
 Szaliktár basa 350.
 Szandrina 219.
 Szász 268.
 Szász herczeg 329.
 Szathmár vármegye 378.
 Száva 586, 587, 590.
 Szazadi Ferencz 191.
 Széchenyi István gróf 658.
 Széchény 51, 59, 66, 74, 81, 125, 162,
 163, 212, 293, 297, 336, 341, 342.
 Széchy Éva 267, 441.
 Széchy György 442.
 Szeged 84, 174, 343.
 Szegedy 333.
 Szelepcheny György 500.
 Szemet 635.
 Szempcz 185, 353, 412, 635.
 Szendrő 258, 451.
 Szent-Benedek 30, 209.
 Szent-Endre 522.
 Szent-Ferenczrend 130.
 Szent-György 40, 72, 143, 153, 157,
 175, 188, 442, 277, 510, 646.

Szent-Kereszt 165, 507.
 Szent-Miklós 411.
 Szent-Péterföld 1.
 Szentpétery István 439.
 Szepesi városok 447, 448.
 Szerény 195.
 Szénásy István 125.
 Szilányi János 115.
 Szinta 322.
 Szitna 58, 489.
 Szobölista 353.
 Szodu 210.
 Szogormusta 205.
 Szolnok 158, 168, 174, 325, 518.
 Szombat 25, 133, 149, 150, 179, 200,
 270, 282, 353.
 Szombathely 284, 294.
 Szombathelyi 93, 237, 250.
 Szombathelyi János 290.
 Szombathy 26, 29.
 Szomolány 22, 214, 670.
 Sződény 214, 231, 243, 280, 287, 290,
 294, 298, 300, 313, 322, 337, 339,
 342, 345.
 Sződéni Józsa 161.
 Szőmodi Judith 267.
 Szőny 46, 47.
 Szrediszka 579.
 Sztry 528.
 Szudan 669.
 Szaku 383, 601.
 Szuhay Mátyás 460.
 Szulejman basa 600,
 Szunyogh 112, 239, 379.
 Szunyogh Gáspár 70, 178, 183, 208,
 227, 228, 258, 325, 423.
 Szunyogh Ilona 131.
 Szviecskov Katalin 499.

T

Tábor 362.
 Tal 384.
 Tállya 473.
 Tánya 136, 137, 142, 145.
 Tányi 296.
 Tárdy István 12.
 Tartoskedd 90, 165, 289, 352.
 Tarnóczy Mátyás 481.

- Tárnok 61.
 Taskes 406.
 Tassy 68, 19, 70, 77.
 Tata 322, 357, 489.
 Tatár 593, 594.
 Tavarnok 25, 26, 27, 79, 97, 134, 191, 356.
 Taubb 254.
 Teleghdy javak 470.
 Teleghdy János 398.
 Teleghdy István 469.
 Temesvár 173, 489, 528, 543, 592, 593, 594.
 Tepczy 294.
 Terstyánszky Mária 219.
 Terteki 59.
 Teufenbach 18, 34, 225.
 Thal 24.
 Thamegk 2.
 Theököly István 105.
 Theököly Sebestyén 105.
 Thúry-Szakállós 233, 248.
 Thúryné 248.
 Thúry István 94.
 Thúrzó 19.
 Thúrzó Ádám 89.
 Thúrzó Ádámné 172.
 Thúrzó birtok 160, 170, 171, 224, 423.
 Thúrzó Borbála 22.
 Thúrzó György 22.
 Thúrzó Mihály 150, 165.
 Thúrzó Szaniszló 39.
 Thúrzó-örökösök 459.
 Thúrn Blanka 148.
 Tieffenbach 213, 334, 335, 373, 374, 388, 390, 417, 420, 430.
 Tinódy Tebestyén 663.
 Tintinelle 301.
 Tisza 168, 473, 520.
 Tisza folyó 174.
 Tokay 442, 443.
 Tökölyi 451, 452, 471.
 Tökölyi István 429, 430, 454, 455, 459, 479.
 Toldalagi 48.
 Tomák Kelemen 280.
 Tompa Simon 487.
 Tonkháza 635.
 Torcs 635.
 Torda 89.
 Torda vármegye 466.
 Torna 100.
 Tornaw 251, 369.
 Tornebrand 253.
 Törökország 129, 403, 443, 586, 590, 591, 592, 593, 595.
 Törös 146, 221, 277, 391, 431, 433.
 Törös János 231, 232.
 Tortóna 369.
 Torstenson 393.
 Tótgurab 644.
 Tótpaka 196.
 Tót-Miklós 485.
 Trautemtsdorf 108.
 Trautmannsdorf 274, 279, 284, 311, 314, 335, 345, 359, 366, 372, 378, 387, 389, 396, 426.
 Trautmannsdorf Miksa 23, 74, 104, 119, 157, 164, 202.
 Trautson 526.
 Trecsen vára 97, 115, 492, 511, 612.
 Tresztyánszky Gáspár 52, 61.
 Trieszt 621, 681.
 Tronda András 316.
 Trojer Joakhim 3, 4.
 Tubulit 373.
 Turja 600.
 Turlochi örgróf 340.
 Túrócz 147, 162.
- U**
- Udvard 152, 345.
 Ufersdorf 21.
 Ugrócz 73.
 Ujbars 181.
 Ujbánya 268.
 Ujfalusy Gergely 305.
 Ujlaky-család 485.
 Ujvár 5, 20, 24, 39, 44, 46, 50, 58, 59, 64, 67, 81, 86, 97, 108, 126, 150, 151, 162, 179, 191, 196, 200, 208, 219, 221, 261, 357, 439, 449, 452, 518.
 Ukmayer 210.
 Ulászló király 432.
 Ülley 184.
 Ungnad 3.

Ungnád Dávid 5.
 Ungvár 197.
 Űiüg 93.
 Uzolin 549.

V

Vác 46, 51, 52, 77, 84, 85, 155, 176,
 192, 195, 207, 211, 343, 345, 352,
 366.
 Váczy 23.
 Vág folyó 157, 235.
 Vaja 520.
 Valthar 449, 452.
 Vantar Máté 54, 55.
 Várad 102, 567.
 Váradi 563.
 Varasd 554, 563.
 Várdai Pál 487.
 Várdai Szilárd 673.
 Varga Pál 185.
 Vásárút 233.
 Vasvármegye 525.
 Vataj Lukács 415, 479.
 Vathay 378.
 Vay Ádám 521.
 Vay Péter 463.
 Vaymár 259, 273.
 Váz 441.
 Veber Vitusz 35.
 Végles 158, 159, 220.
 Velencze 125, 399, 400, 401, 470, 508,
 527, 621.
 Velenczések 586.
 Velsze 269.
 Veppi János 2.
 Verbók 216.
 Verebély 93, 125, 162, 285, 287, 309.
 Vereshegy 411.
 Vertembergh 321.
 Vesselényi 12, 164, 168, 177, 178, 184,
 195, 196, 197, 202, 206, 207, 213,
 217, 218, 223, 297, 309, 334, 339,
 352, 355, 417, 440, 444, 464, 465,
 615.
 Vesselényi Ferencz 242, 415, 459.
 Vesselényi Miklós 451.
 Vesziém 500, 535, 539.
 Vestfálen 256.

Veszele (Morvaország) 360.
 Vesztenicz János 166.
 Vetési 521.
 Vezekény 501.
 Viandt 576.
 Viczay Éva 441.
 Viczián 498.
 Vidmann Ferdinand 315.
 Viktor Emánuel 620.
 Vilmer János 2.
 Visegrád 68, 219, 364.
 Viterbo 661.
 Vitnyéd 476.
 Vittencz 575, 623, 671.
 Vizenberg Miklós 432.
 Vladislaus király 413.
 Vojtíz 396.
 Vöröskő 2, 3, 4, 5, 6, 9, 19, 22, 25,
 33, 52, 79, 103, 119, 135, 140, 147,
 188, 245, 249, 267, 398, 496, 512,
 515, 545, 581, 607, 616, 628, 650,
 676.
 Vörösmarty Mihály 662.
 Vörösvár 155.
 Vrangel Gusztáv 654.
 Vyvrat 626.

W

Waldstein Mária Terézia 606.
 Wallenstein 499.
 Wallis ezred 543.
 Weisenbach 611.
 Weisswasser 252.
 Wien 614.
 Wiltzek Hans gróf 652.
 Wolf János 89.
 Wollstein 246.
 Womb 273.
 Wurmser 612.
 Würtembergi herceg János Frigyes 513.

Z

Zabolcs vármegye 463.
 Zádár 586.
 Zádory 183, 184, 210, 241, 245, 284,
 291, 294, 316, 322, 336, 338, 339,
 346, 369.
 Zádory Endre 87, 93, 303.

Zágráb 98, 559, 564, 568, 588.
 Zay Ferencz 278.
 Zay Imre 532.
 Zay János 98, 250.
 Zay Zsigmond 45, 73, 278.
 Zéchiné 428.
 Zelina 487.
 Zemplén vármegye 100, 609.
 Zendrő 101.
 Zentkereszti 30.
 Zerdahely György 17.
 Zerdahelyi Imre 488.
 Zerotin 353.
 Zerotin Károly 24.
 Zeschwitz 612.
 Zichy Imre 529.
 Zichy Károly 529.
 Zichy Katalin 261.
 Zichy Sándor gróf 660.

Zinzendorf 508.
 Znaim 10, 178.
 Zohor 613.
 Zólyom 55, 57, 74, 139, 155, 175, 177,
 182, 192, 197, 217, 268, 290, 293,
 296, 297, 369, 492.
 Zombathely János 43.
 Zongor Zsigmond 520.
 Zrin vára 574.
 Zrini 585.
 Zrinyi György 499.
 Zrinyi (költő) 663.
 Zrinyi Miklós 225, 435, 479.
 Zsigmond király 1.
 Zsigmond páter 10.
 Zsigray János 409.
 Zuha 23, 27, 28, 29, 30, 52, 73, 76,
 79, 82, 94, 111, 494.
 Zytina 143.